

ΚΥΡΙΑΚΟΥ ΚΟΣΜΑ

Δ. Φ. ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΤΟΥ Α' ΕΝ ΠΕΙΡΑΙΕΙ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΗΡΟΔΟΤΟΣ

ΚΑΤ' ΕΚΛΟΓΗΝ ΕΚΔΟΘΕΙΣ

ΔΙΑ ΤΗΝ Α' ΤΑΞΙΝ ΤΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ ΚΑΙ ΤΗΝ Α' ΤΩΝ ΔΙΔΑΣΚΑΛΕΙΩΝ

Τιμᾶται μετὰ τοῦ βιβλιοσήμου δρ. 7.85

(Ἀξία βιβλιοσήμου δρ. 1.55)

Ἀριθμὸς ἐγκριτικῆς ἀποφάσεως 27967

Ἀριθμὸς ἀδείας κυκλοφορίας 478, 15 Σεπτεμβρίου 1921

ΕΚΔΟΣΙΣ ΕΒΔΟΜΗ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚΔΟΤΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΣ

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ,,

44—ΕΝ ΘΔΩ: ΣΤΑΔΙΟΥ—44

1921

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

1921 K9P
ΚΥΡΙΑΚΟΥ ΚΟΣΜΑ

Δ. Φ. ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΤΟΥ Α' ΕΝ ΠΕΙΡΑΙΕΙ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΗΡΟΔΟΤΟΣ

ΚΑΤ' ΕΚΛΟΓΗΝ ΕΚΔΟΘΕΙΣ

ΔΙΑ ΤΗΝ Α' ΤΑΞΙΝ ΤΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ ΚΑΙ ΤΗΝ Α' ΤΩΝ ΔΙΔΑΣΚΑΛΕΙΩΝ

ΕΚΔΟΣΙΣ ΕΒΔΟΜΗ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚΔΟΤΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΣ

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ,"

++—ΕΝ ΘΑΩ· ΣΤΑΔΙΟΥ—++

1921

Πᾶν γνήσιον ἀντίτυπον φέρει τὴν ὑπογραφήν τοῦ συγγραφέως
καὶ τὴν σφραγίδα τοῦ Βιβλιοπωλείου τῆς «Ἑστίας».

Handwritten signature

Ἐν Ἀθήναις, Τυπογραφεῖον «Ἑστία» — 12996

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΤΟΥ

ΑΛΙΚΑΡΝΗΣΣΕΟΣ ΙΣΤΟΡΙΗ

[V]

Ἀρισταγόρας ὁ Μιλήτου τύραννος.

Στρατεία τῶν Ἰώνων κατὰ τῶν Σάρδεων (498).

(Κεφ. 49-50, 97, 99-103, 105)

Ἀπικνέεται ὧν ὁ Ἀρισταγόρης ὁ Μιλήτου τύραννος ἐς 49
τὴν Σπάρτην Κλεομένεος ἔχοντος τὴν ἀρχήν· τῇ δὲ ἀπι-
κνεόμενος ἐς λόγους ὁ Ἀρισταγόρης ἔλεγε πρὸς αὐτὸν τάδε·
«Κλεόμενες, σπουδὴν μὲν τὴν ἐμὴν μὴ θωμάσης τῆς ἐνθαῦτα
ἀπίξις· τὰ γὰρ κατήκοντά ἐστι τοιαῦτα· Ἰώνων παῖδας δού-
λους εἶναι ἀντ' ἐλευθέρων ὄνειδος καὶ ἄλγος μέγιστον μὲν
αὐτοῖσι ἡμῖν, ἐτι δὲ τῶν λοιπῶν ὑμῖν, ὅσῳ προέστατε τῆς
Ἑλλάδος· νῦν ὧν πρὸς θεῶν τῶν Ἑλληνίων ρύσασθε Ἴωνας
ἐκ δουλοσύνης, ἀνδρας ὁμαίμονας».

Ἀρισταγόρης μὲν ταῦτα ἔλεξε, Κλεομένης δὲ ἀμείβετο 50
τοιοῖδε· «ὦ ξεῖνε Μιλήσιε, ἀναβάλλομαί τοι ἐς τρίτην ἡμέ-
ρην ὑποκρινέεσθαι». τότε μὲν ἐς τοσοῦτο ἤλασαν· ἐπεῖτε δὲ
ἡ κυρίη ἡμέρη ἐγένετο τῆς ὑποκρίσεως καὶ ἤλθον ἐς τὸ συγ-
κείμενον, εἶρετο ὁ Κλεομένης τὸν Ἀρισταγόρην, δόκσων
ἡμερέων ἀπὸ θαλάσσης τῆς Ἰώνων ὁδὸς εἴη παρὰ βασιλέα.
ὁ δὲ Ἀρισταγόρης τᾶλλα ἐὼν σοφὸς ἐν τούτῳ ἐσφάλῃ·
χρεὸν γάρ μιν μὴ λέγειν τὸ ἐόν, βουλόμενόν γε Σπαρτιήτας

ἐξαγαγεῖν ἐς τὴν Ἀσίην, λέγει δ' ὧν τριῶν μηνῶν φάς εἶναι τὴν ἄνοδον· ὁ δὲ ὑπαρπάσας τὸν ἐπίλοιπον λόγον, τὸν ὁ Ἀρισταγόρης ὄρμητο λέγειν περὶ τῆς ὁδοῦ, εἶπε· «Ὡξεῖνε Μιλήσιοι, ἀπαλλάσσεο ἐκ Σπάρτης πρὸ δύντος ἡλίου· οὐδένα γὰρ λόγον εὐεπέα λέγεις Λακεδαιμονίοισι ἐθέλων σφέας ἀπὸ θαλάσσης τριῶν μηνῶν ὁδὸν ἀγαγεῖν».

97 Ἀπελαυνόμενος δὲ ὁ Ἀρισταγόρης ἐκ τῆς Σπάρτης ἦγε ἐς τὰς Ἀθήνας· αὕτη γὰρ ἡ πόλις τῶν λοιπέων ἐδυνάστευε μέγιστον. ἐπελθὼν δὲ ἐπὶ τὸν δῆμιον ὁ Ἀρισταγόρης ταῦτά ἔλεγε, τὰ καὶ ἐν τῇ Σπάρτῃ καὶ πρὸς τοῖσι τάδε, ὥς οἱ Μιλήσιοι τῶν Ἀθηναίων εἰσὶ ἄποικοι καὶ οἶκός σφεας εἴη ρύεσθαι δυναμένους μέγα. καὶ οὐδὲν ὅτι οὐκ ὑπέσχετο οἷα κάρτα θεόμενος, ἐς ὃ ἀνέπεισέ σφεας. πολλοὺς γὰρ οἶκε εἶναι εὐπετέστερον διαβάλλειν ἢ ἓνα, εἰ Κλεομένεα μὲν τὸν Λακεδαιμόνιον μόνον οὐκ οἶός τε ἐγένετο διαβάλλειν, τρεῖς δὲ μυριάδας Ἀθηναίων ἐποίησε τοῦτο. Ἀθηναῖοι μὲν δὴ ἀναπεισθέντες ἐψηφίσαντο εἴκοσι νέας ἀποστεῖλαι βοηθοὺς Ἴωσι στρατηγὸν ἀποδέξαντες αὐτέων εἶναι Μελάνθιον, ἄνδρα τῶν ἀστῶν ἐόντα τὰ πάντα δόκιμον. αὗται δὲ αἱ νέες ἀρχὴ κακῶν ἐγένοντο Ἑλλησί τε καὶ βαρβάροισι.

98 Ἀρισταγόρης δὲ ἐπειδὴ οἱ τε Ἀθηναῖοι ἀπίκοντο εἴκοσι νηυσί, ἅμα ἀγόμενοι Ἑρετριέων πέντε τριήρεας, καὶ οἱ ἄλλοι σύμμαχοι παρήσαν, ἐποιεῖτο στρατηγὴν ὁ Ἀρισταγόρης ἐς Σάρδεις. αὐτὸς μὲν δὴ οὐκ ἐστρατεύετο, ἀλλ' ἔμενε ἐν Μιλήτῳ, στρατηγούς δὲ ἄλλους ἀπέδεξε Μιλησίων εἶναι, τὸν ἑωυτοῦ τε ἀδελφεὸν Χαροπῖνον καὶ τῶν ἄλλων ἀστῶν Ἑρμόφαντον.

100 Ἀπικόμενοι δὲ τῷ στόλῳ τούτῳ Ἴωνες ἐς Ἐφεσον πλοῖα μὲν κατέλιπον ἐν Κορησσῷ τῆς Ἐφεσίης, αὐτοὶ δὲ ἀνέβαινον χειρὶ πολλῇ ποιούμενοι Ἐφεσίους ἡγεμόνας τῆς ὁδοῦ. πορευόμενοι δὲ παρὰ ποταμὸν Καῦστριον, ἐνθευτεν ἐπέιτε ὑπερβάντες τὸν Τμῶλον ἀπίκοντο, αἰρέουσι Σάρδεις οὐδενὸς

σφι ἀντιωθέντες, αἰρέουσι δὲ χωρὶς τῆς ἀκροπόλεως τὰλλα πάντα· τὴν δὲ ἀκρόπολιν ἐρρύετο αὐτὸς Ἀρταφέρνης ἔχων ἀνδρῶν δύναμιν οὐκ ὀλίγην.

Τὸ δὲ μὴ λειπλατῆσαι ἐλόντας σφέας τὴν πόλιν ἔσχε τόδε. 101 ἦσαν ἐν τῇσι Σάρδισι οἰκίαι αἱ μὲν πλευνες καλάμιναι, ὅσαι δ' αὐτῶν καὶ πλίνθιναι ἦσαν, καλάμου εἶχον τὰς ὀροφάς. τούτων δὴ μίαν τῶν τις στρατιωτέων ὥς ἐνέπρησε, αὐτίκα ἀπ' οἰκίης ἐς οἰκίην ἰὼν τὸ πῦρ ἐπενέμετο τὸ ἄστυ πᾶν. καιομένου δὲ τοῦ ἄστεος οἱ Λυδοὶ τε, καὶ ὅσοι Περσέων ἐνῆσαν ἐν τῇ πόλει, ἀπολαμφθέντες πάντοθεν ὥστε τὰ περιέσχατα νεμομένου τοῦ πυρὸς καὶ οὐκ ἔχοντες ἐξήλυσιν ἐκ τοῦ ἄστεος συνέρρεον ἐς τε τὴν ἀγορὴν καὶ ἐπὶ τὸν Πακτωλὸν ποταμόν, ὅς σφι ψῆγμα χρυσοῦ καταφορέων ἐκ τοῦ Τρωῶλου διὰ μέσης τῆς ἀγορῆς ῥέει καὶ ἔπειτα ἐς τὸν Ἑρμον ποταμὸν ἐκδιδοί, ὁ δὲ ἐς θάλασσαν· ἐπὶ τοῦτον δὴ τὸν Πακτωλὸν καὶ ἐς τὴν ἀγορὴν ἄθροιζόμενοι οἱ τε Λυδοὶ καὶ οἱ Πέρσαι ἠναγκάζοντο ἀμύνεσθαι. οἱ δὲ Ἴωνες ὀρώντες τοὺς μὲν ἀμυνομένους τῶν πολεμίων, τοὺς δὲ σὺν πλήθει πολλῇ προσφερομένους ἐξανεχώρησαν δείσαντες πρὸς τὸ οὖρος τὸ Τρωῶλον καλεόμενον, ἐνθεῦτεν δὲ ὑπὸ νύκτα ἀπαλλάσσοντο ἐπὶ τὰς νέας.

Καὶ Σάρδιες μὲν ἐνεπρήσθησαν, ἐν δὲ αὐτῇσι καὶ ἱρὸν 102 ἐπιχωρίης θεοῦ Κυβήθης, τὸ σκηπτόμενοι Πέρσαι ὕστερον ἀντενεπίμπρασαν τὰ ἐν Ἑλλήσι ἱρά. τότε δὲ οἱ Πέρσαι οἱ ἐντὸς Ἄλυσος ποταμοῦ νομοὺς ἔχοντες προπυνθανόμενοι ταῦτα συνηλίζοντο καὶ ἐβοήθειον τοῖσι Λυδοῖσι. καὶ κως ἐν μὲν Σάρδισι οὐκέτι ἐόντας τοὺς Ἴωνας εὐρίσκουσι, ἐπόμενοι δὲ κατὰ στίβον αἰρέουσι αὐτοὺς ἐν Ἐφέσῃ. καὶ ἀντετάχθησαν μὲν οἱ Ἴωνες, συμβαλόντες δὲ πολλὸν ἐσώθησαν. καὶ πολλοὺς αὐτῶν οἱ Πέρσαι φονεύουσι, ἄλλους τε οὐνομαστούς, ἐν δὲ δὴ καὶ Εὐαλκίδεα στρατηγέοντα Ἑρετριέων, στεφανηφόρους τε ἀγῶνας ἀναραιρηκότα καὶ ὑπὸ Σιμωνίδεω τοῦ

Κηρίου πολλὰ αἰνεθέντα. οἳ δὲ αὐτῶν ἀπέφυγον τὴν μάχην, ἐσκεδάσθησαν ἀνὰ τὰς πόλεις.

103 Τότε μὲν δὴ οὕτω ἡγωνίσαντο· μετὰ δὲ Ἀθηναῖοι μὲν τὸ παράπαν ἀπολιπόντες τοὺς Ἴωνας ἐπικαλομένου σφέας πολλὰ δι' ἀγγέλων Ἀρισταγόρῳ οὐκ ἔφασαν τιμωρήσιν σφι. Ἴωνες δὲ τῆς Ἀθηναίων συμμαχίης στερηθέντες, οὕτω γάρ σφι ὑπῆρχε πεποιημένα ἐς Δαρεῖον, οὐδὲν δὴ ἔσσαν τὸν πρὸς βασιλέα πόλεμον ἐσκευάζοντο.

105 Βασιλεῖ δὲ Δαρεῖφ ὥς ἐξηγγέλθη Σάρδεις ἀλούσας ἐμπεπρῆσθαι ὑπὸ τε Ἀθηναίων καὶ Ἰώνων, τὸν δὲ ἡγεμόνα γενέσθαι ὥστε ταῦτα συνυφανθῆναι τὸν Μιλήσιον Ἀρισταγόρην, πρῶτα μὲν λέγεται αὐτόν, ὥς ἐπύθετο ταῦτα, Ἰώνων οὐδένα λόγον ποιησάμενον, εὐ εἰδότα, ὥς οὗτοί γε οὐ καταπροῖξονται ἀποστάντες, εἰρέσθαι, οὔτινες εἶεν οἱ Ἀθηναῖοι, μετὰ δὲ πυθόμενον αἰτῆσαι τὸ τόξον, λαβόντα δὲ καὶ ἐπιθέντα δι' οὐρανὸν ἄνω πρὸς τὸν οὐρανὸν ἀπεῖναι, καί μιν ἐς τὸν ἡέρα βάλλοντα εἶπεῖν· «ὦ Ζεῦ, ἐκγενέσθαι μοι Ἀθηναίους τίσασθαι». εἶπαντα δὲ ταῦτα προστάξαι ἐνὶ τῶν θεραπόντων δείπνου προκειμένου αὐτῷ ἐς τρίς ἐκάστοτε εἶπεῖν· «Δέσποτα, μέμνεο τῶν Ἀθηναίων».

[VI]

Α'. Ἀτυχὴς ἐκστρατεία τοῦ Μαρδονίου
ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα (492).

(Κεφ. 43 - 45)

Ἄμα δὲ τῷ ἔαρι, τῶν ἄλλων καταλελυμένων στρατηγῶν ⁴³
ἐκ βασιλέος, Μαρδόνιος ὁ Γωθρύεω κατέβαινε ἐπὶ θάλασσαν,
στρατὸν πολλὸν μὲν κάρτα πεζὸν ἅμα ἀγόμενος, πολλὸν δὲ
ναυτικόν, ἡλικίην τε νέος ἐὼν καὶ νεωστὶ γεγαμηκῶς βασι-
λέος Δαρείου θυγατέρα Ἀρτοζώστρην. ἄγων δὲ τὸν στρατὸν
τοῦτον ὁ Μαρδόνιος, ἐπεῖτε ἐγένετο ἐν τῇ Κιλικίᾳ, αὐτὸς μὲν
ἐπιβὰς ἐπὶ νεὸς ἐκομίζετο ἅμα τῇσι ἄλλῃσι νηυσί, στρατιὴν
δὲ τὴν πεζὴν ἄλλοι ἡγεμόνες ἤγον ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον.
ὥς δὲ παραπλέων τὴν Ἀσίην ἀπίκετο ὁ Μαρδόνιος ἐς τὴν
Ἰωνίην, ἐνθαῦτα τοὺς τυράννους τῶν Ἰώνων καταπαύσας
πάντας δημοκρατίας κατίστη ἐς τὰς πόλεις. ταῦτα δὲ ποιήσας
ἠπεύγετο ἐς τὸν Ἑλλήσποντον. ὥς δὲ συνελέχθη μὲν χρῆμα
πολλὸν νεῶν, συνελέχθη δὲ καὶ πεζὸς στρατὸς πολλός, δια-
βάντες τῇσι νηυσὶ τὸν Ἑλλήσποντον ἐπορεύοντο διὰ τῆς
Εὐρώπης, ἐπορεύοντο δὲ ἐπὶ τε Ἐρέτριαν καὶ Ἀθήνας.

Αὗται μὲν ὧν σφι πρόσχημα ἦσαν τοῦ στόλου· ἀτὰρ ἐν ⁴⁴
νόφῃ ἔχοντες, ὅσας ἂν πλείστας δύνωνται, καταστρέφεσθαι
τῶν Ἑλληνίδων πολιῶν, τοῦτο μὲν δὴ τῇσι νηυσὶ Θασίους
οὐδὲ χεῖρας ἀνταειραμένους κατεστρέψαντο, τοῦτο δὲ τῷ
πεζῷ Μακεδόνας πρὸς τοῖσι ὑπάρχουσι δούλους προσεκτί-
σαντο· τὰ γὰρ ἐντὸς Μακεδόνων ἔθνεα πάντα σφι ἤδη ἦν
ὑποχείρια γεγονότα. ἐκ μὲν δὴ Θάσου διαβαλόντες πέρην
ὑπὸ τὴν ἡπειρον ἐκομίζοντο μέχρι Ἀκάνθου, ἐκ δὲ Ἀκάνθου
ὀρμώμενοι τὸν Ἄθων περιέβαλλον. ἐπιπεσὼν δὲ σφι περι-
πλέουσι βορέης ἄνεμος μέγας τε καὶ ἄπορος κάρτα τρηχέως

περιέσπε πλήθει πολλὰς τῶν νεῶν ἐκβάλλων πρὸς τὸν Ἄθων. λέγεται γὰρ κατὰ τριηκοσίας μὲν τῶν νεῶν τὰς διαφθαρείσας εἶναι, ὑπὲρ δὲ δύο μυριάδας ἀνθρώπων ὥστε γὰρ θηριωδεστάτης ἐούσης τῆς θαλάσσης ταύτης τῆς περὶ τὸν Ἄθων, οἱ μὲν ὑπὸ τῶν θηρίων διεφθείροντο ἀρπαζόμενοι, οἱ δὲ πρὸς τὰς πέτρας ἀρασσόμενοι· οἱ δὲ αὐτῶν νέειν οὐκ ἔπι-
στέατο καὶ κατὰ τοῦτο διεφθείροντο, οἱ δὲ ῥίγει.

- 45 Ὁ μὲν δὴ ναυτικὸς στρατὸς οὕτω ἔπρησε, Μαρδονίῳ δὲ καὶ τῷ πεζῷ στρατοπεδευομένῳ ἐν Μακεδονίᾳ νυκτὸς Βρύγοι Θρήικες ἐπεχείρησαν· καὶ σφειν πολλοὺς φονεύουσι οἱ Βρύγοι, Μαρδόνιον δὲ αὐτὸν τραματίζουσι. οὐ μὲν οὐδὲ αὐτοὶ δουλосύνην διέφυγον πρὸς Περσέων· οὐ γὰρ δὴ πρότερον ἀπανάστη ἐκ τῶν χωρέων τούτων Μαρδόνιος, πρὶν ἢ σφειας ὑποχειρίους ἐποιήσατο. τούτους μέντοι καταστρεφάμενος ἀπῆγε τὴν στρατιὴν ὀπίσω, ἅτε τῷ πεζῷ τε προσπταίσας πρὸς τοὺς Βρύγους καὶ τῷ ναυτικῷ μεγάλως περὶ Ἄθων. οὗτος μὲν νυν ὁ στόλος αἰσχρῶς ἀγωνισάμενος ἀπαλλάχθη ἐς τὴν Ἀσίην.

Β'. Δευτέρα ἐκστρατεία τῶν Περσῶν κατὰ τῆς Ἑλλάδος ὑπὸ τὸν Δαῖτιν καὶ Ἀρταφέρνην. — Ἡ ἐν Μαραθῶνι μάχη (490).

(Κεφ. 91 - 97, 100 - 117, 119 - 120)

- 94 Ἀθηναίοισι μὲν δὴ πόλεμος συνῆπτο πρὸς Αἰγινήτας· ὁ δὲ Πέρσης τὸ ἐσωτοῦ ἐποίησε, ὥστε ἀναμιμνήσκοντός τε αἰεὶ τοῦ θεράποντος μεμνήσθαι μιν τῶν Ἀθηναίων καὶ Πεισιστρατιδῶν προσκατημένων καὶ διαβαλλόντων Ἀθηναίους, ἅμα δὲ βουλόμενος ὁ Δαρεῖος ταύτης ἐχόμενος τῆς προφάσις καταστρέφεσθαι τῆς Ἑλλάδος τοὺς μὴ δόντας αὐτῷ γῆν τε καὶ

ὕδωρ. Μαρδόνιον μὲν δὴ φλαύρως πρήξαντα τῷ στόλῳ παρα-
 λύει τῆς στρατηγίης, ἄλλους δὲ στρατηγοὺς ἀποδέξας ἀπέ-
 στείλει ἐπὶ τε Ἑρέτριαν καὶ Ἀθήνας, Δᾶτίν τε ἔοντα Μῆδον
 γένος καὶ Ἀρταφέρνηα, τὸν Ἀρταφέρνηος παῖδα, ἀδελφιδέον
 ἑωυτοῦ· ἐντειλάμενος δὲ ἀπέπεμπε ἑξανδραποδίσαντας Ἀθή-
 νας καὶ Ἑρέτριαν ἀγαγεῖν ἑωυτῷ ἐς ὄψιν τὰ ἀνδράποδα.

Ὡς δὲ οἱ στρατηγοὶ οὗτοι οἱ ἀποδεχθέντες πορευόμενοι 95
 παρὰ βασιλέος ἀπίκοντο τῆς Κιλικίης ἐς τὸ Ἀλήιον πεδίον,
 ἅμα ἀγόμενοι πεζὸν στρατὸν πολλόν τε καὶ εὖ ἐσκευασμένον,
 ἐνθαῦτα στρατοπέδουμένοισι ἐπῆλθε μὲν ὁ ναυτικὸς πᾶς
 στρατὸς ὁ ἐπιταχθεὶς ἑκάστοισι· παρεγένοντο δὲ καὶ αἱ ἵππα-
 γοὶ νέες, τὰς τῷ προτέρῳ ἑταῖ προσέειπε τοῖσι ἑωυτοῦ δασμο-
 φόροισι Δαρεῖος ἐτοιμάζειν· ἐσβαλόμενοι δὲ τοὺς ἵππους ἐς
 ταύτας καὶ τὸν πεζὸν στρατὸν ἐσθιδάσαντες ἐς τὰς νέας,
 ἔπλεον ἑξακοσίῃσι τριήρεσι ἐς τὴν Ἰωνίην. ἐνθεῦτεν δὲ οὐ
 παρὰ τὴν ἡπειρον εἶχον τὰς νέας ἰθὺ τοῦ τε Ἑλλησπόντου
 καὶ τῆς Θρηίκης, ἀλλ' ἐκ Σάμου ὁρμώμενοι παρὰ τε Ἰκαρον
 καὶ διὰ νήσων τὸν πλόον ἐποιεῦντο, ὥς μὲν ἑμοὶ δοκέειν, δεῖ-
 σαντες μάλιστα τὸν περίπλοον τοῦ Ἀθω, ὅτι τρίτῳ πρότερον
 ἑταῖ ποιούμενοι ταύτῃ τὴν κομιδὴν μεγάλως προσέπταισαν·
 πρὸς δὲ καὶ ἡ Νάξος σφέας ἠνάγκαζε πρότερον οὐκ ἀλοῦσα.

Ἐπεὶ δὲ ἐκ τοῦ Ἰκαρίου πελάγεος προσφερόμενοι προσέ- 96
 μιξαν τῇ Νάξῳ (ἐπὶ ταύτην γὰρ δὴ πρώτην ἐπεῖχον στρα-
 τεύεσθαι οἱ Πέρσαι μεμνημένοι τῶν πρότερον), οἱ Νάξιοι πρὸς
 τὰ οὖρεα οἶχοντο φεύγοντες οὐδὲ ὑπέμειναν. οἱ δὲ Πέρσαι
 ἀνδραποδισάμενοι, τοὺς κατέλαβον αὐτῶν, ἐνέπρησαν καὶ τὰ
 ἱρὰ καὶ τὴν πόλιν· ταῦτα δὲ ποιήσαντες ἐπὶ τὰς ἄλλας
 νήσους ἀνήγοντο.

Ἐν ᾧ δὲ οὗτοι ταῦτα ἐποίεον, οἱ Δῆλιοι ἐκλιπόντες καὶ 97
 αὐτοὶ τὴν Δῆλον οἶχοντο φεύγοντες ἐς Τήνον. τῆς δὲ στρα-
 τιγῆς καταπλεούσης ὁ Δᾶτις προπλώσας οὐκ ἔα τὰς νέας πρὸς

τὴν νῆσον προσορμίζεσθαι, ἀλλὰ πέρην ἐν τῇ Ῥηναίῃ. αὐτὸς δὲ πυθόμενος, ἵνα ᾗσαν οἱ Δῆλιοι, πέμπων κήρυκα ἡγόρευέ σφι τάδε· «Ἄνδρες ἱεοί, τί φεύγοντες οἴχεσθε οὐκ ἐπιτήδεα καταγνόντες κατ' ἐμεῦ; ἐγὼ γὰρ καὶ αὐτὸς ἐπὶ τοσοῦτό γε φρονέω καὶ μοι ἐκ βασιλέως ὧδε ἐπέσταλται, ἐν τῇ χώρῃ οἱ δύο θεοὶ ἐγένοντο, ταύτην μηδὲν σίνεσθαι, μήτε αὐτὴν τὴν χώραν μήτε τοὺς οἰκήτορας αὐτῆς. νῦν ὦν καὶ ἅπιτε ἐπὶ τὰ ἡμέτερα αὐτῶν καὶ τὴν νῆσον νέμεσθε». ταῦτα μὲν ἐπεκηρυκεύσατο τοῖσι Δηλίοισι, μετὰ δὲ λιβανωτοῦ τριηκόσια τάλαντα κατανήσας ἐπὶ τοῦ βωμοῦ ἐθυμίησε.

100 Δᾶτις μὲν δὴ ταῦτα ποιήσας ἔπλεε ἅμα τῷ στρατῷ ἐπὶ τὴν Ἐρετρίαν πρῶτα, ἅμα ἀγόμενος καὶ Ἴωνας καὶ Αἰολέας. Ἐρετρίεες δὲ πυνθανόμενοι τὴν στρατιὴν τὴν Περσικὴν ἐπὶ σφέας ἐπιπλέουσιν Ἀθηναίων ἐδεήθησαν σφίσι βοηθοὺς γενέσθαι. Ἀθηναῖοι δὲ οὐκ ἀπείπαντο τὴν ἐπικουρίην, ἀλλὰ τοὺς τετρακισχιλίους τοὺς κληρουχέοντας τῶν ἱπποβοτέων Χαλκιδέων τὴν χώραν, τούτους σφι διδοῦσι τιμωροὺς. τῶν δὲ Ἐρετριέων ἦν ἄρα οὐδὲν ὑγιὲς βούλευμα, οἱ μετεπέμποντο μὲν Ἀθηναίους, ἐφρόνεον δὲ διφασίας ἰδέας· οἱ μὲν γὰρ αὐτῶν ἐδουλεύοντο ἐκλιπεῖν τὴν πόλιν ἐς τὰ ἄκρα τῆς Εὐβοίης, ἄλλοι δὲ αὐτῶν ἴδια κέρδεα προσδεκόμενοι παρὰ τοῦ Πέρσεω οἴσεσθαι προδοσίην ἐσκευάζοντο. μαθὼν δὲ τούτων ἑκάτερα, ὥς εἶχε, Αἰσχίνης ὁ Νόθωνος, ἐὼν τῶν Ἐρετριέων τὰ πρῶτα, φράζει τοῖσι ἥκουσι τῶν Ἀθηναίων πάντα τὰ παρεόντα σφι πρήγματα, προσεδέετό τε ἀπαλλάσσεσθαι σφεας ἐς τὴν σφετέρην, ἵνα μὴ προσαπόλωνται. οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ταῦτα Αἰσχίνῃ συμβουλευσάντι πείθονται.

101 Καὶ οὗτοι μὲν διαβάντες ἐς Ὠρωπὸν ἔσωζον σφέας αὐτούς· οἱ δὲ Πέρσαι πλέοντες κατέσχον τὰς νέας τῆς Ἐρετρικῆς χώρας κατὰ Ταμύνας καὶ Χοιρέας καὶ Αἰγίλια, κατασχόντες δὲ ἐς ταῦτα τὰ χωρία αὐτίκα ἵππους τε ἐξεβάλλοντο καὶ

παρεσκευάζοντο ὡς προσοισόμενοι τοῖσι ἐχθροῖσι. οἱ δὲ Ἑρε-
τρίεες ἐπεξελθεῖν μὲν καὶ μαχέσασθαι οὐκ ἐποιεῦντο βουλὴν·
εἷ κως δὲ διαφυλάξειαν τὰ τεῖχεα, τούτου σφι πέρι ἔμελε,
ἐπεῖτε ἐνῖκα μὴ ἐκλιπεῖν τὴν πόλιν. προσβολῆς δὲ γινομένης
καρτερῆς πρὸς τὸ τεῖχος ἐπιπτον ἐπὶ ἕξ ἡμέρας πολλοὶ μὲν
ἀμφοτέρων· τῇ δὲ ἐβδόμῃ Εὐφορβός τε ὁ Ἀλκιμάχου καὶ
Φίλαγρος ὁ Κυνέω, ἄνδρες τῶν ἀστῶν δόκιμοι, προδιδούσι
τοῖσι Πέρσῃσι. οἱ δὲ ἐσελθόντες ἐς τὴν πόλιν τοῦτο μὲν τὰ
ἱρὰ συλήσαντες ἐνέπρησαν, ἀποτινύμενοι τῶν ἐν Σάρδισι
κατακαυθέντων ἱρῶν, τοῦτο δὲ τοὺς ἀνθρώπους ἡνδραποδί-
σαντο κατὰ τὰς Δαρείου ἐντολάς.

Χειρωσάμενοι δὲ τὴν Ἑρέτριαν καὶ ἐπισχόντες ὀλίγας 102-104
ἡμέρας ἔπλεον ἐς γῆν τὴν Ἀττικὴν δοκέοντες ταῦτά τοὺς
Ἀθηναίους ποιήσιν) τὰ καὶ τοὺς Ἑρετρίεας ἐποίησαν.) καὶ
(ἦν γὰρ ὁ Μαραθῶν ἐπιτηδεότατον χωρίον τῆς Ἀττικῆς
ἐνιππεῦσαι καὶ ἀγχοτάτω τῆς Ἑρετρίης) ἐς τοῦτό σφι κατη-
γέετο Ἰππίας ὁ Πεισιστράτου. Ἀθηναῖοι δέ, ὡς ἐπύθοντο
ταῦτα, (ἐβόησαν καὶ αὐτοὶ ἐς τὸν Μαραθῶνα. ἦγον δὲ σφεας
στρατηγοὶ δέκα) τῶν ὁ δέκατος ἦν Μιλτιάδης, τοῦ τὸν πατέρα
Κίμωνα τὸν Στησαγόρεω κατέλαθε φυγεῖν ἐξ Ἀθηνέων Πει-
σίστρατον τὸν Ἰπποκράτους. οὗτος ὁ Μιλτιάδης ἦκων ἐκ τῆς
Χερσονήσου ἐστρατήγεε Ἀθηναίων.

Καὶ πρῶτα μὲν ἔόντες ἔτι ἐν τῇ ἄστει οἱ στρατηγοὶ ἀπο- 105
πέμπουσι ἐς Σπάρτην κήρυκα Φειδιππίδην Ἀθηναῖον μὲν
ἄνδρα, ἄλλως δὲ ἡμεροδρόμον τε καὶ τοῦτο μελετώντα.
τότε δὲ πεμφθεὶς ὑπὸ τῶν στρατηγῶν ὁ Φειδιππίδης οὗτος
δευτεραῖος ἐκ τοῦ Ἀθηναίων ἄστεος ἦν ἐν Σπάρτῃ, ἀπικό-
μενος δὲ ἐπὶ τοὺς ἄρχοντας ἔλεγε· «ὦ Λακεδαιμόνιοι,
Ἀθηναῖοι ὑμῶν δέονται σφίσι βωθῆσαι καὶ μὴ περιδεῖν
πόλιν ἀρχαιοτάτην ἐν τοῖσι Ἑλλήσι δουλοσύνη περιπεσοῦ-
σαν πρὸς ἀνδρῶν βαρβάρων· καὶ νῦν Ἑρέτριά τε ἡνδραπό-

δισται καὶ πόλι λογίμφ ἡ Ἑλλὰς γέγονε ἀσθενεστέρη».

106-107 Ὁ μὲν δὴ σφι τὰ ἐντεταλμένα ἀπήγγαλλε, τοῖσι δὲ ἑαδε μὲν βωθέειν Ἀθηναίοισι, ἀδύνατα δὲ σφι ἦν τὸ παραυτίκα ποιεῖν ταῦτα οὐ βουλομένοισι λύειν τὸν νόμον· ἦν γὰρ ἰσταμένου τοῦ μηνὸς εἰνάτη, εἰνάτη δὲ οὐκ ἐξελεύσεσθαι ἔφασαν μὴ οὐ πλήρεος ἐόντος τοῦ κύκλου. Ἀθηναίοισι δὲ τεταγμένοι ἐν τεμένει Ἡρακλῆος ἐπῆλθον βωθέοντες Πλαταιέες πανδημεῖ· καὶ γὰρ καὶ ἐδεδώκεσαν σφέας αὐτοὺς τοῖσι Ἀθηναίοισι αἱ Πλαταιέες, καὶ πόρους ὑπὲρ αὐτῶν οἱ Ἀθηναῖοι συχνοὺς ἤδη ἀναραιρέατο.

108 Τοῖσι δὲ Ἀθηναίων στρατηγοῖσι ἐγίνοντο δῖχα αἱ γνώμαι, τῶν μὲν οὐκ ἐόντων συμβαλεῖν (ὀλίγους γὰρ εἶναι στρατιῇ τῇ Μήδων συμβαλεῖν), τῶν δὲ καὶ Μιλτιάδεω κελευόντων. ὥς δὲ δῖχα τε ἐγίνοντο, καὶ ἐνίκα ἡ χεῖρων τῶν γνωμίων, ἐνθαῦτα, ἦν γὰρ ἐνδέκατος ψηφιδόφορος ὁ τῇ κυάμφι λαχὼν Ἀθηναίων πολεμαρχεῖν (τὸ παλαιὸν γὰρ Ἀθηναῖοι ὁμόψηφον τὸν πολέμαρχον ἐποιεῦντο τοῖσι στρατηγοῖσι), ἦν δὲ τότε πολέμαρχος Καλλίμαχος Ἀφιδναῖος, πρὸς τοῦτον ἐλθὼν Μιλτιάδης ἔλεγε τάδε.

109 «Ἐν σοὶ νῦν, Καλλίμαχε, ἐστὶ ἡ καταδουλώσαι Ἀθήνας ἢ ἐλευθέρας ποιήσαντα μνημόσυνα λιπέσθαι ἐς τὸν ἅπαντα ἀνθρώπων βίον, οἷα οὐδὲ Ἀρμόδιός τε καὶ Ἀριστογείτων. νῦν γὰρ δὴ, ἐξ οὗ ἐγένοντο Ἀθηναῖοι, ἐς κίνδυνον ἤκουσι μέγιστον. καὶ ἦν μὲν γε ὑποκύψωσι τοῖσι Μήδοισι, δέδεκται, τὰ πείσονται παραδεδομένοι Ἰππῖῃ, ἦν δὲ περιγένηται αὕτη ἡ πόλις, οἷῃ τέ ἐστι πρώτη τῶν Ἑλληνίδων πόλιν γενέσθαι. κῶς ὦν δὴ ταῦτα οἷα τέ ἐστι γενέσθαι, καὶ κῶς ἐς σέ τοι τούτων ἀνήκει τῶν πρηγμάτων τὸ κῶρος ἔχειν, νῦν ἔρχομαι φράσω. ἡμέων τῶν στρατηγῶν ἐόντων δέκα δῖχα γίνονται αἱ γνώμαι, τῶν μὲν κελευόντων συμβαλεῖν, τῶν δὲ οὐ. ἦν μὲν νῦν μὴ συμβάλωμεν, ἔλπομαί τινα στάσιν μεγάλην δια-

σεισείν ἐμπεσοῦσαν τὰ Ἀθηναίων φρονήματα, ὥστε μηδίσαι· ἦν δὲ συμβάλωμεν, πρὶν τι καὶ σαθρὸν Ἀθηναίων μετεξετέροις ἐγγενέσθαι, θεῶν τὰ ἴσα νεμόντων οἷοί τέ εἶμεν περιγενέσθαι τῇ συμβολῇ. ταῦτα ὦν πάντα ἐς σὲ νῦν τείναι καὶ ἐκ σέο ἡρτῆται· ἦν γὰρ σὺ γνώμη τῇ ἐμῇ προσθῇ, ἔστι τοι πατρίς τε ἐλευθέρη καὶ πόλις πρώτη τῶν ἐν τῇ Ἑλλάδι· ἦν δὲ τὴν τῶν ἀποσπευδόντων τὴν συμβολὴν ἔλῃ, ὑπάρξει τοι, τῶν ἐγὼ κατέλεξα ἀγαθῶν, τὰ ἐναντία».

Ταῦτα λέγων ὁ Μιλτιάδης προσκτᾶται τὸν Καλλίμαχον 110 προσγενομένης δὲ τοῦ πολέμαρχου τῆς γνώμης ἐκεκύρωτο συμβάλλειν. μετὰ δὲ οἱ στρατηγοί, τῶν ἢ γνώμη ἔφερε συμβάλλειν, ὥς ἐκάστου αὐτῶν ἐγένετο πρυτανήϊ τῆς ἡμέρης, Μιλτιάδῃ παρεδίδουσαν· ὁ δὲ δεκόμενος οὔτι κω συμβολὴν ἐποιεέτο, πρὶν γε δὴ αὐτοῦ πρυτανήϊ ἐγένετο.

Ὡς δὲ ἐς ἐκεῖνον περιήλθε, ἐνθαῦτα δὴ ἐτάσσοντο ὧδε οἱ 111 Ἀθηναῖοι ὡς συμβαλέοντες· τοῦ μὲν δεξιοῦ κέραος ἡγέετο ὁ πολέμαρχος Καλλίμαχος· ὁ γὰρ νόμος τότε εἶχε οὕτω τοῖσι Ἀθηναίοισι, τὸν πολέμαρχον ἔχειν κέρας τὸ δεξιόν. ἡγεομένου δὲ τούτου ἐξεδέκοντο, ὥς ἡριθμέοντο, αἱ φυλαὶ ἐχόμεναι ἀλλήλων· τελευταῖοι δὲ ἐτάσσοντο ἔχοντες τὸ εὐώνυμον κέρας Πλαταιέες. ἀπὸ ταύτης δὲ σφι τῆς μάχης, ἁθυσίας Ἀθηναίων ἀναγόντων ἐς τὰς πανηγύριος τὰς ἐν τῇσι πεντετηρίσι γινομένας, κατεύχεται ὁ κῆρυξ ὁ Ἀθηναῖος ἅμα τε Ἀθηναίοισι λέγων γίνεσθαι τὰ ἀγαθὰ καὶ Πλαταιεῦσι. τότε δὲ τασσομένων τῶν Ἀθηναίων ἐν Μαραθῶνι ἐγένετο τοιόνδε τι· τὸ στρατόπεδον ἐξισούμενον τῷ Μηδικῷ στρατόπεδῳ, τὸ μὲν αὐτοῦ μέσον ἐγένετο ἐπὶ τάξις ὀλίγας, καὶ ταύτῃ ἦν ἀσθενέστατον τὸ στρατόπεδον, τὸ δὲ κέρας ἐκάτερον ἔρρωτο πλῆθει.

Ὡς δὲ σφι διετέτακτο καὶ τὰ σφάγια ἐγένετο καλὰ, ἐνθαῦτα, 112 ὥς ἀπείθησαν οἱ Ἀθηναῖοι, δρόμῳ ἔεντο ἐς τοὺς βαρβάρους.

ἦσαν δὲ στάδιοι οὐκ ἐλάσσονες τὸ μεταίχμιον αὐτῶν ἢ ὀκτώ. οἱ δὲ Πέρσαι ὀρέοντες δρόμῳ ἐπιόντας παρεσκευάζοντο ὡς δεξόμενοι, μανίην τε τοῖσι Ἀθηναίοισι ἐπέφερον καὶ πάγχυ ὀλεθρίην, ὀρέοντες αὐτοὺς ὀλίγους, καὶ τούτους δρόμῳ, ἐπειγομένους οὔτε ἵππου ὑπαρχούσης σφι οὔτε τοξευμάτων. ταῦτα μὲν νυν οἱ βάρβαροι κατεΐκαζον. Ἀθηναῖοι δέ, ἐπεῖτε ἀθρόοι προσέμιξαν τοῖσι βαρβάροισι, ἐμάχοντο ἀξίως λόγου. πρῶτοι μὲν γὰρ Ἑλλήνων πάντων, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, δρόμῳ ἐς πολέμους ἐχρήσαντο, πρῶτοι δὲ ἀνέσχοντο ἐσθιῆτά τε Μηδικὴν ὀρέοντες καὶ ἄνδρας τοὺς ταύτην ἐσθιημένους· τέως δὲ ἦν τοῖσι Ἑλλήσι καὶ τὸ οὖνομα τὸ Μῆδων φόβος ἀκοῦσαι.

113-114

Μαχομένων δὲ ἐν τῷ Μαραθῶνι χρόνος ἐγένετο πολλός. καὶ τὸ μὲν μέσον τοῦ στρατοπέδου ἐνίκων οἱ βάρβαροι, τῇ Πέρσαι τε αὐτοὶ καὶ Σάκαι ἐτετάχατο· κατὰ τοῦτο μὲν δὴ ἐνίκων οἱ βάρβαροι καὶ ῥήξαντες ἐδίωκον ἐς τὴν μεσόγαιαν, τὸ δὲ κέρας ἐκάτερον ἐνίκων Ἀθηναῖοι τε καὶ Πλαταιεῖς. νικῶντες δὲ τὸ μὲν τετραμιμένον τῶν βαρβάρων φεύγειν ἔων, τοῖσι δὲ τὸ μέσον ῥήξαι αὐτῶν συναγαγόντες τὰ κέρα ἀμφοτέρω ἐμάχοντο, καὶ ἐνίκων Ἀθηναῖοι. φεύγουσι δὲ τοῖσι Πέρσῃσι εἶποντο κόπτοντες, ἐς ὃ ἐπὶ τὴν θάλασσαν ἀπικόμενοι πῦρ τε αἶτεον καὶ ἐπελαμβάνοντο τῶν νεῶν. καὶ τοῦτο μὲν ἐν τούτῳ τῷ πόνῳ ὁ πολέμαρχος Καλλίμαχος διαφθείρεται, ἀνὴρ γενόμενος ἀγαθός, ἀπὸ δ' ἔθανε τῶν στρατηγῶν Στησίλεως ὁ Θρασύλεω· τοῦτο δὲ Κυνέγειρος ὁ Εὐφορίωνος ἐνθαῦτα ἐπιλαβόμενος τῶν ἀφλάστων νεὸς τὴν χεῖρα ἀποκοπεῖς πελέκει πίπτει, τοῦτο δὲ ἄλλοι Ἀθηναίων πολλοὶ τε καὶ οὖνομαστοί.

115-117

Ἐπτα μὲν δὴ τῶν νεῶν ἐπεκράτησαν τρόπῳ τοιούτῳ Ἀθηναῖοι· τῇσι δὲ λοιπῇσι οἱ βάρβαροι ἐξανακρουσάμενοι καὶ ἀναλαβόντες ἐκ τῆς νήσου, ἐν τῇ ἔλιπον, τὰ ἐξ Ἐρετρίας ἀνδράποδα, περιέπλεον Σούνιον, βουλόμενοι φθῆναι τοὺς Ἀθηναίους ἀπικόμενοι ἐς τὸ ἄστυ. αἰτία δὲ ἔσχε ἐν Ἀθηναίοισι ἐξ Ἀλ-

κμεωνιδέων μηχανῆς αὐτοὺς ταῦτα ἐπινοηθῆναι· τούτους γὰρ συνθεμένους τοῖσι Πέρσησι ἀναδέξαι ἀσπίδα ἐοῦσι ἤδη ἐν τῇσι νηυσί. οὗτοι μὲν δὴ περιέπλεον Σούνιον· Ἀθηναῖοι δέ, ὡς ποδῶν εἶχον, ἐβώθεον ἐς τὸ ἄστυ καὶ ἐφθησάν τε ἀπικόμενοι, πρὶν ἢ τοὺς βαρβάρους ἤκειν, καὶ ἐστρατοπεδεύσαντο ἀπιγμένοι ἐξ Ἡρακλείου τοῦ ἐν Μαραθῶνι ἐν ἄλλῳ Ἡρακλείῳ τῷ ἐν Κυνοσάργεϊ. οἱ δὲ βάρβαροι τῇσι νηυσὶ ὑπεραιωρηθέντες Φαλήρου (τοῦτο γὰρ ἦν ἐπίνειον τότε τῶν Ἀθηναίων) ὑπὲρ τούτου ἀνακωχεύσαντες τὰς νέας ἀπέπλεον ὀπίσω τὴν Ἀσίην. ἐν ταύτῃ τῇ ἐν Μαραθῶνι μάχῃ ἀπέθανον βαρβάρων κατὰ ἑξακισχιλίους καὶ τετρακοσίους ἄνδρας, Ἀθηναίων δὲ ἑκατὸν ἐνενήκοντα καὶ δύο.

Τοὺς δὲ τῶν Ἐρετριέων ἡνδραποδισμένους Δαΐτις τε Ἀρταφέρνης, ὡς προσέσχον ἐς τὴν Ἀσίην πλέοντες, ἀνήγαγον ἐς Σούσα. βασιλεὺς δὲ Δαρεῖος, πρὶν μὲν αἰχμαλώτους γενέσθαι τοὺς Ἐρετριέας, ἐνεῖχε σφι δεινὸν χόλον, οἷα ἀρξάντων ἀδικίης προτέρων τῶν Ἐρετριέων· ἐπεῖτε δὲ εἶδέ σφας ἀπαχθέντας παρ' ἐωυτὸν καὶ ὑποχειρίους ἐωυτῷ ἔοντας, ἐποίησε κακὸν ἄλλο οὐδέν, ἀλλὰ σφας τῆς Κισσίας χώρας κατοίκησε ἐν σταθμῷ ἐωυτοῦ, τῷ οὐνομά ἐστι Ἀρδέρικκα, ἀπὸ Σούσων δέκα καὶ διηκοσίους σταδίους ἀπέχοντι. ἐνθαῦτα τοὺς Ἐρετριέας κατοίκησε βασιλεὺς Δαρεῖος, οἳ καὶ μέχρι ἐμὲ εἶχον τὴν χώραν ταύτην, φυλάσσοντες τὴν ἀρχαίην γλῶσσαν. τὰ μὲν δὴ περὶ Ἐρετριέας ἔσχε οὕτω.

Λακεδαιμονίων δὲ ἦκον ἐς τὰς Ἀθήνας δισχιλίοι μετὰ 120 τὴν πανσέληνον, ἔχοντες σπουδὴν πολλήν καταλαβεῖν, οὕτω ὥστε τριταῖοι ἐκ Σπάρτης ἐγένοντο ἐν τῇ Ἀττικῇ. ὕστεροι δὲ ἀπικόμενοι τῆς συμβολῆς ἰμείροντο ὅμως θεήσασθαι τοὺς Μήδους· ἐλθόντες δὲ ἐς τὸν Μαραθῶνα ἐθεήσαντο. μετὰ δὲ αἰνέοντες Ἀθηναίους καὶ τὸ ἔργον αὐτῶν ἀπαλλάσσοντο ὀπίσω.

**Α'. Οἱ Ἕλληνες καὶ οἱ Πέρσαι εἰς τὸ στενὸν
τῶν Θερμοπυλῶν.**

(Κεφ. 201 - 207)

201 Βασιλεὺς μὲν Ξέρξης ἐστρατοπεδεύετο τῆς Μηλίδος ἐν Τρηχινίῃ, οἱ δὲ Ἕλληνες ἐν τῇ διόδῳ· καλέεται δὲ ὁ ὁστος οὗτος ὑπὸ μὲν τῶν πλεόνων Ἑλλήνων Θερμοπύλαι, ὑπὸ δὲ τῶν ἐπιχωρίων καὶ περιοίκων Πύλαι. ἐστρατοπεδεύοντο μὲν νυν ἑκάτεροι ἐν τούτοις τοῖς χωρίοις, ἐπελάμβαντο δὲ ὁ μὲν τῶν πρὸς βορέην ἄνεμον ἐχόντων πάντων μέχρι Τρηχίνος, οἱ δὲ τῶν πρὸς νότον καὶ μεσαμβρίην φερόντων τὸ ἐπὶ ταύτης τῆς ἡπείρου.

202-203 Ἦσαν δὲ οἷδε Ἑλλήνων οἱ ὑπομένοντες τὸν Πέρσῃ ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ· Σπαρτιητέων τε τριηκόσιοι ὀπλῖται καὶ Τεγεατέων καὶ Μαντινέων χίλιοι, ἡμίσεες ἑκατέρων, ἐξ Ὀρχομενοῦ τε τῆς Ἀρκαδίας εἴκοσι καὶ ἑκατόν, καὶ ἐκ τῆς λοιπῆς Ἀρκαδίας χίλιοι· τοσοῦτοι μὲν Ἀρκάδων, ἀπὸ δὲ Κορίνθου τετρακόσιοι καὶ ἀπὸ Φλιοῦντος διηκόσιοι καὶ Μυκηναίων ὀγδῶκοντα. οὗτοι μὲν ἀπὸ Πελοποννήσου παρήσαν, ἀπὸ δὲ Βοιωτῶν Θεσπιδέων τε ἑπτακόσιοι καὶ Θηβαίων τετρακόσιοι. πρὸς τούτοις ἐπὶκλήται ἐγένοντο Λοκροὶ τε οἱ Ὀπούντιοι πανστρατιῇ καὶ Φωκέων χίλιοι. αὐτοὶ γὰρ σφεας οἱ Ἕλληνες ἐπεκαλέσαντο λέγοντες δι' ἀγγέλων, ὥς αὐτοὶ μὲν ἦκοιεν πρόδρομοι τῶν ἄλλων, οἱ δὲ λοιποὶ τῶν συμμάχων προσδόκιμοι πᾶσαν εἰεν ἡμέρην, ἢ θάλασσά τέ σφι εἴη ἐν φυλακῇ ὑπ' Ἀθηναίων τε φρουρεομένη καὶ Αἰγινητέων καὶ τῶν ἐς τὸν ναυτικὸν στρατὸν ταχθέντων, καὶ σφι εἴη δεινὸν οὐδέν· οὐ γὰρ θεὸν εἶναι τὸν ἐπιόντα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα,

ἀλλ' ἄνθρωπον εἶναι δὲ θνητὸν οὐδένα οὐδὲ ἔσσεσθαι, τῇ κακὸν ἐξ ἀρχῆς γινομένῳ οὐ συνεμίχθη, τοῖσι δὲ μεγίστοις αὐτῶν μέγιστα ὀφείλειν ὦν καὶ τὸν ἐπελαύνοντα, ὥς ἐόντα θνητὸν, ἀπὸ τῆς δόξης πεσεῖν. οἱ δὲ ταῦτα πυνθανόμενοι ἐβώθεον ἐς τὴν Τρηχίνα.

Ἦσαν μὲν νυν καὶ ἄλλοι στρατηγοὶ κατὰ πόλιν ἐκάστων, 204 ὁ δὲ θωμαζόμενος μάλιστα καὶ παντὸς τοῦ στρατεύματος ἡγεόμενος Λακεδαιμόνιος ἦν Λεωνίδης ὁ Ἀναξανδρίδew τοῦ Λέοντος τοῦ Εὐρυκρατίδew τοῦ Ἀναξάνδρου τοῦ Εὐρυκράτεος τοῦ Πολυδώρου τοῦ Ἀλκαμένεος τοῦ Τηλέκλου τοῦ Ἀρχέλεω τοῦ Ἠγησίλεω τοῦ Δορύσσου τοῦ Λεωδῶτεω τοῦ Ἐχεστράτου τοῦ Ἠγίος τοῦ Εὐρυσθέneos τοῦ Ἀριστοδήμου τοῦ Ἀριστομάχου τοῦ Κλεοδαίου τοῦ Ὑλλου τοῦ Ἡρακλέος, κτησάμενος τὴν βασιληίην ἐν Σπάρτῃ ἐξ ἀπροσδοκίτου.

Οὗτος ὁ Λεωνίδης τότε ἦγε ἐς Θερμοπύλας ἐπιλεξάμενος 205 ἄνδρας τε τοὺς κατεστεῶτας τριηκοσίους, καὶ τοῖσι ἐτύγχανον παῖδες ἐόντες. παραλαβὼν δὲ ἀπίκετο καὶ Θηβαίων τοὺς ἐς τὸν ἀριθμὸν λογισάμενος εἶπον, τῶν ἐστρατήγεε Λεοντιάδης ὁ Εὐρυμάχου, τοῦδε δὲ εἵνεκεν τούτους σπουδὴν ἐποιήσατο Λεωνίδης μόνους Ἑλλήνων παραλαβεῖν, ὅτι σφέων μεγάλως κατηγόρητο μηδίξειν· παρεκάλει ὦν ἐς τὸν πόλεμον ἐθέλων εἰδέναι, εἴτε συμπέμψουσι εἴτε καὶ ἀπερέουσι ἐκ τοῦ ἐμφανέος τὴν Ἑλλήνων συμμαχίην. οἱ δὲ ἄλλα φρονέοντες ἔπεμπον.

Τούτους μὲν τοὺς ἀμφὶ Λεωνίδην πρῶτους ἀπέπεμψαν 206 Σπαρτιῆται, ἵνα τούτους ὀρῶντες οἱ ἄλλοι σύμμαχοι στρατεύωνται μηδὲ καὶ οὗτοι μηδίσωσι, ἦν αὐτοὺς πυνθάνωνται ὑπερβαλλομένους· μετὰ δὲ (Κάρνεια γάρ σφι ἦν ἐμποδῶν) ἔμελλον ὀρτάσαντες καὶ φυλακὰς λιπόντες ἐν τῇ Σπάρτῃ κατὰ τάχος βοθήσειν πανδημεῖ. ὥς δὲ καὶ οἱ λοιποὶ τῶν συμμάχων ἐνένωντο καὶ αὐτοὶ ἕτερα τοιαῦτα ποιήσειν ἦν γὰρ κατὰ τωὐτὸ Ὀλυμπιάς τούτοις τοῖσι πρήγμασι συμπε-

σοῦσα· οὐκ ὦν δοκέοντες κατὰ τάχος οὕτω διακριθῆσθαι τὸν ἐν Θερμοπύλῃσι πόλεμον ἔπεμπον τοὺς προδρόμους.

- 207 Οὗτοι μὲν δὴ οὕτω διενένωντο ποιήσιν· οἱ δὲ ἐν Θερμοπύλῃσι Ἕλληνες, ἐπειδὴ πέλας ἐγένετο τῆς ἐσβολῆς ὁ Πέρσης, καταρρωδέοντες ἐβουλεύοντο περὶ ἀπαλλαγῆς. τοῖσι μὲν νυν ἄλλοισι Πελοποννησίοισι ἐδόκεε ἐλθοῦσι ἐς Πελοπόννησον τὸν Ἴσθμὸν ἔχειν ἐν φυλακῇ· Λεωνίδης δέ, Φωκέων καὶ Λοκρῶν περισπερχθέντων τῇ γνώμῃ ταύτῃ, αὐτοῦ τε μένειν ἐψηφίζετο πέμπειν τε ἀγγέλους ἐς τὰς πόλεις κελεύοντάς σφι ἐπιβωθέειν, ὥς ἐόντων αὐτῶν ὀλίγων στρατὸν τὸν Μήδων ἀλέξασθαι.

Β'. Αἱ περὶ Θερμοπύλας μάχαι (480).

(Κεφ. 208 - 213, 215 - 233)

- 208 Ταῦτα βουλευομένων σφέων, ἔπεμπε Ξέρξης κατάσκοπον ἵππεά ἰδέσθαι, ὁκόσοι τέ εἰσι καὶ ὅ τι παιέοιεν. ἀκηκόεε δὲ ἔτι ἔων ἐν Θεσσαλίῃ, ὥς ἀλισμένη εἶη ταύτῃ στρατιῇ ὀλίγη, καὶ τοὺς ἡγεμόνας, ὥς εἶησαν Λακεδαιμόνιοί τε καὶ Λεωνίδης ἔων γένος Ἡρακλειδῆς. ὥς δὲ προσήλασε ὁ ἵππεὺς πρὸς τὸ στρατόπεδον, ἐθηεῖτό τε καὶ κατώρα πᾶν μὲν οὐ τὸ στρατόπεδον· τοὺς γὰρ ἔσω τεταγμένους τοῦ τείχεος, τὸ ἀνορθώσαντες εἶχον ἐν φυλακῇ, οὐκ οἶά τε ἦν κατιδέσθαι· ὁ δὲ τοὺς ἔξω ἐμάνθανε, τοῖσι πρὸ τοῦ τείχεος τὰ ὅπλα ἔκειτο. ἔτυχον δὲ τοῦτον τὸν χρόνον Λακεδαιμόνιοι ἔξω τεταγμένοι. τοὺς μὲν δὴ ὥρα γυμναζομένους τῶν ἀνδρῶν, τοὺς δὲ τὰς κόμας κτενίζομένους. ταῦτα δὴ θηεύμενος ἐθώμαζε καὶ τὸ πλῆθος ἐμάνθανε. μαθὼν δὲ πάντα ἀτρεκέως ἀπήλαυνε ὀπίσω κατ' ἡσυχίαν· οὔτε γάρ τις ἐδῶκε ἀλογίης τε ἐκύρησε πολλῆς. ἀπελθὼν δὲ ἔλεγε πρὸς Ξέρξην, τὰ περ ὀπώπее, πάντα.

- 209 Ἀκούων δὲ Ξέρξης οὐκ εἶχε συμβαλέσθαι τὸ ἐόν, ὅτι παρεσκευάζοντο ὥς ἀπολεόμενοι τε καὶ ἀπολέοντες κατὰ δύναμιν·

ἀλλ' αὐτῷ γελοῖα γὰρ ἐφαίνοντο ποιέειν, μετεπέμψατο Δημάρχητον τὸν Ἀρίστωνος ἐόντα ἐν τῷ στρατοπέδῳ. ἀπικόμενον δέ μιν εἰρώτα Ξέρξης ἕκαστα τούτων, ἐθέλων μαθεῖν τὸ ποιούμενον πρὸς τῶν Λακεδαιμονίων. ὁ δὲ εἶπε· «Ἦκουσας μὲν μευ καὶ πρότερον, εὔτε ὀρμῶμεν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, περὶ τῶν ἀνδρῶν τούτων· ἀκούσας δὲ γέλῳτά με ἔθου λέγοντα, τῇ περ ὥρων ἐκθυσόμενα τὰ πρήγματα ταῦτα· ἐμοὶ γὰρ τὴν ἀληθείην ἀσκέειν ἀντία σεῦ, ὦ βασιλεῦ, ἀγὼν μέγιστός ἐστι. ἄκουσον δὲ καὶ νῦν. οἱ ἄνδρες οὗτοι ἀπικάται μαχησόμενοι ἡμῖν περὶ τῆς ἐσόδου, καὶ ταῦτα παρασκευάζονται. νόμος γάρ σφι οὕτω ἔχων ἐστί· ἐπεὰν μέλλωσι κινδυνεύειν τῇ ψυχῇ, τότε τὰς κεφαλὰς κοσμέονται. ἐπίστασο δέ, εἰ τούτους τε καὶ τὸ ὑπομένον ἐν Σπάρτῃ καταστρέψαι, ἔστι οὐδὲν ἄλλο ἔθνος ἀνθρώπων, τό σε, βασιλεῦ, ὑπομενέει χεῖρας ἀνταειρόμενον· νῦν γὰρ πρὸς βασιληίην τε καὶ πόλιν καλλίστην τῶν ἐν Ἑλλήσι προσφέρεαι καὶ ἄνδρας ἀρίστους». κάρτα τε δὴ ἄπιστα Ξέρξῃ ἐφαίνετο τὰ λεγόμενα εἶναι, καὶ δευτέρα ἐπειρώτα, ὅντινα τρόπον τοσοῦτοι ἐόντες τῇ ἐωυτοῦ στρατῇ μαχήσονται. ὁ δὲ εἶπε· «ὦ βασιλεῦ, ἐμοὶ χρᾶσθαι ὡς ἀνδρὶ φεύσῃ, ἣν μὴ ταῦτά τοι ταύτῃ ἐκθῇ, τῇ ἐγὼ λέγω».

Ταῦτα λέγων οὐκ ἔπειθε τὸν Ξέρξην. τέσσερας μὲν δὴ 210 παρεξήκε ἡμέρας, ἐλπίζων αἰεὶ σφεας ἀποδρῆσεσθαι· πέμπτῃ δέ, ὡς οὐκ ἀπαλλάσσοντο, ἀλλὰ οἱ ἐφαίνοντο ἀναιδείῃ τε καὶ ἀβουλίῃ διαχρεώμενοι μένειν, πέμπει ἐπ' αὐτοὺς Μήδους τε καὶ Κισσίους θυμωθεῖς, ἐντειλάμενός σφεας ζωγρήσαντας ἄγειν ἐς ὄψιν τὴν ἐωυτοῦ. ὡς δ' ἐσέπεσον φερόμενοι ἐς τοὺς Ἑλληνας οἱ Μῆδοι, ἔπιπτον πολλοί, ἄλλοι δ' ἐπεσήϊσαν, καὶ οὐκ ἀπήλαυνον, καίπερ μέγਾਲως προσπταίνοντες. δῆλον δ' ἐποίησαν παντὶ τεφ καὶ οὐκ ἥκιστα αὐτῷ βασιλεῖ, ὅτι πολλοὶ μὲν ἀνθρώποι εἰεν, ὀλίγοι δὲ ἄνδρες· ἐγίνετο δὲ ἡ συμβολὴ δι' ἡμέρης.

- 211 Ἐπεῖτε δὲ οἱ Μῆδοι τρηχέως περιείποντο, ἐνθαῦτα οὗτοι μὲν ὑπεξήσαν, οἱ δὲ Πέρσαι ἐκδεξάμενοι ἐπήσαν, τοὺς ἀθανάτους ἐκάλεε βασιλεὺς, τῶν ἤρχε Ὑδάρνης, ὡς δὴ οὗτοί γε εὐπετέως κατεργασόμενοι. ὡς δὲ καὶ οὗτοι συνέμισγον τοῖσι Ἕλλησι, οὐδὲν πλέον ἐφέροντο τῆς στρατιῆς τῆς Μηδικῆς, ἀλλὰ τὰ αὐτά, ἅτε ἐν στεينوπόρῳ τε χώρῳ μαχόμενοι καὶ δούρασι βραχυτέροις χρεώμενοι, ἤπερ οἱ Ἕλληνες, καὶ οὐκ ἔχοντες πλήθει χρήσασθαι. Λακεδαιμόνιοι δὲ ἐμάχοντο ἀξίως λόγου, ἄλλα τε ἀποδεικνύμενοι ἐν οὐκ ἐπισταμένοις μάχεσθαι ἐξεπιστάμενοι καί, ὅπως ἐντρέψειαν τὰ νῶτα, ἀλέες φεύγεσκον δῆθεν· οἱ δὲ βάρβαροι ὀρώντες φεύγοντας βοῇ τε καὶ πατάγῃ ἐπήσαν· οἱ δ' ἂν καταλαμβανόμενοι ὑπέστρεφον ἀντίοι εἶναι τοῖσι βαρβάροις, μεταστρεφόμενοι δὲ κατέβαλλον πλήθει ἀναριθμήτους τῶν Περσέων· ἐπιπτον δὲ καὶ αὐτῶν τῶν Σπαρτιητέων ἐνθαῦτα ὀλίγοι. ἐπεὶ δὲ οὐδὲν ἐδυνάετο παραλαβεῖν οἱ Πέρσαι τῆς ἐσόδου πειρώμενοι καὶ κατὰ τέλεα καὶ παντοίως προσβάλλοντες, ἀπήλαυνον ὀπίσω.
- 212 Ἐν ταύτῃσι τῇσι προσόδοις τῆς μάχης λέγεται βασιλεῶς θηεῦμενον τρεῖς ἀναδραμεῖν ἐκ τοῦ θρόνου, δείσαντα περὶ τῆς στρατιῆς. τότε μὲν οὕτω ἡγωνίσαντο, τῇ δὲ ὑστεραίῃ οἱ βάρβαροι οὐδὲν ἄμεινον ἀέθλεον· ἅτε γὰρ ὀλίγων ἐόντων, ἐλπίσαντές σφεας κατατετρωματίσθαι τε καὶ οὐκ οἷους τε ἔσεσθαι ἔτι χεῖρας ἀνταείρασθαι συνέβαλλον. οἱ δὲ Ἕλληνες κατὰ τάξιν τε καὶ κατὰ ἔθνεα κεκοσμημένοι ἦσαν καὶ ἐν μέρεϊ ἕκαστοι ἐμάχοντο πλὴν Φωκέων· οὗτοι δὲ ἐς τὸ οὖρος ἐτάχθησαν φυλάξοντες τὴν ἀτραπὸν. ὡς δὲ οὐδὲν εὕρισκον ἀλλοιότερον οἱ Πέρσαι, ἢ τῇ προτεραίῃ ἐνώρων, ἀπήλαυνον.
- 213 Ἀπορέοντος δὲ βασιλέως, ὅ τι χρήσεται τῷ παρεόντι πρήγματι, Ἐπιάλτης ὁ Εὐρυδῆμου, ἀνὴρ Μηλιεύς, ἡλθέ οἱ ἐς λόγους, ὅς μέγα τι παρὰ βασιλέως δοκέων οἴσεσθαι ἔφρασε τε τὴν ἀτραπὸν τὴν διὰ τοῦ οὖρος φέρουσιν ἐς

Θερμοπύλας, καὶ διέφθειρε τοὺς ταύτῃ ὑπομείναντας Ἑλλήνων. ὕστερον δὲ δεισας Λακεδαιμονίους ἔφυγε εἰς Θεσσαλίην, καὶ οἱ φυγόντι ὑπὸ τῶν Πυλαγόρων ἀργύριον ἐπεικηρύχθη. χρόνῳ δὲ ὕστερον (κατήλθε γὰρ εἰς Ἀντικύρην) ἀπέθανε ὑπὸ Ἀθηνάδεω, ἀνδρὸς Τρηχινίου.

Ξέρξης δέ, ἐπεὶ οἱ ἤρесе, τὰ ὑπέσχετο ὁ Ἐπιάλτης κατεργάσσεσθαι, αὐτίκα περιχαρὴς γενόμενος ἔπεμπε Ὑδάρνεα καὶ τῶν ἐστρατήγεε Ὑδάρνης ὁρμέατο δὲ περὶ λύχνων ἀφὰς ἐκ τοῦ στρατοπέδου. τὴν δὲ ἀτραπὸν ταύτην ἐξεῦρον μὲν οἱ ἐπιχώριοι Μηλιέες, ἐξευρόντες δὲ Θεσσαλοῖσι κατηγγήσαντο ἐπὶ Φωκέας τότε, ὅτε οἱ Φωκέες φράξαντες τείχεϊ τὴν ἐσβολὴν ἦσαν ἐν σκέπῃ τοῦ πολέμου· ἐκ τούτου δὲ κατεδέδεκτο ἐοῦσα οὐδὲν χρηστὴ Μηλιεῦσι.

Ἐχει δὲ ὧδε ἡ ἀτραπὸς αὕτη ἄρχεται μὲν ἀπὸ τοῦ Ἀσωποῦ ποταμοῦ τοῦ διὰ τῆς διασφάγος ῥέοντος, οὐνομα δὲ τῷ οὔρεϊ τούτῳ καὶ τῇ ἀτραπῷ τωὐτὸ κεῖται, Ἀνόπαια· τείνει δὲ ἡ Ἀνόπαια αὕτη κατὰ ῥάχιν τοῦ οὔρεος, λήγει δὲ κατὰ τὴν Ἀλπηνὸν πόλιν, πρώτην ἐοῦσαν τῶν Λοκρίδων πρὸς τῶν Μηλιέων, καὶ κατὰ Μελάμπυγόν τε καλεόμενον λίθον καὶ κατὰ Κερκώπων ἔδρας, τῇ καὶ τὸ στενωτότατόν ἐστι. κατὰ ταύτην δὲ τὴν ἀτραπὸν καὶ οὕτω ἔχουσιν οἱ Πέρσαι, τὸν Ἀσωπὸν διαθάντες, ἐπορεύοντο πᾶσαν τὴν νύκτα, ἐν δεξιῇ μὲν ἔχοντες οὔρεα τὰ Οἰταίων, ἐν ἀριστερῇ δὲ τὰ Τρηχινίων. ἡὼς τε δὲ διέφαινε, καὶ οἱ ἐγένοντο ἐπ' ἀκρωτηρίῳ τοῦ οὔρεος. κατὰ δὲ τοῦτο τοῦ οὔρεος ἐφύλασσον, ὥς καὶ πρότερόν μοι δεδήλωται. Φωκῶν χίλιοι ὀπλῖται, ῥυόμενοί τε τὴν σφετέρην χώραν καὶ φρουρέοντες τὴν ἀτραπὸν. ἡ μὲν γὰρ κάτω ἐσβολὴ ἐφυλάσσετο ὑπ' ὧν εἴρηται, τὴν δὲ διὰ τοῦ οὔρεος ἀτραπὸν ἐθελονταὶ Φωκέες ὑποδεξάμενοι Λεωνίδῃ ἐφύλασσον.

Ἐμαθον δὲ σφας οἱ Φωκέες ὧδε ἀναβεθηκότας· ἀναβαίνοντες γὰρ ἐλάνθανον οἱ Πέρσαι τὸ οὔρος πᾶν ἐδὼν δρυῶν

ἐπίπλεον. ἦν μὲν δὲ νηνεμία, φόφου δὲ γινομένου πολλοῦ, ὥς οἰκὸς ἦν φύλλων ὑποκεχυμένων ὑπὸ τοῖσι ποσὶ, ἀνά τε ἔδραμον οἱ Φωκέες καὶ ἐνέδυνον τὰ ὅπλα, καὶ αὐτίκα οἱ βάρβαροι παρήσαν. ὥς δὲ εἶδον ἄνδρας ἐνδυομένους ὅπλα, ἐν θώματι ἐγένοντο· ἐλπόμενοι γὰρ οὐδέν σφι φανήσεσθαι ἀντίξοον ἐνεκύρησαν στρατῷ. ἐνθαῦτα Ὑδάρνης καταρρωδήσας, μὴ οἱ Φωκέες ἔωσι Λακεδαιμόνιοι, εἶρετο Ἐπιάλτην, ὅποδαπὸς εἴη ὁ στρατός, πυθόμενος δὲ ἀτρεκέως διέτασσε τοὺς Πέρσας ὥς ἐς μάχην. οἱ δὲ Φωκέες, ὥς ἐβάλλοντο τοῖσι τοξεύμασι πολλοῖσι τε καὶ πυκνοῖσι, οἷχοντο φεύγοντες ἐπὶ τοῦ οὐρεος τὸν κόρυμβον ἐπιστάμενοι, ὥς ἐπὶ σφέας ὀρμήθησαν ἀρχήν, καὶ παρεσκευάδατο ὥς ἀπολεόμενοι. οὗτοι μὲν δὲ ταῦτα ἐφρόνεον, οἱ δὲ ἀμφὶ Ἐπιάλτην καὶ Ὑδάρνεα Πέρσαι· Φωκέων μὲν οὐδένα λόγον ἐποιεῦντο, οἱ δὲ κατέβαινον τὸ οὖρος κατὰ τάχος.

218 Τοῖσι δὲ ἐν Θερμοπύλῃσι ἑοῦσι Ἑλλήνων πρῶτον μὲν ὁ μάντις Μεισιτιάης, ἐσιδὼν ἐς τὰ ἱρά, ἔφρασε τὸν μέλλοντα ἔσεσθαι ἅμα ἦσσι σφι θάνατον· ἐπὶ δὲ καὶ αὐτόμολοι ἦσαν οἱ ἐξαγγεῖλαντες τῶν Περσέων τὴν περίοδον. οὗτοι μὲν ἔτι νυκτὸς ἐσήμεναν, τρίτοι δὲ οἱ ἡμεροσκόποι καταδραμόντες ἀπὸ τῶν ἄκρων ἤδη διαφανούσης ἡμέρης. ἐνθαῦτα ἐβουλεύοντο οἱ Ἕλληνες, καὶ σφῶν ἐσχίζοντο αἱ γνώμαι· οἱ μὲν γὰρ οὐκ ἔων τὴν τάξιν ἐκλιπεῖν, οἱ δὲ ἀντέτεινον. μετὰ δὲ τοῦτο διακριθέντες οἱ μὲν ἀπαλλάσσοντο καὶ διασκεδασθέντες κατὰ πόλιν ἕκαστοι ἐτράποντο, οἱ δὲ αὐτῶν ἅμα Λεωνίδῃ μένειν αὐτοῦ παρεσκευάδατο.

219-220 Λέγεται δὲ καί, ὥς αὐτὸς σφῶν ἀπέπεμψε Λεωνίδης, μὴ ἀπόλωνται, κηδόμενος αὐτῷ δὲ καὶ Σπαρτιητέων τοῖσι παρῶσι· οὐκ ἔχειν εὐπρεπέως ἐκλιπεῖν τὴν τάξιν, ἐς τὴν ἤλθον φυλάξοντες ἀρχήν. ταύτῃ καὶ μᾶλλον τῇ γνώμῃ πλειστός εἰμι, Λεωνίδην, ἐπεῖτε αἴσθητο τοὺς συμμάχους ἐόντας ἀπρο-

θύμους καὶ οὐκ ἐθέλοντας συνδιακινδυνεύειν, κελεύσαι σφεας ἀπαλλάσσεσθαι, αὐτῷ δὲ ἀπιέναι οὐ καλῶς ἔχειν. μένοντι δὲ αὐτοῦ κλέος μέγα ἐπαίπετο, καὶ ἡ Σπάρτης εὐδαιμονίη οὐκ ἐξηλείφετο. ἐκέχρηστο γὰρ ὑπὸ τῆς Πυθίης τοῖσι Σπαρτιήτησι χρεωμένοισι περὶ τοῦ πολέμου τούτου αὐτίκα κατ' ἀρχὰς ἐγειρομένου ἢ Λακεδαίμονα ἀνάστατον γενέσθαι ὑπὸ τῶν βαρβάρων ἢ τὸν βασιλέα σφέων ἀπολέσθαι. ταῦτά τε δὴ ἐπιλεγόμενον Λεωνίδην καὶ βουλόμενον κλέος καταθέσθαι μούνων Σπαρτιητέων, ἀποπέμψαι τοὺς συμμάχους δοκέω μᾶλλον ἢ γνώμῃ διενειχθέντας οὕτω ἀκόσμως οἴχεσθαι τοὺς οἰχομένους.

Μαρτύριον δέ μοι καὶ τόδε οὐκ ἐλάχιστον τούτου πέρι 221 γέγονε, ὅτι καὶ τὸν μάντιν, ὃς εἶπετο τῇ στρατιῇ ταύτῃ, Μεγιστίην τὸν Ἀκαρνῆνα, λεγόμενον εἶναι τὰ ἀνέκαθεν ἀπὸ Μελάμποδος, τοῦτον εἶπαντα ἐκ τῶν ἱρῶν τὰ μέλλοντά σφι ἐκθαίνειν, φανερός ἐστι Λεωνίδης ἀποπέμπων, ἵνα μὴ συναπόληταί σφι. ὁ δὲ ἀποπεμπόμενος αὐτὸς μὲν οὐκ ἀπέλιπε, τὸν δὲ παῖδα συστρατευόμενον, ἐόντα οἱ μουνογενέα, ἀπέπεμψε.

Οἱ μὲν νυν σύμμαχοι οἱ ἀποπεμπόμενοι οἴχοντό τε ἀπιόν- 222 τες καὶ ἐπείθοντο Λεωνίδῃ, Θεσπιέες δὲ καὶ Θηβαῖοι κατέμειναν μόνοι παρὰ Λακεδαιμονίοισι. τούτων δὲ Θηβαῖοι μὲν ἀέκοντες ἔμεινον καὶ οὐ βουλόμενοι κατεῖχε γὰρ σφεας Λεωνίδης ἐν ὁμήρων λόγῳ ποιούμενος· Θεσπιέες δὲ ἐκόντες μάλιστα, οἱ οὐκ ἔφασαν ἀπολιπόντες Λεωνίδην καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ ἀπαλλάξεσθαι, ἀλλὰ καταμείναντες συναπέθανον. ἐστρατήγεε δὲ αὐτῶν Δημόφιλος Διαδρόμεω.

Ἐξέρχῃς δέ, ἐπεὶ ἡλίου ἀνατείλαντος σπονδὰς ἐποιήσατο, 223 ἐπισχῶν χρόνον ἐς ἀγορῆς κου μάλιστα πληθώρην πρόσοδον ἐποιέετο· καὶ γὰρ ἐπέσταλτο ἐξ Ἐπιάλτεω οὕτω· ἀπὸ γὰρ τοῦ οὖρεος ἡ κατάβασις συντομωτέρη τέ ἐστι καὶ βραχύτερος ὁ χώρος πολλόν, ἢ περὶ ἢ περίοδος τε καὶ ἀνάβασις. οἱ τε δὴ

βάρβαροι οἱ ἀμφὶ Ξέρξην προσήισαν, καὶ οἱ ἀμφὶ Λεωνίδην
 "Ἕλληνες, ὥς τὴν ἐπὶ θανάτῳ ἔξοδον ποιεῦμενοι, ἤδη πολλῶ
 μᾶλλον ἢ κατ' ἀρχὰς ἐπεξήρισαν ἐς τὸ εὐρύτερον τοῦ αὐχέ-
 νος· τὸ μὲν γὰρ ἔρυμα τοῦ τείχεος ἐφυλάσσετο, οἱ δὲ ἀνὰ τὰς
 προτέρας ἡμέρας ὑπεξιόντες ἐς τὰ στεινόπορα ἐμάχοντο·
 τότε δὲ συμμίσγοντες ἔξω τῶν στεινῶν ἐπιπτον πλῆθει
 πολλοὶ τῶν βαρβάρων· ὀπισθε γὰρ οἱ ἡγεμόνες τῶν τελέων
 ἔχοντες μάστιγας ἐρράπιζον πάντα ἄνδρα, αἰεὶ ἐς τὸ πρόσω
 ἐποτρύνοντες. πολλοὶ μὲν δὴ ἐσέπιπτον αὐτῶν ἐς τὴν θάλασ-
 σαν καὶ διεφθείροντο, πολλῶ δ' ἔτι πλευνες κατεπατέοντο
 ζῶσι ὑπ' ἀλλήλων· ἦν δὲ λόγος οὐδεὶς τοῦ ἀπολλυμένου.
 ἅτε γὰρ ἐπιστάμενοι τὸν μέλλοντα σφίσι ἔσσεσθαι θάνατον ἐκ
 τῶν περιόντων τὸ οὖρος ἀπεδείκνυντο βώμης ὅσον εἶχον
 μέγιστον ἐς τοὺς βαρβάρους, παραχρεώμενοί τε καὶ ἀτέοντες.
 δούρατα μὲν νυν τοῖσι πλέοσι αὐτῶν τηνικαῦτα ἤδη ἐτύγχανε
 κατεγγότα, οἱ δὲ τοῖσι ξίφεσι διεργάζοντο τοὺς Πέρσας.

224 Καὶ Λεωνίδης τε ἐν τούτῳ τῷ πόνῳ πίπτει ἀνὴρ γενόμενος
 ἄριστος, καὶ ἕτεροι μετ' αὐτοῦ οὐνομαστοὶ Σπαρτιητέων, τῶν
 ἐγὼ ὥς ἀνδρῶν ἀξίων γενομένων ἐπυθόμην τὰ οὐνόματα,
 ἐπυθόμην δὲ καὶ ἀπάντων τῶν τριηκοσίων· καὶ δὴ καὶ Περ-
 σέων πίπτουσι ἐνθαῦτα ἄλλοι τε πολλοὶ καὶ οὐνομαστοί, ἐν
 δὲ δὴ καὶ Δαρείου δύο παῖδες, Ἀθροκόμης τε καὶ Ὑπεράνθης.

225 Ξέρξῳ τε δὴ δύο ἀδελφοὶ ἐνθαῦτα πίπτουσι μαχόμενοι,
 καὶ ὑπὲρ τοῦ νεκροῦ τοῦ Λεωνίδεω Περσέων τε καὶ Λακε-
 δαιμονίων ὠθισμὸς ἐγένετο πολλός, ἐς ὃ τοῦτόν τε ἀρετῇ οἱ
 "Ἕλληνες ὑπεξείρυσαν καὶ ἐτρέφαντο τοὺς ἐναντίους τετρά-
 κισ. τοῦτο δὲ συνεστήκει, μέχρι οὗ οἱ σὺν Ἐπιάλτῃ παρεγέ-
 νοντο. ὥς δὲ τούτους ἤκειν ἐπύθοντο οἱ "Ἕλληνες, ἐνθεῦτεν
 ἤδη ἑτεροιοῦτο τὸ νεῖκος· ἐς τε γὰρ τὸ στεινὸν τῆς ὁδοῦ ἀνε-
 χώρεον ὀπίσω, καὶ παραμειψάμενοι τὸ τεῖχος ἐλθόντες ἵζοντο
 ἐπὶ τὸν κολωνὸν πάντες ἀλέες οἱ ἄλλοι πλὴν Θηβαίων. ὁ δὲ

κολωνὸς ἔστι ἐν τῇ ἐσόδῳ, ὅκου νῦν ὁ λίθινος λέων ἔστηκε ἐπὶ Λεωνίδῃ. ἐν τούτῳ σφέας τῷ χώρῳ ἀλεξομένους μαχαίρησι, τοῖσι αὐτῶν ἐτύγγανον ἔτι περιεῶσαι, καὶ χερσὶ καὶ στόματι κατέχωσαν οἱ βάρβαροι βάλλοντες, οἱ μὲν ἐξ ἐναντίας ἐπισπόμενοι καὶ τὸ ἔρυμα τοῦ τείχεος συγχώσαντες, οἱ δὲ περιελθόντες πάντοθεν περισταδόν.

Λακεδαιμονίων δὲ καὶ Θεσπιέων τοιούτων γενομένων ὁμῶς 226-227 λέγεται ἄριστος ἀνὴρ γενέσθαι Σπαρτιήτης Διηνέκης, τὸν τότε φασὶ εἶπαι τὸ ἔπος, πρὶν ἢ συμμῖξαι σφέας τοῖσι Μήδοισι, πυθόμενον πρὸς τευ τῶν Τρηγινίων, ὥς, ἔπεᾶν οἱ βάρβαροι ἀπιέωσι τὰ τοξεύματα, τὸν ἥλιον ὑπὸ τοῦ πλήθεος τῶν δῖστων ἀποκρύπτουσι· τοσοῦτο πλήθος αὐτῶν εἶναι· τὸν δὲ οὐκ ἐκπλαγέντα τούτοις εἶπαι, ἐν ἀλογίῃ ποιούμενον τὸ Μήδων πλήθος, ὥς πάντα σφι ἀγαθὰ ὁ Τρηγίνιος ξεῖνος ἀγγέλλοι, εἰ ἀποκρυπτόντων τῶν Μήδων τὸν ἥλιον ὑπὸ σκιῇ ἔσοιτο πρὸς αὐτοὺς ἡ μάχη καὶ οὐκ ἐν ἡλίῳ. ταῦτα μὲν καὶ ἄλλα τοιουτότροπα ἔπεᾶ φασὶ Διηνέκεα τὸν Λακεδαιμόνιον λιπέσθαι μνημόσυνα. μετὰ δὲ τοῦτον ἀριστεῦσαι λέγονται Λακεδαιμόνιοι δύο ἀδελφεοί, Ἀλφεός τε καὶ Μάρων, Ὅρσιφάντου παῖδες. Θεσπιέων δὲ εὐδοκίμειε μάλιστα, τῷ οὐνομα ἦν Διθύραμβος Ἀρματίδεω.

Θαφθεῖσι δὲ σφι αὐτοῦ ταύτῃ, τῇ περ ἔπεσον, καὶ τοῖσι 228 πρότερον τελευτήσασι, ἣ τοὺς ὑπὸ Λεωνίδεω ἀποπεμφθέντας αἰχέσθαι, ἐπιγέγραπται γράμματα λέγοντα τάδε·

*μυριάσιν ποτὲ τῇδε ἰριακοσίαις ἐμάχοντο
ἐκ Πελοποννήσου χιλιάδες τέτορες.*

ταῦτα μὲν δὴ τοῖσι πᾶσι ἐπιγέγραπται, τοῖσι δὲ Σπαρτιήτῃσι ἰδίῃ·

*ὦ ξεῖν', ἀγγέλλειν Λακεδαιμονίοις, ὅτι τῇδε
κείμεθα τοῖς κείνων ῥήμασι πειθόμενοι.*

Λακεδαιμονίοισι μὲν δὴ τοῦτο, τῷ δὲ μάντι τότε·

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τοῦ Ἰνστιτούτου Εκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

μῆμα τόδε κλεινοῖο Μεγιστία, ὃν ποτε Μῆδοι
 Σπερχειὸν ποταμὸν κτεῖναν ἀμειψάμενοι,
 μάντις, ὃς τότε κῆρας ἐπερχομένας σάφα εἰδὼς
 οὐκ εἴλη Σπάρτης ἡγεμόνας προλιπεῖν.

ἐπιγράμμασι μὲν νυν καὶ στήλῃσι, ἔξω ἢ τὸ τοῦ μάντιος
 ἐπίγραμμα, Ἀμφικτύονές εἰσὶ σφεας οἱ ἐπικοσμήσαντες· τὸ
 δὲ τοῦ μάντιος Μεγιστίεω Σιμωνίδης ὁ Λεωπρέπεός ἐστι
 κατὰ ξεινίην ὁ ἐπιγράψας.

229 Δύο δὲ τούτων τῶν τριηκοσίων λέγεται, Εὐρυτόν τε καὶ
 Ἀριστόδημον, παρὲν αὐτοῖσι ἀμφοτέροισι κοινῷ λόγῳ χρη-
 σαμένοισι ἢ ἀποσωθῆναι ὁμοῦ ἐς Σπάρτην, ὥς μεμετιμένοι τε
 ἦσαν ἐκ τοῦ στρατοπέδου ὑπὸ Λεωνίδεω καὶ κατεκέατο ἐν
 Ἀλφεινοῖσι ὀφθαλμιῶνες ἐς τὸ ἔσχατον, ἦ, εἴ γε μὴ ἐβού-
 λοντο νοστήσαι, ἀποθανεῖν ἅμα τοῖσι ἄλλοις παρὲν σφι
 τούτων τὰ ἕτερα ποιέειν οὐκ ἐβελῆσαι ὁμοφρονέειν, ἀλλὰ
 γνώμη διενειχθέντας Εὐρυτόν μὲν πυθόμενον τῶν Περσέων
 τὴν περίοδον, αἰτήσαντά τε τὰ ὄπλα καὶ ἐνδύντα, ἄγειν ἐωυ-
 τὸν κελεύσαι τὸν εἴλωτα ἐς τοὺς μαχομένους, ὅπως δὲ αὐτὸν
 ἦγαγε, τὸν μὲν ἀγαγόντα οἴχεσθαι φεύγοντα, τὸν δὲ ἐσπε-
 σόντα ἐς τὸν ὄμιλον διαφθαῖναι, Ἀριστόδημον δὲ λιποφυ-
 χέοντα λειφθῆναι. εἰ μὲν νυν ἦν μόνον Ἀριστόδημον ἀλγύ-
 σαντα ἀπονοστήσαι ἐς Σπάρτην ἢ καὶ ὁμοῦ σφεων ἀμφοτέρων
 τὴν κομιδὴν γενέσθαι, δοκέειν ἐμοὶ οὐκ ἂν σφι Σπαρτιότηας
 μῆνιν οὐδεμίαν προσθέσθαι· νυνὶ δὲ τοῦ μὲν αὐτῶν ἀπολο-
 μένου, τοῦ δὲ τῆς μὲν αὐτῆς ἐχομένου προφάσιος, οὐκ
 ἐβελήσαντος δὲ ἀποθνήσκειν, ἀναγκαίως σφι ἔχειν μνηῖσαι
 μεγάλως Ἀριστοδήμῳ.

230 - 232 Οἱ μὲν νυν οὕτω σωθῆναι λέγουσι Ἀριστόδημον ἐς Σπάρ-
 την καὶ διὰ πρόφασιν τοιγύδε, οἱ δὲ ἄγγελον πεμφθέντα ἐκ
 τοῦ στρατοπέδου, ἐξεὼν αὐτῷ καταλαβεῖν τὴν μάχην γινομέ-
 νην οὐκ ἐβελῆσαι, ἀλλ' ὑπομείναντα ἐν τῇ ὁδῷ περιγενέσθαι,

τὸν δὲ συνάγγελον αὐτοῦ ἀπικόμενον ἐς τὴν μάχην ἀποθανεῖν. ἀπονοστήσας δὲ ἐς Λακεδαίμονα ὁ Ἀριστόδημος ὄναιδος τε εἶχε καὶ ἀτιμίην· πάσχων δὲ τοιάδε ἡτίμωτο· οὔτε οἱ πῦρ οὔδεις ἔναυε Σπαρτιητέων οὔτε διελέγετο, ὄναιδος τε εἶχε ὁ τρέσας Ἀριστόδημος καλεόμενος. ἀλλ' ὁ μὲν ἐν τῇ ἐν Πλαταιῇσι μάχῃ ἀνέλαβε πᾶσαν τὴν ἐπενειχθεῖσάν οἱ αἰτίην. λέγεται δὲ καὶ ἄλλον ἀποπεμφθέντα ἄγγελον ἐς Θεσσαλίην τῶν τριηκοσίων τούτων περιγενέσθαι, τῷ οὖνομα εἶναι Παντίτην· νοστήσαντα δὲ τοῦτον ἐς Σπάρτην, ὡς ἡτίμωτο, ἀπάγξασθαι.

Οἱ δὲ Θηβαῖοι, τῶν ὁ Λεοντιάδης ἐστρατήγεε, τέως μὲν ²³³ μετὰ τῶν Ἑλλήνων ἐόντες ἐμάχοντο, ὑπ' ἀναγκαίης ἐχόμενοι, πρὸς τὴν βασιλέος στρατιήν· ὥς δὲ εἶδον κατυπέρτερα τῶν Περσέων γινόμενα τὰ πρήγματα, οὕτω δὴ, τῶν σὺν Λεωνίδῃ Ἑλλήνων ἐπειγομένων ἐπὶ τὸν κολωνόν, ἀποσχιθέντες τούτων χειρὰς τε προέτεινον καὶ ἤισαν ἄσσον τῶν βαρβάρων, λέγοντες τὸν ἀληθέστατον τῶν λόγων, ὥς καὶ μηδίζουσι καὶ γῆν τε καὶ ὕδωρ ἐν πρώτοις ἔδοσαν βασιλεῖ, ὑπὸ δὲ ἀναγκαίης ἐχόμενοι ἐς Θερμοπύλας ἀπικοίετο καὶ ἀναίτιοι εἶεν τοῦ τρώματος τοῦ γεγονότος βασιλεῖ. ὥστε ταῦτα λέγοντες περιεγίνοντο· εἶχον γὰρ καὶ Θεσσαλοὺς τῶν λόγων τούτων μάρτυρας. οὐ μέντοι τά γε πάντα εὐτύχησαν· ὥς γὰρ αὐτοὺς ἔλαβον οἱ βάρβαροι ἐλθόντας, τοὺς μὲν τινὰς καὶ ἀπέκτειναν προσιόντας, τοὺς δὲ πλεῖνας αὐτῶν κελεύσαντος Ξέρξεω ἔστιζον στίγματα βασιλῆα, ἀρξάμενοι ἀπὸ τοῦ στρατηγοῦ Λεοντιάδεω.

Α'. Αἱ παρὰ τὸ Ἀρτεμίσιον ναυμαχίαι (480).

(Κεφ. 1 - 17)

1 Οἱ δὲ Ἑλλήνων ἐς τὸν ναυτικὸν στρατὸν ταχθέντες ἦσαν οἷδε· Ἀθηναῖοι μὲν νέας παρεχόμενοι ἑκατὸν καὶ εἴκοσι καὶ ἑπτὰ· ὑπὸ δὲ ἀρετῆς τε καὶ προθυμίας Πλαταιέες, ἄπειροι τῆς ναυτικῆς ἐόντες, συνεπλήρουν ταῖσι Ἀθηναίοισι τὰς νέας· Κορίνθιοι δὲ τεσσαράκοντα νέας παρείχοντο, Μεγαρέες δὲ εἴκοσι. καὶ Χαλκιδέες ἐπλήρουν εἴκοσι Ἀθηναίων σφι παρεχόντων τὰς νέας, Αἰγινῆται δὲ ὀκτωκαίδεκα, Σικυώνιοι δὲ δυοκαίδεκα, Λακεδαιμόνιοι δὲ δέκα, Ἐπιδαύριοι δὲ ὀκτώ, Ἐρετριέες δὲ ἑπτὰ, Τροιζήνιοι δὲ πέντε, Στυρές δὲ δύο καὶ Κήιοι δύο τε νέας καὶ πεντηκοντέρους δύο· Λοκροὶ δὲ σφι οἱ Ὀπούντιοι ἐπεβώθεον πεντηκοντέρους ἔχοντες ἑπτὰ. ἦσαν μὲν ὧν οὗτοι οἱ στρατευόμενοι ἐπ' Ἀρτεμίσιον, εἴρηται δέ μοι καὶ ὅσον τὸ πλῆθος ἕκαστοι τῶν νεῶν παρείχοντο. ἀριθμὸς δὲ τῶν συλλεχθεισέων νεῶν ἐπ' Ἀρτεμίσιον ἦν, πάρεξ τῶν πεντηκοντέρων, διηκόσιαι καὶ ἑβδομήκοντα καὶ μία.

2-3 Τὸν δὲ στρατηγὸν τὸν τὸ μέγιστον κράτος ἔχοντα παρείχοντο Σπαρτιῆται, Εὐρυβιάδην τὸν Εὐρυκλείδew. οἱ γὰρ σύμμαχοι οὐκ ἔφασαν, ἦν μὴ ὁ Λάκων ἡγεμονεύῃ, Ἀθηναίοισι ἔφεσθαι ἡγεομένοισι, ἀλλὰ λύσειν τὸ μέλλον ἔσεσθαι στρατευμα. ἐγένετο γὰρ κατ' ἀρχὰς λόγος, πρὶν ἢ καὶ ἐς Σικελίην πέμπειν ἐπὶ συμμαχίην, ὥς τὸ ναυτικὸν Ἀθηναίοισι χρεὼν εἶναι ἐπιτρέπειν. ἀντιβάντων δὲ τῶν συμμάχων εἶκον οἱ Ἀθηναῖοι, μέγα τε ποιούμενοι περιεῖναι τὴν Ἑλλάδα καὶ γνόντες, εἰ στασιάζουσι περὶ τῆς ἡγεμονίης, ὥς ἀπολέεται ἡ Ἑλλάς, ὀρθὰ νοεῦντες· στάσις γὰρ ἔμφυλος πολέμου ὁμοφρονέοντος τοσοῦτω· κάκιόν ἐστι, ὅσῳ πόλεμος εἰρήνης. ἐπιστάμενοι ὧν αὐτὸ τοῦτο οὐκ ἀντέτεινον, ἀλλ' εἶκον, μέχρι ὅσου κάρτα

ἐδέοντο αὐτῶν, ὥς διέδεξαν. ὥς γὰρ δὴ ὥσάμενοι τὸν Πέρσῃν περὶ τῆς ἐκείνου ἤδη τὸν ἀγῶνα ἐποιεῦντο, πρόφασιν τὴν Παυσανίῳ ὕβριν προΐσχύμενοι ἀπείλοντο τὴν ἡγεμονίην τοὺς Λακεδαιμονίους. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὕστερον ἐγένετο.

Τότε δὲ οὗτοι οἱ καὶ ἐπ' Ἀρτεμίσιον Ἑλλήνων ἀπικόμενοι, ⁴ ὥς εἶδον νέας τε πολλὰς καταχθείσας ἐς τὰς Ἀφετάς καὶ στρατιῆς ἅπαντα πλέα, ἐπεὶ αὐτοῖσι παρὰ δόξαν τὰ πρήγματα τῶν βαρβάρων ἀπέβαινε, ἢ ὥς αὐτοὶ κατεδόκεον, καταρρωδίσαντες δρησμὸν ἐβουλευόντο ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμισίου ἔσω ἐς τὴν Ἑλλάδα. γνόντες δὲ σφεας οἱ Εὐβοεὲς ταῦτα βουλευομένους ἐδέοντο Εὐρυβιάδῳ προσμεῖναι χρόνον ὀλίγον, ἔστ' ἂν αὐτοὶ τέκνα τε καὶ τοὺς οἰκέτας ὑπεκθέωνται. ὥς δὲ οὐκ ἔπειθον, μεταδάντες τὸν Ἀθηναίων στρατηγὸν πείθουσι Θεμιστοκλέα ἐπὶ μισθῷ τριήκοντα ταλάντοισι, ἐπ' ᾧ τε καταμείναντες πρὸ τῆς Εὐβοίης ποιήσονται τὴν ναυμαχίην.

Ὁ δὲ Θεμιστοκλῆς τοὺς Ἕλληνας ἐπισχεῖν ὧδε ποιέει· ⁵ Εὐρυβιάδῃ τούτων τῶν χρημάτων μεταδιδοῖ πέντε τάλαντα ὥς παρ' ἑωυτοῦ δῆθεν διδούς. ὥς δὲ οἱ οὗτος ἀνεπέπειστο, Ἀδεΐμαντος γὰρ ὁ Ὠκύτου, Κορινθίων στρατηγός, τῶν λοιπῶν ἤσπαιρε μῦθος, φάμενος ἀποπλώσεσθαι τε ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμισίου καὶ οὐ παραμενέειν, πρὸς δὴ τοῦτον εἶπε ὁ Θεμιστοκλῆς ἐπομόσας· «Οὐ σύ γε ἡμέας ἀπολείψεις, ἐπεὶ τοι ἐγὼ μέζω δῶρα δώσω, ἢ βασιλεὺς ἂν τοι ὁ Μῆδων πέμψει ἀπολιπόντι τοὺς συμμάχους». ταῦτά τε ἅμα ἠγόρευε καὶ πέμπει ἐπὶ τὴν νέα τὴν Ἀδεϊμάντου τάλαντα ἀργυρίου τρία. οὗτοί τε δὴ πληγέντες δώροισι ἀναπεπεισμένοι ἦσαν καὶ τοῖσι Εὐβοεῦσι ἐκεχάριστο, αὐτός τε ὁ Θεμιστοκλῆς ἐκέρδην· ἐλάνθανε δὲ τὰ λοιπὰ ἔχων, ἀλλ' ἠπιστέατο οἱ μεταλαβόντες τούτων τῶν χρημάτων ἐκ τῶν Ἀθηνέων ἐλθεῖν ἐπὶ τῇ λόγῳ τούτῳ τὰ χρήματα.

Οὕτω δὴ κατέμεινάν τε ἐν τῇ Εὐβοίῃ καὶ ἐναυμάχησαν. ⁶

ἐγένετο δὲ ὧδε· ἐπεῖτε δὴ ἐς τὰς Ἀφετάς περὶ δεῖλῃν πρωΐην γινομένην ἀπίκατο οἱ βάρβαροι, πυθόμενοι μὲν ἔτι καὶ πρότερον περὶ τὸ Ἀρτεμίσιον ναυλοχέειν νέας Ἑλληνίδας ὀλίγας, τότε δὲ αὐτοὶ ἰδόντες, πρόθυμοι ἦσαν ἐπιχειρέειν, εἴ πως ἔλοιεν αὐτάς. ἐκ μὲν δὴ τῆς ἀντίης προσπλέειν οὐ κώ σφι ἔδόκεε τῶνδε εἵνεκεν, μή πως ἰδόντες οἱ Ἕλληνες προσπλέοντας ἐς φυγὴν ὀρμήσειαν, φεύγοντάς τε εὐφρόνη καταλαμβάνη. καὶ ἔμελλον δῆθεν ἐκφεύξεσθαι, ἔδεε δὲ μηδὲ πυρφόρον τῷ ἐκείνων λόγῳ ἐκφυγόντα περιγενέσθαι.

7 Πρὸς ταῦτα ὧν τάδε ἐμηχανῶντο· τῶν νεῶν ἀπασέων ἀποκρίναντες διηκοσίας περιέπεμπον ἔξωθεν Σκιαθοῦ, ὥς ἂν μὴ ὀφθείησαν ὑπὸ τῶν πολεμίων περιπλέουσai Εὐβοίαν, κατὰ τε Καφηρέα καὶ περὶ Γεραιστὸν ἐς τὸν Εὐρίπον, ἵνα δὴ περιλάβοιεν, οἱ μὲν ταύτῃ ἀπικόμενοι καὶ φράξαντες αὐτῶν τὴν ὀπίσω φέρουσαν ὁδόν, σφεῖς δὲ ἐπισπόμενοι ἐξ ἐναντίας. ταῦτα βουλευσάμενοι ἀπέπεμπον τῶν νεῶν τὰς ταχθείσας, αὐτοὶ οὐκ ἐν νόῳ ἔχοντες ταύτης τῆς ἡμέρης τοῖσι Ἕλλησι ἐπιθήσεσθαι, οὐδὲ πρότερον ἢ τὸ σύνθημά σφι ἔμελλε φανήσεσθαι παρὰ τῶν περιπλεόντων ὥς ἠκόντων. ταύτας μὲν δὴ περιέπεμπον, τῶν δὲ λοιπέων νεῶν ἐν τῇσι Ἀφετῇσι ἐποιεῦντο ἀριθμόν.

8 Ἐν δὲ τούτῳ τῷ χρόνῳ, ἐν τῷ οὗτοι ἀριθμόν ἐποιεῦντο τῶν νεῶν (ἦν γὰρ ἐν τῷ στρατοπέδῳ τούτῳ Σκυλλίης Σκιωναῖος, δῦτης τῶν τότε ἀνθρώπων ἄριστος, ὃς καὶ ἐν τῇ ναυηγίῃ τῇ κατὰ Πήγλιον γενομένῃ πολλὰ μὲν ἔσωσε τῶν χρημάτων τοῖσι Πέρσῃσι, πολλὰ δὲ καὶ αὐτὸς περιεβάλετο), οὗτος ὁ Σκυλλίης ἐν νόῳ μὲν εἶχε ἄρα καὶ πρότερον αὐτομολήσειν ἐς τοὺς Ἕλληνας, ἀλλ' οὐ γὰρ οἱ παρέσχε ὥς τότε. ὅτεπ μὲν δὴ τρόπῳ τὸ ἐνθεῦτεν ἔτι ἀπίκετο ἐς τοὺς Ἕλληνας, οὐκ ἔχω εἶπαι ἀτρεκέως· θωμάζω δέ, εἰ τὰ λεγόμενά ἐστι ἀληθέα. λέγεται γάρ, ὥς ἐξ Ἀφετέων δις ἐς τὴν θάλασ-

σαν οὐ πρότερον ἀνέσχε, πρὶν ἢ ἀπίκετο ἐπὶ τὸ Ἄρτεμίσιον, σταδίους μάλιστα κη τούτους ἐς ὀγδώκοντα διὰ τῆς θαλάσσης διεξελθὼν. λέγεται μὲν νυν καὶ ἄλλα ψευδέσι εἰκελα περὶ τοῦ ἀνδρὸς τούτου, τὰ δὲ μετεξέτερα ἀληθέα. περὶ μέντοι τούτου γνώμη μοι ἀποδεδέχθω πλοίῳ μιν ἀπικέσθαι ἐπὶ τὸ Ἄρτεμίσιον. ὥς δὲ ἀπίκετο, αὐτίκα ἐσήμενε τοῖσι στρατηγοῖσι τήν τε ναυηγίην, ὥς γένοιτο, καὶ τὰς περιπεμφθείσας τῶν νεῶν περὶ Εὐβοίαν.

Τοῦτο δὲ ἀκούσαντες οἱ Ἕλληγες λόγον σφίσι αὐτοῖσι⁹ ἐδίδosan. πολλῶν δὲ λεχθέντων ἐνίκα τήν ἡμέρην ἐκείνην αὐτοῦ μείναντάς τε καὶ αὐλισθέντας, μετέπειτα νύκτα μέσῃν παρέντας πορεύεσθαι καὶ ἀπαντὰν τῇσι περιπλεούσῃσι τῶν νεῶν. μετὰ δὲ τοῦτο, ὥς οὐδεὶς σφι ἐπέπλεε, δείλῃν ὀψίην γινομένην τῆς ἡμέρης φυλάξαντες αὐτοὶ ἐπανέπλεον ἐπὶ τοὺς βαρβάρους, ἀπόπειραν αὐτῶν ποιήσασθαι βουλόμενοι τῆς τε μάχης καὶ τοῦ διεκπλόου.

Ὅρέοντες δὲ σφεας οἱ τε ἄλλοι στρατιῶται οἱ Ξέρξῳ καὶ¹⁰ οἱ στρατηγοὶ ἐπιπλέοντας νηυσὶ ὀλίγησι, πάγχυ σφι μανίην ἐπενείκαντες, ἀνῆγον καὶ αὐτοὶ τὰς νέας ἐλπίσαντές σφεας εὐπετέως αἰρήσειν, οἰκότα κάρτα ἐλπίσαντες, τὰς μὲν γε τῶν Ἑλλήνων ὀρέοντες ὀλίγας νέας, τὰς δὲ ἐωυτῶν πλῆθει τε πολλαπλησίας καὶ ἄμεινον πλεούσας καταφρονήσαντες ταῦτα ἐκυκλοῦντο αὐτοὺς ἐς μέσον. ὅσοι μὲν νυν τῶν Ἰώνων ἦσαν εὖνοιο τοῖσι Ἕλλησι, ἀέκοντές τε ἐστρατεύοντο, συμφορὴν τε ἐποιεῦντο μεγάλην, ὀρέοντες περιεχομένους αὐτοὺς καὶ ἐπιστάμενοι, ὥς οὐδεὶς αὐτῶν ἀπονοστήσει· οὕτω ἀσθενέα σφι ἐφαίνετο εἶναι τὰ τῶν Ἑλλήνων πρήγματα. ὅσοισι δὲ καὶ ἡδομένοισι ἦν τὸ γινόμενον, ἄμιλλαν ἐποιεῦντο, ὅπως αὐτὸς ἕκαστος πρῶτος νέα Ἀττικὴν ἐλὼν δῶρα παρὰ βασιλέος λάμψεται. Ἀθηναίων γὰρ αὐτοῖσι λόγος ἦν πλεῖστος ἀνὰ τὰ στρατόπεδα.

11 Τοῖσι δὲ Ἑλλήσι ὥς ἐσήμενε, πρῶτα μὲν ἀντίπρῳροι τοῖσι βαρβάροισι γενόμενοι ἐς τὸ μέσον τῆς πρύμνας συνηγαγον, δεύτερα δὲ σημήναντος ἔργου εἶχοντο, ἐν ὀλίγῳ περ ἀπολαμφθέντες καὶ κατὰ στόμα. ἐνθαῦτα τριήκοντα νέας αἰρέουσι τῶν βαρβάρων καὶ τὸν Γόργου τοῦ Σαλαμινίων βασιλέος ἀδελφεὸν Φιλάονα τὸν Χέρσιος, λόγιμον ἐόντα ἐν τῇ στρατοπέδῳ ἄνδρα. πρῶτος δὲ Ἑλλήνων νέα τῶν πολεμίων εἶλε ἀνὴρ Ἀθηναῖος, Λυκομήδης Αἰσχυραίου, καὶ τὸ ἀριστήμιον ἔλαβε οὗτος. τοὺς δ' ἐν τῇ ναυμαχίῃ ταύτῃ ἑτεραλκέως ἀγωνιζομένους νύξ ἐπελθοῦσα διέλυσε. οἱ μὲν δὴ Ἑλληνες ἐπὶ τὸ Ἀρτεμίσιον ἀπέπλεον, οἱ δὲ βάρβαροι ἐς τὰς Ἀφετάς, πολλὸν παρὰ δόξαν ἀγωνισάμενοι. ἐν ταύτῃ τῇ ναυμαχίῃ Ἀντίδωρος Λήμνιος μούνος τῶν σὺν βασιλεῖ Ἑλλήνων ἐόντων αὐτομολεῖ ἐς τοὺς Ἑλληνας, καὶ οἱ Ἀθηναῖοι διὰ τοῦτο τὸ ἔργον ἔδωσαν αὐτῷ χῶρον ἐν Σαλαμῖνι.

12-13 Ὡς δὲ εὐφρόνη ἐγεγόνεε, ἦν μὲν τῆς ὥρης μέσον θέρος, ἐγίνετο δὲ ὕδωρ τε ἄπλετον διὰ πάσης τῆς νυκτὸς καὶ σκληραὶ βρονταὶ ἀπὸ τοῦ Πηλίου. οἱ δὲ νεκροὶ καὶ τὰ ναυήγια ἐξεφορέοντο ἐς τὰς Ἀφετάς, καὶ περὶ τε τὰς πρῶρας τῶν νεῶν εἰλέοντο καὶ ἐτάρασσον τοὺς ταρσοὺς τῶν κωπέων. οἱ δὲ στρατιῶται οἱ ταύτῃ ἀκούοντες ταῦτα ἐς φόβον κατιστέατο, ἐλπίζοντες πάγχυ ἀπολέεσθαι, ἐς οἷα κακὰ ἦκον. πρὶν γὰρ ἢ καὶ ἀναπνεῦσαι σφεας ἔκ τε τῆς ναυηγίης καὶ τοῦ χειμῶνος τοῦ γενομένου κατὰ Πήλιον, ὑπέλαθε ναυμαχίῃ καρτερή, ἐκ δὲ τῆς ναυμαχίης ὄμβρος τε λάβρος καὶ ρεύματα ἰσχυρὰ ἐς θάλασσαν ὥρμημένα βρονταὶ τε σκληραὶ. καὶ τούτοις μὲν τοιαύτη νύξ ἐγίνετο· τοῖσι δὲ ταχθεῖσι αὐτῶν περιπλέειν Εὐβοίαν ἢ αὐτὴ περ ἐοῦσα νύξ πολλὸν ἦν ἔτι ἀγριωτέρη, τοσοῦτ' ὅσῳ ἐν πελάγει φερομένοις ἐπέπιπτε, καὶ τὸ τέλος σφί ἐγένετο ἄχαρι. ὥς γὰρ δὴ πλέουσι αὐτοῖσι χειμῶν τε καὶ τὸ ὕδωρ ἐπεγίνετο ἐοῦσι κατὰ τὰ Κοῖλα τῆς Εὐβοίης, φερόμενοι τῇ

πνεύματι καὶ οὐκ εἰδότες, τῇ ἐφέροντο, ἐξέπιπτον πρὸς τὰς πέτρας. ἐποιέετό τε πᾶν ὑπὸ τοῦ θεοῦ, ὅπως ἂν ἐξιωθεῖν τῷ Ἑλληνικῷ τὸ Περσικὸν μηδὲ πολλῷ πλεόν εἴη.

Οὗτοι μὲν νυν περὶ τὰ Κοῖλα τῆς Εὐβοίης διεφθείροντο· 14 οἱ δὲ ἐν Ἀφετῇσι βάρβαροι, ὥς σφι ἀσμένοισι ἡμέρη ἐπέλαμψε, ἀτρέμας τε εἶχον τὰς νέας, καὶ σφι ἀπεχρᾶτο κακῶς πρήσσουσι ἡσυχίην ἄγειν ἐν τῷ παρεόντι. τοῖσι δὲ Ἑλλήσι ἐπεβώθεον νέες τρεῖς καὶ πεντήκοντα Ἀττικάι. αὐταί τε δὴ σφεας ἐπέρρωσαν ἀπικόμεναι καὶ ἅμα ἀγγελίῃ ἐλθοῦσα, ὥς τῶν βαρβάρων οἱ περιπλέοντες τὴν Εὐβοίαν πάντες εἶησαν διεφθαρμένοι ὑπὸ τοῦ γενομένου χειμῶνος. φυλάξαντες δὴ τὴν αὐτὴν ὥρην πλέοντες ἐπέπεσον νηυσὶ Κιλίσσησι. ταύτας δὲ διαφθείραντες, ὥς εὐφρόνῃ ἐγένετο, ἀπέπλεον ὀπίσω ἐπὶ τὸ Ἀρτεμίσιον.

Τρίτῃ δὲ ἡμέρῃ δεινόν τι ποιησάμενοι οἱ στρατηγοὶ τῶν 15 βαρβάρων νέας οὕτω σφι ὀλίγας λυμαίνεσθαι καὶ τὸ ἀπὸ Ξέρξεω δειμαίνοντες οὐκ ἀνέμειναν ἔτι τοὺς Ἑλληνας μάχης ἄρξαι, ἀλλὰ παρακελευσάμενοι κατὰ μέσον ἡμέρης ἀνῆγον τὰς νέας. συνέπιπτε δέ, ὥστε τὰς αὐτὰς ἡμέρας τὰς τε ναυμαχίας γίνεσθαι ταύτας καὶ τὰς πεζομαχίας τὰς ἐν Θερμοπύλῃσι. ἦν δὲ πᾶς ὁ ἀγὼν τοῖσι κατὰ θάλασσαν περὶ τοῦ Εὐρίπου, ὥσπερ τοῖσι ἀμφὶ Λεωνίδην τὴν ἐσβολὴν φυλάσσειν. οἱ μὲν δὴ παρεκελεύοντο, ὅπως μὴ παρήσουσι ἐς τὴν Ἑλλάδα τοὺς βαρβάρους· οἱ δ', ὅπως τὸ Ἑλληνικὸν στράτευμα διαφθεύραντες τοῦ πόρου κρατήσουσι.

Ὡς δὲ ταξάμενοι οἱ Ξέρξεω ἐπέπλεον, οἱ Ἑλληνες ἀτρέ- 16 μας εἶχον πρὸς τῷ Ἀρτεμίσῳ. οἱ δὲ βάρβαροι μηνσιδὲς ποιήσαντες τῶν νεῶν ἐκυκλοῦντο, ὥς περιλάβοιεν αὐτούς. ἐνθεῦτεν οἱ Ἑλληνες ἐπ' ἀνέπλεόν τε καὶ συνέμισγον. ἐν ταύτῃ τῇ ναυμαχίῃ παραπλήσιοι ἀλλήλοισι ἐγίνοντο. ὁ γὰρ Ξέρξεω στρατὸς ὑπὸ μεγάλῃς τε καὶ πλῆθους αὐτὸς ὑπ' ἐωυτοῦ ἐπι-

πτε, ταρασσομένων τε τῶν νεῶν καὶ περιπιπτουσέων περὶ ἀλλήλας· ὅμως μέντοι ἀντεῖχε καὶ οὐκ εἶκε· δεινὸν γὰρ χρῆμα ἐποιεῦντο ὑπὸ νεῶν ὀλίγων ἐς φυγὴν τράπεσθαι.

- 17 Πολλαὶ μὲν δὴ τῶν Ἑλλήνων νέες διεφθείροντο, πολλοὶ δὲ ἄνδρες, πολλῶ δ' ἔτι πλευνες νέες τε τῶν βαρβάρων καὶ ἄνδρες. οὕτω δὲ ἀγωνιζόμενοι διέστησαν χωρὶς ἑκάτεροι. ἐν ταύτῃ τῇ ναυμαχίῃ Αἰγύπτιοι μὲν τῶν Ξέρξεω στρατιωτέων ἠρίστευσαν, οἳ ἄλλα τε ἔργα μεγάλα ἀπεδέξαντο καὶ νέας αὐτοῖσι ἀνδράσι εἶλον Ἑλληνίδας πέντε. τῶν δὲ Ἑλλήνων κατὰ ταύτην τὴν ἡμέρην ἠρίστευσαν Ἀθηναῖοι, καὶ Ἀθηναίων Κλεινίης ὁ Ἀλκιβιάδew, ὃς δαπάνην οἰκηίην παρεχόμενος ἐστρατεύετο ἀνδράσι τε διηκοσίοις καὶ οἰκηίῃ νηϊ. ὥς δὲ διέστησαν, ἄσμενοι ἑκάτεροι ἐς ὄρμον ἡπείγοντο.

Β. Ὁ Ἑλληνικὸς στόλος ἐν Σαλαμῖνι.

Μετοικεσία τῶν Ἀθηναίων.—"Αλωσις τῶν Ἀθηνῶν καὶ πυρπόλησις τῆς ἀκροπόλεως αὐτῶν.

(Κεφ. 40-42, 49-55)

- 40 Ὁ δὲ Ἑλλήνων ναυτικὸς στρατὸς ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμισίου Ἀθηναίων δεηθέντων ἐς Σαλαμῖνα κατίσχει τὰς νέας. τῶνδε δὲ εἵνεκεν προσεδεήθησαν αὐτῶν σχεῖν πρὸς Σαλαμῖνα Ἀθηναῖοι, ἵνα αὐτοὶ παῖδάς τε καὶ γυναῖκας ὑπεξαγάγωνται ἐκ τῆς Ἀττικῆς, πρὸς δὲ καὶ βουλευσῶνται, τὸ ποιητέον αὐτοῖσι ἔσται. ἐπὶ γὰρ τοῖσι κατήκουσι πρήγμασι βουλὴν ἔμελλον ποιήσεσθαι ὥς ἐφεισμένοι γνώμης. δοκέοντες γὰρ εὐρήσειν Πελοποννησίους πανδημεῖ ἐν τῇ Βοιωτίῃ ὑποκατημένους τὸν βάρβαρον τῶν μὲν εὖρον οὐδὲν ἐόν, οἳ δὲ ἐπυνθάνοντο τὸν Ἰσθμὸν αὐτοὺς τειχέοντας, τὴν Πελοπόννησον περὶ πλεί-

στον τε ποιευμένους περιεῖναι καὶ ταύτην ἔχοντας ἐν φυλακῇ, τὰ ἄλλα δὲ ἀπιέναι. ταῦτα πυνθανόμενοι οὕτω δὴ προσεδεήθησαν σφεων σχεῖν πρὸς τὴν Σαλαμῖνα.

Οἱ μὲν δὴ ἄλλοι κατέσχον ἐς τὴν Σαλαμῖνα, Ἀθηναῖοι δὲ 41 ἐς τὴν ἐσωτῶν. μετὰ δὲ τὴν ἄπιξιν κήρυγμα ἐποιήσαντο, Ἀθηναίων τῇ τις δύναται, σώζειν τέκνα τε καὶ τοὺς οἰκέτας. ἐνθαῦτα οἱ μὲν πλείστοι ἐς Τροίζηνα ἀπέστειλαν, οἱ δὲ ἐς Αἴγιναν, οἱ δὲ ἐς Σαλαμῖνα. ἔσπευσαν δὲ ταῦτα ὑπεκθέσθαι, τῷ χρηστηρίῳ τε βουλόμενοι ὑπηρετέειν καὶ δὴ καὶ τοῦδε εἵνεκεν οὐκ ἤκιστα· λέγουσι Ἀθηναῖοι ὅφιν μέγαν φύλακα τῆς ἀκροπόλιος ἐνδαιτιᾶσθαι ἐν τῷ ἱρῷ. λέγουσι τε ταῦτα καὶ δὴ καὶ ὡς ἐόντι ἐπιμήνια ἐπιτελέουσι προτιθέντες· τὰ δ' ἐπιμήνια μελιτόεσσά ἐστι. αὕτη δ' ἡ μελιτόεσσα ἐν τῷ πρόσθε αἰεὶ χρόνῳ ἀναισιμουμένη τότε ἦν ἄψαυστος. σημηνάσης δὲ ταῦτα τῆς ἱρείης μᾶλλον τι οἱ Ἀθηναῖοι καὶ προθυμότερον ἐξέλιπον τὴν πόλιν ὡς καὶ τῆς θεοῦ ἀπολελοιπυίης τὴν ἀκρόπολιν. ὡς δὲ σφι πάντα ὑπεξέκειτο, ἔπλεον ἐς τὸ στρατόπεδον.

Ἐπεὶ δὲ οἱ ἀπ' Ἀρτεμισίου ἐς Σαλαμῖνα κατέσχον τὰς 42 νέας, συνέρρεε καὶ ὁ λοιπὸς πυνθανόμενος ὁ τῶν Ἑλλήνων ναυτικὸς στρατὸς ἐκ Τροίζηνος· ἐς γὰρ Πώγωνα, τὸν Τροίζηνίων λιμένα, προεῖρητο συλλέγεσθαι. συνελέχθησάν τε δὴ πολλῷ πλεῦνες νέες, ἧ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ ἐναυμάχεον, καὶ ἀπὸ πολίων πλεούνων. ναύαρχος μὲν νυν ἐπὶν αὐτός, ὅσπερ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ, Εὐρυβιάδης Εὐρυκλείδew, ἀνὴρ Σπαρτιήτης, οὐ μέντοι γένεος τοῦ βασιλέως ἐὼν, νέας δὲ πολλῷ πλείστας τε καὶ ἄριστα πλεούσας παρείχοντο Ἀθηναῖοι ὀγδῶκοντα καὶ ἑκατόν· ἀριθμὸς δὲ ἐγένετο ὁ πᾶς τῶν νεῶν πάρεξ τῶν πεντηκοντέρων τριηκόσiai καὶ ἐβδομήκοντα καὶ ὀκτώ.

Ὡς δὲ ἐς τὴν Σαλαμῖνα συνήλθον οἱ στρατηγοί, ἐβου- 49 λεύοντο προθέντος Εὐρυβιάδew γνώμην ἀποφαίνεσθαι τὸν βουλόμενον, ὅκοι δοκέοι ἐπιτηδεότατον εἶναι ναυμαχίην ποιέε-

σθαι, τῶν αὐτοῖ χωρέων ἐγκρατέες εἰσί· ἡ γὰρ Ἀττικὴ ἀπείτο ἤδη, τῶν δὲ λοιπέων πέρι προετίθεε. αἱ γινῶμαι δὲ τῶν λεγόντων αἱ πλείσται συνεξέπιπτον πρὸς τὸν Ἴσθμὸν πλώσαντας ναυμαχέειν πρὸ τῆς Πελοποννήσου, ἐπιλέγοντες τὸν λόγον τόνδε, ὥς, ἦν νικηθέωσι τῇ ναυμαχίᾳ, ἐν Σαλαμῖνι μὲν ἐόντες πολιορκήσονται ἐν νήσῳ, ἵνα σφι τιμωρίῃ οὐδεμία ἐπιφανήσεται, πρὸς δὲ τῷ Ἴσθμῳ ἐς τοὺς ἐσωτῶν ἐξοίσονται.

50 Ταῦτα τῶν ἀπὸ Πελοποννήσου στρατηγῶν ἐπιλεγομένων ἐληλύθεε ἀνὴρ Ἀθηναῖος ἀγγέλλων ἦκειν τὸν βάρβαρον ἐς τὴν Ἀττικὴν καὶ πᾶσαν αὐτὴν πυρπολέεσθαι. ὁ γὰρ διὰ Βοιωτῶν τραπόμενος στρατὸς ἅμα Ξέρξῃ, ἐμπρήσας Θεσπιέων τὴν πόλιν, αὐτῶν ἐκλελοιπότων ἐς Πελοπόννησον, καὶ τὴν Πλαταιέων ὡσαύτως, ἦκέ τε ἐς τὰς Ἀθήνας καὶ πάντα ἐκεῖνα ἐδηρίου. ἐνέπρησε δὲ Θεσπειάν τε καὶ Πλάταιαν πυθόμενος Θηβαίων, ὅτι οὐκ ἐμήδιζον. ἀπὸ δὲ τῆς διαβάσιος τοῦ Ἐλλησπόντου, ἔνθεν πορεύεσθαι ἤρξαντο οἱ βάρβαροι, ἕνα αὐτοῦ διατρίψαντες μῆνα, ἐν τῷ διέβαινον ἐς τὴν Εὐρώπην, ἐν τρισὶ ἐτέροισι μῆσι ἐγένοντο ἐν τῇ Ἀττικῇ, Καλλιᾶδεω ἄρχοντος Ἀθηναίοισι.

51 Καὶ αἰρέουσι ἐρῆμον τὸ ἄστυ, καὶ τινες ὀλίγους εὐρίσκουσι τῶν Ἀθηναίων ἐν τῷ ἱρῷ ἐόντας, ταμίας τε τοῦ ἱεροῦ καὶ πένητας ἀνθρώπους, οἳ φραξάμενοι τὴν ἀκρόπολιν θύρῃσι τε καὶ ξύλοισι ἡμύνοντο τοὺς ἐπιόντας, ἅμα μὲν ὑπ' ἀσθενείης βίου οὐκ ἐκχωρήσαντες ἐς Σαλαμῖνα, πρὸς δὲ αὐτοὶ δοκέοντες ἐξευρηκέναι τὸ μαντήιον, τὸ ἡ Πυθίῃ σφι ἔχρησε, τὸ ξύλινον τεῖχος ἀνάλωτον ἔσεσθαι· αὐτὸ δὲ τοῦτο εἶναι τὸ κρησφύγετον κατὰ τὸ μαντήιον καὶ οὐ τὰς νέας.

52 Οἱ δὲ Πέρσαι ἰζόμενοι ἐπὶ τὸν καταντίον τῆς ἀκροπόλιος ὄχθον, τὸν Ἀθηναῖοι καλέουσι Ἀρήιον πάγον, ἐπολιόρκεον τρόπον τοιόνδε· ὅπως στυππεῖον περὶ τοὺς διστοὺς περιθέντες ἄφειαν, ἐτόξευον ἐς τὸ φράγμα. ἐνθαῦτα Ἀθηναίων οἱ πολιορ-

κεόμενοι ὅμως ἡμύνοντο, καίπερ ἐς τὸ ἔσχατον κακοῦ ἀπιγμένοι καὶ τοῦ φράγματος προδεωκότος. οὐδὲ λόγους τῶν Πεισιστρατιδῶν προσφερόντων περὶ ὁμολογίης ἐνεδέκοντο, ἀμυνόμενοι δὲ ἄλλα τε ἀντεμνηχανῶντο καὶ δῆ καὶ προσιόντων τῶν βαρβάρων πρὸς τὰς πύλας ὁλοιτρόχους ἀπίεσαν, ὥστε Ξέρξην ἐπὶ χρόνον συχνὸν ἀπορίῃσι ἐνέχεσθαι οὐ δυνάμενόν σφεας ἐλεῖν.

Χρόνῳ δ' ἐκ τῶν ἀπόρων ἐφάνη δὴ τις ἔξοδος τοῖσι βαρ- 53
 θάροισι· ἔδρε γὰρ κατὰ τὸ θεοπρόπιον πᾶσαν τὴν Ἀττικὴν τὴν ἐν τῇ ἡπείρῳ γενέσθαι ὑπὸ Πέρσῃσι. ἔμπροσθε ὦν πρὸ τῆς ἀκροπόλιος, ὅπισθε δὲ τῶν πυλέων καὶ τῆς ἀνόδου, τῇ δὲ οὔτε τις ἐφύλασσε οὔτ' ἂν ἤλπισε, μὴ κοτέ τις κατὰ ταῦτα ἀναβαίῃ ἀνθρώπων, ταύτῃ ἀνέβησάν τινες κατὰ τὸ ἱρὸν τῆς Κέχροπος θυγατρὸς Ἀγλαύρου, καίτοι περ ἀποκρίμνου ἐόντος τοῦ χώρου. ὥς δὲ εἶδον αὐτοὺς ἀναβεβηκότας οἱ Ἀθηναῖοι ἐπὶ τὴν ἀκρόπολιν, οἱ μὲν ἐρρίπτεον ἑωυτοὺς κατὰ τοῦ τείχεος κάτω καὶ διεφθείροντο, οἱ δὲ ἐς τὸ μέγαρον κατέφευγον. τῶν δὲ Περσέων οἱ ἀναβεβηκότες πρῶτον μὲν ἐτράποντο πρὸς τὰς πύλας, ταύτας δὲ ἀνοίξαντες τοὺς ἱκέτας ἐφόνευον· ἐπεὶ δὲ σφι πάντες κατέστρωντο, τὸ ἱρὸν συλήσαντες ἐνέπρησαν τὴν ἀκρόπολιν.

Σχῶν δὲ παντελέως τὰς Ἀθήνας Ξέρξης ἀπέπεμψε ἐς 54
 Σοῦσα ἄγγελον ἱππέα Ἀρταβάνῳ ἀγγελέοντα τὴν παρεοῦσάν σφι εὐπρηξίην. ἀπὸ δὲ τῆς πέμψιος τοῦ κήρυκος δευτέρῃ ἡμέρῃ συγκαλέσας Ἀθηναίων τοὺς φυγάδας, ἑωυτῷ δὲ ἐπομένους, ἐκέλευε τρόπῳ τῷ σφετέρῳ θῆσαι τὰ ἱρά ἀναβάντας ἐς τὴν ἀκρόπολιν, εἴτε δὴ ὦν ὅψιν τινὰ ἰδὼν ἐνυπνίου ἐνετέλλετο ταῦτα, εἴτε καὶ ἐνθύμιόν οἱ ἐγένετο ἐμπρήσαντι τὸ ἱρὸν. οἱ δὲ φυγάδες τῶν Ἀθηναίων ἐποίησαν τὰ ἐντεταλμένα.

Τοῦ δὲ εἵνεκεν τούτων ἐπεμνήσθη, φράσω. ἔστι ἐν τῇ ἀκρο- 55

πόλι ταύτῃ Ἐρεχθέος τοῦ γηγενέος λεγομένου εἶναι νηός, ἐν τῷ ἐλαίῳ τε καὶ θάλασσα ἐνι, τὰ λόγος παρ' Ἀθηναίων Ποσειδέωνά τε καὶ Ἀθηναίην ἐρίσαντας περὶ τῆς χώρας μαρτύρια θέσθαι. ταύτην ὦν τὴν ἐλαίην ἅμα τῷ ἄλλῳ ἱρῷ κατέλαβε ἐμπρησθῆναι ὑπὸ τῶν βαρβάρων· δευτέρῃ δὲ ἡμέρῃ ἀπὸ τῆς ἐμπρήσιος Ἀθηναίων οἱ θύειν ὑπὸ βασιλέος κελευόμενοι, ὥς ἀνέδησαν ἐς τὸ ἱρόν, ὥρων βλαστὸν ἐκ τοῦ στελέχεος ὅσον τε πηχυαῖον ἀναδεδραμνηκότα. οὗτοι μὲν νυν ταῦτα ἔφρασαν.

Γ'. Πολεμικὸν συμβούλιον τῶν Ἑλλήνων.

(Κεφ. 56 - 64)

- 56 Οἱ δὲ ἐν Σαλαμῖνι Ἕλληνες, ὥς σφι ἐξηγγέλθη, ὥς ἔσχε τὰ περὶ τὴν Ἀθηνέων ἀκρόπολιν, ἐς τοσοῦτον θόρυβον ἀπίκοντο, ὥστε ἔνιοι τῶν στρατηγῶν οὐδὲ κυρωθῆναι ἔμενον τὸ προκείμενον πρῆγμα, ἀλλ' ἔς τε τὰς νέας ἐσέπιπτον καὶ ἰστία ἀείροντο ὥς ἀποθευσόμενοι. τοῖσί τε ὑπολειπομένοισι αὐτῶν ἐκυρώθη πρὸ τοῦ Ἰσθμοῦ ναυμαχεῖν. νύξ τε ἐγένετο, καὶ οἱ διαλυθέντες ἐκ τοῦ συνεδρίου ἐσέβαινον ἐς τὰς νέας.
- 57 Ἐνθαῦτα δὴ Θεμιστοκλέα ἀπικόμενον ἐπὶ τὴν νέα εἵρετο Μνησίφιλος, ἀνὴρ Ἀθηναῖος, ὃ τι σφι εἶη βεβουλευμένον. πυθόμενος δὲ πρὸς αὐτοῦ, ὥς εἶη δεδογμένον ἀνάγειν τὰς νέας πρὸς τὸν Ἰσθμόν καὶ πρὸ τῆς Πελοποννήσου ναυμαχεῖν, εἶπε· «Οὐ τοι ἄρα, ἦν ἀπαείρωσι τὰς νέας ἀπὸ Σαλαμῖνος, περὶ οὐδεμιῆς ἔτι πατρίδος ναυμαχήσεις· κατὰ γὰρ πόλεις ἕκαστοι τρέφονται, καὶ οὔτε σφέας Εὐρυθυιάδης κατέχειν δυνήσεται οὔτε τις ἀνθρώπων ἄλλος, ὥστε μὴ οὐ διασκεδασθῆναι τὴν στρατιήν, ἀπολέεται· τε ἢ Ἑλλάς ἀβουλίῃσι. ἀλλ' εἴ τις ἔστι μηχανή, ἴθι καὶ πειρῶ διαχέαι τὰ βεβουλευ-

μένα, ἣν κως δύνῃ ἀναγνῶσαι Εὐρυβιάδην μεταβουλεύσασθαι, ὥστε αὐτοῦ μένειν».

Κάρτα τε τῷ Θεμιστοκλέϊ ἤρεσε ἡ ὑποθήκη, καὶ οὐδὲν ⁵⁸ πρὸς ταῦτα ἀμειψάμενος ἦτε ἐπὶ τὴν νέα τὴν Εὐρυβιάδew. ἀπικόμενος δὲ ἔφη ἐθέλειν οἱ κοινόν τι πρῆγμα συμμῖξαι· ὁ δ' αὐτὸν ἐς τὴν νέα ἐκέλευε ἐσθάντα λέγειν, εἴ τι θέλει. ἐνθαῦτα ὁ Θεμιστοκλέης παριζόμενός οἱ καταλέγει ἐκεῖνά τε πάντα, τὰ ἤκουσε Μνησιφίλου, ἐωυτοῦ ποιεύμενος, καὶ ἄλλα πολλὰ προστιθείς, ἐς ὃ ἀνέγνωσε χρηίζων ἕκ τε τῆς νεὸς ἐκβῆναι συλλέξαι τε τοὺς στρατηγούς ἐς τὸ συνέδριον.

Ὡς δὲ ἄρα συνελέχθησαν, πρὶν ἢ τὸν Εὐρυβιάδην προ- ⁵⁹θεῖναι τὸν λόγον, τῶν εἵνεκεν συνήγαγε τοὺς στρατηγούς, πολλὸς ἦν ὁ Θεμιστοκλέης ἐν τοῖσι λόγοισι οἷα κάρτα δεόμενος. λέγοντος δὲ αὐτοῦ ὁ Κορίνθιος στρατηγὸς Ἀδείμαντος ὁ Ὠκύτου εἶπε· «ὦ Θεμιστόκλεες, ἐν τοῖσι ἀγῶσι οἱ προεξανισταμένοι ραπίζονται· ὁ δὲ ἀπολούμενος ἔφη· «Οἱ δὲ γε ἐγκαταλειπόμενοι οὐ στεφανοῦνται».

Τότε μὲν ἠπίως πρὸς τὸν Κορίνθιον ἀμείψατο· πρὸς δὲ ⁶⁰ τὸν Εὐρυβιάδην ἔλεγε ἐκεῖνων μὲν ἔτι οὐδὲν τῶν πρότερον λεχθέντων, ὥς, ἐπεὰν ἀπαείρωσι ἀπὸ Σαλαμίνας, διαδρήσονται· παρεόντων γὰρ τῶν συμμάχων οὐκ ἔφερε οἱ κόσμον οὐδένα κατηγορεῖν· ὁ δὲ ἄλλου λόγου εἶχετο, λέγων τάδε·

α) «Ἐν σοὶ νῦν ἐστὶ σῶσαι τὴν Ἑλλάδα, ἣν ἐμοὶ πείθη ναυμαχίην αὐτοῦ μένων ποιέεσθαι, μηδὲ πειθόμενος τούτων τοῖσι λόγοισι ἀναζεύξῃς πρὸς τὸν Ἴσθμὸν τὰς νέας. ἀντίθες γὰρ ἐκάτερον ἀκούσας, πρὸς μὲν τῷ Ἴσθμῳ συμβάλλων ἐν πελάγει ἀναπεπταμένῳ ναυμαχήσεις, τὸ ἥκιστα ἡμῖν σύμφορόν ἐστι νέας ἔχουσι βαρυτέρας καὶ ἀριθμὸν ἐλάσσονας· τοῦτο δὲ ἀπολέεις Σαλαμῖνά τε καὶ Μέγαρα καὶ Αἴγιναν, ἦν περ καὶ τὰ ἄλλα εὐτυχήσωμεν. ἅμα γὰρ τῷ ναυτικῷ αὐτῶν ἔψεται καὶ ὁ πεζὸς στρατός, καὶ οὕτω σφέας

αὐτὸς ἄξεις ἐπὶ τὴν Πελοπόννησον, κινδυνεύσεις τε ἀπάσῃ τῇ Ἑλλάδι.

β) » Ἦν δέ, τὰ ἐγὼ λέγω, ποιήσης, τοσάδε ἐν αὐτοῖσι χρηστά εὐρήσεις· πρῶτα μὲν ἐν στεινῷ συμβάλλοντες νηυσὶ δλίγῃσι πρὸς πολλὰς, ἦν τὰ οἰκότα ἐκ τοῦ πολέμου ἐκθαίνῃ, πολλὸν κρατήσομεν· τὸ γὰρ ἐν στεινῷ ναυμαχέειν πρὸς ἡμέων ἐστί, ἐν εὐρυχωρίῃ δὲ πρὸς ἐκείνων. αὐτὶς δὲ Σαλαμὶς περιγίνεται, ἐς τὴν ἡμῖν ὑπέκκειται τέκνα τε καὶ γυναῖκες. καὶ μὲν καὶ τόδε ἐν αὐτοῖσι ἔνεστι, τοῦ καὶ περιέχεσθε μάλιστα· ὁμοίως αὐτοῦ τε μένων προναυμαχήσεις Πελοποννήσου καὶ πρὸς τῷ Ἰσθμῷ, οὐδὲ σφεας, εἴπερ εὖ φρονέεις, ἄξεις ἐπὶ τὴν Πελοπόννησον.

γ) » Ἦν δέ γε καί, τὰ ἐγὼ ἐλπίζω, γένηται καὶ νικήσωμεν τῇσι νηυσί, οὔτε ὑμῖν ἐς τὸν Ἰσθμὸν παρέσονται οἱ βάρεσθαι οὔτε προβήσονται· ἐκαστέρῳ τῆς Ἀττικῆς, ἀπίαςί τε οὐδενὶ κόσμῳ, Μεγάροισι τε κερδανέομεν περιεοῦσι καὶ Αἰγίνῃ καὶ Σαλαμῖνι, ἐν τῇ ἡμῖν καὶ λόγιόν ἐστι τῶν ἐχθρῶν κατύπερθε γενέσθαι. οἰκότα μὲν νυν βουλευομένοισι ἀνθρώποισι ὥς τὸ ἐπίπαν ἐθέλει γίνεσθαι· μὴ δὲ οἰκότα βουλευομένοισι οὐκ ἐθέλει οὐδὲ ὁ θεὸς προσχωρέειν πρὸς τὰς ἀνθρωπότηας γνώμας».

- 61 Ταῦτα λέγοντος Θεμιστοκλέος αὐτὶς ὁ Κορίνθιος Ἀδείμαντος ἐπεφέρετο, σιγᾶν τε κελεύων, τῷ μὴ ἐσθι πατρίς, καὶ Εὐρυβιάδην οὐκ ἔων ἐπιψηφίζεин ἀπόλι ἀνδρὶ· πόλιν γὰρ τὸν Θεμιστοκλέα παρεχόμενον οὕτω ἐκέλευε γνώμας συμβάλλεσθαι. ταῦτα δὲ οἱ προσέφερε, ὅτι ἡλώκεσάν τε καὶ κατείχοντο αἱ Ἀθηναί. τότε δὴ ὁ Θεμιστοκλέης κεινόν τε καὶ τοὺς Κορινθίους πολλὰ τε καὶ κακὰ ἔλεγε, ἑωυτοῖσί τε ἐδῆλου λόγῳ ὥς εἴη καὶ πόλις καὶ γῆ μέζων ἤπερ ἐκείνοισι, ἔστ' ἂν διηκόσαιο νέες σφι ἔωσι πεπληρωμένοι· οὐδαμοὺς γὰρ Ἑλλήνων αὐτοὺς ἐπιόντας ἀποκρούσεσθαι.

Σημαίνων δὲ ταῦτα τῷ λόγῳ διέβαινε ἐς Εὐρυβιάδην, 62
λέγων μᾶλλον ἐπεστραμμένα· «Σὺ εἰ μενέεις αὐτοῦ καὶ
μένων ἔσσαι ἀνὴρ ἀγαθός· εἰ δὲ μή, ἀνατρέφεις τὴν Ἑλλάδα·
τὸ πᾶν γὰρ ἡμῖν τοῦ πολέμου φέρουσι αἱ νέες. ἀλλ' ἐμοὶ
πείθεο. εἰ δὲ ταῦτα μὴ ποιήσεις, ἡμεῖς μὲν, ὥς ἔχομεν, ἀνα-
λαβόντες τοὺς οἰκέτας κομιεύμεθα ἐς Σίριν τὴν ἐν Ἰταλίῃ,
ἥπερ ἡμετέρη τέ ἐστι ἐκ παλαιοῦ ἔτι, καὶ τὰ λόγια λέγει
ὕπ' ἡμέων αὐτὴν δεῖν κτισθῆναι· ὑμεῖς δὲ συμμάχων τοιῶνδε
μουνωθέντες μεμνήσεσθαι τῶν ἐμῶν λόγων».

Ταῦτα δὲ Θεμιστοκλέος λέγοντος ἀνεδιδάσκετο Εὐρυβιά- 63-64
δης· δοκέειν δέ μοι, ἀρρωδήσας μάλιστα τοὺς Ἀθηναίους
ἀνεδιδάσκετο, μὴ σφεας ἀπολίπωσι, ἣν πρὸς τὸν Ἰσθμὸν
ἀνάγῃ τὰς νέας· ἀπολιπόντων γὰρ Ἀθηναίων οὐκέτι ἐγίνοντο
ἀξιόμαχοι οἱ λοιποί. ταύτην δὲ αἰρέεται τὴν γνώμην, αὐτοῦ
μένοντας διαναυμαχέειν. οὕτω μὲν οἱ περὶ Σαλαμίνα ἔπεσι
ἀκροβολισάμενοι, ἐπεῖτε Εὐρυβιάδῃ ἔδοξε, αὐτοῦ παρεσκευά-
ζοντο ὥς ναυμαχήσοντες. ἡμέρη τε ἐγίνετο καὶ ἅμα τῷ ἡλίῳ
ἀνιόντι σεισμὸς ἐγένετο ἐν τε τῇ γῇ καὶ τῇ θαλάσσῃ. ἔδοξε
δὲ σφι εὐξασθαι τοῖσι θεοῖσι καὶ ἐπικαλέσασθαι τοὺς Αἰακίδας
συμμάχους. ὥς δὲ σφι ἔδοξε, καὶ ἐποίηεν ταῦτα· εὐξάμενοι
γὰρ πᾶσι τοῖσι θεοῖσι αὐτόθεν μὲν ἐκ Σαλαμῖνος Αἴαντά τε
καὶ Τελαμῶνα ἐπεκαλέοντο, ἐπὶ δὲ Αἰακὸν καὶ τοὺς ἄλλους
Αἰακίδας νέα ἀπέστελλον ἐς Αἴγιναν.

Δ'. Πολεμικὸν συμβούλιον τῶν Περσῶν.

(Κεφ. 66 - 67, 70)

- 66 Οἱ δὲ ἐς τὸν Ξέρξεω ναυτικὸν στρατὸν ταχθέντες, ἐπειδὴ ἐκ Τρηχίνος θεησάμενοι τὸ τρῶμα τὸ Λακωνικὸν διέβησαν ἐς τὴν Ἰστιαίην, ἐπισχόντες ἡμέρας τρεῖς ἔπλεον δι' Εὐρίπου, καὶ ἐν ἐτέρῃσι τρισὶ ἡμέρῃσι ἐγένοντο ἐν Φαλήρῳ. ὥς μὲν ἐμοὶ δοκέειν, οὐκ ἐλάσσονες ἔοντες ἀριθμὸν ἐσέβαλον ἐς τὰς Ἀθήνας κατὰ τὴν ἡπειρον καὶ τῇσι νηυσί, ἣ ἐπὶ τὴν Σηπιάδα ἀπίκοντο καὶ ἐς Θερμοπύλας· ἀντιθήσω γὰρ τοῖσι τε ὑπὸ τοῦ χειμῶνος αὐτῶν ἀπολομένοισι καὶ τοῖσι ἐν Θερμοπύλῃσι καὶ τῇσι ἐπ' Ἀρτεμισίῳ ναυμαχίῃσι τοῦσδε τοὺς τότε οὐκω ἐπομένους βασιλεῖ, Μηλίας τε καὶ Δωριέας καὶ Λοκροὺς καὶ Βοιωτοὺς πανστρατιῇ ἐπομένους πλὴν Θεσπιέων τε καὶ Πλαταιέων καὶ μάλα Καρυστίους τε καὶ Ἀνδρίους καὶ Τηγίους τε καὶ τοὺς λοιποὺς νησιώτας πάντας πλὴν πέντε πολίων. ὅσῃ γὰρ δὴ προσέβαινε ἐσωτέρω τῆς Ἑλλάδος ὁ Πέρσης, τοσούτῃ πλέω ἔθνεά οἱ εἶπετο.
- 67 Ἐπεὶ ὦν ἀπύκατο ἐς τὰς Ἀθήνας πάντες οὗτοι πλὴν Παρίων (Πάριοι δὲ ὑπολειφθέντες ἐν Κύθῳ ἐκαραδόκεον τὸν πόλεμον, κῆ ἀποβήσεται), οἱ δὲ λοιποὶ ὥς ἀπίκοντο ἐς τὸ Φάληρον, ἐνθαῦτα κατέβη αὐτὸς Ξέρξης ἐπὶ τὰς νέας, ἐθέλων σφι συμμιξαί τε καὶ πυθέσθαι τῶν ἐπιπλεόντων τὰς γνώμας. ἐπεὶ δὲ ἀπικόμενος προΐζετο, παρήσαν μετάπεμπτοι οἱ τῶν ἐθνέων τῶν σφετέρων τύραννοι καὶ ταξίάρχοι ἀπὸ τῶν νεῶν, καὶ ἔζοντο ὥς σφι βασιλεὺς ἐκάστῃ τιμῇ ἐδεδώκεε, πρῶτος μὲν ὁ Σιδώνιος βασιλεὺς, μετὰ δὲ ὁ Τύριος, ἐπὶ δὲ ὄλλοι. ὥς δὲ κόσμῳ ἐπεξῆς ἔζοντο, πέμψας Ξέρξης Μαρδόνιον εἰρώτα, ἀποπειρώμενος ἐκάστου, εἰ ναυμαχίην ποιέοιτο.
- 70 Ἐπεὶ δὲ περιῶν εἰρώτα ὁ Μαρδόνιος, οἱ δὲ πλεῖνες κατὰ

τωὺτὸ γνώμην ἐξεφέροντο κελεύοντες ναυμαχίην ποιέεσθαι. τοιγαρῶν Ἑέρξης τοῖσι πλέοσι πείθεσθαι ἐκέλευε· αὐτὸς δὲ παρεσκευάστο θεήσασθαι ναυμαχέοντας. ἐπειδὴ δὲ παρήγγελλον ἀναπλέειν, ἀνῆγον τὰς νέας ἐπὶ τὴν Σαλαμῖνα, καὶ παρεκρίθησαν διαταχθέντες κατ' ἥσυχίην. τότε μὲν νυν οὐκ ἐξέχρησέ σφι ἡ ἡμέρη ναυμαχίην ποιήσασθαι, νῦν γὰρ ἐπενέμετο, οἱ δὲ παρεσκευάζοντο ἐς τὴν ὑστεραίην. τοὺς δὲ Ἕλληνας εἶχε δέος τε καὶ ἄρρωδίη, οὐκ ἦκιστα δὲ τοὺς ἀπὸ Πελοποννήσου. ἄρρώδεον δέ, ὅτι αὐτοὶ μὲν ἐν Σαλαμῖνι κατήμενοι ὑπὲρ γῆς τῆς Ἀθηναίων ναυμαχέειν μέλλοιεν, νικηθέντες τε ἐν νήσῳ ἀπολαμφθέντες πολιορκήσονται, ἀπέντες τὴν ἐσωτῶν ἀφύλακτον.

Ε'. Οἱ Ἕλληνες ἐξαναγκάζονται πρὸς ναυμαχίαν ἐν Σαλαμῖνι.

(Κεφ. 71-72, 74-76, 78-82)

Τῶν δὲ βαρβάρων ὁ πεζὸς ὑπὸ τὴν παρεούσαν νύκτα ἐπο- 71-72
ρεύετο ἐπὶ τὴν Πελοπόννησον· καίτοι τὰ δυνατὰ πάντα ἐμε-
μιγάνητο, ὅπως κατ' ἥπειρον μὴ ἐσβάλοιεν οἱ βάρβαροι· ὥς
γὰρ ἐπύθοντο τάχιστα Πελοποννήσιοι τοὺς ἀμφὶ Λεωνίδην
ἐν Θερμοπύλῃσι τετελευτηκέναι, συνδραμόντες ἐκ τῶν πολιῶν
ἐς τὸν Ἴσθμὸν ἔζοντο, καὶ σφι ἐπὶ τὴν στρατηγὸς Κλεόμβροτος
ὁ Ἀναξανδρίδew, Λεωνίδew δὲ ἀδελφεός. ἔζόμενοι δὲ ἐν τῇ
Ἰσθμῷ καὶ συγχώσαντες τὴν Σκιρωνίδα ὁδόν, μετὰ τοῦτο
ὥς σφι ἔδοξε βουλευομένοισι, οἰκοδόμεον διὰ τοῦ Ἴσθμου τει-
χος. ἅτε δὴ ἐουσέων μυριάδων πολλέων καὶ παντὸς ἀνδρός
ἐργαζομένου ἦνετο τὸ ἔργον· καὶ γὰρ λίθοι καὶ πλίνθοι καὶ
ξύλα καὶ φορμοὶ ψάμμου πλήρεις ἐσεφορέοντο, καὶ ἐλίνυον
οὐδένα χρόνον οἱ βωθήσαντες ἐργαζόμενοι, οὔτε νυκτὸς οὔτε

ἡμέρης. οἱ δὲ βοθήσαντες ἐς τὸν Ἴσθμὸν πανδημεὶ οἷδε ἦσαν Ἑλλήνων, Λακεδαιμόνιοί τε καὶ Ἀρκάδες πάντες καὶ Ἡλείοι καὶ Κορίνθιοι καὶ Σικυώνιοι καὶ Ἐπιδαύριοι καὶ Φλιάσιοι καὶ Τροιζήνιοι καὶ Ἑρμιονέες. οὗτοι μὲν ἦσαν οἱ βοθήσαντες καὶ ὑπεαρρωδέοντες τῇ Ἑλλάδι κινδυνεύουση, τοῖσι δὲ ἄλλοισι Πελοποννησίοισι ἔμελε οὐδέν. Ὀλύμπια δὲ καὶ Κάρνεια παροιχώκεε ἤδη.

74 Οἱ μὲν δὲ ἐν τῷ Ἴσθμῳ τοιούτῳ πόνῳ συνέστασαν, ἅτε περὶ τοῦ παντὸς ἤδη δρόμον θέοντες καὶ τῇσι νηυσὶ οὐκ ἐλπίζοντες ἐλλάμψεσθαι· οἱ δὲ ἐν Σαλαμῖνι ὅμως ταῦτα πυκθανόμενοι ἀρρώδεον οὐκ οὕτω περὶ σφίσι αὐτοῖσι δειμαίνοντες, ὥς περὶ τῇ Πελοποννήσῳ. τέως μὲν δὲ αὐτῶν ἀνὴρ ἀνδρὶ παραστάς σιγῇ λόγον ἐποιέετο, θῶμα ποιεύμενοι τὴν Εὐρυθυιάδῳ ἀβουλίην, τέλος δὲ ἐξερράγῃ ἐς τὸ μέσον. σύλλογός τε δὲ ἐγίνετο, καὶ πολλὰ ἐλέγετο περὶ τῶν αὐτῶν, οἱ μὲν, ὥς ἐς τὴν Πελοπόννησον χρεὼν εἶη ἀποπλέειν καὶ περὶ ἐκείνης κινδυνεύειν μηδὲ πρὸ χώρης δοριαλώτου μένοντας μάχεσθαι, Ἀθηναῖοι δὲ καὶ Αἰγινῆται καὶ Μεγαρέες αὐτοῦ μένοντας ἀμύνεσθαι.

75 Ἐνθαῦτα Θεμιστοκλέης, ὥς ἐσοῦτο τῇ γνώμῃ ὑπὸ τῶν Πελοποννησίων, λαθὼν ἐξέρχεται ἐκ τοῦ συνεδρίου, ἐξελθὼν δὲ πέμπει ἐς τὸ στρατόπεδον τὸ Μήδων ἄνδρα πλοίῳ ἐντεϊλάμενος, τὰ λέγειν χρεόν, τῷ οὐνομα μὲν ἦν Σίκιννος, οἰκέτης δὲ καὶ παιδαγωγὸς ἦν τῶν Θεμιστοκλέος παίδων· τὸν δὲ ὕστερον τούτων τῶν πρηγμάτων Θεμιστοκλέης Θεσπιέα τε ἐποίησε, ὥς ἐπεδέκοντο οἱ Θεσπιέες πολιήτας, καὶ χρήμασι ὄλβιον. ὃς τότε πλοίῳ ἀπικόμενος ἔλεγε πρὸς τοὺς στρατηγοὺς τῶν βαρβάρων τάδε· «Ἐπεμψέ με στρατηγὸς ὁ Ἀθηναίων λάθρη τῶν ἄλλων Ἑλλήνων (τυγχάνει γὰρ φρονέων τὰ βασιλέος καὶ βουλόμενος μᾶλλον τὰ ὑμέτερα κατύπερθε γίνεσθαι ἢ τὰ τῶν Ἑλλήνων πράγματα) φράσσοντα, ὅτι οἱ

Ἕλληνας δρησὸν βουλευόνται καταρρωδηκότες, καὶ νῦν παρέχει κάλλιστον ὑμέας ἔργον ἀπάντων ἐξεργάσασθαι, ἣν μὴ περιίδητε διαδράντας αὐτούς. οὔτε γὰρ ἀλλήλοισι ὁμοφρονέουσι οὔτ' ἔτι ἀντιστήσονται ὑμῖν, πρὸς ἑωυτούς τε σφέας ὄψεσθαι ναυμαχέοντας, τοὺς τὰ ὑμέτερα φρονέοντας καὶ τοὺς μὴ».

Ὁ μὲν ταῦτά σφι σημήνας ἐκποδὼν ἀπαλλάσσετο· τοῖσι 76 δὲ ὡς πιστὰ ἐγένετο τὰ ἀγγελθέντα, τοῦτο μὲν ἐς τὴν νησιδα τὴν Ψυττάλειαν, μεταξὺ Σαλαμῖνός τε κειμένην καὶ τῆς ἡπείρου, πολλοὺς τῶν Περσέων ἀπεβίβασαν· τοῦτο δέ, ἐπειδὴ ἐγένοντο μέσαι νύκτες, ἀνῆγον μὲν τὸ ἀπ' ἐσπέρης κέρας κυκλούμενοι πρὸς τὴν Σαλαμῖνα, ἀνῆγον δὲ οἱ ἀμφὶ τὴν Κέον τε καὶ τὴν Κυνόσουραν τεταγμένοι, κατεῖχόν τε μέχρι Μουνιχίης πάντα τὸν πορθμὸν τῇσι νηυσί. τῶνδε δὲ εἵνεκεν ἀνῆγον τὰς νέας, ἵνα δὴ τοῖσι Ἕλλησι μηδὲ φυγεῖν ἐξῆλ, ἀλλ' ἀπολαμφθέντες ἐν τῇ Σαλαμῖνι δοῖεν τίσιν τῶν ἐπ' Ἀρτεμισίῳ ἀγωνισμάτων. ἐς δὲ τὴν νησιδα Ψυττάλειαν καλεομένην ἀπεβίβαζον τῶν Περσέων τῶνδε εἵνεκεν, ὡς, ἐπεὰν γίνηται ναυμαχίη, ἐνθαῦτα μάλιστα ἐξοισομένων τῶν τε ἀνδρῶν καὶ τῶν ναυηγίων (ἐν γὰρ δὴ πόρῳ τῆς ναυμαχίης τῆς μελλούσης ἔσεσθαι ἔκειτο ἡ νῆσος), ἵνα τοὺς μὲν περιποιέωσι, τοὺς δὲ διαφθείρωσι. ἐποίηεν δὲ σιγῇ ταῦτα, ὥς μὴ πυνθανοῖατο οἱ ἐναντίοι. οἱ μὲν δὴ ταῦτα τῆς νυκτὸς οὐδὲν ἀποκοιμηθέντες παραρτέοντο.

Τῶν δὲ ἐν Σαλαμῖνι στρατηγῶν ἐγένετο ὠθισμὸς λόγων 78-79 πολλός. ἤδесαν δὲ οὐκω, ὅτι σφέας περιεκυκλοῦντο τῇσι νηυσὶ οἱ βάρβαροι, ἀλλ' ὥσπερ τῆς ἡμέρης ὥρων αὐτοὺς τεταγμένους, ἐδόκεον κατὰ χώραν εἶναι. συνεστηκότες δὲ τῶν στρατηγῶν ἐξ Αἰγίνης διέβη Ἀριστείδης ὁ Λυσιμάχου, ἀνὴρ Ἀθηναῖος μὲν, ἐξωστραχισμένος δὲ ὑπὸ τοῦ δήμου, τὸν ἐγὼ νενόμικα, πυνθανόμενος αὐτοῦ τὸν τρόπον, ἄριστον ἄνδρα γενέσθαι ἐν Ἀθήνῃσι καὶ δικαιοτάτον. οὗτος ὧν ἡρ στὰς ἐπὶ

τὸ συνέδριον ἐξεκαλέετο Θεμιστοκλέα, ἐόντα μὲν ἐωυτῷ οὐ φίλον, ἐχθρὸν δὲ τὰ μάλιστα· ὑπὸ δὲ μεγάλθεος τῶν παρεόντων κακῶν λήθην ἐκείνων ποιούμενος ἐξεκαλέετο θέλων αὐτῷ συμμῖξαι. προακηκόες δέ, ὅτι σπεύδοιεν οἱ ἀπὸ Πελοποννήσου ἀνάγειν τὰς νέας πρὸς τὸν Ἴσθμόν. ὥς δὲ ἐξῆλθέ οἱ Θεμιστοκλέης, ἔλεγε Ἀριστείδης τάδε· «Ἡμέας στασιάζειν χρεόν ἐστι ἐν τε τῇ ἄλλῃ καιρῷ καὶ δὴ καὶ ἐν τῇδε περὶ τοῦ ὀκότερος ἡμέων πλέω ἀγαθὰ τὴν πατρίδα ἐργάσεται. λέγω δέ τοι, ὅτι ἴσον ἐστὶ πολλά τε καὶ ὀλίγα λέγειν περὶ ἀποπλόου τοῦ ἐνθεῦτεν Πελοποννησίοις. ἐγὼ γὰρ αὐτόπτης τοι λέγω γενόμενος, ὅτι νῦν, οὐδ' ἦν θέλωσι Κορίνθιοί τε καὶ αὐτὸς Εὐρυτιάδης, οἳοί τε ἔσονται ἐκπλῶσαι· περιεχόμεθα γὰρ ὑπὸ τῶν πολεμίων κύκλῳ. ἀλλ' ἐσελθὼν σφι ταῦτα σήμνηνον».

80 - 81 Ὁ δ' ἀμείβετο τοισίδε· «Κάρτα τε χρηστὰ διακελεύεαι καὶ εὖ ἡγγεϊλας· τὰ γὰρ ἐγὼ ἐδεόμην γενέσθαι, αὐτὸς αὐτόπτης γενόμενος ἦκεις. ἴσθι γὰρ ἐξ ἐμέο τὰ ποιούμενα ὑπὸ Μήδων· ἔδωκε γάρ, ὅτε οὐκ ἐκόντες ἠθελον εἰς μάχην κατίστασθαι οἱ Ἕλληνες, ἀέκοντας παραστήσασθαι. σὺ δέ, ἐπεὶπερ ἦκεις χρηστὰ ἀπαγγέλλων, αὐτὸς σφι ἡγγεῖλον· ἦν γὰρ ἐγὼ αὐτὰ λέγω, δόξω πλάσας λέγειν καὶ οὐ πείσω ὥς οὐ ποιούντων τῶν βαρβάρων ταῦτα. ἀλλὰ σφι σήμνηνον αὐτὸς παρελθὼν, ὥς ἔχει. ἐπεὶ δὲ σημήνηες, ἦν μὲν πείθονται, ταῦτα δὴ τὰ κάλλιστα· ἦν δὲ αὐτοῖσι μὴ πιστὰ γένηται, ὅμοιον ἡμῖν ἔσται· οὐ γὰρ ἔτι διαδρήσονται, εἴπερ περιεχόμεθα πανταχόθεν, ὥς σὺ λέγεις». ταῦτα ἔλεγε παρελθὼν ὁ Ἀριστείδης, φάμενος ἐξ Αἰγίνης τε ἦκειν καὶ μόγις ἐκπλῶσαι λαθὼν τοὺς ἐπορμέοντας· περιέχεσθαι γὰρ πᾶν τὸ στρατόπεδον τὸ Ἑλληνικὸν ὑπὸ τῶν νεῶν τῶν Ξέρξεω παραρτέεσθαι τε συνεβούλευε ὥς ἀλεξησομένους. καὶ ὁ μὲν ταῦτα εἶπας μετεστῆκε, τῶν δὲ αὐτὶς ἐγένετο λόγων ἀμφισβασίῃ· οἱ γὰρ πλεῖνες τῶν στρατηγῶν οὐκ ἐπείθοντο τὰ ἐσαγγελλθέντα.

Ἀπιστεόντων δὲ τούτων ἦκε τριήρης ἀνδρῶν Τηνίων αὐτο- 82
 μόλousσα, τῆς ἦρχε ἀνὴρ Παναίτιος ὁ Σωσιμένεος, ἥπερ δὴ
 ἔφερε τὴν ἀληθείην πᾶσαν. διὰ δὲ τοῦτο τὸ ἔργον ἐνεγράφη-
 σαν Τήνιοι ἐν Δελφοῖσι ἐς τὸν τρίποδα ἐν τοῖσι τὸν βάρβαρον
 κατελοῦσι. σὺν τε ὧν ταύτῃ τῇ νηὶ τῇ αὐτομολησάσῃ ἐς
 Σαλαμίνα καὶ τῇ πρότερον ἐπ' Ἀρτεμίσιον τῇ Λημνίῃ ἐξεπλη-
 ροῦτο τὸ ναυτικὸν τοῖσι Ἑλλήσι ἐς τὰς ὀγδῶκοντα καὶ τριη-
 κοσίας νέας· δύο γὰρ δὴ νεῶν τότε κατέδεε ἐς τὸν ἀριθμόν.

ΣΤ'. Ἡ ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχία (480).

(Κεφ. 83 - 96)

Τοῖσι δὲ Ἑλλήσι ὡς πιστὰ δὴ τὰ λεγόμενα ἦν τῶν Τηνίων 83
 ῥήματα, παρεσκευάζοντο ὡς ναυμαχῆσοντες. ἡὼς τε δὴ διέ-
 φαινε, καὶ οἱ σύλλογον τῶν ἐπιβατέων ποιησάμενοι, προηγό-
 ρευε εὐ ἔχοντα μὲν ἐκ πάντων Θεμιστοκλέης· τὰ δὲ ἔπεα ἦν
 πάντα τὰ κρέσσω τοῖσι ἔσσοσι ἀντιτιθέμενα, ὅσα δὴ ἐν ἀνθρώ-
 που φύσι καὶ καταστάσι ἐγγίνεται· παραινέσας δὲ τούτων τὰ
 κρέσσω αἰρέεσθαι καὶ καταπλέξας τὴν ῥῆσιν ἐσοβαίνειν ἐκέ-
 λευε ἐς τὰς νέας. καὶ οὗτοι μὲν δὴ ἐσοβαίνον, καὶ ἦκε ἡ
 ἀπ' Αἰγίνης τριήρης, ἥ κατὰ τοὺς Αἰακίδας ἀπεδήμησε.

Ἐνθαῦτα ἀνῆγον τὰς νέας ἀπάσας οἱ Ἑλληγες. ἀναγομέ- 84
 νοισι δέ σφι αὐτίκα ἐπεκέατο οἱ βάρβαροι. οἱ μὲν δὴ ἄλλοι
 Ἑλληγες πρύμνην ἀνεκρούοντο καὶ ὤκελλον τὰς νέας, Ἀμει-
 νίης δὲ Παλληνεύς, ἀνὴρ Ἀθηναῖος, ἐξαναχθεὶς νηὶ ἐμβάλλει.
 συμπλακείσης δὲ τῆς νεὸς καὶ οὐ δυναμένων ἀπαλλαγῆναι,
 οὕτω δὴ οἱ ἄλλοι Ἀμεινίῃ βοθέοντες συνέμισγον. Ἀθηναῖοι
 μὲν οὕτω λέγουσι τῆς ναυμαχίης γενέσθαι τὴν ἀρχήν, Αἰγι-
 νῆται δὲ τὴν κατὰ τοὺς Αἰακίδας ἀποδημήσασαν ἐς Αἶγιναν,
 ταύτην εἶναι τὴν ἄρξασαν. λέγεται δὲ καὶ τάδε, ὡς φάσμα σφι

γυναικὸς ἐφάνη· φανείσαν δὲ διακελεύσασθαι, ὥστε καὶ ἅπαν ἀκοῦσαι τὸ τῶν Ἑλλήνων στρατόπεδον, ὀνειδίσασαν πρότερον τάδε· «ὦ δαιμόνιοι, μέχρι κόσου ἔτι πρύμνην ἀνακρούσεσθε;»

- 85 Κατὰ μὲν δὴ Ἀθηναίους ἐτετάχατο Φοίνικες· οὗτοι γὰρ εἶχον τὸ πρὸς Ἐλευσίνος τε καὶ ἐσπέρης κέρας· κατὰ δὲ Λακεδαιμονίους Ἴωνες· οὗτοι δ' εἶχον τὸ πρὸς τὴν ἡῶ τε καὶ τὸν Πειραιέα. ἡθελοκάκεον μέντοι αὐτῶν κατὰ τὰς Θεμιστοκλέος ἐντολὰς ὀλίγοι, οἱ δὲ πλεῖνες οὐ. ἔχω μὲν νυν συχῶν οὐνόματα τριηράρχων καταλέξει τῶν νέας Ἑλληνίδας ἐλόντων, χρήσομαι δὲ αὐτοῖσι οὐδὲν πλὴν Θεομήστορος τε τοῦ Ἀνδροδάμαντος καὶ Φυλάκου τοῦ Ἰστιαίου, Σαμίων ἀμφοτέρων. τοῦδε δὲ εἵνεκεν μέμνημαι τούτων μούνων, ὅτι Θεομήστωρ μὲν διὰ τοῦτο τὸ ἔργον Σάμου ἐτυράννευσε καταστησάντων τῶν Περσέων, Φύλακος δὲ εὐεργέτης βασιλέος ἀνεγράφη καὶ χώρα οἱ ἐδωρήθη πολλή. οἱ δ' εὐεργέται βασιλέος ὀροσάγγαι καλέονται Περσιστί.

- 86 Περὶ μὲν νυν τούτους οὕτω εἶχε· τὸ δὲ πλῆθος τῶν νεῶν ἐν τῇ Σαλαμῖνι ἐκερατίζετο, αἱ μὲν ὑπ' Ἀθηναίων διαφθειρόμεναι, αἱ δὲ ὑπὸ Αἰγινητέων. ἅτε γὰρ τῶν μὲν Ἑλλήνων σὺν κόσμῳ ναυμαχεόντων κατὰ τάξιν, τῶν δὲ βαρβάρων οὔτε τεταγμένων ἔτι οὔτε σὺν νόῳ ποιεόντων οὐδέν, ἔμελλε τοιοῦτό σφι συνοίσεσθαι, οἷόν περ ἀπέβη. καίτοι ἦσαν γε καὶ ἐγένοντο ταύτην τὴν ἡμέρην μακρῷ ἀμείνονες αὐτοὶ ἑωυτῶν ἢ πρὸς Εὐδοίῃ, πᾶς τις προθυμέμενος καὶ δαιμαίνων Ξέρξην, ἐδόκεέ τε ἕκαστος ἑωυτὸν θεήσεσθαι βασιλέα.

- 87 Κατὰ μὲν δὴ τοὺς ἄλλους οὐκ ἔχω εἰπεῖν ἀτρεκέως, ὥς ἕκαστοι τῶν βαρβάρων ἢ τῶν Ἑλλήνων ἡγωνίζοντο· κατὰ δὲ Ἀρτεμισίην τάδε ἐγένετο, ἀπ' ὧν εὐδοκίμησε μᾶλλον ἔτι παρὰ βασιλείῃ· ἐπειδὴ γὰρ ἐς θόρυβον πολλὸν ἀπίκετο τὰ βασιλέος πράγματα, ἐν τούτῳ τῇ καιρῷ ἢ ναῦς ἢ Ἀρτεμισίης ἐδιώκετο ὑπὸ νεὸς Ἀττικῆς· καὶ ἢ οὐκ ἔχουσα διαφυγεῖν (ἐμπρο-

σθε γὰρ αὐτῆς ἦσαν ἄλλαι νέες φίλῃαι, ἥ δὲ αὐτῆς πρὸς τῶν πολεμίων μάλιστα ἐτύγχανε ἐοῦσα) ἔδοξέ οἱ τότε ποιῆσαι, τὸ καὶ συνήνεικε ποιησάσῃ· διωκομένη γὰρ ὑπὸ τῆς Ἀττικῆς φέρουσα ἐνέβαλε νηὶ φιλίῃ ἀνδρῶν τε Καλυνδέων καὶ αὐτοῦ ἐπιπλέοντος τοῦ Καλυνδέων βασιλέος Δαμασιθύμου. εἰ μὲν καὶ τι νεῖκος πρὸς αὐτὸν ἐγεγόνεε ἔτι περὶ Ἑλλήσποντον ἐόντων, οὐ μέντοι ἔγωγε ἔχω εἰπεῖν, οὔτε εἰ ἐκ προνοίης αὐτὰ ἐποίησε, οὔτε εἰ συνεκύρησε ἡ τῶν Καλυνδέων κατὰ τύχην παραπεσοῦσα νηὺς. ὥς δὲ ἐνέβαλέ τε καὶ κατέδυσε, εὐτυχίῃ χρησαμένη διπλᾶ ἐωυτὴν ἀγαθὰ ἐργάσατο· ὃ τε γὰρ τῆς Ἀττικῆς νεὸς τριήραρχος, ὥς εἶδέ μιν ἐμβάλλουσαν νηὶ ἀνδρῶν βαρβάρων, νομίσας τὴν νέα τὴν Ἀρτεμισίης ἢ Ἑλληνίδα εἶναι ἢ αὐτομολέειν ἐκ τῶν βαρβάρων καὶ αὐτοῖσι ἀμύνειν, ἀποστρέψας πρὸς ἄλλας ἐτράπετο.

Τοῦτο μὲν τοιοῦτο αὐτῇ συνήνεικε γενέσθαι, διαφυγεῖν τε 88 καὶ μὴ ἀπολέσθαι· τοῦτο δὲ συνέβη, ὥστε κακὸν ἐργασαμένην ἀπὸ τούτων αὐτὴν μάλιστα εὐδοκιμῆσαι παρὰ Ξέρξῃ. λέγεται γὰρ βασιλέα θηγέμενον μαθεῖν τὴν νέα ἐμβαλοῦσαν καὶ δῆ τινα εἶπαι τῶν παρεόντων· «Δέσποτα, ὅρῳς Ἀρτεμισίην, ὥς εὖ ἀγωνίζεται καὶ νέα τῶν πολεμίων κατέδυσε;» καὶ τὸν ἐπειρέσθαι, εἰ ἀληθές ἐστὶ Ἀρτεμισίης τὸ ἔργον, καὶ τοὺς φάναι, σαφές τὸ ἐπίσημον τῆς νεὸς ἐπισταμένους· τὴν δὲ διαφθαρεῖσαν ἡπιστέατο εἶναι πολεμίνην. τὰ τε γὰρ ἄλλα, ὥς εἴρηται, αὐτῇ συνήνεικε ἐς εὐτυχίην γενόμενα καὶ τὸ τῶν ἐκ τῆς Καλυνδικῆς νεὸς μηδένα ἀποσωθέντα κατήγορον γενέσθαι. Ξέρξην δὲ εἶπαι λέγεται πρὸς τὰ φραζόμενα· «Οἱ μὲν ἄνδρες γεγόνασί μοι γυναῖκες, αἱ δὲ γυναῖκες ἄνδρες». ταῦτα μὲν Ξέρξην φασὶ εἶπαι.

Ἐν δὲ τῷ πόνῳ τούτῳ ἀπὸ μὲν ἔθανε ὁ στρατηγὸς Ἀρια- 89 βίγγης ὁ Δαρείου, Ξέρξῃ ἐὼν ἀδελφεός, ἀπὸ δὲ ἄλλοι πολλοὶ τε καὶ οὐνομαστοὶ Περσέων καὶ Μήδων καὶ τῶν ἄλλων συμ-

μάχων, ὀλίγοι δέ τινες καὶ Ἑλλήνων. ἅτε γὰρ νέειν ἐπιστάμενοι, τοῖσι αἱ νέες διεφθείροντο, οἳ μὴ ἐν χειρῶν νόμῳ ἀπολλύμενοι ἐς τὴν Σαλαμῖνα διένειον· τῶν δὲ βαρβάρων οἳ πολλοὶ ἐν τῇ θαλάσῃ διεφθάρησαν, νέειν οὐκ ἐπιστάμενοι. ἐπεὶ δὲ αἱ πρῶται ἐς φυγὴν ἐτράποντο, ἐνθαῦτα αἱ πλεῖσται διεφθείροντο· οἳ γὰρ ὀπισθε τεταγμένοι, ἐς τὸ πρόσθε τῇσι νηυσὶ παριέναι πειρώμενοι ὥς ἀποδεξόμενοί τι καὶ αὐτοὶ ἔργον βασιλεῖ, τῇσι σφετέρῃσι νηυσὶ φευγούσῃσι περιέπιπτον.

90 Ἐγένετο δὲ καὶ τότε ἐν τῇ θορύβῳ τούτῳ· τῶν τινες Φοινίκων, τῶν αἱ νέες διεφθάρατο, ἐλθόντες παρὰ βασιλέα διέβαλλον τοὺς Ἴωνας, ὥς δι' ἐκείνους ἀπολοῖατο αἱ νέες, ὥς προδόντων. συνήνεκε ὦν οὕτω, ὥστε Ἴωνων τε τοὺς στρατηγούς μὴ ἀπολέσθαι, Φοινίκων τε τοὺς διαβάλλοντας λαβεῖν τοιόνδε μισθόν· ἔτι τούτων ταῦτα λεγόντων ἐνέβαλε νηὶ Ἀττικῇ Σαμοθρηκικῇ νηὺς. ἥ τε δὴ Ἀττικὴ κατεδύετο, καὶ ἐπιφερομένη Αἰγιναιῇ νηὺς κατέδυσε τῶν Σαμοθρηκικῶν τὴν νέα. ἅτε δὲ ἐόντες ἀκοντισταὶ οἳ Σαμοθρήκες τοὺς ἐπιβάτας ἀπὸ τῆς καταδυσάσης νεὸς βάλλοντες ἀπήραξαν καὶ ἐπέβησάν τε καὶ ἔσχον αὐτήν. ταῦτα γενόμενα τοὺς Ἴωνας ἐρρύσατο· ὥς γὰρ εἶδε σφεας Ξέρξης ἔργον μέγα ἐργασαμένους, ἐτράπετο πρὸς τοὺς Φοίνικας ἅτε ὑπερλυπεόμενός τε καὶ πάντας αἰτιώμενος, καὶ σφεων ἐκέλευσε τὰς κεφαλὰς ἀποταμεῖν, ἵνα μὴ αὐτοὶ κακοὶ γενόμενοι τοὺς ἀμείνονας διαβάλλωσι. ὅπως γάρ τινα ἴδοι Ξέρξης τῶν ἐωυτοῦ ἔργον τι ἀποδεικνύμενον ἐν τῇ ναυμαχίῃ, κατήμενος ὑπὸ τῇ οὐρεὶ τῇ ἀντίῳ Σαλαμῖνος, τὸ καλέσεται Αἰγάλεως, ἀνεπυνθάνετο τὸν ποιήσαντα, καὶ οἳ γραμματισταὶ ἀνέγραφον πατρώθεν τὸν τριήραρχον καὶ τὴν πόλιν. πρὸς δέ τι καὶ προσεβάλετο φίλος Ἴωνων ἐὼν Ἀριαράμνης, ἀνὴρ Πέρσης, παρεὼν τούτου τοῦ Φοινικηίου πάθεος.

91 Οἳ μὲν δὴ πρὸς τοὺς Φοίνικας ἐτράποντο· τῶν δὲ βαρβάρων ἐς φυγὴν τραπομένων καὶ ἐκπλεόντων πρὸς τὸ Φάληρον

Αἰγινῆται ὑποστάντες ἐν τῷ πορθμῷ ἔργα ἀπεδέξαντο λόγου ἄξια. οἱ μὲν γὰρ Ἀθηναῖοι ἐν τῷ θορύβῳ ἐκεραίζον τὰς τε ἀντισταμένας καὶ τὰς φευγούσας τῶν νεῶν, οἱ δὲ Αἰγινῆται τὰς ἐκπλεούσας· ὅπως δὲ τινες τοὺς Ἀθηναίους διαφύγοιεν, φερόμενοι ἐσέπιπτον ἐς τοὺς Αἰγινήτας.

Ἐνθαῦτα συνεκύρεον νέες ἥ τε Θεμιστοκλέος διώκουσα νέα 92 καὶ ἡ Πολυκρίτου τοῦ Κρίου, ἀνδρὸς Αἰγινήτεω, νηὶ ἐμβαλοῦσα Σιδωνίῃ, ἥπερ εἶλε τὴν προφυλάσσουσαν ἐπὶ Σκιαθῷ τὴν Αἰγιναιήν, ἐπ' ἧς ἔπλεε Πυθέης ὁ Ἰσχενόου, τὸν οἱ Πέρσαι κατακοπέντα ἀρετῆς εἵνεκεν εἶχον ἐν τῇ νηὶ ἐκπαγλεόμενοι· τὸν δὲ περιάγουσα ἅμα τοῖσι Πέρσῃσι ἤλω νηὺς ἡ Σιδωνίῃ, ὥστε Πυθέην οὕτω σωθῆναι ἐς Αἶγιναν. ὥς δὲ ἐσείδε τὴν νέα τὴν Ἀττικὴν ὁ Πολύκριτος, ἔγνω τὸ σημήιον ἰδὼν τῆς στρατηγίδος, καὶ βώσας τὸν Θεμιστοκλέα ἐπεκερτόμησε ἐς τῶν Αἰγινητέων τὸν μηδισμόν ὀνειδίζων. ταῦτα μὲν νυν νηὶ ἐμβαλὼν ὁ Πολύκριτος ἀπέρριψε ἐς Θεμιστοκλέα· οἱ δὲ βάρβαροι, τῶν αἱ νέες περιεγέγοντο, φεύγοντες ἀπείκοντο ἐς Φάληρον ὑπὸ τὸν πεζὸν στρατόν.

Ἐν δὲ τῇ ναυμαχίῃ ταύτῃ ἤκουσαν Ἑλλήνων ἄριστα Αἰγι- 93 νῆται, ἐπὶ δὲ Ἀθηναῖοι, ἀνδρῶν δὲ Πολύκριτός τε ὁ Αἰγινήτης καὶ Ἀθηναῖοι Εὐμένης τε ὁ Ἀναγυράσιος καὶ Ἀμεινίης ὁ Παλληνεύς, ὃς καὶ Ἀρτεμισίην ἐπεδίωξε. εἰ μὲν νυν ἔμαθε, ὅτι ἐν ταύτῃ πλέοι Ἀρτεμισίη, οὐκ ἂν ἐπαύσατο πρότερον, ἢ εἰλέ μιν ἢ καὶ αὐτὸς ἤλω. τοῖσι γὰρ Ἀθηναίων τριηράρχοισι παρεκεκέλευστο, πρὸς δὲ καὶ ἄεθλον ἔκειτο μύρια δραχμαί, ὃς ἂν μιν ζώῃν ἔλῃ· δεινὸν γάρ τι ἐποιεῦντο γυναῖκα ἐπὶ τὰς Ἀθήνας στρατεύεσθαι. αὕτη μὲν δὴ, ὥς πρότερον εἴρηται, διέφυγε· ἦσαν δὲ καὶ οἱ ἄλλοι, τῶν αἱ νέες περιεγεγόνεσαν, ἐν τῷ Φαλήρῳ.

α) Ἀδείμαντον δέ, τὸν Κορίνθιον στρατηγόν, λέγουσι 94 Ἀθηναῖοι αὐτίκα κατ' ἀρχάς, ὥς συνέμισγον αἱ νέες, ἐκπλαγέντα τε καὶ ὑπερδείσαντα, τὰ ἱστία ἀειράμενον οἴχεσθαι

φεύγοντα, ἰδόντας δὲ τοὺς Κορινθίους τὴν στρατηγίδα φεύγουσαν ὡσαύτως οἶχεσθαι. ὥς δὲ ἄρα φεύγοντας γίνεσθαι τῆς Σαλαμινίης κατὰ τὸ ἱρὸν Ἀθηναίης Σκιράδος, περιπίπτειν σφι κέλητα θεῇ πομπῇ, τὸν οὔτε πέμψαντα φανῆναι οὐδένα, οὔτε τι τῶν ἀπὸ τῆς στρατιῆς εἰδόσι προσφέρεσθαι τοῖσι Κορινθίοισι. τῇδε δὲ συμβάλλονται εἶναι θεῖον τὸ πρῆγμα· ὥς γὰρ ἀγχοῦ γενέσθαι τῶν νεῶν, τοὺς ἀπὸ τοῦ κέλητος λέγειν τάδε· «Ἀδεΐμαντε, σὺ μὲν ἀποστρέψας τὰς νέας ἐς φυγὴν ὄρμησαι καταπροδοὺς τοὺς Ἕλληνας· οἱ δὲ καὶ δὴ νικῶσι, ὅσον αὐτοὶ ἡρῶντο ἐπικρατῆσαι τῶν ἐχθρῶν».

β) Ταῦτα λεγόντων, ἀπιστέειν γὰρ τὸν Ἀδεΐμαντον, αὐτίς τάδε λέγειν, ὥς αὐτοὶ οἰοί τε εἶεν ἀγόμενοι ὄμηροι ἀποθνήσκειν, ἦν μὴ νικῶντες φαίνωνται οἱ Ἕλληνας. οὕτω δὴ ἀποστρέψαντα τὴν νέα αὐτόν τε καὶ τοὺς ἄλλους ἐπ' ἐξεργασμένοι· ἐλθεῖν ἐς τὸ στρατόπεδον. τούτους μὲν τοιαύτη φάτις ἔχει ὑπὸ Ἀθηναίων· οὐ μέντοι αὐτοὶ γε Κορίνθιοι ὁμολογέουσι, ἀλλ' ἐν πρώτοις σφέας αὐτοὺς τῆς ναυμαχίης νομίζουσι γενέσθαι· μαρτυρεῖ δέ σφι καὶ ἡ ἄλλη Ἑλλάς.

95-96 Ἀριστείδης δὲ ὁ Λυσιμάχου, ἀνὴρ Ἀθηναῖος, τοῦ καὶ ὀλίγῳ τι πρότερον τούτων ἐπεμνήσθην ὥς ἀνδρὸς ἀρίστου, οὗτος ἐν τῷ θορύβῳ τούτῳ τῷ περὶ Σαλαμῖνα γενομένῳ τάδε ἐποίησε· παραλαβὼν πολλοὺς τῶν ὀπλιτέων, οἱ παρετετάχατο παρὰ τὴν ἀκτὴν τῆς Σαλαμινίης χώρης, γένος ἐόντες Ἀθηναῖοι, ἐς τὴν Ψυττάλειαν νῆσον ἀπέβησε ἄγων, οἱ τοὺς Πέρσας τοὺς ἐν τῇ νησιᾷ ταύτῃ κατεφόνευσαν πάντας. ὥς δὲ ἡ ναυμαχία διελέλυτο, κατειρύσαντες ἐς τὴν Σαλαμῖνα οἱ Ἕλληνες τῶν ναυηγίων, ὅσα ταύτῃ ἐτύγχανε ἔτι ἐόντα, ἐτοῖμοι ἦσαν ἐς ἄλλην ναυμαχίην, ἐλπίζοντες τῇσι περιεούσῃσι νηυσὶ ἔτι χρήσεσθαι βασιλέα.

*Α'. Ἐπέλασις τοῦ Περσικοῦ ἱππικοῦ κατὰ τῶν
Ἑλλήνων. — Θάνατος τοῦ ἱππάρχου Μασιστίου.*

(Κεφ. 20 - 24)

Μαρδόνιος δέ, ὥς οὐ κατέβαινον οἱ Ἕλληνας ἐς τὸ πεδίον, 20
πέμπει ἐς αὐτοὺς πᾶσαν τὴν ἵππον, τῆς ἱππάρχου Μασιστίου
εὐδοκιμῶν παρὰ Πέρσῃσι, τὸν Ἕλληνας Μακίστιον καλέ-
ουσι, ἵππον ἔχων Νισαῖον χρυσοχάλινόν τε καὶ ἄλλως κεκο-
σμημένον καλῶς. ἐνθαῦτα ὥς προσήλασαν οἱ ἱππῶται πρὸς
τοὺς Ἕλληνας, προσέβαλον κατὰ τέλεα προσβαλόντες δὲ
κακὰ μεγάλα ἐργάζοντο καὶ γυναϊκάς σφεας ἀπεκάλειον.

Κατὰ συντυχίην δὲ Μεγαρέες ἔτυχον ταχθέντες τῇ τε τὸ 21
ἐπιμαχώτατον ἦν τοῦ χωρίου παντός, καὶ ἡ πρόσοδος μάλι-
στα ταύτῃ ἐγένετο τῇ ἵππῃ. προσβαλοῦσης ὧν τῆς ἵππου οἱ
Μεγαρέες πιεζόμενοι ἔπεμπον ἐπὶ τοὺς στρατηγούς τῶν
Ἑλλήνων κήρυκα, ἀπικόμενος δὲ ὁ κήρυξ πρὸς αὐτοὺς ἔλεγε
τάδε· «Μεγαρέες λέγουσι· ἡμεῖς, ἄνδρες σύμμαχοι, οὐ δυνα-
τοί εἰμεν τὴν Περσέων ἵππον δέκεσθαι μόνοι, ἔχοντες στά-
σιν ταύτην, ἐς τὴν ἔστημεν ἀρχήν· ἀλλὰ καὶ ἐς τόδε λιπα-
ρίῃ τε καὶ ἀρετῇ ἀντέχομεν καίπερ πιεζόμενοι. νῦν τε εἰ μὴ
τινας ἄλλους πέμψετε διαδόχους τῆς τάξις, ἵστε ἡμέας
ἐκλείφοντας τὴν τάξιν». ὁ μὲν δὴ σφι ταῦτα ἀπήγγειλε,
Παυσανίης δὲ ἀπεπειράτο τῶν Ἑλλήνων, εἴ τινες ἐθέλοιεν
ἄλλοι ἐθελονταὶ ἰέναι τε ἐς τὸν χώρον τοῦτον καὶ τάσσεσθαι
διάδοχοι Μεγαρεῦσι. οὐ βουλομένων δὲ τῶν ἄλλων Ἀθηναῖοι
ὑπεδέξαντο, καὶ Ἀθηναίων οἱ τριηκόσιοι λογάδες, τῶν ἐλο-
χίγῃς Ὀλυμπιόδωρος ὁ Λάμπωνος.

Οὗτοι ἦσαν οἱ τε ὑποδεξάμενοι καὶ οἱ πρὸ τῶν ἄλλων τῶν 22
παρεόντων Ἑλλήνων ἐς Ἐρυθράς ταχθέντες, τοὺς τοξότας

προσελόμενοι· μαχομένων δὲ σφῶν ἐπὶ χρόνον τέλος τοιόνδε ἐγένετο τῆς μάχης· προσβαλοῦσης ἵππου κατὰ τέλεα ὁ Μαισιτίου προσέχων τῶν ἄλλων ἵππος βάλλεται τοξεύματι τὰ πλευρά, ἀλγίῃσας δὲ ἴσταται τε ὀρθὸς καὶ ἀποσεύεται τὸν Μαισιτίον. πεσόντι δὲ αὐτῷ οἱ Ἀθηναῖοι αὐτίκα ἐπεκέατο. τὸν τε δὴ ἵππον αὐτοῦ λαμβάνουσι καὶ αὐτὸν ἀμυνόμενον κτείνουσι, κατ' ἀρχὰς οὐ δυνάμενοι. ἐνεσκαέαστο γὰρ οὕτω· ἐντὸς θώρηκα εἶχε χρύσειον λεπιδωτόν, κατύπερθε δὲ τοῦ θώρηκος κιθῶνα φοινίκεον ἐνδεδύκει. τύπτοντες δὲ ἐς τὸν θώρηκα ἐποίεον οὐδέν, πρὶν γε δὴ μαθὼν τις τὸ ποιούμενον παῖει μιν ἐς τὸν ὀφθαλμόν. οὕτω δὴ ἔπεσέ τε καὶ ἀπέθανε. ταῦτα δὲ κως γινόμενα ἐλελήθηε τοὺς ἄλλους ἱππέας· οὔτε γὰρ πεσόντα μιν εἶδον ἀπὸ τοῦ ἵππου οὔτε ἀποθνήσκοντα, ἀναχωρήσιός τε γινομένης καὶ ὑποστροφῆς οὐκ ἔμαθον τὸ γινόμενον.

23 Ἐπεῖτα δὲ ἔστησαν, αὐτίκα ἐπέθεσαν, ὥς σφῶν οὐδεὶς ἦν ὁ τάσσω. μαθόντες δὲ τὸ γεγονός, διακελευσάμενοι ἤλαυνον τοὺς ἵππους πάντας, ὥς ἂν τὸν νεκρὸν ἀνελοῖατο. ἰδόντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι οὐκέτι κατὰ τέλεα προσελαύνοντας τοὺς ἱππέας ἀλλὰ πάντας, τὴν ἄλλην στρατιὴν ἐπεβώσαντο. ἐν ᾧ δὲ ὁ πεζὸς ἅπας ἐπεβώθηε, ἐν τούτῳ μάχῃ ὀξέα περὶ τοῦ νεκροῦ γίνεται. ἕως μὲν νυν μῦθοι ἦσαν οἱ τριηκόσιοι, ἔσσοῦντό τε πολλὸν καὶ τὸν νεκρὸν ἀπέλιπον· ὥς δὲ σφι τὸ πλῆθος ἐπεβώθησε, οὕτω δὴ οὐκέτι οἱ ἱππῶται ὑπέμενον, οὐδέ σφι ἐξεγένετο τὸν νεκρὸν ἀνελεῖσθαι, ἀλλὰ πρὸς ἐκείνῳ ἄλλους προσαπώλεσαν τῶν ἱππέων. ἀποστάντες ὧν ὅσον τε δύο στάδια ἐβουλευόντο ὅ τι χρὲν εἶη ποιέειν· ἐδόκει δὲ σφι ἀναρχίης ἐούσης ἀπελαύνειν παρὰ Μαρδόνιον.

24 Ἀπικομένης δὲ τῆς ἵππου ἐς τὸ στρατόπεδον πένθος ἐποίησαντο Μαισιτίου πᾶσά τε ἡ στρατιὴ καὶ Μαρδόνιος μέγιστον, σφέας τε αὐτοὺς κείροντες καὶ τοὺς ἵππους καὶ τὰ ὑποζύγια, οἰμωγῇ τε χρώμενοι ἀπλότη. ἅπασαν γὰρ τὴν

Βοιωτὴν κατεῖχε ἡχώ ὥς ἀνδρὸς ἀπολομένου μετὰ γε Μαρδόνιον λογιμωτάτου παρὰ τε Πέρσῃσι καὶ βασιλεῖ. οἱ μὲν νυν βάρβαροι τρόπῳ τῷ σφετέρῳ ἀποθανόντα ἐτίμων Μασίστιον, οἱ δὲ Ἕλληγες ὥς τὴν ἵππον ἐδέξαντο προσβάλλουσιν καὶ δεξάμενοι ὥσαντο, ἐθάρσησαν πολλῷ μᾶλλον. καὶ πρῶτα μὲν ἐς ἄμαξαν ἐσθέντες τὸν νεκρὸν παρὰ τὰς τάξεις ἐκόμιζον· ὁ δὲ νεκρὸς ἦν θέης ἄξιος μεγάλθους εἵνεκεν καὶ κάλλεος. τῶν δὲ εἵνεκεν καὶ ταῦτα ἐποίηυν· ἐκλείποντες τὰς τάξεις ἐφοίτων θεηρόμενοι Μασίστιον.

Β'. Παράταξις ἀμφοτέρων τῶν στρατευμάτων ἐν Πλαταιαῖς.

(Κεφ. 25 - 26, 28 - 32)

Μετὰ δὲ ἔδοξέ σφι ἐπικαταβῆναι ἐς Πλαταιάς· ὁ γὰρ χώρος ²⁵ ἐφαίνετο πολλῷ ἐὼν ἐπιτηδεύτερός σφι ἐνστρατοπεδεύεσθαι ὁ Πλαταιικὸς τοῦ Ἐρυθραίου τά τε ἄλλα καὶ εὐυδρότερος. ἐς τοῦτον δὴ τὸν χώρον καὶ ἐπὶ τὴν κρήνην τὴν Γαργαφίην τὴν ἐν τῷ χώρῳ τούτῳ ἐοῦσαν ἔδοξέ σφι χρεὸν εἶναι ἀπικέσθαι καὶ διαταχθέντας στρατοπεδεύεσθαι. ἀναλαβόντες δὲ τὰ ὅπλα ἦισαν διὰ τῆς ὑπωρέης τοῦ Κιθαιρῶνος παρὰ Ὑσιᾶς ἐς τὴν Πλαταιίδα γῆν, ἀπικόμενοι δὲ ἐτάσσοντο κατ' ἔθνεα πλησίον τῆς τε κρήνης τῆς Γαργαφίης καὶ τοῦ τεμένεος τοῦ Ἀνδροκράτεος τοῦ ἥρωος διὰ ὄχθων τε οὐκ ὑψηλῶν καὶ ἀπέδου χωρίου.

Ἐνθαῦτα ἐν τῇ διατάξει ἐγένετο λόγων πολλὸς ὠθισμὸς ²⁶ Τεγεγτέων τε καὶ Ἀθηναίων· ἐδικαίευν γὰρ αὐτοὶ ἑκάτεροι ἔχειν τὸ ἕτερον κέρασ, καὶ καινὰ καὶ παλαιὰ παραφέροντες ἔργα. Λακεδαιμονίων δὲ ἀνέβωσε ἅπαν τὸ στρατόπεδον Ἀθηναίους ἀξιονικότερους εἶναι ἔχειν τὸ κέρασ ἢ περ

Ἀρκάδας. οὕτω δὲ ἔσχον οἱ Ἀθηναῖοι καὶ ὑπερεβάλλοντο τοὺς Τεγεῆτας.

28 Μετὰ δὲ ταῦτα ἐτάσσοντο ὧδε οἱ ἐπιφοιτῶντές τε καὶ οἱ ἀρχὴν ἐλθόντες Ἑλλήνων· τὸ μὲν δεξιὸν κέρας εἶχον Λακεδαιμονίων μύριοι· τούτων δὲ τοὺς πεντακισχιλίους ἔοντας Σπαρτιήτας ἐφύλασσον φίλοι τῶν εἰλώτων πεντακισχίλιοι καὶ τρισμύριοι, περὶ ἄνδρα ἕκαστον ἐπτὰ τεταγμένοι. προσεχέας δὲ σφίσι εἶλοντο ἑστάναι οἱ Σπαρτιῆται τοὺς Τεγεῆτας καὶ τιμῆς εἵνεκεν καὶ ἀρετῆς· τούτων δ' ἦσαν ὀπλίται χίλιοι καὶ πεντακόσιοι. μετὰ δὲ τούτους ἴσταντο Κορινθίων πεντακισχίλιοι, παρὰ δὲ σφίσι εὗροντο παρὰ Πausανίῳ ἑστάναι Ποτιδαιητέων τῶν ἐκ Παλλήνης τοὺς παρεόντας τριηκοσίους. τούτων δὲ ἐχόμενοι ἴσταντο Ἀρκάδες Ὀρχομένιοι ἑξακόσιοι, τούτων δὲ Σικυώνιοι τρισχίλιοι. τούτων δὲ εἶχοντο Ἐπιδαυρίων ὀκτακόσιοι. παρὰ δὲ τούτους Τροιζηνίων ἐτάσσοντο χίλιοι, Τροιζηνίων δὲ ἐχόμενοι Λεπρεητέων διηκόσιοι, τούτων δὲ Μυκηναίων καὶ Τυρινθίων τετρακόσιοι, τούτων δὲ ἐχόμενοι Φλιάσιοι χίλιοι· παρὰ δὲ τούτους ἔστησαν Ἑρμιονέες τριηκόσιοι. Ἑρμιονέων δὲ ἐχόμενοι ἴσταντο Ἐρετριέων τε καὶ Στυρέων ἑξακόσιοι, τούτων δὲ Χαλκιδέες τετρακόσιοι, τούτων δὲ Ἀμπρακιωτέων πεντακόσιοι. μετὰ δὲ τούτους Λευκαδίων καὶ Ἀνακτορίων ὀκτακόσιοι ἔστησαν, τούτων δὲ ἐχόμενοι Παλῆες οἱ ἐκ Κεφαλληνίης διηκόσιοι. μετὰ δὲ τούτους Αἰγινητέων πεντακόσιοι ἐτάχθησαν. παρὰ δὲ τούτους ἐτάσσοντο Μεγαρέων τρισχίλιοι. εἶχοντο δὲ τούτων Πλαταιέες ἑξακόσιοι. τελευταῖοι δὲ καὶ πρῶτοι Ἀθηναῖοι ἐτάσσοντο κέρας ἔχοντες τὸ εὐώνυμον ὀκτακισχίλιοι, ἐστρατήγεε δ' αὐτῶν Ἀριστείδης ὁ Λυσιμάχου.

29-30 Οὗτοι, πλὴν τῶν ἐπτὰ περὶ ἕκαστον τεταγμένων Σπαρτιήτησι, ἦσαν ὀπλίται, συνάπαντες ἔοντες ἀριθμὸν τρεῖς τε μυριάδες καὶ ὀκτὼ χιλιάδες καὶ ἑκατοντάδες ἐπτὰ. ὀπλίται

μὲν οἱ πάντες συλλεγόντες ἐπὶ τὸν βάρβαρον ἦσαν τοσοῦτοι, φιλῶν δὲ πλῆθος ἦν τόδε· τῆς μὲν Σπαρτιητικῆς τάξις πεντακισχίλιοι καὶ τρισμύριοι ἄνδρες ὥς ἐόντων ἑπτὰ περὶ ἕκαστον ἄνδρα, καὶ τούτων πᾶς τις παρήρτητο ὥς ἐς πόλεμον· οἱ δὲ τῶν λοιπῶν Λακεδαιμονίων καὶ Ἑλλήνων φιλοί, ὥς εἰς περὶ ἕκαστον ἐὼν ἄνδρα, πεντακόσιοι καὶ τετρακισχίλιοι καὶ τρισμύριοι ἦσαν. Ἰφιῶν μὲν δὴ τῶν ἀπάντων τῶν μαχίμων ἦν τὸ πλῆθος ἕξ τε μυριάδες καὶ ἑννέα χιλιάδες καὶ ἑκατοντάδες πέντε· τοῦ δὲ σύμπαντος Ἑλληνικοῦ τοῦ συνελθόντος ἐς Πλαταιὰς σὺν τε ὀπλίτησι καὶ φιλοῖσι τοῖσι μαχίμοις ἑνδεκα μυριάδες ἦσαν μιῆς χιλιάδος, πρὸς δὲ ὀκτακοσίων ἀνδρῶν καταδέουσαι. σὺν δὲ Θεσπείων τοῖσι παρευοῦσι ἐξεπληροῦντο αἱ ἑνδεκα μυριάδες· παρήσαν γὰρ καὶ Θεσπείων ἐν τῇ στρατοπέδῳ οἱ περιέοντες, ἀριθμὸν ἐς ὀκτακοσίους καὶ χιλίους· ὅπλα δὲ οὐδ' οὗτοι εἶχον.

Οὗτοι μὲν νυν ταχθέντες ἐπὶ τῇ Ἀσωπῇ ἐστρατοπεδεύοντο· 31 οἱ δ' ἄμφι Μαρδόνιον βάρβαροι, ὥς ἀπεκίδευσαν Μασίστιον, παρήσαν, πυθόμενοι τοὺς Ἑλλήνας εἶναι ἐν Πλαταιῇσι, καὶ αὐτοὶ ἐπὶ τὸν Ἀσωπὸν τὸν ταύτῃ ῥέοντα. ἀπικόμενοι δὲ ἀντετάσσοντο ὧδε ὑπὸ Μαρδονίου· κατὰ μὲν Λακεδαιμονίους ἔστησε Πέρσας, καὶ δὴ πολλὸν γὰρ περιῆσαν πλῆθει· οἱ Πέρσαι, ἐπὶ τε τάξις πλεῖνας ἐκεκοσμέατο καὶ ἐπέιχον καὶ τοὺς Τεγεῆτας. ἔταξε δὲ οὕτω· ὅτι μὲν ἦν αὐτῶν δυνατώτατον, πᾶν ἀπολέξας ἔστησεν ἀντίον Λακεδαιμονίων, τὸ δὲ ἄσθενέστερον παρέταξε κατὰ τοὺς Τεγεῆτας. ταῦτα δ' ἐποίησε φραζόντων τε καὶ διδασκόντων Θηβαίων. Περσέων δὲ ἔχομένους ἔταξε Μήδους· οὗτοι δὲ ἐπέσχον Κορινθίους τε καὶ Ποτιδαίητας καὶ Ὀρχομενίους τε καὶ Σικυωνίους. Μήδων δὲ ἔχομένους ἔταξε Βακτρίους· οὗτοι δὲ ἐπέσχον Ἐπιδαυρίους τε καὶ Τροιζηνίους καὶ Λεπρεῆτας τε καὶ Τιρυνθίους καὶ Μυκηναίους τε καὶ Φλιασίους. μετὰ δὲ Βακτρίους ἔστησε Ἰνδούς·

οὗτοι δὲ ἐπέσχον Ἑρμιονέας τε καὶ Ἑρετριέας καὶ Στυρέας τε καὶ Χαλκιδέας. Ἰνδῶν δὲ ἐχομένους Σάκας ἔταξε, οἱ ἐπέσχον Ἀμπρακιώτας τε καὶ Ἀνακτορίου καὶ Λευκαδίους καὶ Παλέας καὶ Αἰγινίτας. Σακέων δὲ ἐχομένους ἔταξε ἀντία Ἀθηναίων τε καὶ Πλαταιέων καὶ Μεγαρέων Βοιωτοὺς τε καὶ Λοκροὺς καὶ Μηλιέας καὶ Θεσσαλοὺς καὶ Φωκέων τοὺς χιλιούς. οὗ γὰρ ὧν ἅπαντες οἱ Φωκέες ἐμῆδισαν, ἀλλὰ τινες αὐτῶν καὶ τὰ Ἑλλήνων ἡὔξον περὶ τὸν Παρνησσὸν κατειλημένοι, καὶ ἐνθευτεὶν ὀρμώμενοι ἔφερόν τε καὶ ἡγόν τήν τε Μαρδονίου στρατιήν καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ ἐόντας Ἑλλήνων. ἔταξε δὲ καὶ Μακεδόνας τε καὶ τοὺς περὶ Θεσσαλίην οἰκημένους κατὰ τοὺς Ἀθηναίους.

- 32 Ταῦτα μὲν τῶν ἐθνέων τὰ μέγιστα οὐνόμασται τῶν ὑπὸ Μαρδονίου ταχθέντων, τάπερ ἐπιφανέστατά τε ἦν καὶ λόγου πλείστου. ἐνῆσαν δὲ καὶ ἄλλων ἐθνέων ἄνδρες ἀναμεμιγμένοι, Φρυγῶν τε καὶ Μυσῶν καὶ Θρηάκων τε καὶ Παϊόνων καὶ τῶν ἄλλων, ἐν δὲ καὶ Αἰθιοπῶν τε καὶ Αἰγυπτίων οἱ τε Ἑρμοτύβιες καὶ οἱ Καλασίριες καλεόμενοι μαχαιροφόροι, οἵπερ εἰσὶ Αἰγυπτίων μῦνοι μάχιμοι. τούτους δὲ ἔτι ἐὼν ἐν Φαλήρῳ ἀπὸ τῶν νεῶν ἀπεβιβάσατο ἐόντας ἐπιβάτας· οὗ γὰρ ἐτάχθησαν ἐς τὸν πεζὸν τὸν ἅμα Ξέρξῃ ἀπικόμενον ἐς Ἀθήνας Αἰγύπτιοι. τῶν μὲν δὴ βαρβάρων ἦσαν τριήκοντα μυριάδες· τῶν δὲ Ἑλλήνων τῶν Μαρδονίου συμμάχων οἶδε μὲν οὐδεὶς ἀριθμόν· οὗ γὰρ ὧν ἡριθμύθησαν· ὥς δὲ ἀπεικάζειν, ἐς πέντε μυριάδας συλλεγῆναι εἰκάζω. οὗτοι οἱ παραταχθέντες πεζοὶ ἦσαν, ἡ δὲ ἵππος χωρὶς ἐτέτακτο.

**Γ'. Ἀγγελία τοῦ βασιλέως τῆς Μακεδονίας
Ἀλεξάνδρου. — Ἀλλαγὴ τῆς θέσεως ἀμφοτέρων
τῶν στρατῶν.**

(Κεφ. 44 - 49)

Ὡς δὲ πρόσω τῆς νυκτὸς προελήλατο καὶ ἡσυχίῃ ἐδόκεε ⁴⁴
εἶναι ἀνὰ τὰ στρατόπεδα καὶ μάλιστα οἱ ἄνθρωποι εἶναι ἐν
ὑπνῳ, τηνικαῦτα προσελάσας ἵππῳ πρὸς τὰς φυλακὰς τὰς
Ἀθηναίων Ἀλέξανδρος ὁ Ἀμύντεω στρατηγός τε ἐὼν καὶ
βασιλεὺς Μακεδόνων, ἐδίζητο τοῖσι στρατηγοῖσι ἐς λόγους
ἐλθεῖν. τῶν δὲ φυλάκων οἱ μὲν πλεῖνες παρέμενον, οἱ δ' ἔθεον
ἐπὶ τοὺς στρατηγούς, ἐλθόντες δ' ἔλεγον, ὡς ἄνθρωπος ἦκοι
ἐπ' ἵππου ἐκ τοῦ στρατοπέδου τοῦ Μήδων, ὃς ἄλλο μὲν οὐδὲν
παραγυμνοὶ ἔπος, τοὺς στρατηγούς δὲ οὐνομάζων ἐθέλειν
φησὶ ἐς λόγους ἐλθεῖν.

Οἱ δέ, ἐπεὶ ταῦτα ἤκουσαν, αὐτίκα εἶποντο ἐς τὰς φυλα- ⁴⁵
κὰς. ἀπικομένοισι δὲ ἔλεγε Ἀλέξανδρος τάδε·

α) « Ἄνδρες Ἀθηναῖοι, παραθήκην ὑμῖν τὰ ἔπεα τάδε τίθε-
μαι, ἀπόρρητα ποιούμενος πρὸς μηδένα λέγειν ὑμᾶς ἄλλον
ἢ Πausανίην, μή με καὶ διαφθείρητε· οὐ γὰρ ἂν ἔλεγον, εἰ
μὴ μεγάλως ἐκηδόμην συναπάσης τῆς Ἑλλάδος. αὐτός τε
γὰρ Ἑλλήν γένος εἰμὶ τῶρχαίον, καὶ ἀντ' ἐλευθέρης δεδου-
λωμένην οὐκ ἂν ἐθέλοισι ὁρᾶν τὴν Ἑλλάδα.

β) » Λέγω δὲ ὧν, ὅτι Μακεδονίῳ τε καὶ τῇ στρατιῇ τὰ σφά-
για οὐ δύναται καταθύμια γενέσθαι· πάλαι γὰρ ἂν ἐμάχεσθε.
νῦν δὲ οἱ δέδοκται τὰ μὲν σφάγια εἶναι χαίρειν, ἅμα ἡμέρῃ
δὲ διαφωσκούσῃ συμβολὴν ποιέεσθαι· καταρρώδηκε γάρ, μὴ
πλεῖνες συλλεχθῇτε, ὡς ἐγὼ εἰκάζω. πρὸς ταῦτα ἐτοιμάζε-
σθε. ἦν δὲ ἄρα ὑπερβάλλεται τὴν συμβολὴν Μακεδόνιος καὶ
μὴ ποιέηται, λιπαρέετε μένοντες· ὀλίγων γάρ σφι ἡμερέων

λείπεται σιτία. ἦν δὲ ὑμῖν ὁ πόλεμος ὅδε κατὰ νόον τελευτήσῃ, μνησθῆναί τινα χρὴ καὶ ἐμεῦ ἐλευθερώσιος πέρι, ὃς Ἑλλήνων εἵνεκεν οὕτω ἔργον παράβολον ἐργασμαι ὑπὸ προθυμίας, ἐθέλων ὑμῖν δηλῶσαι τὴν διάνοιαν τὴν Μαρδονίου, ἵνα μὴ ἐπιπέσωσι ὑμῖν οἱ βάρβαροι μὴ προσδεκομένοις κω. εἰμὶ δὲ Ἀλέξανδρος ὁ Μακεδών».

- 46 Ὁ μὲν ταῦτα εἶπας ἀπῆλκυσε ὀπίσω ἐς τὸ στρατόπεδον καὶ τὴν ἐωυτοῦ τάξιν· οἱ δὲ στρατηγοὶ τῶν Ἀθηναίων ἐλθόντες ἐπὶ τὸ δεξιὸν κέρας ἔλεγον Πausανίῃ, τάπερ ἤκουσαν Ἀλεξάνδρου. ὁ δὲ τούτῳ τῷ λόγῳ καταρρωδήσας τοὺς Πέρσας ἔλεγε τάδε· «Ἐπεὶ τοίνυν ἐς γῶ ἡ συμβολὴ γίνεται, ὑμέας μὲν χρεόν ἐστι τοὺς Ἀθηναίους στήναι κατὰ τοὺς Πέρσας, ἡμέας δὲ κατὰ τοὺς Βοιωτοὺς τε καὶ τοὺς κατ' ὑμέας τεταγμένους Ἑλλήνων τῶνδε εἵνεκεν· ὑμεῖς ἐπίστασθε τοὺς Μήδους καὶ τὴν μάχην αὐτῶν ἐν Μαραθῶνι μαχεσάμενοι, ἡμεῖς δὲ ἄπειροί τε εἰμεν καὶ ἀδαεῖς τούτων τῶν ἀνδρῶν· Σπαρτιητέων γὰρ οὐδεὶς πεπειρήται Μήδων· ἡμεῖς δὲ Βοιωτῶν καὶ Θεσσαλῶν ἔμπειροί εἰμεν. ἀλλ' ἀναλαβόντες τὰ ὅπλα χρεόν ἐστι ἵεναι ὑμέας μὲν ἐς τόδε τὸ κέρας, ἡμέας δὲ ἐς τὸ εὐώνυμον». πρὸς δὲ ταῦτα εἶπαν οἱ Ἀθηναῖοι τάδε· «Καὶ αὐτοῖσι ἡμῖν πάλαι ἀπ' ἀρχῆς, ἐπεῖτε εἶδομεν κατ' ὑμέας τασσομένους τοὺς Πέρσας, ἐν νόῳ ἐγένετο εἰπεῖν ταῦτα, τάπερ ὑμεῖς φθάντες προσφέρετε· ἀλλὰ ἄρρωδέομεν, μὴ ὑμῖν οὐκ ἡδῆες γένωνται οἱ λόγοι. ἐπεὶ δ' ὦν αὐτοὶ ἐμνήσθητε, καὶ ἡδομένοις ἡμῖν οἱ λόγοι γεγόνاسι καὶ ἐτοῖμοί εἰμεν ποιέειν ταῦτα».

- 47 Ὡς δ' ἤρρεσκε ἀμφοτέροισι ταῦτα, ἡὼς τε διέφαινε καὶ διαλλάσσοντο τὰς τάξεις. γνόντες δὲ οἱ Βοιωτοὶ τὸ ποιούμενον ἐξαγορεύουσι Μαρδονίῳ. ὁ δ', ἐπεῖτε ἤκουσε, αὐτίκα μετιστάναι καὶ αὐτὸς ἐπειρᾶτο παράγων τοὺς Πέρσας κατὰ τοὺς Λακεδαιμονίους. ὥς δὲ ἔμαθε τοῦτο τοιοῦτο γινόμενον ὁ

Παυσανίης, γνούς, ὅτι οὐ λανθάνει, ὀπίσω ἦγε τοὺς Σπαρτιήτας ἐπὶ τὸ δεξιὸν κέρας· ὥς δ' αὐτῶς καὶ ὁ Μαρδόνιος ἐπὶ τοῦ εὐωνύμου.

Ἐπεὶ δὲ κατέστησαν ἐς τὰς ἀρχαίας τάξεις, πέμψας ὁ Μαρ- 48
δόνιος κήρυκα ἐς τοὺς Σπαρτιήτας ἔλεγε τάδε·

α) «ὦ Λακεδαιμόνιοι, ὑμεῖς δὴ λέγεσθε εἶναι ἄνδρες ἄριστοι ὑπὸ τῶν τῆδε ἀνθρώπων ἐκπαγλαιομένων, ὥς οὔτε φεύγετε ἐκ πολέμου οὔτε τάξιν ἐκλείπετε, μένοντές τε ἢ ἀπόλλυτε τοὺς ἐναντίους ἢ αὐτοὶ ἀπόλλυσθε. τῶν δ' ἄρ' ἦν οὐδὲν ἀληθές· πρὶν γὰρ ἢ συμμῖξαι ἡμέας ἐς χειρῶν τε νόμον ἀπικέσθαι, καὶ δὴ φεύγοντας καὶ τάξιν ἐκλείποντας ὑμέας εἶδομεν ἐν Ἀθηναίοισι τε τὴν πρόπειραν ποιευμένους αὐτοὺς τε ἀντία δούλων τῶν ἡμετέρων τασσομένους. ταῦτα οὐδαμῶς ἀνδρῶν ἀγαθῶν ἔργα, ἀλλὰ πλεῖστον δὴ ἐν ὑμῖν ἐψεύσθημεν· προσδεκόμενοι γὰρ κατὰ κλέος, ὥς δὴ πέμψετε ἐς ἡμέας κήρυκα προκαλούμενοι καὶ βουλόμενοι μούνοισι Πέρσῃσι μάχεσθαι, ἄρτιοι ἐόντες ποιέειν ταῦτα οὐδὲν τοιοῦτο λέγοντας ὑμέας εὔρομεν, ἀλλὰ πτώσσοντας μᾶλλον.

β) »Νῦν ὦν, ἐπειδὴ οὐκ ὑμεῖς ἤρξατε τούτου τοῦ λόγου, ἀλλ' ἡμεῖς ἄρχομεν. τί δὴ οὐ πρὸ μὲν τῶν Ἑλλήνων ὑμεῖς, ἐπεῖτε δεδόξωσθε εἶναι ἄριστοι, πρὸ δὲ τῶν βαρβάρων ἡμεῖς, ἴσοι πρὸς ἴσους ἀριθμὸν ἐμαχεσάμεθα; καὶ ἦν μὲν δοκὲν καὶ τοὺς ἄλλους μάχεσθαι, οἱ δ' ὦν μετέπειτεν μαχέσθων ὕστεροι· εἰ δὲ καὶ μὴ δοκέοι, ἀλλ' ἡμέας μόνους ἀποχρᾶν, ἡμεῖς δὲ διαμαχεσόμεθα· ὁκότεροι δ' ἂν ἡμέων νικήσωσι, τούτους τῷ ἅπαντι στρατοπέδῳ νικᾶν».

Ὁ μὲν ταῦτα εἶπας τε καὶ ἐπισχὼν χρόνον, ὥς οἱ οὐδεῖς 49
οὐδὲν ὑπεκρίνετο, ἀπαλλάσσετο ὀπίσω, ἀπελθὼν δὲ ἐσήμεναι Μαρδονίῳ τὰ καταλαβόντα. ὁ δὲ περιχαρὴς γενόμενος καὶ ἐπαερθεὶς ψυχρῇ νίκῃ ἐπῆκε τὴν ἵππον ἐπὶ τοὺς Ἑλληνας· ὥς δὲ ἐπήλασαν οἱ ἱππότες, εἰσίνοντο πᾶσαν τὴν στρατιάν

τὴν Ἑλληνικὴν ἐσακοντίζοντές τε καὶ ἐστοξεύοντες ὥστε ἱπποτοξόται τε ἐόντες προσφέρεσθαι ἄποροι· τὴν τε κρήνην τὴν Γαργαφίην, ἀπ' ἧς ὕδρευέτο πᾶν τὸ στράτευμα τὸ Ἑλληνικόν, συνετάραξαν καὶ συνέχουσιν.

Δ'. Ἡ ἐν Πλαταιαῖς μάχη (479).

(Κεφ. 58-70)

58 Μαρδόνιος δέ, ὥς ἐπύθετο τοὺς Ἕλληνας ἀποικομένους ὑπὸ νύκτα εἰδέ τε τὸν χώρον ἐρήμον, καλέσας τὸν Ἀθηναῖον Θώρηκα καὶ τοὺς ἀδελφεοὺς αὐτοῦ Εὐρύπυλον καὶ Θρασυδήμιον ἔλεγε·

α') «ὦ παῖδες Ἀλεύεω, ἔτι τί λέξετε τάδε ὄρωντες ἐρήμιαι· ὑμεῖς γὰρ οἱ πλησιόχωροι ἐλέγετε Λακεδαιμονίους οὐ φεύγειν ἐκ μάχης, ἀλλὰ ἄνδρας εἶναι τὰ πολέμια πρῶτους· τοὺς πρότερόν τε μετισταμένους ἐκ τῆς τάξις εἴδετε, νῦν τε ὑπὸ τὴν παροικομένην νύκτα καὶ οἱ πάντες ὄρωμεν διαδράντας· διέδεξάν τε, ἐπεὶ σφεας ἔδεε πρὸς τοὺς ἀψευδέως ἀρίστους ἀνθρώπων μάχῃ διακριθῆναι, ὅτι οὐδένες ἄρα ἐόντες ἐν οὐδαμοῖσι ἐοῦσι Ἕλλησι ἐναπεδεικνύατο.

β) »Καὶ ὑμῖν μὲν ἐοῦσι Περσέων ἀπαίροισι πολλῇ ἐκ γε ἐμεῦ ἐγένετο συγγνώμη ἐπαινεόντων τούτους, τοῖσι τι καὶ συνηδέεσθε· Ἀρταβάζου δὲ θῶμα καὶ μᾶλλον ἐποιεῦμην τὸ καὶ καταρρωδῆσαι Λακεδαιμονίους καταρρωδήσαντά τε ἀποδέξασθαι γνῶμην δειλοτάτην, ὥς χρεὸν εἶη ἀναζεῦξαντας τὸ στρατόπεδον ἵεναι ἐς τὸ Θηβαίων ἄστρῳ πολιορκησομένους· τὴν ἔτι πρὸς ἐμεῦ βασιλεὺς πεύσεται. καὶ τούτων μὲν ἐτέρωθι ἔσται λόγος· νῦν δὲ ἐκεῖνοισι ταῦτα ποιῶσι οὐκ ἐπιτρεπτέα ἐστί, ἀλλὰ διωκτέοι εἰσὶ, ἐς ὃ καταλαμφθέντες δώσουσι ἡμῖν τῶν δὴ ἐποίησαν Πέρσας πάντων δίκας».

Ταῦτα εἶπας ἤγε τοὺς Πέρσας δρόμῳ διαβάντας τὸν 59
 Ἀσωπὸν κατὰ στίβον τῶν Ἑλλήνων ὡς δὴ ἀποδιδρησκόντων,
 ἐπεῖχέ τε ἐπὶ Λακεδαιμονίους τε καὶ Τεγεήτας μούνους·
 Ἀθηναίους γὰρ τραπομένους ἐς τὸ πεδίον ὑπὸ τῶν ὄχθων
 οὐ κατώρα. Πέρσας δὲ ὄρωντες ὀρμημένους διώκειν τοὺς
 Ἕλληνας οἱ λοιποὶ τῶν βαρβαρικῶν τελέων ἄρχοντες αὐτίκα
 πάντες ἤειραν τὰ σημήνια καὶ ἐδίωκον, ὡς ποδῶν ἕκαστος
 εἶχον, οὔτε κόσμῳ οὔδενι κοσμηθέντες οὔτε τάξι. καὶ οὗτοι
 μὲν βοῇ τε καὶ ὀμίλῳ ἐπήισαν ὡς ἀναρπασόμενοι τοὺς
 Ἕλληνας.

Παυσανίης δέ, ὡς προσέκειτο ἡ ἵππος, πέμψας πρὸς τοὺς 60
 Ἀθηναίους ἱππέα λέγει τάδε· «Ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἀγῶνος
 μεγίστου προκειμένου ἐλευθέρην εἶναι ἢ δεδουλωμένην τὴν
 Ἑλλάδα προδεδόμεθα ὑπὸ τῶν συμμάχων ἡμεῖς τε οἱ Λακε-
 δαιμόνιοι καὶ ὑμεῖς οἱ Ἀθηναῖοι ὑπὸ τὴν παροιχομένην νύκτα
 διαδράντων. νῦν ὧν δέδοκται τὸ ἐνθεῦτεν τὸ ποιητέον ἡμῖν·
 ἀμυνομένους γάρ, τῇ δυνάμεθα ἄριστα, περιστέλλειν ἀλλή-
 λους. εἰ μὲν νυν ἐς ὑμέας ὥρμησε ἀρχὴν ἡ ἵππος, χρὴν δὴ
 ἡμέας τε καὶ τοὺς μετ' ἡμέων τὴν Ἑλλάδα οὐ προδιδόντας
 Τεγεήτας βωθέειν ὑμῖν· νῦν δέ, ἐς ἡμέας γὰρ ἅπασα κεχώ-
 ρηκε, δίκαιοί ἐστε ὑμεῖς πρὸς τὴν πιεζομένην μάλιστα τῶν
 μοιρέων ἀμυνέοντες ἰέναι. εἰ δ' ἄρα αὐτοὺς ὑμέας καταλελά-
 βηκε ἀδύνατόν τι βωθέειν, ὑμεῖς δ' ἡμῖν τοὺς τοξότας ἀπο-
 πέμψαντες χάριν θέσθε. συνοίδαμεν δὲ ὑμῖν ὑπὸ τὸν παρεόντα
 τόνδε πόλεμον ἐοῦσι πολλὸν προθυμοτάτοις, ὥστε καὶ ταῦτα
 ἐσακούειν».

Ταῦτα οἱ Ἀθηναῖοι ὡς ἐπύθοντο, ὀρμέατο βωθέειν καὶ τὰ 61
 μάλιστα ἐπαμύνειν. καὶ σφι ἤδη στείχουσι ἐπιτίθενται οἱ
 ἀντιταχθέντες Ἑλλήνων τῶν μετὰ βασιλέος γενομένων, ὥστε
 μηκέτι δύνασθαι βωθῆσαι· τὸ γὰρ προσκειμένον σφεας ἐλύ-
 πεε. οὕτω δὴ μουνωθέντες Λακεδαιμόνιοι καὶ Τεγεῆται ἐόν-

τες σὺν φιλοῖσι ἀριθμὸν οἱ μὲν πεντακισμύριοι, Τεγεῆται δὲ τρισχίλιοι (οὗτοι γὰρ οὐδαμὰ ἀπεσχίζοντο ἀπὸ Λακεδαιμονίων), ἐσφαγιάζοντο ὥς συμβαλέοντες Μαρδόνιῳ καὶ τῇ στρατιῇ τῇ παρεούσῃ. καὶ οὐ γάρ σφι ἐγένετο τὰ σφάγια χρηστά, ἔπιπτόν τε αὐτῶν ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ πολλοὶ καὶ πολλῷ πλεῦνες ἐτρωματίζοντο· φράξαντες γὰρ τὰ γέρρα οἱ Πέρσαι ἀπίεσαν τῶν τοξευμάτων πολλὰ ἀφειδέως οὕτω, ὥστε πιεζομένων τῶν Σπαρτιητέων καὶ τῶν σφαγίων οὐ γινομένων ἀποβλέψαντα τὸν Πausανίην πρὸς τὸ Ἡραίων τὸ Πλαταιέων ἐπικαλέσασθαι τὴν θεὸν χρηρίζοντα μηδαμῶς σφεας φευσθῆναι τῆς ἐλπίδος.

62 Ταῦτα δ' ἔτι τούτου ἐπικαλεσμένου προεξαναστάντες πρότεροι οἱ Τεγεῆται ἐχώρεον ἐς τοὺς βαρβάρους, καὶ τοῖσι Λακεδαιμονίοισι αὐτίκα μετὰ τὴν εὐχὴν τὴν Πausανίῳ ἐγένετο θυομένοισι τὰ σφάγια χρηστά. ὥς δὲ χρόνῳ κοτὲ ἐγένετο, ἐχώρεον καὶ οὗτοι ἐπὶ τοὺς Πέρσας, καὶ οἱ Πέρσαι ἀντίοι τὰ τόξα μετέντες. ἐγένετο δὲ πρῶτον περὶ τὰ γέρρα μάχη. ὥς δὲ ταῦτα ἐπεπτώκεε, ἤδη ἐγένετο μάχη ἰσχυρὴ παρ' αὐτὸ τὸ Δημήτριον καὶ χρόνον ἐπὶ πολλόν, ἐς ὃ ἀπίκοντο ἐς ὠθισμόν· τὰ γὰρ δούρατα ἐπιλαμβανόμενοι κατέκλων οἱ βάρβαροι. λήματι μὲν νυν καὶ ῥώμῃ οὐκ ἔσσανες ἦσαν οἱ Πέρσαι, ἄνοπλοι δὲ ἐόντες καὶ πρὸς ἀνεπιστήμονες καὶ οὐκ ὅμοιοι τοῖσι ἐναντίοις σοφίην. προεξαΐσσοντες δὲ κατ' ἓνα καὶ δέκα, καὶ πλεῦνές τε καὶ ἐλάσσονες συστρεφόμενοι ἐσέπιπτον ἐς τοὺς Σπαρτιήτας καὶ διεφθείροντο.

63 Τῇ δὲ ἐτύγχανε αὐτὸς ἐὼν Μαρδόνιος ἀπ' ἔππου τε μαχόμενος λευκοῦ ἔχων τε περὶ ἐωυτὸν λογάδας Περσέων τοὺς ἀρίστους χιλίους, ταύτῃ δὲ καὶ μάλιστα τοὺς ἐναντίους ἐπίεσαν. ὅσον μὲν νυν χρόνον Μαρδόνιος περιῖν, οἱ δὲ ἀντεῖχον καὶ ἀμυνόμενοι κατέβαλλον πολλοὺς τῶν Λακεδαιμονίων. ὥς δὲ Μαρδόνιος ἀπέθανε καὶ τὸ περὶ ἐκεῖνον τεταγμένον ἐὼν

ἰσχυρότατον ἔπαισε, οὕτω δὴ καὶ οἱ ἄλλοι ἐτράποντο καὶ εἶξαν τοῖσι Λακεδαιμονίοισι. πλείστον γὰρ σφεας ἐδηλέετο ἡ ἐσθῆς ἐρήμος ἐοῦσα ὅπλων· πρὸς γὰρ ὀπλίτας ἐόντες γυμνῆτες ἀγῶνα ἐποιεῦντο.

Ἐνθαῦτα ἦ τε δίκη τοῦ φόνου τοῦ Λεωνίδεω κατὰ τὸ χρη- 64 στήριον τοῖσι Σπαρτιήτησι ἐκ Μαρδονίου ἐπετελέετο, καὶ νίκην ἀναιρέεται καλλίστην ἀπασέων, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, Πausανίης ὁ Κλεομβρότου τοῦ Ἀναξανδρίδεω. τῶν δὲ κατύπερθε οἱ προγόνων τὰ οὐνόματα εἴρηται ἐς Λεωνίδην· οὗτοί γάρ σφι τυγχάνουσι ἐόντες. ἀποθνήσκει δὲ Μαρδόνιος ὑπὸ Ἀριμνήστου, ἀνδρὸς ἐν Σπάρτῃ λογίμου, ὃς χρόνῳ ὕστερον μετὰ τὰ Μηδικὰ ἔχων ἄνδρας τριηκοσίους συνέβαλε ἐν Στενυκλήρῳ πολέμου ἐόντος Μεσσηνίοισι πᾶσι καὶ αὐτὸς τε ἀπέθανε καὶ οἱ τριηκόσιοι.

Ἐν δὲ Πλαταιῇσι οἱ Πέρσαι, ὡς ἐτράποντο ὑπὸ τῶν Λακε- 65 δαιμονίων, ἔφευγον οὐδένα κόσμον ἐς τὸ στρατόπεδον τὸ ἐωυτῶν καὶ ἐς τὸ τεῖχος τὸ ξύλινον, τὸ ἐποιήσαντο ἐν μοίρῃ τῇ Θυγαῖδι. θῶμα δέ μοι, ὅπως παρὰ τῆς Δήμητρος τὸ ἄλσος μαχομένων οὐδὲ εἰς ἐφάνη τῶν Περσέων οὔτε ἐσελθὼν ἐς τὸ τέμενος οὔτε ἐναποθανῶν, περί τε τὸ ἱρὸν οἱ πλείστοι ἐν τῷ βεβήλῳ ἔπαιον. δοκέω δέ, εἴ τι περὶ τῶν θείων πρηγμάτων δοκέειν δεῖ, ἡ θεὸς αὐτὴ σφεας οὐκ ἐδέκετο ἐμπρήσαντας τὸ ἱρὸν τὸ ἐν Ἐλευσίνι.

Αὕτη μὲν νυν ἡ μάχη ἐπὶ τοσοῦτον ἐγένετο· Ἀρτάβαζος 66 δὲ ὁ Φαρνάκης αὐτίκα τε οὐκ ἡρέσκετο κατ' ἀρχὰς λειπομένου Μαρδονίου ἀπὸ βασιλέος, καὶ τότε πολλὰ ἀπαγορεύων οὐδὲν ἤνυε συμβάλλειν οὐκ ἔων. ἐποίησέ τε αὐτὸς τοιάδε ὡς οὐκ ἀρεσκόμενος τοῖσι πρήγμασι τοῖσι ἐκ Μαρδονίου ποιουμένοις· τῶν ἐστρατήγεε ὁ Ἀρτάβαζος (εἶχε δὲ δύναμιν οὐκ ὀλίγην, ἀλλὰ καὶ ἐς τέσσερας μυριάδας ἀνθρώπων περὶ ἐωυτόν), τούτους, ὅπως ἡ συμβολὴ ἐγίνετο, εὖ ἐξεπιστάμενος, τὰ

ἔμελλε ἀποθήσασθαι ἀπὸ τῆς μάχης, ἦγε κατηρτημένως παραγγείλας κατὰ τωὺτὸ ἵεναι πάντας, τῇ ἂν αὐτὸς ἐξηγήται, ὅπως ἂν αὐτὸν ὀρώσι σπουδῆς ἔχοντα. ταῦτα παραγγείλας ὥς ἐς μάχην ἦγε δῆθεν τὸν στρατὸν προτερέων δὲ τῆς ὁδοῦ ὥρα καὶ δὴ φεύγοντας τοὺς Πέρσας. οὕτω δὴ οὐκέτι τὸν αὐτὸν κόσμον κατηγέετο, ἀλλὰ τὴν ταχίστην ἐτρόχαζε φεύγων οὔτε ἐς τὸ ξύλινον τεῖχος οὔτε ἐς τὸ Θηβαίων τεῖχος, ἀλλ' ἐς Φωκέας ἐθέλων ὥς τάχιστα ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον ἀπικέσθαι.

67 - 68 Καὶ δὴ οὗτοι μὲν ταύτῃ ἐτράποντο· τῶν δὲ ἄλλων Ἑλλήνων τῶν μετὰ βασιλέος ἐθελοκαχεόντων Βοιωτοὶ Ἀθηναίοισι ἐμαχέσαντο χρόνον ἐπὶ συχνόν· οἱ γὰρ μηδίζοντες τῶν Θηβαίων, οὗτοι εἶχον προθυμίην οὐκ ὀλίγην μαχόμενοί τε καὶ οὐκ ἐθελοκαχεόντες οὕτω, ὥστε τριηκόσιοι αὐτῶν οἱ πρῶτοι καὶ ἄριστοι ἐνθαῦτα ἔπεσον ὑπ' Ἀθηναίων. ὥς δὲ ἐτράποντο καὶ οὗτοι, ἔφευγον ἐς τὰς Θήβας, οὐ τῇπερ οἱ Πέρσαι. καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων ὁ πᾶς ὄμιλος οὔτε διαμαχεσάμενος οὐδενὶ οὔτε τι ἀποδεξάμενος ἔφευγον. δηλοῖ τέ μοι, ὅτι πάντα τὰ πρήγματα τῶν βαρβάρων ἤρτητο ἐκ Περσέων, εἰ καὶ τότε οὗτοι, πρὶν ἢ καὶ συμμῆξαι τοῖσι πολεμίοισι, ἔφευγον, ὅτι καὶ τοὺς Πέρσας ὥρων. οὕτω τε πάντες ἔφευγον πλὴν τῆς ἵππου τῆς τε ἄλλης καὶ τῆς Βοιωτῆς· αὕτη δὲ τοσαῦτα προσωφέλεε τοὺς φεύγοντας, αἰεὶ τε πρὸς τῶν πολεμίων ἄγχιστα ἐοῦσα ἀπέργουσα τε τοὺς φιλίους φεύγοντας ἀπὸ τῶν Ἑλλήνων.

69 Οἱ μὲν δὴ νικῶντες εἶποντο τοὺς Ξέρξῳ διώκοντές τε καὶ φονεύοντες· ἐν δὲ τούτῳ τῷ γινομένῳ φόβῳ ἀγγέλλεται τοῖσι ἄλλοις Ἕλλησι τοῖσι τεταγμένοις περὶ τὸ Ἡραῖον καὶ ἀπογενομένοις τῆς μάχης, ὅτι μάχη τε γέγονε καὶ νικῶεν οἱ μετὰ Πausανίῳ. οἱ δὲ ἀκούσαντες ταῦτα οὐδένα κόσμον ταχθέντες οἱ μὲν ἀμφὶ Κορινθίους ἐτράποντο διὰ τῆς ὑπώ-

ρέης καὶ τῶν κολωνῶν τὴν φέρουσιν ἄνω ἰθὺ τοῦ ἱεροῦ τῆς Δήμητρος, οἱ δὲ ἀμφὶ Μεγαρέας τε καὶ Φλιασίους διὰ τοῦ πεδίου τὴν λειοτάτην τῶν ὁδῶν. ἐπεῖτε δὲ ἀγχοῦ τῶν πολεμίων ἐγίνοντο οἱ Μεγαρέες καὶ Φλιάσιοι, ἀπιδόντες σφέας οἱ τῶν Θηβαίων ἱππῶται ἐπειγομένους οὐδένα κόσμον ἡλαυνον ἐπ' αὐτοὺς τοὺς ἵππους, τῶν ἱππάρχες Ἀσωπόδωρος ὁ Τιμάνδρου. ἐσπεσόντες δὲ κατεστόρεσαν αὐτῶν ἑξακοσίους, τοὺς δὲ λοιποὺς κατήραξαν διώκοντες ἐς τὸν Κιθαιρῶνα.

α) Οὗτοι μὲν δὴ ἐν οὐδενὶ λόγῳ ἀπώλοντο· οἱ δὲ Πέρσαι 70 καὶ ὁ ἄλλος ὄμιλος, ὥς κατέφυγον ἐς τὸ ξύλινον τεῖχος, ἔφθησαν ἐπὶ τοὺς πύργους ἀναβάντες, πρὶν ἢ τοὺς Λακεδαιμονίους ἀπικέσθαι, ἀναβάντες δὲ ἐφράξαντο, ὥς ἐδυνάτο ἄριστα, τὸ τεῖχος. προσελθόντων δὲ τῶν Λακεδαιμονίων κατεστήκεε σφι τειχομαχίῃ ἐρρωμενεστέρη. ἕως μὲν γὰρ ἀπῆσαν οἱ Ἀθηναῖοι, οἱ δ' ἡμύνοντο καὶ πολλῷ πλέον εἶχον τῶν Λακεδαιμονίων ὥστε οὐκ ἐπισταμένων τειχομαχεῖν· ὥς δὲ σφι οἱ Ἀθηναῖοι προσῆλθον, οὕτω δὴ ἰσχυρῇ ἐγίνετο τειχομαχίῃ καὶ χρόνον ἐπὶ πολλόν. τέλος δὲ ἀρετῇ τε καὶ λιπαρίῃ ἐπέβησαν Ἀθηναῖοι τοῦ τεύχεος καὶ ἤρειπον, τῇ δὴ ἐσεχέοντο οἱ Ἕλληνες.

β) Πρῶτοι δὲ ἐσῆλθον Τεγεῆται ἐς τὸ τεῖχος, καὶ τὴν σκηνὴν τὴν Μαρδονίου οὗτοι ἦσαν οἱ διαρπάσαντες, τὰ τε ἄλλα ἐξ αὐτῆς καὶ τὴν φάτνην τῶν ἵππων ἐοῦσαν χαλκῆν πᾶσαν καὶ θέης ἀξίην. τὴν μὲν νυν φάτνην ταύτην τὴν Μαρδονίου ἀνέθεσαν ἐς τὸν νηὸν τῆς Ἀλέης Ἀθηναίης Τεγεῆται, τὰ δὲ ἄλλα ἐς τωυτό, ὅσαπερ ἔλαβον, ἐσῆνεικαν τοῖσι Ἕλλησι. οἱ δὲ βάρβαροι οὐδὲν ἔτι στίφος ἐποιήσαντο πεσόντος τοῦ τεύχεος οὔτε τις αὐτῶν ἀλκῆς ἐμέμνητο, ἀλύκταζόν τε οἶα ἐν ὀλίγῳ χώρῳ πεφοβημένοι τε καὶ πολλαὶ μυριάδες κατειλημμένοι ἀνθρώπων. παρῇν τε τοῖσι Ἕλλησι φονεύειν οὕτω, ὥστε

τρίηκοντα μυριάδων στρατοῦ καταδευσέων τεσσέρων, τὰς ἔχων Ἀρτάβαζος ἔφευγε, τῶν λοιπέων μηδὲ τρεῖς χιλιάδας περιγενέσθαι. Λακεδαιμονίων δὲ τῶν ἐκ Σπάρτης ἀπέθανον οἱ πάντες ἐν τῇ συμβολῇ εἰς καὶ ἑνενήκοντα, Τεγεγτέων δὲ ἑκκαίδεκα, Ἀθηναίων δὲ δύο καὶ πεντήκοντα.

Ε'. Ἡ ἐν Μυκάλῃ μάχῃ (479).

(Κεφ 90 - 92, 96 - 106)

90 Τῆς δὲ αὐτῆς ἡμέρης, τῆσπερ ἐν Πλαταιῇσι τὸ τρῶμα ἐγένετο, συνεκύρησε γενέσθαι καὶ ἐν Μυκάλῃ τῆς Ἰωνίης. ἐπειδὴ γὰρ ἐν τῇ Δῆλῳ κατέατο οἱ Ἕλληνες οἱ ἐν τῇσι νηυσὶ ἅμα Λευτυχίδῃ τῷ Λακεδαιμονίῳ ἀπικόμενοι, ἦλθόν σφι ἄγγελοι ἀπὸ Σάμου Λάμπων τε Θρασυκλέος καὶ Ἀθηναγόρης Ἀρχεστρατίδew καὶ Ἠγησίστρατος Ἀρισταγόρεw, πεμφθέντες ὑπὸ Σαμίων λάθρῃ τῶν τε Περσέων καὶ τοῦ τυράννου Θεομήστορος τοῦ Ἀνδροδάμαντος, τὸν κατέστησαν Σάμου τύραννον οἱ Πέρσαι. ἐπελθόντων δὲ σφeων ἐπὶ τοὺς στρατηγοὺς ἔλεγε Ἠγησίστρατος πολλὰ καὶ παντοῖα, ὥς, ἦν μόνον ἴδωνται αὐτοὺς οἱ Ἴωνες, ἀποστήσονται ἀπὸ Περσέων, καὶ ὥς οἱ βάρβαροι οὐκ ὑπομενεύουσι· ἦν δὲ καὶ ἄρα ὑπομείνωσι, οὐκ ἐτέρην ἄγρην τοιαύτην εὑρεῖν ἂν αὐτοὺς. θεοὺς τε κοινούς ἀνακαλέων πρόετραπε αὐτοὺς ρύσασθαι ἄνδρας Ἕλληνας ἐκ δουλοσύνης καὶ ἀπαμῦναι τὸν βάρβαρον. εὐπετές τε αὐτοῖσι ἔφη ταῦτα γίνεσθαι· τὰς τε γὰρ νέας αὐτῶν κακῶς πλέειν καὶ οὐκ ἀξιωμαχοὺς κείνοισι εἶναι. αὐτοὶ τε, εἴ τι ὑποπτεύουσι, μὴ δόλῳ αὐτοὺς προάγοιεν, ἐτοιμοὶ εἶναι ἐν τῇσι νηυσὶ τῇσι ἐκείνων ἀγόμενοι ὀμηροὶ εἶναι.

91 Ὡς δὲ πολλοὺς ἦν λισσόμενος ὁ ξεῖνος ὁ Σάμιος, εἶρετο Λευτυχίδης εἴτε κληδόνος εἵνεκεν θέλων πυθέσθαι εἴτε καὶ

κατὰ συντυχίην· «Ὁ ξεῖνε Σάμιε, τί τοι τὸ οὔνομα;» ὁ δὲ εἶπε· «Ἠγησίστρατος». ὁ δὲ ὑπαρπάσας τὸν ἐπίλοιπον λόγον, εἶτινα ὄρμητο λέγειν ὁ Ἠγησίστρατος, εἶπε· «Δέχομαι τὸν οἰωνόν, ὦ ξεῖνε Σάμιε. σὺ δὲ ἡμῖν ποίειε, ὅπως αὐτός τε δοὺς πίστιν ἀποπλώσσαι καὶ οἱ σὺν σοὶ ἐόντες οἶδε, ἥ μὲν Σαμίους ἡμῖν προθύμους ἔσεσθαι συμμαχοῦς».

Ταῦτά τε ἅμα ἠγόρευε καὶ τὸ ἔργον προσῆγε· αὐτίκα γάρ 92 οἱ Σάμιοι πίστιν τε καὶ ὅρκια ἐποιεῦντο συμμαχίης πέρα πρὸς τοὺς Ἑλλήνας. ταῦτα δὲ ποιήσαντες οἱ μὲν ἀπέπλεον ὀπίσω ἐς τὴν ἐσωτῶν πλὴν Ἠγησιστράτου· μετὰ σφέων γὰρ ἐκέλευε πλέειν τὸν Ἠγησίστρατον, οἰωνὸν τὸ οὔνομα ποιούμενος· οἱ δὲ Ἑλλήνες ἐπισχόντες ταύτην τὴν ἡμέρην τῇ ὑστεραίῃ ἐκαλλιρέοντο.

Τοῖσι δὲ Ἑλλήσι ὥς ἐκαλλίρησε, ἀνῆγον τὰς νέας ἐκ τῆς 96 Δήλου πρὸς τὴν Σάμον· ἐπεὶ δὲ ἐγένοντο τῆς Σαμίης πρὸς Καλάμοισι, οἱ μὲν αὐτοῦ ὀρμισάμενοι κατὰ τὸ Ἡραῖον τὸ ταύτῃ παρεσκευάζοντο ἐς ναυμαχίην· οἱ δὲ Πέρσαι πυθόμενοι σφεας προσπλέειν ἀνῆγον καὶ αὐτοὶ πρὸς τὴν Ἥπειρον τὰς νέας τὰς ἄλλας, τὰς δὲ Φοινίκων ἀπῆκαν ἀποπλέειν. βουλευομένοισι γάρ σφι ἐδόκεε ναυμαχίην μὴ ποιέεσθαι· οὐ γὰρ ὧν ἐδόκεον ὁμοῖοι εἶναι· ἐς δὲ τὴν Ἥπειρον ἀπέπλεον, ὅπως ἔωσι ὑπὸ τὸν πεζὸν στρατὸν τὸν σφέτερον ἐόντα ἐν τῇ Μυκάλῃ, ὃς κελεύσαντος Ξέρξεω καταλελειμμένος τοῦ ἄλλου στρατοῦ Ἰωνίην ἐφύλασσε· τοῦ πληθὸς μὲν ἦν ἕξ μυριάδες, ἐστρατήγεε δὲ αὐτοῦ Τιγράνης κάλλει τε καὶ μεγάλῃ ὑπερφέρων Περσέων. ὑπὸ τοῦτον μὲν δὴ τὸν στρατὸν ἐβουλεύσαντο καταφυγόντες οἱ τοῦ ναυτικοῦ στρατηγοὶ ἀνειρῶσαι τὰς νέας καὶ περιθαλέσθαι ἕρκος ἔρυμα τῶν νεῶν καὶ σφέων αὐτῶν κρησφύγετον.

Ταῦτα βουλευσάμενοι ἀνήγοντο· ἀπικόμενοι δὲ παρὰ τὸ 97 τῶν Ποτινιέων ἱρὸν τῆς Μυκάλης ἐς Γαίσωνά τε καὶ Σκολο-

πόνετα, τῇ Δήμητρος Ἐλευσινίης ἐστὶ ἱρόν, τὸ Φίλιστος ὁ Πασικλέος ἰδρύσατο Νεΐλεψ τῷ Κόδρου ἐπισπόμενος ἐπὶ Μιλήτου κτιστύν, ἐνθαῦτα τὰς τε νέας ἀνείρυσαν καὶ περιεβάλλοντο ἔρκος καὶ λίθων καὶ ξύλων, δένδρεα ἐκκόψαντες ἡμερα, καὶ σκόλοπας περὶ τὸ ἔρκος κατέπηξαν. καὶ παρσκευάδατο ὡς πολιορκησόμενοι καὶ ὡς νικήσοντες· ἐπ' ἀμφοτέρω γὰρ ἐπιλεγόμενοι παρσκευάζοντο.

- 98 Οἱ δὲ Ἕλληνες, ὡς ἐπύθοντο οἰχωκότητας τοὺς βαρβάρους ἐς τὴν ἡπειρον, ἤχθοντο ὡς ἐκπεφευγόντων, ἐν ἀπορίῃ τε εἶχοντο, ὅτι ποιέωσι, εἴτε ἀπαλλάσσωνται ὀπίσω, εἴτε καταπλέωσι ἐπ' Ἕλλησπόντου. τέλος δὲ ἔδοξε τούτων μὲν μηδέτερα ποιέειν, ἐπιπλέειν δὲ ἐπὶ τὴν ἡπειρον. παρασκευασάμενοι ὦν ἐς ναυμαχίην καὶ ἀποβάθρας καὶ τὰ ἄλλα, ὅσων ἔδεε, ἔπλεον ἐπὶ τῆς Μυκάλης. ἐπεὶ δὲ ἀγχοῦ τε ἐγίνοντο τοῦ στρατοπέδου καὶ οὐδεὶς ἐφαίνετό σφι ἐπαναγόμενος, ἀλλ' ὦρων νέας ἀνελκυσμένας ἔσω τοῦ τείχεος, πολλὸν δὲ πεζὸν παρακεκριμένον παρὰ τὸν αἰγιαλόν, ἐνθαῦτα πρῶτον μὲν ἐν τῇ νηὶ παραπλέων, ἐγχρίμψας τῷ αἰγιαλῷ τὰ μάλιστα, Λευτυχίδης ὑπὸ κήρυκος προηγόρευε τοῖσι Ἴωσι λέγων· «Ἄνδρες Ἴωνες, ὅσοι ὑμέων τυγχάνουσι ἐπακούοντες, μάθετε, τὰ λέγω· πάντως γὰρ οὐδὲν συνήσουσι Πέρσαι, τῶν ἐγὼ ὑμῖν ἐντέλλομαι. ἐπεὰν συμμίσγωμεν, μεμνησθαί τινα χρὴ ἐλευθερίας μὲν πάντων πρῶτον, μετὰ δὲ τοῦ συνθήματος Ἡρης. καὶ τάδε ἴστω καὶ ὁ μὴ ἐπακούσας ὑμέων πρὸς τοῦ ἐπακούσαντος».

- 99 Λευτυχίδεω δὲ ταῦτα ὑποθεμένου δεῦτερα δὴ τάδε ἐποίηεν οἱ Ἕλληνες· προσσχόντες τὰς νέας ἀπέβησαν ἐς τὸν αἰγιαλόν. καὶ οὗτοι μὲν ἐτάσσοντο· οἱ δὲ Πέρσαι, ὡς εἶδον τοὺς Ἕλληνας παρασκευαζομένους ἐς μάχην καὶ τοῖσι Ἴωσι παραινέσαντας, τοῦτο μὲν ὑπονώσαντες τοὺς Σαμίους τὰ Ἑλλήνων φρονέειν ἀπαιρέονται τὰ ὅπλα· οἱ γὰρ ὦν Σάμιοι ἀπικομένων Ἀθηναίων αἰχμαλώτων ἐν τῇσι νηυσὶ τῶν βαρβάρων,

τοὺς ἔλαβον ἀνὰ τὴν Ἀττικὴν λελειμμένους οἱ Ξέρξεω, τούτους λυσάμενοι πάντας ἀποπέμπουσι ἐποδιάσαντες ἐς Ἀθήνας· τῶν εἵνεκεν οὐκ ἦκιστα ὑποψίην εἶχον, πεντακοσίας κεφαλὰς τῶν Ξέρξεω πολεμίων λυσάμενοι. τοῦτο δὲ τὰς διόδους τὰς ἐς τὰς κορυφὰς τῆς Μυκάλης φερούσας προστάσσουσι τοῖσι Μιλησίοισι φυλάσσειν ὥς ἐπισταμένοισι δῆθεν μάλιστα τὴν χώραν· ἐποίευν δὲ τούτου εἵνεκεν, ἵνα ἐκτός τοῦ στρατοπέδου ἔωσι. τούτους μὲν Ἴωνων, τοῖσι καὶ κατεδόκεον νεοχμὸν ἂν τι ποιέειν δυνάμιος ἐπιλαβομένοισι, τρόποισι τοιούτοις προεφυλάσσοντο οἱ Πέρσαι, αὐτοὶ δὲ συνεφόρησαν τὰ γέρρα ἕρκος εἶναι σφίσι.

Ὡς δὲ ἄρα παρεσκευάστο τοῖσι Ἕλλησι, προσήισαν πρὸς τοὺς βαρβάρους. ἰοῦσι δὲ σφι φήμη τε ἐσέπτατο ἐς τὸ στρατόπεδον πᾶν καὶ κηρυκὴν ἐφάνη ἐπὶ τῆς κυματωγῆς κείμενον· ἡ δὲ φήμη διηλθέ σφι ὧδε, ὥς οἱ Ἕλληνες τὴν Μαρδονίου στρατιὴν νικῶεν ἐν Βοιωτοῖσι μαχόμενοι. δῆλα δὲ πολλοῖσι τεκμηρίοις ἐστὶ τὰ θεῖα τῶν πρηγμάτων, εἰ καὶ τότε τῆς αὐτῆς ἡμέρης συμπίπτοντος τοῦ τε ἐν Πλαταιῇσι καὶ τοῦ ἐν Μυκάλῃ μέλλοντος ἔσεσθαι τρώματος φήμη τοῖσι Ἕλλησι τοῖσι ταύτῃ ἐσαπίκετο, ὥστε θαρσῆσαι τε τὴν στρατιὴν πολλῷ μᾶλλον καὶ ἐθέλειν προθυμότερον κινδυνεύειν.

Καὶ τότε ἕτερον συνέπεσε γινόμενον, Δήμητρος τεμένεα Ἐλευσινίης παρ' ἀμφοτέρας τὰς συμβολὰς εἶναι. καὶ γὰρ δὴ ἐν τῇ Πλαταιίδι παρ' αὐτὸ τὸ Δημήτριον ἐγίνετο, ὥς καὶ πρότερόν μοι εἴρηται, ἡ μάχη, καὶ ἐν Μυκάλῃ ἔμελλε ὡσαύτως ἔσεσθαι. γεγονέναι δὲ νίκην τῶν μετὰ Πausανίῳ Ἑλλήνων ὀρθῶς σφι ἡ φήμη συνέβαινε ἐλθοῦσα· τὸ μὲν γὰρ ἐν Πλαταιῇσι πρῶτ' ἔτι τῆς ἡμέρης ἐγίνετο, τὸ δὲ ἐν Μυκάλῃ περὶ δεῖλιν. ὅτι δὲ τῆς αὐτῆς ἡμέρης συνέβαινε γίνεσθαι μὴνός τε τοῦ αὐτοῦ, χρόνῳ οὐ πολλῷ σφι ὕστερον δῆλα ἀναμνησάνουσι ἐγίνετο. ἦν δὲ ἄρρωδίῃ σφι, πρὶν τὴν φήμην

ἑσαπικέσθαι, οὔτι περὶ σφέων αὐτῶν οὕτω, ὥς τῶν Ἑλλήνων, μὴ περὶ Μαρδονίῳ πταίσῃ ἢ Ἑλλάς. ὥς μέντοι ἢ κληδὼν αὕτη σφι ἐσέπτато, μᾶλλον τι καὶ ταχύτερον τὴν πρόσσδον ἐποιεῦντο. οἱ μὲν δὲ Ἕλληνες καὶ οἱ βάρβαροι ἑσπευδον ἐς τὴν μάχην. ὥς σφι καὶ αἱ νῆσοι καὶ ὁ Ἑλλήσποντος ἄεθλα προέκειτο.

102 α) Τοῖσι μὲν νυν Ἀθηναίοισι καὶ τοῖσι προσεχέσι τούτοις τεταγμένοις μέχρι καὶ τῶν ἡμισέων ἡ ὁδὸς ἐγένετο κατ' αἰγιαλὸν τε καὶ ἄπεδον χῶρον, τοῖσι δὲ Λακεδαιμονίοισι καὶ τοῖσι ἐπεξῆς τούτοις τεταγμένοις κατὰ τε χαράδρην καὶ οὖρεα. ἐν ᾧ δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι περιήσαν, οὗτοι οἱ ἐπὶ τῷ ἐτέρῳ κέρεϊ καὶ δὴ ἐμάχοντο. ἕως μὲν νυν τοῖσι Πέρσῃσι ὄρθια ἦν τὰ γέρρα, ἡμύνοντό τε καὶ οὐδὲν ἔλασσον εἶχον τῇ μάχῃ· ἐπεῖτε δὲ τῶν Ἀθηναίων καὶ τῶν προσεχέων ὁ στρατός, ὅπως ἐωυτῶν γένηται τὸ ἔργον καὶ μὴ Λακεδαιμονίων, παρακαλευσάμενοι ἔργου εἶχοντο προθυμότερον, ἐνθεῦτεν ἤδη ἑτεροιοῦτο τὸ πρῆγμα. διωσάμενοι γὰρ τὰ γέρρα οὗτοι φερόμενοι ἐσέπεσον ἄλεες ἐς τοὺς Πέρσας, οἱ δὲ δεξάμενοι καὶ χρόνον συχρὸν ἀμυνόμενοι τέλος ἔφευγον ἐς τὸ τεῖχος.

β) Ἀθηναῖοι δὲ καὶ Κορίνθιοι καὶ Σικυῶνιοι καὶ Τροιζήνιοι (οὗτοι γὰρ ἦσαν ἐπεξῆς τεταγμένοι) συνεπισπόμενοι συνεσέπιπτον ἐς τὸ τεῖχος. ὥς δὲ καὶ τὸ τεῖχος ἀραίρητο, οὗτ' ἔτι πρὸς ἀλκὴν ἐτράποντο οἱ βάρβαροι, πρὸς φυγὴν τε ὁρμέατο οἱ ἄλλοι πλὴν Περσέων, οὗτοι δὲ κατ' ὀλίγους γινόμενοι ἐμάχοντο τοῖσι αἰεὶ ἐς τὸ τεῖχος ἐσπίπτουσι Ἑλλήνων. καὶ τῶν στρατηγῶν τῶν Περσικῶν δύο μὲν ἀποφεύγουσι, δύο δὲ τελευτῶσι· Ἀρταύντης μὲν καὶ Ἰθαμίτρης τοῦ ναυτικοῦ στρατηγέοντες ἀποφεύγουσι, Μαρδόντης δὲ καὶ ὁ τοῦ πεζοῦ στρατηγὸς Τιγράνης μαχόμενοι τελευτῶσι. ἔτι δὲ μαχομένων τῶν Περσέων ἀπίκοντο Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ μετ' αὐτῶν καὶ τὰ λοιπὰ συνδιεχειρίζον. ἔπεσον δὲ καὶ αὐτῶν τῶν

Ἑλλήνων συχνοὶ ἐνθαῦτα, ἄλλοι τε καὶ Σικυωνίων ὁ στρα-
τηγὸς Περίλεως.

Τῶν δὲ Σαμίων οἱ στρατευόμενοι ἐόντες τε ἐν τῷ στρα- 103
τοπέδῳ τῷ Μηδικῷ καὶ ἀπαραιρημένοι τὰ ὄπλα, ὥς εἶδον
αὐτίκα κατ' ἀρχὰς γινομένην ἑτεραλκέα τὴν μάχην, ἔρδον,
ὅσον ἐδυνάετο, προσωφελέειν ἐθέλοντες τοῖσι Ἑλλησι. Σα-
μίους δὲ ἰδόντες οἱ ἄλλοι Ἴωνες ἄρξαντας, οὕτω δὴ καὶ
αὐτοὶ ἀποστάντες ἀπὸ Περσέων ἐπέθεντο τοῖσι βαρβάροισι.

Μιλησίοισι δὲ προσετέτακτο μὲν ἐκ τῶν Περσέων τὰς διό- 104
δους τηρέειν σωτηρίας εἵνεκέν σφι, ὥς, ἣν ἄρα σφέας κατα-
λαμβάνη, οἷά περ κατέλαβε, ἔχοντες ἡγεμόνας σώζονται ἐς
τὰς κορυφὰς τῆς Μυκάλης. ἐτάχθησαν μὲν νυν ἐπὶ τοῦτο τὸ
πρῆγμα οἱ Μιλήσιοι τούτου τε εἵνεκεν καὶ ἵνα μὴ παρεόντες
ἐν τῷ στρατοπέδῳ τι νεοχμὸν ποιεοῖεν· οἱ δὲ πᾶν τὸ ἐναντίον
τοῦ προστεταγμένου ἐποίησαν, ἄλλας τε κατηγεόμενοί σφι
ὁδοὺς φεύγουσι, αἱ δὲ ἔφερον ἐς τοὺς πολεμίους, καὶ τέλος
αὐτοὶ σφι ἐγίνοντο κτείνοντες πολεμιώτατοι. οὕτω δὴ τὸ δεύ-
τερον Ἴωνίη ἀπὸ Περσέων ἀπέστη.

Ἐν δὲ ταύτῃ τῇ μάχῃ Ἑλλήνων ἡρίστευσαν Ἀθηναῖοι καὶ 105-106
Ἀθηναίων Ἑρμόλυκος ὁ Εὐθύνου, ἀνὴρ παγκράτιον ἐπασκή-
σας. τοῦτον δὲ τὸν Ἑρμόλυκον κατέλαβε ὕστερον τούτων,
πολέμου ἐόντος Ἀθηναίοισι τε καὶ Καρυστίοισι, ἐν Κύρνῳ τῆς
Καρυστίας χώρας ἀποθανόντα ἐν μάχῃ κεῖσθαι ἐπὶ Γεραιστῷ.
μετὰ δὲ Ἀθηναίους Κορίνθιοι καὶ Τροϊζήνιοι καὶ Σικυώνιοι
ἡρίστευσαν. ἐπεῖτε δὲ κατεργάσαντο οἱ Ἕλληνες τοὺς πολ-
λοὺς, τοὺς μὲν μαχομένους, τοὺς δὲ καὶ φεύγοντας, τῶν βαρβά-
ρων, τὰς νέας ἐνέπρησαν καὶ τὸ τεῖχος ἅπαν, τὴν ληϊήν προ-
εξαγαγόντες ἐς τὸν αἰγιαλόν, καὶ θησαυροὺς τινὰς χρημάτων
εὗρον· ἐμπρήσαντες δὲ τὸ τεῖχος καὶ τὰς νέας ἀπέπλεον.

...

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Βίος Ἡροδότου.

Ὁ Ἡρόδοτος, υἱὸς τοῦ Λύξου καὶ τῆς Δρυοῦς, ἐγεννήθη περὶ τὸ 484 π. Χ. ἐν τῇ Ἀλικαρνασσῶ τῆς Καρίας, Ἀσιατικῇ ἀποικίᾳ. Κατήγετο ἐξ ἐπιφανοῦς καὶ εὐπόρου οἰκογενείας. Θεὸς τοῦ ἦτο ὁ ἐπικὸς ποιητὴς Πανύαις, ὃν ἐφόνευσεν ὁ τύραννος τῆς πατρίδος αὐτοῦ Λύγδαμις, ὁ ἔργονος τῆς ἐν Σαλαμῶνι ναυμαχησάσης Ἀρτεμισίας. Διὰ τὸν θάνατον τοῦ θεοῦ ὁ Ἡρόδοτος ἠναγκάσθη νὰ καταφύγῃ εἰς τὴν τότε ἀκμάζουσαν νῆσον Σάμον.

Βραδύτερον—πάντως πρὸ τοῦ 454—ἐπανελθὼν εἰς τὴν Ἀλικαρνασσὸν συνήργησε μὲν εἰς τὴν ἐκδίωξιν τοῦ τυράννου Λυγδάμιδος, ἀλλὰ ἐπέσυρεν—ἄγνωστον τίνι αἰτία—τὸ μῦθος τῶν ἑαυτοῦ συμπολιτῶν διὰ τοῦτο ἠναγκάσθη νὰ καταλίπῃ διὰ παντὸς τὴν πατρίδα του.

Ποῦ μετὰ τὴν ἀποδημίαν αὐτοῦ ἀπῆλθεν ὁ Ἡρόδοτος δὲν γνωρίζομεν· εὐρίσκομεν ὅμως αὐτὸν τῷ 445 ἐν Ἀθήναις, ὅπου ἀναγνούς μέρος τῆς ἱστορίας του (πιθανῶς ἐν τῷ νεοκτίστῳ Ὠδείου) ἡμεῖς ἠμεῖς ἠμεῖς γενναίως ὑπὸ τῆς πολιτείας λαβὼν 10 τάλαντα. Αὐτοῦ δὲ τῆς ἀμοιβῆς ταύτης ἦτο ὁ Περικλῆς, ὁ ὀξυδερκὴς πολιτικός, ὅστις ἐν τῷ ἔργῳ τοῦ Ἡροδότου ἔβλεπε μοχλὸν διὰ τὴν ἀνύψωσιν τοῦ μεγαλείου τῶν Ἀθηναίων ἴσως καὶ εἰς τὰς ἐνεργείας αὐτοῦ ὀφείλονται αἱ φιλικώταται σχέσεις τοῦ Ἡροδότου καὶ τοῦ Σοφοκλέους.

Ὅτε δὲ τῷ 444 ἀπεκρίσθη ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων ἐν τῇ Κάτω Ἰταλίᾳ ἡ πόλις Θούριοι, μετέβη καὶ ὁ Ἡρόδοτος εἰς αὐτὴν καὶ ἐγκατεστάθη ἐκεῖ καὶ ἐγένετο ἡ πόλις αὕτη δευτέρα πατρίς του, δι' ἣν καὶ Θούριος ὑπὸ τῶν ἀρχαίων ἐκαλεῖτο. Ἐὰν ἐκ Θουρίων ἐπανῆλθε καὶ πάλιν εἰς Ἀθήνας, δὲν γνωρίζομεν. Ὡσαύτως ἄγνωστον εἶναι καὶ τὸ ἔτος τοῦ θανάτου του· κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἀπέθανε τῷ 424 ἐν Θουρίοις ἢ κατ' ἄλλους ἐν Πέλλῃ τῆς Μακεδονίας.

2. Περιηγήσεις τοῦ Ἡροδότου.

Ὁ Ἡρόδοτος, ἵνα δυνηθῇ νὰ παράσχη εἰς τοὺς Ἕλληνας ὅσον τὸ δυνατόν ἀσφαλεῖς εἰδήσεις ὅλων τῶν τότε γνωστῶν χωρῶν καὶ λαῶν, ἐπεχείρησε μακροτάτας περιηγήσεις· οὕτως ἐπεσκέφθη ὅχι μόνον τὰ πλησιαίτατα μέρη τῇ ἑαυτοῦ πατρίδι καὶ τὰ ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων κατοικούμενα Δυτικὰ καὶ Βόρεια παράλια τῆς Μ. Ἀσίας, ἀλλὰ καὶ τὴν Αἴγυπτον μέχρις Ἐλεφαντίνης, τὴν Αἰθίαν μέχρι τῶν περικύκλων τῆς Κυρήνης, τὴν Φοινίκην, τὴν Βαβυλωνίαν, τὴν Περσίαν, τὰς ἐν τῷ Κιμμερίῳ Βοσπόρῳ Ἑλληνίδας πόλεις, τὴν πρόσοικον αὐταῖς Σκυθίαν, τὴν κυρίως Ἑλλάδα καὶ τὴν Κάτω Ἰταλίαν.

3. Τὸ ἱστορικὸν ἔργον τοῦ Ἡροδότου.

Τὸ ἱστορικὸν ἔργον τοῦ Ἡροδότου, ὅπερ προσεπόρισεν αὐτῷ τὸν τιμητικὸν τίτλον τοῦ πατρὸς τῆς ἱστορίας, καλεῖται ὑπὸ τοῦ ἰδίου **ἱστορίας ἀπόδεξις** (= ἀπόδειξις, διήγησις), διηρέθη δὲ ὑπὸ τῶν γραμματικῶν εἰς ἑννέα βιβλία, ὧν ἕκαστον ὀνομάζεται ἀπὸ μιᾶς Μούσης. Περιέχει διάστημα 320 ἐτῶν μέχρι τῆς ἐν Μυκάλλῃ μάχης, κυρία δ' ὑπόθεσις αὐτοῦ εἶναι οἱ πόλεμοι τῶν Ἑλλήνων πρὸς τοὺς βαρβάρους ἐπὶ τῶν βασιλείων τῶν Περσῶν Δαρείου καὶ Ξέρξου. Τὴν αἰτίαν τῶν πολέμων τούτων δηγεῖται ὁ συγγραφεὺς ἐν τῷ α' βιβλίῳ ἀνατρέχων εἰς τὰς πρώτας συγκρούσεις τῆς Ἀσίας καὶ Εὐρώπης κατὰ τοὺς μυθικοὺς χρόνους, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ ε' βιβλίου καὶ ἐξῆς ἐκθέτει αὐτοὺς ἐν συνεχεῖ ἐξιστορήσει, προτιάξας ταύτης τὴν ἱστορίαν τῶν Λυδῶν, τῶν Περσῶν, τῶν Αἰγυπτίων, Βαβυλωνίων καὶ Σκυθῶν.

4. Διάλεκτος καὶ χαρακτήρ τοῦ λόγου.

Ὁ Ἡρόδοτος, ἂν καὶ Ἀωριεύς, ἔγραψε τὸ ἔργον του ἐν Ἰωνικῇ διαλέκτῳ καὶ ὅχι, ὥς ἡδύνατό τις νὰ προσδοκήσῃ, ἐν Ἀωρικῇ· πρὸς τοῦτο ἦτο ἡναγκασμένος ἕνεκα τῶν προγενεστέρων ἱστοριογράφων (τῶν **λογογράφων**), οἵτινες εἶχον ἀνυψώσει τὴν Ἰωνικὴν διάλεκτον εἰς καθολικὴν γραφομένην γλῶσσαν. Ἀλλὰ τὴν Ἰωνικὴν δὲν

ἔμαθεν ἐν Σάμῳ, διότι καὶ ἐν τῇ Δωρικῇ Ἀλκιάρχασσῶν μέρος τι τῶν κατοίκων ὠμίλει τὴν Ἰωνικὴν καὶ ἐπίσημα ἔγγραφα ἢ μᾶλλον ἐπιγραφαὶ συνειτάσσοντο ἐν τῇ διαλέκτῳ ταύτῃ. Ὁ Ἡρόδοτος ἄρα θεωρεῖται ὡς κύριος ἀντιπρόσωπος τῆς νέας Ἰωνικῆς διαλέκτου.

Μετὰ τοῦ μαλακοῦ δὲ καὶ τοῦ ῥέοντος τῆς γλώσσης ἀρμόζεται λαμπρῶς ἡ χαρίεσσα ἀπλότης τοῦ λεκτικοῦ καὶ ἡ ἀφ' ἑλεία τῆς διηγήσεως. Ἐν τῇ κατασκευῇ τῶν προτάσεων μεταχειρίζεται τὴν εἰρομένην λέξιν, δηλ. τὸν ἀπερίοδον λόγον, ἐν ᾧ αἱ προτάσεις παρατάσσονται πρὸς ἀλλήλας ἄνευ ὑποταγῆς τῆς μιᾶς ἐπὶ τὴν ἄλλην.

5. Σύνοψις τῶν κυριωτάτων διαφορῶν τῆς Ἡροδοτείου διαλέκτου ἀπὸ τῆς Ἀττικῆς.

Α'. Φωνήεντα.

Ἀνταλλαγὴ φωνηέντων.

α') Παρ' Ἡροδότῳ ὑπάρχει ἡ ἀντὶ $\bar{a}$ καὶ $\bar{\alpha}$ καὶ ἀντιστρόφως: § 1
σοφίη, θεήσομαι, ἡήρ, πρήσσω, Θρηῖξ, τριηκόσιοι, πέρην,
νηός, νηῦς, νηυσί. — πρῶρη, ἀληθείη. — λάξομαι (τοῦ ῥήμ.
λαγχάνω), χρᾶσθαι, λάμψομαι, ἐλάμφθην (τοῦ ῥ. λαμβάνω). —
α ἀντὶ ο ὑπάρχει ἐν τοῖς ἀρρωδία, ἀρρωδέω.

β') ε ἀντὶ α καὶ ει καὶ ἀντιστρόφως: τέσσερες. — κρέσσων, § 2
μέζων, ἔργω, ἐδέχθην, δεδέχθαι (τοῦ ῥ. δείκνυμι), ἔωθα, (εἰς
τὰ θηλυκὰ τῶν εἰς υς ἐπιθέτων) θήλεα, ταχέα. — τράπω, τάμνω.
— κεινός, ξεινός, στεινός, εἰρωτάω, εἵνεκεν, εἰρύω, εἰρέσθαι.

γ') ω ἀντὶ αυ, ου, ευ, οη: τρωμα, θῶμα, θωμάζω. — ὦν, § 3
γῶν (=οῦν, γοῦν). — πλώσομαι, πλώσας. — ὀγδώκοντα, ἔβωσα,
βωθέω, ἐνένωντο (ὑπερσυντλ. τοῦ ῥ. νοέω). — ων ἀντὶ αυ: ἔμεων-
τοῦ, σεωντοῦ, ἔωντοῦ.

δ') ου ἀντὶ ο: μοῦνος (=μόνος), νοῦσος, οὔρος (=ὄρος), οὔ- § 4
νομα, οὐνομάζω.

Συναίρεσις.

- § 5 Ἡ συναίρεσις παραλείπεται συχνάκις παρ' Ἡροδότῳ ἔν τε τῇ κλίσει καὶ ἐν τῇ ῥίξει : πλόος, χρύσεος, βασιλέει, βασιλέες, ῥίγει, γένεος, ἀληθέα, Θεμιστοκλέης. — μενέομεν, ἀποβαλέεις, φαίνεαι, πείθεο, φανέωσι, ποιέω, ποιέεις, ποίεε. — ἔαρ, οἰστός, δηιόω, ῥηίδιος, βασιληίη, ἀνθρωπήιος, οἰκήιη, ἀνδρήιος, ἀεθλος κτλ.

Χασμωδία, ἔκθλιψις, κοῤῥσις.

- § 6 Ἡ χασμωδία εἶναι συνηθεσιώτης ὅθεν ἑλλείπει
 α') τὸ εὐφωνικὸν ν.
 β') τὸ σ ἐν τοῖς ἄχρει, μέχρει, οὔτω.
 Ἡ δ' ἔκθλιψις καὶ ἡ κοῤῥσις εἶναι σπανία ἰδιάζουσα παρὰ τοῖς Ἰωσιν εἶναι ἡ κοῤῥσις τοῦ ο-α εἰς ω : ὠνήρ, ὠνύτος, τῶντό, τῶρ-χαῖον, τῶγαλμα, τῶπό.

Β'. Ἀνταλλαγὴ συμφώνων.

- § 7 α') Ἀντὶ π ὑπάρχει κ εἰς ὅλα τὰ ἀντωνυμικὰ ἐπίθετα καὶ ἐπιρρ. τὰ σχηματιζόμενα ἐκ θέματος πο :
 κοῖτος, ὀκοῖτος, κόσσοι, κότερος, κῆ, κότε, κοῦ, ὅκως κτλ. — ἀλλὰ ὀποδαπός.
 § 8 β') ἀντὶ χ ὑπάρχει κ : δέκομαι, οὐκί.
 § 9 γ') ἀντὶ σσ » ξ ἐν τοῖς διξός, τριξός.
 § 10 δ') ἀντὶ θ » τ ἐν τῷ αὔτις.
 § 11 ε') Μετάθεσις τοῦ δασέος γίνεται ἐν τοῖς :
 ἐνθεῦτεν (= ἐντεῦθεν), ἐνθαῦτα (= ἐνταῦθα), κιθῶν (= χιτών).
 § 12 ς') Τὰ φιλά προδ' δασυνομένου φωνήεντος δὲν τρέπονται εἰς δασέα οὔτε ἐν τῷ μέσῳ οὔτε ἐν τέλει λέξεως : ἐπεξῆς, αὐτημερόν, ἀπικνέομαι, ἀπῆκε, μετήμι, ἀποδος. — ἀπ' οὔ, μετ' οὔ, οὐκ ἕτερος.
 Ὁ Δυϊκὸς ἀριθμὸς ἑλλείπει ἔν τε τοῖς ὀνόμασι καὶ ἐν τοῖς ῥήμασι.

Γ'. Κλίσεις.

Πρώτη κλίσις.

α') Ἡ ἐνική γενκ. τῶν εἰς — ης λήγει εἰς — εω, τῶν εἰς — ης § 13
εἰς — εω: Πέρσης, γενκ. Πέρσεω, Ξέρξης — Ξέρξεω, πολίτης —
πολίτεω. — βορέης, γενκ. βορέω, Ἑρμέης — Ἑρμέω.

β') ἡ ἐνκ. αἰτιατ. πολλῶν κυρίων ὀνομάτων εἰς — ης λήγει ἄλλοτε § 14
μὲν εἰς — ην: Ξέρξην, Δεωνίδην, ἄλλοτε δὲ εἰς — εα: Ξέρξεα,
Δεωνίδα.

γ') ἡ γενκ. πληθ. τῶν πρωτοκλίτων οὐσιαστικῶν τε καὶ ἐπιθέτων § 15
λήγει εἰς — εων: γνωμέων, πολιτῶν — λοιπέων, πολλέων —
αὐτέων — ξουσέων.

Ἐξαίρεσις: Ἐξαιροῦνται τὰ θηλυὰ τῶν βαρυτόνων ἐπιθέτων, μετοχῶν,
ἀντωνυμιῶν τῶν ληγουσῶν εἰς *ος, η, ον*, ὧν ἡ γενκ. πληθ. εἶναι ὁμοία τῇ τῶν
ἀρσενικῶν: ἄλλων, φίλων, ἐκείνων, ἀλίσκομένων, τούτων.

δ') ἡ δοτκ. πληθ. λήγει εἰς — ησι (ῆσι): γνώμησι, τιμῇσι, § 16
λοιπῇσι, αὐτῇσι.

Δευτέρα κλίσις.

Ἡ δοτκ. πληθ. εἰς — οισι (οῖσι): λόγοισι, θεοῖσι. § 17

ΣΗΜ. Κατὰ τὴν δευτέραν Ἀττικὴν κλίσιν ὀλίγα ὀνόματα κλίνονται: α') τὰ
κύρια ὀνόματα τὰ καταλήγοντα εἰς — λεως: Μενέλεως, Χαρίλεως, Ἀρκεσί-
λεως, Θρασύλεως, β') τὰ Μίνως, Ἀθως, Ἀμφιάρεως. Ἀντὶ δὲ τῶν λεώς,
νεώς, κάλως, λαγώς μεταχειρίζεται ὁ Ἑρ. τοὺς Ἰωνικοὺς τύπους: ληός,
νηός, κάλος, λαγός· καὶ ἀντὶ τῶν ἐπιθέτων πλέως, ἴλεως, ἀξιόχρεως τοὺς
Ἰωνικοὺς τύπους πλέος, η, ον — ἀξιόχρεος, ον.

Τρίτη κλίσις.

α') Τὰ κύρια ὀνόματα εἰς — κλέης κλίνονται οὕτω: § 18

Θεμιστοκλέης, — κλέος, — κλέι, — κλέα, — κλεες.

β') Τὰ εἰς — ις λήγοντα ὀνόματα κλίνονται οὕτω: § 19

πόλις, πόλιος, πόλι, πόλιν·

πόλιες, πολίων, πόλισι, πόλις ἢ πόλιας.

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ το Ἰνστιτούτο Εκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

§ 20 γ') Τὰ οὐσιαστικά εἰς — εὖς κλίνονται οὕτω : βασιλεύς, βασι-
λέος, βασιλεί, βασιλέα, βασιλεῦ. — έες, — έων, — εὔσι, — έας.

§ 21 δ') Τὰ οὐσιαστ. εἰς υς, — υος σχηματίζουνσι τὴν αἰτ. πληθυντ.
εἰς—υς καὶ—υας : ἰχθῦς καὶ ἰχθυάς.

Τὸ πῆχυς κλίνεται οὕτω : πῆχυς, — εος, — εῖ, — υν.

— εες, — έων, — εσι, — εας.

§ 22 ε') Τὰ οὐδέτερα εἰς — ας τρέπουσι πρὸ φωνηέντων τὸ α εἰς ε :
κέρας, κέρεος, κέρεϊ, κέρεα, κερέων. Ὅμοίως τὸ γέρας καὶ
τέρας· τὸνναντίον τὸ γῆρας σχηματίζει γήρας, γήραϊ — τὸ
κρέας, κρέως — κρέα, κρεῶν, κρέεσσι.

Ἄ ν ὥ μ α λ α.

§ 23 α') Ἐτερόκλητα καὶ μεταπλασιὰ καὶ παρ' Ἑροδότῳ ἀπαντῶσι
π.χ. ἥρως, αἰτ. τοῦ ἥρικ. ἥρων καὶ ἥρωα. — πάτρως, αἰτ. πατέρων.

Ἐκτὸς τοῦ τύπου δένδρον, δένδρου ὑπάρχουσι καὶ οἱ τύποι
δένδρος, δένδρεος καὶ δένδρεον, δενδρέου.

§ 24 β') Τὸ νηῦς (= αἰτ. ναῦς) κλίνεται οὕτω : νηῦς, νεός, νηί,
νέα—νέες, νεῶν, νηυσί, νέας.

Ἐπίθαια, Παραθετικά, Ἀριθμητικά.

§ 25 α') Ἀντὶ τοῦ πολὺς εὔρηται πολλάκις πολλός· τὸ δὲ οὐδέτερον
εἶναι πολλὸν καὶ πολύ.

§ 26 β') Ἐπίθαια εἰς — εος καὶ — ηιος (= αἰτ. εἶος) διατηροῦσιν ἐν
τοῖς παραθετικοῖς τὸ ο καὶ προηγουμένης βραχείας συλλαβῆς :
ἐπιτηδεότερος, — ότατος (διότι = αἰτ. ἐπιτηδειότατος), ἀνδρηό-
τερος, οἰκηιότερος (διότι τὸ ηι θεωρητέον ὡς δίφθογγος).

§ 27 γ') Τοῦ ταχύς συγκρ. ταχύτερος καὶ θάσσων ὑπερθ. τάχιστος.

§ 28 δ') Τὸ πολλός ἐν τῇ ὀνομ. τοῦ συγκρ. ἔχει πλέων, πλέον
καὶ πλεῦν, ἐν δὲ ταῖς ἄλλαις πτώσεσι τὸ μὲν : πλέονι, πλέονα
(πλέω), πλεόνων, πλέοσι, τὸ δέ : πλεῦνος, πλεῦνα, πλεῦνες,
πλεύνων, πλεῦνας.

§ 29 ε') Τὸ ἀριθμ. δύο ἄλλοτε μὲν εἶναι ἄκλιτον, ἄλλοτε δὲ κλίνεται :
δύο, δυῶν, δυοῖσι, δύο.

Ἀντὶ τοῦ δώδεκα λέγει ὁ Ἡρ. **δυώδεκα**, ἀντὶ τοῦ τέσσαρες, τέσσαρες, ὡσαύτως **τεσσερεσκαίδεκα**.

Ἀντωνυμίας.

α') Ἀντὶ τῆς γενκ. ἐμοῦ, σοῦ ἀπαντῶσιν οἱ τύποι **ἐμέο ἢ ἐμεῦ**, § 30 **σέο ἢ σεῦ**.

Ἡ δοτικ. τῆς προσωπικῆς ἀντων. τοῦ β' προσ. ἀπαντᾷ σοὶ ὀρθοτονουμένη καὶ **τοὶ** ἐγκλιτική. Ἡ αὐτ. τοῦ γ' προσ. ἀπαντᾷ **μιν** (ἐγκλιτική) ἀντὶ αὐτόν, αὐτήν καὶ ἑαυτόν, ἑαυτήν, ἡ δὲ δοτικ. πληθ. **σφίσι** ἀντὶ ἑαυτοῖς, ἑαυταῖς, καὶ **σφι** (ἐγκλιτ.) ἀντὶ αὐτοῖς, αὐταῖς.

Ἐκτὸς τούτου ὁ Ἡρ. ἔχει καὶ οὐδ. πληθ. **σφέα** = αὐτά.

β') Ἡ ὅδε ἐν τῇ δοτικ. πληθ. ἔχει **τοισίδε** καὶ **τησίδε**. § 31

γ') Τῶν ἀναφορικῶν ἀντων. σχηματίζονται, πλὴν τῶν ὀνομα- § 32
στικῶν ὁ, ἡ, οἱ, αἱ, ἐν πάσαις ταῖς πτώσεσι τύποι ἀπὸ τ ἀρχόμενοι:
τοῦ, τῆς, τῶν, τὰ.

Μετὰ τὰς προθέσεις ὁμως ἐκθλιβομένης κεῖνται οἱ ἀπὸ φωνήεν-
τος ἀρχόμενοι τύποι: **ἀντ' ὧν, ἀπ' οὗ, μετ' ἧς** κτλ.

Ὡσαύτως ἐν χρονικαῖς ἐκφράσεσιν οὐδέποτε ἀπαντῶσιν οἱ ἀπὸ
τ ἀρχόμενοι τύποι: **ἐν ᾧ, ἐξ οὗ, ἐς ὃ, ἕως οὗ**.

δ') Ἡ ὅστις σχηματίζει τοὺς ἐξῆς τύπους, ἐν τῇ γενκ. τοῦ ἐνικοῦ § 33
ὅτευ, ἐν τῇ δοτικ. ὅτεω· ἐν τῇ πληθυντ. γενκ. **ὅτεων, δοτικ. ὀτέοισι**·
οὐδ. πληθ. **ἄσσα**.

ε') τίς, γενκ. **τεῦ**, δοτικ. **τέω** καὶ **τίνι**· πληθ. **τέων, δοτικ. τέοισι**· τοὺς § 34
αὐτοὺς τύπους (ἀλλ' ἐγκλιτικούς) ἔχει καὶ ἡ ἀόριστος ἀντωνυμία.

Δ'. Ῥήματα.

Αὔξησις.

α') Τὰ θαυμασικά εἰς — **σκον** καὶ — **σκόμην** δὲν λαμβάνουσιν § 35
αὔξησιν οὔτε συλλαβικὴν οὔτε χρονικήν: **ἄγεσκον, ποιέεσκον,**
ὀδυνρέσκετο· καὶ ἐν τῷ ὑπερσυντλ. ἑλλεῖπει πολλάκις ἡ συλλαβικὴ
αὔξησις: **δέδοκτο, καταλέλειπτο**.

Τὰ δῆμ. βούλομαι, δύναμαι καὶ μέλλω ἔχουσιν ε.

β') Ἡ χρονικὴ αὔξησις παρὰ τοῖς ῥήμασιν ἑλλεῖπει πάντοτε, § 36
Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τοῦ Ἰνστιτούτου Εκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

ὡς ἀγινέω, ἀμείβομαι κ. ἄλ., ἰδίως παρὰ πᾶσι τοῖς ἀπὸ **αι, αυ, ει, ευ** καὶ **οι** ἀρχομένοις ῥήμασι.

§ 37 γ') Ὁ παρατατικὸς τοῦ ὀρέω (=δράω) ἀπαντᾷ ὥρων.

Καταλήξεις.

§ 38 α') Μένουσιν ἀσυναίρετοι αἱ καταλήξεις **-αο, -εαι, -εο** (ἢ τελευταία συναιρεῖται μόνον εἰς **ευ**): ἐργάσαο, οἷχει, ἐγένεο. Ὡσαύτως ἡ **-εω** ἐν τῇ ὑποτακτικῇ τοῦ παθ. ἀορίστου (**αἵρεθῶ, αἵρεθόμεν**) καὶ τοῦ ἀορ. β' ἐνεργητ. (**θέω, θέωμεν** κτλ.). ὁμοίως ἡ **-εω** καὶ **-εομεν** ἐν τῷ μέλλοντι τῶν ὑποσπόμενων ῥημάτων (**σημανέω, σημανέομεν**).

§ 39 β') Ὁ ἐνεργ. ὑπερσυντ. ἔχει τὰς καταλήξεις **εα, εας, εε, εατε**: ἐώθεα, ἐώθεας, ἐώθεε, ἐωθέατε.

§ 40 γ') Ἀντὶ τῶν καταλήξεων **-νται** καὶ **-ντο** ἀπαντῶσιν **-αται** καὶ **-ατο** 1) ἐν τῷ παθ. παρκμ. καὶ ὑπερσυντλ. (**ἀπίκατο**=ἀφικόμενοι ἦσαν, **ἐτετάχατο, τετύφεται, ἐσκενάδαται, δεδέχεται**). 2) ἐν τῇ ὁριστικῇ τοῦ παθ. ἐνεσιῶτος καὶ παρατκ. τῶν εἰς **-μι** ῥημάτων (**τιθέαται, ιστέαται, δυνέαται, ἐδεικνύατο, ἐκέατο**). 3) ἐν τῇ εὐκτικῇ (**γενοίατο, ἀγοίατο, τισαίατο**).

Συνηρημένα.

§ 41 α') Τὰ εἰς **-εω** μένουσιν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀσυναίρετα: **καλέω, καλέεις, καλέης, καλέοιμι, κάλεε, καλέειν** κτλ. Ἀλλὰ καὶ **δεῖ, δεῖν**, παρατκ. ὅμως ἔδεε.

Πολλάκις τὸ **-εο** συναιρεῖται εἰς **-ευ**: **ποιεῦσι, ποιεύμενος, ἐποιεῦντο**.

Ἡ κατάληξις τῆς προστακτικῆς **-εο** βραχύνεται εἰς **εο**: **ἡγέο, λυπέο, ποίεο** καὶ ἡ **-εσαι** εἰς **εαι**: **φοβέαι**.

§ 42 β') Τὰ εἰς **-αω** συναιροῦνται ὡς ἐν τῇ Ἀτικῇ διαλέκτῳ εἰς τινα ὅμως ῥήματα εἰς **-αω** τὸ **α** πρὸ ἐπομένου **ο** ἐξασθενοῦται εἰς **ε**: **δρέω, φοιτέω, εἰρωτέω, ὀρέομεν, ὠρεον** κτλ. Εἰς τὸ **χράσομαι** τὸ **-αω** πανταχοῦ γίνεται **-εω** (**χρέωνται, χρεώμενος**), τὸ δὲ **αε, αη** τοῦναντίον εἰς **α** (**χρεᾶται, χρεᾶσθαι**). Ἀλλὰ **χρεὸν** ἀντὶ **χρεῶν**.

γ') Καὶ τὰ εἰς -οω συναιροῦνται ὡς ἐν τῇ Ἀττικῇ, διαφέρουσι § 43 μόνον οὐ ἀντὶ τοῦ -ου ἔχουσι καὶ -ευ (ἐδικαίεν, ἀξιεῦμεν, ἀξιεῦσι).

Ῥήματα εἰς μι.

Τὰ εἰς -μι ῥήματα ἔχουσι τύπους τινὰς κατ' ἀναλογίαν τῶν εἰς § 44 -αω, -εω, -οω καὶ -ύω: τιθεῖ, ὑποθέοιτο, διδοῖ, ἐδείκνυε. Τὸ γ' πληθ. πρόσ. τοῦ τίθημι ἀπαντᾷ τιθεῖσι, ὁ παρακτ. ἐτίθεται, ἐτίθεις, ἐτίθει.

Τοῦ εἰμι τὸ β' ἐν. πρόσ. εἶσι, τὸ α' πληθ. εἰμέν· ἡ ὑποτακτ. ἔω, ἦς, ἥ καὶ ἔωσι, ἡ μετχ. ἑών, ἐοῦσα, ἐόν· ὁ παρακτ. ἔα καὶ ἔατε, πολλάκις ἔσκε, ἔσκον καὶ ἦν.

Τὸ εἰμι σχηματίζει τὸν παρακτ. ἦια, ἦιε καὶ ἦισαν· οὕτω καὶ τὰ σύνθετα.

Ἀνώμαλά τινα ῥήματα συχνάκις ἀπαντῶντα μετ' ἰδίου Ἰωνικοῦ σχηματισμοῦ τῶν χρόνων.

1. ἄγω, μέσος ἀόρ. α' ἐσαξάμην, προεσαξάμην. § 45
2. αἰρέω, παρκ. ἀραίρηκα, ἀραίρημαι. § 46
3. εἶπα, ἀπαρέμφ. εἶπαι, μετχ. εἶπας· εἶπασθαι. Παθ. ἀόρ. α' § 47
- εἰρέθην, μετχ. ῥηθείς· μέλλ. παθητ. εἰρήσεται (ἀντὶ ῥηθήσεται).
4. ἵημι, ἐκ τοῦ ἀπίημι: ἀπίεσαν, ἀπειμένος, ἀπειτό, ἀπεῖθ'· § 48
- ἐκ τοῦ ἀνίημι: ἀνείμένος· ἐκ τοῦ μετήμι: μεμετιμένος, μετεῖθ'.
5. λαγχάνω, μέλ. λάξομαι, παρκμ. β' λέλογχα. § 49
6. λαμβάνω, μέλ. λάμψομαι, παρακμ. λελάβηκα, λέλαμμαι § 50
- (διαλελαμμένος), ἐλάμφθην.
7. οἶδα, οἶδας, οἶδε, ἴδμεν (καὶ οἶδαμεν), ἴστε, οἶδασι (καὶ § 51
- ἴσασι). Ὑποτ. εἰδέω, εὐκτ. εἰδείην, παρακτ. ἦδεα, ἦδεε - ἦδέατε,
- ἦδεσαν. Μέλ. εἰδήσω.
8. οἶκα (ἀπ. ἔοικα), οἶκε, οἶκασι, οἰκώς, οἰκός. § 52
9. ὁράω, ὄψομαι, εἶδον, ὄπωπα, ὀπώπειν. Παρακτ. ὥρων. § 53
10. φέρω, οἶσω, οἶσομαι, ἦνεια, ἐνεῖκαι, ἦνειαμήν, ἐνή- § 54
- νεγμαι, ἦνείχθην (ἐνειχθεῖς).

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

[V]

**Αρισταγόρας ὁ Μιλήτου τύραννος. — Στρατεία
τῶν Ἰώνων κατὰ τῶν Σάρδεων (498).*

(Κεφ. 49-50, 97, 99-103, 105)

Κεφ. 49.

ἀπικνέεται=ἀττικῶς ἀφικνεῖται (ιβ. Ἡροδ. διάλεκτον σελ. 82, § 5, § 12). — ὦν=ἄττ. οὖν (ιβ. Ἡροδ. διάλεκτ. σελ. 81, § 3). — Ἀρισταγόρης=ἄττ. Ἀρισταγόρας. Οὗτος διενεργήσας ἐκστρατείαν τῶν Περσῶν ὑπὸ τὸν στρατηγὸν Μεγαβάτην ἐναντίον τῆς Νάξου ἐφοδῆθη μετὰ τὴν ἀποτυχίαν ταύτης τὴν ὀργὴν τοῦ μεγάλου βασιλέως· θέλων δὲ ν' ἀποφύγῃ αὐτὴν καὶ παρακινηθεὶς ὑπὸ τοῦ πενθεροῦ τοῦ Ἰστιάου ἐκήρυξε τὴν κατὰ τοῦ Δαρείου ἐπανάστασιν παρορμήσας τοὺς Ἴωνας εἰς ἀποστασίαν ἀπ' αὐτοῦ. — Μιλήτου, πόλεως τῆς Καρίας (βλ. γεωγρ. πίν.). — ἐς=εἰς. — Κλεομένεος (=ἄττ. Κλεομένους) ἔχοντος τὴν ἀρχὴν=ὅτε ὁ Κλεομ. εἶχε τὴν ἀρχήν. — τῷ (=τούτῳ) ἀπικνεόμενος ἐς λόγους=ἐλθὼν εἰς ὁμιλίαν μετ' αὐτοῦ. — μὴ θαυμάσης=ἄττ. μὴ θαυμάσης. — τῆς ἐνθαῦτα ἀπίξις=ἄττ. τῆς ἐνθαῦθα ἀφίξεως· ἡ γενκ. ἐξαρτ. ἐκ τοῦ σπουδὴν=τὴν σπουδὴν μου, τὴν προθυμίαν μου νὰ ἔλθω ἐδῶ. — τὰ... κατήκοντα=ἄττ. τὰ καθήκοντα=τὰ παρόντα=ἡ παροῦσα κατὰστασις. — Ἰώνων παῖδας=Ἴωνας. — ὄνειδος καὶ ἄλγος, δηλ. ἐστί. — αὐτοῖσι=ἄττ. αὐτοῖς. — ἔτι δὲ τῶν λοιπῶν ὑμῖν=πρὸς τοῦτοις δὲ ἐκ τῶν λοιπῶν (Ἑλλήνων) καὶ εἰς σᾶς. — ὅσῳ=καθ' ὅσον, διότι. — προέστατε=προῖστασθε. — νῦν ὦν (=ἄττ. οὖν)=ἐμπρὸς λοιπόν. — πρὸς θεῶν τῶν Ἑλ.=ἐν ὀνόματι τῶν Ἑλληνικῶν θεῶν.

— ῥύσασθε, τοῦ ῥ. ῥύομαι=ἀπολυτρώνω, σῶζω. — δουλοσύνης=ἄττ. δουλείας. — ὁμαίμονας=ἔχοντας τὸ αὐτὸ (μὲ σᾶς) αἷμα=συγγενεῖς.

Κεφ. 50.

ἀμείβετο = ἡμείβετο = ἄττ. ἀπεκρίνετο. — τοισίδε = ἄττ. τοῖς-δε=διὰ τῶν ἐξῆς. — ξεῖνε = ἄττ. ξένε. — τοι = ἄττ. σοι. — ἐς τρίτην ἡμέρην (= ἄττ. ἡμέραν) = κατὰ τὴν τρίτην ἡμέραν. — ὑποκρινέσθαι = ἄττ. ἀποκρινεῖσθαι. — ἐς τοσοῦτο ἤλασαν = μέχρι τούτου τοῦ σημείου προεχώρησαν. — ἐπεῖτε = ἄττ. ἐπεὶ. — ἡ κυρὴ (= ἄττ. κυρία) = ἡ ὠριμένη. — ἐγένετο=ἔφθασε. — τῆς ὑποκρίσιος = ἄττ. τῆς ἀποκρίσεως ἡ γενκ. ἐκ τοῦ ἡμέρη. — ἐς τὸ συγκείμενον, δηλ. χωρίον=εἰς τὸν συμπεφωνημένον τόπον. — εἴρετο=ἄττ. ἤρετο (ἀόρ. ἑ' τοῦ ῥ. ἐρωτᾶν). — ὁκόσων ἡμερέων (= ἄττ. ὁπόσων ἡμερῶν), ἡ γενκ. ἐκ τοῦ ὁδός. — τᾶλλα, αἰτιατκ. τοῦ κατὰ τι. — ἐὼν (= ἄττ. ὦν), μτχ. ἐνδοτική. — σοφὸς = πονηρός. — χρεὼν (= ἄττ. χρεῶν), αἰτιατκ. ἀπόλυτος = ἐν ᾧ ἔπρεπε. — μιν = ἄττ. αὐτόν. — τὸ ἐὼν = ἄττ. τὸ ὄν = τὸ ἀληθές. — βουλόμενον, μτχ. ὑποθικ. — Σπαρτιήτας = ἄττ. Σπαρτιάτας. — Ἀσίην, ἄττ. πῶς; — λέγει, δηλ. τὸ ἐὼν. — δ' ὦν=ὅμως, μολαταῦτα. — φᾶς = ἄττ. φάσκων = δηλῶν. — ὑπαρπάσας (= ἄττ. ὑφαρπάσας) τὸν ἐπίλοιπον λόγον = διακόψας τὸν ἐπίλοιπον λόγον (πρβλ. IX, κεφ. 91). — τὸν=ἄττ. ὄν. — ὄρητο = ἄττ. ὠρητο = εἶχεν ἀρχίσει. — ἀπαλλάσσει = ἄττ. ἀπαλλάσσου=ἀναχώρει. — πρὸ δύντος ἡλίου = πρὸ τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου. — εὐεπέα = ἄττ. εὐεπῇ, ὅπερ κυρίως = καλῶς λαχθέντα· εἶτα=συνετόν. — Λακεδαιμονίοισι, ἄττ. πῶς; — σφέας = ἄττ. σφᾶς = αὐτούς.

Κεφ. 97.

ἀπελαννόμενος = ἀποδιωκόμενος. — ἦιε = ἄττ. ἦει (πρτκ. τοῦ ἔρχομαι). — τῶν λ. ἐδυνάστευε μέγιστον = ἦτο ἰσχυροτάτη μεταξὺ τῶν λοιπῶν. — ἐπελθόν... ἐπὶ τὸν δ.=παρουσιασθεῖς εἰς τὸν δῆμον. — τὰ = ἄττ. ᾧ. — πρὸς τοῖσι = πρὸς τούτοις = ἄττ. πρὸς τούτοις = ἐκτὸς τούτων. — ὥς... εἰσὶ καὶ... εἶη, παρατηρητέα ἢ ἀλλαγὴ τῶν ἐγκλίσεων. — τῶν Ἀθην. ἄποικοι, ὁ Νηλεὺς, ὁ υἱὸς τοῦ Κόδρου, εἶχεν ἰδρύσει τὴν Μίλητον (πρβλ. IX, κεφ. 97 «Νεῖ-Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ το Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

λεφ τῷ Κόδρου...»). — εἰσὶ ἄποικοι, περὶ τῆς χασμωδίας ἰδὲ Ἡρ. διάλ. σελ. 82, § 6. — οἶκος = ἄττ. εἶκος = πρέπον. — σφᾶς = ἄττ. σφᾶς = αὐτοὺς (δηλ. τοὺς Μιλησίους). — ῥύεσθαι, ὡς ὑποκμ. νοητέον τὸ τοὺς Ἀθηναίους. — δυναμένους μέγα, δηλ. τοὺς Ἀθηναίους. — οὐδὲν (δηλ. ἦν) ὅτι οὐκ ὑπέσχετο, κατ' ἔννοιαν = τὰ πάντα ὑπεσχέθη. — οἷα κάρτα (= ἄττ. μάλα) δεόμενος = ἐπειδὴ εἶχε μεγάλην ἀνάγκην. — ἔς ὃ = ἕως ἔτου. — οἶκε = ἄττ. ἔοικε. — εὐπετέστερον = εὐκολώτερον. — διαβάλλειν = ἀπατᾶν. — εἰ, ἐνταῦθα αἰτλκ. = διότι. — μῶνον (= ἄττ. μόνον), δηλ. ὄντα. — οὐκ οἶός τε ἐγ. = ἄττ. οὐχ οἶός τε ἐγ. = δὲν ἡδυνήθη. — τρεῖς μυριάδας Ἀθην., ὁ ἀριθμὸς τῶν ψηφοφόρων Ἀθην. ἀνήρχετο κατὰ τοὺς χρόνους τῆς ἀκμῆς τῶν Ἀθηνῶν εἰς 30,000. — ἐποίησε τοῦτο, δηλ. τὸ διαβάλλειν παρατηρητέα ἢ μετὰ διπλῆς αἰτ. σύνταξιν τοῦ ποιεῖν (τρεῖς μυριάδας... τοῦτο). — ἐψηφίσαντο... ἀποστεῖλαι, οἱ Ἀθην. ἀπεφάσισαν νὰ βοηθήσωσι τοὺς Ἰωνας, διότι ἐνόουν ὅτι ἡ σωτηρία τῆς Ἰωνίας καὶ ἡ ἡττα τῆς Περσίας δὲν ἦτο ζήτημα τοπικὸν διὰ μόνας τὰς πόλεις τῶν ἐν Ἀσίᾳ Ἰώνων, ἀλλὰ συνεδέετο στενῶς πρὸς αὐτὴν τὴν ὑπαρξίν τῶν Ἀθηνῶν, ἣτις εὕρισκετο ἐν κινδύνῳ, ἀφ' ὅτου ὁ σατράπης Ἀρταφέρνης διεμήνυσεν εἰς τοὺς Ἀθηναίους τὴν ὑστάτην ἀπαίτησιν τῆς ἐπιστροφῆς τοῦ Ἰππίου. — νέας = ἄττ. ναῦς. — βοηθοὺς, κατγρμ. — ἀποδέξαντες = ἄττ. ἀποδεῖξαντες = διορίσαντες. — ἔόντια = ἄττ. ὄντα. — τὰ πάντα, αἰτιατικ. τοῦ κατὰ τι. — δόκιμον = ἔγκριτον, ἐπιφανή. — νέες = ἄττ. νῆες.

Κεφ. 99.

ἐπειδὴ, χρονκ. — ἀπίκοντο, εἰς Μίλητον, ἔνθα εὕρισκετο καὶ ὁ Ἀρισταγ. ἐπιστρέψας ἐξ Ἀθηνῶν. — ἅμα ἀγόμενοι = ἄγοντες μεθ' ἑαυτῶν. — Ἐρετρο. πέντε τριήρας (= ἄττ. τριήρεις), οἱ Ἐρετρο. μετέσχον τῆς στρατείας οὐχὶ χάριν τῶν Ἀθην., ἀλλὰ χάριν τῶν Μιλησίων, πρὸς οὓς ὤφειλον εὐγνωμοσύνην διότι οἱ Μιλ. εἶχον βοηθήσει πρὸ ἐτῶν (ἄγνωστον πόσων) τοὺς Ἐρετριεῖς, ὅτε οὗτοι ἐπολέμουν κατὰ τῶν Χαλκιδέων. — στρατηγὴν = ἄττ. στρατείαν. — Σάρδεις (= ἄττ. Σάρδεις), πρωτεύουσιν τῆς Λυδίας. — ἔμενε ἐν Μιλήτῳ, ὅπως ὑπερασπισθῇ τὴν πόλιν κατ' ἐνδεχομένης ἐφόδου τῶν Περσῶν. — ἀπέδεξε = ἄττ. ἀπέδειξε = διώρισε. — ἔωντοῦ = ἄττ. ἑαυτοῦ. — ἀδελφεὸν = ἄττ. ἀδελφόν.

Κεφ. 100.

τῷ στόλῳ = τῷ στρατῷ. — Ἐφεσον, πόλιν τῆς Ἰωνίας παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Καῦστρου (βλ. γεωγρ. πίν.). — πλοῖα μὲν = τὰ μὲν πλοῖα. — Κορησῶν, λιμένα παρὰ τὰς ὑπωρείας τοῦ ὁμωνύμου ὄρους πλησίον τῆς Ἐφέσου. — τῆς Ἐφεσίης, δηλ. γῆς. — αὐτοὶ ἀνέβαινον, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τό: πλοῖα κατέλιπον. — χειρὶ πολλῇ = μετὰ πολλῆς δυνάμεως (στρατιωτικῆς). — ποιούμενοι = ἄττ. ποιούμενοι. — ἡγεμόνας τῆς ὁδοῦ = ὁδηγούς. — Καῦστριον, συνήθως καλούμενον Κᾰῦστρον. Οὗτος πηγάζων ἐκ τοῦ Τμῶλου καὶ διαρρέων τὴν Λυδίαν καὶ τὴν Ἰωνίαν ἐκβάλλει εἰς τὸ Αἰγαῖον οὐ μακρὰν τῆς Ἐφέσου (βλ. γεωγρ. πίν.). — ἐνθεῦτεν = ἄττ. ἐντεῦθεν (πόθεν;). — ἐπεῖτε = ἄττ. ἐπεὶ. — Τμῶλον, ὄρος τῆς Λυδίας. — ἀπίκοντο, δηλ. πρὸ τῶν Σάρδεων. — αἰρέουσι = ἄττ. αἰροῦσι. — οὐδενός σφι (= ἄττ. σφίσι) ἀντιωθέντος (= ἄττ. ἐναντιωθέντος) = χωρὶς οὐδεὶς νὰ ἐναντιωθῇ κατ' αὐτῶν. — χωρὶς = πλὴν. — ἀκροπόλιος = ἄττ. ἀκροπόλεως. — ἐρρύετο, τοῦ ῥ. ῥύομαι = ὑπερασπίζω. — Ἀρταφέρνης, υἱὸς τοῦ Ὑστάσπου, ἀδελφὸς τοῦ Δαρείου, διοικητὴς τῶν Σάρδεων.

Κεφ. 101.

τὸ δὲ μὴ ληλατ. . . ἔσχε τόδε, ἢ σύνταξις: τόδε ἔσχε (= ἐκώλυνσε) σφέας ἐλόντας τὴν πόλιν τὸ μὴ ληλατῆσαι (αὐτήν) = τὸ ἐξῆς ἡμποδίσεν αὐτοὺς μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς πόλεως νὰ ληλατήσωσιν αὐτήν. Ἐπειδὴ τὸ ἔσχε = ἐκώλυνσε, ἢ ἀπαρμυ. ἐτέθη μετὰ τοῦ μή. — τῇσι Σάρδισι = ἄττ. ταῖς Σάρδεσι. — αἱ μὲν πλευνες (= ἄττ. πλείους) . . . ὅσαι δέ, παράθεσις κατ' ἐπιμερισμὸν εἰς τὸ οἰκίαι. — καλάμου, γενκ. τῆς ὕλης. — τῶν τις στρατιωτέων (δηλ. τῶν Ἑλλήνων) = τῶν στρατιωτέων (= ἄττ. στρατιωτῶν) τις. Συνήθης παρ' Ἡροδ. ἡ θέσις τῆς ἀορίστου ἀντωνυμ. μετὰ τοῦ ἄρθρου καὶ τοῦ οὐσιαστικοῦ. — οἰκίης = ἄττ. οἰκίας. — ἐπενέμετο τὸ ἄστυ πᾶν = ἐξηπλοῦτο εἰς ὅλην τὴν πόλιν. — ἄστεος = ἄττ. ἄστεως. — πόλι = ἄττ. πόλει. — ἀπολαμφθέντες = ἄττ. ἀποληφθέντες = περιχυκλωθέντες, ἀποκλησθέντες. — ὥστε (= ἄττ. ἅτε) . . . νεμομένου . . . καὶ οὐκ ἔχοντες = διότι τὸ πῦρ κατέκαie . . . καὶ δὲν εἶχον. — τὰ περιέ-

σχατα=τὰ περίξ ἔσχατα.—ἐξήλυσιν=ἐξοδον.—ἐπὶ τὸν Πακ.= εἰς τὰς ὄχθας τοῦ Πακτιωλοῦ ποταμοῦ (τοῦ διαρρέοντος τὰς Σάρδεις). — ψήγμα=κόνιν.—καταφορέων=καταβιβάζων, παρασύρων.—διὰ μέσης τῆς ἀγορῆς=διὰ μέσου τῆς ἀγορᾶς.—ἐκδιδοῖ=ἄττ. ἐξίησι=ἐκβάλλει.—ὁ δέ, δηλ. ἐκδιδοῖ.—ὄρῳντες, ἐκ ταύτης τῆς μετχ. ἐξαρθῶνται αἱ μετχ. ἀμυνομένους, προσφερομένους=ὅτι ἡμύνοντο... ὅτι ἐφώρων.—τοὺς μέν, δηλ. τοὺς ἐν τῇ ἀγορᾷ.—τοὺς δέ, δηλ. τὴν φρουράν τῆς ἀκροπόλεως.—σὺν πλήθει πολλῷ, ἀνωτέρω ἐν κεφ. 100 λέγεται περὶ τοῦ Ἀρταφέρνης ὅτι «ἐρρύετο τὴν ἀκρόπολιν ἔχων δύναμιν οὐκ ὀλίγην». — ἐξανεχώρησαν=ὑπεχώρησαν.—δείσαντες=φοβηθέντες=ἐκ φόβου.—οὔρος=ἄττ. ὅρος.—τὸ Τμῶλον καλούμενον=τὸ καλούμενον Τμῶλον=ὑπερ ἐκαλεῖτο Τμῶλος.—ὑπὸ νύκτα=κατὰ τὴν νύκτα.—ἀπαλλάσσοντο=ἄττ. ἀπηλλάσσοντο=ἀπήρχοντο.—τὰς νέας (=ἄττ. ναῦς)=τὰς ἑαυτῶν ναῦς (αἵτινες εἶχον καταλειφθῆ ποῦ;).

Κεφ. 102.

Σάρδιες=ἄττ. Σάρδεις.—ἐν δὲ αὐτῇσι (=ἄττ. αὐταῖς)=ἐντὸς δὲ αὐτῶν.—ἱρόν (=ἄττ. ἱερόν), δηλ. ἐνεργήσθη.—ἐπιχωρίης (=ἐπιχωρίας)=ἐντοπίας.—Κυβήβης (ἢ Κυβέλης), λατρευομένης ἐν πάσῃ σχεδὸν τῇ Μ. Ἀσίᾳ, ἰδίᾳ ἐν Λυδίᾳ καὶ Φρυγίᾳ.—τὸ (=ἄττ. ὁ)=τὴν πυρπόλησιν τοῦ ὁποῖου.—σκηπτόμενοι=προφασιζόμενοι.—ἀντενελίμψασαν=ἔκαον πρὸς ἀντεκδίκησιν (πρβλ. VI, κεφ. 101-VIII, κεφ. 53).—τότε δέ, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ ὑστερον.—οἱ... νομοὺς ἔχοντες=οἱ κατοικοῦντες, οἱ διαμένοντες.—ἐντός, ἀπὸ τῆς πατρίδος τοῦ Ἡροδότου λοιπὸν=ἐντεῦθεν.—Ἄλυσ ποταμοῦ, χωρίζοντος τὴν Μ. Ἀσίαν ἀπὸ τῆς κεντρικῆς οὗτος πηγάζων ἐκ τοῦ Ἀντικαύρου χύνεται εἰς τὸν Εὐξείνιον πόντον.—ταῦτα, τίνα; — προπυνθανόμενοι=πληροφορούμενοι πρῶτοι.—συνηλίζοντο=συνηθροίζοντο.—ὥς (=ἄττ. πῶς), συναπτέον τῷ οὐκ ἐτι=οὐδαμῶς πλέον.—κατὰ στίβον=ἐπὶ τῇ ἔχῃ.—αἵρέουσι=προφθάνουσι.—συμβαλόντες=συμπλακέντες.—πολλὸν (=ἄττ. πολὺ)=παντελῶς.—ἐσώθησαν, τοῦ ῥ. ἐσοῦμαι (ἔσσων)=ἄττ. ἦττωμαι.—ἐν δὲ δὴ=ἄττ. ἐν τούτοις δὲ=

πρὸς τούτοις δέ. — στεφαν. ἀγῶνας ἀναραιρηκότα (= ἄττ. ἀνηρηκότα) = ὅστις εἶχεν ἄρει νίκας ἐν ἀγῶσιν, ὧν τὸ ἄθλον ἦτο στέφανος. — Σιμωνίδεω τοῦ Κηίου = ἄττ. Σιμωνίδου τοῦ Κείου· οὗτος ἦτο διάσημος λυρικός ποιητὴς τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος (556 - 468 π. X.). ἐποίησε πλὴν τῶν ἐπινικίων ὕμνων ἐλεγείας καὶ ἐπιγράμματα. — πολλά, ἐπίρρ. = πολύ. — αἰνεθέντα (= ἄττ. ἐπαινέθεντα), ἐν ἐπινικίοις ὕμνοις. — ἐσκεδάσθησαν = διεσκορπίσθησαν.

Κεφ. 103.

μετὰ δέ = ἄττ. μετὰ δὲ ταῦτα. — τὸ παράπαν = παντελῶς. — ἐπικαλεσμένου... πολλά... Ἀρισταγόρεω (= ἄττ. Ἀρισταγόρου) = ἄν καὶ παρὰ πολὺ ἐπεκαλεῖτο αὐτοὺς ὁ Ἀριστ. — οὐκ ἔφασαν = ἤρνηθήσαν. — τιμωρήσιν = βοηθήσιν. — σφι, ἄττ. πῶς; — στερηθέντες, ἐνδοτκ. μετχ. — οὕτω γάρ, ὁ γὰρ αἰτιολογεῖ τὴν ἐπομένην πρότασιν· ὥστε = ἐπεὶ = ἐπειδὴ. — οὕτω γάρ σφι ὑπῆρχε (= ἦν) πεποιημένα ἐς Δαρ. = ἐπειδὴ ὑπ' αὐτῶν εἶχον ποιηθῆ κατὰ τοῦ Δαρείου τοσαῦτα (ὥστε δηλ. νὰ μὴ ἐλπίζωσιν ὅτι θὰ τύχωσι παρ' αὐτοῦ συγγνώμης)· ὁ δὲ Δαρεῖος, ὁ υἱὸς τοῦ Ὑστάσπου, γεννηθεὶς τῷ 550 π. X. ἐγένετο βασιλεὺς τῷ 521, ἀπέθανε δὲ τῷ 485 (βλ. εἰκ. ἐν πίν. II). — δὴ = ἤδη. — ἔσσον = ἄττ. ἤσσον. — ἐσκευάζοντο = παρεσκευάζοντο = διενήγγουν. Οὕτως οἱ Ἰῶνες μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τῶν Ἀθ. κατώρθωσαν νὰ προσελκύσωσιν εἰς τὸν κοινὸν ἀγῶνα ἅπαντας τοὺς ἐν ταῖς παραλίαις ἐλληνικοὺς λαοὺς ἀπὸ τοῦ Βοσπόρου μέχρι τοῦ Κυπρίου πελάγους.

Κεφ. 105.

ἀλούσας ἐμπεροῖσθαι = ὅτι κυριευθεῖσαι εἶχον κατῆ. — τὸν δὲ ἡγεμ. γεν. ὥστε ταῦτα συνυφανθῆναι = ὁ δὲ αἵτιος τοῦ νὰ συνυφανθῶσι ταῦτα (ὅτι) ὑπῆρξε. — πρῶτα μὲν, ἢ ἀπόδοσις κατωτέρω «μετὰ δέ». — λέγεται αὐτὸν... Ἰώνων οὐδ. λόγον ποιησάμενον = λέγεται ὅτι αὐτὸς (ὁ Δαρεῖος) οὐδόλως φροντίσας περὶ τῶν Ἰώνων. — εὖ εἰδότα, ἢ μετχ. αἰτλγκ. — οὐ καταπροΐξονται (= ἄττ. καταπροΐξονται) = ὅτι δὲν θὰ μείνωσιν ἀτιμώρητοι· τὸ ῥ. κατὰ μέλλοντα μόνον ἀπαντᾷ (καταπροΐξομαι, ὅπερ κυρίως = πράττω τι

ἄνευ ἀντιπληρώσεως, δηλ. ἄνευ πεινῆς, ἀτιμωρητί). — ἀποστάν-
τες = ἀφ' οὗ ἀπεστάτησαν. — εἰρέσθαι (= ἄττ. ἐρέσθαι), ἐξαρτ.
ἐκ τοῦ λέγεται, ὡς καὶ τὰ κατωτέρω ἀπρμφ. αἰτῆσαι, ἀπεῖναι,
εἰπεῖν, προστάζει. — μετὰ δὲ = ἄττ. μετὰ δὲ ταῦτα. — τὸ τόξον =
τὸ ἑαυτοῦ τόξον. — οἰστόν = ἄττ. οἰστόν = βέλος. — ἀπεῖναι =
ἄττ. ἀφεῖναι. — μιν = ἄττ. αὐτόν (δηλ. τὸν οἰστόν). — ἡέρα = ἄττ.
ἀέρα (ἴδ. Ἡροδ. διάλ. σελ. 81, § 1). — ἐκγενέσθαι μοι, τὸ ἀπρμφ.
ἀπολύτως εἰς δῆλωσιν εὐχῆς = εἴθε νὰ ἐπιτραπῇ εἰς ἐμέ. — τίσα-
σθαι = νὰ ἐκδικηθῶ. — εἴπαντα (= ἄττ. εἰπόντα), μτχ. χρονκ. —
δείπνου προκειμένου (= προτεθειμένου) αὐτῷ = ὅσάκις εἶναι τεθει-
μένον πρὸ αὐτοῦ δείπνον = ὅσάκις κάθεται εἰς τὴν τράπεζαν. —
ἐς τρίς, κυρίως = ἕως τρεῖς φορές· εἶτα = τρεῖς φορές. — μέμνεο
= ἄττ. μέμνησο.

*Α'. Ἀτυχῆς ἐκστρατεία τοῦ Μαρδονίου
ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα (492).*

(Κεφ. 43-45)

Κεφ. 43.

ἄμα δὲ τῷ ἔαρι = συγχρόνως δὲ μὲ τὴν ἐμφάνισιν τοῦ ἔαρος (τοῦ ἔτους 492). — καταλελυμένων, δηλ. τῆς στρατηγίης· τὸ δὲ καταλείναι τῆς στρατηγίης = παύειν τῆς στρατηγίας· ὥστε καταλελυμένων τῶν ἄλλων στρατηγῶν = ἀφ' οὗ οἱ ἄλλοι στρατηγοὶ εἶχον παυθῆ (ἀπὸ τῆς στρατηγίας). Ἐννοοῦνται πάντες οἱ κατὰ τὰς παραθαλασσίας σατραπείας στρατηγοί, ὧν ἡ ἐνέργεια κατὰ τὴν Ἰωνικὴν ἐπανάστασιν ἐθεωρήθη ὑπὸ τοῦ βασιλέως παρὰ τὸ προσήκον βραδεῖα. Μεταξὺ τῶν παυθέντων στρατηγῶν ἦτο καὶ ὁ ἀδελφὸς τοῦ βασιλέως Ἀρταφέρνης. — ἐκ βασιλέως = ἀττ. ὑπὸ βασιλέως. — Γωβρύεω = ἀττ. Γωβρύου (ιδ. Ἡροδ. διὰλ. σελ. 83, § 13) ὀνομαστ. Γωβρύης = ἀττ. Γωβρύας. — πολλὸν = ἀττ. πολύν. — κάρτα = ἀττ. μάλα· συναπτέον τῷ πολλόν. — ἄμα ἀγόμενος = ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ. — ναυτικόν, δηλ. στρατὸν προσωρισμένον διὰ τὰ πλοῖα καὶ οὐχὶ πλοῖα· διότι δὲν ἦτο δυνατόν ἐκ τῆς Περσίδος ὁ Μαρδόνιος νὰ φέρῃ μεθ' ἑαυτοῦ αὐτὰ τὰ πλοῖα μετὰ τῶν ναυτῶν. — ἡλικίην = ἀττ. ἡλικίαν· αἰτ. τοῦ κατὰ τι. — ἔων = ἀττ. ὦν. — γεγαμηκῶς = ἔχων νομφευθῆ. — Δαρεῖον, τοῦ Α', τοῦ υἱοῦ τοῦ Ὑστάσπου (πρὸλ. βιβλ. V, κεφ. 103, ἐν σελ. 93). — Ἀρτοζώστην = ἀττ. Ἀρτοζώστραν. — ἐπεῖτε = ἀττ. ἐπεί. — ἐγένετο = ἔφθασεν. — Κιλικίη = ἀττ. Κιλικία· ἐνταῦθα ἀνέμενον τὰ πλοῖα, δι' ἃ ἦτο προσωρισμένος ὁ ναυτικὸς στρατός, ὃν μεθ' ἑαυτοῦ ἐκ τῆς Περσίδος ἤγεν ὁ Μαρδ. — νεὸς = ἀττ. νεώς. — ἐκομίζετο = ἀπέπλεε· τοῦ ῥ. τοῦτου γίνε-
ται· χρῆσις καὶ ἐν τῇ κατὰ γῆν πορείᾳ καὶ ἐν τῇ κατὰ θάλασσαν.

ἄμα τῇσι ἄλλῃσι νηυσὶ = ἄττ. σὺν ταῖς ἄλλαις ναυσί. — στρατιήν = ἄττ. στρατιάν (ιδ. Ἡροδ. διάλ. σελ. 81, § 1). — παραπλέων, ἡ παρὰ = παρὰ τὴν παραλίαν. — ἀπίκετο = ἄττ. ἀφίκετο (ιδ. Ἡροδ. διάλ. σελ. 82, § 12). — ἐς = εἰς. — ἐνθαῦτα = ἄττ. ἐνταῦθα. — τοὺς τυράννους, εἰς οὓς ὁ Ἀρταφέρνης εἶχεν ἐπιτρέψει τὴν διοίκησιν τῶν πόλεων. — καταπαύσας, δηλ. τῆς ἀρχῆς. — κατίστη = ἄττ. καθίστη = ἔδρουε. — δημ. κατίστη, ὁ Μαρδόνιος παρουσιάζεται ὡς φίλος καὶ προστάτης τῆς ἐλευθερίας τοῦ ἑλλήν. λαοῦ, ἐπιθυμῶν ν' ἀποβῇ δημοτικὸς ἐν ταῖς παραθαλασσίαις ἐπαρχίαις. — τὰς πόλεις = ἄττ. τὰς πόλεις. — ἡλείγετο = ἔσπευδεν. — συνελέχθη, παρ' Ἡροδ. οὗτος ὁ ἀόρ. εἶναι συνηθέστερος τοῦ β' συνελέγη· παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς τοῦναντίον. — χρῆμα = πλῆθος· χρῆμα πολλὸν (= ἄττ. πολὺ) νεῶν = νῆες πολλαί. — πολλός, πῶς ἀπαντᾷ παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς; — ἐπορεύοντο δὲ = καὶ μάλιστα ἐπορεύοντο. — ἐπὶ τε Ἐρέτριαν (πόλιν τῆς Εὐβοίας) καὶ Ἀθήνας, ἵνα ἐκδικηθῶσιν αὐτάς, διότι ἔλαβον μέρος εἰς τὴν Ἰωνικὴν ἐπανάστασιν καὶ εἰς τὴν πυρπόλησιν τῶν Σάρδεων.

Κεφ. 44.

αὗται, ἡ Ἐρέτρια καὶ αἱ Ἀθῆναι. — ὧν = ἄττ. οὗν (ιδ. Ἡροδ. διάλ. σελ. 81, § 3). — σφι = ἄττ. σφίσι = αὐτοῖς. — πρόσχημα = πρόσφαις. — τοῦ στόλου = τῆς ἐκστρατείας. — ἀτὰρ = δέ, ὅμως. — ἐν νόφ (= ἄττ. νῶ) ἔχοντες = διανοούμενοι· ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ πρόσχημα ἦσαν. — ὅσας ἂν . . . πολίων = (τοσαύτας) τῶν Ἑλληνίδων πολίων (= ἄττ. πόλεων) καταστρέφεσθαι, ὅσας ἂν πλείστας δύνωνται = νὰ καθυποτάσσωσι τοσαύτας ἐκ τῶν Ἑλληνικῶν πόλεων, ὅσας ἂν δύνωνται περισσοτέρας, δηλ. νὰ καθυποτάσσωσιν ἕσον τὸ δυνατόν περισσοτέρας πόλεις. — τοῦτο μὲν . . . τοῦτο δὲ = ἄφ' ἑνὸς μὲν . . . ἄφ' ἑτέρου δέ. — δῆ, δηλοῖ τὴν συνέπειαν τοῦ ἐν νόφ ἔχοντες κτλ. = κατὰ ταῦτα. — τῇσι νηυσὶ (παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς πῶς;) . . . τῷ πεζῷ, δοτκ. τῆς συνοδείας. — Θάσιοι, κάτοικοι τῆς Θάσου, νήσου κειμένης πλησίον τῆς Θράκης (ιδ. γεωγρ. πίν.). — οὐδὲ χεῖρας ἀνταειραμένους (= ἄττ. ἀνταραμένους, τοῦ ῥ. ἀνταίρωμαι), ὡς ἀντικμ. νοητέον τὸ αὐτοῖς, δηλ. τοῖς Πέρσαις = χωρὶς οὐδὲ τὰς χεῖρας των νὰ ὑψώσωσι κατ' αὐτῶν, χωρὶς δηλ. νὰ ἀντιστῶσιν.

πρὸς τοῖσι (= ἄττ. τοῖς) ὑπάρχουσι, δηλ. δούλοις=ἐκτὸς τῶν ὑπαρχόντων δούλων. — δούλους, κατηγρμ. = ὡς δούλους. — προσεκτήσαντο=πρὸς τούτοις (=προσ-) ἐκτήσαντο.—ἐντὸς=ἐντεῦθεν, δηλ. ἀνατολικῶς τῆς Μακεδονίας (ἐὰν παρατηρῇ τις ἀπὸ τῆς Περσίδος). — ἔθνεα=ἄττ. ἔθνη.—σφι = σφίσι· ποιητ. αἷτιον τοῦ ἦν... γεγονότα, ἔπερ = ἐγεγόνει· τὸ δὲ ὑποχείριον γίνεσθαι (=καταδουλοῦσθαι) εἶναι παθ. τοῦ ὑποχείριον ποιεῖσθαι: ὥστε σφι ἦν... γεγονότα=εἶχον ἤδη ὑποδουλωθῇ ὑπ' αὐτῶν. Τὰ ἔθνη ταῦτα εἶχεν ὑποτάξει πρὸ 18 ἐτῶν ὁ Μεγάβαζος μετὰ τὴν κατὰ τῶν Σκυθῶν στρατείαν τοῦ Δαρείου. — διαβαλόντες=διαπλεύσαντες· μετὰ τούτου συναπτέον τὸ πέρην = ἄττ. πέραν.—ὑπὸ τὴν ἡπειρον=παρὰ τὴν παραλίαν.—ἐκομίζοντο, ἐν τίνι πορείᾳ μεταχειρίζεται ὁ Ἡρόδ. τὸ ρ. τοῦτο; — Ἀκάνθου, ἢ Ἀκανθος ἔκειτο ἐπὶ τοῦ Στρυμονικοῦ κόλπου πρὸς Β. τῆς χερσονήσου Ἀκτῆς (ἰδ. γεωγρ. πίν.). — τὸν Ἀθων, ἀκρωτήριο ἐπὶ τῆς Χαλκιδικῆς χερσονήσου (νῦν Ἀγιον ὄρος) ἰδ. γεωγρ. πίν.—περιέβαλλον (=περιέπλεον), πρτκ. ἀποπειρατ. =προσεπάθουν νὰ περιπλέωσι.—βορέης=ἄττ. βορέας, βορρᾶς.—μέγας = σφοδρός. — ἄπορος = ἀκαταμάχητος. — τρηχέως (= ἄττ. τρᾶχέως) περιέσπε, δηλ. αὐτοὺς (τοὺς Πέρσας) = ἐκακοποίησεν, ἔδωκεν αὐτούς. — πλήθει = ἄττ. πλήθει = κατὰ τὸ πλῆθος. — πλήθει πολλάς, πλεονασμός· προσετέθη ὅμως ἢ δοτκ. χάριν περισσοτέρας ἐμφάσεως. — κατὰ τριηκοσίας = ἄττ. εἰς ἢ περὶ τριακοσίας. — τῶν νεῶν, συναπτέον τῷ διαφθαρείσας· ἐκ τούτου νοητέα εἰς τὸ ἀνθρώπων ἢ αἰτιατκ. τοὺς διαφθαρέντας. — εἶναι = ὅτι ἦσαν. — ὥστε... εὐούσης = ἄττ. ἄτε... οὐούσης = ἐπειδὴ... ἦτο. — θηριωδεστάτη = πλήρης ἀγρίων θηρίων (=ἀρπακτικῶν ἰχθύων). — ἡ πέτρα = ὁ βράχος, ἐν τῷ ὁ πέτρος = ὁ λίθος. — ἀρασσόμενοι (=προσchrούοντες), δηλ. διεφθείροντο. — οἱ δὲ = ἄλλοι πάλιν. — νέειν = ἄττ. νεῖν = κολυμβᾶν. — ἡπιστάτο = ἄττ. ἡπίσταντο (ἰδ. Ἡροδ. διὰλ. σελ. 86, § 40). — κατὰ τοῦτο = διὰ τοῦτο, διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν (τίνα;). — ῥίγει, πῶς ἀπαντᾷ παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς;

Κεφ. 45.

οὕτω ἔπρησσε (= ἄττ. ἔπραττε), ἀμετάβ. = τοιαύτην τύχην (καλὴν ἢ κακὴν;) εἶχεν. — Μαρδονίῳ καὶ τῷ πεζῷ... ἐπεχειρήσαν=τὸν Μαρδ. καὶ τὸν πεζὸν στρατόν... προσέβαλον. — στρατο-

πεδευομένων = ἐν ᾧ ἦτο ἐστρατοπεδευόμενος. — νυκτός, τί δηλοῖ ἢ γενκ.; — Βρύγοι, λαὸς Θρακικὸς κατοικῶν πλησίον τῆς Μακεδονίας. — Θρήικες = ἄττ. Θρηῖκες. — σφεων = ἄττ. σφῶν. — τρωματίζουσι = ἄττ. τραυματίζουσιν. — οὐ μὲν (= ἄττ. μὴν) οὐδὲ = ἀλλ' ὅμως οὐδέ. — δουλосύνην = ἄττ. δουλείαν. — πρὸς, μετὰ γενκ. = ἐκ μέρους. — δὴ = ὡς γνωστόν. — ἀπανεστη = ἀπεμακρύνθη. — χωρέων = ἄττ. χωρῶν (ἰδ. Ἡροδ. διάλεκτ. σελ. 83, § 15). — πρὶν ἢ = ἄττ. πρίν. — σφας = ἄττ. σφᾶς. — ὑποχειρίους ἐποιήσατο, ποῖον τὸ παθητικόν του; — μεγάλως, συναπτόεν τῷ προσπταίσας ἢ φυσικὴ σειρὰ τῶν λέξεων: ἅτε μεγάλως προσπταίσας τῷ τε πεζῷ πρὸς τοὺς Βρύγους καὶ τῷ ναυτικῷ περὶ Ἀθῶν = ἐπειδὴ μεγάλως ἡτύχησε καὶ ὡς πρὸς τὸν πεζὸν στρατὸν ἀπέναντι τῶν Βρύγων καὶ ὡς πρὸς τὸ ναυτικὸν περὶ τὸν Ἀθῶν. Ἡ ἔννοια: ἐπειδὴ καὶ ὁ πεζὸς στρατὸς πολὺ ἐβλάβη ὑπὸ τῶν Βρύγων καὶ τὸ ναυτικὸν περὶ τὸν Ἀθῶν. — νυν = ἄττ. τοίνυν = λοιπόν. — ὁ στόλος = ὁ στρατός. — αἰσχροῶς = ἀδόξως. — ἀπαλλάχθη = ἄττ. ἀπηλλάγη = ἀπῆλθεν.

*Β'. Δευτέρα ἐκστρατεία τῶν Περσῶν
κατὰ τῆς Ἑλλάδος ὑπὸ τὸν Δαῖτιν καὶ Ἀρταφέρνην.
— Ἡ ἐν Μαραθῶνι μάχη (490).*

(Κεφ. 94-97, 100-117, 119-120)

Κεφ. 94.

Ἀθηναίοισι (= ἄττ. Ἀθηναίοις), ποιητ. αἴτιον τοῦ συνῆπτο = ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων εἶχε συναφθῇ. Ὁ Δαρεῖος μετὰ τὴν ἀποτυχίαν τῆς ἐκστρατείας τοῦ Μαρδονίου ἀπέστειλε κήρυκας εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἵνα ἀπαιτήσωσι γῆν καὶ ὕδωρ, τὰ σημεῖα τῆς ὑποταγῆς. Πλείστα πόλεις τῆς Ἑλλάδος καὶ πᾶσαι σχεδὸν αἱ νῆσοι, ἐν αἷς καὶ ἡ Αἴγινα, ἔδωκαν ταῦτα πλὴν τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῆς Σπάρτης, αἵτινες καὶ ἐφόνευσαν τοὺς κήρυκας. Τοὺς Αἰγινήτας ὡς προσχωρήσαντας εἰς τοὺς Πέρσας κατήγγειλαν οἱ ἐχθροὶ τῶν Ἀθηναίων εἰς τοὺς

Σπαρτιάτας, ὃν ὁ βασιλεὺς Κλεομένης ἐπιθυμῶν νὰ τιμωρήσῃ τοὺς Αἰγινήτας ἐπὶ τῇ ἀποστασίᾳ ἀναγκάζει αὐτοὺς νὰ παραδώσωσιν εἰς τοὺς Ἀθην. δέκα ἄνδρας ἐκ τῶν ἐπιφανῶν ὡς ὁμήρου· βραδύτερον οἱ Αἰγιν. ἀπήτησαν τὴν ἀπόδοσιν τῶν ὁμήρων καὶ ἐπειδὴ οἱ Ἀθην. ἠρνήθησαν ἐξερράγη μεταξὺ τῶν δύο ἀντιζήλων πόλεμος μακρὸς (491 π. Χ.). — ὁ Πέρσης = ὁ βασιλεὺς τῶν Περσῶν (ὁ Δαρεῖος)· οὕτω συνήθως ὁ Λυδός, ὁ Μῆδος. — τὸ ἐωυτοῦ (= ἂττ. τὸ ἐαυτοῦ) ἐποίει = τὸ σχέδιόν του ἐξετέλει. — ὥστε, μετὰ μετχ. = ἅτε (πρβλ. ὥστε θηριωδεσιότητος ἐούσης). — μιν (= ἂττ. αὐτόν), συναπτεόν τῷ ὥστε ἀναμιννήσκοντος = ἐπειδὴ ὑπεμίνησκεν αὐτόν. "Οτε ἀνηγγέλη τῷ Δαρείῳ ἡ πυρπόλησις τῶν Σάρδεων, διέταξεν οὗτος ἓνα τῶν ὑπηρετῶν του νὰ λέγῃ εἰς αὐτόν τρίς, ὁσάκις κάθηται εἰς τὴν τράπεζαν: «δέσποτα, ἐνθυμοῦ τοὺς Ἀθηναίους!» (πρβλ. V, κεφ. 105 «δέσποτα, μέμνεο τῶν Ἀθην.»). — αἰεὶ = ἂττ. αἰεὶ. — μεμνησθαι = νὰ ἐνθυμῇται· τὸ ἀπρμφ. ἐκ τοῦ ἀναμιννήσκοντος. — Πεισιστρατιδῶν, δηλ. τοῦ Ἰππίου καὶ τῶν ὀπαδῶν αὐτοῦ, οἵτινες μετὰ τὴν ἐκ τῶν Ἀθηνῶν ἐξορίαν των (510) εἶχον καταφύγει εἰς τὸν μέγαν βασιλέα. — προσκατημένων (= ἂττ. προσκατημένων), δηλ. τῷ Πέρσῃ = ἐπειδὴ διαρκῶς παρεχάλουν τὸν Περσῶν βασιλέα. — ἅμα δὲ βουλόμενος, μετχ. αἰτιλγκ. συνδεομένη μετὰ τὰς προηγουμένας ἀπολύτους αἰτιλγκ. μετχ. (προσκατημένων... διαβαλλόντων). Τοιαῦται συνδέσεις μετοχῶν διαφερούσων κατὰ πτώσιν συνήθεις ἐν τῇ Ἑλληνικῇ. — ταύτης ἐχόμενος τῆς προφάσιος (= ἂττ. προφάσεως) = ὑπὸ ταύτην τὴν πρόφασιν. — τῆς Ἑλλάδος = τῶν Ἑλλήνων· ἐξαρτ. ἐκ τοῦ τοὺς μὴ δόντας. — γῆν τε καὶ ὕδωρ, ὡς σημεῖον ὑποταγῆς. — φλαύρως (= ἂττ. φαύλως = κακῶς)· πρήξαντα = ἐπειδὴ ἡτύχησε. — τῷ στόλῳ = εἰς τὴν ἐκστρατείαν. — παρालύει = παύει. — στρατηγοὺς, κατηγερμ. — ἀποδέξας = ἂττ. ἀποδείξας = διορίσας. — Ἐρετρίαν, διὰ τὴν ὁ Δαρεῖος ἀποστέλλει κατὰ τῆς Ἐρετρίας καὶ τῶν Ἀθηνῶν τοὺς στρατηγούς; — ἀδελφιδέον (= ἂττ. ἀδελφιδοῦν = ἀνεψιόν) ἐωυτοῦ, ἄνευ ἄρθρου = ἓνα ἀνεψιόν του· ἐν ᾧ ὁ ἐωυτοῦ ἀδελφιδοῦς = ὁ ἰδικός του ἀνεψιός. — ἐντειλάμενος δὲ κτλ., ἡ σύνταξις: ἀλέπεμπε δὲ (αὐτοὺς) ἐντειλάμενος (αὐτοῖς) Ἀθ. καὶ Ἐρ. ἐξανδραποδίσαντας ἀγαγεῖν τὰ ἀνδράποδα. — Ἀθήνας καὶ Ἐρετρίαν = Ἀθηναίους καὶ Ἐρετριεῖς. — ἐωυτῷ ἐς ὅψιν = ἐνώπιόν του.

Κεφ. 95.

ἀποδεχθέντες=ἄττ. ἀποδειχθέντες.—τῆς Κιλικίης, ἡ γενκ. δηλοῖ τὸ ἔλκον, οὗ μέρος εἶναι τὸ ἐς τὸ Ἀλήιον πεδῖον. Τὸ Ἀλήιον πεδῖον κεῖται ἐν Κιλικίᾳ μεταξὺ τῶν ποταμῶν Πυράμου καὶ Σάρου. — πεζὸν στρατὸν πολλόν, αἱ δυνάμεις τῶν Περσῶν ἀνῆρχοντο πιθανῶς εἰς 100.000 πεζικοῦ στρατοῦ, 10.000 ἵππικοῦ καὶ 600 πλοῖα ἐκτὸς τῶν ἱππαγωγῶν.—ἐνθαῦτα, χρονκ.=τότε.—στρατοπεδευόμενοι, δηλ. αὐτοῖσι.—ἐκάστοισι=ἄττ. ἐκάστοις (ἰδ. Ἡροδ. διάλ. σελ. 83, § 17) = εἰς ἐκάστους, δηλ. τῶν δασμοφόρων (=τῶν φόρου ὑποτελῶν). — νέες, πῶς ἀπαντᾷ παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς; — τὰς = ἄττ. ἄς.—προεῖπε = ἐκέλευσεν.—ἐσβαλόμενοι = εἰσθέμενοι. — οὐ . . . εἶχον τὰς νέας = δὲν διηύθυνον τὰ πλοῖα παρὰ τὴν ξηρὰν (ὡς ἐν τῇ πρώτῃ ἐκστρατείᾳ). — ἰθὺ (= ἄττ. εὐθύ) τοῦ τε Ἑλ. . . καὶ Θρ. = κατ' εὐθείαν πρὸς τὸν Ἑλλ. καὶ τὴν Θράκην. — Ἰκαρον, νῆσον πρὸς Δ. τῆς Σάμου. Ἐκ ταύτης ἔλαβε τὸ ὄνομα τὸ Ἰκάριον πέλαγος.—διὰ νήσων, δηλ. τῶν Κυκλάδων.—ὥς μὲν ἐμοὶ δοκέειν, τὸ ἀπαρμψ. ἀπολύτως = καθὼς ἐγὼ βέβαια νομίζω.—τρίτῳ πρότερον ἔτεϊ = πρὸ δύο ἐτῶν, δηλ. κατὰ τὸ ἔτος 492. — ποιεύμενοι (= ἄττ. ποιούμενοι) τὴν κομιδὴν = κομιζόμενοι = πλέοντες. — ταύτῃ = ἐκεῖ, δηλ. περὶ τὸν Ἀθῶ.—πρὸς δὲ = πρὸς τούτοις δέ.—ἠνάγκαζε, δηλ. διὰ νήσων τὸν πλοῦν ποιεῖσθαι. — οὐκ ἀλοῦσα = ἄττ. οὐχ ἀλοῦσα=ἤτις δὲν ἐκυριεύθη. Οἱ Πέρσαι πρὸ 9 ἐτῶν (τῷ 499 π. Χ.) ὑπὸ τὸν Ἀρισταγόραν καὶ Μεγαβάτην εἶχον ἀποπειραθῆναι ὑπατάξωσι τὴν Νάξον· ἡ ἀπόπειρά των ὅμως αὕτη ἀπέτυχε, διότι ὁ Μεγαβάτης κατέστησε γνωστὰ τοῖς Ναξίοις τὰ σχέδια τῶν Περσῶν θέλων νὰ ἐκδικηθῇ τὸν Ἀρισταγόραν, πρὸς ὃν συνεχρούσθη· διότι, ἐὰν ἡ στρατεία αὕτη ἀπετύγχανεν, ὁ Ἀρισταγόρας, ὅστις ὑπεκίνησε ταύτην, θὰ περιέπιπτεν εἰς τὴν δυσμένειαν τοῦ βασιλέως.

Κεφ. 96.

πελάγεος, πῶς ἀπαντᾷ παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς; — προσφερόμενοι = προσπλέοντες. — προσέμιξαν τῇ Νάξῳ = ἐπλησίασαν τὴν Νάξον.—γὰρ δὴ = διότι ὡς γνωστόν.—ἐπείχον, δηλ. τὸν νοῦν = διανοοῦντο. — τῶν πρότερον, δηλ. τῆς ἀποτυχούσης ἐκστρατείας τοῦ

Ἀρισταγόρου καὶ Μεγαβάτου. — οὔρεα = ἄττ. ὄρη. — οἴχοντο = ἄττ. ὤχοντο = ἀπῆλθον. — φεύγοντες, μετχ. τροπική. — οὐδὲ = καὶ οὐ, διότι οὐδεμία ἄρνησις προηγείται. — τοὺς κατέλαβον αὐτῶν = τούτους αὐτῶν, οὓς κατέλαβον (= εὔρον). — ἱρά = ἄττ. ἱερά. — ἐπὶ = ἐναντίον, δηλ. ἵνα καθυποτάξωσιν αὐτάς.

Κεφ. 97.

ἐν ᾧ, δηλ. χρόνῳ. — καὶ αὐτοί, ὡς δηλ. καὶ οἱ Νάξιοι. — Τῆνον, μίαν τῶν Κυκλάδων νήσων πρὸς Β. τῆς Δήλου. — τῆς δὲ στρατιῆς καταπλεύσεως = ὅτε δὲ ὁ στόλος (τῶν Περσῶν) κατέπλεε. — προπλώσας = ἄττ. προπλεύσας. — ἔα = ἄττ. εἴα· οὐκ ἔα = ἡμῶς δίδω. — ἐν τῇ Ῥηναίῃ = πλησίον τῆς Ῥηναίας· ἡ δὲ Ῥήνια, νῆσος μικρὰ 4 στάδια μακρὰν τῆς Δήλου (νῦν Μεγάλη Δῆλος). — ἵνα, τοπικ. ἐπίρρ. = ὅπου. — ἡγόρευε = διέταττε (τὸν κήρυκα) νὰ λέγῃ. — ἱροί, ὡς κάτοικοι ἱερᾶς χώρας· διότι ἡ Δῆλος ἦτο ἀφιερωμένη τῷ Ἀπόλλωνι καὶ τῇ Ἀρτέμιδι. — οὐκ ἐπιτήδεα (= ἄττ. ἐπιτήδεια) καταγνόντες κατ' ἐμεῦ = οὐχὶ δικαίως κρίναντες περὶ ἐμοῦ. — ἐπὶ τοσοῦτό γε φρονέω = εἶμαι βεβαίως ἀρκετὰ νοήμων (ὥστε μηδόλως νὰ βλάπτω ταύτην τὴν χώραν). — ἐκ = ὑπό. — ἐν τῇ χώρῃ... ταύτην = ταύτην τὴν χώραν, ἐν ἣ ὁἱ δύο θεοὶ (ὁ Ἀπόλλων καὶ ἡ Ἀρτεμις) ἐγένοντο. — μηδὲν = μηδόλως. — σίνεσθαι = ἄττ. βλάπτειν. Ὁ Δᾶτις δεικνύει ταιαύτην διαγωγὴν πρὸς τοὺς Δηλίους, διότι ἡ Δῆλος ἦτο ἱερά τοῦ Ἀπόλλωνος, τοῦ θεοῦ τοῦ φωτὸς καὶ ἡλίου, καὶ τῆς Ἀρτέμιδος, τῆς θεᾶς τῆς σελήνης· τὸν δὲ ἥλιον καὶ τὴν σελήνην ἐλάτρευον ὡς θεοὺς καὶ οἱ Πέρσαι· δι' αὐτὸ καὶ ἡ μεγαλοπρεπὴς θυσία τοῦ Δάτιδος κατωτέρω. — ὦν, πῶς ἀπαντᾷ παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς; — ἄπιτε = ἐπανέλθετε, δηλ. ἐκ Τήνου. — ἐπὶ τὰ ὑμέτερα αὐτῶν = ἐπὶ τὰ ὑμῶν αὐτῶν = εἰς τὰς οἰκίας σας. — νέμεσθε = ἔχετε, οἰκεῖτε. — ἐπεκηρυκεύσατο = διὰ κήρυκος παρήγγειλε. — μετὰ δὲ = ἄττ. μετὰ δὲ ταῦτα. — τριηκόσια τάλαντα, τὸ τάλαντον ἐνταῦθα μέτρον βάρους ἴσον μὲ 26 περίπου χιλιόγρ. = 312½ δράμ.· ἐπομένως πόσας ὁκάδας ἐν 8λφ λιθανωτοῦ ἔκασεν ἐπὶ τοῦ βωμοῦ ὁ Δᾶτις; — κατανήσας (τοῦ ῥ. κατανέειν) = σωρεύσας. — ἐπὶ τοῦ βωμοῦ, τοῦ γνωστοῦ τοῦ Ἀπόλλωνος· δι' αὐτὸ καὶ τὸ ἄρθρον. — ἐθυμίησε (τοῦ ῥ. θυμιάω) = ἔκασεν ὡς θυμίαμα, ὡς προσφοράν.

Κεφ. 100.

βοηθούς, ἡδύνατο τοῦτο νὰ τεθῇ κατὰ γενκ. συμφωνοῦν πρὸς τὸ Ἀθηναίων. — ἀπείπαντο = ἀττ. ἀπείπον = ἡρνήθησαν. — τοὺς κληρουχέοντας = ἀττ. τοὺς κληρουχοῦντας = οἵτινες ὡς κληροῦχοι κατέχουν. Οἱ Ἀθηναῖοι τῷ 506 π. Χ. νικήσαντες τοὺς Χαλκιδεῖς τῆς Εὐβοίας διήρεσάν τὴν χώραν αὐτῶν εἰς 4,000 κλήρους, οὓς ἔδωκαν ὡς κατοχὴν εἰς τοὺς ἀπόρους συμπαλίτας των, οἵτινες ὡς λαβόντες τοὺς κλήρους τούτους (δηλ. τὰ κληρωθέντα αὐτοῖς κτήματα) ἐκαλοῦντο κληροῦχοι. Οἱ κληροῦχοι διέμενον πάντοτε πολῖται Ἀθηναῖοι κατὰ τε τὰ δικαιώματα καὶ καθήκοντα. — τῶν ἱπποβοτέων = ἀττ. τῶν ἱπποβοτῶν ἱπποβόται δὲ καλοῦνται οἱ πλούσιοι Χαλκιδεῖς, οἱ ἀριστοκρατικοί. — τούτους, ἐπαναλαμβάνει τὸ προηγούμενον τοὺς τετρακισχιλίους. — σφι, πῶς ἀπαντᾷ παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς; — διδοῦσι = ἀττ. διδόασι. — τιμοφοῦς = βοηθούς. — ἄρα = ὡς κατόπιν ἐδείχθη. — ὑγιὲς βούλευμα = συνετὴ ἀπόφασις. — οἷ = διότι οὗτοι. — διφασίας = ἀττ. διττάς· τὸ δὲ διφασίας ἰδέας σύστοιχον ἀντικμ. τοῦ ἐφρόνεον = εἶχον διπλᾶς γνώμας = διαφοροτρόπως ἐσκέπτοντο = δὲν ἦσαν σύμφωνοι πρὸς ἀλλήλους· ἐπεξηγεῖται δὲ τοῦτο διὰ τοῦ οἱ μὲν γὰρ ... ἄλλοι δέ. — ἐκλιπεῖν τὴν πόλιν ἐς ... βραχυλογία ἀντὶ ἐκλιπόντες τὴν πόλιν φυγεῖν ἐς ... — ἄκρα = κορυφὰς τῶν ὀρέων. — ἄλλοι δέ, οὐχὶ οἱ δ' ἄλλοι, διότι μέγα μέρος τῶν πολιτῶν ἔμεινεν ἀδιάφορον. — προσδεκόμενοι = ἀττ. προσδεχόμενοι = ἐλπίζοντες· ἐκ τούτου ἐξαρτ. τὸ ἀπαρμφ. οἴσεσθαι = ὅτι θὰ λάθῃσι δι' ἑαυτούς. — παρὰ τοῦ Πέρσεω (= ἀττ. Πέρσων) = παρὰ τοῦ Περσῶν βασιλέως. — ἐσκευάζοντο = παρεσκευάζοντο. — τούτων ἑκάτερα, ὡς εἶχε, κατὰ πρόληψιν = ὡς τούτων ἑκάτερα (= ἑκάτερον) εἶχε = πῶς εἶχεν ἑκάτερον τούτων, ὅτι δηλ. ἄλλοι μὲν ἐπεθύμουν νὰ φύγωσιν, ἄλλοι δὲ νὰ προδώσωσι τὴν πόλιν. — ἐών, πῶς ἀπαντᾷ παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς; — τὰ πρῶτα = ὁ πρῶτος. — τοῖσι ἤκουσι τῶν Ἀθηναίων = τοῖς ἤκουσιν Ἀθηναίους = εἰς τοὺς ἐλθόντας Ἀθηναίους. — πάντα τὰ π. σφι πρ. = πᾶσαν τὴν παρούσαν κατάστασιν των. — προσεδέετο = ἐδέετο = ἀττ. ἐδεῖτο· ἐνταῦθα συνετάχθη μετ' αἰτιατκ. καὶ ἀπαρμφ. (ἀπαλλάσσεσθαι σφεας) ἀντὶ γενκ. καὶ ἀπαρμφ. προσεδέετό σφεων ἀπαλλάσσεσθαι = παρεκάλει αὐτοὺς νὰ

ἀπέρχονται.—ἐς τὴν σφ., δηλ. χώραν.—ἵνα μὴ προσαπώλωνται = ἵνα μὴ καὶ αὐτοὶ (=προσ-), ἐκτὸς δηλ. τῶν Ἑρετριέων, καταστραφῶσι.—ταῦτα, συναπτέον τῷ συμβουλευσάντι.

Κεφ. 101.

διαβάντες, δηλ. διὰ τοῦ Εὐρίπου. — Ὀρωπόν, πόλιν ἀπέναντι τῆς Ἑρετρίας. — κατέσχον, ἐνταῦθα μεταβατικῶς μετὰ τοῦ νέας (=ἡγκυροβόλησαν), ἀλλαχοῦ ἀμεταβάτως ἄνευ τοῦ νέας.—τῆς Ἑρ. χώρας, ἐξαρτάτ. ἐκ τῶν κατὰ Ταμύνας καὶ Χ. καὶ Αἰγ. ἡ δὲ κατὰ ἔχει τοπικ. σημασ. = πλησίον εἰς τὰς Τ. καὶ Χ. καὶ Αἰγ. — Ταμύνας (ὄνομαστ. Τάμυναι), Χοιρέας (ὄνομαστ. Χοιρέαι), Αἰγίλια, χώραι πλησίον τῆς Ἑρετρίας. — κατασχόντες δέ, ἐπαναλαμβάνει ὁ Ἡρ. τὴν προηγουμένην ἔννοιαν κατέσχον τὰς νέας. — ἐς ταῦτα τὰ χωρία, ὁ προσδιορισμὸς συναπτέος τῷ κατασχόντες. — ἵππους, διότι ἡ Ἑρέτρια ἦτο ἰσχυρὰ κατὰ τὸ ἵππικόν. — ἐξεβάλλοντο = ἀπεβίβαζον τοὺς ἵππους τῶν τὸ ἀντίθετον ἐν κεφ. 95 (ἐσβαλλόμενοι δὲ τοὺς ἵππους ἐς τὰς νέας).—ὥς προσοισόμενοι = ὥς ἐπιθησόμενοι = ἵνα ἐπιτεθῶσιν. — ἐπεξελθεῖν, ἡ μὲν ἐξ = ἐκ τῆς πόλεως, ἡ δὲ ἐπὶ = ἐναντίον, δηλ. τῶν ἐχθρῶν. — ἐποιεῦντο βουλήν = ἐβουλευόντο. — εἴ πως (= ἄττ. πῶς) διαφυλ. = ἐάν ἴσως δυνηθῶσι νὰ διαφυλάξωσι. — περὶ, ἀναστροφή = περὶ τούτου σφι ἔμελε, ἀντὶ τοῦ συνηθεστέρου τούτου σφι ἔμελε = περὶ τούτου ἐφρόντιζον. — ἐπεῖτε, πῶς ἄττ.; — ἐνίκα, ὥς ὑπκμ. (τὸ) μὴ ἐκλιπεῖν. — γινομένης, μτχ. αἰτιλγχ. — ἀμφοτέρων, δηλ. τῶν Ἑρετριέων καὶ τῶν Περσῶν. — Κυνέω = ἄττ. Κυνέου ὄνομαστ. Κυνέας. — τῶν ἀστῶν = τῶν πολιτῶν. — δόκιμοι = ἐπιφανεῖς. — προδιδούσι, δηλ. τὴν πόλιν. — τοῦτο μὲν . . . τοῦτο δὲ = ἄφ' ἐνός μὲν . . . ἄφ' ἐτέρου δέ. — ἀποτινύμενοι = ἄττ. τιμωρούμενοι = λαμβάνοντες ἐκδίκησιν. — τῶν . . . ἱρῶν, γενκ. τῆς αἰτίας = διὰ τὰ . . . ἱερά. Κατὰ τὴν Ἰωνικὴν ἐπανάστασιν οἱ Ἴωνες, ὑποστηριζόμενοι ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων καὶ Ἑρετριέων, εἶχον πυρπολήσει τὰς Σάρδεϊς καὶ τὸ ἐν αὐταῖς ἱερὸν τῆς θεᾶς Κυθήνης (πρβλ. V, κεφ. 102). — Σάρδισι, πῶς ἄττ.; — κατὰ τὰς Δαρ. ἐντολάς, πρβλ. ἀνωτέρω ἐν κεφ. 94 «ἐντειλάμενος ἀπέπεμπε . . . τὰ ἀνδράποδα».

Κεφ. 102-104.

χειρωσάμενοι=ἀφ' οὗ ὑπέταξαν.—ἐπισχόντες, ἀμετάβ.=ἀναμείναντες.—δοκέοντες=νομίζοντες.—ταῦτ' αὖ τοὺς Ἀθηναίους ποιήσιν, μετὰ διπλῆς αἰτιατικ. κατὰ τὴν σύνταξιν τοῦ κακὰ ἢ ἀγαθὰ ποιεῖν τινα.—τὰ=ἀττ. ᾧ.—καὶ ἦν, ὁ καὶ ἀνήκει εἰς τὸ κατηγέετο.—ἦν γάρ, ὁ γὰρ ἐνταῦθα αἰτιολογεῖ τὴν ἐπομένην πρότασιν· ὥστε=ἐπειδὴ.—ὁ Μαραθῶν, ἐννοεῖται πᾶσα ἡ πεδιάς ἡ παρὰ τὴν ΒΑ παραλίαν τῆς Ἀττικῆς ἐκτεινομένη εἰς μῆκος 3 περίπου ὥρων· χωρίζεται αὕτη ὑπὸ ἐνὸς χειμάρρου κατερχομένου ἐκ τοῦ Πεντελικοῦ εἰς δύο μέρη· τὸ βορειότερον ἔχει πολλὰ ἔλη· εἰς τὸ νοτιώτερον δὲ μεταξὺ ὄρους καὶ θαλάσσης ὑπάρχει ὁδός, ἣτις φέρει εἰς τὰς Ἀθήνας (βλ. εἰκ. ἐν πίν. III).—ἐπιτηδεότατον=ἀττ. ἐπιτηδειότατον.—ἐνιπλεῦσαι=ἱππεῦσαι ἐν αὐτῷ, δηλ. τῷ χωρίῳ· ἐξαρτ. ἐκ τοῦ ἐπιτηδεότατον=καταλληλότητος τόπος εἰς τὸ νᾶ ἱππεύσῃ τις (=νᾶ κάμῃ χρῆσιν τοῦ ἱππικοῦ) ἐν αὐτῷ.—ἀγχοιᾶτω=ἀττ. ἐγγυιᾶτω ὑπερθ. τοῦ ἀγχοῦ.—ἐς τοῦτο, δηλ. τὸ χωρίον.—σφι κατηγέετο=σφίσι κατηγείτο, ὅπερ κυρίως=ὠδήγει αὐτούς· εἶτα=ἐδείκνυσεν εἰς αὐτούς τὴν ὁδὸν (πρβλ. VII, κεφ. 215 «Θεσσαλοῖσι κατηγήσαντο»).—ταῦτα, ποῖα;—ἐβώθεον, ἐνταῦθα=ἔσπευδον πρὸς ἀπόκρουσιν, πρὸς μάχην.—καὶ αὐτοί, ὡς καὶ οἱ Πέρσαι.—δέκα, εἰς ἑξ' ἐκάστης φυλῆς.—τοῦ (=ἀττ. οὗ) τὸν π... κατέλαβε (ἀπροσ.=συνέδη) φυγεῖν ἑξ' Ἀθηνέων Πεισιίστρατον (βραχυλογία=φυγεῖν ἑξ' Ἀθηνῶν ἀποφεύγων τὸν Πεισ.)=τοῦ ὁποίου ὁ πατήρ Κίμων, υἱὸς τοῦ Στῆσαγόρου, συνέδη νᾶ φύγῃ ἐκ τῶν Ἀθηνῶν ἀποφεύγων τὴν δυσμένειαν τοῦ Πεισιστράτου τοῦ υἱοῦ τοῦ Ἱπποκράτους.—ἥκων, μετ' ἀπουσίαν 20 ἐτῶν.—ἐκ τῆς Χερσονήσου, τῆς Θρακικῆς, ἐνθα μέχρι τοῦδε ἔζη μακρὰν τῆς πατρίδος του ὡς ἡγεμῶν.

Κεφ. 105.

κήρυκα, κατηγορμ.=ὡς κήρυκα.—ἄλλως=κατὰ τὰ λοιπά.—ἡμεροδρομός=ὁ πεζῇ τρέχων ὅλην τὴν ἡμέραν· τότε οἱ πεζοπόροι ἦσαν τὰ μέσα τῆς πρὸς ἀλλήλους συνεννοήσεως τῶν ἀνθρώπων· Νῦν ποῖα εἶναι;—τοῦτο, δηλ. τὸ ἡμεροδρομεῖν.—μελετώντα=

ἔχοντα ὡς ἐπάγγελμα. — δευτεραῖος = τῇ δευτέρᾳ ἡμέρᾳ. Ἡ Σπάρτη ἀπέιχε τῶν Ἀθηνῶν περὶ τὰ 1,200 στάδια, σχεδόν = 220 χιλιόμετρα, ἤτοι 35-40 ὥρας, ὑπολογιζομένου ὅτι ὁ ἄνθρωπος διανύει 5-6 χιλίμ. τὴν ὥραν. — ἀπικόμενος, πῶς ἀπαντᾷ παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς; — ἐπὶ τοὺς ἄρχοντας = ἐνώπιον τῶν ἀρχόντων, δηλ. τῶν ἐφόρων. — πόλιν ἀρχαιοτάτην, δηλ. τὰς Ἀθήνας. — ἐν τοῖσι Ἑλλησι, βραχυλογία ἀντὶ ἐν ταῖς πόλεσι τῶν Ἑλλήνων· ἡ δὲ ἐν = μεταξύ. — δουλοσύνη = ἀττ. δουλεία· δουλεία δὲ περιίπτειν = δουλοῦσθαι διὰ τοῦτο καὶ τὸ ποιητ. αἴτιον πρὸς ἀνδρῶν β. — καὶ γὰρ = γὰρ. — λογίμῳ, ἐνταῦθα ὡς ἐπίθ. δικατάληκτον ἀντὶ τοῦ συνηθεστέρου λογίμῃ = ἀττ. ἀξιολόγῳ. — πόλι λογίμῳ, δοτκ. τοῦ μέτρου εἰς τὸ ἀσθενεστέρη = κατὰ μίαν πόλιν ἀξιόλογον, δηλ. τὴν Ἐρέτριαν.

Κεφ. 106 - 107.

ἔαδε = ἀττ. ἔδοξε· ἀόρ. δ' τοῦ ἀνδάνειν = ἀρέσκειν. — ἀδύνατα = ἀδύνατον. — τὸ παραυτίκα = ἀμέσως. — οὐ βουλομένοισι, μτχ. αἰτιλγκ. — ἱσταμένου τοῦ μηνός, οἱ Ἕλληνες διήρουν τὸν μῆνα εἰς τρεῖς δεκάδας (1—10, 10—20, 20—30)· εἰς τὰς ἡμέρας τῆς 1^{ης} δεκάδος προσετίθετο τὸ ἱσταμένου ἢ ἀρχομένου μηνός, εἰς τὰς τῆς 2^{ας} ἐπὶ δέκα ἢ μεσοῦντος καὶ εἰς τὰς τῆς 3^{ης} φθίνοντος ἢ λήγοντος. — εἰνάτη = ἀττ. ἐνάτη, δηλ. ἡμέρα = κατὰ τὴν ἐνάτην· βραχυλογικῶς ἐλέγχθη τοῦτο ἀντὶ νὰ λεχθῇ «κατὰ τὸν χρόνον ἀπὸ τῆς 9 μέχρι τῆς πανσελήνου». — ἐξελεύσεσθαι = ἀττ. ἐξιέναι. — μὴ οὐ, τὸ οὐ κατὰ τὴν ἡμετέραν ἀντίληψιν πλεονάζει καὶ περιττεύει ὥστε = μή. — μὴ οὐ πλήρεος... τοῦ κύκλου, δηλ. τῆς σελήνης = ἐὰν δὲν εἶναι πλήρης ὁ κύκλος τῆς σελήνης (δηλ. ἐὰν δὲν εἶναι πανσέληνος). Πιθανώτερον φαίνεται ὅτι οὗτοι ἐκωλύοντο νὰ στρατεύωνται ὑπὸ τῆς ἐορτῆς τῶν Καρνείων, τῆς τελουμένης πρὸς τιμὴν τοῦ Ἀπόλλωνος κατὰ τὸν Σπαρτιατικὸν μῆνα Κάρνειον, τὸν ἀντιστοιχοῦντα πρὸς τὸν Ἀττικὸν Μεταγειτινῶνα καὶ περίπου πρὸς τὸ σημερινὸν χρονικὸν διάστημα τὸ ἀπὸ 15 Αὐγούστου — 15 Σεπτεμβρίου (πρβλ. VII, κεφ. 206). — ἐν τεμένει Ἡρακλέος = ἐν τῷ ἱερῷ τοῦ Ἡρ.· τοῦτο ἔκειτο πλησίον τοῦ Μαραθῶνος. — καὶ γὰρ καί, τὸ α' καὶ γὰρ = διότι, τὸ δὲ δ' καὶ ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸ κατωτέρω καὶ (καὶ πόνους). — ἐδεδώκεσαν σφέας αὐτοὺς

τοῖσι Ἀθ. = εἶχον τεθῆ ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν Ἀθηναίων· τοῦτο ἐγένετο ἐν ἔτει 519, πιθανῶς μετὰ τὴν ἐκβολὴν τῶν Πεισιστρατιδῶν κατὰ τὰς στρατείας τοῦ Κλεομένους. — πόρους . . . συχνοὺς = πολέμους . . . πολλοὺς. — ἀναφαιρέατο = ἀπ. ἀνήρητο = εἶχον ἀναλάβει.

Κεφ. 108.

ἐγίνοντο δίχα = ἦσαν διηρημέναι εἰς δύο = ἐδιχάσθησαν. — τῶν μὲν οὐκ ἔόντων . . . τῶν δέ . . . κελυπόντων, μτχ. ἀπόλ. αἰτιλγκ. = διότι ἄλλοι μὲν ἠμπόδιζον νὰ συμπλακῶσι (διότι ἤθελον νὰ περιμένωσι τὴν βοήθειαν τῶν Σπαρτ.) . . . ἄλλοι δὲ προέτρεπον (διότι ἐφοβοῦντο στάσιν τινὰ ἐν Ἀθήναις ἐνδεχομένην νὰ γείνη ὑπὸ τῶν φίλων τοῦ Ἰππίου, ἥτις ἐπόμενον ἦτο νὰ ἐπιφέρῃ τὴν παράδοσιν τῆς πόλεως διὰ προδοσίας). — εἶναι, ἐξαρτ. ἐκ τοῦ νοουμένου β. ἔλεγον. — ὀλίγους, ἡ ὅλη δύναμις τῶν Ἀθ. μετὰ τῶν 1.000 Πλαταιέων συνεποσούτο εἰς 11.000· πόση ἦτο ἡ δύναμις τῶν Περσῶν; — συμβαλεῖν, προσδιορίζει τὸ ἐπίθ. ὀλίγους = διότι ἔλεγον ὅτι ἦσαν ὀλίγοι εἰς τὸ νὰ συμπλακῶσι πρὸς τὸν στρατὸν τῶν Περσῶν. — καὶ Μιλτιάδew = μετὰ τοῦ Μιλτιάδου. — κελυπόντων, δηλ. συμβαλεῖν. — ἐγίνοντο, δηλ. αἱ γινῶμαι. — ἐνίκα = ἔμελλε νὰ ἐπικρατήσῃ. Πέντε δηλ. ἦσαν ὑπὲρ τῆς μάχης, καὶ πέντε κατ' αὐτῆς· ἡ γνώμη τοῦ πολεμάρχου ἔπρεπε νὰ δώσῃ τὸ ἀποτέλεσμα. — ἡ χεῖρων, τίς ἦτο αὕτη; — ἐνθαῦτα (πῶς ἀπ. ;), συναπτέον τῷ ἔλεγε τάδε· χρησιμεύει ὡς ἀπόδοσις τῆς χρονικ. προτάσεως ὡς δὲ κτλ. ὥστε τὸ ἐνθαῦτα = τότε. — ἦν γάρ, ὁ γάρ αἰτιολογεῖ τὰ κατωτέρω ὥστε = ἐπειδὴ. — ψηφιδοφόρος = ψηφοφόρος. — ὁ τῷ κυάμφ λαχὼν = ὅστις ἤθελε τύχει διὰ τοῦ κυάμου (= κλήρου)· τοῦτο ἀντίκειται τῷ αἰρετὸς ἢ χειροτονητός· διὰ τῆς τελευταίας ἐκφράσεως ἐδηλοῦντο ἐκεῖνοι, οἵτινες ἐξελέγοντο ὑπὸ τοῦ λαοῦ διὰ ψηφοφορίας, ὡς οἱ στρατηγοί· διὰ δὲ τῆς πρώτης (ὁ τῷ κυάμφ λαχὼν) ἐκεῖνοι, οἵτινες διὰ κλήρου ἐξελέγοντο, ὡς οἱ ἄρχοντες· ἐπειδὴ δὲ διὰ τὴν κλήρωσιν μετεχειρίζοντο κυάμους (= κουκιά), διὰ τοῦτο καὶ αὐτὸς ὁ κλήρος ὠνομάσθη κύαμος. — τὸ παλαιὸν = τὸ πάλαι (ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν ὕστερον χρόνον, καθ' ὃν ὁ ἄρχων πολέμαρχος δὲν εἶχε δικαίωμα ψήφου ἐν τῷ συμβουλίῳ τῶν 10 στρατηγῶν, ἀλλ' ἐδί-

καζε τὰς μεταξὺ ξένων καὶ μετοίκων ἀναφυσόμενας διαφορὰς). — τὸν πολέμαρχον, δηλ. τὸν τρίτον τῶν 9 ἀρχόντων οὗτος ἐν παλαιότεροις χρόνοις εἶχε τὴν ἀρχιστρατηγίαν ἐν πολέμῳ· εἶτα κατὰ τοὺς χρόνους τῆς ἐν Μαραθῶνι μάχης εἶχε τὸ δικαίωμα μόνον νὰ ψηφίζῃ ἐν τῇ πολεμικῇ συμβουλίᾳ μετὰ τῶν 10 στρατηγῶν καὶ χάριν τιμῆς διηύθυνε τὸ δεξιὸν κέρας ἐν τῇ μάχῃ. Βραδύτερον ὁμοῦς ἀφηρέθη καὶ τὸ δικαίωμα τοῦτο παρ' αὐτοῦ περιορισθέντος μόνον εἰς τὸ νὰ δικάζῃ τὰς μεταξὺ μετοίκων καὶ ξένων ἀναφυσόμενας διαφορὰς καὶ νὰ ἐπιμελῇται τῆς ταφῆς τῶν ἐν πολέμῳ ἀποθνησκόντων. — τοῖσι στρατηγοῖσι, συναπτόεν τῷ ὁμόψηφον=ὁμόψηφον (=ἔχοντα τὸ αὐτὸ δικαίωμα ψήφου) μὲ τοὺς στρατηγούς. — Ἀφιδναῖος = ὁ κάτοικος τῶν Ἀφιδνῶν (ὀνομαστ. Ἀφιδναί), πόλεως πλησίον τῆς Δεκελείας (νῦν Καπαντρίτη).

Κεφ. 109.

ἐν σοί... ἐστὶ = εἰς τὰς χεῖράς σου κεῖται = ἀπὸ σοῦ ἐξαρτᾶται ὁμοίως λέγει καὶ ὁ Θεμιστοκλῆς πρὸ τῆς ἐν Σαλαμῖνι μάχης εἰς τὸν Εὐρυδιάδην: ἐν σοὶ νῦν ἐστὶ σῶσαι τὴν Ἑλλάδα (πρβλ. VIII, κεφ. 60). — καταδουλώσαι Ἀθήνας, ἐὰν δηλ. οὗτος δὲν ταχθῇ μὲ τὴν γνώμην τοῦ Μιλτιάδου θέλοντος τὴν μάχην, δι' ἧς μόνον δύνανται νὰ ἀποφύγῃσι τὴν ὑποδούλωσιν ἐκ μέρους τῶν Περσῶν. — ποιήσαντα, ἡ αἰτιατικ. μετὰ προηγούμενην δοτικ. (σοί). — μνημόσυνα=ἀττ. μνημεῖα (=μνημεῖον=ἀνάμνησιν): εἰς τὸ μνημόσυνα νοητέα ἢ αἰτ. τοιαῦτα. — οἷα οὐδέ..., δηλ. ἐλίποντο. Ὁ Ἀρμόδιος καὶ ὁ Ἀριστογείτων, οἵτινες ἐφόνευσαν τὸν Ἱππάρχον, ὕμνουντο ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων ὡς ἐλευθερωταὶ τῶν Ἀθηνῶν ἀπὸ τῶν τυράννων. Τὸ ἄγαλμά των ἵστατο ἐν τῇ ἀγορᾷ τῶν Ἀθηνῶν. — ἐς τὸν ἄ. ἀνθ. βίον = ἕως ἂν ζῶσιν ἄνθρωποι = αἰωνίως. — γὰρ διῆ = διότι ὡς γνωστόν. — ἐξ οὗ, δηλ. χρόνου = ἀφ' ὅτου. — ἤκουσι = ἐληλύθασι. — ὑποκύψωσι = ὑποταχθῶσι. — δέδεται = ἀττ. δέδεικται = ἔχει δειχθῇ, δηλ. διὰ τῆς διαγωγῆς, ἣν ἐπεδείξαντο οἱ Πέρσαι πρὸς τὰς ἄλλας πόλεις, ἃς ὑπέταξαν, ὡς τὴν Ἐρέτριαν. — παραδεδομένοι, δηλ. ὑπὸ τῶν Μήδων (=Περσῶν). — ἦν... περιγένηται, δηλ. τῇ συμβολῇ = ἐὰν νικήσῃ ἐν τῇ μάχῃ. — οἷη τέ ἐστὶ=δύνεται. — διῆ=κυρίως. — τοι (ἐξαίρει τὸ σὲ)... ἂν.=

βεβαίως εἰς σέ (ὑπὲρ τοὺς ἄλλους) ἀνήκει=ἀπὸ σοῦ βεβαίως ἐξαρ-
τᾶται· ὥς ὑποκμ. τούτου χρησιμεύει τὸ ἀπαρμφ. ἔχειν. — τούτων
τῶν πρηγματίων, ἐξαρτ. ἐκ τοῦ κῦρος ἔχειν=τὴν ἀπόφασιν ἔχειν.
— ἔρχομαι φράσων = μέλλω νὰ εἶπω. — ἡμέων, ἐκ τοῦ αἰ γνῶ-
μαι.—οὔ, δηλ. κελευόντων.—νυν, πῶς ἀπαντᾷ παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς;
— ἔλλομαι (= ἄττ. ἐλπίζω), ἐνταῦθα (ἀναφορικῶς πρὸς δυσμενές
τι) = φοβοῦμαι. Ὁ Μιλτ. ἐφοβεῖτο μήπως συμβῇ στάσις τις ἰδίᾳ
παρὰ τῶν φίλων τοῦ Ἰππίου, ἥτις τοσοῦτον ἠθέλην ἐπενεργήσῃ
ἐπὶ τῶν Ἀθηναίων, ὥστε οὗτοι νὰ παραδοθῶσιν εἰς τοὺς ἐχθρούς.
Ὁ φόβος οὗτος τοῦ Μιλτ. ἦτο ἡτιολογημένος (πρβλ. κεφ. 115). —
διασείσιν = ὅτι θὰ κλονίσῃ. — πρὶν τι καὶ σ. Ἀθ. μετεξετέροισι
(= ἄττ. ἐνίοις) ἐγγενέσθαι = πρὸ τοῦ ἀκόμῃ ἐμπέσῃ εἰς τινὰς
τῶν Ἀθηναίων κακὴ τις σκέψις (δηλ. ἢ τῆς προδοσίας). —
θεῶν τὰ ἴσα νεμόντων, ὑποθ. μτχ. = ἐάν οἱ θεοὶ ἀπονέμωσι
τὸ ἴσον = ἐάν εἶναι ἀμερόληπτοι. — τῇ συμβολῇ = τῇ μάχῃ =
ἐν τῇ μάχῃ. — ἐς σέ τείνει = εἰς σέ ἀπόκειται. — ἐκ σέο ἤρτη-
ται (τοῦ ῥ. ἀρτιάω) = ἀπὸ σοῦ ἐξαρτᾶται. — τοι = ἄττ. σοι. —
ἦν δέ . . . ἔλλῃ = ἐάν δὲ προτιμήσῃς. — τήν, δηλ. γνώμην. —
τῶν ἀποσπενδόντων = τῶν μετὰ σπουδῆς ἀποτρεπόντων. — τῶν
ἐγώ . . . ἐναντία = τὰ ἐναντία τούτων τῶν ἀγαθῶν, ἃ ἐγὼ
κατέλεξα.

Κεφ. 110.

προσκιτᾶται = ἀποκτᾷ μὲ τὸ μέρος του. — προσγενομένης . . .
τῆς γνώμης = ἐπειδὴ προσετέθη ἡ γνώμη. — ἐκεκύρωτο = ἀπε-
φασίσθη ὀριστικῶς. — μετὰ δὲ = ἄττ. μετὰ δὲ ταῦτα. — τῶν ἢ γνώμῃ
ἔφ. συμβάλλειν = τῶν ὁποίων ἡ γνώμη ἀπέβλεπεν εἰς τὸ νὰ συμ-
πλέκωνται. — πρυτανίῃ = ἄττ. πρυτανεία, ὑπερ ἐνταῦθα = ἡγε-
μονία, ἀρχιστρατηγία. Ἐκαστος τῶν 10 στρατηγῶν ἐναλλάξ ἐπὶ
μίαν ἡμέραν εἶχε τὴν ἡγεμονίαν. — ἐκάστου, γενκ. κτητ. τοῦ
ἐγίνετο· κατ' ἔννοιαν = ὅτε εἰς ἕκαστον ἐξ αὐτῶν ἤρχετο ἡ σειρὰ
νὰ ἔχῃ τὴν ἡγεμονίαν τῆς ἡμέρας. — παρεδίδοσαν, τῇ πρωτο-
βουλίᾳ τοῦ Ἀριστείδου. — δεκόμενος, δηλ. αὐτήν, τὴν πρυτανίην.
— οὔτι κω = οὔπω τι = οὐδόλως ἀκόμῃ. — συμβολὴν ἐποιέετο = συν-
έβαλλε. — πρὶν γε δὴ αὐτοῦ πρ. ἐγένετο = ἕως ὅτου τέλος ἔφθασεν
ἡ ἰδική του πρυτανεία.

Κεφ. 111.

περιῆλθε, δηλ. ἡ πρυτανιή=περιφερομένη ἀπὸ στρατηγοῦ εἰς στρατηγὸν (=περι) ἦλθεν.— ἐνθαῦτα δὴ = τότε πλέον.— κέρεος, πῶς ἀπαντᾷ παρὰ τοῖς Ἀττικ.; (ἰδ. Ἡροδ. διάλεκτ. σελ. 84, § 22). — τότε = τότε (ἀκόμῃ), ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν χρόνον τοῦ Ἡροδότου. — οὕτω, ἐπεξηγεῖται διὰ τοῦ τὸν πολέμαρχον ἔχειν. — ἡγεομένου δὲ τούτου, δηλ. τοῦ Καλλιμάχου = τούτου δὲ ἔχοντος τὴν πρώτην θέσιν, δηλ. τὴν ἄκραν τοῦ δεξιοῦ κέρατος. — ἐξεδέκοντο = ἠκολούθουν. — ὥς ἡριθμόοντο = καθὼς ἡριθμοῦντο, δηλ. κατὰ τὴν σειράν των, ἣτις διὰ κλήρου ὠρίζετο. — ἐχόμεναι ἄλλ. = πλησίον ἀλλήλων. — ἀπὸ ταύτης, ἡ ἀπὸ ληπτέα ἢ χρονικῶς = ἀπό, ἢ αἰτιολογικῶς = ἔνεκα. — σφι = δι' αὐτοὺς (τοὺς Πλαταιεῖς) συναπτέον τῷ κατεύχεται. — θυσίας Ἀθηναίων ἀναγόντων = ὅτε οἱ Ἀθηναῖοι ἔφερον ἐπάνω εἰς τὴν Ἀκρόπολιν (ἀνά) θυσίας = ὅτε οἱ Ἀθηναῖοι ἐθυσίαζον. — πανηγύριος = ἀττ. πανηγύρεις = ἑορτάς. Ἐννοοῦνται τὰ μεγάλα Παναθήναια, ἅτινα ἦγοντο πρὸς τιμὴν τῆς Πολιάδος Ἀθηνᾶς. — ἐν τῇσι πεντετηρίσι = κατὰ πᾶν τέταρτον ἔτος. — ἅμα τε Ἀθην. . . ., ἡ σύνταξις: λέγων τὰ ἀγαθὰ γίνεσθαι ἅμα τε Ἀθηναίοισι καὶ Πλαταιεῦσι. — τὸ στρατόπεδον = τὸ στράτευμα. Ἡ ἔννοια: ὁ Μιλτιάδης, ἵνα ἀποφύγῃ τὸν κίνδυνον τῆς ὑπὸ τῶν Περσῶν κυκλώσεως, ἔδωκεν εἰς τὸ μέτωπον τοιαύτην ἀνάπτυξιν, ὥστε τὸ εὖρος αὐτοῦ ἦτο ἴσον πρὸς τὸ τῆς ἐχθρικῆς παρατάξεως. — ἐξισούμενον, δηλ. κατὰ μέτωπον. — τὸ μὲν αὐτοῦ μέσον . . . τὸ δὲ κέρας . . ., παράθεσις κατ' ἐπιμερισμὸν εἰς τὸ στρατόπεδον, ὕπερ ἔπρεπε νὰ τεθῇ κατὰ γενκ. τοῦ στρατοπέδου. — αὐτοῦ, δηλ. τοῦ στρατοπέδου. — ἐπὶ τάξις ὀλίγας = κατὰ βάθος εἰς ὀλίγας τάξεις = δηλ. εἶχε βάθος παρατάξεως ὀλίγων ἀνδρῶν (πιθανῶς τριῶν). — ταύτη = ἐκεῖ = ἐν τῷ μέσῳ. — ἔρρωτο (ὑπερσυντλ. τοῦ ῥ. ῥώννυμι) πλήθει = εἶχεν ἐνισχυθῇ διὰ πλήθους (διότι ἀπὸ τῶν δύο κεράτων κυρίως ἐξήρτα ὁ Μιλτιάδης τὴν κρίσιν τοῦ ἀγῶνος).

Κεφ. 112.

σφι, ποιητικὸν αἷτιον τοῦ διετέτακτο· διατί κατὰ δοτκ.; — διετέτακτο, ἀπροσώπως = ἡ διαίταξις (= ἡ παράταξις) ἐγεγέννητο. —

σφάγια = 1) τὰ εἰς θυσίαν προσφερόμενα ζῷα, 2) θυσίαι, ὡς ἐνταῦθα. — καλὰ = αἷσια. — ἐνθαῦτα, τί ἐπίρρ. εἶναι, τοπικὸν ἢ χρονικ.; — ὡς ἀπεΐθησαν (= ἄττ. ἀφείθησαν [τοῦ ῥ. ἀφίημι]) = ὡς (δοθέντος σημείου) ἀφέθησαν (ἐκ τοῦ τόπου, ἐνθα ἴσταντο). — ἴεντο = ὤρμων (κατὰ συμβουλήν τοῦ Μιλτιάδου, ἵνα ἀποφεύγῃσι τὰ βέλη τῶν Περσῶν τοξοτῶν). — ἔς = ἐναντίον. — ἦσαν, συνεφώνησε πρὸς τὸ κατηγγρμ. στάδιοι, ὡς πλησιέστερον, καὶ οὐχὶ πρὸς τὸ ὑπκμ. τὸ μεταίχμιον = ἄττ. τὸ μέσον = τὸ μεταξὺ (τῶν αἰχμῶν = ὕπλων) διάστημα. — αὐτῶν, δηλ. Ἀθηναίων καὶ Περσῶν. — στάδιοι . . . ὀκτώ, περίπου $\frac{1}{4}$ τῆς ὥρας. — ἐπιόντας, δηλ. τοὺς Ἀθηναίους. — ἐπέφερον = ἀπέδιδον. — καὶ πάγχυ = ἄττ. καὶ πάντῃ ὁ Ἡρόδ. μεταχειρίζεται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐν τοιαύτῃ ἐννοίᾳ τὸ κάριον. — καὶ πάγχυ ὀλεθρίην, συναπτέον τῇ μανίῃν = καὶ παρὰ πολὺ ὀλεθρίαν. — ὀλίγους, κατηγγρμ. τοῦ ἐπαιγομένου (= ἱεμένους) = ὅτι ἐν μικρῇ ἀριθμῇ ὤρμων τοῦτο δ' ἐτι ἐπιτείνεται διὰ τοῦ καὶ τούτους δρόμῳ = καὶ μάλιστα δρομαίως. — ἵππου = ἱππικοῦ. — τοξευμάτων = τοξοτῶν = ἐλαφρῶς ὀπλισμένων στρατιωτῶν. — ταῦτα, ὅτι δηλ. οἱ Ἀθηναῖοι ἦσαν ἀνόητοι. — κατεϊκάζον, συνηθέστερον τὸ ἀπλοῦν εἵκαζον = συνεπέρινον. — ἀθροοί, ἄν καὶ δρόμῳ ὤρμων. — τῶν, ἔλξῃς ἀντὶ τοὺς = οὓς. — ἴδμεν = ἄττ. ἴσμεν (τίνος ῥ.); — δρόμῳ ἔς πολ. ἐχρήσαντο = ἔτρεξαν δρομαίως κατὰ τῶν πολεμίων. — ἀνέσχοντο, πῶς ἀπαντᾷ παρὰ τοῖς Ἀττικαῖς; — ἐσθῆτα (= ἐνδυμασίαν) Μηδικήν, οἱ Πέρσαι ἔφερον περὶ τὰς κεφαλὰς τιάρας, περὶ τὸ σῶμα χιτῶνας ποικιλοχρώμους θώρακας, περὶ τὰ σκέλη ἀναξυρίδας (= βράκας), γέρρα (= ἀσπίδας ἐπιμήκεις), βραχέα ἀκόντια, τόξα μεγάλα, βέλη καλάμινα καὶ φαρέτρας, πρὸς δὲ ἐγχειρίδια παρὰ τὸν δεξιὸν μηρόν. — τοὺς . . . ἐσθημένους, παρκμ. ἀχρήστου τινὸς ῥ., τοῦ ἐσθῆω (ἐσθῆ) = ἄττ. ἐνδύω. Ὁ Ἡρόδ. ὁμιλεῖ ἐνταῦθα μόνον περὶ τῶν ἐν τῇ Ἑλλάδι Ἑλλήνων οἱ ἐν τῇ Ἀσίᾳ Ἕλληνες πολλάκις εἶχον συμπλακῇ ἐν μάχῃ μετὰ τῶν Περσῶν. — τέως = ἕως τότε. — καὶ τὸ οὔνομα = (οὐ μόνον τὸ ὄραν Μήδους, ἀλλὰ) καὶ τὸ . . . — Μήδων, παρ' Ἡροδ. πολλάκις γίνεται χρῆσις τῶν Μήδων καὶ Περσῶν ἀδιαφόρως. — φόβος = φοβερόν. — ἀκοῦσαι, πότεν ἔξαπτ.;

Κεφ. 113 - 114.

μαχομένων, δηλ. αὐτῶν (= τῶν Ἀθην. καὶ Περσῶν). — τὸ μὲν μέσον... ἐνίκων = εἰς μὲν τὸ κέντρον ἐνίκων (διότι ἐν αὐτῷ εἶχον ταχθῇ περισσότεροι καὶ οἱ ἀνδρειότεροι, ἐν ᾧ τοῦναντίον ἐν τῷ ἑλλ. στρατῷ τὸ κέντρον ἦτο ἀραιόν). — τοῦ στρατοπέδου = τοῦ στρατεύματος. — τῇ, ἐπὶ βρ. τοπ. = ἀττ. ἡ = ἐκεῖ ὅπου. — ἐτετάχατο = τειταγμένοι ἦσαν (ιδ. Ἡροδ. διάλεκτ. σελ. 86, § 40). — Σάκαι, οὗτοι κατέκουν εἰς τὰ ΒΑ τῆς Βακτριανῆς καὶ ἐθεωροῦντο ὡς ἀνδρειότεροι καὶ καλύτεροι στρατιῶται τοῦ περσικοῦ στρατοῦ. — κατὰ τοῦτο, τοπικῶς = ἐνταῦθα, δηλ. εἰς τὸ κέντρον. — ῥήξαντες = ἀττ. διακόψαντες = διαρρήξαντες, δηλ. τὸ μέσον. — ἐς τὴν μεσόγειαν = εἰς τὴν ξηράν. — τὸ δὲ κέρασ = εἰς δὲ τὸ κέρασ. — τὸ μὲν τετραμμένον = τοὺς μὲν τετραμμένους, δηλ. εἰς φυγὴν. — ἔων = ἀττ. εἶων. — τοῖσι δὲ... ῥήξασι, συναπτέον τῷ ἐμάχοντο = πρὸς τοὺς διαρρήξαντας δὲ τὸ μέσον αὐτῶν, ἅφ' οὗ συνήψαν τὰ δύο κέρατα, ἐμάχοντο. Ἡ ἔννοια: οἱ Ἀθηναῖοι συνήνωσαν καὶ τὰ δύο νικηφόρα κέρατα τοῦ στρατεύματός των, ἵνα διὰ τούτων προσβάλωσι τὸ κέντρον τῶν ἐχθρῶν, ὅπερ εἶχε διαρρήξει καὶ καταδιώξει τὸ μέσον τοῦ ἑλλ. στρατοῦ. — κόπτοντες, δηλ. αὐτούς. — ἐς ὃ = ἀττ. ἕως. — πῦρ τε αἵτεον, ἵνα δηλ. καύσωσι τὰ πλοῖα. — ἐπελαμβάνοντο, ἀποπειρατ. παραττ. = προσεπάθουν νὰ πιάνωσι. — τοῦτο μὲν... τοῦτο δὲ = ἅφ' ἑνὸς μὲν... ἅφ' ἑτέρου δέ. — τῷ πόνῳ = τῇ μάχῃ. — ἀνὴρ γενόμενος ἀγαθὸς = ἀνὴρ ἀναδειχθεὶς γενναῖος. — ἀπὸ δ' ἔθανε, τμήσις = ἀπέθανε δέ. — Κυνέγειρος, ὁ ἀδελφὸς τοῦ ποιητοῦ Αἰσχύλου, μετασχόντος ὡσαύτως καὶ τούτου τῆς μάχης. — Θρασύλεω, ὄνομα. Θρασύλεως (ιδ. Ἡροδ. διάλ. σελ. 83, § 17). — ἐνθαῦτα = ἐν τούτῳ τῷ πόνῳ. — τὰ ἄφλαστα = τὰ κατὰ τὴν πρῶμναν κοσμήματα τοῦ πλοίου. — τὴν χεῖρα, αἵτ. τοῦ κατὰ τι. — τοῦτο δὲ = πρὸς τούτοις. — πολλοὶ τε καὶ οὐνομαστοί, παῖον τὸ β. τῆς προτάσεως;

Κεφ. 115 - 117.

ἐπεκράτησαν = ἐγένοντο κύριοι. — ἔξανακρουσάμενοι, ἐνταῦθα = ἀποπλεύσαντες· ἀνακρούομαι, κυρίως = πλέω ὀπισθοδρομικῶς

ἔχων τὸ ἔμβολον ἐστραμμένον πρὸς τοὺς ἐχθρούς. — ἐκ τῆς νήσου, δηλ. τῆς Αἰγυλείας (μεταξὺ Εὐβοίας καὶ Ἀττικῆς) ἐν αὐτῇ οἱ Πέρσαι εἶχον καταλίπει τὰ ἐκ τῆς Ἐρετρίας ἀνδράποδα. — βουλόμενοι φθῆναι τοὺς Ἀθηναίους ἀπικόμενοι ἐς τὸ ἄστυ = ἐπειδὴ ᾗθελον νὰ φθάσωσι πρὸ τῶν Ἀθηναίων εἰς τὸ ἄστυ. — αἰτία ἔσχε = κατηγορία διεδόθη. — ἐν = μεταξύ. — ἔξ, συναπτόν τῷ μηχανῆς = ἔνεκα πανουργίας τῶν Ἀλκμεωνιδῶν. — Ἀλκμεωνιδέων, οὗτοι ἦσαν ὀνομαστὴ οἰκογένεια ἐν Ἀθήναις, συντελέσασα πολὺ εἰς τὴν ἔξωσιν τῶν Πεισιστρατιδῶν ὥς ἐκ τούτου οἱ Ἀλκμεωνίδαι δὲν ἦτο δυνατόν νὰ συνεννοηθῶσι πρὸς τοὺς Πέρσας ὥς ὑποστηρίζοντας τὸν Ἰππίαν· ὅθεν ἡ κατηγορία αὕτη ἦτο συκοφαντία. Τὴν ἀσπίδα πιθανῶς ἀνέδειξαν οἱ ἐν Ἀθήναις μηδίζοντες. — αὐτοὺς, τοὺς Πέρσας· ὑποκμ. τοῦ ἐπινοηθῆναι (= ἄττ. ἐπινοῆσαι) = ὅτι αὐτοὶ ἐπενόησαν. — ταῦτα, δηλ. νὰ προσβάλωσιν ἀπροσδοκῆτως τὰς Ἀθήνας, ἐν ᾧ ὁ στρατὸς τῶν Ἀθηναίων ἦτο ἐν Μαραθῶνι. — τούτους γὰρ... ἀναδέξαι (= ἄττ. ἀναδεῖξαι), τὸ ἀπαρμψ. ἐκ τοῦ νοουμένου ἐλέγετο = διότι ἐλέγετο ὅτι οὗτοι (οἱ Ἀλκμεωνίδαι) συμφωνήσαντες μὲ τοὺς Πέρσας ἀνύψωσαν καὶ ἔδειξαν ἀσπίδα. — ἀσπίδα, ὥς σημεῖον τοῦ ὅτι αἱ Ἀθηναὶ ἦτο δυνατόν νὰ προσβληθῶσι. — ἐοῦσι = ἐν ᾧ ἦσαν. — ὥς ποδῶν εἶχον = ὅσον ταχέως ἠδύναντο οἱ πόδες των = ὥς τάχιστα. — ἐβώθειον = ἔσπευδον πρὸς ὑπεράσπισιν. — ἔφθησαν ἀπικόμενοι = ἔφθασαν πρότερον. — πρὶν ἢ = ἄττ. πρίν. — ἔξ Ἡρακλείου τοῦ ἐν Μαραθῶνι, πρβλ. κεφ. 107. — ἐν Κυνοσάργεϊ, τὸ Κυνοσαργες, ἔνθα τὸ Ἡράκλειον (ὁ ναὸς τοῦ Ἡρακλέους), ἦτο γυμνάσιον ἐν Ἀθήναις παρὰ τὴν εἰς Φάληρον ἄγουσαν ὁδὸν (ΝΑ. τοῦ σημερινοῦ Α' στρατιωτικοῦ νοσοκομείου παρὰ τὴν Γαργαρέταν). — ὑπεραιωρηθέντες (= ἄττ. ὑπεραρθέντες) Φαλήρου = φανέντες πρὸ τοῦ Φαλήρου (τοῦ ἀρχαιστάτου λιμένος τῶν Ἀθηνῶν [βλ. εἰκ. ἐν πίν. IV]). — τότε, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν ὕστερον χρόνον, καθ' ὃν ὁ Πειραιεὺς ἦτο λιμὴν τῶν Ἀθηνῶν. — ὑπὲρ (= πρὸ) τούτου, δηλ. τοῦ Φαλήρου. — ἀνακωχεύσαντες τὰς νέας = κρατήσαντες τὰ πλοῖα εἰς τὰ πανιά. — ἀπέπλεον... ἐς τὴν Ἀσίην, διότι εἶδον τοὺς ἐν Κυνοσάργει Ἀθηναίους ὁρατοὺς ὄντας ἐκ Φαλήρου. — ὁπίσω = ἄττ. πάλιν. — κατά, μετ' αὐτ. = ἄττ. εἰς ἣ περι.

Κεφ. 119.

τοὺς δὲ τῶν Ἑρετρ. ἡνδραποδισμένους, περὶ τοῦ πράγμ. πρβλ. κεφ. 101.—προσέσχον ἔς=προσωρμίσθησαν εἰς. — ἐνεῖχε...χόλον (=ἀττ. ὀργήν) = ὠργίζετο. — οἷα ἀρξάντων...τῶν Ἑρετρ. = ἅτε ἀρξάντων...τῶν Ἑρ.=ἐπειδὴ οἱ Ἑρετριεῖς ἔκαμαν ἀρχήν· ἢ μετχ. κατὰ γενικήν, ἐν ᾧ προηγείται ἡ δοτκ. σφι.—ἀδικίης, ποίαν ἀδικίαν ἔπραξαν οἱ Ἑρετριεῖς; — προτέρων=κατὰ πρῶτον· συναπτέον τῷ ἀρξάντων· συνήθης παρ' Ἡροδ. πλεονασμός. — ἀπαχθέντας... ἑόντας, τί μετχ. εἶναι αὐταί; — ἐποίησε, δηλ. αὐτοὺς, τοὺς Ἑρετριεῖς. — κατοίκησε, πῶς ἀπαντᾷ παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς; — ἐν σταθμῷ ἔωυτοῦ=ἐν ἐπαύλει του· ἐκ τούτου ἔξαρτ. ἡ γενκ. τῆς Κισσίας χώρας. Κισσία ὀνομάζεται ἡ χώρα τῆς Περσίας, ἐν ᾗ κεῖται ἡ πρωτεύουσα τὰ Σοῦσα. — καὶ μέχρι ἐμέο = ἀκόμη (=καὶ) κατὰ τοὺς χρόνους μου. Ὁ Ἡρόδ. κατὰ πᾶσαν πιθανότητα εἶχεν ἐπισκεφθῇ καὶ αὐτὴν τὴν χώραν.—τὴν ἀρχαίην γλῶσσαν=τὴν μητρικὴν τῶν γλῶσσαν, δηλ. ἐκείνην, ἣν πρότερον ἐν Ἑρετρίᾳ ὠμίλουν. — ἔσχε, ἀμετβ.=συνέδρυσαν.

Κεφ. 120.

μετὰ τὴν πανσέληνον, περὶ τοῦ πράγμ. πρβλ. κεφ. 106. — ἔχοντες σπουδὴν πολλήν = σπεύδοντες πολὺ. — καταλαβεῖν = νὰ φθάσωσι.—οὕτω ὥστε κτλ., ἀκριθέστερος προσδιορισμός τοῦ ἔχοντες σπ. πολλήν.—τριταῖοι (=τὴν τρίτην ἡμέραν [ἀπὸ τῆς ἐκ Σπάρτης ἀναχωρήσεως]) ἐγένοντο ἐν τῇ Ἀττ., ἡ πανσέληνος τοῦ Καρνείου μηνὸς τοῦ 490 π. X. συνέβη κατὰ τοὺς γενομένους ὑπολογισμοὺς τῇ 9^ῃ Σεπτ. Οἱ Σπαρτ. λοιπὸν ἐκκινουσιν ἐκ Σπάρτης τῇ 10^ῃ καὶ φθάνουσιν εἰς Ἀθήνας τῇ 12^ῃ, τῇ ὑστεραίᾳ τῆς μάχης. Κατὰ ταῦτα ἡ μάχη συνεκροτήθη τῇ 11^ῃ Σεπτ. — τῆς συμβολῆς = τῆς μάχης· ἔξαρτ. ἐκ τοῦ ὕστερου· κατ' ἔννοιαν = μετὰ τὴν μάχην.—ἀπικόμενοι, μετχ. ἐνδοτική.—ἰμείροντο=ἀττ. ἐπεθύμουν. — τοὺς Μήδους, δηλ. τοὺς πεσόντας ἐν Μαραθῶνι Πέρσας. — μετὰ δὲ=μετὰ δὲ ταῦτα.—αἰνέοντες=ἀττ. ἐπαινοῦντες.—ἀπαλλάσσοντο=ἐπέστρεφον.

[VII]

*Α'. Οἱ Ἕλληνες καὶ οἱ Πέρσαι εἰς τὸ στενὸν
τῶν Θερμοπυλῶν.*

(Κεφ. 201-207)

Κεφ. 201.

Ξέρξης, οὗτος μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς τοῦ Δαρείου ἀπεφάσισε νὰ ἐπιχειρήσῃ τὴν τρίτην ἐκστρατείαν κατὰ τῆς Ἑλλάδος. Ἀφ' οὗ λοιπὸν ἐπὶ 4 ἔτη προητοιμάσθη, ἀνεχώρησε τῷ 480 ἐκ Σάρδεων διευθυνόμενος πρὸς τὸν Ἑλλησπόντον· τοῦτον δὲ διαβάς μετὰ τοῦ πολυαρίθμου στρατοῦ του καὶ διαπεραιωθεὶς εἰς Εὐρώπην ἐβάδισε διὰ τῆς Θράκης πρὸς τὴν Μακεδονίαν. Οἱ Ἕλληνες κατανοήσαντες τὸν ἐπικρεμάμενον κατὰ τῆς Ἑλλάδος κίνδυνον συνήλθον εἰς σύνοδον ἐν τῷ Ἰσθμῷ τῆς Κορίνθου, ἐνθα ἀποφασίζεται 1) νὰ καταληφθῇ τὸ στενὸν τῶν Θερμοπυλῶν διὰ στρατοῦ, ὅπως ἐμποδισθῇ ἢ πρὸς τὰ πρόσω πορεία τοῦ Ξέρξου, ὅστις ἐν τῷ μεταξὺ εἶχεν εἰσθάλει διὰ Θεσσαλίας εἰς τὴν Μαλίδαν χώραν, καὶ 2) νὰ πλεύσῃ ἅπας ὁ ἑλλ. στόλος εἰς τὸ Ἀρτεμίσιον, ἄκρωτήριον πρὸς Β. τῆς Εὐβοίας, ἵνα ἀντιταχθῇ κατὰ τοῦ περσ. στόλου.—τῆς Μηλίδος=ἄττ. τῆς Μαλίδος· ἐξαρτ. ἐκ τοῦ ἐν τῇ Τρηχινίῃ (=Τραχινίᾳ), δηλ. γῆ=ἐν τῇ Τραχινίᾳ χώρᾳ τῆς Μαλίδος.—ἐν τῇ διόδῳ = ἐν τῷ στενῷ, δηλ. ἐν τῇ στενῇ παρόδῳ, ἣτις ἐσχηματίζετο μεταξὺ τοῦ ὄρους Καλλιδρόμου καὶ τοῦ Μαλιακοῦ κόλπου· ἡ πάροδος αὕτη κατὰ τὴν εἴσοδον καὶ ἐξοδον ἦτο τόσον στενὴ, ὥστε μία μόνον ἄμαξα ἠδύνατο νὰ διέλθῃ δι' αὐτῆς.—καλέεται, πῶς παρὰ τοῖς Ἀττ.;—ὁ χῶρος=ὁ τόπος.—πλεόνων=ἄττ. πλειόνων.—Θερμοπύλαι, διὰ τὰς θερμὰς θειούχους πηγὰς, αἵτινες ἀναβλύζουσι παρὰ τὸ στενόν.—ἐπιχωρίων=ἐντοπίων.—Πύλαι, διότι κατὰ τὰ δύο ἄκρα ὁ δρόμος συνεχλείετο οὕτως ὑπὸ τῶν προεκθαλλομένων προεξοχῶν τοῦ ὄρους Καλλιδρόμου, ὥστε ἐσχηματίζοντο οἶονε! δύο πύλαι τῆς στενῆς παρόδου.—νυν =

τοίνυν = λοιπόν. — ἑκάτεροι = οἱ δύο στρατοί. — ἐν τούτοις τοῖς χωρίοις, παρὰ τοῖς Ἀττ. πῶς; — ὁ μὲν, δηλ. ὁ Ξέρξης. — ἐπεκράτεω τῶν πρὸς β. ἄν. ἐχόντων πάντων = κατεῖχεν ὅλα τὰ πρὸς βορρᾶν ἀποθλέποντα μέρη. — οἱ δέ, δηλ. οἱ Ἑλλήνες. — πρὸς νότον καὶ μεσαμβρίην (= μεσημβρίαν), πλεονασμός. — τῶν... φερόντων, ἀμετβ. = τῶν... ἐχόντων ἢ γενκ. ἐκ τοῦ νοουμένου ῥ. ἐπεκράτεον = κατεῖχον τὰ πρὸς νότον καὶ μεσημβρίαν ἀποθλέποντα μέρη. — τὸ ἐπὶ ταύτης τῆς ἡπείρου, κυρίως = ὡς πρὸς τὸ ἐπὶ ταύτης τῆς ἡπείρου μέρος· εἶτα = ταύτης τῆς ἡπείρου.

Κεφ. 202 - 203.

οἷδε = οἱ ἐξῆς. — Ἑλλήνων, γενκ. διαίρηκ. τοῦ οἱ ὑπομένοντες. — οἱ ὑπομένοντες τὸν Πέρσιν (= τὸν Περσῶν βασιλέα ἢ τοὺς Πέρσας) = οἱ ἀναμένοντες τὴν προσβολὴν τῶν Περσῶν. — ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ, δηλ.; — ἡμίσεες ἑκατ. = ἡμίσεις (δηλ. πεντακόσιοι) ἐξ ἑκάστης πόλεως. — ὀγδώκοντα = ἄττ. ὀγδοήκοντα. — παρῆσαν = προσῆλθον. — Θεσπιεῖς = οἱ κάτοικοι τῆς Θεσπείας (πόλεως Βοιωτικῆς πρὸς Δ. τῶν Θηβῶν). — πρὸς τούτοις = ἐκτὸς τούτων. — ἐπὶ κλητοὶ ἐγένοντο = ἐπεκλήθησαν = προσεκλήθησαν. Τοιαῦται περιφράσεις τοῦ εἶναι καὶ γίνεσθαι μετὰ ῥηματικ. ἐπιθέτου εἰς-τος συνήθεις εἶναι παρ' Ἡροδότῳ, σπάνια δὲ παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς. — πανστρατιῇ (ᾧ), διότι εἰς τούτους ὡς κατοικοῦντας ἐγγύτατα τῶν στενῶν ἄμεσος ἦτο ὁ κίνδυνος, ἐὰν οἱ Πέρσαι ἐγένοντο κύριοι τῶν στενῶν. Οἱ ἀκολουθήσαντες Λοκροὶ ἡριθμοῦντο περὶ τοὺς χιλίους. — Φωκέων χίλιοι, ἐκ πόσων ἀνδρῶν ἀπετελέσθη ἅπας ὁ ὑπὸ τὸν Λεων. στρατός; — αὐτοὶ = ἄφ' ἑαυτῶν, χωρὶς δηλ. νὰ ἀναμένωσι τὴν συμβουλὴν τῆς ἐλλληνικῆς συμμαχίας. — σφείας = αὐτοὺς (τίνας;). — οἱ Ἑλλήνες, δηλ. οἱ εἰς τὸ στενὸν τῶν Θερμοπυλῶν ἡθροισμένοι, ὁ στρατός τοῦ Λεωνίδου. — πρόδρομοι, κατγρμ. = ὡς προπορευόμενοι, ὡς πρωτοπορία. — προσδόκιμοι... εἶεν = (ἔτι) ἀναμένονται· τὸ προσδόκιμον εἶναι παθ. τοῦ προσδοκᾶν ὡς κατωτέρω τὸ ἐν φυλακῇ εἶναι παθ. τοῦ ἐν φυλακῇ ἔχειν. — πᾶσαν... ἡμέρην, αἰτιτκ. τοῦ χρόνου = ἡμέραν μὲ τὴν ἡμέραν. — σφι (= ἄττ. σφίσι) = αὐτοῖς, δηλ. τοῖς Ἑλλήσιν ποιητικ. αἷτιον τοῦ ἐν φυλακῇ εἶναι, διότι τοῦτο = φυλάσσοιτο. — φρουρουμένη = ἄττ. φρουρουμένη ἢ μετχ. αἰτιλγκ. — καὶ (ὑπὸ) τῶν... ταχθέντων = καὶ ὑπ' ἐκείνων, οἵτινες ὑπηρέτουν.

—σφι, δηλ. τοῖς Λοκροῖς καὶ Φωκεῦσι.—δεινὸν=ἄξιον φόβου.—θεὸν εἶναι, παρατηρητέα ἢ μεταβολὴ τῆς συντάξεως· ἐτέθη ἀπαρμφ. μετὰ τὸ ὥς κτλ. — τὸν ἐπιόντα, δηλ. τὸν Ξέρξην. — τῷ = ἄττ. φ. — ἐξ ἀρχῆς, τοῦτο προσδιορίζεται ἀκριβέστερον διὰ τῆς μετχ. γινομένῳ = ἐξ ἀρχῆς ἀπὸ τῆς γεννήσεώς του = ἀπὸ τῆς στιγμῆς τῆς γεννήσεώς του. — κακόν... οὐ συνεμίχθη, δηλ. ἀγαθοῖσι=μὲ τὴν εὐτυχίαν δὲν ἀνεμίχθη δυστυχία τις.—αὐτῶν, δηλ. τῶν θνητῶν.—μέγιστα, δηλ. κακὰ συνεμίχθη.—ὦν = ἄττ. οὖν. — τὸν ἐπελαύνοντα=τὸν ἐπιόντα.—ὥς ἔοντα (=ἄττ. ὄντα)=ἐπειδὴ (οὗτος) εἶναι.—ἀπὸ τῆς δόξης πεσεῖν=ψευσθῆναι τῆς δόξης=νὰ ἀποτύχη τῆς προσδοκίας του.—οἱ δέ, δηλ. οἱ Λοκροὶ καὶ οἱ Φωκεῖς. — ἐβώθεον = ἄττ. ἐβοήθουν = ἔσπευδον. — ἐς τὴν Τρηχίνα, ἔνθα τότε οἱ σύμμαχοι ἀκόμῃ εὐρίσκοντο.

Κεφ. 204.

κατὰ πόλις=ἄττ. κατὰ πόλεις=χωριστὰ κατὰ πόλεις.—ἐκάστων, ἑξαρτ. ἐκ τοῦ στρατηγοῦ.—θαυμαζόμενος = ἄττ. θαυμάζομενος.—ἡγεόμενος, πῶς ἀπαντᾷ παρὰ τοῖς Ἀττ. καὶ τί σημ. μετὰ γενκ. συντασσόμενον (παντὸς τοῦ στρ.); — Λακεδαιμόνιος ἦν Λεωνίδης κτλ., ἡ γενεαλογία αὕτη δεικνύει τὴν ἐπιφανῆ καταγωγὴν τοῦ Λεωνίδου. — ὁ Ἀναξανδρίδew, περὶ τῆς καταλ. εἰς τῆς γενκ. τῶν πρωτοκλ. ἀντὶ οὐ ἰδ. Ἡροδ. διάλεκτ. σελ. 83, § 13.—τοῦ Λέοντος = τοῦ υἱοῦ τοῦ Α. — τοῦ Ἀρχέλεω = τοῦ υἱοῦ τοῦ Ἀρχελάου. — τοῦ Ἡγησίλεω = ἄττ. τοῦ Ἀγησιλάου. — τοῦ Ἡγίος = ἄττ. τοῦ Ἀγίδος = τοῦ υἱοῦ τοῦ Ἀγ.—τὴν βασιληίην, πῶς ἀπαντᾷ παρὰ τοῖς Ἀττικαῖς; — ἐξ ἀπροσδοκήτου = ἀπροσδοκήτως = παρ' ἐλπίδα. Ὁ Λεωνίδας ὥς ἔχων δύο ἀδελφοὺς πρεσβυτέρους, τὸν Κλεομένην καὶ τὸν Δωριέα, οὐδέποτε ἠλπίζε νὰ τύχη τῆς βασιλείας. Ἐπειδὴ ὅμως ὁ Κλεομένης ἀπέθανεν ἄτεκνος ἀρσενικοῦ παιδός, ὁ δὲ Δωριεὺς δὲν ὑπῆρχε πλέον, ἀλλ' εἶχεν ἀποθάνει καὶ αὐτός, ἡ βασιλεία περιήλθεν εἰς τὸν Λεωνίδαν.

Κεφ. 205.

ἦε=ἄττ. ἦει· παρτκ. τίνος ῥήμ.; — ἐπιλεξάμενος = ἀφ' οὗ ἐξελέξε.— τοὺς κατεστειῶτας = ἄττ. τοὺς καθεστηκότας ἢ καθεστῶτας = τοὺς διὰ τοῦ νόμου ὠρισμένους· ἐννοοῦνται οἱ κατ' ἐκλογὴν ὑπὸ

τοῦ βασιλέως προσλαμβανόμενοι 300 ἐν ἐπικινδύνοις ἐπιχειρήσει
καὶ οὐχὶ οἱ ἱππεῖς ἢ οἱ καθεστηκότες τὴν ἡλικίαν. — καὶ τοῖσι ἐτύγχ.
π. ἐόντες, ἀναφορκ. πρότασις χρησιμεύουσα ὡς δ' προσδιορισμὸς τοῦ
ἀνδρας' τό τε ἔπρεπε κυρίως νὰ ᾔτο μετὰ τὸ κατεστεῶτας = καὶ
εἰς οὓς κατὰ τύχην ἦσαν παῖδες. Ὁ Λεων. ἐκλέγει 300 ἀνδρας,
οἵτινες πάντες εἶχον οἴκοι παῖδας ἄρρενας, ἵνα μὴ ἐν περιπτώσει
θανάτου των ἐξαφανισθῇ τὸ γένος των. Ἐκ τοῦ γεγονότος δὲ τού-
του συνάγεται, ὅτι ὁ Λεωνίδας εἶχεν εὐθύς ἐξ ἀρχῆς τὴν πρόθυ-
μον ἀπόφασιν νὰ ἐκτεθῇ εἰς τὴν θυσίαν τοῦ θανάτου. — παραλα-
βών, συναπτέον τῷ καὶ Θηβ. τοὺς κτλ. = καὶ Θηβαίων τούτους,
οὓς κτλ. — ἀπίκετο = ἀττ. ἀφίκετο. — ἐς τὸν ἀριθμὸν λογισάμενος
εἶπον = ἀπαριθμήσας (= ἐν τῇ ἀπαριθμήσει) ἀνέφερα (ἀνωτέρω
[ἐν κεφ. 202]). Ἦσαν δὲ οὗτοι πόσοι; — τοῦδε εἵνεκεν = ἔνεκα
τῆς ἐπομένης αἰτίας' ἐπεξηγεῖται διὰ τοῦ ὅτι (= διότι) σφέων
κτλ. — σπουδὴν ἐποιήσατο = ἐσπούδασε = προσεπάθησεν, ἐφρόντι-
σεν. — μόνους = ἀττ. μόνους. — σφέων (= αὐτῶν) μεγάλως κατηγό-
ρητο (παθ. τοῦ κατηγορεῖν τί τις) μηδίζειν (ὑποχμ. τοῦ κατη-
γόρητο) = εἶχε γίνεи μεγάλη κατηγορία κατ' αὐτῶν, ὅτι ἐμήδιζον.
— παρεκάλει = προσεκάλει, δηλ. αὐτοὺς (τίνας;). — ἐθέλων, μετχ.
αἰτλγχ. — εἴτε συμπέμψουσι εἴτε καὶ ἀπερέουσι (= ἀττ. ἀπεροῦσι
[τίνας β. εἶναι;]), πλαγ. ἐρωτ. πρ. = ἐὰν θὰ ἀποστείλωσι βοήθειαν
ἢ καὶ θὰ ἀρνηθῶσι. — ἐκ τοῦ ἐμφανέος = ἐμφανῶς = φανερά (πρβλ.
κεφ. 204 «ἐξ ἀπροσδοκίτου»). — οἱ δέ, τίνες; — ἄλλα φρονέοντες
= ἂν καὶ ἄλλα ἐφρόνουν, δηλ. ἂν καὶ ἐμήδιζον. — ἔπεμπον, δηλ.
συμμάχους, ὑπερ νοητέον ἐκ τοῦ συμμαχίην.

Κεφ. 206.

πρώτους, κατγρμ. = ὡς πρωτοπορίαν. — ἦν αὐτοῦς, δηλ. τοὺς
Σπαρτιάτας. — ὑπερβαλλομένους, δηλ. στρατεύεσθαι = ὅτι ἀναβάλ-
λουσι νὰ ἐκστρατεύωσιν. — μετὰ δὲ = ἀττ. μετὰ δὲ ταῦτα (δηλ. μετὰ
τὴν ἐορτὴν τῶν Καρνείων). — Κάρνεια, ἐορτὴ τελουμένη ἐν Σπάρτῃ
κατ' ἔτος πρὸς τιμὴν τοῦ Καρνείου Ἀπόλλωνος καὶ διαρκοῦσα
ἐννέα ἡμέρας' πρβλ. βιβλ. VI, κεφ. 106 (ἐν σελ. 105). — σφι = ἀττ.
σφίσι = αὐτοῖς. — ὀρτιάσαντες = ἀττ. ἐορτιάσαντες' ἢ μετχ. χρονκ. —
κατὰ τάχος = ταχέως. — βωθήσειν, πῶς ἀπαντᾷ παρὰ τοῖς Ἀττι-
κοῖς; — πανδημεῖ = πανστρατιῇ (ᾱ). — ὧς = ἀττ. οὕτως. — ἐνέ-

νωντο = ἐνενόηντο (περί τοῦ οἱ = ω ἰδὲ Ἡροδ. διάλεκτ. σελ. 81, § 3) = εἶχον κατὰ νοῦν· ὑπερσυντλκ. τοῦ νοεῖσθαι = ἀττ. διανοεῖσθαι. — ἕτερα τοιαῦτα = τὰ αὐτά· τίνα; — ποιήσιν, τὸ ἀπαρμψ. ἐκ τοῦ ἐνένωντο· συνήθως μετὰ τὰ ῥήμ. τὰ ἔχοντα τὴν ἔννοιαν τοῦ διανοεῖσθαι, μέλλειν, εὐχέσθαι κ. τ. τ. τίθεται τὸ ἀπαρμψ. κατὰ μέλλ. χρόνον. — ἦν ... συμπεσοῦσα = συνέπεσε. — κατὰ τωὐτὸ (= ταὐτὸ) = κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον. — (ἡ) Ὀλυμπιάς = ἀττ. τὰ Ὀλύμπια = οἱ Ὀλυμπιακοὶ ἀγῶνες. — τούτοισι τ. πρ. = μὲ ταῦτα τὰ συμβάντα, δηλ. μὲ τὴν ἐκστρατείαν εἰς Θερμοπύλας· ἡ δοτκ. ἀποδοτέα εἰς τὸ κατὰ τωὐτὸ καὶ εἰς τὸ συμπεσοῦσα. — οὐκ ὦν δοκέοντες = λοιπὸν ἐπειδὴ δὲν ἤλπιζον. — οὕτω, συναπτόεν τῇ κατὰ τάχος = τόσον ταχέως. — διακριθῆσθαι τὸν ... πόλεμον = ὅτι θὰ τελειώσῃ ὁ πόλεμος. — τοὺς προδρόμους, τοὺς μνημονευθέντας ἐν κεφ. 203.

Κεφ. 207.

διενένωντο = ἀττ. διενενόηντο = εἶχον κατὰ νοῦν. — πέλας = ἐγγύς, πλησίον. — τῆς ἐσβολῆς = τῆς διόδου, τοῦ στενοῦ. — ἐγένετο = ἦλθεν. — καταρρωδέοντες = ἀττ. κατορρωδοῦντες = πολὺ φοβούμενοι. — ἀπαλλαγῆς = ἀττ. ἀφόδου, ἀποχωρήσεως. — ἐλθοῦσι = ἀφ' οὗ ἔλθωσιν. — ἔχειν ἐν φυλακῇ = φυλάττειν· ποῖον τὸ παθητκ.; — Φωκ. καὶ Λ. περισπερχθέντων (τοῦ ῥ. περισπέρχομαι) = ἐπειδὴ οἱ Φωκεῖς καὶ οἱ Λ. πολὺ (= περι-) δυσηρεστήθησαν (καθ' ὅσον αὐτοὶ μάλιστα πάντων ὡς κατοικοῦντες ἐγγύτατα τῶν στενῶν θὰ ἐκινδύνεον, ἂν κατελείποντο ὑπὸ τῶν Πελοπον.). — τῇ γνώμῃ ταύτῃ = διὰ τὴν γνώμην ταύτην (τῶν Πελοπον., δηλ. νὰ ἐπιστρέψωσιν εἰς τὸν Ἰσθμὸν καὶ νὰ φυλάττωσι τοῦτον). — αὐτοῦ, ποῦ; — πόλις, πῶς ἀπαντᾷ παρὰ ταῖς Ἀττ.; — κελεύοντας, τί μετχ. εἶναι αὕτη; — ὡς ἐόντων ... ὀλίγων = ἐπειδὴ ἦσαν ὀλίγοι. — ἀλέξασθαι (τοῦ ῥ. ἀλέξομαι) = ἀμύνασθαι· ἔξαρτ. ἐκ τοῦ ὀλίγων = εἰς τὸ νὰ ἀποκρούσωσιν.

Β'. Αἱ περὶ Θερμοπύλας μάχαι (480).

(Κεφ. 208 - 213, 215 - 233)

Κεφ. 208.

ταῦτα βουλ. σφέων = ἐν ᾧ αὐτοί, δηλ. οἱ ἐν Θερμοπύλαις Ἑλληνες, ἐσκέπτοντο ταῦτα. — κατὰσκοπον, κατήγμ. = ὡς κατάσκοπον. — ἰδέσθαι = ἄττ. ἰδεῖν· τὸ ἀπαρμψ. εἶναι καθαρῶς τελικόν = ἵνα ἴδῃ. — ὁκόσοι εἰσὶ καὶ ὅ,τι πο. ἰέοιεν, πλάγ. ἐρωτ. προτάσεις = πόσοι εἶναι καὶ τί πράττουσι. Παρατηρητέα ἡ ἀλλαγὴ τῶν ἐγκλίσεων. — ἀκηκόεε = ἄττ. ἡκηκόει. — δέ, ἐνταῦθα = γάρ. — ἔών, πῶς ἀπαντᾷ παρὰ τοῖς Ἀττ.; — ἄλισμένη (= ἄττ. ἡλισμένη) εἴη = ἦτο συνηθροισμένη· τοῦ ῥ. ἀλίζεσθαι. — ταῦτη = ἐνταῦθα· ποῦ; — καὶ τοὺς ἡγεμόνας, ὡς εἶησαν, πρόληψις = καὶ ὡς ἡγεμόνες εἶησαν. — γένος, αἰτιατικ. τοῦ κατὰ τι· περὶ τῆς καταγωγῆς τοῦ Λεωνίδου ἰδ. κεφ. 204. — προσήλασε = (ἔφιππος) ἐπλησίασεν. — ἐθηεῖτο, παρτικ. τοῦ θηεῖσθαι = ἄττ. θεᾶσθαι. — κατώρα = ἄττ. καθεώρα = ἔβλεπε καλῶς. — τοῦ τείχεος, ἐκ τοῦ ἔσω. Τοῦτο τὸ τεῖχος εἶχον κτίσει· πρὸ πολλῶν ἐτῶν οἱ Φωκεῖς, ἵνα προφυλάττωνται ἀπὸ τῶν προσβολῶν τῶν ἀσπόνδων αὐτῶν ἐχθρῶν, τῶν Θεσσαλῶν. — τὸ = ὅ. — ἀνορθώσαντες = ἀφ' οὗ ἀνήγειραν (διότι· τὸ πλεῖστον μέρος αὐτοῦ ὡς ἐκ τῆς πολυκαίριας εἶχε καταπέσει). — εἶχον ἐν φυλακῇ = ἐφυλάσσον· τὸ παθ. τούτου εἶδομεν ἀνωτέρω ἐν κεφ. 203 «ἐν φυλακῇ εἶη». — οἷά τε ἦν = οἷόν τε ἦν = ἦτο δυνατόν. — ὁ δέ, ἐὰν δύο πράξεις ἀποδίδωνται ἐν ἀντιθέσει εἰς τὸ αὐτὸ ὑποκμ., πολλακίς ἐπαλαμβάνεται τὸ ἐνεργοῦν ὑποκμ. ἐν τῇ ἀντιθέσει καὶ γίνεται χρῆσις τοῦ ὁ δέ (οἱ δέ), ἐν ᾧ τὸ αὐτὸ ὑποκμ. μένει. Ἀντὶ τοῦ ὁ δέ ἀνεμένομεν μόνον τὸν δέ = ἀλλά. — ἐμάνθανε = παρετήρει. — τοῖσι = οἷς. — ἔκειτο = ἐτέθειτο· τίθεσθαι δὲ τὰ ὅπλα = στρατοπεδεύειν· ὥστε τοῖσι... ἔκειτο = οἷτινες εἶχον στρατοπεδεύσει. — ὥρα = ἄττ. ἑώρα. — τοὺς μὲν... τοὺς δέ = ἄλλους μὲν... ἄλλους δέ. — τὰς κ. κτενιζομένους = ὅτι ἐκτένιζον τὰς κόμας των. Οἱ Σπαρτ. συνήθιζον πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς μάχης νὰ κτενίζωσι τὰς κόμας αὐτῶν καὶ νὰ κοσμῶσι τὰς κεφαλὰς διὰ στεφάνων, ὥσει παρε-

σχευάζοντο πρὸς ἑορτήν τινα. — θηεύμενος, πῶς ἀπαντᾷ παρὰ τοῖς Ἀττ.; — ἐθώμαζε=ἄττ. ἐθαύμαζε. — ἀτρεκέως=ἀκριβῶς. — κατ' ἡσυχίην=ἡσυχῶς, ἀνενοχλήτως· ἢ κατὰ μετ' αἰτιατκ. ἐν τροπικῇ σημασίᾳ, ὡς κατὰ τάχος (κεφ. 206). — οὔτε... τε=ὄχι μόνον δέν... ἀλλὰ καί. — ἀλογίης (-ας) ἐκύρησε πολλῆς=καταφρονήσεως ἔτυχεν (ὁ ἱππεύς) πολλῆς, δηλ. ἔδειξαν οἱ Ἕλλ. δι' αὐτὸν μεγάλην ἀδιαφορίαν. — τά περ = ἅπερ. — ὁπώπερ=ἄττ. ἐοράκει.

Κεφ. 209.

οὐκ εἶχε συμβαλέσθαι = δὲν ἠδύνατο νὰ ἐννοήσῃ. — τὸ εὖν=τὸ ἀληθές· ἐπεξηγεῖται διὰ τοῦ ὅτι παρεσκευάζοντο κτλ. — ὡς ἀπολεόμενοι (=ἄττ. ἀπολούμενοι) καὶ ἀπολέοντες (=ἄττ. πῶς;), μετχ. τελικαί=ἵνα καταστραφῶσι καὶ ἵνα καταστρέψωσι. — κατὰ δύναμιν=ἕσον δύνανται· συναπτέον τῷ ἀπολέοντες. — ἀλλ' αὐτῷ γ. γὰρ (=ἐπεὶ) κτλ. = ἀλλ' ἐπειδὴ ἐφαίνοντο (τίνες;) εἰς αὐτόν, ὅτι ἔπραττον γελοῖα. — Δημάρητον (=Δημάρατον), ὁ Δημάρ. ἦτο βασιλεὺς ἐν Σπάρτῃ· στερηθεὶς οὗτος τῆς βασιλείας τῷ 491 κατέφυγεν εἰς Περσίαν παρὰ τὸν Δαρεῖον τὸν Ὑστάσπου καὶ ἠκολούθησε τὸν Ξέρξην ἐκστρατεύσαντα κατὰ τῆς Ἑλλάδος τῷ 480. — μιν εἰρώτα (=ἄττ. ἡρώτα) ἔκαστα τούτων=ἡρώτα αὐτὸν περὶ ἐνὸς ἐκάστου τούτων· παρατηρητέα ἢ μετὰ διπλῆς αἰτιατκ. σύνταξις τοῦ ἐρωτᾶν. — πρὸς τῶν Λ.=ὑπὸ τῶν Λ. — μεν=ἄττ. μου. — καὶ πρότερον εὔτε (=ἄττ. ὅτε) κτλ., ὅτε ὁ Ξέρξης ἐν Δορίσκῳ — πόλει παραθαλασσίᾳ τῆς Θράκης — ἔκαμεν ἐπιθεώρησιν καὶ ἀρίθμησιν παντὸς τοῦ στρατοῦ, ὃν ἤγεν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἐκάλεσε καὶ τότε τὸν Δημάρατον καὶ ἠρώτησεν αὐτόν, ἂν οἱ Ἕλλ. θὰ τολμήσωσι ν' ἀνισταθῶσι κατὰ τοσοῦτου πολυαρίθμου στρατοῦ· ὁ Δημάρ. ἀποκρινόμενος εἰς τὸν Ξέρξην ὑπέδειξε — καὶ τότε — τὴν ἀνδρείαν τῶν Ἑλλ., ἰδίᾳ τῶν Σπαρτ., καὶ διεβεβαίωσεν αὐτόν ὅτι πάντως οἱ Σπαρτ. καὶ μόνοι θ' ἀνισταθῶσι κατ' αὐτοῦ καὶ δὲν θὰ ὑποχωρήσωσιν. Ὁ Ξέρξης ἀκούσας ταῦτα δὲν ἐπίστευσεν, ἀλλὰ τὰ ἐθεώρησε γελοῖα. — ὀρμῶμεν = ἄττ. ὠρμῶμεν = ἡρχόμεθα. — γέλωτά με ἔθεν (=ἄττ. ἔθου) = με κατέστησας ἀντικείμενον γέλωτος=μὲ περιεγέλασας. — λέγοντα, ἡ μετχ. αἰτλγκ. — τῇ (=ἄττ. ἡ) περ = πῶς. — ὥρων, πῶς ἀπαντᾷ παρὰ τοῖς Ἀττ.; — ἐμοὶ γὰρ (=δὲ) τὴν ἀλ. ἀσκέειν... ἀγὼν μέγιστός ἐστι=ἐγὼ ὁμῶς φιλοτιμοῦ-

μαὶ (πάντοτε) νὰ λέγω τὴν ἀλήθειαν. — ἀντία σεῦ = ἀπέναντί σου. ἀπικάται = ἄττ. ἀφιγμένοι εἰσί. — μαχησόμενοι, πῶς ἀπαντᾷ παρὰ τοῖς Ἀττ.; — ἐσόδου = διόδου. — ταῦτα = εἰς ταῦτα, δηλ. πρὸς μάχην. — νόμος... ἐστί, ἢ σύνταξις: νόμος γὰρ (= δὲ) σφί ἐστι ἔχων οὕτω = νόμος δὲ σφι οὕτω (= ὧδε) ἔχει = ἡ ἐξῆς δὲ συνήθεια εἰς αὐτοὺς ὑπάρχει· ἐπεξηγεῖται διὰ τοῦ ἐπεὰν κτλ. — ἐπεὰν = ἄττ. ἐπὰν. — κινδυνεύειν, μετὰ δοτκ. (τῇ ψυχῇ) ἀντὶ τῆς περὶ μετὰ γενκ. = κινδυνεύειν περὶ τῆς ψυχῆς (= τῆς ζωῆς). — τὰς κ. κοσμέονται = τὰς ἑαυτῶν κεφαλὰς κοσμοῦσιν. — ἐπίστασο = ἄττ. ἐπίστω· τίνος ῥήμ.; — τὸ ὑπομένον, περιληπτικόν = τοὺς ὑπομένοντας = ἐκείνους, οἳτινες ἔμενον ὀπίσω. — καταστρέψαι (= ἄττ. καταστρέφει), μέλ. τοῦ καταστρέφομαι = ὑποτάττω. — ἔστι, ἀνεμένετο πρὸ τούτου τὸ ὅτι ἦ ὧς. — σε... χεῖρας ἀνταειρόμενον (= ἄττ. ἀνταιρόμενον, τοῦ ῥ. ἀνταιρομαι) = νὰ ὑψώσῃ τὰς χεῖράς του ἐναντίον σου. — πρὸς βασιλήϊν (ἐπίθετον) καὶ π. καλ... προσφέραι (εἰ) = ἐπέρχεσαι ἐναντίον βασιλικῆς καὶ ἐνδοξοτάτης πόλεως. — ἄνδρας ἀρίστους (= ἀνδρειστάτους), ἔξαρτ. ἐκ τῆς πρὸς. — κάρτα = ἄττ. λίαν. — ἄπιστα = ἀπίστευτα. — δεύτερα = ἐκ δευτέρου. — ἐπειρώτα = ἄττ. ἐπηρώτα. — τοσοῦτοι = τόσον ὀλίγοι. — ἐμοὶ χρᾶσθαι (ἀντὶ προστακτ. = χρῶ) ὧς ἀνδρὶ ψ. = νὰ μὲ θεωρῇς ὧς ψεύστην. — τοι = ἄττ. σοι. — ταύτη... τῇ (= ἄττ. ἡ) = οὕτω... ὅπως.

Κεφ. 210.

οὐκ ἔπειθε, παρτκ. ἀποπειρατ. = δὲν ἠδύνατο νὰ καταπείσῃ. — τέσσαρας = ἄττ. τέσσαρας. — παρεξήκε (τοῦ ῥ. παρεξίημι) = ἀφῆκε νὰ παρέλθωσιν. — αἰεὶ, ἄττ. πῶς ἀπαντᾷ; — ἀποδρῆσεσθαι = ἄττ. ἀποδράσεσθαι = ὅτι θὰ φύγωσιν. — ὧς = ἐπειδὴ. — ἀπαλλάσσοντο = ἄττ. ἀπηλλάσσοντο = ἀνεχώρουν. — οἱ, δηλ. τῷ Ξέρξῃ. — ἂν κ. ἄβ. διαχρεώμενοι (= ἄττ. διαχρώμενοι) μένειν = ὅτι ἔμενον μεταχειριζόμενοι (= ἔχοντες) ἀναΐδειαν καὶ ἀπερικοψίαν = ὅτι ἔμενον ἀπὸ ἀναΐδειαν καὶ ἀπερικοψίαν. — Κίσσιοι, κάτοικοι τῆς Κισσίας, χώρας ἐν Περσίᾳ. — σφέας = αὐτοὺς, δηλ. τοὺς Ἑλληνας· ἡ αἰτιατκ. χρησιμεύει ὡς ἀντικμ. τοῦ ζωγρήσαντας καὶ ἄγειν. — ζωγρήσαντας = ἀφ' οὗ συλλάβωσι ζῶντας. — ἐς ὅπιν τὴν ἑωυτοῦ = ἐνώπιόν του. — φερόμενοι = ὀρμητικῶς. — ἔπιπτον = ἐφονεύοντο. — ἐπεσήσαν = ἄττ. ἐπεισήσαν = εἰσῆρχοντο εἰς τὰς θέσεις τῶν πιπτόντων. — οὐκ ἀπῆ-

λαυνον=δὲν ἀπήρχοντο.—καίπερ μ. προσπταίοντες=ἂν καὶ πολὺ ἐβλάπτοντο. — δῆλον ἐποίησαν παντί τῳ (= τινὶ) καὶ οὐκ ἦκιστα (= μάλιστα) αὐτῷ β., κατ' ἔννοιαν = (τότε) ἔβλεπεν ἕκαστος καὶ μάλιστα αὐτὸς ὁ βασιλεὺς. — ἡ συμβολή=ἡ μάχη.—δι' ἡμέρας= δι' ὅλης τῆς ἡμέρας.

Κεφ. 211.

ἐλείτε = ἄττ. ἐλεί. — τριχέως (= ἄττ. τραχέως) περιείποντο = ἐβλάπτοντο. — ἐνθαῦτα = τότε. — ὑπεξήσαν = ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἀπεσύροντο· πῶς ἀπαντᾷ παρὰ τοῖς Ἄττ. ὁ τύπος; — ἐκδεξάμενοι = διαδεχθέντες. — τοὺς = (ἐκεῖνοι) οὓς. — ἀθανάτους, οὗτοι ἦσαν δεκαχισχίλιοι ἐπίλεκτοι στρατιῶται· ἐκαλοῦντο δὲ οὕτω, διότι ἀντικαθίσταντο πάντοτε οἱ ὑπὸ νόσου θνήσκοντες ἢ οἱ φονευόμενοι, ὥστε νὰ μένῃ πάντοτε ἀμείωτος ὁ ἀριθμὸς τῶν 10,000. — ὥς δὴ οὗτοί γε... κατεργασόμενοι, δηλ. τοὺς Ἕλληνας=ἐλπίζοντες φυσικῶς, ὅτι οὗτοι τοῦλάχιστον θὰ νικήσωσι τοὺς Ἕλληνας. — εὐπετέως = εὐπετῶς=εὐκόλως. — συνέμισγον, τοῦ ῥ. συμμίσγειν = ἄττ. συμμιγνύναι = συμπλέκεσθαι. — οὐδὲν πλέον ἐφέροντο=οὐδὲν περισσότερον κατώρθουν.—τὰ αὐτά, δηλ. ἐφέροντο. — τῆς στ. τ. Μηδικῆς, ὅ' ὅρος τῆς συγκρ.—ἄτε... μαχόμενοι καὶ... χρεώμενοι... καὶ οὐκ ἔχοντες = ἐπειδὴ ἐμάχοντο καὶ μετεχειρίζοντο καὶ δὲν ἠδύναντο. — ἐν στει(ε)νοπόρῳ χώρῳ = εἰς στενωτάτον μέρος. — δούρασι, πῶς ἀπαντᾷ παρὰ τοῖς Ἄττ.; — ἥπερ = ἄττ. ἦ = παρά. — πλήθει χρ. = νὰ χρησιμοποιοῦνται πολὺ πλῆθος (= τὸ πλῆθος αὐτῶν). — ἄλλα, αἰτιατικ. τοῦ κατὰ τι εἰς τὸ ἀποδεικνύμενοι, ἐξ οὗ ἐξαρτ. ἢ μετχ. ἐξεπιστάμενοι = καὶ εἰς ἄλλα ἀποδεικνύμενοι ὅτι ἐγνωρίζον καλῶς (ἐξ-) νὰ μάχωνται μεταξὺ μὴ γνωρίζοντων. — καὶ... φεύγεσκον, μετὰ τὴν μετχ. ἀποδεικνύμενοι ἔπεται πρότασις ἀντὶ μετχ. καὶ... φεύγοντες. — ὅκως (= ἄττ. ὁπότε) ἐντρέψειαν τὰ ν. = ὁσάκις ἔστρεφον τὰ νῶτα = στρέφοντες τὰ νῶτα. — ἄλεες (= ἄλεις ὀνομαστ. τοῦ ἐνκ. ἀλῆς) = ἄττ. ἀθροοί = ὅλοι ὁμοῦ, συνηγμένοι, δηλ. χωρὶς νὰ διασπάσωσι τὴν τάξιν καὶ διασκορπισθῶσι.—φεύγεσκον (περὶ τοῦ ἀναυξήτου τύπου τῶν θαμιστ. ἰδ. Ἡροδ. διάλ. σελ. 85, § 35) δῆθεν=κατὰ τὸ φαινόμενον ἔφευγον=προσεποιοῦντο ὅτι ἔφευγον.—πατάγῳ=μέ κρότον (τῶν ὕπλων). — οἱ δέ, δηλ. οἱ Λακεδαιμόνιοι. — καταλαμβανόμενοι = ὁσάκις προσεφθά-

νοντο.—ἄν... ὑπέστρεφον, ἐνταῦθα ὁ ἄν μετὰ τοῦ παρτι. ἐκφράζει τὸ κατ' ἐπανάληψιν γιγνόμενον ἐν τῷ παρελθόντι· ὥστε = ὑπέστρεφον=ἔστρεφον ὀπίσω.—ἀντίοι εἶναι=ἄττ. ἐναντιοῦσθαι = μὲ τὸν σκοπὸν νὰ ἐναντιώνωνται.—μεταστρεφόμενοι=ἐπιστρέφοντες.—κατέβαλλον=ἀπέκτεινον· τὸ παθ. τούτου τὸ πίπτειν.—πλήθει=πλήθος=κατὰ τὸ πλῆθος.—ἐνθαῦτα=τότε· πότε;—ἐδυνέατο=ἄττ. ἠδύναντο.—παραλαβεῖν=νὰ κατορθώσῃ.—τῆς ἐσόδου πειρώμενοι=προσπαθοῦντες νὰ καταλάβῃσι τὴν δίοδον.—καὶ... προσβάλλοντες=ἄν καὶ προσέβαλλον.—κατὰ τέλεα (=τέλη) =κατὰ τάγματα.—παντοίως=κατὰ πολλοὺς καὶ διαφόρους τρόπους.—ἀπῆλυνον ὀπίσω, ἄνωτέρω ἐν κεφ. 210 εἶδομεν τὸ ρ. ἄνευ τοῦ ὀπίσω.

Κεφ. 212.

ἐν ταύτησι τ. προσόδοισι τῆς μάχης = κατὰ ταύτας τὰς ἐπιθέσεις, τὰς προσβολάς.—θηεύμενον=ἄττ. θεώμενον· ὡς φαίνεται ὁ Ξέρξης παρετήρει τὴν μάχην ἐξ ὑψηλῆς θέσεως (ὡς παρὰ τὴν Σαλαμίνα).—ἀναδραμεῖν=ἔτι ἀνεπήδησε.—δεῖσαντα περὶ τῇ στρατιῇ=ἐπειδὴ ἐφοδῆθη διὰ τὸ στράτευμά του.—ἀέθλεον=ἄττ. ἐμάχοντο.—ἅτε ὀλίγων ἑόντων, δηλ. τῶν Ἑλλήνων· γενκ. ἀπόλυτος, ἄν καὶ ἀκολουθεῖ τὸ σφέας, πρὸς ὃ ἔπρεπε νὰ συμφωνήσῃ ἡ μτχ.—γάρ=δηλαδή.—ἐλπίσαντες... συνέβαλλον=συνεπλέκοντο ἐπὶ τῇ ἐλπίδι ὅτι κτλ.—κατατετριωματίσθαι=ἄττ. κατατετριῶσθαι = ὅτι εἶχον καταπληγῶθῃ (ἐν ταῖς συμπλοκαῖς τῆς προηγουμένης ἡμέρας).—οὐκ οἴους τε ἔσεσθαι ἔτι=καὶ ὅτι δὲν θὰ εἶναι πλέον ἱκανοί.—χεῖρας ἀνταείρασθαι (=ἄττ. ἀντάρασθαι)=ν' ἀντισταθῶσι.—κεκοσμημένοι=τεταγμένοι.—ἐν μέρει=μὲ τὴν σειράν, διαδοχικῶς.—δὲ=γάρ.—οὗρος=ἄττ. ὄρος (δηλ. τὸν Καλλίδρομον).—φυλάξοντες, τί μτχ. εἶναι;—τὴν ἀτραπὸν=τὸ μονοπάτι. Περιγραφὴν αὐτῆς βλ. κατωτέρω ἐν κεφ. 216.—εὗρισκον, δηλ. ἐν τοῖς Ἑλλησιν.—ἄλλοιότερον=διαφορετικώτερον.—ἢ τῇ πρ. ἐνώρων (=ἄττ. ἐνεώρων), δηλ. ἐν τοῖς Ἑλλησι=ἄπ' ὅ,τι εἶχον ἴδῃ τὴν προηγουμένην ἡμέραν.

Κεφ. 213.

ἀπορέοντος βασιλέως, γενκ. ἀπόλυτος, ἄν καὶ ἀκολουθεῖ τὸ οἶ.—ὅ τι χρήσ. τῷ π. πρ.=πῶς νὰ μεταχειρισθῇ τὴν παροῦσαν περί-

στασιν = τί νὰ κάμῃ εἰς τὴν παροῦσαν περίστασιν. — Ἐπιάλτης = ἄττ. Ἐφιάλτης. — Μηλιεύς (= ἄττ. Μαλιεύς), κάτοικος τῆς Θεσσαλικῆς Μαλίδος, ἧς πρωτεύουσα ἦτο ἡ Τραχίς. — ἤλθῃ οἱ (δηλ. τῷ Ἐέρξῃ) ἐς λόγους = ἦλθεν εἰς συνομιλίαν μετ' αὐτοῦ (δηλ. τοῦ Ἐέρξου). — μέγα τι δοκέων . . . οἴσασθαι = πιστεύων ὅτι θὰ λάβῃ μέγα τι (ὡς ἀνταμοιβήν). — ἔφρασε = εἶπε, προέδωκε. — οὔρεος, πῶς ἀπαντᾷ παρὰ τοῖς Ἄττ.; — διὰ τοῦ οὔρεος (δηλ. τοῦ Καλλιδρόμου) φέρουσαν, βλ. σχέδ. μάχης ἐν πίν. IV. — ταύτη = ἐνταῦθα, δηλ. ἐν Θερμοπύλαις. — ὑπομείναντας = μείναντας. — ὕστερον, ὅτε δηλ. οἱ Πέρσαι κατέλιπον τὴν Ἑλλάδα. — καὶ οἱ φυγόντι, ἔξαρτ. ἐκ τοῦ ἐπεκηρύχθη = καί, ὅτε οὗτος ἔφυγε, διὰ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ὠρίσθη. — ἀργύριον = χρηματικὴ ἀμοιβή. — ὑπὸ τῶν Πυλαγόρων, οἱ Πυλαγόροι (ῆ -αι) ἦσαν οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν 12 λαῶν τῶν μετεχόντων τοῦ ἀμφικτυονικοῦ συνεδρίου. — χρόνῳ ὕστερον = βραδύτερον. — κατῆλθε = ἐπανῆλθε. — γὰρ = ἐπειδὴ. — Ἀντικύρη (-α), πόλις παρὰ τὸν Μαλιακὸν κόλπον, ἢ πατρὶς τοῦ Ἐφιάλτου (βλ. σχέδ. μάχης ἐν πίν. IV). — ἀπέθανε, παθ. τοῦ ἀποκτείνειν δι' αὐτὸ καὶ τὸ ποιητ. αἷτιον ὑπὸ Ἀθηνάδεω (= ἄττ. Ἀθηνάδου).

Κεφ. 215.

ἐπεὶ, αἰτιολογ. — τά (= αἱ) ὑπ. ὁ Ἐπ. κατεργάσεσθαι, ὑποκμ. τοῦ ἦρεσε = ὅσα ὑπεσχέθη ὁ Ἐφιάλτης ὅτι θὰ κατορθώσῃ. — καὶ τῶν ἐστρατήγεε = καὶ τούτους, ὧν ἐστρατήγεε. Ἐννοοῦνται οἱ ἀθάνατοι. — ὁρμέατο = ἄττ. ὠρμηντο = ἐξεκίνησαν. — περὶ λύχνων ἀφ᾽ = περὶ τὴν ὥραν, καθ' ἣν ἀνάπτονται οἱ λύχνοι, δηλ. κατὰ τὴν ἑναρξίν τῆς νυκτός. — ἐξεῦρον = εἶχον εὖρει (πρότερον). — Μηλιέες, πῶς ἀπαντᾷ παρὰ τοῖς Ἄττ.; — κατηγήσαντο (= ἄττ. καθηγήσαντο), δηλ. τὴν ἀτραπὸν κατηγεῖσθαι τινι, κυρίως = ὁδηγεῖν τινα· εἰτα = δεικνύναι εἰς τινα τὴν ὁδόν· ὥστε Θεσσαλ. κατηγήσαντο = εἶχον δεῖξει εἰς τοὺς Θεσσαλοὺς τὴν ἀτραπὸν (πρβλ. βλ. VI, κεφ. 102). — ὅτε οἱ Φωκ. ἐφραῖζαντο τείχεϊ, περὶ τοῦ πράγμ. πρβλ. κεφ. 208, ἐν σελ. 119. — τὴν ἐσβολὴν = τὴν δίοδον, τὸ στενόν. — ἦσαν ἐν σκέπη τοῦ π. = προεφυλάττοντο ἀπὸ τὸν πόλεμον. — ἐκ τόσου δή, δηλ. χρόνου = λοιπὸν ἐκ τοσούτου χρόνου (ἀφ' ὅτου δηλ. οἱ Μαλ. εἶχον δεῖξει εἰς τοὺς Θεσσαλ. τὴν ἀτραπὸν). — κατεδέδεκτο = ἄττ. κατεδέδεικτο· εἰς τοῦτο ἀνήκει ἡ δοτικ. Μηλιεῦσι = εἶχε καταδει-

χθῆ εἰς τοὺς Μαλιεῖς· κατ' ἔννοιαν=εἶχον ἀναγνωρίσει· οἱ Μαλιεῖς.
—ἐοῦσα, δηλ. ἡ ἐσβολή· τί μτχ. εἶναι;—οὐδὲν χρηστή=οὐδόλως
χρήσιμος, δηλ. πρὸς ἀπόκρουσιν τῶν ἐχθρῶν.

Κεφ. 216.

ἔχει δὲ ᾧδε = ἔχει δὲ ὡς ἐξῆς = εἶναι δὲ τιαύτη. — Ἀσωπός,
νῦν ῥύαξ ὀνομαζ. Καρθουναριά (βλ. σχέδ. μάχ. ἐν πίν. IV).—δια-
σφάξ, γος=χαράδρα.—τῷ οὐρεῖ τούτῳ = εἰς τοῦτο τὸ μέρος τοῦ
ὄρους (Καλλιδρόμου, δι' οὗ ἡ ἀτραπὸς ἦγε).—κεῖται=τέθεται=
ἐστίν.—Ἀνόπαια, νῦν «μουνοπάτι» (βλ. σχέδ. ἐν πίν. IV).—
τείνει = ἐκτείνεται. — κατὰ ῥάχιν = εἰς ῥάχην τινά. — Ἀλπηνὸς
(ἢ Ἀλπηνοί), πόλις ἐν Λοκρίδι.—τῶν Λοκρίδων, δηλ. πόλεων.—
πρώτην ἐοῦσαν... πρὸς τῶν Μηλιέων=ἦτις πρώτη εἶναι (εἰς τὸν
ἐρχόμενον) ἀπὸ (τῆς χώρας) τῶν Μαλιέων. — καὶ κατὰ Μελ. καλ.
λίθον = καὶ εἰς τὴν ὀνομαζομένην Μελάμπυγον πέτρων. Τὸ ὄν.
Μελάμπυγος κατ' ἀρχὰς ἦτο ἐπίθετον τοῦ Ἡρακλέους· ἀπεδόθη δὲ
εἰτα τοῦτο καὶ εἰς τὸν ἐν Θερμοπύλαις λίθον, ἐφ' οὗ ποτε ἐκοι-
μήθη ὁ Ἡρακλῆς.—Κερκώπων, οὗτοι ἦσαν ἐν τῇ Ἑλλ. μυθολογίᾳ
μικρὰ σκωπτικὰ καὶ πανοῦργα ὄντα· ταῦτα ἀπὸ τὸν Ἡρακλέα
κοιμώμενόν ποτε ἐπὶ τοῦ Μελ. λίθου ἀφῆρεσαν τὰ ὄπλα, δι' ὧν
ὑστερον τὸν ἠπέλουν· ὁ Ἡρακλ. ὅμως συλλαβὼν ἐδέσμευσεν αὐτά,
ἀλλὰ ταχέως ἀφῆκε φαιδρυνθεὶς ἐκ τῶν ἀστεῖσμων των.—τῇ = ἡ
=θεου.—τὸ στ., δηλ. μέρος (τῆς διόδου).—καί, συνδέει τὸ οὕτω
ἔχουσιν μετὰ τοῦ ταύτην. Ἡ φυσικὴ σειρὰ τῶν λέξεων· κατὰ
ταύτην καὶ οὕτω ἔχουσιν ἀτραπὸν. — ἐν δεξιῇ μὲν ἔχοντες κτλ.,
βλ. σχέδ. ἐν πίν. IV.—ἡὼς τε δὴ (=ἤδη) διέφαινε καὶ οἱ (=ἀττ.
οὔτοι) ἐγένοντο, κατὰ παράταξιν ἀντὶ καθ' ὑπόταξιν=καὶ ἤρχιζε
πλέον νὰ χαράσῃ, ὅτε οὗτοι ἔφθασαν.—ἐπ' ἀκρωτηρίῳ = εἰς τὴν
κορυφὴν. — κατὰ δὲ τοῦτο = εἰς τοῦτο δὲ τὸ μέρος (ποῦ;). — καὶ
πρότερον, ἐν κεφ. 212. — μοι, ποιητκ. αἷτιον = ὑπ' ἐμοῦ· διατί
ἐτέθη κατὰ δοτκ.; — ῥυόμενοι = ὑπερασπίζοντες. — κάτω ἐσβολή
=τὸ κάτω κείμενον στενόν.—ὑπ' ὧν εἴρηται=ὑπὸ τούτων, ὑφ' ὧν
εἴρηται, δηλ. αὐτὴν φυλάσσεσθαι· οἱ φυλάττοντες τὴν κάτω
ἐσβολὴν ἦσαν οἱ Σπαρτιάται καὶ οἱ σύμμαχοι τούτων.—ἐθελονταὶ
Φωκ. ὑποδεξάμενοι Λ.=οἱ Φωκεῖς, οἵτινες ἐκουσίως ὑπεσχέθησαν
(τοῦτο) εἰς τὸν Λεωνίδα.

Κεφ. 217.

ὧδε, συναπτέον τῷ ἔμαθον = ὥς ἐξῆς ἐνόησαν. — σφέας . . . ἀναβεβηκότας = ὅτι αὐτοὶ (οἱ Πέρσαι) εἶχον ἀναβῆ. — γάρ, διασαφητικός. — ἀναβαίνοντες . . . ἐλάνθανον = λεληθότως (= ἀπρακτῆρητοι) ἀνέβαινον. — πᾶν εὖν (= ἄττ. ὄν) δρυῶν ἐλίπλεον (= ἄττ. ἐλίπλεων) = ἐπειδὴ (τὸ ὄρος) ἦτο πανταχοῦ γεμάτον ἀπὸ δρυς. — ἦν = ἐπεκράτει. — νηνεμίη (= ἄττ. νηνεμία) = κόπασις τοῦ ἀνέμου, ἡσυχία. — ψόφου . . . πολλοῦ = ἐπειδὴ δὲ ἐγίνετο μέγας θόρυβος. — ὥς οἰκὸς (= ἄττ. εἰκὸς) ἦν = καθὼς ἦτο φυσικὸν (νὰ γίνηται). — φύλλων ὑποκεχυμένων (τοῦ β. ὑποχεῖν) ὑπὸ τοῖσι ποσὶ = διότι φύλλα (δένδρων — δρυῶν —) ἦσαν διεσκορπισμένα ὑπὸ τοὺς πόδας των. — ἀνά . . . ἔδραμον, τμήσις = ἀνέδραμον = ἀνεπήδησαν. — ἐνέδυνον τὰ ὄπλα = ἐνεδύνοντο τὰ ὄπλα = ἐξωπλίζοντο. — καὶ αὐτίκα οἱ β. παρήσαν, πρὸ τῆς προτάσεως ταύτης θές ἄνω στιγμὴν καὶ μετάφρασον οὕτω: ἀμέσως δὲ ἐνεφανίσθησαν καὶ οἱ βάρβαροι. — ἐνδυομένους ὄπλα = ὅτι ἐξωπλίζοντο. — ἐν θώματι (= ἄττ. θαύματι) ἐγένοντο = ἐθαύμασαν = ἐξεπλάγησαν. — ἐλπόμενοι = ἄττ. ἐλπίζοντες = ἐν ᾧ (οὗτοι — οἱ βάρβαροι —) ἤλπιζον. — οὐδὲν σφι φαν. ἀντίξοον (= ἄττ. ἐναντίον) = ὅτι οὐδὲν ἐναντίον, ἐχθρικὸν θὰ φανῇ εἰς αὐτοὺς = ὅτι οὐδεὶς θ' ἀντιταχθῇ κατ' αὐτῶν. — ἐνεκύρησαν = ἄττ. ἐνέτυχον. — ἐνθαῦτα = τότε. — καταρροδῆσας, πῶς ἀπαντᾷ παρὰ ταῖς Ἀττ.; — ἔωσι = ἄττ. ὦσι. — εἴρειτο, πῶς παρὰ ταῖς Ἀττικοῖς; — ὀποδαπὸς εἶη = ἐκ τίνος χώρας ἦτο. — ἀτρεκέως, συναπτέον τῷ πιυθόμενος = πληροφορηθεὶς ἀκριβῶς, ὅτι δηλ. οὗτοι ἦσαν Φωκεῖς. — διέτασσε = παρέτασεν. — ὥς ἐβάλλοντο = ἐπειδὴ ἐκτυποῦντο. — τοῖσι τοξεύμασι πολλοῖσι καὶ πυκνοῖσι = ὑπὸ πολλῶν καὶ πυκνῶν βελῶν. — οἶχοντο = ἄττ. ὤχοντο = ἀπηλθον. — φεύγοντες, μτχ. τροπκ. — κόρουμβον = ἄττ. κορυφήν, ἄκραν. — ἐπιστάμενοι, ἐνταῦθα = νομίζοντες = ἐπειδὴ ἐνόμιζον. — ὥς ἐπὶ σφ. ὁρμήθησαν = ὅτι κατ' αὐτῶν ἐφώρμησαν οἱ Πέρσαι κατ' ἔννοιαν = ὅτι οἱ Πέρσαι σκοπὸν εἶχον τὰ ἐπιτεθῶσι κατ' αὐτῶν (καὶ οὐχὶ νὰ περικυκλώσωσι τοὺς περὶ τὸν Λεων. μαχομένους). — ἀρχήν, ἐπίρρ. = ἐξ ἀρχῆς, κυρίως. — παρεσκευάδατο = ἄττ. παρεσκευασμένοι ἦσαν (περὶ τοῦ τύπου ἰδ. Ἡροδ. διά-

λεκτ. σελ. 86, § 40). — ὡς ἀπολεόμενοι = ἵνα ἀποθάνωσι. — ταῦτα, ποῖα; — Φωκέων οὐδένα λόγον ἐποιεῦντο = περὶ τῶν Φωκέων οὐδόλως ἐφρόντιζον=διὰ τοὺς Φωκεῖς οὐδόλως ἐνδιεφέροντο (διατί;). — οἱ δὲ=ἀλλὰ (πρὸς βλ. κεφ. 208, ἐν σελ. 119 «ὁ δὲ τοὺς ἔξω ἐμάνθανε»). — κατέβαινον τὸ οὖρος, ἵνα ἐπιπέσωσι κατὰ τῶν Σπαρτιατῶν ἐκ τῶν ὀπισθεν.—κατὰ τάχος=ταχέως.

Κεφ. 218.

τοῖσι... ἐοῦσι, πῶς ἀπαντᾷ παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς; — ἐσιδὼν ἐς τὰ ἱερά (=ἀττ. ἱερά)=ἀφ' οὗ παρετήρησε (=ἐξήτασε) τὰ σφάγια (=τὰ σπλάγχνα τῶν σφαγίων, δηλ. τῶν διὰ τὴν θυσίαν σφαγέντων ζώων). — σφι = σφίσι· συναπτέον τῷ ἔσεσθαι = τὸν μέλλοντα νὰ συμβῇ εἰς αὐτοὺς (τίνας;). — ἅμα ἡοῖ = ἀττ. ἅμ' ἔφ = μὲ τὴν ἐμφάνισιν τῆς αὐγῆς· ἐνταῦθα = τὴν ἐπομένην ἡμέραν. — ἐπὶ δέ, ἐπίρρ. = ὕστερον δέ· ἀντιτίθεται τῷ πρῶτον μὲν. — αὐτόμολοι, κυρίως = οἱ ἐκουσίως ἐρχόμενοι πρὸς τινα· εἶτα συνήθως = οἱ καταλείποντες τὴν ἑαυτῶν τάξιν καὶ καταφεύγοντες πρὸς τοὺς πολεμίους, προδότες. — τὴν περίοδον = τὴν περικύκλωσιν. — οὗτοι μὲν, δηλ. ὁ Μεγιστίας καὶ οἱ αὐτόμολοι. — ἔτι νυκτός, δηλ. οὔσης = ἐν ᾗ ἀκόμη ἦτο νύξ. — ἐσήμηναν = ἔφεραν τὴν εἴδησιν=εἰδοποίησαν (τοὺς Ἑλλ. περὶ τίνος;). — τρίτοι, κατηγρμ. = ὡς τρίτοι· κατ' ἔννοιαν = τελευταῖον. — οἱ ἡμεροσκοποὶ, δηλ. ἐσήμηναν· ἡμεροσκοποὶ δὲ = φρουροὶ ἐν καιρῷ ἡμέρας (ἔργον ἔχοντες νὰ κατασκοπεύωσιν ἀφ' ὑψηλοῦ τὰς κινήσεις τῶν ἐχθρῶν καὶ ν' ἀναγγέλλωσι ταύτας) = κατὰσκοποι. — ἀπὸ τῶν ἄκρων = ἀπὸ τῶν κορυφῶν. — ἥδη διαφαινούσης ἡμέρης = ὅτε πλέον ἤρχιζε νὰ ἐξημερώνῃ. — ἐσχίζοντο=ἐδιχάζοντο, ἦσαν διηρημένοι. — οὐκ ἔων (=ἀττ. εἶων) = δὲν ἐπέτρεπον. — ἀντέτεινον = ἦσαν ἐναντίοι εἰς τοῦτο (δηλ. ἦσαν ὑπὲρ τῆς ἀναχωρήσεως). — διακριθέντες = ἀφ' οὗ διελύθησαν, ἀφ' οὗ ἐχωρίσθησαν. — οἱ μὲν... οἱ δέ, παράθεσις κατ' ἐπιμερισμὸν εἰς τὸ διακριθέντες, ὅπερ ἔπρεπε νὰ τεθῇ κατὰ γενκ. — ἀπαλλάσσοντο = ἀνεχώρουν. — κατὰ πόλιν ἕκαστοι, συναπτέον τῷ ἐτράποντο = ἐτράπησαν, διηυθύνθησαν ἕκαστοι εἰς τὰς πόλεις τῶν. — ἅμα Λεωνίδῃ = ὁμοῦ μὲ τὸν Λεωνίδα. — αὐτοῦ, ποῦ; — παρεσκευάδατο, πῶς ἀπαντᾷ ὁ τύπος οὗτος παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς;

Κεφ. 219-220.

σφέας = αὐτούς, δηλ. τοὺς συμμάχους. — μὴ ἀπόλωνται, ἐκ τοῦ κηδόμενος = φοβούμενος. — οὐκ ἔχειν εὐπρεπέως = οὐ πρόπειν ἔξαρτ. ἐκ τοῦ ἔφη, ὅπερ νοεῖται ἐκ τοῦ ἀπέπεμψε = εἶπε δὲ, ὅτι δὲν ἀρμόζει. — τὴν τάξιν = τὴν θέσιν. — ἐς τὴν (= ἄττ. ἐς ἣν) ἦλθον φυλάσσοντες (δηλ. τὴν τάξιν) ἀρχὴν = πρὸς φύλαξιν τῆς ὁποίας κυρίως εἶχον ἔλθει. — ταύτη... τῇ γνώμῃ πλεῖστός εἰμι = εἰς ταύτην τὴν γνώμην ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον κλίνω = μὲ αὐτὴν τὴν γνώμην καθ' ὁλοκληρίαν συμφωνῶ· ἐπεξηγεῖται διὰ τοῦ Λεωνίδην... κελεῦσαι... οὐ καλῶς ἔχειν = ὅτι δηλ. ὁ Λεωνίδας κτλ. — καὶ μᾶλλον, ὁ δ' ὅρος τῆς συγκρ. ἢ ἐκεῖνη (τῇ γνώμῃ), καθ' ἣν δηλ. οἱ πλεῖστοι κατέλιπον τὰς Θερμοπύλας ἕνεκα διαφωνίας. — ἐπεῖτε, πῶς ἀπαντᾷ παρὰ ταῖς Ἀττ.; — αἰσθετο = ἄττ. ἦσθετο. — συνδιακινδυνεύειν = νὰ συμπολεμῶσι μέχρι τέλους. — αὐτῷ δέ... οὐ καλῶς ἔχειν (= οὐ καλῶς εἶναι), ἔξαρτ. ἐκ τοῦ φάναι, ὅπερ νοητέον ἐκ τοῦ κελεῦσαι = εἶπε δὲ ὅτι εἰς αὐτὸν δὲν εἶναι ἔντιμον. — μένοντι δὲ αὐτοῦ κλ. μ. ἐπείπετο (= ἄττ. ἐφείπετο) = τοῦτον δέ, ἐὰν ἔμενεν αὐτοῦ, ἠκολούθει μεγάλη δόξα = οὗτος δέ, ἐὰν ἔμενεν αὐτοῦ, μεγάλως ἐδοξάζετο. — εὐδαιμονίῃ, ἐνταῦθα = δύναμις (δι' ἧς ἡ Σπάρτη κατεῖχε τὴν ἡγεμονίαν μεταξὺ τῶν λοιπῶν ἑλλ. πόλεων). — ἐξηλείφετο = ἐξηφανίζετο, κατεστρέφετο. — ἐκέχρηστο, παθτικ. ὑπερσυντλκ. τοῦ ῥ. χρῶ = δίδω χρησμόν. — γάρ, αἰτλγκ. — χρεωμένοισι (= ἄττ. χρωμένοις), τοῦ ῥ. χρῆσθαι (δηλ. χρηστηρίῳ ἢ Πυθίᾳ) = ἐρωτᾶν τὸ μαντεῖον. — αὐτίκα, συναπτέον τῷ κατ' ἀρχὰς ἐγειρομένου = εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ὅτε οὗτος ἐξηγείρετο. — ἢ... ἀνάστατον γενέσθαι... ἢ... ἀπολέσθαι, τὰ ἀπαρμφ. ἐκ τοῦ ἐκέχρηστο = ἢ νὰ (= ἢ ὅτι θὰ) καταστραφῇ... ἢ νὰ (= ἢ ὅτι θὰ) φονευθῇ. — σφέων, τίνων; — ἐπιλεγόμενον = ἄττ. λογιζόμενον· ἢ μετχ. αἰτλγκ. ὡς καὶ ἡ κατωτέρω βουλόμενον. — Λεωνίδην, ὑποκμ. τοῦ ἀπαρμφ. ἀποπέμψαι. — καταθέσθαι = νὰ θησαυρίσῃ, νὰ ἀποκτήσῃ. — μούνων (= ἄττ. μόνων) Σπαρ., ἐκ τοῦ κλέος = δόξαν μόνων τῶν Σπαρ. διὰ μόνους τοὺς Σπαρτιάτας. — ἢ... οἷχεσθαι τοὺς οἰχομένους = ἢ ὅτι... οἱ ἀπελθόντες ἀπῆλθον. — γν. διενειχθέντας (τοῦ ῥ. διαφέρω) = κατὰ τὴν γνώμην διαφωνήσαντας· ἢ μετχ. διενειχθέντας ἀναφέρεται εἰς ὄλους τοὺς περὶ τὸν Λεωνίδαν Ἑλλήνας· ὅθεν

ἀνέμενέ τις τὴν γενν. ἀπόλυτον· ἀλλ' ἀντ' αὐτῆς ἐτέθη τὸ θλον καὶ τὸ μέρος (τοὺς οἰχομένους) κατὰ τὴν αὐτὴν πτώσιν. — οὕτω ἀκόσμως=τόσον ἀτάκτως.

Κεφ. 221.

μαρτύριον=ἀπόδειξις· συναπτέον τῷ οὐκ ἐλάχιστον=μέγιστον.— μοὶ... γέγονε = ὑπάρχει εἰς ἐμέ = ἔχω. — καὶ τότε, ἐπεξηγῆται διὰ τοῦ: ὅτι κτλ. — τούτου πέρι, ἀναστροφῇ = περὶ τούτου (δηλ. περὶ τῆς ὑπὸ τοῦ Λεων. ἀποπομπῆς τῶν συμμάχων). — ὅτι... φανερός ἐστὶ Λεων. ἀποπέμλων = ὅτι δηλ. εἶναι γνωστὸν ὅτι ὁ Λεωνίδας... προσεπάθει ν' ἀποπέμπῃ. — καὶ τὸν μάντιν = ὅχι μόνον τοὺς ἄλλους (συμμάχους) ἀλλὰ καὶ τὸν μάντιν. — λεγόμενον εἶναι τὰ ἀνέκαθεν = περὶ οὗ λέγεται, ὅτι ἐκ καταγωγῆς εἶναι (=ὅτι κατάγεται). — ἀπὸ Μελ., ὁ Μελάμπους ἦτο περίφημος μάντις τῆς Ἑλλάδος κατὰ τοὺς μυθικοὺς χρόνους. — τοῦτον εἶπαντα (=ἀττ. εἰπόντα) = τοῦτον (δηλ. τὸν Μεγιστίαν), ὅστις προεῖπε. — ἐκ τῶν ἱρῶν, πρβλ. κεφ. 218. — σφι, τίσι; — ἵνα μὴ συναπόληται σφι, ἢ δτκ. σφι διὰ τὴν πρόθεσιν σὺν τὴν ὑπάρχουσιν ἐν τῷ συν ἀπόληται=ἵνα μὴ καταστραφῇ μετ' αὐτῶν.—ὁ δέ, ὁ Μεγιστίας. — ἀλοπεμπόμενος, μετχ. ἐνδοτκ. — ἀπέλιπε, ἀμετάδ.=ἀπῆλθεν. — συστρατευόμενον=ὅστις συνεστράτευε (μετ' αὐτοῦ). — ἔοντα οἱ μουνογενέα = ἐπειδὴ εἰς αὐτὸν (δηλ. τὸν Μεγιστίαν) ἦτο (ὁ υἱός του) μονογενῆς = ἐπειδὴ (ὁ Μεγ.) εἶχεν αὐτὸν — τὸν υἱόν του=μονογενῆ.

Κεφ. 222.

οἷχοντο (=ἀττ. ὄχοντο) ἀπιόντες=ταχέως ἀπῆλθον.—παρὰ Λ., ἢ παρὰ=πλησίον. — ἀέκοντες... καὶ οὐ βουλόμενοι, πρὸς ἰσχυροτέραν ἔμφασιν ἐκφράζεται ἡ αὐτὴ ἔννοια καὶ θετικῶς καὶ ἀρνητικῶς=ἀκουσίως καὶ παρὰ τὴν θέλησίν των (πρβλ. κεφ. 227 «ὑπὸ σκιῇ... καὶ οὐκ ἐν ἡλίῳ»). — κατεῖχε=ἐκράτει. — ἐν ὁμήρων λόγῳ ποιούμενος = θεωρῶν ὡς ὁμήρους· οἱ 400 Θηβαῖοι οἱ συνταχθέντες μετὰ τῆς στρατιᾶς τοῦ Λεωνίδου ἐν Θερμοπύλαις (πρβλ. κεφ. 202) εἶχον ληφθῆ παρὰ τῶν Θηβῶν πρὸς ἀσφάλειαν, ὅτι ἡ πόλις αὕτη, ἥς δὲν ἀπεκρύπτετο ἡ τάσις πρὸς ἀποστασίαν (πρβλ. κ. 205), δὲν ἐμελλε νὰ ἐπιχειρήσῃ τι ἐχθρικόν κατὰ τὰ νῶτα τῆς στρατιᾶς.

— Θεσπίες δὲ ἐκόντες μάλιστα, ποῖον τὸ ῥῆμα τῆς προτάσεως; Παρατηρητέος ὁ ἡρωϊσμός τῶν Θεσπιέων, ὅστις εἶναι τόσῳ μάλλον ἄξιος θαυμασμοῦ, καθ' ὅσον οὐδεμίαν εἶχον ἐξωτερικὴν υποχρέωσιν δεσμεύουσιν αὐτοὺς ἐκ καθήκοντος πρὸς τὸν τόπον ἐκείνον. — οἱ = διότι οὗτοι. — οὐκ ἔφασαν... ἀπαλλάξεσθαι = ἔφασαν οὐκ ἀπαλλάξεσθαι = εἶπον ὅτι δὲν θὰ ἀπέλθωσι. — ἀλλὰ καταμ. συναπέθανον = ἀλλ' ἔμεναν καὶ ἀπέθανον μετ' αὐτῶν (τίνων). — Διαδρόμῳ, πῶς ἀπαντᾷ παρὰ τοῖς Ἀττ.;

Κεφ. 223.

ἡλίου ἀνατεΐλαντος = μετὰ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου. — ἐπισχὼν χρ. = παραμείνας χρόνον τινά. — ἐς ἀγ. κου μάλιστα πληθώρην = μέχρι περίπου τῆς ὥρας, καθ' ἣν ἡ ἀγορὰ εἶναι πλήρης = μέχρι περίπου τῆς μεσημβρίας. — ἀγορῆς... πληθώρη = ἄττ. ἀγορὰ πλήθουσα (10 - 12 π. μ.). — κου μάλιστα = ἄττ. μάλιστα = περίπου. — πρόσδο-δον ἐποιέετο = ἄττ. ἐπετίθετο. — ἐλέσταλτο... οὕτω = εἶχε τοιαύτη παραγγελία δοθῆ. — ἐξ = ὑπό. — ὁ χῶρος = ἡ ἀπόστασις. — πολλὸν = ἄττ. πολλῶ· συναπτέον τῇ συντομωτέρῃ (= ταχυτέρα) καὶ τῷ βραχύτερος (= συντομώτερος). — ἥπερ = ἄττ. ἦ. — ἡ περίοδος (= ἡ [περὶ τὸ ὄρος] κυκλοτερὴς ὁδός) τε καὶ ἀνάβασις, τὸ α' ἀντιστοιχεῖ τῷ ὁ χῶρος, τὸ δὲ δ' τῷ ἡ κατάβασις. — προσήσαν, πῶς ἀπαντᾷ παρὰ τοῖς Ἀττ. ὁ τύπος; — ὡς τὴν ἐπὶ θ. ἔξοδον π. = ὡς ἐπὶ θάνατον ἐξιόντες = ἐπειδὴ ἐγνώριζον ὅτι ἐξήρχοντο πρὸς θάνατον (= διὰ ν' ἀποθάνωσι). — κατ' ἀρχάς = πρότερον. — ἐπεξήσαν, κυρίως = ἐκ τῶν θέσεών των (ἐξ-) ἐξήρχοντο ἐναντίον (ἐπ-) τῶν Περσῶν· ἐνταῦθα = προεχώρουν. — ἐς τὸ εὐρύτερον, δηλ. μέρος. — τοῦ αὐχένος, ἐνταῦθα = τοῦ στενοῦ. — τὸ ἔρυμα = τὸ δόρυωμα (πρὸβλ. κεφ. 208). — ἐφυλάσσετο, δηλ. ὑπ' αὐτῶν νοητέος καὶ ἐνταῦθα ὁ προσδιορισμός: ἀνὰ τὰς προ. ἡμέρας = κατὰ τὰς προηγούμενας ἡμέρας. — οἱ δέ, δηλ. οἱ Ἕλληνες. — ὑπεξιόντες = προφυλακτικῶς (ὑπ-) ἐξερχόμενοι. — τότε δέ, ἡ ἀντίθεσις πρὸς τὸ ἀνὰ τὰς προ. ἡμέρας. — συμμίσγοντες = συμπλεκόμενοι, δηλ. οἱ Ἕλληνες· ὥστε ἀνεμένετο γενν. ἀπόλυτος συμμίσγόντων αὐτῶν. — πλήθει = κατὰ τὸ πλῆθος. — τῶν τελέων = τῶν ταγμάτων. — ἐρράπιζον = ἐμάστιζον. — αἰεὶ ἐς τὸ πρόσω (δηλ. ἰέναι) ἐποτρ. = παρακινούντες αὐτοὺς νὰ πορεύωνται ὅλον ἐμπρός. — διῆ = ὥστε. — διε-

φθειρόντο=ἐπνίγοντο.—πλεῦνες=ἄττ. πλείους.—ζωοὶ=ζωντανοί.
 —ἦν δὲ λ. οὐδείς τοῦ ἀπολλυμένου (=τῶν ἀπολλυμένων)=οὐδείς
 δ' ἐφρόντιζε περὶ τῶν καταστρεφόμενων. — ἅτε γὰρ ἐπιστάμενοι,
 δηλ. οἱ Ἕλληνες = διότι ἐπειδὴ ἐγνώριζον· ὁ δὲ γὰρ αἰτιολογεῖ
 οὐχὶ τὸ ἦν λόγος... — διότι τοῦτο εἶναι παρενθετική πρότασις —,
 ἀλλὰ τὴν μεγάλην ἀπώλειαν τῶν Περσῶν.—ἐκ τῶν περιόντων τὸ
 οὔρος = ὑπ' ἐκείνων, οἵτινες περιεκύκλωνον τὸ ὄρος· ὁ προσδιορι-
 σμὸς οὗτος ἀναφέρεται εἰς τὸ τὸν μέλλοντα σφίσι ἔσθ. θάνατον, ὅπερ
 κατ' ἔννοιαν=ἀποθανούμενοι.—ἀπεδείκνυντο = ἐπεδείκνυσον, δηλ.
 οἱ Ἕλληνες.—ῥώμης, ἐξαρτ. ἐκ τοῦ ὅσον εἶχον μέγιστον=τοσοῦτο
 ῥώμης, ὅσον εἶχον μέγιστον = τὴν μεγίστην δύναμιν, τὴν ὁποίαν
 εἶχον.—ἐς = ἐναντίον.—παραχρεώμενοι, δηλ. τοῖσι σώμασι=ἀψη-
 φούντες τὴν ζωὴν τῶν τοῦ ῥ. παραχρησθῆναι.—ἀτέοντες, κυρίως=
 ἐν ἅτῃ ἑόντες, λυσσῶντες· εἰτα = ῥιψοκινδυνεύοντες. — δούρατα...
 τοῖσι πλέοσι (=ἄττ.) αὐτῶν = τὰ δόρατα τῶν περισσοτέρων ἐξ
 αὐτῶν (τῶν Ἑλλ.)—νυν=τοῖνυν=λοιπόν.—τηνικαῦτα ἤδη=τότε
 πλέον.—ἐτύγχανε κατεηγότα (=ἄττ. κατεαγότα)=ἦσαν τεθραυ-
 σμένα, εἶχον σπάσει· τὸ κατεαγότα εἶναι πρkm. τίνος ῥήμ.; — οἱ
 δέ, ἀντὶ τοῦ ἀπλοῦ ἀντιθετικοῦ συνδέσμου ἀλλὰ (πρβλ. κεφ. 208,
 ἐν σελ. 119).—διεργάζοντο=ἀπέκτεινον.

Κεφ. 224.

ἐν... τῷ πόνῳ=ἐν τῇ μάχῃ.—ἀνὴρ γ. ἄριστος=ἄφ' οὗ (οὗτος)
 ἐδείχθη ἀνὴρ ἀνδρειότατος. — καὶ ἕτεροι... Σπαρ., παῖον τὸ ῥήμα
 τῆς προτάσεως; — τῶν=ἄττ. ὧν· ἢ γενκ. ἐξαρτ. ἐκ τοῦ τὰ οὐνό-
 ματα. Ταῦτα ὁ Ἡρόδοτος εἶχεν ἀναγνώσει ἐν τῇ στήλῃ τῇ στη-
 θεΐσῃ τῷ 440 ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ Λεωνίδου ἐν Σπάρτῃ. — ὡς ἀνδ.
 ἄξ. γενομένων = ἐπειδὴ ἐδείχθησαν ἄνδρες ἄξιοι (ὥστε δηλ. νὰ
 πληροφρηθῇ τις τὰ ὀνόματά των). — ἀπάντων τῶν τρ., δηλ. τὰ
 οὐνόματα.—καὶ δὴ καί=καὶ μάλιστα καὶ = ἀλλὰ καί. — ἐνθαῦτα,
 ποῦ;—ἐν δὲ δὴ=ἄττ. ἐν τούτοις δὲ=πρὸς τούτοις δέ.

Κεφ. 225.

Ξέρξεω, πῶς ἀπαντᾷ παρὰ τοῖς Ἀττ.; — δὴ = λοιπόν. — δύο
 ἀδελφ., δηλ. ὁ Ἀβροκόμας καὶ ὁ Ὑπεράνθης (πρβλ. κεφ. 224). —
 ὄθισμός... πολλὸς = πεισματώδης μάχῃ. — ἐς ὃ = μέχρι οὗ=ἕως

ἐτου. — τοῦτον, δηλ. τὸν νεκρόν. — ἄρειτῃ = διὰ τῆς ἀνδρείας. — ὑπεξε-
είρυσαν = ἐξέσυραν, ἀπέσπασαν· ἀόρ. τοῦ ῥ. ὑπεξερούω. — τοῦτο
συνεστήκεε = αὕτη ἡ μάχη διήρκεσε. — ἐνθεῦτεν = ἀπὸ τῆς στιγμῆς
ταύτης. — ἑτεροιοῦτο τὸ νεῖκος = μετεβάλλετο ἡ μάχη = ἐλάμβανε
ἄλλην τροπὴν ἡ μάχη. — γάρ, διασαφητικός. — ἀνεχώρεον ὀπίσω,
πλεονασμός = ὑπεχώρουν. — παραμειψάμενοι = ὑπερδάντες. — ἐπὶ
τὸν κολωνόν, ἀποδοτέον τῷ ἐλθόντες καὶ τῷ ἴζοντο = ἦλθον καὶ
ἐστάθησαν ἐπάνω εἰς λόφον τινά. — ἁλῆες = ἄττ. ἄθροοι. — πλὴν
Θηβαίων, οἵτινες παρεδόθησαν εἰς τοὺς Πέρσας. Περὶ τῆς τύχης
τῶν Θηβ. βλ. κεφ. 233. — ἐν τῇ ἐσόδῳ, δηλ. τοῦ ἀπὸ τῆς Λοκρί-
δος στενοῦ. — ὅκου = ἄττ. ὅπου. — λέων, μεθ' ὑπαινιγμοῦ πρὸς τὸ
ὄνομα τοῦ βασιλέως (πρβλ. κεφ. 220). — ἔστηκε = ἵσταται. — ἐπὶ
Λεωνίδῃ = πρὸς τιμὴν τοῦ Λεων. — ἐν τούτῳ σφεάς... κατέχωσαν
οἱ β., ἡ ἐθελουσία αὕτη τῶν περὶ τὸν Λεων. δὲν ἀπέδῃ ματαίᾳ,
ἀλλ' ὑπῆρξεν εἰς μὲν τοὺς Ἑλλ. παράδειγμα, εἰς δὲ τοὺς Σπαρ.
παρόρμησις πρὸς ἐκδίκησιν, εἰς δὲ τοὺς Πέρσας ἐπίδειξις τῆς
ἐλληνικῆς ἀνδρείας. — ἀλεξιμένους = ἀμυνομένους. — τοῖσι αὐτῶν
ἐτύγχ. ἔτι περιεοῦσαι = εἰς ὅσους ἐξ αὐτῶν ὑπελείποντο ἀκόμῃ
(τοιαῦται). — καὶ χερσὶ καὶ στόμασι, δοτκ. ὄργανκ. (ὥς καὶ ἡ δοτκ.
μαχαίρῃσι) τοῦ ἀλεξιμένους. — κατέχωσαν, τοῦ ῥ. καταχώννυμι =
χώνω βαθέως = σκεπάζω μὲ σωρούς χωμάτων. — οἱ μὲν... οἱ δέ,
πῶς ἐρμηνεύεται; — ἐξ ἐναντίας = ἐκ τῶν ἐμπροσθεν. — ἐπισπόμενοι
= ἐπιτεθέντες. — τὸ ἔρυμα τοῦ τείχεος, πρβλ. κεφ. 223. — συγχώ-
σαντες = μεταβαλόντες εἰς χῶμα, καταστρέψαντες. — περιελθόντες
= περικυκλώσαντες. — πάντοθεν περιστάδον = ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη
κυκλικῶς· τοῦτο ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ ἐξ ἐναντίας.

Κεφ. 226 - 227.

Α. δὲ καὶ Θ. τοιοῦτων γενομένων = ἂν καὶ οἱ Λακ. καὶ οἱ Θ.
ἐδείχθησαν τοιοῦτοι (δηλ. ἀνδρεῖαι). — ἄριστος = ἀνδρειότατος. —
τὸν τόδε φασὶ εἶπαι τὸ ἔπος = περὶ τοῦ ὁποῖου λέγουσιν ὅτι εἶπε
τὸν ἐξῆς λόγον. — πρὶν ἢ = ἄττ. πρίν. — σφεας, δηλ. τοὺς Λακ. —
πυθόμενον = ἀφ' οὗ ἔμαθε. — πρὸς τευ (= ἄττ. τινος) τῶν Τρηχ. =
παρὰ τινος τῶν Τραχ. — ἐπεάν... ἀπιέωσι = ἄττ. ἐπὰν ἀφιώσι =
ὅταν ῥίπτωσιν. — ὑπὸ = ἔνεκα. — οἰσιῶν = ἄττ. οἰσιῶν = βελῶν. —
τοσοῦτο πλ. αὐτῶν εἶναι = ὅτι τοσοῦτο ἦτο τὸ πλῆθος αὐτῶν, δηλ.

τῶν Περσῶν παρατηρητέα ἢ μεταβολή τῆς συντάξεως ἐτέθη ἀπαρμ. μετὰ τὸ ὥς κτλ. (πρβλ. κεφ. 203 «οὐ γὰρ θεὸν κτλ.»). — τὸν δέ . . . εἶπαι, ἐκ τοῦ φασί = λέγουσι δέ, ὅτι οὗτος εἶπε. — οὐκ ἐκπλαγέντα τούτοις (= ἅττ. τούτοις [γέν. οὐδ.]) = χωρὶς νὰ ἐκπλαγῇ διὰ ταῦτα. — ἐν ἀλογίῃ ποιούμενον = ἐπειδὴ κατεφρόνει τὸ παθ. τοῦ ἐν ἀλογίῃ ποιῆσθαι τι εἶναι τὸ ἀλογίης κυρεῖν (πρβλ. κεφ. 208 «ἀλογίης ἐκύρησε πολλῆς»). — πάντα ἀγαθὰ, ἄνευ ἄρθρου κυρίως = πᾶν ὅ,τι ἀγγέλλει ὁ ξένος εἶναι καλόν· ἐπομένως = μόνον καλὰ. — εἰ κτλ., ἐπεξηγήσεις τοῦ ἀγαθὰ = ἐὰν δηλ. θὰ εἶναι ἢ μάχῃ κτλ. — ἀποκρυπτόντων τῶν Μ, ἢ μετχ. αἰτιλγκ. — ὑπὸ σκιῇ . . . καὶ οὐκ ἐν ἡλίῳ, ἢ αὐτὴ ἔννοια καὶ θετικῶς καὶ ἀρνητικῶς (πρβλ. κ. 222 «ἀέκοντες καὶ οὐ βουλόμενοι»). — πρὸς αὐτοὺς = ἐναντίον αὐτῶν, δηλ. τῶν Μήδων. — τοιοῦτότροπα = παρόμοια. — μνημόσυνα (= ἅττ. μνημεῖα), κατγρμ. = ὡς ἀνάμνησιν. — τῷ οὐνομα κτλ. = οὗτος, ὃ κτλ.

Κεφ. 228.

θαφθεῖσι (= ἅττ. ταφεῖσι) δέ σφι = ἐπ' αὐτῶν δὲ ταφέντων. — αὐτοῦ ταύτῃ, ἀντὶ τοῦ ἀπλοῦ αὐτοῦ = ἐκεῖ. — τῇ περ ἔπεσον = ὅπου ἀκριβῶς ἔπεσον, δηλ. ἐπὶ τοῦ κολωνοῦ (πρβλ. κεφ. 225). — ἢ (μετὰ τὸ πρότερον = πρὶν) τοὺς ὑπὸ Λεων. ἀπ. οἴχεσθαι = πρὶν ἀπέλθωσιν αἱ ὑπὸ τοῦ Λ. ἀποπεμφθέντες. — γράμματα λέγ. τάδε = ἐπίγραμμα λέγον τὰ ἐξῆς. — μυριάσιν . . . τριακοσίαις = πρὸς τρία ἑκατομύρια· ἀκριβέστερον 2,641,610 (κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Ἡροδ. ἀλλαχοῦ). — τῇδε, τοπκ. = ἐδῶ. — Πελοποννήσου, ὄωρικὸς τύπος ἀντὶ Πελοποννήσου. — χιλιάδες τέτορες, ἀκριβέστερον 3,100 (πρβλ. κεφ. 202)· τὸ δὲ τέτορες ὄωρικὸς τύπος ἀντὶ τέσσαρες. — ταῦτα μὲν, δηλ. τὰ γράμματα = τοῦτο μὲν τὸ ἐπίγραμμα. — τοῖσι πᾶσι = ἐπὶ τούτων πάντων. — ἰδίῃ = ἰδιαιτέρως. — ὦ ξεῖν' = ὦ ξέने. — ἀγγέλλειν, ἀντὶ προσκτ. = ἄγγειλον. — κείμεθα = εἵμεθα τεθαμμένοι. — τοῖς . . . ῥήμασι = εἰς τοὺς νόμους. — κείνων = ἅττ. ἐκείνων (τίνων;). — Λακεδαιμονίοισι μὲν δὴ κτλ., δηλ. ἐπιγέγραπται. — μάντι = ἅττ. μάντει. — μνήμα τόδε, δηλ. ἐστίν. — κλεινοῖο = ἅττ. κλεινοῦ = τοῦ περιφύμου. — Μεγιστία, ὄωρ. γενκ. τοῦ Μεγιστίας. — Σπερχειόν, ποταμὸν ἐν Θεσσαλίᾳ. — κτεῖναν = ἔκτειναν. — ἀμειψάμενοι = διαδάντες. — μάντιος, παράθεσις εἰς τὸ κλεινοῖο Μ. —

κῆρας ἐπερχομένας = ὅτι ὁ θάνατος ἐπῆρχετο. — σάφα εἰδώς = ἄν καὶ σαφῶς ἐγνώριζεν. — οὐκ ἔτλη = δὲν ὑπέμεινε, δὲν ἠθέλησε. — προλιπεῖν = νὰ καταλίπη. — ἔξω ἦ (= ἄττ. πλην) τὸ τοῦ μ. ἐπ. = ἐκτὸς τοῦ ἐπιγράμματος τοῦ μάντεως. — ἐπιγο... Ἀμφ. εἰσὶ σφεας (= αὐτοὺς, δηλ. τοὺς Ἑλλήνας) οἱ ἐπ., ἡ σύνταξις: οἱ σφέας ἐπι-κοσμήσαντες (= τιμήσαντες) ἐπιγράμμασι καὶ στήλῃσί (= ἄττ. στήλαις) εἰσι Ἀμφικτύονες. — Ἀμφικτύονες, ἐνταῦθα ἐν στενωτέρῳ ἐννοίᾳ = οἱ ἀπεσταλμένοι τῶν πόλεων, ὅσαι ἦσαν συνδεδεμένοι εἰς ἀμφικτυονικήν ὁμοσπονδίαν· οὗτοι συνήρχοντο δις τοῦ ἔτους, τὸ μὲν ἔαρ ἐν Δελφοῖς, τὸ δὲ φθινόπωρον ἐν Ἀνθήλῃ παρὰ τὰς Θερμοπύλας. — Σιμωνίδης, ἐκ Κέω, υἱὸς τοῦ Λεωπρέπου, διάσημος ἐπιγραμματοποιὸς τῶν Ἑλλήνων (556-468 π. Χ.). Οὗτος ἦτο ξένος τοῦ Μεγ.· διὰ τοῦτο καὶ τὸ κατὰ ξεινίην = διὰ τὴν (πρὸς ἐκεῖνον) ξεινίαν (= φιλίαν). — ὁ ἐπιγράψας = ἐκεῖνος, ὅστις ἐπέγραψε (ἰδίᾳ δαπάνῃ). Καὶ τὰ τρία ἐπιγράμματα ἐποιήθησαν ὑπὸ τοῦ Σιμωνίδου, ἀλλὰ διὰ μὲν τὰς στήλας τῶν δύο πρώτων ἐδαπάνησαν οἱ Ἀμφικτύονες, διὰ δὲ τὴν στήλῃν τοῦ τρίτου αὐτὸς ὁ Σιμωνίδης.

Κεφ. 229.

παρεόν, αἰτ. ἀπόλυτος = ἐν ᾧ ἦτο δυνατόν· ἐκ τούτου ἔξαρχ. τὰ ἀπρμφ. ἢ ἀποσωθῆναι... ἢ... ἀποθανεῖν. — κοινῷ λόγῳ χρησαμένοις = ἔαν εἶχον τὴν αὐτὴν γνώμην = ἔαν συναφώνουν. — ὡς αἰτιλγκ. — μεμετιμένοι ἦσαν (= ἦσαν ἀφειμένοι), πρkm. τοῦ ρ. μεθήμι (ἰδ. Ἡροδ. διὰλ. σελ. 87, § 48). — κατεκέατο = ἄττ. κατέκειντο. — ἐν Ἀλτηνοῖσι, πρβλ. κεφ. 216. — ὀφθαλμιῶντες, τοῦ ρ. ὀφθαλμιᾶν = πάσχειν τοὺς ὀφθαλμούς. — ἐς τὸ ἔσχατον = εἰς τὸν ἔσχατον βαθμόν, παρὰ πολὺ. — εἴ γε = ἔαν βεβαίως. — νοσιῆσαι, τοῦ ρ. νοστέω - ὦ = ἐπανέρχομαι εἰς τὴν πατρίδα. — παρεόν σφι κτλ. ἐπανάληψις τοῦ παρεόν αὐτοῖσι. — τὰ ἕτερα = τὸ ἕτερον = τὸ ἐν ἑκ τῶν δύο. — ὁμοφρονέειν = κοινῷ λόγῳ χρῆσασθαι· τὸ ἀντίθ. γνώμη διενειχθῆναι· εἰς δὲ τὸ διενειχθέντας παράθεσις κατ' ἐπιμερισμὸν εἶναι τὸ Εὐρυτον μὲν... Ἀριστόδημον δέ. — πυθόμενον = ἀφ' οὗ ἔμαθε. — περίοδον = περικύκλωσιν. — ἄγειν ἑωυτὸν κτλ., ἡ σύνταξις: κελεῦσαι τὸν εἴλωτα ἄγειν ἑωυτὸν ἐς τοὺς μαχομένους. Τὸ δὲ κελεῦσαι ἐκ τοῦ λέγεται, ἐξ οὗ καὶ τὰ ἀπρμφ. οἴχεσθαι, διαφθαῖναι, λειφθῆναι. — τὸν εἴλωτα

= τὸν ἑαυτοῦ εἴλωτα· πᾶς Λακεδαιμόνιος ὀπλίτης εἶχεν ἕνα εἴλωτα ὡς ὑπασπιστὴν τοῦ· οὗτος ἐκόμιζε τὴν ἀσπίδα τοῦ κυρίου του, ἐν μάχῃ εὐρίσκετο πλησίον του, ἵνα τοῦτον φανευθέντα ἢ τραυματισθέντα μεταφέρῃ ἐκ τοῦ πεδίου τῆς μάχης (πρβλ. βιβλ. IX, κεφ. 28). — ὅκως = ἄττ. ὡς ἢ ὅτε. — ἡγάγε, δηλ. ὁ εἴλωτος ἐς τοὺς μαχομένους. — τὸν μὲν ἀγαγόντα, δηλ. τὸν εἴλωτα. — οἴχεσθαι φεύγοντα = ὅτι ἀπῆλθε φεύγων. — ἐς τὸν ὅμιλον = εἰς τὸ πλῆθος. — διαφθαρῆναι = ἀποθανεῖν. — λιποψυχέοντα = ἕνεκα μικροψυχίας, δειλίας. — λειψυθῆναι = ὅτι ἔμεινεν (ἐν τῇ ζωῇ). — εἰ μὲν νυν ἦν κτλ. = λοιπὸν ἐὰν συνέβαινε μόνος ὁ Ἀριστόδημος νὰ νοσήσῃ καὶ (ὡς ἀσθενὴς) νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν Σπάρτην. — ἢ . . . τὴν κομιδὴν γενέσθαι = ἢ . . . ἢ ἐπάνοδος νὰ γίνῃ. — δοκέειν ἐμοί, τὸ ἀπρμψ. ἀπολύτως = μοι φαίνεται· ἐκ τούτου ἔξαρτ. τὸ οὐκ ἂν . . . προσθέσθαι = ὅτι οἱ Σπαρτιάται δὲν ἤθελον προσθέσει εἰς ἑαυτοὺς οὐδεμίαν ὀργὴν (= οὐδόλως ἤθελον ὀργισθῇ). — νυνὶ δὲ = νῦν δέ. — τοῦ μὲν αὐτῶν ἀπολομένου = ἐπειδὴ ὁ μὲν εἰς ἐξ αὐτῶν ἐφονεύθη. — τοῦ δὲ τῆς μὲν αὐτῆς ἐχ. προφάσιος = ὁ δὲ ἄλλος εἶχε τὴν αὐτὴν μὲν δικαιολογίαν. Ἡ ἔννοια. Ὁ Ἀριστόδημος εἶχε τὴν αὐτὴν δικαιολογίαν, ἣν καὶ ὁ Εὐρυτος, δηλ. τὴν ἀσθένειαν, ἀλλ' ὁ Εὐρυτος δὲν ἠθέλησε νὰ κάμῃ χρῆσιν αὐτῆς. — ἀναγκαίως σφι ἔχειν = ἀνάγκην αὐτοῖς εἶναι ἔξαρτ. ἐκ τοῦ δοκέειν ἐμοί. — μηνῖσαι = ὀργισθῆναι.

Κεφ. 230-232.

καί, συνδᾶει τὸ οὕτω μετὰ τοῦ διὰ πρ. τοιήνδε· τὰ δὲ τοιήνδε ἐνταῦθα = τοιαύτην (διατί;). — οἱ δέ, δηλ. λέγουσιν αὐτόν. — ἄγγελον πεμφθέντα = ὅτε ὡς ἄγγελος ἀπεστάλη. — ἔξεδόν (= ἄττ. ἐξόν), αἶτ. ἀπόλυτος = ἐν ᾧ ἦτο δυνατόν. — καταλαβεῖν τὴν μ. γιν. = νὰ προφθάσῃ τὴν μάχην, ἐν ᾧ ἐγίνετο. — ἀλλ' ὕπομ. ἐν τῇ ὁδῷ περιγενέσθαι = ἀλλ' ὅτι ἀργοπορήσας ἐν τῇ ὁδῷ ἐσώθη· τὸ ἀπρμψ. πόθεν ἔξαρτ.; — συνάγγελον = ἄττ. συμπρεσβευτήν. — ἀπονοστήσας = νοστήσας. — τοιαῦδε (δηλ. οὔτε οἱ πῦρ κτλ.), συναπτεόν τῷ πάσχω. — ἡτίμωτο = εἶχε καταστῇ ἄτιμος. — οὔτε οἱ πῦρ . . . ἔναυε = οὔτε πῦρ ἔδιδεν εἰς αὐτόν ν' ἀνάψῃ. — τε = ἀλλά. — ὁ τρέσας Ἀριστόδημος καλεόμενος = καλούμενος ὁ τρέσας Ἀριστόδημος. Τρέσαντες ἐκαλοῦντο οἱ καταλείποντες ἕνεκα φόβου τὸ πεδίον τῆς μάχης, οἱ λιποτάκται·

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἑκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

οὔτοι ἰδίως ἐν Σπάρτῃ περιέπιπτον εἰς σκληράν ἀτιμίαν.—ἀνέλαβε = ἐπηνώρθωσε.—τὴν ἐπενεχθεϊσάν οἱ αἰτὴν = τὴν ἀποδοθεῖσαν εἰς αὐτὸν κατηγορίαν.—ἄγγελον, κατγρμ.—τῶν τριηκοσίων τούτων, ἐκ τοῦ ἄλλων.—τῷ . . . εἶναι, ἀπρμφ. ἐν πλάγιφ λόγφ μετὰ τὴν ἀναφορ. ἀντωνυμίαν (πρβλ. βιβλ. VIII, κεφ. 94 «τὸν . . . φανῆναι οὐδένα».)—ὥς, αἰτιλγκ.—ἀπάγξασθαι (τοῦ ῥ. ἀπάγχομαι) = ὅτι ἀπηγγόνισεν ἑαυτόν· πόθεν ἐξαρτ. τὸ ἀπρμφ.;

Κεφ. 233.

τέως μὲν=ἐπὶ τινὰ μὲν χρόνον· ἢ ἀντίθεσις κατωτέρω «ὥς δὲ εἶδον». — ὑπ' ἀναγκαίης (= ἀττ. ἀνάγκης) ἐχόμενοι = ὑπὸ τῆς ἀνάγκης ἀναγκαζόμενοι=ἐξ ἀνάγκης.—κατυπέρτερα (= ἀττ. καθυπέρτερα) = ὑπερτεροῦντα, ὑπερέχοντα. — τῶν Περσέων . . . τὰ πρήγματα=οἱ Πέρσαι (πρβλ. βιβλ. VIII, κεφ. 75 «τὰ τῶν Ἑλλήνων πρήγματα»).—οὕτω δὲ=τότε πλέον.—τῶν σὺν Λεων. Ἑλλήνων ἐπειγομένων ἐπὶ τὸν κολωνόν=ἐν ᾧ οἱ μετὰ τοῦ Λεων. Ἑλλήνες ἔσπευδον εἰς τὸν λόφον (πρβλ. κεφ. 225 «ἵζοντο ἐπὶ τὸν κολωνὸν πάντες ἄλεις οἱ ἄλλοι πλην Θηβαίων»).—ἀποσχισθέντες = ἀποχωρισθέντες. — χειρας προέτεινον, ὥς σημεῖον τῆς παραδόσεώς των.—ἦσαν=ἀττ. ἦσαν.—ἄσπον, συγκριτ. τοῦ ἄγχι=πλησίον. — τὸν ἀληθέστατον τῶν λόγων = πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν.—γῆν τε καὶ ὕδωρ, πρβλ. βιβλ. VI, κεφ. 94, ἐν σελ. 98. — ἐν πρώτοισι = μετὰ τῶν πρώτων. — ἀπικοίατο = ἀττ. ἀφίκοιντο· παρατηρητέα ἢ ἀλλαγὴ τῶν ἐγκλίσεων μετὰ τὴν ὀριστ. (ἔδοσαν) ἔπεται εὐκτική (ἀπικοίατο). Πρβλ. κεφ. 208 «ὁκόσοι εἰσὶ . . . ποιεόιεν».—τρώματος=ἀττ. τραύματος=ἡττης, ἀπωλείας.—ὥστε=ὅθεν, καὶ οὕτω.—περιεγίνοντο=ἐσφάζοντο.—μάρτυρας, κατγρμ.—τὰ πάντα, αἰτ. τοῦ κατὰ τι=καθ' ὅλα.—τοὺς δὲ πλεῦνας (=ἀττ. πλείους) . . . ἔστιζον σίγῃ. βασιλήια=τοὺς δὲ περισσύτερους ἐστιγματίζον (εἰς τὸ μέτωπον) μὲ βασιλικά (φέροντα δηλ. τὸ ὄνομα τοῦ βασιλέως) σημεῖα.

[VIII]

Α'. Αἱ παρὰ τὸ Ἀρτεμίσιον ναυμαχίαι (480).

(Κεφ. 1-17)

Κεφ. 1.

οἱ δὲ Ἑλλήνων κτλ., ἡ γενκ. διαιρετικὴ Ἑλλήνων ἐτέθη κατὰ σπανίαν χρήσιν μεταξὺ τοῦ ἄρθρου οἱ καὶ τῆς μετχ. ταχθέντες= οἱ δὲ ὑπηρετοῦντες ἐκ τῶν Ἑλλήνων εἰς τὸν ναυτικὸν στρατόν. Συνέχεια τοῦ ἐν τῷ προηγούμενῳ βιβλ. δηλωθέντος, ὅτι κοινῇ ἀποφάσει ὁ ἐλλ. στόλος ἐπλευσεν εἰς τὸ Ἀρτεμίσιον, ἐν ᾧ ὁ κατὰ ξηρὰν στρατὸς ἀνέλαβε τὴν φυλακὴν τοῦ στενοῦ τῶν Θερμοπυλῶν (πρβλ. κεφ. 201, ἐν σελ. 114).—Ἀθηναῖοι μὲν, δηλ. ἦσαν.—νέας= ἄττ. ναῦς (ἰδ. Ἡροδ. διὰλ. σελ. 84, § 24). — παρεχόμενοι = οἱ ὅποιοι παρεῖχον. — ὑπὸ ἀρετῆς = ἔνεκα ἀνδρείας. — προθυμίας= ἄττ. προθυμίας. — Πλαταιέες= ἄττ. Πλαταιεῖς (ἰδ. Ἡροδ. διὰλ. σελ. 82, § 5). — ἄπειροι τῆς ν. ἐόντες (= ἄττ. ὄντες)= ἄν καὶ ἦσαν ἄπειροι τῆς ναυτικῆς, δηλ. τέχνης. — συνεπλήρουν, δηλ. ἀνδρῶν παρατηρητέα ἢ μετάδασιν ἀπὸ τῆς μετχ. παρεχόμενοι εἰς ῥῆμα παρεμπατικῆς ἐγκλ. — τοῖσι Ἀθηναίοισι= ἄττ. τοῖς Ἀθηναίοις ἢ δοτ. ἔξαρτ. ἐκ τῆς προθ. σύν, τῆς ὑπαρχούσης εἰς τὸ ῥ. συνεπλήρουν= ἐξώπλιζον μὲ τοὺς Ἀθηναίους= μετεῖχον τοῦ ἐξοπλισμοῦ τῶν Ἀθην. — τεσσαράκοντα= ἄττ. τεσσαράκοντα (ἰδ. Ἡροδ. διὰλ. σελ. 81, § 2). — Χαλκιδέες, οἱ κάτοικοι τῆς ἐν Εὐβοίᾳ Χαλκίδος· οὗτοι ἦσαν κληροῦχοι τῶν Ἀθην., καὶ ὡς τοιοῦτοι ἦσαν ὑποχρεωμένοι νὰ ἐκτελέσωσι στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν (πρβλ. VI, 100).—Ἀθ.... παρεχόντων= ἐν ᾧ οἱ Ἀθ. παρεῖχον. — σφι= ἄττ. σφίσι= αὐτοῖς, δηλ. τοῖς Χαλκιδεῦσι. — Σικυνῶνιοι, οἱ κάτοικοι τῆς Σικυῶνος, πόλεως ἐν Πελοποννήσῳ πλησίον τοῦ Κορινθ. κόλπου. — Λακεδαιμόνιοι, οἱ κάτοικοι τῆς Λακωνικῆς (ὅχι μόνον οἱ Σπαρτ.). — Στυρέες (= ἄττ. Στυρεῖς), κάτοικοι τῶν Στύρων, πόλεως τῆς Εὐβοίας πλησίον τῆς Καρύστου. — Κήιοι (= ἄττ. Κεῖοι), κάτοικοι τῆς νήσου Κέω. — πεντηκοντέρους= ἄττ. πεντηκοντόρους (= πεντηκοντακῶπους· βλ. εἰκ. ἐν πιν. VI),

ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰς νέας, αἵτινες = τριήρεις (= πλοῖα πολεμικὰ ἔχοντα τρεῖς σειράς κωπῶν ἐκατέρωθεν, τὴν μίαν ἄνωθεν τῆς ἄλλης· βλ. εἰκ. ἐν πίν. VI καὶ VII). Τῶν πεντηκοντόρων ὡς πολεμικῶν πλοίων ἐγένετο χρῆσις πρὸ τῶν τριήρων. — σφι, δηλ. τοῖς Ἕλλησι. — ἐπεβώθειον = ἄττ. ἐπεβοήθουν. — ὦν = ἄττ. οὖν = λοιπόν. — οὗτοι, κατηγγρμ. — Ἀρτεμίσιον, ἀκρωτήριο ἐν Εὐβοίᾳ (κατὰ τὸν σημερινόν "Ἁγίον Γεώργιον παρὰ τὸ χωρίον Κουρμπάτσι τοῦ δήμου Ἰστιαίων) ὀνομασθὲν οὕτως ἀπὸ ἱεροῦ τινος τῆς Ἀρτέμιδος. — εἴρηται, ἄνωτέρω. — μοι, ποιητ. αἴτιον = ὅπ' ἐμοῦ. Διατί ἐτέθη κατὰ δίκ.; — ὅσον... τῶν νεῶν = ὅσας ναῦς = πόσας ναῦς. — τὸ πλῆθος, αἰτιατικ. τοῦ κατὰ τι εἰς τὸ ὅσον. — συλλεχθισέων = ἄττ. συλλεχθεισῶν· παρ' Ἡροδ. ὁ ἀόρ. α' συνελέχθην εἶναι συνηθέστερος τοῦ θ' συνελέγην· παρὰ τοῖς Ἀττ. τοῦναντίον. — ἐπ' Ἀρτεμίσιον, συναπτόεν τῇ συλλεχθισέων. — πάρεξ = ἄττ. χωρίς. — τῶν πεντηκοντέρων, πόσαι ἦσαν αὐταί; — διηκόσαι = ἄττ. διακόσαι.

Κεφ. 2 - 3.

τὸ μέγιστον κράτος = τὴν ὑπερτάτην ἐξουσίαν. — παρείχοντο = παρείχον ἐξ ἑαυτῶν. — Σπαρτιῆται, πῶς ἀπαντᾷ παρὰ τοῖς Ἀττ.; — Εὐρυκλείδω = ἄττ. Εὐρυκλείδου (ἰδ. Ἡροδ. διὰλ. σελ. 83, § 13). — οἱ σύμμαχοι, σχεδὸν μόνον οἱ Πελοπον. καὶ οἱ Δωριεῖς, οἵτινες εἰθισμένοι νὰ στρατεύωσι πάντοτε ὑπὸ τὴν ἡγεμονίαν τῆς Σπάρτης ἐπεθύμουν καὶ νῦν νὰ ταχθῶσιν ὑπὸ Σπαρτιάτην ἡγεμόνα. — οὐκ ἔφασαν... ἔψασθαι = ἔφασαν οὐχ ἔψασθαι = εἶπον ὅτι δὲν θὰ ἀκολουθήσωσι. — ὁ Λάκων, δηλ. στρατηγός = ὁ ἡγεμὼν τῶν Λακωνικῶν πλοίων (ποιός;). — Ἀθ... ἡγεομένοισι = ἄττ. Ἀθηναίοις... ἡγουμένοις = τοὺς Ἀθ. ὡς ἡγεμόνας. Ἀναφέρονται μόνον οἱ Ἀθ., διότι οὗτοι ὡς ἔχοντες τὰ περισσότερα πλοῖα ἠδύνατο νὰ ἐγείρωσιν ἀξιόσεις περὶ τῆς ἡγεμονίας τοῦ στόλου. — λύσειν, ἐκ τοῦ ἔφασαν = ὅτι θὰ διαλύσωσι. — τὸ μέλλον ἔσεσθαι = τὸ ὅποιον ἔμελλε νὰ συνταχθῇ. — στρατεύμα, δηλ. ναυτικὸν = στόλον. — γάρ, διασαφητικός. — ἐγένετο... λόγος = ἐλέγετο. — κατ' ἀρχάς, ἐπεξηγεῖται διὰ τοῦ πρὶν ἢ κτλ. — πρὶν ἢ (= ἄττ. πρὶν) καὶ = προτοῦ ἀκόμῃ (πρὸ βλ. βλ. VI, κεφ. 109 «ἦν δὲ συμβάλλωμεν πρὶν τι καὶ σαθρόν...»); — λέμπειν, ὡς ὑποκμ. τοὺς Ἕλληνας ὡς ἀντικμ. πρὸς βεῖς. — ἐπὶ

συμμαχίην = διὰ συμμαχίαν, ἵνα κάμωσι συμμαχίαν (μετὰ τοῦ Συρακοσίου Γέλωνος κατὰ τῶν Περσῶν). — ὥς... χρεὸν (= ἄττ. χρεὼν) εἶη = ὥς... χρειή = ὅτι ἔπρεπε. — ἐπιτρέπειν = ἄττ. ἐπιτρέπιν (ἰδ. Ἡροδ. διάλεκτ. σελ. 81, § 2). — ἀντιβάντων = ἀντιστάντων = ἐπειδὴ ἠναντιώθησαν. — εἶκον = ὑπεχώρουν. — μέγα ποιούμενοι (= ἄττ. ποιούμενοι) = περὶ πολλοῦ ποιούμενοι = ἐπειδὴ πολὺ ἐφρόντιζον. — περιεῖναι τὴν Ἑλλ. = νὰ σωθῇ ἡ Ἑλλάς. — ἀπολέεται, πῶς ἀπαντᾷ παρὰ ταῖς Ἀττ.; — ὀρθὰ νοεῦντες = ὀρθῶς σκεπτόμενοι. Προστίθεται τοῦτο ὡς γνώμη τοῦ Ἡροδότου (πρβλ. κεφ. 10 «οἰκότα κάρτα ἐλπίσαντες»). — ἔμφυλος = ἄττ. ἐμφύλιος. — π. ὁμοφρονέοντος, ἔξαρτ. ἐκ τοῦ κἀκίον ἐστὶ = εἶναι τοσοῦτῃ χειρότερον ἀπὸ πόλεμον διεξαγόμενον μετὰ ὁμονοίας. — ὅσῳ πόλεμος, δηλ. κἀκίον ἐστὶ. — αὐτὸ τοῦτο, δηλ. εἰ στασιάζουσιν, ὡς ἀπολέεται κτλ. — μέχρι ὅσου, ἀντὶ τοῦ συνηθεστέρου μέχρι οὗ. — κάρτα = ἄττ. μάλα, σφόδρα. — ἐδέοντο, δηλ. οἱ Ἀθηναῖοι τὸ δὲ δεόμαι = ἔχω ἀνάγκην. — αὐτῶν, δηλ. τῶν συμμάχων. — ὥς διέδεξαν = ἄττ. ὡς διέδειξαν = καθὼς (ὑστερον) καθαρά ἐδειξαν. — γὰρ δὴ = διότι ὡς γνωστόν. — ὠσάμενοι = ἀποκρούσαντες τίνος ῥήμ.; — τὸν Πέρσῃν = τὸν Περσῶν βασιλέα ἢ τοὺς Πέρσας. — περὶ τῆς ἐκείνου, δηλ. γῆς. Νοητέα αἱ ὑπὸ τὴν δεσποτείαν τῶν Περσῶν νῆσοι καὶ παράλιαι πόλεις τοῦ Αἰγαίου πελάγους μέχρι τοῦ Πόντου. — τὸν ἀγῶνα ἐπ. = ἡγωνίζοντο. — πρόφασιν... προῖσχομενοι = ὡς αἰτίαν προβαλόντες. — Πausανίῳ, πῶς παρὰ ταῖς Ἀττ.; — ὕβριν = ἀλαζονείαν. Ποία ἡ ἀλαζονεία τοῦ Πausανίου; — ἀπειλοντο = ἄττ. ἀφείλοντο· παρατηρητέα ἢ μετὰ διπλῆς αἰτιατικ. σύνταξης τοῦ ῥ. (τὴν ἡγεμονίην τοὺς Λακ. = ἀφῆρσαν τὴν ἡγεμονίαν ἀπὸ τοὺς Λακ.). — ὕστερον, δηλ. μετὰ τὴν ἄλωσιν τοῦ Βυζαντίου (477 π. X.).

Κεφ. 4.

οἱ καὶ ἐπ' Ἀρτ. Ἑλλήνων ἀπικόμενοι... καταρρωδήσαντες δρῆσιμὸν ἐβουλευόντο, ὁ καὶ = ὡσαύτως, ὡς δηλ. οἱ ἐν Θερμοπύλαις ἀναφορικῶς πρὸς τό: οἱ δὲ ἐν Θερμοπύλῃσι... Ἑλλήνες καταρρωδέοντες ἐβουλευόντο περὶ ἀπαλλαγῆς (βιβλ. VII, κεφ. 207)· περὶ τῆς θέσεως δὲ τῆς διαιρετ. γενκ. Ἑλλήνων πρβλ. κεφ. 1 «οἱ Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ το Ἰνστιτούτο Εκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

δὲ Ἑλλήνων κτλ.». — ἀπικόμενοι, πῶς παρὰ τοῖς Ἀττ.; — ὡς εἶδον, χρον.κ. πρότασις. — καταχθείσας = ὅτι προσωρμίσθησαν τίνος ῥήμ.; — Ἀφειάς, αἱ Ἀφειαί, πόλις τῆς Θεσσαλικῆς Μαγνησίας· πλησίον ταύτης τῆς πόλεως εἰς τὴν εἰσοδὸν τοῦ Παγασητικοῦ κόλπου εἶχεν ἀγκυροβολήσει ὁ περσικὸς στόλος (ἰδ. γεωγρ. πίν.). — σιγ. ἅπαντα πλέα, δηλ. ὄντα = ὅτι τὸ πᾶν ἦτο πλήρες στρατοῦ. — ἐπεὶ . . . ἀπέβαινε, αἰτιλγκ. πρότασις. — παρὰ δόξαν = παρὰ προσδοκίαν· ἀκριβέστερον τοῦτο ἐπεξηγεῖται διὰ τοῦ ἥ ὡς αὐτοὶ κατεδόκεον = παρ' ὅ,τι οὗτοι ἀνέμενον. Ἀντὶ τοῦ ἥ ὡς αἱ Ἀττ. λέγουσιν ἀπλῶς ἥ, ἀντὶ δὲ τοῦ καταδοκεῖν ἀπλῶς δοκεῖν. — τὰ πρήγματα = ἡ δύναμις (πρβλ. κεφ. 10 «τὰ τῶν Ἑλλήνων πρήγματα»). — ἀπέβαινε, αἱ Ἑλλήνες δὲν ἀνέμενον τοσαύτην δύναμιν τῶν Περσῶν. Ὁ στόλος τοῦ Ξέρξου ἀπετελεῖτο κατ' ἀρχὰς (κατὰ τοὺς ὑπολογισμοὺς τοῦ Ἡροδ.) ἐκ 1,207 τριήρων, ὧν ἐκάστη εἶχε πλήρωμα 200 καὶ στρατιωτικὴν φρουράν 30 ἀνδρῶν· ἐκ τῶν τριήρων αὐτῶν διεφθάρησαν ὑπὸ τῆς τρικυμίας κατὰ τῶν βράχων τοῦ Πηλίου (πρβλ. κεφ. 8) περὶ τὰς 400· ὥστε αἱ ἐλλειμενιζόμεναι νῦν ἐν Ἀφειαῖς πόσαι ἦσαν; — καταρροδῆσαντες = ἀττ. κατορροδήσαντες = πολὺ (=κατ-) φορηθέντες. — δρασμὸν = ἀττ. δρασμὸν (ἐκ τοῦ ῥ. διδράσκω) = φυγὴν. — δο. ἐβουλεύοντο = ἐσκέπτοντο περὶ φυγῆς, ἀποχωρήσεως. — ἔσω ἐς τὴν Ἑλ. = εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς Ἑλ., δηλ. εἰς ἓνα τῶν λιμένων τῆς Πελοπον. — γνόντες = ὅτε ἐνόησαν. — σφεας = ἀττ. σφᾶς = αὐτοὺς. — ἔστ' ἂν . . . ὑπεκθέωνται (= ἀττ. ὑπεκθῶνται, τοῦ ῥ. ὑπεκτίθεμαι) = ἕως ἔτου φέρωσιν εἰς ἀσφαλὴ τόπον. — τέκνα, ἰδίᾳ καὶ κατὰ πρῶτον ἀναφέρονται ταῦτα, καθ' ὅσον ἐπ' αὐτῶν κατ' ἐξοχὴν στηρίζεται ἡ ἢ ὑπαρξίς τοῦ οἴκου. — οἰκέτας = τοὺς κατὰ τὸν οἶκον πάντας (ἐνταῦθα γυναῖκας καὶ δούλους). — ὡς, αἰτιλγκ. — οὐκ ἔπειθον = δὲν ἠδύναντο νὰ πείθωσι, δηλ. αὐτόν. — μεταβάντες (= ἀποταθέντες), δηλ. πρὸς Θεμιστοκλέα (ὡς στρατηγὸν τοῦ ἄθην. στόλου). — ἐπὶ, συναπτεῖα τῇ τριήκοντα ταλάντοισι, εἰς ὃ κατηγγρμ. τὸ μισθῷ = μὲ 30 τάλαντα ὡς ἀνταμοιβήν. — ἐπ' ᾧ τε = ἀττ. ἐφ' ᾧ τε· ἐνταῦθα μετὰ μέλλ. ὀριστ. (ποιήσονται τὴν ναυμ. = ναυμαχίῃσουσι) = ἐπὶ τῷ ὄρω νὰ ναυμαχήσωσι· συνηθεστέρα παρὰ ταῖς Ἀττ. ἢ μετ' ἀπαρμφ. σύνταξις τοῦ ἐφ' ᾧ τε.

Κεφ. 5.

τοὺς Ἑλλ. ἐπισχεῖν (=καταμεῖναι) ὥδε ποιέει=κατὰ τὸν ἐξῆς τρόπον ἐνεργεῖ, ἵνα οἱ Ἕλληνες μείνωσι· τὴν αὐτὴν ἀμετάβ. σημ. ἔχει τὸ ἐπισχεῖν καὶ ἐν βιβλ. VI, κεφ. 102 «ἐπισχόντες ὀλίγας ἡμέρας». — μεταδιδού=ἀττ. μεταδίδωσι. Παρατηρητέα ἢ σύνταξις τοῦ μεταδιδόναι τινός τι ἢ γιν. (τῶν χρημάτων) δηλοῖ τὸ ὅλον, ἐξ οὗ μέρος ἐλήφθη, ἢ δ' αἰτία. (πέντε τάλαντα) αὐτὸ τὸ ληφθὲν μέρος. — ὥς... δῆθεν διδοὺς=ὥς ἐὰν δῆθεν ἔδιδε. — παρ' ἑαυτοῦ (=ἀττ. ἑαυτοῦ) = ἀπὸ τοῦ ἑαυτοῦ του = ἐκ τῆς περιουσίας του. — οἱ (=αὐτῶ), ποιητ. αἴτιον=ὕπ' αὐτοῦ διατί κατὰ δοκ.; — γάρ, ἐνταῦθα=ἐπεὶ=ἐπειδὴ. — τῶν λοιπῶν, γιν. δικαιρετικὴ τοῦ μόνου (=ἀττ. μόνου). — ἥσπαιρε, τοῦ ῥ. ἀσπαίρω, ὅπερ κυρίως=τινάσσομαι σπασμοδικῶς, σπαρταρῶ· ἐνταῦθα=ἐναντιοῦμαι. — φάμενος=φάσκων=λέγων. — ἀποπλώσσεσθαι, τοῦ ῥ. ἀποπλέειν=ἀττ. ἀποπλεῖν ἢ αὐτὴ ἔννοια δηλοῦται κατὰ πρῶτον θετικῶς (ἀποπλώσεσθαι), ἔπειτα δὲ ἀρνητικῶς (οὐ παραμινέειν). Σχῆμα ἐκ παραλλήλου (πρὸς βλ. VII, κεφ. 222 «ἀέκοντες...καὶ οὐ βουλόμενοι»). — δὴ=λοιπόν. — πρὸς τοῦτον, τὸν Ἀδείμ. — εἶπε ὁ, περὶ τῆς χασμωδίας ἰδ. Ἡροδ. διὰ λ. σελ. 82, § 6. — εἶπε... ἐπομόσας=εἶπεν ὀρκισθεῖς = εἶπε μεθ' ὅρκου, ἐνὸρκως. — οὐ, συναπτέον τῷ ἀπολείψεις. — τοι=ἀττ. σοι. — μέζω=ἀττ. μεῖζω=μεῖζονα. — ἦ... ἂν... πέμψειε=παρ' ὅσα ἤθελε πέμψει. — Μήδων=Περσῶν. — τοι... ἀπολιπόντι=εἰς σὲ ἐὰν ἀφῆσῃς. — ταῦτα τε ἅμα ἠγόρευε καὶ πέμπει, σύνταξις κατὰ παράταξιν πρὸς ἑξαρσιν τοῦ συγχρόνου τῶν δύο πράξεων (τοῦ ἀγορεύειν καὶ πέμπειν) = ταῦτα ἔλεγεν οὗτος καὶ συγχρόνως ἀποστέλλει. — τὴν νέα = ἀττ. τὴν ναῦν. — οὗτοί τε..., ἢ ἀπόδοσις τοῦ τε εἰς τὸ αὐτὸς τε κτλ. — πληγέντες δ., ἀντὶ τοῦ διαφθαρέντες δώροις ἢ δωροδοκήσαντες. — καὶ τοῖσι Εὐβ. ἐκεχάριστο, παθ.=καὶ οὕτω (=καὶ) εἶχε γίνεῖ ἢ χάρις τῶν Εὐβοέων. — ἐκέρδηνε = ἀττ. ἐκέρδανε. — τὰ λοιπά, δηλ. χρήματα (πόσα ἦσαν ταῦτα;). — ἀλλά, ἀναφορικῶς πρὸς τὸ ἐλάνθανε, ἐν ᾧ ὑποκρύπτεται ἀρνητ. ἔννοια: οὐκ ἐγένετο φανερός. — ἠπιστέατο (=ἀττ. ἠπίσταντο), τοῦ ῥ. ἐπίστασθαι, ὅπερ ἐνταῦθα=νομίζεῖν· δι' αὐτὸ καὶ ἡ μετ' ἀπρμφ. σύνταξις (ἠπιστέατο...ἐλθεῖν). — ἐπὶ τῷ λόγῳ τούτῳ=πρὸς τοῦτον τὸν σκοπόν, δηλ. ἵνα διανείμῃ αὐτὰ εἰς τοὺς στρατηγούς.

Κεφ. 6.

ἐγένετο, ἀπρόσ.=συνέδῃ.—ἐπείτε=ἄττ. ἐπεί.—δὴ=ἤδη.—περὶ δεῖλιν προΐην γινομένην = κατὰ τὴν ἑναρξιν τῆς μεσημβρίας = κατὰ τὰς πρώτας μ. μ. ὥρας (12·3 μ. μ.)· τὸ ἀντίθετον δεῖλιν ὁψίην (κεφ. 9).—ἀπίκατο, πῶς παρὰ τοῖς Ἀττ.;—ἔτι καὶ πρότερον = καὶ πρότερον ἢ δὴ ἀποδοτέον τῷ πυθόμενοι.—ναυλοχέειν=ἄττ. ὀρμεῖν=ὅτι ἦσαν προσωρμισμένοι.—νέας, πῶς παρὰ τοῖς Ἀττ.;—τότε (πότε;) δὲ αὐτοὶ ἰδόντες, δηλ. περὶ τὸ Ἀρ. ναυλοχεύσας νέας Ἑλλ. ὀλίγας.—ἐπιχειρέειν, δηλ. αὐτῇσι=να προσβάλλωσιν αὐτάς.—εἴ κως (=ἄττ. πως) ἔλοιεν, πλαγία ἐρωτημ. πρότασις ἐξαρτημένη ἐκ τῆς προτάσεως πρ. ἦσαν ἐλ., ἥτις περιέχει ἑννοίαν ἀποπείρας = ἵνα δοκιμάσωσιν, ἐὰν κάπως θυνηθῶσι νὰ κυριεύσωσιν αὐτάς.—ἐκ...τῆς ἀντίης = ἐκ τῶν ἔμπροσθεν· ἀντίος δὲ = ἄττ. ἑναντίος.—οὐκω=ἄττ. οὐλω.—ἐδόκεε = ἐφαίνεται καλόν.—εἵνεκεν = ἄττ. ἕνεκα.—μή κως (=ἄττ. πως) = μήπως.—εὐφρόνη, παιητ. λέξις = νύξ.—φεύγοντας, δηλ. τοὺς Ἑλληνας.—καταλαμβάνη, ἐνταῦθα = προφυλάττη.—καὶ ἔμελλον δῆθεν ἐκφεύξ.=καὶ οὕτω (=καὶ) ἔμελλον πράγματι (= δῆθεν) νὰ σωθῶσι διὰ τῆς φυγῆς. Τοῦτο προστίθεται ὡς γνώμη τοῦ Ἡροδ.—ἔδεε δὲ = ἦτο ὅμως πεπρωμένον.—μηδὲ πυρφόρον...ἐκφ. περιγενέσθαι = μηδὲ πυρφόρος φυγῶν (=διὰ τῆς φυγῆς) νὰ σωθῇ. Πυρφόρος ἐκαλεῖτο ὁ ἐν τῷ στρατῷ τῶν Λακ. ἱερεὺς, ὁ διατηρῶν ἀκοίμητον τὸ πρὸς θυσίας ἱερὸν πῦρ καὶ ὡς ἐκ τούτου θεωρούμενος ἄθικτος, ἀπρόσδλητος. Ἡ φράσις οὐδὲ πυρφόρος ἐσώθη εἶναι παροιμία λεγομένη περὶ ὀλοσχεροῦς ἥττης.—τῷ ἔ. λόγῳ=κατὰ τὴν γνώμην ἐκείνων (τῶν Περσῶν).

Κεφ. 7.

πρὸς ταῦτα=κατὰ ταῦτα=ἀναφορικῶς πρὸς ταῦτα.—ὧν, πῶς παρὰ τοῖς Ἀττ.;—ἀποκρίναντες = χωρίσαντες.—ἔξωθεν Σκ. = πέραν τῆς Σκιάθου (ὥσει ἤθελον νὰ πλεύσωσι πρὸς τὸν Ἑλλάσποντον). Ἡ Σκιάθος κεῖται ΒΑ. τοῦ Ἀρτεμισίου (βλ. γεωγρ. πίν.).—ὡς ἂν..., τελικὴ πρότασις μετὰ τοῦ ἂν, ὅστις παρὰ τοῖς Ἀττ. σπανιώτατα τίθεται εἰς τὰς τελικὰς προτάσεις τὰς ἐκφερομένας

διὰ τοῦ ὥς καὶ ὅπως.—ὥς ἂν μὴ ὀφ.—ἵνα μὴ παρατηρηθῶσιν ἡ τελκ. αὕτη πρότασις ἀνήκει μόνον τῷ ἔξωθεν Σκιαάθου· ἡ δὲ κατῶ-
 πιν διὰ τοῦ ἵνα εἰσαγομένη (ἵνα... περιλάβοιεν) τῷ περιέπεμπον.
 — περιπλέουσαι, τί μετχ. εἶναι; — Καφηρέα, Γεραιστόν, ἀκρωτή-
 ρια τῆς Εὐβοίας εἰς τὸ Ν. μέρος αὐτῆς (βλ. γεωγρ. πίν.). Τὸ α΄
 νῦν καλεῖται Κάβο δ' ὄρο, τὸ δ' Μανδηλί.—Εὐριπον, τὸν μεταξὺ
 Εὐβοίας καὶ Βοιωτίας στενὸν πορθμὸν (βλ. γεωγρ. πίν.). — ἵνα δὴ
 = ἵνα φυσικῶς. — περιλάβοιεν = περικυκλώσωσι, δηλ. τοὺς ἐν
 Ἀρτεμισίῳ Ἑλλ.—οἱ μὲν... σφεῖς δέ, παράθεσις κατ' ἐπιμερισμὸν
 τοῦ ἐννοουμένου εἰς τὸ περιλάβοιεν ὑποκειμένου οἱ Πέρσαι· διὰ
 τοῦ οἱ μὲν ἐννοοῦνται οἱ περιπλέοντες τὴν Εὐβοίαν, διὰ δὲ τοῦ
 σφεῖς δέ (= αὐτοὶ δὲ) οἱ ἐν Ἀφεταις μέιναντες Πέρσαι. — ταύτη
 = ἐκεῖ, δηλ. εἰς τὸν Εὐριπον.—αὐτῶν, ἐκ τοῦ ὁδόν.—ἐπισπόμενοι
 = προσβαλόντες.—ἐξ ἐναντίας=ἐκ τῆς ἀντίας=ἐκ τῶν ἐμπροσθεν.
 — τὰς ταχθείσας, δηλ. περιπλέειν Εὐβοίαν. — αὐτοί, δηλ. οἱ ἐν
 Ἀφεταις μέιναντες Πέρσαι.—οὐκ ἐν νόφ' ἔχοντες = μὴ διανούμε-
 νοι.—ταύτης τῆς ἡμέρης, γενκ. χρονκ.—οὐ πρότερον, ἢ, παρὰ τοῖς
 Ἀττ. συνηθέστερον οὐ πρότερον, πρίν.—τὸ σύνθημα = τὸ συμπε-
 φωνημένον σημεῖον. — σφι, πῶς παρὰ τοῖς Ἀττ.; — παρὰ = ἐκ
 μέρους.—ὥς ἠκόντων=ὅτι ἤκουσιν ἢ ἤκοιεν=ἔτι ἔχουσι φθάσει.
 — ἀριθμὸν=ἀπαρίθμησιν, ἐπιθεώρησιν (ἥτις ἦτο ἀναγκαῖα μετὰ τὰς
 καταστροφάς, ἃς εἶχεν ὑποστῆ τὸ ναυτικὸν ἐκ τῆς τρικυμίας τῆς
 γενομένης παρὰ τοὺς πρόποδας τοῦ ὄρους Πηλίου· πρβλ. κεφ 8).

Κεφ. 8.

ἐν τῷ=ἄττ. ἐν ᾧ.—ἦν γάρ, ὁ γὰρ=ἐπεὶ (πρβλ. κεφ. 5 «Ἀδεί-
 μαντος γάρ...»).—Σκιωναῖος, ἐκ Σκιώνης, πόλεως τῆς χερσονήσου
 Παλλήνης. — δύτης = κολυμβητής. — ἐν τῇ ναυηγίῃ = κατὰ τὴν
 ναυαγίαν. — τῇ κατὰ Π. γενομένῃ, ὅτε ὁ Περσ. στόλος εὗρίσκετο
 παρὰ τοὺς πρόποδας τοῦ ὄρους Πηλίου καὶ παρὰ τὸ ἀκρωτήριον
 Σηπιάδα, σφοδρὸς ἄνεμος ἀπηλιώτης ἐξεγείρας φοδερὰν τρικυμίαν
 ἐπέφερε δεινὰς ζημίας εἰς αὐτόν. Αἱ διαφθαρεῖσαι κατὰ τὴν τρικυ-
 μίαν αὐτὴν τριήρεις ἦσαν περὶ τὰς 400, σὺν αὐταῖς δὲ κατεστρά-
 φησαν πλεῖστοι ἄνδρες καὶ ἀπωλέσθησαν πολλὰ σκεύη καὶ πλοῦτῃ
 τῶν Περσῶν. Μετὰ τὴν τρικυμίαν τὰ ὑπόλοιπα πλοῖα τοῦ στόλου

κατέφευγον εἰς Ἀφετάς. — τῶν χρημάτων = τῶν πραγμάτων. — περιεβάλετο = ἐσφτετερίσθη. — ἄρα = λοιπὸν (καθὼς οὗτος νῦν ἀπέδειξε). — καὶ πρότερον = ἤδη πρότερον. — ἀλλ' οὐ γάρ οἱ κτλ., ἐλλειπτικῶς: ἀλλ' οὐκ ἠὐτομόλησε· οὐ γάρ οἱ κτλ. ἐν τῷ αὐτῷ περιπτώσει ἐρμηνευτέον τὸ ἀλλὰ γάρ = ἀλλὰ βεβαίως. — οἱ = αὐτῷ. — οὐ ... παρέσχε = δὲν ἐδόθη εὐκαιρία, δηλ. αὐτομολέειν. — ὥς = καθὼς. — ὅτεφ ... τρόπῳ = ὅτῳ τρόπῳ = κατὰ ποῖον τρόπον. — τὸ ἐνθεῦτεν (= ἐντεῦθεν) ἔτι = μετὰ ταῦτα τέλος, δηλ. μετὰ τὰς ματαίας ἀποπείρας του. — ἔχω, μετ' ἀπρμφ. = δύναμαι. — ἀτρεκέως = ἀττ. σαφῶς. — θωμάζω = ἀττ. θαυμάζω. — λέγεται γάρ, ὁ γάρ διασαφητικός. — δύς, τίνος ῥήμ.; — ἀνέσχε = ἀνέδν = ἀνῆλθεν εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης. — πρὶν ἢ = ἀττ. πρὶν = εἰ μὴ ἀφ' οὗ. — μάλιστα κη = ἀττ. μάλιστα = περίπου· ἡ ἔννοια δὲ αὕτη καθίσταται ἐμφαντικωτέρα καὶ διὰ τοῦ ἐς. — σταδίους ὀγδώκοντα, σχεδὸν = 14 χιλιόμετρα, δηλ. ὥρας πόσας; — διεξελθὼν = διατρέξας, διανύσας. — τούτους = δι' αὐτοῦ τοῦ τρόπου, οὕτως· κυρίως = οὗτοι ἦσαν ἐς ὀγδ. σταδίους, οὓς διεξῆλθεν. — εὐκέλα = ἀττ. εὐκότα, ὅμοια. — τὰ δὲ μετεξέτερα = ἀττ. τὰ δὲ τινα = ἄλλα δὲ τινα. — περὶ ... τοῦτου, οὐδέτ. = ὥς πρὸς τοῦτο (δηλ. τὸ λέγεται γάρ, ὥς ἐξ Ἀφετέων κτλ.). — γνώμη μοι ἀποδεδέχθω (= ἀττ. ἀποδεδείχθω) = ἄς ἔχῃ ἐκφρασθῇ ὑπ' ἐμοῦ ἡ γνώμη. — μιν = αὐτόν· ὑποχμ. τοῦ ἀπικέσθαι. — τὴν τε ναυηγίην, δηλ. τὴν κατὰ Πήλιον. Τὸ ναύαγιον τοῦτο τοῦ περσ. στόλου εἶχον μάθει οἱ Ἕλλ. παρὰ τῶν ἐν ταῖς Εὐδοϊκαῖς ἄκραις ἡμεροσκοπῶν ὥστε ὁ δῦτης Σκυλλίας ἀναφέρει ἐνταῦθα οὐχὶ τὸ συμβῆναι αὐτό, ἀλλὰ τὸ μέγεθος τῶν ἀπωλειῶν τῶν Περσῶν. — ὥς γένοιτο = πῶς ἐγένετο. — τὰς περ ... νεῶν = τὰς περιπεμφθείσας ναῦς· ἔξαρτ. ὡσαύτως ἐκ τοῦ ἐσήμηνε = ἀνέφερε περὶ τῶν πλοίων, τὰ ὅποια ἐστάλησαν γύρω. Περὶ τοῦ πράγματος ἴδ. κεφ. 7.

Κεφ. 9.

λόγον σφ. αὐτοῖσι ἔδ. = ἐσκέπτοντο καθ' ἑαυτούς. — πολλῶν δὲ λεχθέντων = ἀφ' οὗ δὲ πολλὰ ἐλέχθησαν. — ἐνίκα = ὑπερίσχυε· ὡς ὑποχμ. τὰ ἀπαρμφ. πορεύεσθαι καὶ ἀπαντᾶν. — αὐτοῦ, δηλ. παρὰ τὸ Ἀρτεμίσιον. — αὐλισθέντας = ἀφ' οὗ διατρίψωσι. — μετέπειτα = ἀττ. ἔπειτα. — νύκτα μέσην, παρὰ τοῖς Ἀττ. κατὰ πληθ. μόνον

μέσαι νύκτες = μεσονύκτιον. — παρέντας = ἄφ' οὗ ἀφήσωσι· νὰ παρέλθῃ. — ἀπαντᾶν = νὰ ἐξέρχωνται εἰς ἀπάντησιν. — τῇσι περιπλεύουσι τῶν νεῶν = ταῖς περιπλ. ναυσί. — μετὰ δὲ τοῦτο, δηλ. μετὰ τὴν σύσκεψιν καὶ ἀπόφασιν. — ὧς, αἰτιλγκ. — οὐδεὶς, δηλ. τῶν ἐν Ἀφεταῖς Περσῶν. — δαίλην ὀψίην γινομένην τῆς ἡμέρας = τὸ δειλινὸν ταύτης τῆς ἡμέρας (3-4 μ. μ.). τὸ ἀντίθετον δαίλην πρωίην ἐν κεφ. 6. — φυλάξαντες = περιμενάντες. — ἐπανέπλεον = ἐξήρχοντο εἰς τὸ πέλαγος ἐναντίον. — ἀποπειραν... ποιήσασθαι = ἀποπειραθῆναι· ἐκ τούτου ἐξαρτ. αἱ γενκ. τῆς τε μάχης καὶ τοῦ διεκπλόου, καὶ ἐκ τούτων ἡ γενκ. αὐτῶν, δηλ. τῶν Περσῶν = ἐπειδὴ ἐπεθύμουν νὰ δοκιμάσωσι τὸν τρόπον τῆς μάχης καὶ τὸν διεκπλοὺν αὐτῶν· διεκπλοὺς δὲ εἶναι ναυτικὸν στρατήγημα, καθ' ὃ ταχύπλοα πλοῖα πλέοντα διὰ μέσου τῶν ἐχθρικῶν πλοίων βλάπτουσιν αὐτὰ καὶ εἴτα ἐπιστρέφουσιν εἰς τὴν ἰδίαν των τάξιν.

Κεφ. 10.

ὁρέοντες, μετχ. χρνκ. — σφεας = ἄττ. σφᾶς = αὐτοὺς, δηλ. τοὺς Ἑλλήνας. — ὀλίγησι, πῶς παρὰ τοῖς Ἀττ.; — πάγχυ = ἄττ. πάνυ. — ἐπενείκαντες = ἄττ. ἐπενεγκόντες· τὸ δὲ μανίην ἐπιφέρω τινὶ = ἀποδίδω εἰς τινα μανίαν, ἐκλαμβάνω τινὰ ὡς τρελλὸν (πρβλ. VI, κεφ. 112 «μανίην τοῖσι Ἀθ. ἐπέφερον»); ἡ μετχ. ἐπενείκαντες διατὶ δὲν συνδέεται τῇ μετχ. ὁρέοντες; — ἀνῆγον... τὰς νέας = ἐξήγον εἰς τὸ πέλαγος τὰ πλοῖα. — ἐλπίσαντες = ἐπὶ τῇ ἐλπίδι. — σφεας, τίνας; — οἰκότα (= ἄττ. εἰκότα) κάρτα (= ἄττ. μάλα) ἐλπίσαντες = ἐλπίσαντες πολὺ φυσικά. Προστίθεται τοῦτο ὡς γνώμη τοῦ Ἡροδ. (πρβλ. κεφ. 3 «ὀρθὰ νοεῦντες»). — γε = βεβαίως. — ὁρέοντες, μετχ. αἰτιολογοῦσα τὸ ἐλπίσαντες. — ὀλίγας, δηλ. ἐοῦσας. — πολλαπλησίας = ἄττ. πολλαπλάσιος. — ἄμεινον = ταχύτερον. — πλεούσας, πόθεν ἐξαρτ. ἡ μετχ.; — καταφρονήσαντες = φρονήσαντες ὥστε δὲν ἔχει τὴν παρὰ τοῖς Ἀττ. σημασίαν τοῦ καταφρονεῖν· ταῦτα καταφρ. = μὲ ταύτην τὴν πεποιθήσιν. — ἐκυκλοῦντο, πρτκ. ἀποπειρατ. = προσεπάθουν νὰ περικυκλώσωσι. — ἐς μέσον, βραχυλογικῶς = οὕτως ὥστε νὰ φέρωσιν αὐτοὺς εἰς τὸ μέσον. — τῶν Ἰώνων, τῶν Ἑλλήνων δηλ. τῶν οἰκούντων τὰ παράλια τῆς Μ. Ἀσίας καὶ τὰς νήσους, οἵτινες ὑπηρέτουν εἰς τὸν περσικὸν στρατόν. — συμφορὴν ἐποιεῦντο μ.

== ἄττ. συμφορὰν μ. ἡγοῦντο == ἐθεώρουν ὡς μεγάλην συμφορὰν, ἐλυποῦντο ὑπερβολικά· ὁ δὲ τε ὁ μετὰ τὴν συμφορὴν ὤφειλε κυρίως νὰ εἶναι μετὰ τὸ ὀρεόντες. — ὀρεόντες... καὶ ἐπιστάμενοι, μετχ. αἰτλγκ. — περιεχομένους = ἔτι περιεκυκλοῦντο. — ἀπονοστήσει = ἄττ. ἐπάνεισι = θὰ ἐπανέλθῃ. — τὰ... πρήγματα = ἡ δύνამις (πρβλ. κεφ. 4 «τὰ πρήγματα τῶν βαρβάρων»). — ὅσοισι δὲ καὶ ἡδ. ἦν τὸ γ. = εἰς ὅσους δὲ τὸ γινόμενον (ποῖον;) παρεῖχε πρὸ πάντων (= καὶ) χαρὰν περίφρασις ἐμφαντικὴ ἀντὶ τοῦ ὅσοι ἡδοντο τῷ γινομένῳ. — ἁμιλλαν ἐποιεῦντο = ἡμιλλῶντο· ἔπεται πλαγία ἐρ. πρότασις διὰ τοῦ ὅπως καὶ μέλλ. ὅριστ. (λάμπεται), ὡς μετὰ τὰ ἐπιμελείας καὶ σκέψεως σημαντ. ῥήμ. — ἐλὼν, τοῦ ῥ. αἰρῶ = συλλαμβάνω. — λάμπεται = ἄττ. λήπεται. — Ἀθηναίων γὰρ κτλ., ἐκφέρει τὴν αἰτίαν, δι' ἣν εἶπον οὗτοι νέα Ἀττικὴν καὶ οὐχὶ ἄλλην· τὸ δὲ λόγος τινὲ ἐστὶ τινος = ὁμιλεῖ τις περὶ τινος· ὥστε Ἀθ. αὐ. λ. ἦν π. = αὐτοὶ (οἱ Πέρσαι) ὁμιλοῦν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον περὶ τῶν Ἀθην. — ἀνὰ τὰ στρατ. = εἰς ἕλκον τὸν στόλον· ὁ πληθ. ἐτέθη, διότι ὁ περσ. στόλος ἦτο διηρημένος κατὰ τὰ ἔθνη εἰς πολλὰς μοίρας.

Κεφ. 11.

ἐσήμηνε, δηλ. ὁ σαλπικτικὴς = ἔδωκε τὸ σημεῖον (πρὸς προσβολήν). — πρῶτα, παρὰ τοῖς Ἀττ. συνηθέστερον πρῶτον. — ἀντίληφροι τοῖσι βαρβ. γ. = στρέψαντες τὰς πρῶτας (= τὰ ἔμπροσθεν μέρη τῶν πλοίων) ἐναντίον τῶν βαρβάρων. — ἐς τὸ μ. τὰς πρύμνας συνήγαγον = συνεκέντρωσαν τὰς πρύμνας εἰς τὸ μέσον (οὕτως ὥστε ἐσχηματίσθη κύκλος, ἐκ τοῦ κέντρου τοῦ ὁποίου προεξείχον τὰ πλοῖα ὡς ἀκτίνες). Οὗτος ὁ κυκλοειδὴς τρόπος τῆς παρατάξεως ἐκαλεῖτο κύκλος. — δεύτερα = ἄττ. ἔπειτα. — σημήναντος, τίνος; — ἔργου εἶχοντο = ἔκαμνον ἀρχὴν τοῦ πολέμου. — ἐν ὀλίγῳ περ (= ἄττ. καίπερ) ἀπολαμφθέντες (= ἄττ. ἀποληφθέντες) = ἂν καὶ περιωρίσθησαν εἰς μικρὸν χῶρον. — καὶ κατὰ στόμα (= καὶ μάλιστα κατὰ μέτωπον), δηλ. ἔργου εἶχοντο, ἐπομένως παρὰ τὴν δυσμενῆ των θέσιν. — ἐνθαῦτα, τοπκ. — τὸν Γόργου κτλ., ἡ σύνταξις· καὶ Φιλάονα τὸν Χέρ. τὸν ἀδελφεὸν Γόργου τοῦ Σαλαμ. βασιλέως. — Σαλαμινίων, τῶν ἐν Κύπρῳ. — λόγιμον = ἄττ. ἄξιον λόγου ἢ ἀξιόλογον. — νέα, πῶς παρὰ τοῖς Ἀττ.; — ἀριστίον = ἄττ. ἀριστεῖον = βραβεῖον τῆς

ἀνδρείας. — τοὺς δὲ = τούτους δὲ. — ἑτεραλκῶς, ἑτεραλκῆς (= ἄττ. ἀγχώματος, ἰσόροπος) ἡ μάχη καλεῖται, ἔταν ἡ νίκη (ἀλκή) κλίνῃ ὅτε μὲν πρὸς τὸ ἐν μέρος, ὅτε δὲ πρὸς τὸ ἄλλο, ὅταν δηλ. εἶναι ἀνευ διακεκριμένου ἀποτελέσματος. — πολλὸν = ἄττ. πολὺ (ἐν ἐπιρρ. σημασίᾳ) = μάλα. — παρὰ δόξαν = παρὰ προσδοκίαν. Οἱ Πέρσαι δὲν προσεδόκων τοιαύτην ἐκ μέρους τῶν Ἑλλήνων πεισματώδη ἀντίστασιν. — οὐν βασιλεί, συναπτόεν τῷ ἔοντι. — διὰ τοῦτο τὸ ἔργον = διὰ ταύτην τὴν πράξιν (ποίησιν;). — χῶρον = γῆν, κτῆμα.

Κεφ. 12 - 13.

εὐφρόνη = νύξ. — ἦν μὲν τῆς κτλ., κατ' ἔννοιαν = ἂν καὶ ἦτο κτλ. — τῆς ὥρης = τῆς ἐποχῆς τοῦ ἔτους· ἡ γενκ. διαιρετικ. ἔξαρτ. ἐκ τοῦ μέσον θέρος = τὸ μέσον τοῦ θέρους. — ἐγίνετο = ἐπιπτε. — ὕδωρ ἄπλετον = βροχὴ ἄφθονος. — σκληραὶ = βαρεῖαι, φοβεραί. — διὰ π. τῆς ν. = καθ' ἑλλην τὴν νύκτα. — ἐξεφορέοντο = ἐφέροντο ἔξω. — εἰλέοντο (= συνεωθούντο), τοῦ ῥ. εἰλεῖν = ἄττ. εἰλεῖν. — τοὺς ταρσοὺς τῶν κωπέων = τὸ πλατὺ μέρος (τὸ κατὰ τὸ ἄκρον) τῶν κωπῶν. — οἱ στρατιῶται οἱ ταύτη = οἱ στρατιῶται οἱ εὐρισκόμενοι ἐκεῖ (δηλ. ἐν Ἀφειταῖς)· ἡ ἀντίθεσις κατωτέρω: τοῖσι δὲ ταχθεῖσι κτλ. — ταῦτα, ποῖα; — κατιστάτο = ἄττ. καθίσταντο. — ἐλλίζοντες, ἐνταῦθα = φοβούμενοι. — πάγχυ = πάντ' συναπτόεν τῷ ἐλλίζοντες. — ἐς οἷα κακὰ ἦκον = ὅτι ἐς τοιαῦτα κακὰ ἦκον = διότι εἰς τοιαύτας συμφορὰς περιέπεσον. — πρὶν ἢ (= ἄττ. πρὶν) καὶ ἀναπνεῦσαί σφεας = προτοῦ ἀκόμῃ αὐτοὶ ν' ἀναλάβωσι. — ἐκ τε τῆς ν. καὶ τοῦ χειμῶνος = ἐκ τοῦ συνεπείᾳ (= καὶ) τῆς τρικυμίας ναυαγίου. — τοῦ γενομένου κατὰ Πήλιον, περὶ τοῦ πράγματος πρβλ. κεφ. 8, σελ. 143. — ὑπέλαβε = ἐπηκολούθησε· παρὰ τοῖς Ἀττ. τὸ ἐπέλαβε ἢ κατέλαβε. — καρτερὴ = πεισματώδης. — ἐκ δὲ τῆς ν. = μετὰ δὲ τὴν ναυμαχίαν. — ὄμβρος λάβρος = ῥαγδαία βροχὴ. — ἐς θάλασσαν ὠρμημένα (μὲ σημ. ἐνεστ.) = κινούμενα, καταφερόμενα (ἐκ τοῦ Πηλίου) εἰς τὴν θάλασσαν. — ἡ αὐτὴ περ, τὸ περ χρησιμεύει ἐνταῦθα πρὸς ἔμφασιν τῆς ἐννοίας τοῦ αὐτῆ (ἡ αὐτὴ περ = ἡ αὐτὴ ἀκριβῶς). Ἐν ἄλλῃ σημασίᾳ ἀπαντᾷ τὸ περ ἐν κεφ. 11 «ἐν ὀλίγῳ περ ἀπολαμφθέντες». — ἐοῦσα, ἡ μετχ. κατὰ τὴν ἑρμηνείαν περιττή. — πολλὸν = πολλῶν μετὰ τούτου συναπτόεν τὸ ἔτι. — ἐν πελ. φερομένοισι = εἰς αὐτούς, ἐν ᾧ ἐφέροντο εἰς τὴν

ἀνοικτὴν θάλασσαν.—σφι, πῶς παρὰ τοῖς Ἀττ.;—ἄχαρι=δυσάρεστον· κατ' εὐφημισμὸν ἀντὶ τοῦ ὀλέθριον, κάκιστον.—γὰρ δὴ =διότι ὥς γνωστόν.—τὸ ὕδωρ, μετὰ τοῦ ἄρθρου, διότι ἤδη ἀνωτέρω ἐγένετο λόγος περὶ αὐτοῦ.—τὰ Κοῖλα, τὰ ἀπὸ τοῦ ἀκρωτηρίου Γεραιστοῦ μέχρι τῆς Ἐρετρίας κείμενα παράλια μέρη τῆς Εὐβοίας, ἅτινα ἦσαν πολὺ ἐπικίνδυνα τοῖς θαλασσοπόροις.—τῷ πνεύματι=ὑπὸ τοῦ ἀνέμου.—τῇ=ἄττ. ἡ=ποῦ.—ἐξέπιπτον, παθῆτ. τοῦ ἐξέβαλλον.—πρὸς τὰς πέτρας=πρὸς τοὺς βράχους.—ἐποιεέτο τε πᾶν κτλ., ὁ Ἡρόδ. ἀποδίδει ταύτην τὴν περὶ τὰ μέσα τοῦ θέρους γενομένην ραγδαίαν βροχὴν εἰς τὴν ἄμεσον ἐνέργειαν τοῦ θεοῦ, ὅπερ ἤθελε νὰ τιμωρήσῃ τὴν ὕβριν τῶν Περσῶν.—ὅκως ἂν ἐξισ., πρβλ. σελ. 142, κεφ. 7 «ὥς ἂν...».—τῷ Ἑλληνικῷ τὸ Περσικόν=ἡ Περσικὴ δύναμις πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν.—μηδὲ=ἄττ. καὶ μή, διότι οὐδεμία ἄρνησις προηγεῖται.

Κεφ. 14.

νυν, πῶς παρὰ τοῖς Ἀττ.;—διεφθείροντο=κατεστρέφοντο.—σφι ἁσμένοισι=πρὸς χαράν των (πρβλ. κεφ. 10 «γίνεται τι ἐμοὶ ἡδομένω».—ὥς... ἡμέρη ἐπέλαμψε=ὅτε ἔλαμψεν (=ἐφάνη) ἡ ἡμέρα.—ἀτρέμας, παρὰ τοῖς Ἀττ. ἀτρέμα καὶ πρὸ φων. μόνον ἀτρέμας=ἡσύχως· ἀτρέμας ἔχειν, ἐνταῦθα ματαστ. «τὰς νέας»=ἔχειν τὰ πλοῖα ἀκίνητα· κατωτέρω ἐν κεφ. 14 ἀμετβ. «ἀτρέμας εἶχον»=ἡσύχαζον, ἔμενον ἀκίνητοι.—ἀπεχρᾶτο, ἀντὶ τοῦ ἐνεργῆτ. ἀπέχρη=ἀρκετὸν ἦτο.—κακῶς προήσουςι=ἐπειδὴ εὐρίσκοντο ἐν δυστυχίᾳ.—ἐν τῷ παρεόντι=πρὸς τὸ παρόν.—ἐπεβώθεον, πῶς παρὰ τοῖς Ἀττ.;—δὴ=ἤδη.—ἐπέρωσαν=ἐνίσχυσαν, ἔδωσαν θάρρος· τίνος ῥήμ.;—καὶ ἅμα ἀγγελίῃ, δηλ. ἐπέρωσε.—φυλάξαντες(=περιμεΐναντες)... πλείοντες, διατί δὲν συνδέονται αἱ μετχ.;—τὴν αὐτὴν ὥρην, δηλ. τὴν δαίτην ὀψίην, καθ' ἣν καὶ τὴν προτεραίαν ἐναυμάχησαν (πρβλ. κεφ. 9).—Κίλισσησι, Κίλισσα εἶναι τὸ θηλ. τοῦ Κίλιξ, ὡς Φοίνισσα τοῦ Φοίνιξ. Οἱ Κίλικες εἶχον παράσχει 100 πλοῖα εἰς τὸν στόλον τῶν Περσῶν.

Κεφ. 15.

δεινόν τι ποιησάμενοι=ἄττ. δ. ἡγήσάμενοι=θεωρήσαντες ὡς φοβερόν τι πρᾶγμα.—νέας οὕτω σφι ὀλίγας λ.=τόσον ὀλίγα πλοῖα

νὰ βλάπτωσιν αὐτούς. — τὸ ἀπὸ Ξέρξεω = τὴν ἐκ μέρους τοῦ Ξέρ-
 ξου τιμωρίαν. — δειμαίνοντες = φοβούμενοι. — οὐκ, συναπτέον τῷ
 ἔτι. — παρακελευσάμενοι, ἀπολύτως· παρὰ τοῖς ἀττ. π. ἀλλήλοις =
 ἐνθαρρύναντες ἀλλήλους. — κατὰ μέσον ἡμ. = περὶ τὴν μεσημβρίαν.
 — ἀνῆγον τὰς νέας, πῶς ἐρμηνεύεται; — συνέπιπτε = συνέβαινε. —
 ἦν δὲ πᾶς ὁ ἀγὼν (= προσπάθεια), τοῦτο συντάσσεται πρῶτον
 μὲν μετὰ τῆς περὶ καὶ γενκ. (περὶ τοῦ Εὐρίπου = περὶ τῆς διόδου
 τοῦ Εὐρίπου), ἔπειτα δὲ μετ' ἀπαρμφ. δηλοῦντος σκοπὸν (τὴν ἐοβ.
 φυλάσσειν). — οἱ μὲν, οἱ Ἕλληνες τοῦναντίον οἱ δὲ = οἱ Πέρσαι.
 — παρεκελεύοντο = ἐνεθάρρυνον ἀλλήλους, δηλ. κατέβαλλον πᾶσαν
 προσπάθειαν· δι' αὐτὸ καὶ ἡ πλαγ. ἐρωτ. πρότασις διὰ τοῦ ὅπως
 καὶ μέλλ. ὀρίστ. (ὅπως μὴ παρήσουσι ἐς τὴν Ἑλλάδα τοὺς βαρβά-
 ρους = πῶς νὰ μὴ ἀψήσωσι τοὺς βαρβάρους νὰ περάσωσιν εἰς τὴν
 Ἑλλάδα). — ὅπως... τοῦ πόρου κρατήσουσι = πῶς νὰ γίνωσι
 κύριοι τῆς διόδου (δηλ. τοῦ Εὐρίπου). — στρατεύμα, ἐνταῦθα (ὡς
 καὶ κατωτέρω ἐν κεφ. 16 «ὁ στρατός») = στόλος.

Κεφ. 16.

οἱ Ξέρξεω = οἱ ἄνθρωποι τοῦ Ξ., ὁ στόλος τοῦ Ξ. — ἀτρέμας
 εἶχον, πῶς ἐρμηνεύεται; — πρὸς τῷ Ἄρτ. = πλησίον τοῦ Ἄρτ. —
 μηνοειδὲς (δηλ. σχῆμα) ποιήσαντες τῶν νεῶν = ἄφ' οὗ παρέταξαν
 τὰς ναὺς εἰς σχῆμα ἡμισελήνου. — ἐκυκλοῦντο, παρτκ. ἀποπειρα-
 τικός. — ὡς περιλάβοιεν = ἵνα περικυκλώσωσιν. — ἐνθεῦτεν, χρονκ.
 — ἐπανεπλεον, ποία ἡ σημασία τῶν ἐν τῷ ῥήμ. προθέσεων; — συνέ-
 μιγον = συνεμίγνυσαν = συνεπλέκοντο. — παραπλήσιοι ἀλλήλοις
 ἐγίνοντο = ἀνεδείχθησαν ἰσόπαλοι πρὸς ἀλλήλους· ὥστε ἡ μάχη
 ἔμεινεν ἄκριτος. — στρατός, ἐνταῦθα = στόλος (πρβλ. ἀνωτέρω ἐν
 κεφ. 15 «τὸ Ἑλλ. στρατεύμα»). — ὑπὸ, μετὰ γενκ. δηλοῖ τὴν
 αἰτίαν = ἔνεκα. — μεγάλθεός (= ἀττ. μεγέθους) τε καὶ πλ., δηλ. τῶν
 νεῶν. — αὐτὸς ὑπ' ἑωυτοῦ ἐπιπτε = αὐτὸς ὑφ' ἑαυτοῦ ἐβλάπτετο· ἡ
 ὑπὸ ἔνεκα τῆς ἐν τῷ πίπτειν ἐνυπαρχούσης παθ. ἐννοίας. — ταρασ-
 σομένων τῶν νεῶν = ἐπειδὴ τὰ πλοῖα περιήρχοντο εἰς ἀταξίαν.
 — καὶ περιπιπτουσέων περὶ ἀλλήλας = καὶ ἐπειδὴ συνεκρούοντο
 πανταχόθεν πρὸς ἄλληλα. — ὅμως μέντοι = ἀλλ' ὅμως. — ἀντεῖχε
 καὶ οὐκ εἶκε (= δὲν ὑπεχώρει), ἡ αὐτὴ ἐννοια θετικῶς καὶ ἀρνη-

τικῶς, ὥς ἀποπλώσεσθαι καὶ οὐ παραμενέειν (κεφ. 5). — δεινὸν χρῆμα ἐποιεῦντο, συνήθως ἄνευ τοῦ χρῆμα· πρβλ. ἀνωτέρω ἐν κεφ. 15 «δεινὸν τι ποιησάμενοι». — τράπεσθαι = ἄττ. τρέπεσθαι.

Κεφ. 17.

πλεῦνες, πῶς παρὰ τοῖς Ἀττ.; — ἀγωνιζόμενοι, ἀνεμένετο ἀόριστος ἀγωνισάμενοι. — διέστησαν χωρίς, πλεονασμὸς = διεχωρίσθησαν χωριστά· κατωτέρω μόνον τὸ ῥ. ἄνευ τοῦ χωρίς. — οἱ ἄλλα τε κτλ., ἀναφορ. πρότασις περιέχουσα αἰτίαν = διότι οὗτοι κτλ. — ἀπεδέξαντο (= ἄττ. ἀπεδείξαντο) = ἐπετέλεσαν. — αὐτ. ἀνδράσι = μέ αὐτοὺς τοὺς ἄνδρας. — Κλεινίης, υἱὸς Ἀλκιβιάδου τινὸς καὶ πατὴρ τοῦ περιφήμου Ἀλκιβιάδου· ἀνῆκεν οὗτος εἰς πλουσιωτάτην οἰκογένειαν τῶν Ἀθηνῶν, διὰ τοῦτο καὶ ἰδίᾳ δαπάνῃ ἐξώπλισεν ἰδίαν τριήρη. — δαπάνην οἰκηίην παρεχόμενος = ἰδίᾳ δαπάνῃ. — διηκοσίοις, τὸ σύνηθες πλήρωμα τῆς τριήρους ἀπετελεῖτο ἐκ 200 ἀνδρῶν. — ἄσμενοι = μετ' εὐχαριστήσεως (διότι ἡ μάχη οὐδένα ἀπέδειξεν ἡττημένον). — ὄρμος = τόπος, ἐνθα προσορμίζονται, ἀράζουσιν τὰ πλοῖα· ἐς ὄρμον ἡπείγοντο = ἔσπευδον νὰ προσορμισθῶσιν.

**Β'. Ὁ Ἑλληνικὸς στόλος ἐν Σαλαμῖνι.
Μετοικεσία τῶν Ἀθηναίων. — Ἀλωσις τῶν Ἀθηνῶν
καὶ πυρπόλησις τῆς ἀκροπόλεως αὐτῶν.**

(Κεφ. 40 - 42, 49 - 55)

Κεφ. 40.

ὁ δὲ Ἑλλ. ναυτικὸς στρατός, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν πεζὸν στρατὸν τῶν Περσῶν, ὅστις μετὰ τὰς μάχας περὶ τὰς Θερμοπύλας πορευθεὶς διὰ Φωκίδος, Δωρίδος καὶ Βοιωτίας κατηρθύνετο εἰς Ἀττικὴν. — Ἀθ. δεηθέντων = κατὰ παράκλησιν τῶν Ἀθηναίων. — Σαλαμῖνα νῆσον ἐν τῷ Σαρωνικῷ κόλπῳ ἀκριβῶς ἀπέναντι τῶν Ἀθηνῶν (νῦν

Κούλουρη). Βλ. γεωγραφ. πίν. — κατίσχει, ἐνταῦθα μεταβτ. «τὰς νέας» = διευθύνει τὰ πλοῖα· ἀλλαχοῦ ἀμετάβ. (πρβλ. βιβλ. VI, κεφ. 101). — εἵνεκεν, πῶς παρὰ τοῖς Ἀττ.; — προσεδεδήθησαν, ἐμφαντικώτερον τοῦ ἀπλοῦ ἐδεδήθησαν = ἐνθέρμως παρεκάλεσαν. — αὐτῶν, δηλ. τῶν Ἑλλ. συμμάχων. — σχεῖν = νὰ πλεύσωσιν. — ὑπεξαγάγωνται = φέρωσιν εἰς ἀσφαλῆ τόπον· ἔχει τὴν αὐτὴν σημασίαν, ἣν καὶ τὸ ὑπεκθέωνται (κεφ. 4). — πρὸς δὲ = ἄττ. πρὸς τοῦτοις δέ. — τὸ ποιητέον αὐτ. ἔσται, πλαγία ἐρωτ. πρότασις = ὁ ποιητ. αὐτ. ἔσται = τί θὰ εἶναι πρέπον αὐτοὶ νὰ πράξωσιν. — ἐπὶ τ. κατήκουσι (= ἄττ. καθήκουσι = παροῦσι) πρ. = ἐν τῇ παρούσῃ καταστάσει τῶν πραγμάτων. — βουλὴν ... ποιήσεσθαι = βουλευέσεσθαι. — ὥς ἐψευσμένοι γνώμης = διότι εἶχον ἀπατηθῆ εἰς τὰς ἐλπίδας τῶν. — δοκέοντες = ἐν ᾧ ἤλπίζον. — γάρ, διασαφητικός. — ὑποκατημένους (= ἄττ. ὑποκαθημένους), ἐνταῦθα ὥς συντεταγμένον μετ' αἰτιατικ. = ὑπομένοντας = ἀναμένοντας· ἡ μετχ. πόθεν ἐξαρτ.; — τὸν βάροβ. = τὸν Πελοπ. βασιλέα ἢ τοὺς βαρβάρους. — τῶν μὲν = ἄττ. τούτων μὲν (τίνων); ἡ γενκ. ἐκ τοῦ οὐδέν. — ἐὸν (= ἄττ. ὄν), τί μετχ. εἶναι αὕτη; — οἱ δὲ ἐπυνθ., ἀντὶ τοῦ ἀπλοῦ δὲ = ἐπυνθάνοντο δὲ (πρβλ. σ. 119, VII, 208 «ὁ δὲ τοὺς ἔξω ἐμάνθανε»). — αὐτούς, δηλ. τοὺς Πελοπ. — τειχέοντας = ἄττ. τειχίζοντας. — τὴν Πελοπ., ὑποκμ. τοῦ περιεῖναι, ὅπερ ἐκ τοῦ περὶ πλ. ποιευμένους = ἐπειδὴ πολὺ ἐφρόντιζον νὰ σωθῇ ἡ Πελοπ. — ἔχοντας ἐν φυλακῇ = φυλάττοντας ἡ μετχ. αἰτιλγκ. — τὰ ἄλλα δὲ ἀπιέναι (= ἄττ. ἀφιέναι), ἐκ τοῦ ἐπυνθάνοντο = τὰ δ' ἄλλα ὅτι ἄφινον παρατηρητέα ἡ μεταβολὴ τῆς συντ. (μετάβασις ἐκ τῆς μετοχῆς «τειχέοντας» εἰς ἀπαρμφ. «ἀπιέναι»). — πυνθανόμενοι, χρονκ. μετχ. — οὕτω δὲ, ἐπαναλαμβάνει τὰ ταῦτα πυνθανόμενοι = τότε λοιπόν. — σφέων = αὐτῶν (τίνων);.

Κεφ. 41.

κατέσχον ἐς = διηυθύνθησαν εἰς. — ἐς τὴν ἐωυτῶν, δηλ. χώραν. — ἀπιξιν, πῶς παρὰ τοῖς Ἀττ.; — κήρυγμα ἐποιήσαντο, περίφρασις = ἐκήρυξαν· ἐκ τούτου ἐξαρτ. τὸ ἀπαρμφ. σώζειν. — Ἀθηναίων κτλ., ἡ φυσικὴ σειρά: τῇ (= ἄττ. ἡ) τις Ἀθ. δύναται = ὅπου ἕκαστος ἐκ τῶν Ἀθ. δύναται. — σώζειν, τὸ ὑποκμ. «Ἀθηναίων τις». — τοὺς οἰκέτας, πρβλ. σελ. 140, κεφ. 4. — ἐνθαῦτα, χρονκ. — ἀπέστειλαν, δηλ. τὰ τέκνα τε καὶ τοὺς οἰκέτας. — ταῦτα, τίνα; — ὑπεκθέσθαι,

τοῦ ῥ. ὑπεκτίθεμαι ποίαν σημασίαν ἔχει τὸ ῥ.; — τῷ χρηστηρίῳ (= ἄττ. τῷ χρησμίῳ), καθ' ὃ ἔπρεπεν οἱ Ἀθ. νὰ μὴ ἀναμένωσι τοὺς Πέρσας ἐν Ἀθήναις, ἀλλὰ νὰ φύγωσιν ἐξ αὐτῶν πρότερον. — βουλόμενοι, ἢ μετχ. αἰτιλγκ. — ὑπηρετέειν = ἄττ. πείθεσθαι. — καὶ δὴ καί, τοῦτο ἐξαίρεται καὶ διὰ τοῦ οὐκ ἦκιστα = μάλιστα. — τοῦδε εἵνεκεν = ἔνεκα τῆς ἐξῆς αἰτίας. — φύλακα, κατηγρμ. — ὄφιν μέγαν, συνήθως ὁ ὄφις ἐκαλεῖτο ὄφιν οἰκουρὸς ἢ Ἐριχθόνιος. — ἐνδιατιᾶσθαι = ὅτι ἐνδιατρίβει, ζῇ. — ἐν τῷ ἱρῷ, δηλ. τῆς Πολιάδος Ἀθηνᾶς· ὁ ναὸς οὗτος τῆς Ἀθηνᾶς ἦτο ὁ ἀρχαιότατος τῶν ἐν τῇ ἀκροπόλει καὶ τὰ θεμέλια τούτου ἀνεκαλύφθησαν εἰς τὸ Β. μέρος τῆς ἀκροπόλεως μεταξὺ τοῦ Παρθενῶνος καὶ τοῦ Ἐρεχθείου (βλ. σχεδῶρ. ἀκροπόλεως ἐν πίν. Χ). — καὶ δὴ = καὶ μάλιστα. — ὥς ἐόντι = ὥς ἐὰν ἀληθῶς ὑπῆρχε. Διὰ τούτου ὁ Ἡρόδ. ἐκφράζει τὴν ἀμφιβολίαν του περὶ τῆς ἀληθοῦς ὑπάρξεως τοῦ ὄφεως. — ἐπιμήνια, δηλ. ἱερὰ ἢ θύματα = θυσίαι προσφερόμεναι κατὰ μῆνα. — προτιθέντες = ἄττ. παρατιθέντες· καὶ εἰς τοῦτο ἀποδοτέον τὸ ἐπιμήνια. — μελιτόεσσα (= ἄττ. μελιτοῦιτα), δηλ. μᾶζα = πλακούντιον μὲ μέλι, μελόπητα. — ἀναισιμουμένα (= ἄττ. ἀναλίσκομένα), ἐνταῦθα = ἐν ᾧ κατετρώγετο. — ἄφραυτος = ἄθικτος. — ἱρείης = ἄττ. ἱερείας. — μᾶλλον τι = πολὺ περισσότερον. — ὥς καὶ τῆς θ. ἀπολελοιπυῖης, τὸ ὥς δηλοῖ τὴν ὑποκειμεν. αἰτίαν = διότι κατὰ τὴν γνώμην των καὶ ἢ θεὰ εἶχε καταλίπει. — τῆς θεοῦ, δηλ. τῆς Ἀθηνᾶς, εἰς ἣν ἱερὸς ἦτο ὁ ὄφις. Τὴν ἀναχώρησιν τῆς θεᾶς συνεπέραινον οἱ Ἀθην. ἐκ τῆς ἐξαφανίσεως τοῦ ὄφεως. — ὑπεξέκειτο, ὑπερσυντ. τοῦ ὑπεκτίθεμαι· ἔθεν σφι = ὑπ' αὐτῶν. — ἐς τὸ στρατόπεδον, ἐνταῦθα = εἰς τὸν στόλον (ὥς καὶ ἐν κεφ. 10 «ἀνὰ τὰ στρατόπεδα»).

Κεφ. 42.

οἱ ἅπ' Ἀρτ., βραχυλογία ἀντὶ οἱ ἐν Ἀρτεμισίῳ (ὄντες) ἅπ' Ἀρτεμισίου. — κατέσχον τὰς νέας, πῶς ἐρμηνεύεται; — ὁ λοιπός, συναπτόεν τῷ ὁ τῶν Ἑ. ναυτικὸς στρ. — πυνθανόμενος, τοῦτο, δηλ. τοὺς ἅπ' Ἀρτ. κατασχεῖν τὰς νέας ἐν Σαλ. — ἐκ Τροϊζήνης, πόλεως ἐν Ἀργολίδι, οὐ μακρὰν τοῦ Σαρωνικοῦ κόλπου (βλ. γεωγραφ. πίν.). — ἐς Πώγωνα (νῦν Δαμαλᾶ), ὅστις μετὰ τῆς ἔμπροσθεν αὐτοῦ κειμένης νήσου Καλαυρίας (Πόρου) προσλαμβάνει σχῆμα πώγω-

νος καὶ ὡς θαλάσσιος κόλπος φαίνεται. — δὴ = λοιπόν. — συνελέχθησαν, παρ' Ἡροδ. συνηθέστερος τοῦ συνελέγησαν· παρὰ τοῖς Ἀττ. τοῦναντίον. — πλεῦνες, πῶς παρὰ τοῖς Ἀττ.; — ἢ ἐπ' Ἀρτ. ἐναυμάχεον = ἢ ὅσαι εἶχον ναυμαχήσει πλησίον τοῦ Ἀρτ. πόσαι ἦσαν αἱ ναυμαχήσασαι παρὰ τὸ Ἀρτεμίσιον; — ἀπὸ πολίων πλεόνων = ἄττ. ἀπὸ πλειόνων πόλεων. — ἐπὶν = ἄττ. ἐφειστήκει, δηλ. ταῖς ναυσὶ = προῖστατο τῶν πλοίων (πρβλ. κεφ. 71). — οὗτός, ἰδ. Ἡροδ. διὰλ. σελ. 82, § 6. — οὐ μέντοι γένεος τοῦ β. ἐὼν = οὐχὶ ὁμῶς ἐκ βασιλικοῦ γένους καταγόμενος· παρὰ τοῖς Λακεδαιμονίοις συνήθως βασιλεῖς εἶχον τὴν ἡγεμονίαν τοῦ στρατοῦ. — πάρεξ = ἄττ. χωρὶς. — πεντηκοντέρων, πρβλ. κεφ. 1 (βλ. εἰκ. ἐν πίν. VI).

Κεφ. 49.

προθέντος Εὐρ. = ἄφ' οὗ ὁ Εὐρυβ. προέτεινε· τὸ προτιθέναι συνηθῶς συντάσσεται μετ' αἰτιατκ. (λόγον ἢ γνώμην· πρβλ. κεφ. 59), ἐνταῦθα μετ' αἰτιατκ. καὶ ἀπαρμφ. (γνώμην ἀποφαίνεσθαι = νὰ ἐκφέρῃ τὴν γνώμην του ὁ ἐπιθυμῶν). — τῶν = ἄττ. ὧν· ἡ γενκ. ἐξαρτ. ἐκ τοῦ ὅκου· ἡ σύνταξις: ὅκου τούτων τῶν χωρέων, ὧν αὐτοὶ ἐγκρατέες εἰσὶ = ὅπου ἐκ τούτων τῶν χωρῶν, τῶν ὁποίων αὐτοὶ εἶναι κύριοι. — δοκέει ἐπ. εἶναι κλπ. = νομίζει ὅτι εἶναι καταλληλότερον νὰ ναυμαχῶσιν. — ἀπεῖτο (= ἄττ. ἀφεῖτο) = εἶχεν ἐγκαταλειφθῇ· ὑπερσυντλ. τίνας ῥήμ.; — πέρη, ἀναστροφῇ = περὶ δὲ τῶν λοιπέων, δηλ. χωρῶν. — προετίθεε, δηλ. γνώμην ἀποφαίνεσθαι· ὡς ὑποκμ. τοῦ προετίθεε εἶναι ὁ Εὐρυβιάδης. — συνεξέλιπτον = συνεφώνουν· τὸ ῥ. κυρίως λέγεται περὶ τῶν ψήφων, αἵτινες ἐκπύπτουσιν ἐκ τῆς ὕδριος, ἐν ᾗ εἶναι συνηγμέναι· ἔπειτα μεταφορικῶς περὶ τῶν γνώμῶν. — πλώσαντας = ἄφ' οὗ πλεύσωσι. — ἐπιλέγοντες = λέγοντες προσέτι, προσθέτοντες. Ἐνταῦθα ἀνέμενέ τις μετὰ τὸ λεγόντων γενκ. ἀπόλυτον ἐπιλεγόντων· ἐτέθη ὁμῶς ὀνομαστ., διότι αἱ γινῶμαι τῶν λ. αἱ πλ. συνεξέλιπτον = οἱ πλείστοι ἔγνωσαν. — λόγον = αἰτίαν. — ἦν νικηθῶσι = ἐὰν νικηθῶσι. — πολιορκήσονται, μέσος μέλλ. μετὰ παθ. σημασίας = θὰ πολιορκηθῶσι. — ἴνα, τοπικόν = ὅπου. — τιμωρίη = βοήθεια. — πρὸς δὲ τῷ Ἰ., δηλ. ἐόντες· ἢ πρὸς = πλησίον. — ἐς τοὺς ἐωυτῶν, βραχυλογία ἀντὶ ἐς τὰς χώρας τῶν ἐωυτῶν. — ἐξοίσονται = ἐκφεύξονται καὶ τοῦτο ἐξαρτ. ἐκ τοῦ ὡς = θὰ καταφύγωσιν (ἐξελθόντες ἐκ τῶν πλοίων).

Κεφ. 50.

ἐπιλεγομένων = ἄττ. σκοπούντων, λογιζομένων = ἐν ᾧ ἐσκέπτοντο. — ἤκειν = ἐληλυθέναι. — τὸν βάρβαρον = τοὺς βαρβάρους. — πᾶσαν αὐτὴν πυρπολέεσθαι (= κατακαίεσθαι) = ὅτι πᾶσα αὐτὴ κατακαίεται. — ὁ γὰρ διὰ κλπ. = διότι ὁ στρατός, ὅστις μετὰ τοῦ Ξέρξου διηυθύνθη διὰ μέσου τῆς χώρας τῶν Βοιωτῶν. — διὰ Βοιωτῶν, μετὰ τὰς περὶ Θερμοπύλας μάχας ὁ Ξέρξης τὸν πεζὸν στρατὸν ὠδήγησε διὰ τῆς Φωκίδος καὶ Δωρίδος εἰς Βοιωτίαν, ἐξ ἧς εἴτα εἰσήλασεν εἰς τὴν ἡρμημομένην Ἀττικὴν. — αὐτῶν, δηλ. τῶν Θεσπιέων. — ἐκλελοιπότεων ἐς Πελοπόννησον, βραχυλογία ἀντὶ ἐκλελοιπότεων καὶ πεφευγόντων ἐς Πελοπόν. = ὅτε αὐτοὶ εἶχον καταλίπει (τὴν πόλιν) καὶ εἶχον καταφύγει εἰς τὴν Πελοπόννησον. — τὴν Πλαταιέων, δηλ. πόλιν· ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ ἐμπροῆστος. — ἐς τὰς Ἀθήνας, ἐνταῦθα = ἐς τὴν Ἀττικὴν. — ἐκεῖνα = τὰ ἐκεῖ (δηλ. τὰ ἐν Ἀττικῇ). — Πλάταιαν, ἀντὶ τοῦ συνηθεστέρου Πλαταιάς· οὕτω ἀπαντᾷ καὶ Θέσπια ἀντὶ τοῦ Θεσπιά. — πυθόμενος Θηβαίων = ἐπειδὴ ἐπληροφόρηθη παρὰ τῶν Θηβ. — οὐκ ἐμῆδιζον, οἱ Θεσπ. καὶ οἱ Πλατ. Ἀμφότεροι εἶχον στείλει στρατὸν κατὰ τῶν Περσ. (πρβλ. VII, κεφ. 202 — VIII, κεφ. 1). — ἀπὸ τῆς δ. Ἑλ. = ἀπὸ τοῦ χρόνου, καθ' ὃν διέδωσαν τὸν Ἑλ. — αὐτοῦ, δηλ. ἐν Ἑλλησπόντῳ. — ἐν τῷ = ἄττ. ἐν ᾧ (δηλ. μὴνι) = κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ὁποίου. — ἐν τρισὶ ἐτέροισι μῆσιν = ἐντὸς τριῶν ἄλλων μηνῶν. — ἐγένοντο ἐν = ἐφθασαν εἰς. — Καλ. ἄρχοντας Ἀθ. = ὅτε ἄρχων τῶν Ἀθ. ἦτο ὁ Καλλιάρχης (480 π. X.)· τὸ ἄρχω μετὰ δοτικ. = εἶμαι ἄρχων.

Κεφ. 51.

τὸ ἄστυ, τὴν πόλιν ἄνευ τῆς ἀκροπόλεως. — ἐόντας = οἵτινες ἦσαν. — ἐν τῷ ἱρῷ, δηλ. τῆς Πολιάδος Ἀθηνᾶς (πρβλ. κεφ. 41, σελ. 152). — ταμίας τοῦ ἱεροῦ, οἱ ταμίαι οὗτοι, δέκα τὸν ἀριθμόν, ἐφύλαττον τὰ κειμήλια καὶ τὰ χρήματα τῆς θεᾶς Ἀθηνᾶς, καὶ καθόλου φαίνεται ὅτι εἶχον τὴν ἐπιμέλειαν καὶ ἐποπτείαν πάντων τῶν ἐν τῇ ἀκροπόλει. — φραζάμενοι, κατὰ τὴν ἁνοδὸν τὴν εἰς τὸ Δ. μέρος (πρβλ. κεφ. 53). Αἱ ἄλλαι πλευραὶ τῆς ἀκροπόλεως προσφυλάσσοντο ὑπὸ τῶν ἀρχαίων πελασγικῶν τευχῶν καὶ τῆς ἀποκρή-

μνου ἀνωφερείας (βλ. σχεδ. ἀκροπόλεως ἐν πίν. X.) — θύρησι = μὲ σανίδας. — ἡμιύνοντο = ἀπέκρουον. — ἅμα μὲν... πρὸς δὲ = ἀφ' ἑνὸς μὲν... πρὸς τοῦτοις δέ. — ὑπὸ = ἔνεκα. — ἀσθενείης βίου = πενίας. — οὐκ ἐκχωρήσαντες = διότι δὲν ἀνεχώρησαν. — αὐτοὶ (= μόνοι), ἐν ἀντιθέσει πρὸς τοὺς ἄλλους, οἵτινες ἐνόμισαν, ὅτι ὁ χρησμὸς, λέγων ξύλινον τεῖχος, ἐνόει τὰ πλοῖα. — δοκέοντες = οἰόμενοι ἢ μετχ. αἰτιολογ. — τὸ μαντήιον, βραχυλογία ἀντὶ τὸν νοῦν τοῦ μαντείου (= τοῦ χρησμοῦ). — τὸ = ἄττ. ὁ. — ἔκρησε, τοῦ ῥήμ. χρᾶν = χρησιμοδοτεῖν. — τὸ ξύλινον τεῖχος κτλ., ἐπεξήγησις τοῦ μαντήιον = ὅτι δηλ. τὸ ξύλινον τεῖχος θὰ εἶναι ἀπόρθητον. — αὐτὸ δὴ τοῦτο = λοιπὸν τοῦτο μόνον, δηλ. ἡ ὑπ' αὐτῶν γενομένη περίφραξις τῆς ἀκροπόλεως. — εἶναι, ἐκ τοῦ δοκέοντες. — κρησαφύγετον = ἄττ. καταφυγή.

Κεφ. 52.

ἰζόμενοι = οἱ ὅποιοι ἐστρατοπέδευον. — ἐπὶ τὸν... ὄχθον = εἰς τὸν λόφον. — καταντίον = ἄττ. ἐναντίον κ. τῆς ἀκροπ. (= ἄττ. κατὰ τὴν ἀκρόπολιν) = ἀπέναντι τῆς ἀκροπόλεως. — Ἀρήϊον Πάγον, ὁ Ἀρείος Πάγος, ἐφ' οὗ κατὰ τοὺς ἀρχαιστάτους χρόνους ἠδρευν ἡ ἑξ Ἀρείου Πάγου βουλή, κεῖται πρὸς τὰ ΒΔ. τῆς ἀκροπόλεως (βλ. εἰκ. ἐν πίν. X.). — ὅκως (= ἄττ. ὁπότε) στυππεῖον περὶ τοὺς οἰστοὺς (= ἄττ. οἰστοὺς) περιθ. ἄψειαν, ἐτόξευον = δσάκις θέτοντες περὶ τὰ βέλη στυππεῖον ἤναπτον αὐτό, ἐτόξευον. Ἡ ἔννοια: οἱ Πέρσαι ἐτύλισσον τὰ βέλη των διὰ στυππείου, ἤναπτον αὐτὸ καὶ εἴτο ἐτόξευον αὐτὸ εἰς τὸ φράγμα. — ἐνθαῦτα = τότε. — ἐς τὸ ἔσχατον κακοῦ = ἐς τὸ ἔσχατον κακὸν = εἰς τὴν ἐσχάτην στενοχωρίαν. — καίπερ... ἀπιγμένοι καὶ... προδεδωκότος, δύο μετχ. διαφόρων πτώσεων συνδέονται διὰ τοῦ καὶ = ἂν καὶ εἶχον φθάσει καὶ τὸ φράγμα εἶχε προδώσει αὐτοὺς (δηλ. καταστραφέν δὲν ἐβοήθει αὐτούς). — λόγους τῶν Π. προσφ. π. ὁμ. = ὅτε οἱ Π. προσέφερον προτάσεις περὶ συνθηκολογήσεως. — τῶν Πεισιστρατιδῶν, δηλ. τοῦ Ἰππίου καὶ τῶν ὀπαδῶν του, οἵτινες εὕρισκοντο ἐν τῇ στρατῷ τοῦ Ξέρξου. — ἐνεδέχοντο (= ἄττ. ἐνεδέχοντο), δηλ. τοὺς λόγους. — καὶ δὴ καὶ = καὶ μάλιστα. — ὀλοιτρόχους, δηλ. πέτρους = στρογγύλους λίθους (ὅλως τροχοειδεῖς). — ἀπίεσαν (= ἄττ. ἀφίεσαν) = ἐκύλιον.

— ὥστε Ξ. . . ἀπορίησι ἐνέχεσθαι (= ἔχεσθαι ἐν ἀπορίῃσι), ὅπερ κατ' ἔννοιαν = ὥστε . . . ἐν ἀπορίᾳ εἶναι = ὥστε ὁ Ξ. νὰ εὐρίσκηται ἐν ἀμηχανίᾳ. — συχνὸν = πολὺν. — οὐ δυνάμενον = διότι δὲν ἠδύνατο· ἡ ἄρνησις οὐ (καὶ οὐχὶ μὴ), διότι ἡ ἄρνησις μετὰ τοῦ δυνάμενον ἀποτελεῖ μίαν ἔννοιαν = ἀδύνατον ὄντα.

Κεφ. 53.

χρόνω = μὲ τὸν χρόνον, τέλος. — τῶν ἀπόρων = τῶν ἀποριῶν. — δὴ, ἐξαίρει τὴν ἔννοιαν τῆς ἀοριστίας, ἣτις ἐνυπάρχει ἐν τῇ ἀντων. τις = ἁποια. — ἔξοδος, ἐν μετφρκ. σημασίᾳ = διέξοδος. — ἔδεε, ἐνταῦθα = ἦτο πεπρωμένον. — θεοπρόπιον = ἄττ. μαντεῖον = χρησμόν. — γενέσθαι ὑπὸ Π. = νὰ περιέλθῃ εἰς τὴν ἐξουσίαν τῶν Περσῶν. — ἔμπροσθε πρὸ τῆς ἀκροπόλεως, δηλ. εἰς τὸ Β. μέρος αὐτῆς, ἐνθα ἔκειτο τὸ ἱερὸν τῆς Ἀγλαύρου. Ἡ δὲ ἄνοδος εἰς τὴν ἀκρόπ. ἦτο εἰς τὸ Δ. μέρος. — ὦν, πῶς ἀπαντᾷ παρὰ τοῖς Ἀττ.; — τῇ = ἄττ. ἡ = ἔπου. — δὴ = βεβαίως. — ἂν ἥλπισε = ἠδύνατο νὰ φοβηθῇ. — μὴ, ἐπειδὴ ἐν τῇ ἥλπισε κεῖται ἡ ἔννοια τοῦ φοβεῖσθαι = μήπως κτλ. — κατὰ ταῦτα = εἰς τοῦτο τὸ μέρος, ἐνταῦθα. — ταύτη = διὰ τοῦτου τοῦ μέρους. — κατὰ τὸ ἱερὸν = πλησίον τοῦ ἱεροῦ. — Ἀγλαῦρον, τὸ ἱερὸν τῆς Ἀγλαύρου, μιᾶς τῶν θυγατέρων τοῦ Κέκροπος, ἔκειτο εἰς τὸ Β. μέρος τῆς ἀκροπόλεως (βλ. σχεδ. ἀκροπ. ἐν πίν. X). — καίτοι περ, τὸ τοι (= βεβαίως) ἐνισχύει τὴν ἐνδοτικὴν σημασίαν τοῦ καίπερ = ἂν καὶ βεβαίως. — ἀναβεβηκότας, τί μτχ. εἶναι αὕτη; — κατὰ τοῦ τείχ. κάτω, πλεονασμὸς = ἀπὸ τοῦ τείχους κάτω. — τὸ μέγαρον = τὸ ἱερώτατον μέρος τοῦ ναοῦ (τῆς Πολιάδος Ἀθηνᾶς), τὸ ἄδυτον (ἐνθα εὐρίσκετο τὸ ἐκ κορμοῦ ἐλαίας κατεσκευασμένον παλαιότατον ἄγαλμα τῆς θεᾶς). — κατέφευγον, ὡς ἰκέται. — τὰς πύλας, δηλ. τοῦ ναοῦ τῆς Πολιάδος Ἀθηνᾶς. — κατέστρωντο = ἄττ. ἐτεθνήκεσαν = εἶχον φονευθῇ. — σφι = ὑπ' αὐτῶν διατί τὸ ποιητ. αἷτιον κατὰ δοτκ.;

Κεφ. 54.

σχὼν παντελέως = ἅπ' οὐ ἐκυρίευσεν καθ' ὁλοκληρίαν (μετὰ τῆς ἀκροπόλεως δηλ.). — ἄγγελον, κατηγρμ. τοῦ ἱππέα = ὡς ἄγγελον' ἐπεξηγεῖται ἀκριθέστερον διὰ τοῦ Ἀρταβάνω ἀγγελέοντα = ἵνα

ἀναγγείλῃ εἰς τὸν Ἀρτάδανον (ὃν ὁ Ξέρξης εἶχε καταλίπει ἐν Σούσοις ὡς διαικητὴν τοῦ κράτους του).—σφι, δηλ. τοῖς Πέρσαις.—εὐπρηξίην=εὐτυχίαν.—τοῦ κήρυκος=τοῦ ἀγγέλου.—ἀπὸ τῆς π. τοῦ κήρυκος, ἔξαρτ. ἐκ τοῦ δευτέρῃ ἡμέρῃ· ἢ ἀπὸ ἐν χρονκ. σημασίᾳ=τὴν δευτέραν ἡμέραν μετὰ τὴν ἀποστολὴν· οὕτω καὶ ἐν τῷ κατωτέρῳ κεφ. 55 «δευτέρῃ ἡμέρῃ ἀπὸ τῆς ἐμπρησίως». — τοὺς φυγάδας, δηλ. τὸν Ἰππίαν καὶ τοὺς ὀπαδοὺς αὐτοῦ, οὓς ἀνωτέρῳ ὠνόμασεν ὁ Ἡρ. Πεισιστρατίδας (κεφ. 52).—ἐωυτῷ δὲ ἐπομένους = ἐωυτῷ ἐπομένους = οἵτινες ἠκολούθουν αὐτόν. — τρ. τῷ σφετέρῳ=κατὰ τὸν ἰδικόν των (δηλ. τῶν Ἀθην.) τρόπον.—τὰ ἱρὰ = τὰς συνήθεις θυσίας.—εἴτε ἰδὼν... εἴτε ἐγένετο, παρατηρητέον ὅτι ἐν τῷ 6' μέρει τῶν διαζευγνυμένων ἐτέθη ῥ. παρεμφατικῆς ἐγκλ. ἀντὶ μετχ.—δὴ ὦν, ἐξαίρει τὸ πρῶτον μέρος τῶν διαζευγνυμένων=βεβαίως.—ᾧσιν, συναπτέον τῷ ἐνυπνίου=δραμα καθ' ὕπνον. — ἰδὼν, μετχ. αἰτιολγ. — ἐνθύμιόν οἱ ἐγ. ἐμπρήσαντι, κατ' ἔννοιαν=ἡσθάνετο βάρος εἰς τὴν ψυχὴν του, διότι ἔκαυσε.

Κεφ. 55.

τοῦ ἔνεκεν (=ἀττ. ἔνεκα) = ἔνεκα τίνος, διατί.—τούτων ἐπ.=ἐμνημόνευσα ταῦτα.—ἔστι ἐν τῇ ἀκρ. κτλ., ἢ σύνταξις: ἔστι ἐν τῇ ἀκρ. ταύτῃ νηὶς Ἐρεχθ. τοῦ λεγομένου εἶναι γηγενέος=ὑπάρχει ἐν τῇ ἀκρ. ταύτῃ ναὸς τοῦ Ἐρεχθέως, ὅστις ἐλέγετο ὅτι ἦτο γηγενής (=υἱὸς τῆς Γῆς). Ὁ ναὸς τοῦ Ἐρεχθέως ἔκειτο πλησίον τοῦ ναοῦ τῆς Πολιάδος Ἀθηνᾶς, εἰς τὴν θέσιν, ὅπου κατόπιν ἐκτίσθη τὸ σήμερον σφζόμενον Ἐρέχθειον (ἰδ. σχεδ. ἀκροπόλ. ἐν πίν. X καὶ εἰκ. ἐν πίν. XII).—ἐν τῷ=ἀττ. ἐν ᾧ.—θάλασσα=πηγὴ ἄλμυροῦ ὕδατος.—ἐνι=ἐνεσι.—τά, ἀναφέρεται εἰς τὸ ἐλαίη καὶ θάλασσα· ἀφωμοιώθη πρὸς τὸ γένος τοῦ κατγρμ. μαρτύρια. — λόγος παρ' Ἀθηναίοις, δηλ. ἔστιν=λέγεται παρ' Ἀθηναίων.—ἐρίσαντας περὶ τῆς χώρας = κατὰ τὴν φιλονικίαν περὶ τῆς ἐπὶ τῆς χώρας κυριαρχίας. Κατὰ τὸν μῦθον ἐν τῇ ἔριδι ταύτῃ ὁ Ποσειδῶν πλήξας διὰ τῆς τριαίνης του τὸν βράχον παρήγαγε πηγὴν ἄλμυροῦ ὕδατος, ἢ δ' Ἀθηνᾶ πλήξασα τὸ ἔδαφος διὰ τοῦ δόρατος παρήγαγεν ἐλαίαν. Ἡ ἔρις αὕτη τοῦ Ποσειδῶνος πρὸς τὴν Ἀθηνᾶν περὶ τῆς Ἀττικῆς γῆς καὶ μάλιστα ἡ στιγμή τῆς νίκης τῆς θεᾶς

παρίστατο ἐν τῷ Δ. ἀετώματι τοῦ Παρθενῶνος (βλ. εἰκ. ἐν πίν. XI). — μ. θέσθαι = ὅτι ἔθεσαν, παρήγαγον ὡς ἀποδείξεις, δηλ. τῆς προτέρας ἐπὶ τῆς Ἀττικῆς κυριαρχίας των. — κατέλαβε = ἄττ. συνέβη. — ἀπὸ τῆς ἐμπροήσious, πρὸβλ. κεφ. 54 «ἀπὸ τῆς πέμψιος». — Ἀθηναίων, ἔξαρτ. ἐκ τοῦ οἱ... κελεύόμενοι. — ὥρων, πῶς παρὰ τοῖς Ἀττ. ἀπαντᾷ; — ὅσον τε = ἄττ. ὅσον = περίπου. — πηχυαῖος = ἔχων μῆκος ἐνὸς πήχεως. — ἀναδεδραμηκότα = ὅτι εἶχεν ἀναδρασθήσει. — οὔτοι, τίνες;

Γ'. Πολεμικὸν συμβούλιον τῶν Ἑλλήνων.

(Κεφ. 56-64)

Κεφ. 56.

σφι=ἄττ. σφίσι=αὐτοῖς. — ὥς ἔσχε τὰ περὶ τὴν Ἀθην. ἀκρόπολιν = πῶς συνέβησαν τὰ ἀφορῶντα τὴν ἀκρόπολιν τῶν Ἀθηναίων. — θόρυβος=ταραχή. — ἔμενον, μετ' αἰτιατικ. καὶ ἀπρμφ. «τὸ προκ. πρ. κυρωθῆναι» = ἀνέμενον νὰ ἀποφασισθῇ τὸ πρ. πρ. — τὸ προκείμε. πρῆγμα = τὸ πρᾶγμα, τὸ ὅποσον εἶχε προταθῇ ὑπὸ τοῦ Εὐρυδιάδου, δηλ. ἡ ἐκλογὴ τοῦ πεδίου τῆς μάχης (πρὸβλ. κεφ. 49 «προθέντος Εὐρυβιάδεω γνώμην ἀποφαίνεσθαι ὅκου δοκέοι ἐπιτηδεότατον εἶναι ναυμαχίην ποιέεσθαι»). — ἐσέπιπτον = εἰσώρμων. — τὰς νέας = ἄττ. τὰς ναῦς. — αἰείροντο, τοῦ ῥ. αἰεῖρειν = ἄττ. αἶρειν. — ὥς ἀποθυσσόμενοι = ἵνα ταχέως ἀπέλθωσιν (εἰς τὰς ἑαυτῶν πατρίδας). — τοῖσι τε ὑπολ. = καὶ ὑπὸ τῶν ὑπολειπομένων. — αὐτῶν (δηλ. τῶν στρατηγῶν), γενκ. διαιρετική. — ἐκυρώθη = ἀπεφασίσθη. — πρὸ τοῦ Ἰσθμοῦ ναυμαχεῖν, κατὰ τὴν ἐν τῇ συνεδρίῳ ἐκφρασθεῖσαν γνώμην τῶν πολλῶν (πρὸβλ. κεφ. 49). — νύξ τε ἐγίνετο καί, κατὰ παράταξιν ἀντὶ καθ' ὑπόταξιν: νυκτός τε γινόμενης διαλυθέντες ἐσέβαινον. — καὶ οἱ = καὶ οὗτοι.

Κεφ. 57.

ἐνθαῦτα, χρονκ. = τότε. — ἀπικόμενον = ἄττ. ἀφικόμενον ἢ μετὰ χρονκ. — ἐπὶ τὴν νέα = εἰς τὸ πλοῖόν του. — εἴρετο = ἄττ. ἤρετο =

ἠρώτησε. — Μνησίφιλος, πατρικὸς φίλος τοῦ Θεμ. ἔχων μεγάλην ἐπίδρασιν ἐπ' αὐτὸν διὰ τῶν συμβουλῶν του καὶ τῆς διδασκαλίας. — ὅ,τι σφι κτλ. = τί ὑπ' αὐτῶν εἶχεν ἀποφασισθῇ. — πρὸς αὐτοῦ = ἀττ. αὐτοῦ ἢ παρ' αὐτοῦ. — ὥς εἴη δεδογ. = ὥς εἴη βεβουλευμένον. — ἀνάγειν τὰς νέας = νὰ διευθύνωσι τὰ πλοῖα, ν' ἀποπλέωσιν. — ἄρα = λοιπὸν (κατὰ τὸν λόγον σου). — οὔτοι... ἔτι ναυμαχήσεις = βεβαίως δὲν θὰ ναυμαχήσῃς πλέον. — ἀπαείρωσι = ἀττ. ἀπάρωσι ἐνταῦθα μεταβτ. «τὰς νέας»· συνηθέστερον ἀμεταβάτως = σγκώσωσι τὰ πλοῖα, ἐπομένως = ἀποπλεύσωσι. — κατὰ... πόλις (= ἀττ. πόλεις) = εἰς τὰς πόλεις των. — μὴ οὐ, ἀντὶ τοῦ ἀπλοῦ μή, διότι ἡ κυρία πρότασις εἶναι ἀρνητικὴ καὶ περιέχει τὴν ἔννοιαν τῆς κωλύσεως. — τὴν στρατιὴν = τὸν στόλον. — ἀπολέεται τε, ὃ τε μετὰ τὸ οὔτε... οὔτε = ἀλλά. — ἀβουλήσι = ἀττ. ἀβουλίας· ὃ πληθυντ. ἀντὶ τοῦ ἐνικοῦ = ἀπὸ ἀνοησίαν. — μηχανὴ = τρόπος. — διαχέαι = ἀττ. διαλύσαι = νὰ διαλύσῃς, νὰ ματαιώσῃς. — τὰ βεβουλευμένα = τὴν ἀπόφασιν. — ἦν κως κτλ., καὶ τοῦτο ἐξαρτ. ἐκ τοῦ πειρῶ = ἂν δηλ. καὶ πωρ δυνηθῇς. — ἀναγνώσῃ = ἀττ. πείσῃ. — μεταβουλεύσασθαι = νὰ μεταβάλῃ γνώμην. — αὐτοῦ, ποῦ; — μένειν, ὑποκμ. τὸν Εὐρυβιάδην.

Κεφ. 58.

κάρτα, πῶς ἀπαντᾷ παρὰ τοῖς Ἀττ.; — ἡ ὑποθήκη = ἡ συμβουλή. — οὐδὲν... ἀμειψάμενος (= ἀττ. ἀποκρινάμενος) = χωρὶς νὰ ἀποκριθῇ τι. — ἦμε, πῶς παρὰ τοῖς Ἀττ.; — οἱ... συμμῖξαι (= ἀττ. ἀνακοινῶσαι) = νὰ ἀνακοινώσῃ εἰς αὐτόν. — κοινόν τι πρῆγμα = κοινὴν τινα ὑπόθεσιν. — παριζόμενός οἱ = καθίσας πλησίον αὐτοῦ. — καταλέγει = ἀπαριθμεῖ. — ἑωυτοῦ ποιούμενος (δηλ. τὰ ὑπὸ Μνησιφίλου ῥηθέντα) = οἰκαιοποιούμενος. — ἄλλα πολλά, ἀντικμ. τοῦ καταλέγει καὶ προστιθεῖς. — ἔς ὃ = ἀττ. ἕως. — ἀνέγνωσε = ἀττ. ἔπεισε. — χρηίζων = ἀττ. δεόμενος, δηλ. Εὐρυβιάδου· ἡ μτχ. τροπική. — ἐκβῆναι, ὑποκμ. αὐτόν, δηλ. τὸν Εὐρυβιάδην· τὸ ἀπρμφ. τοῦτο, ὥς καὶ τὸ συλλέξαι, ἐκ τοῦ ἀνέγνωσε.

Κεφ. 59.

πρὶν ἢ (= ἀττ. πρὶν)... προθεῖναι τὸν λόγον = πρὶν ἀρχίσῃ τὴν συζήτησιν (πρδλ. σελ. 153, κεφ. 49 «προθέντος Εὐρ.»). — τῶν εἵνε-

κεν=περὶ τούτων, ὧν ἕνεκα.—πολλὸς ἦν ἐν τ. λ., κατ' ἔννοιαν = πολλοὺς λόγους ἐποιεῖτο.—οἷα κάρτα δεόμενος = ἐπειδὴ μεγάλην ἀνάγκην εἶχεν.—οἱ προεξανιστάμενοι = ἐκεῖνοι, οἵτινες πρὸ τοῦ νὰ δοθῇ τὸ σημεῖον τῆς ἐνάρξεως τοῦ ἀγῶνος (προ) ἐξέρχονται ἐκ τῆς σειρᾶς τῶν συναγωνιστῶν (ἐξ)=οἱ προτρέχοντες, οἱ προσορμῶντες. Ὁ Θεμ. ὤφειλε νὰ ἀναμένη πρῶτον τὴν παρὰ τοῦ προέδρου τοῦ συμβουλίου, τοῦ Εὐρυβ., ἑναρξιν τῆς συζητήσεως καὶ εἶτα νὰ λάβῃ τὸν λόγον.—ῥαπίζονται (=ἄττ. μαστιγοῦνται), δηλ. ὑπὸ τῶν ῥαβδούχων, ἀρχόντων, εἰς οὓς ἦτο ἀνατεθειμένη ἡ τήρησις τῆς τάξεως τοῦ ἀγῶνος.—ἀπολυόμενος = ἀπολογούμενος.—οἱ δὲ ἐγκατ.=ἐκεῖνοι δέ, οἵτινες μένουσιν ὀπίσω, δηλ. δὲν εἰσέρχονται εἰς τὸν ἀγῶνα εὐθὺς ὡς δοθῇ τὸ σημεῖον τῆς ἐνάρξεως τούτου.

Κεφ. 60.

τότε μὲν, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν ἀπόκρισιν, ἣν δίδει ὁ Θεμιστ. ἐν κεφ. 61 «τότε δὴ». — ἀμείψατο, πῶς παρὰ τοῖς Ἀττ.; — ἔλεγε ἐκείνων κτλ., ἡ σύνταξις: ἔλεγε οὐδὲν ἔτι ἐκείνων τῶν πρ. λεχθέντων = οὐδὲν ἔλεγε πλέον ἐξ ἐκείνων, τὰ ὅποια ἐλέχθησαν πρότερον· τοῦτο ἐπεξηγεῖται διὰ τοῦ ὡς, ἐπεὰν ἀπαείρωσι κτλ.—ὡς.. διαδρῆσονται (τοῦ ῥ. διαδιδρῆσκω=ἄττ. διαδιδράσκω)=ἔτι δηλ. θὰ φύγωσιν ἐνθεν κἀκεῖθεν.—ἐπεὰν ἀπαείρωσι=ἂφ' οὗ ἀποπλεύσωσι.—παρεόντων τῶν συμ.=ἐπειδὴ οἱ σύμμαχοι ἦσαν παρόντες.—οὐδένα, συναπτεόν τῷ κόσμον· τὸ δὲ οὐκ ἔφερε οἱ κ. οὐδ.=δὲν ἦτο εἰς αὐτὸ κόσμιον, πρέπον.—κατηγορεῖν, δηλ. αὐτῶν, τῶν συμμάχων.—ὁ δέ, ἀντὶ τοῦ ἀπλοῦ δὲ (πρβλ. κεφ. 40 «οἱ δὲ ἐπυνθάνοντο»).—ἄλλον λ. εἶχετο, ἐμφαντικώτερον τοῦ ἄλλα ἔλεγε.

α) ἐν σοὶ... ἐστὶ=εἰς τὰς χεῖράς σου κεῖται, ἀπὸ τοῦ ἐξαρτᾶται· ὁμοίως λέγει καὶ ὁ Μιλτιάδης πρὸ τῆς ἐν Μαραθῶνι μάχης εἰς τὸν πολέμαρχον Καλλίμαχον: «ἐν σοὶ νῦν, Καλλίμαχε, ἐστὶ ἡ καταδουλώσαι Ἀθήνας ἢ ἐλευθέρας κτλ.» (πρβλ. ββλ. VI, κεφ. 109).—ἐμοὶ=ὑπ' ἐμοῦ· διότι τὸ πείθῃ ἐνταῦθα παθητ.—μηδὲ=καὶ μή.—τούτων τ. λόγοισι, ἀντὶ τοῖς τούτων λόγοις.—ἀναζεύξης... τὰς νέας = ἀποπλεύσης.—ἀντίθες = παράβαλε.—ἐκάτερον, δηλ. τὰ ὑπὸ τούτων καὶ τὰ ὑπ' ἐμοῦ λεγόμενα.—συμβάλλων (= συγχρουόμενος), δηλ. τοῖς Πέρσαις.—ἀναπεπταμένῳ = ἄττ.

εὐρεῖ = ἀνοικτῷ. — τὸ = ἄττ. ὅ. — ἔχουσι, μετχ. αἰτιλγχ. — βαρυτέρας... ἐλάσσονας, ποῖος ὁ δ' ὅρος τῆς συγκρίσεως; — ἀριθμὸν = ἄττ. τὸν ἀριθμὸν αἰτιατκ. τοῦ κατὰ τι. — τοῦτο δὲ = ἄφ' ἐτέρου δέ· ἀντιτίθεται πρὸς τὸ ἀπλοῦν μὲν τὸ ἐν τῷ «πρὸς μὲν τῷ Ἰσθμῷ», ὅπερ κανονικώτερον θὰ ἦτο τοῦτο μὲν πρὸς τῷ Ἰ. κτλ. — τὰ ἄλλα, αἰτιατκ. τοῦ κατὰ τι εἰς τὸ εὐτυχήσωμεν. — ἅμα γὰρ τῷ κτλ., αἰτιολογεῖ τὸ ἀπολέεις Μέγαρα. Ὁ μὲν πεζὸς στρατὸς θὰ καταλάβῃ τὰ Μέγαρα, ὁ δὲ στόλος τὴν Σαλαμῖνα καὶ Αἴγιναν. — κινδυνεύσεις ἀπάσῃ τῇ Ἑλλ. = ἄττ. κινδυνεύσεις περὶ ἀπάσης τῆς Ἑλλ. = θὰ ἐκθέσης πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα εἰς κίνδυνον.

β) τοσάδε... χρηστὰ = τὰς ἐξῆς ὠφελείας· ἐπεξηγεῖται διὰ τοῦ πρῶτα μὲν κτλ. — ἐν αὐτοῖσι, δηλ. ἐν τοῖς ὑπ' ἐμοῦ λεγομένοις τὴν αὐτὴν σημασίαν ἔχει καὶ κατωτέρω «ἐν αὐτοῖσι ἔνεστι». — στεινῷ = ἄττ. στενῷ· ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ πελάγει ἀναπεπταμένῳ. — συμβάλλοντες = συγκρουόμενοι. — ἦν τὰ οἰκίτα (= ἄττ. εἰκότα) ἐκ κτλ. = ἐὰν ὁ πόλεμος λάβῃ φυσικὴν ἔκθασιν. — πολλόν (= ἄττ. πολὺ) κρατήσομεν = παντελῶς θὰ νικήσωμεν. — πρὸς, μετὰ γενκ. = πρὸς τὸ συμφέρον. — αὐτὶς δὲ = πρὸς τούτοις δέ· ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ πρῶτα μὲν. — περιγίνεται = σφίζεται. — ἐς τὴν ἡμῖν ὑπέκκειται = εἰς τὴν ὁποίαν ὑφ' ἡμῶν ἔχουσι τεθῇ πρὸς φύλαξιν. — μὲν = ἄττ. μὴν = βεβαίως. — τόδε, ἐπεξηγεῖται διὰ τοῦ ὁμοίως αὐτοῦ τε κτλ. — περιέχεσθε = ἄττ. ἐπιθυμεῖτε. — αὐτοῦ μένων = ἐὰν σὺ μένης αὐτοῦ, δηλ. ἐν Σαλαμῖνι. — προναυμαχήσεις Πελ. = θὰ ναυμαχήσης ὑπὲρ τῆς Πελ. — καί, μετὰ τὸ ὁμοίως = καθὼς καί. — καὶ πρὸς τῷ Ἰσθμῷ = καθὼς καὶ πλησίον τοῦ Ἰσθ.· ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ αὐτοῦ τε μένων. — οὐδὲ = καὶ οὐ. — σφεας, δηλ. τοὺς Πέρσας. — εἴπερ εὐφρονέεις = ἐὰν βεβαίως καλῶς σκέπτησαι, δηλ. εἰ αὐτοῦ μένεις.

γ) ἐς τὸν Ἰσθμὸν παρέσονται, βραχυλογικῶς = ἥξουσιν ἐς τὸν Ἰσ. καὶ παρέσονται ἐν αὐτῷ. — ἑκαστέρω = ἄττ. πορρωτέρω· ἐκ τούτου ἕξαρτ. ἢ γενκ. τῆς Ἀττ. ὡς γενκ. συγκριτικῇ. — τε, μετὰ τὸ οὔτε... οὔτε = ἀλλά. — οὐδενὶ κόσμῳ = ἄνευ τάξεώς τινος, ἐν ἀταξίᾳ. — Μεγάροισί τε κτλ. = καὶ θὰ ἔχωμεν τὸ κέρδος ὅτι σφίζονται τὰ Μέγαρα καὶ ἡ Αἴγινα καὶ ἡ Σαλαμίς. — ἐν τῇ = ἄττ. ἐν ἡ. — λόγιον = χρησμός. — κατύπερθε γενέσθαι = ἄττ. κρείσσονας γ. = κρατῆσαι. — οἰκίτα μὲν κτλ. = λοιπὸν εἰς τοὺς ἀνθρώπους ἐὰν μὲν σκέπτωνται σωφρόνως. — ὡς τὸ ἐλίπαν = ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον. — ἐθέλει =

συνηθίζει· ὥς ὑποκμ. τὰ βουλευόμενα.— γίνεσθαι = νὰ πραγματοποιῶνται. — μὴ . . . βουλευομένοισι, ἢ ἄρνησις μὴ, διότι· ἡ μτχ. ὑποθτκ.—προσχωρέειν πρὸς, κατ' ἔννοιαν=ὠφελεῖν, εὖνοεῖν.

Κεφ. 61.

αὐτίς, πῶς ἀπαντᾷ παρὰ τοῖς Ἀττ.; — ἐπεφέρετο, δηλ. αὐτῷ, τῷ Θεμ.=ἤναντιοῦτο κατ' αὐτοῦ. — σιγαῖν, ὥς ὑποκμ. χρησιμεύει ἡ ἐπομ. πρότασις «τῷ μὴ κτλ.»=τοῦτον, ᾧ μὴ κτλ.—οὐκ ἔδῶν = κωλύων. — ἐπιτηρῶν = ἐπιτρέπειν τὴν ψηφοφορίαν. — ἀπόλι = ἄττ. ἀπόλιδι. — οὕτω, ἐπαναλαμβάνει μετ' ἐμφάσεως τὴν ὑποθετικὴν μτχ. παρεχόμενον πόλιν = ἐὰν δεικνύῃ πόλιν τότε. — γνώμας συμβάλλεσθαι = νὰ ἐκφέρῃ τὴν γνώμην του (ὥς καὶ οἱ λοιποί). — ταῦτα, δηλ. ὅτι Θεμιστοκλῆς ἀπολὶς ἀνὴρ εἴη. — οἱ προέφερε = ἐπέρριπτε κατ' αὐτοῦ. — ὅτι, αἰτιολογκ.—κατείχοντο, ὑπὸ τίνων; — τότε δὴ, πρβλ. κεφ. 60 «τότε μὲν». — κείνων . . . π ο λ λ ἄ ἔλεγε, παρατηρητέα ἢ μετὰ διπλῆς αἰτιατκ. σύνταξης τοῦ ἔλεγε=εἰς ἐκεῖνον . . . πολλὰ ἔλεγεν.—ἐωυτοῖσι, δηλ. ἐαυτῷ καὶ τοῖς ἄλλοις Ἀθ. ἀνήκει εἰς τὸ ὥς εἴη κτλ.—μέζων, πῶς παρὰ τοῖς Ἀττ.; — ἤπερ = ἄττ. ἤ. — ἔστ' ἂν δ. νέες σφι ἔωσι = ἐφ' ὅσον αὐτοὶ ἔχουσιν ἐξωπλισμένα 200 πλοῖα. — οὐδαμῶς (= ἄττ. οὐδένας) γὰρ Ἑλ. αὐτοὺς (δηλ. τοὺς Ἀθην.) ἐπ. ἀπ.=διότι (ἐδήλου) ὅτι οὐδένας ἐκ τῶν Ἑλλ. θὰ ἀποκρούσωσιν αὐτούς, ἐὰν ἐπέρχωνται.

Κεφ. 62.

σημαίνων=ἐκθέτων, δηλῶν.—τῷ λόγῳ, συναπτέον τῷ διέβαινε· διαβαίνω δὲ τῷ λόγῳ ἔς τινα, μετφρικ.=στρέφομαι διὰ τοῦ λόγου πρὸς τινα. — ἐπεστραμμένα = ἐμφαντικά, τραχεῖς λόγους. — εἰ μενέεις . . . καὶ . . . ἔσαι, ὥς ἀπόδοσις νοητέα τὸ «καλῶς ἔχει». — ἀνατρέφεις=θὰ καταστρέψῃς.—τὸ πᾶν=τὴν κρίσιν· εἰς τοῦτο ἀνήκει ἡ γενκ. τοῦ πολέμου.—τὸ πᾶν ἡμῖν τοῦ πολ. φέρουσι αἱ ν., κατ' ἔννοιαν = τὰ πλοῖα παρέχουσιν ἡμῖν τὴν κυριωτέραν δύναμιν ἡμῶν ἐν τῷ πολέμῳ. — ὥς ἔχομεν = ὅπως ἔχομεν· ἐπομένως = αὐτίκα, εὐθύς. — ἀναλαβόντες, ἐνταῦθα = ἀφ' οὗ ἐμβιβάσωμεν εἰς τὰ πλοῖα.—τοὺς οἰκέτας, πρβλ. κεφ. 4 ἐν σελ. 140.—κοιμεύμεθα

(= ἄττ. κομιούμεθα) = πλευσούμεθα. — Σῆριν, πόλιν ἑλλ. εἰς τὸ στόμιον τοῦ ὀμωνύμου ποταμοῦ ἐν Λευκανίᾳ, πρὸς Ν. τοῦ Μεταποντίου. — τὴν ἐν Ἰταλίῃ, ἀναγκαῖος ὁ προσδ. πρὸς διάκρισιν ἀπὸ τῆς ἐν Μακεδονίᾳ ὀμωνύμου πόλεως. — ἐκ παλαιοῦ ἔτι, δηλ. χρόνον = ἤδη ἐκ παλαιοῦ χρόνου. — τὰ λόγια = οἱ χρησιμοί. — κτισθῆναι = νὰ ἀποικισθῇ. — μουνωθέντες = στερηθέντες. — μεμνήσεσθε = θὰ ἐνθυμηθῇτε.

Κεφ. 63 - 64.

ἀνεδιδάσκετο = μετέβαλλε γνώμην. — δοκέειν δέ μοι, τὸ ἀπρμφ. ἀπολύτως = μοι φαίνεται δέ· συνηθέστερον προτάσσεται τὸ ὥς «ὥς δοκέειν ἐμοί». — ἄρρωδήσας (= ἄττ. ὀρρωδήσας = φοβηθεῖς) τοὺς Ἀθ. . . . μὴ, πρόληψις: ἄρρωδήσας μὴ οἱ Ἀθηναῖοι κτλ. — ἀπολιπόντων γὰρ Ἀθ., δηλ. αὐτοὺς ἢ μετχ. ὑποθετκ. — οὐκέτι ἐγίνοντο κτλ. = οἱ λοιποὶ δὲν ἦσαν πλέον ἀξιόμαχοι, δηλ. ἱκανοὶ νὰ ἀντιπαρταχθῶσι. — ταύτην, ἐπεξηγεῖται διὰ τοῦ αὐτοῦ μ. διανουμαχέειν (= συγκρατεῖν τὴν ναυμαχίαν). — αἰρέεται = προτιμᾷ. — μένοντας, δηλ. τοὺς Ἑλλήνας. — οὕτω . . . ἔπεισι ἄκροβ. = οὕτω φιλονικήσαντες διὰ λόγων = μετὰ τοιαύτην λογομαχίαν. — ἐπεὶ τε = ἄττ. ἐπεὶ. — ἡμέρη τε ἐγίνετο καὶ . . . , κατὰ παράταξιν ἀντὶ καθ' ὑπόταξιν = ἡμέρης τε γινομένης σεισμὸς ἐγένετο. — ἅμα τῷ ἡ. ἀνιόντι (= ἄττ. ἀνίσχοντι) = συγχρόνως μὲ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου. — τοὺς Αἰακίδας, ἐνταῦθα = τὸν Αἰακὸν καὶ τοὺς ἀπογόνους τούτου (δηλ. Πηλέα, Τελαμῶνα, Φῶκον καὶ τοὺς ἐκ τούτων καταγομένους Ἀχιλλέα, Αἴαντα, Τεῦκρον). — συμμάχους, κατηγγρμ. = ὡς συμμάχους. — αὐτόθεν, ἐπεξηγεῖται διὰ τοῦ ἐκ Σαλαμῖνος. — ἐπεκαλέοντο, δηλ. συμμάχους. — ἐπὶ δὲ Αἰακόν κτλ. = διὰ τὸν Αἰακὸν δὲ καὶ τοὺς ἄλλους Αἰακίδας, δηλ. διὰ νὰ κομίσωσι τὰ ἀγάλματα αὐτῶν. Ὁ Αἰακὸς ἦτο βασιλεὺς τῆς Αἰγίνης, υἱὸς τοῦ Διὸς καὶ τῆς νύμφης Αἰγίνης. — τοὺς ἄλλους (= τοὺς λοιποὺς) Αἰακίδας, δηλ. τὸν Πηλέα, Φῶκον καὶ τοὺς ἀπογόνους τούτων (Ἀχιλλέα, Τεῦκρον).

Δ'. Πολεμικὸν συμβούλιον τῶν Περσῶν.

(Κεφ. 66 - 67, 70)

Κεφ. 66.

οἱ δὲ ἐς τὸν Ξ. ν. στρ. ταχθέντες=οἱ δὲ ὑπηρετοῦντες εἰς τὸν ναυτικὸν στρατὸν τοῦ Ξέρξου.—ἐπειδή, χρονικ.—ἐκ Τρηχίνος, πρωτευούσης τῆς Θεσσαλικῆς Μαλίδος· ὁ προσδιορισμὸς συναπτέος τῇ διέβησαν.—θεησάμενοι τὸ τραῦμα τὸ Λ.=ἀττ. θεασάμενοι τὸ τραῦμα τὸ Λ.=ἄφ' οὗ παρετήρησαν τὰς (ἐν Θερμοπύλαις) ἀπωλείας τῶν Λακεδαιμονίων. Μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τῶν Ἑλλήνων ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμισίου ὁ Ξέρξης διὰ κήρυκος εἶχε δώσει τὴν ἄδειαν εἰς τὸν ἐν Ἰστιάῃ εὐρισκόμενον ναυτικὸν στρατὸν τοῦ νὰ καταλίπη τὴν τάξιν τοῦ καὶ νὰ μεταβῇ πρὸς θέαν τῶν ἐν Θερμοπύλαις νεκρῶν.—Ἰστιάην, πόλιν ἐν Εὐβοίᾳ (βλ. γεωγραφ. πίν.). —ἐπισχόντες=ἀναμείναντες.—ἐν ἐτέρῃσι τρισὶ ἡμέρησι=ἐντὸς τριῶν ἄλλων ἡμερῶν.—ἐγένοντο=ἔφθασαν.—ἐν Φαλήρῳ, ἐπινείψ τότε τῶν Ἀθηνῶν (πρβλ. VI, 116 «τοῦτο... ἦν ἐπίνειον τότε τῶν Ἀθηνῶν»). Βραδύτερον ὁ Θεμιστοκλῆς κατέστησε τὸν Πειραιᾶ κύριον λιμένα τῶν Ἀθηνῶν.—ὥς μὲν ἐμοὶ δοκέειν, τὸ ἀπαρμφ. ἀπαλύτως=καθὼς ἐγὼ βέβαια νομίζω.—οὐκ ἐλάσσονες... ἢ ἐπὶ τε Σηπιάδα ἀπίκοντο καὶ ἐς Θ.=ὄχι ὀλιγώτεροι ἐκείνων, ὅσοι ἔφθασαν εἰς Σηπιάδα καὶ εἰς Θερμ. Οἱ φθάσαντες εἰς Σηπιάδα καὶ Θερμ. Πέρσαι ἀνήρχοντο εἰς 5,283,220 κατὰ τὴν ἀλλαχού μαρτυρίαν τοῦ Ἡροδότου.—ἀριθμὸν=ἀττ. τὸν ἀριθμὸν· αἰτ. τοῦ κατὰ τι.—ἐς τὰς Ἀθήνας, ἐνταῦθα (ὥς καὶ ἐν κεφ. 50)=ἐς τὴν Ἀττικὴν.—κατὰ τε ἡλπειον καὶ τῆσι ν.=κατὰ ξηρὰν καὶ διὰ τῶν πλοίων.—ἀντιθήσω τοῖσι... ἀπολομένοισι... τοὺς δε=θὰ θέσω εἰς συμπλήρωσιν ἐκείνων, οἵτινες ἐχάθησαν..., τοὺς ἐξῆς.—χειμῶνος=τριχυμίας (παρὰ τὴν Σηπιάδα). Περὶ τοῦ ναυαγίου τοῦ Περσικοῦ στόλου καὶ τῶν ἀπωλειῶν αὐτοῦ παρὰ τὸ ἀκρωτήριον Σηπιάδα βλ. κεφ. 8, ἐν σελ. 143.—αὐτῶν, ἐκ τοῦ ἀπολομένοισι.—τοῖσι ἐν Θερμ. καὶ τῆσι... ναυμ., δηλ. ἀπολομένοισι.—τοὺς... οὐκω (=ἀττ. οὐπω) ἐπομένους=οἵτινες δὲν ἠκολούθουν ἀκόμη.—

τότε, δηλ. ἐν Θερμοπύλῃσι, ἐπ' Ἀρτεμισίῳ καὶ πρότερον. — Μηλιάς = ἄττ. Μαλιάς. — καὶ μάλα = καὶ πρὸς τούτοις· οἱ μετὰ ταῦτα ἀναφερόμενοι παρέσχον εἰς τοὺς Πέρσας ναῦς. — πέντε πολιῶν (= ἄττ. πόλεων), δηλ. τῆς Νάξου, Κύθνου, Σερίφου, Σίφνου καὶ Μήλου. — ἐσωτέρῳ τῆς Ἑλλάδος = εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς Ἑλλάδος. — ὁ Πέρος = ὁ βασιλεὺς τῶν Περσῶν. — πλέω = ἄττ. πλείω. — οἱ = αὐτῶ.

Κεφ. 67.

ἀπίκαιτο = ἄττ. ἀφιγμένοι ἦσαν (ἰδ. Ἡροδ. διάλ. σελ. 86, § 40). — ἐς τὰς Ἀθήνας = ἐς τὴν Ἀττικὴν. — Κύθνω, μιᾷ τῶν Κυκλάδων νήσων ΝΑ. τῆς Ἀττικῆς. — ἐκαραδόκεον = ἀνέμενον μετὰ προσοχῆς. — τὸν πόλ. κῆ (= ἄττ. πῆ) ἀποβήσεται, πρόληψις = κῆ ὁ πόλεμος ἀποβήσεται = πῶς ὁ πόλεμος θὰ ἀποδῇ. — οἱ δὲ λοιποὶ ὥς ἀπίκοντο, ἐπαναλαμβάνει μεταθεβλημένην πῶς τὴν διακοπεῖσαν διὰ τῆς παρενθετικῆς προτάσεως (Πάριοι δὲ — ἀποβήσεται) πρότασιν «ἐπεὶ ὧν ἀπίκαιτο . . .». Τὸ δὲ οἱ δὲ λοιποὶ προετάχθη διὰ τὴν ἀντίθεσιν πρὸς τὸ Πάριοι δέ. — ἐνθαῦτα = τότε. — σφι συμμῖξαι = νὰ συνομιλήσῃ μετ' αὐτῶν (δηλ. τῶν ἐπιπλεόντων). — τῶν ἐπιπλεόντων, ἐνταῦθα = τῶν ἀρχηγῶν τῶν πλοίων. — προΐζετο = ἐκαθέζετο ἐπὶ τῆς πρώτης ἑδρας = ἐλάμβανε τὴν προεδρίαν. — μετάπεμπτοι = προσκληθέντες. — ταξίαρχοι, ἐνταῦθα = ἀρχηγοὶ (τῶν πλοίων). — σφι . . . ἐκάστω = ἐκάστῳ αὐτῶν. — τιμὴν = τιμητικὴν θέσιν, σειράν. — πρῶτος ὁ Σιδώνιος, διότι τὰ πλοῖα τῶν Σιδωνίων ἦσαν τὰ ἄριστα. — ὁ Σιδώνιος βασ. = ὁ βασιλεὺς τῶν Σιδωνίων. — μετὰ δὲ = ἄττ. μετὰ δὲ τοῦτον. — ἐπὶ δὲ = ἄττ. ἐπὶ δὲ τούτοις = μετὰ τούτους δέ. — ὅλλοι, κρᾶσις ἐκ τοῦ οἱ ἄλλοι (ἰδ. Ἡροδ. διάλ. σελ. 82, § 6). — κόσμῳ = ἐν τάξει. — ἐπεξῆς = ἄττ. ἐφεξῆς = κατὰ σειράν. — εἰρώτα = διέταττε νὰ ἐρωτᾷ. — ἀποπειρώμενος ἐκάστου = προσπαθὼν νὰ μάθῃ παρ' ἐκάστου. — εἰ ναυμ. ποιέοιτο, πλαγία ἐρωτημ. πρότασις προερχομένη ἐκ τῆς ἀπορηματικῆς ὑποτακτ. τοῦ εὐθέως λόγου = ἐὰν πρέπη νὰ κάμῃ ναυμαχίαν.

Κεφ. 70.

οἱ . . . πλεῦνες = ἄττ. οἱ πλείονες. — κατὰ τὸντὸ γνῶμην ἐξεφ. = ἐξέφραζον τὴν αὐτὴν γνῶμην. — τοιγαρῶν = ἄττ. τοιγαροῦν. — ἐκέλευσε, τοὺς περὶ αὐτόν. — παρήγγελλον, οἱ ἀρχηγοὶ τῶν πλοίων.

— ἀναπλέειν = ἀνάγεσθαι. — παρεκρίθησαν = ἄττ. παρετάχθησαν (πρὸς μάχην)· τούτου ἀκριβεστέρα διασάφησις τὸ διαταχθέντες = κατὰ σειρὰν καὶ τάξιν. — κατ' ἡσυχίην = ἡσυχῶς. — ἐξέχρησε = ἄττ. ἐξήρκεσε. — οἱ δὲ παρεσκευάζοντο, ἀντὶ τοῦ ἀπλοῦ δὲ = παρεσκευάζοντο δὲ (πρβλ. κεφ. 40 «οἱ δὲ ἐπυνθάνοντο» — VII, 208, ἐν σελ. 119 «ὁ δὲ τοὺς ἔξω ἐμάνθανε»). — εἶχε = κατελάμβανε. — δέος τε καὶ ἄρρωδίη = φόβος καὶ τρόμος. — οὐκ ἦκιστα = μάλιστα. — ἄρρωδεον = ἄττ. ὠρρώδουν = ἐφοβοῦντο. — ὅτι... μέλλοιεν... πολιορκήσονται (= πολιορκηθήσονται), παρατηρητέα ἢ ἀλλαγὴ τῶν ἐγκλίσεων. — κατήμενοι = ἄττ. καθήμενοι. — νικηθέντες = ἐὰν νικηθῶσιν. — ἀπολαμφθέντες = ἄττ. ἀποληφθέντες = ἀποκλησθέντες. — ἀπέντες = ἄττ. ἀφέντες. — τὴν ἑαυτῶν, δηλ. γῆν.

Ε'. Οἱ Ἕλληνες ἐξαναγκάζονται πρὸς ναυμαχίαν ἐν Σαλαμῖνι.

(Κεφ. 71-72, 74-76, 78-82)

Κεφ. 71-72.

ὁ πεζός, δηλ. στρατός. — ὑπὸ τὴν παρ. νύκτι = διαρκούσης ταύτης τῆς νυκτός. — καίτοι = καὶ ὅμως. — ἐμεμηχάνητο, ἐν παθητ. σημασίᾳ (= εἶχον ἐπινοηθῆ)· οὕτω πολλάκις ἀπαντᾷ ὁ παρχμ. καὶ ὁ ὑπερσυντ. τοῦ μηχανᾶσθαι. — ὅκως... μὴ ἐσβάλοιεν = πῶς νὰ μὴ εἰσβάλωσιν. — κατ' ἡπειρον = κατὰ γῆν = διὰ ξηρᾶς. — ὥς, συναπτεόν τῇ τάχιστα = εὐθὺς ὥς. — τοὺς ἀμφὶ Λεων. = τὸν Λεων. καὶ τοὺς περὶ αὐτόν. — ιεπελευτηκέναι, ἐκ τοῦ ἐπύθοντο· παρατηρητέα ἢ σύνταξις τοῦ πυνθάνεσθαι μετ' ἀπρμφ. — πολίων = ἄττ. πόλεων. — ἐς τὸν Ἰ. ἴζοντο, βραχυλογία = ἐλθόντες ἐς τὸν Ἰ. ἴζοντο (= ἐστρατοπέδευον) ἐν αὐτῷ. — σφι ἐπῆν = προΐστατο αὐτῶν (πρβλ. κεφ. 42). — συγχώσαντες (τοῦ ῥ. συγχοῦν) = ἄφ' οὗ συνέχωσαν, ἐκάλυψαν διὰ χωμάτων. — τὴν Σκ. ὁδόν, τὴν ἄγουσαν ἀπὸ τῆς Κορίνθου εἰς Μέγαρα καὶ Ἀττικὴν παρὰ τὴν θάλασσαν ἐπὶ ἀποτόμων βράχων· ὠνομάσθη οὕτως ἀπὸ τοῦ ληστοῦ Σκίρωνος, ὃν ἐφόνευσεν ὁ Θεσεύς.

—οἰκοδόμεον, πῶς παρὰ ταῖς Ἀττ.;—ἦνετο=ἀττ. ἦνύετο=ἐπερα-
τοῦτο.—φορμοὶ (ἐκ τοῦ ῥ. φέρω)=κοφίνια.—ψάμιμον=ἄμμον.—ἐσε-
φορέοντο=εἰσεφέροντο=εἰσεκομίζοντο.—ἐλίνυον=ἀττ. ἐπαύοντο,
οὐ καὶ τὴν σύνταξιν ἔχει.—οἱ βωθήσαντες=οἱ ἐλθόντες εἰς βοή-
θειαν.—Ἑλλήνων, ἐκ τοῦ οἱ βωθήσαντες.—ὑπεραρρωδέοντες τῇ
Ἑλλ. κ.=πολύ φοβούμενοι διὰ τὴν Ἑλλάδα κινδυνεύουσιν.—τοῖσι δὲ
ἄλ. Πελ. ἔμελε οὐδὲν=οἱ δὲ ἄλλοι Πελ. οὐδόλως ἐφρόντιζον.—
Ὀλύμπια, βλ. βιβλ. VII, κεφ. 206.—Κάρνεια, ἑορτὴ ἐν Σπάρτῃ
τελουμένη πρὸς τιμὴν τοῦ Ἀπόλλωνος (πρβλ. βιβλ. VI, κεφ. 106).
—παροιχώκεε, ὑπερσυντ. τοῦ παροίχομαι=εἶχον παρέλθει. Ἐπειδὴ
ἡ ἑορτὴ τῶν Ὀλυμπίων καὶ Καρνείων εἶχε παρέλθει, οὐδένα σπου-
δαῖον λόγον ἠδύνατο νὰ προβάλῃσιν οἱ λοιποὶ Πελοπ. διὰ τὴν
καθυστερήσιν των ταύτην.

Κεφ. 74.

τοιούτῳ π. συνέστασαν=εἰργάζοντο ἀπὸ κοινοῦ εἰς τοιοῦτον
ἐπίπονον ἔργον, δηλ. εἰς τὴν ὀχύρωσιν τοῦ Ἰσθμοῦ.—ἅτε περὶ τοῦ
παντός κτλ.=ἐπειδὴ ἐκινδύνεον ἤδη περὶ τοῦ παντός ἢ εἰκὼν
ἐλήφθη ἐκ τοῦ ἀγῶνος τοῦ δρόμου.—τῇσι νηυσί, δοτκ. ὄργανκ.—
ἐλλάμψεσθαι, τοῦ ῥ. ἐλλάμπεσθαι=ἀριστεύειν, νικᾶν.—ὅμως,
συναπτέον τῷ ἀρρωδεον=ἀττ. ὠρρώδουν=ἐφοβοῦντο.—ταῦτα
πυνθανόμενοι=καίπερ ταῦτα πυνθανόμενοι (=πεπυσμένοι)=
ἂν καὶ ταῦτα εἶχον πληροφορηθῇ διὰ τοῦ ταῦτα ἐννοεῖται ἡ ὀχύ-
ρωσις τοῦ Ἰσθμοῦ.—οὐκ οὕτω... ὥς=ὅχι τόσον... ὅσον.—δειμαί-
νοντες=φοβούμενοι.—τέως=ἐπὶ τινα χρόνον.—σιγῇ=σιωπηλῶς,
κρυφίως.—λόγον ἐπ.=διελέγετο, δηλ. αὐτῷ.—θῶμα π.=θαυμάζον-
τες ἐτέθη ὁ πληθ., διότι ἐν τῷ ἀνὴρ ἀνδρὶ ἐνυπάρχει ἡ ἔννοια τῆς
πλειονότητος.—ἐξεργάγῃ, ἀπροσώπως=ἐγένετο ἔκρηξις, δηλ. τῆς
ἀγανακτήσεως τῶν στρατηγῶν καὶ στρατιωτῶν.—ἐς τὸ μέσον=
εἰς τὰ προηγούμενα συνέδρια, δηλ. ἂν πρέπει νὰ φύγῃσιν ἢ νὰ μεί-
νωσιν.—οἱ μὲν, ἐτέθη ὥς εἰ προηγεῖτο πολλὰ ἔλεγον ἀντὶ τοῦ ἐλέ-
γετο.—χρεὸν (=ἀττ. χρεών) εἶη=χρεῖν τοῦ ἀπροσ. χρή.—μηδὲ=
καὶ μὴ, ἐπειδὴ οὐδεμία ἄρνησις προηγεῖται.—δοριαλώτου=κυριευ-
θείσης.—Ἀθ. δὲ καὶ κτλ., βραχυλογία ἀντὶ Ἀθ. δὲ καὶ Αἰγ. καὶ
Μ., ὥς χρεὸν εἶη αὐτοῦ μ. ἀμύνεσθαι.—αὐτοῦ, δηλ. ἐν Σαλαμῖνι.

Κεφ. 75.

ἐνθαῦτα, χρον. — ὥς, αἰτιολ. — ἐσοῦτο = ἄττ. ἦττάτο. — τῇ γνώμῃ = κατὰ τὴν γνώμην. — λαθὼν ἐξέρχεται, ἀντὶ τοῦ ἔλαθεν ἐξελθὼν. — πέμπει... ἄνδρα κτλ., διὰ τοῦ διαβήματος τοῦτου ἐσκόπει ὁ Θεμ. τοὺς μὲν Πέρσας ν' ἀναγκάσῃ νὰ ἐπισπεύσωσι τὸν ἐπίπλουν κατὰ τοῦ ἑλλ. στόλου, τοὺς δ' Ἑλλ. νὰ ἐμποδίσῃ ἀπὸ τῆς φυγῆς καὶ νὰ βιάσῃ αὐτοὺς τρόπον τινὰ πρὸς τὴν νίκην, ἣν αὐτὸς ἐθεώρει βεβαίαν. — πλοῖον = διὰ πλοιαρίου συναπτεόν τῷ πέμπει. — τὰ (= ἄττ. ᾧ) λέγειν χρεὸν (δηλ. ἦν) = ὅσα ἔπρεπε νὰ λέγῃ. — τὸν δὴ κτλ. = ἀκριβῶς τοῦτον, τὸν ὅποιον ὁ Θεμ. κτλ. — ὕστερον τούτων τῶν πρηγμάτων = μετὰ ταῦτα τὰ συμβάντα, δηλ. μετὰ τὸ τέλος τῶν Περσικῶν πολέμων ἐπεξηγεῖται σαφέστερον διὰ τοῦ ὥς ἐπεδέκοντο κτλ. — Θεσπία, ἐνταῦθα = πολιτὴν Θεσπιά, ἔχοντα δηλ. πολιτικά δικαιώματα ἐν Θεσπιάς. — ὥς ἐπεδέκοντο κτλ. = ὅτε ἐδέχοντο κτλ. Ἐπειδὴ ὁ ἀριθμὸς τῶν πολιτῶν Θεσπίων κατὰ τοὺς Περσικοὺς πολέμους ἡλαττώθη (πρβλ. βιβλ. VII, κεφ. 222 καὶ βιβλ. IX, κεφ. 30), οἱ Θεσπιεῖς πρὸς συμπλήρωσιν τοῦ κενοῦ ἐδέχοντο ξένους ὡς πολίτας· μεταξὺ δὲ τούτων ἦτο καὶ ὁ θερμῶς συσταθεὶς ὑπὸ τοῦ Θεμ. Σίκιννος. — πολίτας = ἄττ. πολίτας. — χρ. (= κατὰ τὰ χρήματα) ὄλβιον, δηλ. ἐποίησε ὄλβιος δὲ = ἄττ. εὐδαίμων, πλούσιος. — λάθρη, πῶς παρὰ τοῖς Ἀττ.; — τὰ ὑμέτερα (δηλ. πρήγματα), περίφρασις ἀντὶ ὑμᾶς ὡς καὶ τὰ τῶν Ἑλλ. πρ. = τοὺς Ἑλλ. — καὶ ὑπερθε γ. = ἄττ. κρείττονα γίνεσθαι ἢ νικᾶν. — φράσσοντα, τί μτχ. εἶναι αὕτη; — δρησμόν, πῶς ἀπαντᾷ παρὰ τοῖς Ἀττ.; — παρέχει = πάρεστι ἢ ἔξεστι· συνήθως συντάσσ. μετὰ δοτ. ἐνταῦθα μετὰ αἰτιατκ. καὶ ἀπρμφ. (ὑμέας... ἐξεργάσασθαι = νὰ κατορθώσητε σεῖς). — ἦν μὴ περιδῆτε δ. αὐτ. = ἐὰν δὲν ἀφῆσθε αὐτοὺς νὰ φύγωσιν. — ὁμοφρονέουσι = ἄττ. ὁμοφρονοῦσι. — τε, μετὰ τὸ οὔτε... οὔτε = ἀλλὰ. — πρὸς ἑωυτοὺς... καὶ τοὺς μὴ, ἢ σύνταξις: ὄψεσθε σφέας (= αὐτοὺς) τοὺς τὰ ὑμέτερα φρονοῦντας καὶ τοὺς μὴ (δηλ. τὰ ὑμέτερα φρονοῦντας) ναυμαχέοντας πρὸς ἑωυτοὺς (= πρὸς ἀλλήλους).

Κεφ. 76.

ἐκποδὼν ἀπ. = ἀπῆρχετο. — ὥς = ἐπειδὴ. — πιστὰ = πιστευτά, ἀξιόπιστα. — τοῦτο μὲν... τοῦτο δὲ = ἀφ' ἑνὸς μὲν... ἀφ' ἑτέρου

δέ.—Ψυττάλειαν, κειμένην πλησίον τῆς Α. ἄκρας τῆς Σαλαμῖνος, ἀπέναντι ἀκριβῶς τοῦ Πειραιῶς (νῦν Λιψοκουτάλαν)· βλ. σχέδ. ἐν πίν. XIV. — ἀπεβίβασαν, δηλ. ἐκ τῶν νεῶν. — ἐπειδὴ, χρονκ. — μέσαι νύκτες = μεσονύκτιον. — ἀνήγον, ἀπολύτως ἄνευ τοῦ τὰς ναῦς ὄθεν=ἀνήγοντο=ἔπλεον. — τὸ ἀπ' ἐσπέρης κέρας, προσδιορίζει ἀκριβέστερον τὸ ὑποκμ. τοῦ ἀνήγον=δηλ. τὸ δυτικὸν κέρας. Οἱ Πέρσαι τὸ δυτικὸν κέρας τοῦ στόλου ἀνήγον πρὸς τὴν Σαλαμ., ἵνα περικυκλώσῃ τὸν ἑλλ. στόλον τὸν ὁρμούντα ἐν τῇ λιμένι τῆς πόλεως Σαλαμ. καὶ οὕτω ἀποκλείσῃ τὴν ἐκ τοῦ κόλπου τῆς Ἐλευσί- νος πρὸς τὸν Ἰσθμὸν τῆς Κορίνθου φυγὴν τῶν Ἑλλήνων ὥσάυτως οἱ Ἑλλ. ὑπὸ τοῦ δεξιοῦ κέρατος τοῦ περσ. στόλου τοῦ παρατετα- γμένου περὶ τὴν Κέον καὶ Κυνόσουραν ἀπεκλείσθησαν τοῦ εἰσπλου εἰς τὸν Σαρωνικὸν κόλπον (βλ. σχέδ. ἐν πίν. XIV). — κυκλούμενοι, δηλ. τοὺς Ἑλλ. = ἐκτελοῦντες κινήσεις πρὸς περικύκλωσιν (τῶν Ἑλλήνων). — τὴν Κέον τε καὶ τὴν Κ., ἀκρωτήρια εἰς τὴν ἀνατολ. πλευρὰν τῆς Σαλαμῖνος. — μέχρι Μουνιχίης, ἢ Μουνιχία χερσόνησος τῆς Ἀττικῆς μετ' ὁμώνυμον λιμένα κείμενον μεταξὺ Πειραιῶς καὶ Φαλήρου. — ἵνα δὴ=ἵνα φυσικῶς. — ἀπολαμφθέντες=ἄττ. ἀπολη- φθέντες. — δοῖεν, μετὰ τὸ ἐξῆλ' παρατηρητέα ἢ μεταβολὴ τῶν ἐγκλί- σεων. — τίσιν=δίκην· τὸ δὲ δίκην δίδωμι=τιμωροῦμαι. — τῶν ἐπ' Ἀρτ. ἄγων.=διὰ τὰς παρὰ τὸ Ἀρτεμίσιον μάχας. — τῶν Περσέων, γενκ. διαιρητ.=πολλοὺς τῶν Περσῶν. — ὥς, τελικὸς σύνδεσμος· ἐπα- ναλαμβάνεται κατωτέρω διὰ τοῦ ἵνα. — ἐξοισομένων (ἐν παθ. σημα- σία) τῶν τε ἁ. καὶ τῶν ν.=ἐπειδὴ καὶ οἱ ἄνδρες καὶ τὰ ναυάγια θὰ ἐκφέρωνται (ἐκ τῆς θαλάσσης εἰς τὴν γῆν). — ἐν γὰρ δὴ κτλ.=διότι ἡ νῆσος ἀκριβῶς ἔκειτο εἰς τὸ πέρασμα, ἐν ᾧ ἔμελλε νὰ γίνῃ ἡ ναυμα- χία. — τοὺς μέν, δηλ. τοὺς Πέρσ.· τοὺς δέ, τοὺς Ἑλλ. — περιποιέωσι =σφῆζωσι. — πυνθανοῖατο =ἄττ. πυνθάνοιντο (ιδ. Ἡρ. διαλ. σελ. 86, § 40). — τῆς νυκτός, τί γενκ. εἶναι αὕτη; — οὐδὲν = οὐδόλως· ἐμφαντικώτερον τοῦ οὐ.—παραρτέοντο=ἄττ. παρεσκευάζοντο.

Κεφ. 78 - 79.

τῶν ἐν Σ. στρατηγῶν, ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ ὠθισμὸς λόγων=λογο- μαχία. — πολλός, πῶς παρὰ τοῖς Ἀττ.; — ἥδεσαν δὲ οὐκω (=ἄττ. οὐπω) = δὲν ἐγνώριζον δὲ ἀκόμη. — τῆς ἡμέρης, γενκ. χρονκ. —

ὤρων=ἄττ. ἐώρων=ἐωράκεσαν=εἶχον ἴδει. — ἐδόκεον = ὄνοντο ἐκ τούτου ἐξαρτ. τὸ κατὰ χ. εἶναι (δηλ. αὐτοὺς)=ἔτι εἶναι εἰς τὴν θέσιν των. — συνεστηκότων = ἄττ. ἐριζόντων. — ἐξ Αἰγίνης διέβη, ὁ Ἄριστ. ἐπέστρεφεν ἐκ τῆς ἐξορίας ποιούμενος χρῆσιν τοῦ δικαϊώματος, ὅπερ εἶχε χορηγήσει εἰς τοὺς ἐξωστρακισμένους ψήφισμα τῶν Ἀθην. γενόμενον πρὶν ἢ ἐγκαταλειφθῇ ἡ πόλις. — ἐξωστρακισμένοις δὲ ὁ τ. δ., πιθανῶς κατὰ τὸ ἔτος 483 τῇ ἐνεργείᾳ τοῦ Θεμιστ. ἐξωστρακισμένος δὲ=ἐξωρισμένος δι' ὀστρακισμοῦ· ὀστρακισμὸς δὲ = ἐξορία δι' ὀστράκων (πηλίνων πινακίδων). — τὸν=ὄν. — νενόμικα=εἶμαι πεπεισμένος. — πινυθάνομενος, ἢ μετχ. αἰτιλγκ. — ἄριστον=χρηστότατον. — ὦνήρ, κρᾶσις, ἐκ τοῦ ὁ ἀνήρ. — σιάς ἐπὶ=προσελθὼν πρό. — τὸ συνέδριον=τὸν τόπον τοῦ συνεδρίου. — ἐξεκαλέετο = ἐκάλει ἐξω. — τὰ μάλιστα = ἄττ. μάλιστα. — ὑπὸ δὲ μεγάρθεος (= ἄττ. μεγέθους)=ἐνεκα δὲ τοῦ μεγέθους. — λήθην... ποιούμενος = ἐπιλανθάνομενος = λησμονῶν. — ἐκείνων, δηλ. τῆς προτέρας ἐχθρας των. — συμμῖξαι=ἄττ. ἀνακοινῶσαι. — προακηκόεε = εἶχεν ἀκούσει προηγουμένως. — οἱ ἀπὸ Πελοπ.=οἱ παρόντες ἐκεῖ Πελοποννήσιοι. — ἐξῆλθέ οἱ=ἦλθεν ἐξω πρὸς αὐτόν. — στασιάζειν = νὰ φιλονικῶμεν πρὸς ἀλλήλους. — χρεόν, πῶς παρὰ τοῖς Ἀττ.: — καὶ δὴ=καὶ μάλιστα. — ἐν τῷδε, δηλ. τῷ καιρῷ. — περὶ τοῦ ὁκότερος ἡμ.=περὶ τοῦ ποῖος ἐξ ἡμῶν τῶν δύο. — ἀγαθὰ τὴν πατρίδα ἐργάσεται, παρατηρητέα ἢ μετὰ διπλῆς αἰτ. σύνταξις τοῦ ἐργάσεται. — αὐτόπτης... γενόμενος = ὡς αὐτόπτης. — τοι = ἄττ. σοι. — ἴσον, συναπτέον τῷ Πελοποννησίοισι· ἐκ τούτου ἐξαρτάται τὸ πολλὰ τε καὶ ὀλίγα λ.=εἶναι τὸ αὐτὸ διὰ τοὺς Πελ. νὰ λέγωσι πολλὰ καὶ ὀλίγα. — ἐνθεῦτεν, δηλ. ἀπὸ Σαλαμῖνος. — ἐκπλῶσαι = ἄττ. ἐκπλεῦσαι. — περιεχόμεθα=περικλειόμεθα. — ἀλλ', ἐνταῦθα=ἔθεν, διὰ τοῦτο.

Κεφ. 80-81.

ἀμείβετο τοισίδε, δηλ. λόγοις=ἄττ. ἀπεκρίνατο τάδε. — κάρτα, πῶς ἀπαντᾷ παρὰ τοῖς Ἀττ.; — κάρτα τε χρ. διακ.=καὶ λίαν ὠφέλιμα προτρέπεις· ἀναφορικῶς πρὸς τὸ «ἡμέας στασιάζειν χρεόν ἐστι... περὶ τοῦ ὁκότερος ἡμέων πλέω ἀγαθὰ τὴν πατρίδα ἐργάσεται» (κεφ. 79). — εὖ ἡγγειλας (=καλὴν εἰδήσιν ἐκόμισας), ἀνα-

φορικῶς πρὸς τὴν ἀγγελίαν περὶ τῆς κυκλώσεως τῶν Ἑλλήνων.
 — τὰ γὰρ ἐδεόμην . . . ἦκεις, ἢ σύνταξις: ἦκεις αὐτὸς αὐτόπτης
 γενόμενος (τούτων), ἃ γενέσθαι ἐγὼ ἐδεόμην = ἦλθες (ἐδῶ) γενό-
 μενος σὺ δ' ἴδιος αὐτόπτης τούτων, τὰ ὅποια ἐγὼ ἐπεθύμουν νὰ
 γείνωσι. — ἔξ ἐμέο, δηλ. ἐόντα = ὅτι ἐκ μέρους μου προέρχονται =
 ὅτι εἰς τὰς ἐνεργείας μου ὀφείλονται. — ὅτε, ἐνταῦθα ἐν αἰτιολογ.
 σημασίᾳ = ἐπειδὴ. — ἀέκοντας = ἄκοντας. — παραστήσασθαι = ἀναγ-
 κάζειν, δηλ. ἐς μάχην καθίστασθαι. — πλάσας (= ἐπινοήσας) λέγειν,
 δηλ. αὐτά. — οὐ πείσω, δηλ. αὐτοὺς. — ὥς οὐ ποιεύντων κτλ. = διότι
 οὗτοι (οἱ λοιποὶ στρατηγοὶ) νομίζουσιν, ὅτι οἱ βάρβαροι δὲν πράτ-
 τουσι ταῦτα. — παρελθὼν = εἰσελθὼν (εἰς τὸ συνέδριον τῶν στρατη-
 γῶν). — ὥς ἔχει = πῶς ἔχει, δηλ. τὸ πρᾶγμα. — ταῦτα δὴ τὰ κ., δηλ.
 ἐστίν. — ὁμοῖον ἡμῖν ἔσται = θὰ εἶναι τὸ αὐτὸ δι' ἡμᾶς. — οὐ, συνα-
 πτέον τῷ ἔτι = οὐκέτι. — εἵπερ = ἐὰν ἀληθῶς. — φάμενος = φάσκων.
 — μόγις (= ἄττ. μόλις), συναπτέον τῷ λαθῶν. — ἐκπλῶσαι λαθῶν
 τοὺς ἐπορμέοντας (= ἄττ. ἐφορμοῦντας) = ὅτι ἐξέπλευσε διαφυγῶν
 τὴν προσοχὴν τῶν πολιορκούντων (πολεμίων). — παραρτέεσθαι =
 ἄττ. παρασκευάζεσθαι ἐκ τούτου ἐξαρτ. ἢ μετχ. ὥς ἀλεξησομέ-
 νους = πρὸς ἄμυναν. — συνεβούλευε, δηλ. αὐτοῖς. — εἵπας, πῶς παρὰ
 τοῖς Ἀττ.; — μειεστήκεε = ἀπεχώρησε. — ἀμφισβασίη (ἀμφίς -
 βαίνω) = ἀμφισδήτησις, φιλονικία ὥστε λόγων ἀμφ. = λογομαχία
 (πρβλ. λόγων ὠθισμὸς ἐν κεφ. 78). — πλεῦνες, πῶς παρὰ τοῖς
 Ἀττ.; — ἐλείθοντο = ἐπίστευον.

Κεφ. 82.

ἀπιστεόντων τούτων, ἢ μετχ. χρονκ. — Τηνίων, κατοίκων τῆς
 νήσου Τήνου, μιᾶς τῶν Κυκλάδων. — ἥπερ δὴ = ἀκριβῶς αὐτή,
 ἣτις βεβαίως. — ἐς τὸν τρίποδα, τὸν ὅποιον οἱ Ἕλληνες μετὰ τὴν
 ἐν Πλαταιαῖς μάχην ἀφιέρωσαν εἰς τὸν ἐν Δελφοῖς Ἀπόλλωνα. Ὁ
 τρίπους οὗτος ἦτο χρυσοῦς καὶ ἐστηρίζετο ἐπὶ τῶν κεφαλῶν τριῶν
 χαλκῶν ὄφρων, ὧν τὰ σώματα περιπλεκόμενα ἀπετέλουν σπει-
 ροειδῆ στήλην ἐπὶ τῶν σπειρῶν τῶν ὄφρων οἱ Ἕλληνες ἐπέγρα-
 ψαν τὰ ὀνόματα τῶν πόλεων τῶν μετασχουσῶν τῶν κατὰ τῶν
 Περσῶν ἀγώνων (βλ. εἰκ. ἐν πίν. XIII). Καὶ ὁ μὲν χρυσοῦς
 τρίπους ἐσυλήθη ὑπὸ τῶν Φωκέων ἐν τῷ γ' ἱερῷ πολέμῳ, οἱ δὲ

χαλκοὶ ὄφεις μετεκομίσθησαν ἐπὶ τοῦ Μ. Κωνσταντίνου εἰς Κωνσταντινούπολιν, ὅπου σφύζονται μέχρι σήμερον ἐν τῇ Ἱπποδρόμῳ (Ἀτμεϊντάν) ἡκρωτηριασμένοι. — ἐν τοῖσι τὸν β. κατελοῦσι (= ἄττ. καθελοῦσι) = μεταξὺ τούτων, οἵτινες ἐνίκησαν τοὺς βαρβάρους. — τῇ πρότερον ἐπ' Ἀρτ., δηλ. αὐτομολήσασθ. Περὶ τοῦ πράγμ. ἰδ. κεφ. 11 «Ἀντίδωρος Λήμνιος... αὐτομολέει κτλ.». — ἔξεπληροῦτο... ἐς τὰς, ἐνταῦθα = ἀνήρχετο εἰς τὸν ἀκριβῆ ἀριθμὸν τῶν... — τὸ ναυτικὸν τοῖσι Ἑλλ. = τὸ ναυτικὸν τῶν Ἑλλ. — ἐς τὰς, τὸ ἄρθρον ἀναφορικῶς πρὸς τὸ ἐν κεφ. 42 μνημονευθὲν ὀλικὸν ἄθροισμα τῶν 378 πλοίων, ὅπερ νῦν ἀνῆλθεν εἰς 380 πλοῖα. — δύο... νεῶν τ. κατέδεε (= ἄττ. ἔδει [ὡς ὑποκμ. τὸ ναυτικὸν]) = εἶχεν ἀνάγκην τότε δύο μόνον πλοίων διὰ τὸν (στρογγύλον) ἀριθμὸν.

ΣΤ'. Ἡ ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχία (480).

(Κεφ. 83 - 96)

Κεφ. 83.

ὥς... δὴ = ἐπειδὴ λοιπόν. — τὰ λεγόμενα... τῶν Τ. ρήματα = οἱ λόγοι τῶν Τηνίων. — πιστὰ... ἦν τοῖσι Ἑλλ. = πιστευτὰ ἐγίνοντο εἰς τοὺς Ἑλλήνας. — παρεσκευάζοντο, τίνες; — ἡώς (= ἄττ. ἕως) τε διέφαινε καὶ... προηγόρευε, κατὰ παράταξιν ἀντὶ καθ' ὑπόταξιν (πρβλ. κεφ. 56 «νῦν τε ἐγίνετο καὶ...»). — δὴ = ἤδη. — διέφαινε = ἐφαίνετο. — καὶ οἱ = καὶ οὗτοι (οἱ Ἑλλήνες) ἀντὶ τῆς ὀνομαστ. «οἱ... ποιησάμενοι» ἀνεμένετο γενκ. ἀπόλυτος «τούτων... ποιησαμένων». — τῶν ἐπιβατέων = ἄττ. τῶν ἐπιβατῶν. Ἐπιβάται δὲ = οἱ ναυτικοὶ στρατιῶται. — εὖ ἔχοντα = ὥραία, εὖστοχα· συναπτεόν τῇ ἐκ πάντων = ἐξ ὅλων· λοιπὸν ἢ ἔννοια εἶναι: ὥραιότερα ἀπὸ ὅλους. Καὶ ἄλλοι πολλοὶ ἔλαβον τὸν λόγον ἐν τῇ συνεδρίῳ, ἀλλ' ὁ Ἡρόδ. ἀναφέρει μόνον τὸν Θερμίστ., διότι τούτου ὁ λόγος ἦτο ὁ σημαντικώτατος. Τὸ περιεχόμενον τοῦ λόγου δὲν ἀνακονισαί ἡμῖν ὁ Ἡρόδ., ἀλλὰ δηλοῖ ὅλως γενικῶς ἐπὶ τίνων σημείων ὁ λόγος ἐστηρίχθη. — τὰ δ' ἔλεα ἦν... ἀντιτιθέμενα (= ἀντετίθετο) =

οἱ δὲ λόγοι τοῦ ἀπέδλεπον εἰς τοῦτο, εἰς τὸ ν' ἀντιπαραθέτῃ. — πάντα τὰ κρέσσω (= ἄττ. κρείσσω) τοῖσι ἕσοοσι (= ἄττ. τοῖς ἥτιοσι) = ὅλα τὰ εὐγενέστερα πρὸς τὰ χειρότερα, δηλ. τὴν ἀνδρείαν πρὸς τὴν δειλίαν, τὴν ἐλευθερίαν πρὸς τὴν δουλείαν, τὴν δόξαν πρὸς τὴν κατασχύνην. — φύσι (= ἄττ. φύσει), ἀντιτίθεται πρὸς τὸ καταστάσι· ἡ μὲν φύσις δηλοῖ πᾶν ὅ,τι ὀφείλει ὁ ἄνθρωπος εἰς τὰς φυσικὰς αὐτοῦ ιδιότητας, ἡ δὲ κατάστασις πᾶν ὅ,τι ὀφείλει οὗτος εἰς τὰς σχέσεις καὶ τὸ περιβάλλον, ἐν ᾧ ἀναπτύσσεται καὶ ζῇ· ὥστε κατὰστασις σχεδὸν = συνήθεια. Ἀμφότερα δέ, ἢ τε φύσις καὶ κατάστασις, ἀποτελοῦσι τὸν χαρακτῆρα τοῦ ἀνθρώπου καὶ ὁ Θεμιστοκλῆς παρακινεῖ ἐνταῦθα τοὺς Ἕλληνας ν' ἀποδείξωσι δι' ἔργων τὸν ἠθικὸν αὐτῶν χαρακτῆρα, ὡς τὸ θάρρος, τὴν ἀνδρείαν κ. τ. τ. — ἐγγίνεται = κεῖται. — παραινέσας, δηλ. τοῖς Ἕλλησι. — τοῦτων, ἐκ τοῦ τὰ κρέσσω. — καταπλέξας τὴν ῥῆσιν = ἄττ. πανσάμενος τοῦ λόγου. — καὶ οὗτοι ἐσέβαινον καὶ ἦκε, κατὰ παράταξιν ἀντὶ καθ' ὑπόταξιν. — κατὰ τοὺς Αἰακίδας = διὰ τοὺς Αἰακίδας, δηλ. ἵνα φέρῃ τὰ ἀγάλματα τῶν Αἰακιδῶν. Περὶ τοῦ πράγματος ἰδ. κεφ. 64. — ἀπεδήμησε = ἀπέπλευσε.

Κεφ. 84.

ἐνθαῦτα, χρονκ. — ἀναγομένοισι δέ σφι αὐτ. ἐπεκέατο (= ἄττ. ἐπέκειντο) οἱ β. = κατ' αὐτῶν δέ, ὅτε ἐξήρχοντο εἰς τὸ πέλαγος, εὐθὺς ἐπετίθεντο οἱ βάρβαροι. — πρύμναν ἀνεκρούοντο = ἔπλεον ὀπισθοδρομικῶς (οὕτως ὥστε τὸ ἔμβολον νὰ μένῃ ἐστραμμένον πρὸς τοὺς ἐχθρούς· πρβλ. βιβλ. VI, κεφ. 115). — ὠκελλον, παρτκ. ἀποπειρατικὸς = προσεπάθουν νὰ φέρωσιν εἰς τὴν ξηράν. — τὰς νέας, πῶς παρὰ τοῖς Ἀττ.; — Ἀμεινίης, οὐχὶ ὁ ἀδελφὸς τοῦ ποιητοῦ Ἀσχύλου, ὅστις κατήγετο ἐκ Δεκελείας. — Παλληνεύς, ἐκ τοῦ Ἀττικοῦ δήμου Παλλήνης. — ἔξαναχθεις = ἐξελθὼν, δηλ. ἐκ τῆς τάξεως. — νηὶ (δηλ. τῶν πολεμίων) ἐμβάλλει = ἐπιπίπτει κατὰ πλοίου ἐχθρικοῦ. — συμπλακείσης δὲ τῆς νεός, δηλ. τῇ νηὶ τῶν πολεμίων. — οὐ δυναμένων, δηλ. τῶν ναυτῶν, ὅπερ νοητέον ἐκ τοῦ τῆς νεός· ἢ μετχ. χρονκ. — οὕτω δὴ = τότε λοιπόν. — βωθέοντες = ἄττ. βοηθοῦντες. — συνέμισγον, δηλ. τοῖς πολεμίοις = συνεπλέκοντο μετὰ τοὺς πολεμίους. — Αἰγινῆται, δηλ. λέγουσι. — ταύτην, ἐπαναλαμ-

βάνει μετ' ἐμφάσεως τὸ τὴν κατὰ (=διὰ) τοὺς Αἰακίδας ἀποδ. ἐς Αἴγιναν, δηλ. ναῦν. — τὰδε, ἐπεξηγεῖται διὰ τοῦ ὡς φάσμα κτλ. — διακελεύσασθαι, δηλ. τοῖς Ἑλλήσι = ὅτι προέτρεψε τοὺς Ἑλληνας, δηλ. πρὸς μάχην κατὰ τῶν Περσῶν· τὰ ἀπαρμφ. ἐξαρτ. ἐκ τοῦ λέγεται· παρατηρητέα δὲ ἡ μεταβολὴ τῆς συντάξεως (1. λέγεται... ὡς κτλ., 2. λέγεται... διακελεύσασθαι). — στρατόπεδον = στρατεῦμα. — τὰδε, σύστοιχον ἀντικμ. τοῦ ὀνειδίσασαν = ἀφ' οὗ εἶπε τὰ ἐξῆς ὀνειδίῃ. — πρότερον, πρὶν δηλ. τὸ φάσμα ἀποτείνειν πρὸς αὐτοὺς τοὺς ἐνθαρρυντικοὺς λόγους. — ὦ δαιμόνιοι = ὦ ἀνόηται. — μέχρι κόσου (= ἄττ. πόσου), δηλ. χρόνου = ἕως πότε.

Κεφ. 85.

κατὰ=ἀπέναντι. — ἐτετάχατο=τεταγμένοι ἦσαν (ιδ. Ἡροδ. διάλ. σελ. 86, § 40) = εἶχον ταχθῆ. — τὸ πρὸς Ἑλ. κτλ. = τὸ πρὸς τὸ μέρος τῆς Ἑλευσίνας καὶ πρὸς δυσμὰς κέρας. "Ὡστε οἱ Φοίνικες κατεῖχον τὸ δεξιὸν κέρας τοῦ Περσικοῦ στόλου. — Ἴωνες, δηλ. ἐτετάχατο. — τὸ πρὸς τὴν ἠῶ κτλ., δηλ. κέρας = τὸ πρὸς ἀνατολὰς καὶ πρὸς τὸν Πειραιᾶ κέρας. "Ὡστε οἱ Ἴωνες κατεῖχον τὸ ἀριστερὸν κέρας τοῦ Περσικοῦ στόλου. — ἠθελοκάκεον = ἐκουσίως ἐγίνοντο κακοὶ (=δειλοὶ). — αὐτῶν, ἡ γενκ. ἐκ τοῦ ὀλίγοι. — κατὰ τὰς Θεμ. ἐντολὰς = συμφώνως πρὸς τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεμιστ. (ὅστις κατὰ τὸν ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμισίου ἀπόπλου εἶχε χαράξει ἐπὶ βράχων συμβουλὰς πρὸς τοὺς μετὰ τοῦ Ξέρξου στρατευομένους Ἴωνας, ὅπως ἀποστατήσωσιν ἀπὸ τῶν Περσῶν ἢ παραμένοντες παρὰ ταῖς Πέρσαις δειχθῶσιν ἐκουσίως δειλοὶ κατὰ τὴν συμπλοκὴν). — πλεῦνες, πῶς παρὰ ταῖς Ἀττ.; — ἔχω, μετ' ἀπαρμφ. = δύναμαι. — συγχῶν = πολλῶν. — τριηράρχων = κυβερνητῶν τριήρων. — καταλέξει = ἀπαριθμῆσαι. — χρήσομαι = καταλέξω· τὸ δὲ οὐδὲν = οὐ· ὥστε χρήσομαι δὲ αὐτ. οὐδὲν = δὲν θ' ἀπαριθμήσω ὅμως αὐτά. — εἵνεκεν = ἄττ. ἕνεκα. — μέμνημαι, ἐνταῦθα = ἀναφέρω. — ὅτι = διότι. — διὰ τοῦτο τὸ ἔργον, ποῖον; — ἐτυράννευσε = ἐγένετο τύραννος. — καταστησάντων τ. Π., δηλ. αὐτὸν τύραννον = ὅτε οἱ Πέρσαις διώρισαν αὐτόν, δηλ. διορισθεῖς ὑπὸ τῶν Περσῶν (πρβλ. IX, κεφ. 90). — ἀνεγρόφη, δηλ. ἐν τῷ καταλόγῳ, τῷ ὀρισμένῳ πρὸς σημείωσιν τῶν εὐεργετῶν τοῦ βασιλέως. — οἱ ἐδωρήθη = εἰς αὐτὸν ἐχαρίσθη.

Κεφ. 86.

περὶ μὲν νυν τ. οὕτω εἶχε=λοιπὸν τὰ μὲν ἀφορῶντα εἰς τοὺτους (τοὺς Ἴωνας) οὕτως εἶχον.—τὸ πλῆθος τῶν νεῶν, δηλ. τῶν Περσῶν =αἱ πλεῖσται νῆες, εἰς ὃ παράθεσις κατ' ἐπιμερισμὸν τὸ ἐπόμε. αἱ μὲν . . . αἱ δέ.—ἐκεραΐζετο = ἄττ. διεφθείρετο.—Αἰγινιτέων, οἷτινες, ὡς φαίνεται, ἦσαν τεταγμένοι ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ κέρατος (πρβλ. κεφ. 91).—ἄτε . . . ναυμαχεόντων . . . οὔτε τεταγμένων ἔτι οὔτε . . . ποιούντων οὐδὲν = ἐπειδὴ ἐναυμάχουν . . . οὔτε ἦσαν τεταγμένοι πλέον (ὡς ἦσαν πρότερον) οὔτε ἐποιοῦν τι. — σὺν κόσμῳ, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ ἐπόμε. οὔτε σὺν νόῳ ὥστε = κανονικῶς τὸ δὲ κατὰ τάξιν ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ οὔτε τεταγμένων.—ἔτι, συναπτεόν τῷ οὐ (οὔτε) = οὐκέτι.—σὺν νόῳ = μετὰ περισκέψεως.—συννοίσεσθαι = ἄττ. συμβήσεσθαι.—καίτοι=καὶ ὅμως.—ἦσαν καὶ ἐγένοντο ἀμείνονες αὐτοὶ ἐωυτῶν ἢ πρὸς Εὐβ., σύμπτυξις δύο συντάξεων ἢ πρώτῃ εἶναι: ἦσαν καὶ ἐγένοντο ἀμείνονες ἢ πρὸς Εὐβοίῃ ἢ δευτέρᾳ: ἦσαν καὶ ἐγ. ἀμείνονες αὐτοὶ ἐωυτῶν.—ἐγένοντο = ἀνεδείχθησαν.—ἀμείνονες = ἀνδρεϊότεροι.—πρὸς Εὐβοίῃ = πλησίον τῆς Εὐβοίας, δηλ. παρὰ τὸ Ἀρτεμίσιον. — προθυμεόμενος, μτχ. αἰτιλγκ., ὡς καὶ ἡ μτχ. δειμαίνων=φοβούμενος.—ἐδόκει=ἤλπιζε· μετάβασις ἀπὸ τῆς μετοχῆς εἰς ῥῆμα παρμφ. ἐγκλ.—βασιλέα, ὑποκμ. τοῦ θεήσεσθαι, τὸ δὲ ἐωυτὸν ἀντικμ.=ὅτι ὁ βασιλεὺς θὰ ἴδῃ αὐτόν. Ὁ Ξέρξης ἐπεσκόπει τὴν ναυμαχίαν καθήμενος ἐπὶ ἀργυρόποδος θρόνου κατὰ τοὺς πρόποδας τοῦ Αἰγάλεω (πρβλ. κεφ. 90).

Κεφ. 87.

κατὰ μὲν τοὺς ἄλλους = ὡς πρὸς μὲν τοὺς ἄλλους. — ἔχω, μετ' ἀπρμφ. = δύναμαι.—ἀτρεκέως=ἄττ. σαφῶς.—ὡς = πῶς.—Ἀρτεμισίην, βασίλισσαν τῆς Ἀλικαρνασσοῦ μετασχοῦσαν τῆς στρατείας τοῦ Ξέρξου εἰς τὴν Ἑλλάδα. — ἀπ' ὧν εὐδοκ. μᾶλλον ἔτι = ἕνεκα τῶν ὁποίων ἀπήλαυσεν ἀκόμη περισσοτέρας ὑπολήψεις.—ἐπειδὴ, χρονικός. — γάρ, διασαφητικός. — θόρυβον = ἀταξίαν. — πολλόν, πῶς παρὰ τοῖς Ἀττ.; — τὰ βασιλέος πρήγματα = ὁ στόλος τοῦ βασιλέως. — ἐν τούτῳ τῷ κ. = κατὰ ταύτην τὴν στιγμήν, τότε. — καὶ ἡ = καὶ αὕτη. — ἡ δὲ αὐτῆς, δηλ. ναῦς αὐτῆς = Ἀρτεμισίας.

— πρὸς τῶν π. μάλιστα = πολὺ πλησίον τῶν πολεμίων. — ἔδοξε οἱ, ἂν καὶ προηγείται καὶ ἢ· ἀντὶ τούτου ἀνεμένετο τὸ ἐβουλευσατο. — συνήνεκε = ἄττ. καλῶς συνέβη = ἔφερε καλὸν ἀποτέλεσμα (εἰς αὐτήν) = ὠφέλησεν (αὐτήν). — γάρ, διασαφητικός. — φέρουσα = μεθ' ὁρμῆς. — ἐνέβαλε ν. φ. = ἐπέπεσε κατὰ πλοίου φιλικού. — Καλυνδέων, ἡ πόλις Κάλυνδα κεῖται ἐν Καρίᾳ· οἱ κάτοικοι Καλυνδεῖς. — καὶ αὐτοῦ ἐπιπλέοντος τοῦ Κ. β. Δαμ. = ὑπὸ τὴν διοίκησιν αὐτοῦ τοῦ βασιλέως τῶν Κ. Δαμασιθύμου. — εἰ μὲν (= μὴν) καὶ = ἔαν ὅμως καὶ πράγματι. — τι νεῖκος πρὸς αὐτὸν (τὸν Δαμασ.) ἐγεγόνεε (τῇ Ἀρτεμισ.) = εἶχεν ἤδη πρότερον ἢ Ἀρτεμ. δυσἀρέσκειάν τινα πρὸς αὐτόν. — ἔτι π. Ἑλ. ἐόντων (δηλ. αὐτῶν, τῆς Ἀρτεμισίας καὶ τοῦ Δαμασιθ.) = ἐν ᾧ ἀκόμη αὐτοὶ ἦσαν περὶ τὸν Ἑλλ. (δηλ. κατὰ τὴν ἀρχὴν τῆς στρατείας). — μέντοι = βεβαίως. — ἐκ προνοίας = ἐκ προμελέτης. — αὐτά, δηλ. τὸ ἐμβάλλειν νηὶ Δαμασιθύμου. — εἰ συνεκύρησε (= ἄττ. συνέπεσε) ... κατὰ τ. παραπεσοῦσα = ἔαν κατὰ τύχην συνέπεσε νὰ εὑρεθῇ ἐμπρὸς (εἰς τὸ πλοῖον τῆς Ἀρτεμισ.). — εὐτυχίῃ χρησ. = ἐπιτυχοῦσα. — ἐωυτὴν ἀγαθὰ (= ὠφέλειαν) ἐργάσατο, παρατηρητέα ἢ μετὰ διπλῆς αἰτ. σύνταξις τοῦ ἐργάζεσθαι. — ὅτε γὰρ κτλ., εἰς ἀπόδοσιν τοῦ τε δὲν ἔπεται καὶ διότι ὁ Ἡρόδ. μετὰ τὴν μνείαν τῆς πρώτης ὠφελείας ἐπαναλαμβάνει αὐτήν ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ 88 κεφ. διὰ τοῦ τοῦτο μὲν καὶ ἐπιφέρει τὴν δευτέραν ὠφέλειαν διὰ τοῦ τοῦτο δέ. — τριῆραρχος, ὁ ἀνδρεὺς Ἀμεινίας (πρβλ. κεφ. 93). — μιν = αὐτήν, δηλ. τὴν Ἀρτεμισίαν. — καὶ αὐτοῖσι (τοῖς Ἑλλησι) ἀμύνειν = καὶ ὅτι αὐτοὺς ἐδόσθη. — ἀποστρέψας ἐνταῦθα ἀμετάβ. = στραφεὶς ὀπίσω. — ἐτράπετο = διηυθύνθη.

Κεφ. 88.

τοῦτο μὲν ... τοῦτο δέ = τὸ μὲν ... τὸ δέ = ἄφ' ἑνὸς μὲν ... ἄφ' ἑτέρου δέ. — τοιοῦτο ... γενέσθαι, ἐπεξηγεῖται διὰ τοῦ διαφυγεῖν τε καὶ μὴ ἀπ. (σχῆμα ἐκ παραλλήλου· πρβλ. κεφ. 5 «ἀποπλώσεσθαι ... καὶ οὐ παραμενέειν»). — συνήνεκε = ἄττ. συνέβη. — ἀπὸ τούτων = ἐκ τούτου, δηλ. τοῦ κακὸν ἐργάσασθαι. — μάλιστα εὐδοκιμῆσαι = ν' ἀπολάβῃ μεγίστης ὑπολήψεως. — θηεύμενον (= ἄττ. θεώμενον) = ὅστις παρετήρει· περὶ τοῦ πράγμ. πρβλ. κεφ. 90. — μαθεῖν = αἰσθῆσθαι = ὅτι ἀντελήφθη. — τὴν νέα ἐμβαλ., ἢ μετχ. κατγρμ. τοῦ μαθεῖν

= ὅτι τὸ πλοῖον ἐφώρμησε = τὴν προσβολὴν τοῦ πλοίου. — καὶ δὴ = καὶ μάλιστα. — Ἀρτεμισίην, ὡς εὐ..., πρόληψις: ὡς Ἀρτεμισίη εὐ κτλ. = πόσον καλῶς ἢ Ἀρτ. — καὶ τὸν (= καὶ τοῦτον, δηλ. τὸν Ξέρ.) ἐπειρέσθαι (= ἄττ. ἐπερέσθαι) = καὶ ὅτι αὐτὸς ἠρώτησε· τὸ ἀπαρμψ. ἐκ τοῦ λέγεται. — καὶ τοὺς (= καὶ τούτους, δηλ. τοὺς παρόντας) φάναι = καὶ ὅτι αὐτοὶ ἐπεθεδαίωσαν. — σαφέως, συναπτόεν τῷ ἐπισταμένους = διότι καλῶς ἐγνώριζον. — ἐπίσημον = σημήιον (κεφ. 92) = ἄττ. σημείον (τὸ κατὰ τὴν πρῶραν τοῦ πλοίου· τοῦτο δὲ ἦτο εἰκὼν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον θεοῦ ἢ ἥρωος). — ἡπιστάτο = ἄττ. ἡλίσταντο, ἕπερ ἐνταῦθα = ἐπίστευον, ἐνόμιζον. — αὐτῇ, δηλ. τῇ Ἀρτεμισίῃ. — τὰ ἄλλ. ... αὐτῇ συν. ἐς εὐτυχίην γενόμενα = τὰ ἄλλα, ἃ συνήνεικε (= συνέθῃ), ἐγένετο αὐτῇ ἐς εὐτυχίην (= κατέληξαν εἰς εὐτυχίαν). — ὡς εἴρηται, δηλ. ἐμοὶ = καθὼς ἔχω εἶπει. — καὶ τὸ τῶν κτλ., κεῖται παραλλήλως πρὸς τὸ τὰ ἄλλα ὡς β' ὑποκμ. τοῦ συνήνεικε = καὶ τὸ ὅτι οὐδεὶς ἐκ τῶν ἐν τῷ Καλυνδικῷ πλοίῳ σωθεὶς ἐξ αὐτοῦ ἐγένετο κατήγορος (αὐτῆς). — τῶν ἐκ τῆς Καλυνδικῆς νεὸς ... ἅπ., βραχυλογία ἀντί: τῶν ἐν τῇ Καλυνδικῇ νηὶ ἐκ τῆς Καλυνδικῆς νεὸς ἀποσωθέντα. — φραζόμενα = λεγόμενα.

Κεφ. 89.

πόνω = μάχη. — ἀπὸ μὲν ἔθανε, τμήσις = ἀπέθανε μὲν = ἐφανεύθη μὲν. — ἀπὸ δέ, δηλ. ἔθανον. — ἄτε γὰρ κτλ. = διότι ἐπειδὴ ἐγνώριζον νὰ κολυμβῶσι. — τοῖσι αἱ ν. δ. = οὗτοι, οἷς αἱ ν. δ., ὑποκμ. τοῦ διένεον, ἕπερ διὰ τοῦ οἱ μὴ ... ἀπολλύμενοι περιορίζεται = ἐφ' ὅσον οὗτοι δὲν κατεστρέφοντο. — ἐν χειρῶν νόμῳ = ἐν τῇ συμπλοκῇ. — ἐς τὴν Σαλαμίνα διένεον = κολυμβῶντες διεπεραιοῦντο εἰς τὴν Σαλαμίνα. — αἱ πρῶται = αἱ ἐν τῇ πρώτῃ γραμμῇ τεταγμέναι νῆες. — ἐνθαῦτα = τότε. — ἐς τὸ πρόσθε = εἰς τὰ ἐμπρός. — τῇσι νηυσὶ παριέναι = μὲ τὰ πλοῖά των νὰ παρέλθωσι, νὰ ἔλθωσι πρὸς βοήθειαν. — ὡς ἀποδεξόμενοι (= ἄττ. ἀποδειξόμενοι) τι... ἔργον βασιλεί = ἵνα ἐπιτελέσωσιν ἔργον τι πρὸ τοῦ βασιλέως. — καὶ αὐτοί, ὡς καὶ οἱ ἐν τῇ πρώτῃ γραμμῇ τεταγμένοι. — ἰῆσι σφετέρῃσι νηυσὶ κτλ. = ἐπιπτον ἐπάνω εἰς τὰ ἰδικά των πλοῖα φεύγοντα, δηλ. εἰς τὰς πρώτας ναῦς.

Κεφ. 90.

τῶν τινες Φ.=τινές τῶν Φοινίκων. — τῶν=ἄττ. ὦν. — διεφθάρ-
 ατο, ὑπερσντ. = ἦσαν διεφθαρμένοι. — ἀπολοῖατο = ἄττ. ἀπό-
 λοιντο. — ὡς προδόντων, δηλ. αὐτῶν, τῶν Ἰώνων=διότι αὐτοὶ τοὺς
 προέδωσαν γενκ. ἀπόλυτος, εἰ καὶ προηγείται δι' ἐκείνους· κατὰ
 ποῖαν πτώσιν ἔπρεπε νὰ τεθῇ ἡ μτχ.: — οὕτω, ἀναφέρεται εἰς τὰ
 ἐπόμενα, ὥστε=ὥδε· ἐπεξηγεῖται διὰ τοῦ ἔτι τούτων ταῦτα λ. κτλ.
 τὸ δὲ ὥστε συναπτεόν οὐχὶ τῷ οὕτω, ἀλλὰ τῷ συνήνευκε (=συνέδῃ).
 — μισθόν, μέση λέξις, ὅτε μὲν = ἀμοιβή, ὅτε δὲ = τιμωρία, ὡς
 ἐνταῦθα. — ἢ τε δὴ Ἀτ. κ., κατὰ παράταξιν ἀντὶ καθ' ὑπόταξιν =
 τῆς Ἀττικῆς καταδυομένης ἐπιφερομένη κτλ. — ἐπιφερομένη = μεθ'
 ὁρμῆς ἐπερχομένη. — κατέδυσσε = προυξένησε τασαύτας βλάβας,
 ὥστε μετ' ὀλίγον ἐμελλε νὰ καταδυθῇ. — Σαμοθρήκες (=ἄττ.
 Σαμοθρᾶκες ἢ Σαμόθρακες), κάτοικοι τῆς Σαμοθράκης, νήσου τοῦ
 Αἰγαίου πελάγους παρὰ τὰ παράλια τῆς Θράκης. — βάλλοντες =
 κτυπῶντες (μὲ ἀκόντια). — ἀπήραξαν=ἐφόνευσαν τοῦ ρ. ἀπαράσ-
 σειν. — ἐπέβησαν, δηλ. τῆς πολεμίας νεώς. — ἔσχον=ἐγένοντο κύριοι.
 — ταῦτα γενόμενα = αὕτη ἡ πράξις. — τοὺς Ἴωνας, ἐπειδὴ Ἴωνες
 Σάμιοι εἶχον ἀποικίσει τὴν Σαμοθράκην, διὰ τοῦτο καὶ οἱ κάτοι-
 κοί τῆς νήσου ταύτης ὑπολογίζονται ἐν τοῖς Ἴωσι. — ἐρρύσατο
 = ἔσφεν. — ἅτε ὑπερλ., δηλ. αὐτοῖς, τοῖς Φοίνιξι: = ἐπειδὴ ἦτο
 πολὺ ὀργισμένος κατ' αὐτῶν. — πάντας, τοὺς Φοίνικας. — κακοὶ =
 δειλοί. — ἀμείνονας=ἀνδρειότερους. — ὅκως... ἴδοι=ἄττ. ὁπότε...
 ἴδοι=ὡςάκις ἔδλεπε. — τῶν ἐωυτοῦ, ἔξαρτ. ἐκ τοῦ τινα. — ἔργον τι
 =σημαντικόν τι ἔργον. — ἀποδεικνύμενον=ἐπιτελοῦντα. — κατήμε-
 νος, πῶς παρὰ τοῖς Ἀττ.: — ὑπὸ τῷ οὐρεῖ=εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ
 ὄρους. — ἀντίον = ἄττ. ἐναντίον = ἀπέναντι. — Αἰγάλεως, ὄρος ἐν
 Ἀττικῇ ἀπέναντι τῆς Σαλαμῖνος (βλ. σχέδ. ναυμαχ. ἐν πίν. XIV).
 Ὁ θρόνος, ἐφ' οὗ ἐκάθητο ὁ Ξέρξης, περιστοιχιζόμενος ὑπὸ τῶν
 συμβούλων καὶ γραμματέων αὐτοῦ, ἵστατο ἐγγὺς τῆς θαλάσσης,
 ἐπὶ τῶν τελευταίων προπόδων τοῦ Αἰγάλεω, ἐπὶ λοφίσκου. Κατὰ
 πᾶσαν πιθανότητα ἐπὶ τῆς θέσεως Κερατόπυργος, οὐ μακρὰν τοῦ
 κατὰ τὸν Πειραιᾶ Κερατοσινίου, ἐφ' ἧς σήμερον κεῖται ἐγκαταλε-
 λειμμένη πυριτιδαποθήκη (βλ. εἰκ. ἐν πίν. XII). — ἀνεπυνθάνετο
 τὸν π.=ἐξήτει πληροφορίας περὶ τοῦ ποιήσαντος. — οἱ γραμματι-

σταί=οἱ γραμματεῖς.—πατρόθεν=μέ τὴν προσθήκην τοῦ ὀνόματος τοῦ πατρός.—πρὸς δέ=πρὸς τούτοις δέ.—τι καὶ προσεβάλετο κτλ., ἡ σύνταξις: προσεβάλετο καὶ τι τούτου τοῦ Φ. πάθεος Ἄρ. φίλος Ἰώνων ξών... παρῶν=συνετέλεσε καὶ κατὰ τι εἰς ταύτην τὴν συμφορὰν τῶν Φοινίκων ὁ Ἄριαρ., ἀνὴρ Πέρσης, ὅστις παρευρίσκατο καὶ ἦτο φίλος τῶν Ἰώνων.

Κεφ. 91.

οἱ μὲν, δηλ. οἱ ταχθέντες διὰ τὴν θανάτωσιν τῶν Φοινίκων, οἱ δῆμιοι. — τῶν δὲ β... τραπομένων = ὅτε δὲ οἱ βάρβαροι ἐτράπησαν εἰς φυγὴν. — ἐκπλεόντων, δηλ. ἐκ τοῦ πορθμοῦ, τοῦ μεταξὺ Σαλαμῖνος καὶ Αἰγάλεω. — ὑποστάντες = ἀντιστάντες, δηλ. τοῖς βαρβάροις. — ἐν τῷ πορθμῷ, τῷ μεταξὺ τῆς νήσου Ψυτταλείας καὶ Ἀττικῆς. — ἀπεδέξαντο, πῶς παρὰ τοῖς Ἀττ.; — ἐκεραίζον = ἄττ. διέφθειρον. — τὰς ἐκπλεούσας, πόθεν; — ὅκως (= ἄττ. ὁπότε)... διαφύγοιεν = δσάκις διέφευγον. — φερόμενοι = μετὰ ταχύτητος πλέοντες. — ἐσέπιπτον ἐς τοὺς Αἰγ. = ἐπιπτον ἐπάνω εἰς τοὺς Αἰγ.

Κεφ. 92.

συνεχύρεον = συνηντῶντο. — νέα, δηλ. πολεμίαν. — τοῦ Κρίου = τοῦ υἱοῦ τοῦ Κρίου. — νηὶ... Σιδωνίῃ, ἥπερ εἶλε = κατὰ πλοίου Σιδωνίου, τούτου ἀκριβῶς, τὸ ὅποιον συνέλαβε. — τὴν προφυλάσσουσαν ἐπὶ Σκ., δηλ. ναῦν τούτου δὲ ὡς ἐμφαντικώτερος προσδιορισμὸς εἶναι τὸ Αἰγιναίην = τὸ πλοῖον, τὸ ὅποιον ἦτο ὡς προφυλακὴ πλησίον τῆς Σκιάθου, τὸ Αἰγινητικόν. Τὴν σύλληψιν τοῦ Αἰγιν. τούτου πλοίου ὑπὸ τοῦ Σιδωνίου, καθὼς καὶ τὴν ἡρωϊκὴν γενναϊότητα τοῦ Πυθέα διηγείται ὁ Ἡρόδ. ἀλλαχοῦ (ἐν βιβλ. VII, κεφ. 179, 181). — Σκιάθῳ, νήσῳ πρὸς Β. τῆς Εὐβοίας εἰς τὰ παράλια τῆς Μαχνησίας (ἰδ. γεωγραφ. πίν.). — ἐπ' ἧς, πῶς παρὰ τοῖς Ἀττ.; — τὸν οἱ Πέρσαι... ἐκπαγλεόμενοι, ὅτε ἐκυριεύετο τὸ Αἰγιν. πλοῖον, ἐφ' οὗ ἦτο ὁ Πυθέας, τόσον ἀντεῖχεν αὐτὸς πολεμῶν κατὰ τῶν Περσῶν, ὥστε κατεκρεουργήθη ὅλος. Ἐπειδὴ δὲ πεσὼν δὲν ἀπέθανεν, ἀλλ' ἐπνεεν ἀκόμῃ, οἱ Πέρσαι θαυμάσαντες τὴν γενναϊότητα αὐτοῦ ἐφιλοτιμήθησαν νὰ περιποιηθῶσιν αὐτὸν θεραπεύον-

τες τὰς πληγὰς του (πρὸς τὴν γενναιότητα τοῦ Πυθέα πρὸς τὴν τοῦ Κυνεγείρου [VI, κεφ. 114]). — κατακολέντα = κατακρεουργηθέντα. — ἀρετῆς = ἀνδρείας. — ἐκπαγλεόμενοι = τὰ μέγιστα θαυμάζοντες. — τὸν = τοῦτον, δηλ. τὸν Πυθέαν. — περιάγουσα = ἄγουσα μεθ' ἑαυτῆς κατὰ τὸν πλοῦν. — ἥλω = συνελήφθη. — ὥστε Π. ... σωθῆναι = ὥστε ὁ Πυθέας νὰ σωθῇ. — σημῆιον = ἐπίσημον (κεφ. 88) = ἄττ. σημείον. — τῆς στρατηγίδος, δηλ. νεώς. — βώσας = ἄττ. βοήσας (περὶ τοῦ οἱ = ὡς ἰδὲ Ἡροδ. διάλ. σελ. 81, § 3). — ἐπεκερτόμησε = ἄττ. ἐπέσκωψε = ἐκακολόγησεν, ἐπέπληξεν εἰς τοῦτο ἀνήκει ἢ αἰτιατικ. τὸν Θεμιστ. καὶ ὁ προσδιορ. ἐς τῶν Αἰγ. τὸν μηδισμόν = ὡς πρὸς τὸν μηδισμόν τῶν Αἰγινητῶν ἢ δὲ μτχ. ὀνειδίζων δηλοῖ τὸν τρόπον, καθ' ὃν ἐγένετο τὸ ἐπικερτομεῖν. — ἐς τῶν Αἰγ. τὸν μηδ., οἱ Ἀθηναῖοι πρὸ ὀλίγων ἐτῶν εἶχον ἐπιρρίψει τοῖς Αἰγινηταῖς τὴν περὶ μηδισμού κατηγορίαν καὶ τὸν πατέρα τοῦ Πολυκρίτου, τὸν Κρίον, εἶχον φυλακίσει. Ταύτην τὴν ἄδικον κατηγορίαν ὑπαινίσσεται ἐνταῦθα ὁ Πολύκριτος. — ταῦτα, δηλ. τὰ ὀνειδισμῶν. — νηί, δηλ. τῇ Σιδωνίῃ. — ἀπέρουψε = ἐξετόξευσε. — περιεγένοντο = ἐσώθησαν. — ὑπὸ τὸν π. στρ. = ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ πεζικοῦ στρατοῦ (τοῦ παρατεταγμένου κατὰ μῆκος τῆς παραλίας).

Κεφ. 93.

ἤκουσαν ... ἄριστα = τὰ μάλιστα ἐπηνέθησαν ὑπερβτικ. τοῦ εὖ ἀκούειν = ἐπαινεῖσθαι, οὐ ἐνεργητ. τὸ εὖ λέγειν = ἐπαινεῖν. — ἐπὶ δὲ = μετὰ τούτους. — Ἀναγυράσιος, ὁ ἐκ τοῦ δήμου Ἀναγυροῦντος, ὡς καὶ Παλληνεύς, ὁ ἐκ τοῦ δήμου Παλλήνης. — ὅς ... ἐπεδίωξε (= κατεδίωξε), περὶ τοῦ πράγματος πρὸς κεφ. 87, ἐν ᾧ ὅμως δὲν ὀνομάζεται ὁ Ἀμεινίας. — εἰ ἔμαθε ... οὐκ ἂν ἐπαύσατο (δηλ. διώκων) = ἐάν (τότε) ἐγνώριζε, δὲν ἤθελε παύσει. — ἐν ταύτῃ, δηλ. τῇ νηί. — ὅτι ... πλέοι = ὅτι ἐπλεε. — οὐ πρότερον ἢ, ἀντὶ τοῦ συνήθους οὐ πρότερον πρίν. — ἢ εἰλέ μιν (= αὐτήν) ἢ καὶ αὐτὸς ἥλω (ἀόρ. τοῦ ἀλίσκομαι) = εἰ μὴ ἂν οὐ ἤθελε συλλάβει αὐτήν (τὴν Ἀρτεμ.) ἢ καὶ αὐτὸς ἤθελε συλληφθῇ. — τοῖσι ... τριηρο- παρεκεκέλευστο = εἰς τοὺς τριηράρχους εἶχε γεῖναι προτροπὴν (νὰ συλλάβωσι δηλ. τὴν Ἀρτεμ.). — πρὸς δὲ = πρὸς τούτοις δέ. — ἄεθλον (= ἄθλον), κατηγερμ. = ὡς βραβεῖον. — ἔκειτο = εἶχε τεθῇ. — μύρια

=10,000.—ὅς ἂν κτλ.=τούτω, ὅς ἂν κτλ.—ζωὴν=ζωντανήν.—
 δεινόν τι ἐποιεῦντο (=ἤγοῦντο)=ἐθεώρουν ὡς φεβερόν τι.—αὕτη
 μέν, ἡ ἀπόδοσις ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ ἐπομένου κεφ. «Ἀδείμαντον δέ»·
 ἡ δὲ πρότασις «ἦσαν δέ» παρενθετική.—πρότερον, δηλ. ἐν κεφ. 88.
 —διέφυγε, δηλ. εἰς Φάληρον (πρβλ. κεφ. 92 ἐν τέλει). —περιεγε-
 γόνεσαν=εἶχον σωθῆν.

Κεφ. 94.

α) Ἀδείμαντον, περὶ αὐτοῦ πρβλ. κεφ. 5, 59, 61. — αὐτίκα, ἐπι-
 τείνει τὸ κατ' ἀρχάς=εὐθύς κατ' ἀρχάς.—ὡς συνέμ. αἱ ν.=ὅτε συν-
 εκρούοντο αἱ νῆες.—ἀειράμενον, πρβλ. κεφ. 56 «τὰ ἱστία ἀείροντο».
 Τὰ ἱστία τοῦ πρὸς ναυμαχίαν ἐτοίμου πλοίου συνεστέλλοντο· ἤρουντο
 δὲ ταῦτα κατὰ τὸν ἀπόπλουν τοῦ πλοίου ἐκ τοῦ τόπου τῆς ναυ-
 μαχίας.—οὔχεσθαι φ.=ὅτι ἀπῆλθε φεύγων.—ὡς δὲ ἄρα φ. γίνε-
 σθαι, ἐν πλαγίῳ λόγῳ μετὰ χρονικ. σύνδεσμον παρ' Ἡροδ.
 ἀπαντὰ ἐνίστε ἀπρμφ. ἀντὶ ὀριστικῆς = καθὼς δὲ λοιπὸν φεύγον-
 τες ἔφθανον.—τῆς Σαλαμίνης, δηλ. γῆς· ἡ γενκ. ἔξαρτ. ἐκ τοῦ
 κατὰ τὸ ἱερὸν Ἀ. Σκιρ.=πλησίον τοῦ ἱεροῦ τῆς Σκιράδος Ἀθηνᾶς
 εἰς τὴν Σαλ. Τοῦτο ἔκειτο παρὰ τὸ ἀκρωτήριον Σκιράδιον εἰς
 τὴν μεσηθρινὴν πλευρὰν τῆς Σαλαμῖνος. Ἡ Ἀθηνᾶ ἐκαλεῖτο Σκι-
 ρὰς ἐκ τῆς Σκιράδος, τοῦ ἀρχαιοτάτου ὀνόματος τῆς Σαλαμῖνος.—
 περιπίπτειν σφι (=λέγουσιν) ὅτι κατὰ τύχην συνήντα αὐτούς.—
 κέλης=ταχὺ πλοῖον.—θειή πομπῇ=κατὰ θείαν ἀποστολήν.—τὸν
 οὔτε π. φαν. οὐδένα=τὸν ὅποιον (κέλητα) οὔτε ἐφάνη τις ὅτι ἔστειλε.
 —τὸν (=ὄν)... φανῆναι, καὶ μετ' ἀναφρκ. ἀντωνυμίαν δύνανται
 ἐν πλαγίῳ λόγῳ νά τεθῇ ἀπρμφ. (πρβλ. VII, κεφ. 232 «τῷ... εἶναι
 Παντίτην».)—οὔτε τι κτλ., ἡ σύνταξις· καὶ ὄν (δηλ. κέλητα) προσ-
 φέρεσθαι τοῖσι Κορινθίοις εἰδόσι οὐδὲν τῶν ἀπὸ τῆς στρατιῆς=
 καὶ ὁ ὅποιος ἐπλησίαζε τοὺς Κορινθίους, οἱ ὅποιοι οὐδὲν ἐκ τῶν
 συμβαινόντων ἐν τῷ στρατῷ ἐγνώριζον.—τῇδε=ἐκ τῆς ἐπομένης
 αἰτίας· ἐπεξηγεῖται διὰ τοῦ ὡς γὰρ κτλ.—συμβάλλονται=συμπε-
 ραίνουνσιν (οἱ Ἀθηναῖοι). —θεῖον, τοῦτο εὕρισκει τις ὅχι τόσον ἐν
 τῇ ἐμφανίσει τοῦ πλοίου, ὅσον ἐν τούτῳ, ὅτι δηλ. τὸ πλήρωμα τοῦ
 πλοίου γνωρίζει γεγονότα πολὺ μακρὰν συμβάντα.—ὡς γὰρ ἀγχοῦ
 (=ἀττ. ἐγγύς) γενέσθαι τῶν νεῶν = καθὼς δηλ. ἐπλησίασεν (ὁ

κέλης) τὰς ναῦς· περὶ τοῦ ὥς μετ' ἀπαρμφ. (γενέσθαι) ἐν πλαγίῳ λόγῳ προβλ. ἀνωτέρω «ὥς... γίνεσθαι». — τοὺς ἀπὸ τοῦ κέλητος, βραχυλογικῶς ἐλέχθη, ἀντὶ τοὺς ἐν τῷ κέλητι ἀπὸ τοῦ κέλητος. — λέγειν, ἐκ τοῦ λέγουσιν. — ἔς φυγὴν, συναπτεῖν τῷ ὁρμῆσαι (= ὠρμῆσαι). — καταπροδοῦς, ἢ κατὰ = ἐντελῶς, καθ' ὁλοκληρίαν. — καὶ δὴ = τώρα δά. — ὅσον = τοσοῦτον, ὅσον. — ἡρῶντο = ἀττ. ἡύχοντο.

β) λεγόντων, δηλ. αὐτῶν (τίνων);. — ἀπιστέειν γὰρ (= ἐπεὶ) τὸν Ἀδείμαντον, καὶ μετ' αἰτιολογ. σύνδεσμον ἐν πλαγίῳ λόγῳ ἀπρμφ. = ἐπειδὴ ὁ Ἀδείμαντος ἠπίσται. — λέγειν, ὥς ὑποκμ. νοητέον τοὺς ἀπὸ τοῦ κέλητος· τὸ ἀπαρμφ. ἔξαρτ. ἐκ τοῦ λέγουσι. — οἰοί τε εἶεν, ἐνταῦθα = ἔτοιμοι εἶεν. — ὅμηροι, κατγρμ. — φαίνονται, μετὰ μτχ. = φανεροὶ ὄσι. — ἐπ' ἐξεργασμένοισι = κατόπιν τετελεσμένου γεγνότος, δηλ. μετὰ τὴν ναυμαχίαν. — τούτους τοιαύτη φάτις ἔχει ὑπὸ Ἀθηναίων = περὶ τούτων τοιαῦτα λέγονται ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων. — ὁμολογέουσι = παραδέχονται. — σφέας αὐτοὺς, κατ' αἰτιατκ. τὸ ὑποκμ. τῆς ἀπρμφ., ἂν καὶ εἶναι ταυτοπροσωπία. — τῆς ναυμαχίης, κατ' ἔννοιαν = τῶν ναυμαχεόντων· ἔξαρτ. ἐκ τοῦ ἐν πρώτοις — σφι = ὑπὲρ αὐτῶν.

Κεφ. 95 - 96.

τοῦ... ἐπεμνήσθην = τὸν ὁποῖον ἀνέφερα. — πρότερον τούτων, δηλ. ἐν τοῖς κεφ. 79, 80. — ἀρίστου = χρηστοτάτου. — οὗτος, δηλ. ὁ Ἀριστείδης. — παρετάχματο, παθ. ὑπερσυντλκ. τοῦ παραιτάσσειν (ἰδ. Ἡροδ. διάλ. σελ. 86, § 40). — γένος, αἰτιατκ. τοῦ κατὰ τι εἰς τὸ εἶναι τῶν Ἀθ. — ἀπέβησε = ἀττ. ἀπεβίβασε. — κατειρῦσαντες = ἀττ. κατερύσαντες = σύραντες εἰς τὴν ξηράν. — τῶν ναυηγίων, ἔξαρτ. ἐκ τοῦ ὅσα ταύτη κτλ. = τοσαῦτα τῶν ναυηγίων, ὅσα κτλ. — ταύτη = εἰς τοῦτο τὸ μέρος (ποῦ);. — ἐλπίζοντες τῆσι περ. ν. εἶναι χρήσεσθαι β. = νομίζοντες ὅτι ὁ βασιλεὺς θὰ μεταχειρισθῇ ἀκόμη τὰ σφιζόμενα πλοῖα (πρὸς νέαν δηλ. ναυμαχίαν).

Α'. Ἐπέλασις τοῦ Περσικοῦ ἱππικοῦ κατὰ τῶν Ἑλλήνων. — Θάνατος τοῦ ἱππάρχου Μασιστίου.

(Κεφ. 20 - 24)

Κεφ. 20.

Μαρδόνιος δέ, οὗτος εἶχε καταλειφθῆ μετὰ στρατοῦ ὑπὸ τοῦ Πέρσου ἐν Ἑλλάδι πρὸς ἐξακολούθησιν τοῦ πολέμου κατὰ τῶν Ἑλλήνων μένων δ' ἐν Θεσσαλίᾳ ἐζήτησε προηγουμένως, πρὶν ἐπιναλάβῃ τὸν ἄγωνα πρὸς ὑποδούλωσιν τῆς Ἑλλάδος, νὰ προσελκύσῃ πρὸς ἑαυτὸν τοὺς Ἀθηναίους· μὴ κατορθώσας ὅμως τοῦτο εἰσέβαλεν εἰς τὴν Βοιωτίαν καὶ ἐκεῖθεν εἰς Ἀττικὴν, ἣν κατέστρεψεν ἐντελῶς. Μετὰ ταῦτα ἐπιστρέψας εἰς Βοιωτίαν στρατοπεδεύει ἐν τῇ κοιλάδι τοῦ Ἀσωποῦ ποταμοῦ παρὰ τὰ σύνορα τῶν Πλαταιῶν, ὅπως ἐκεῖ συγκροτήσῃ τὴν κρίσιμον μάχην πρὸς τοὺς Ἕλληνας, οἵτινες ἦσαν παρατεταγμένοι ὑπὸ τὸν Παυσανίαν ἀπέναντι αὐτοῦ κατέχοντες τὰς κλιτύας τῆς σειρᾶς τῶν ὀρέων τῆς ἐνούσης τὸν Κιθαιρῶνα καὶ τὸν Πάρνηθα, ἀπὸ τῶν Ὑαιῶν μέχρι τῶν Ἐρυθρῶν (βλ. σχέδ. μάχης ἐν σελ. XVI). — ὡς, αἰτιλγκ. — οὐ κατέβαινον, ἐκ τῶν κλιτύων τῶν ὀρέων. — ἐς τὸ πεδῖον, τῶν Πλαταιῶν. — τὴν ἵππον = τὸ ἱππικόν. — τῆς = αὐτ. ἡς. — ἱππάρχεις = ἦτο ἱππαρχος. — εὐδοκιμέων παρὰ Πέρσῃσι = τιμώμενος πλησίον τῶν Περσῶν. — Ἕλληνες, δηλ. ἄλλοι Ἕλληνες συγγραφεῖς καὶ ποιηταὶ (ὥς ὁ ἐκ Σάμου Χοιρίλος, Σιμωνίδης). — Νισαῖον, ἐκαλεῖτο ὁ ἵππος οὕτω, διότι κατήγετο ἐκ τοῦ πεδίου τῆς Μηδίας Νισαίου, ὅπερ παρῆγεν ἀρίστους ἵππους. — καὶ ἄλλως = καὶ ἐκτὸς τούτου. — προσήλασαν = ἱππεύοντες προεχώρησαν. — οἱ ἱππῶται = οἱ ἱππεῖς. — κατὰ τέλεα = κατὰ ἴλας. — κακὰ μεγάλα ἐργάζοντο, δηλ. τοὺς Ἕλληνας. — καὶ γυναῖκας... ἀπεκάλεον, ὥς τὴν μεγίστην λαΐδον ἐπωνυμίαν παρὰ Πέρσαις.

Κεφ. 21.

κατὰ συντυχίην=κατὰ τύχην.—Μεγαρές, τρισχίλιοι τὸν ἀριθμόν.
—τῇ (= ἄττ. ἦ), ἐκ τούτου ἔξαρχ. ἡ γενν. τοῦ χωρίου παντὸς =
ἔπου ἐν ὧν τῷ τόπῳ. —τὸ ἐπιμαχώτατον=τὸ εὐπροσδλητότατον
(μέρος). —καὶ ... ταύτῃ = καὶ εἰς τοῦτο τὸ μέρος· παρατηρητέα ἡ
μετάδασις ἐκ τῆς ἀναφορικ. προτάσεως (τῇ ... ἦν) εἰς ἀνεξάρτητον·
ἀνεμένετο ἀντὶ τοῦ καὶ ... ταύτῃ τὸ καὶ ... ἦ.—ἡ πρόσδοδος=ἡ προσ-
βολή.—τῇ ἵππῳ = διὰ τοῦ ἵππικοῦ.—ὦν=ἄττ. οὖν.—λέγουσι =
διατάττουσι νὰ λέγω (εἰς ὅμᾳς τὰ ἐξῆς). —εἵμεν=ἄττ. ἐσμέν.—τὴν
Π. ἵππον δέχεσθαι (=ἄττ. δέχεσθαι)=νὰ ὑπομένωμεν τὴν προσβο-
λὴν τοῦ ἵππικοῦ τῶν Περσ.—μοῦνοι=ἄττ. μόνοι.—στάσιν ταύτην
=ταύτην τὴν στάσιν (=θέσιν). —ἀρχὴν=ἐξ ἀρχῆς.—ἀλλὰ καί, ὁ
καὶ ἀναφορικῶς πρὸς τὸ ἐπόμενον «καίπερ πιεζόμενοι»=ἔμως, μολα-
ταῦτα.—ἐς τόδε=μέχρι τοῦδε=ἕως τώρα.—λιπαρίῃ τε καὶ ἀρ.=δι'
ἐπιμονῆς καὶ ἀνδρείας.—διαδόχους τῆς τάξις, δηλ. ἡμῶν=διαδόχους
ἡμῶν ἐν τῇ θέσει.—Πανσ. δέ, οὗτος μετὰ φάλαγγος ὁπλιτικῆς καὶ
βαρείας, τῆς τῶν Σπαρτ., δὲν ἡδύνατο ν' ἀγωνισθῇ πρὸς ἵππεῖς διὰ
τοῦτο καὶ ἀπεπειράθη τῶν ἄλλων Ἑλλ. ἐρωτῶν τίνες ἤθελον νὰ δια-
δεχθῶσι τοὺς Μεγ.—ἀπεπειροῦτο τῶν Ἑλ.=προσεπάθει νὰ μάθῃ παρὰ
τῶν Ἑλ.—ἐθελονταί, κτγρμ.=ὡς ἐθελονταί.—ὑπεδέξαντο=ἀνέλα-
θον, ὑπεσχέθησαν τοῦτο (δηλ. νὰ διαδεχθῶσι τοὺς Μεγ.). —καὶ Ἀθ., ὁ
καὶ=καὶ μάλιστα. —λογάδες=ἐκλεκτοί.—ἐλοχήγειε = λοχαγὸς ἦτο.

Κεφ. 22.

οἱ ὑποδεξάμενοι=οἱ ἀναλαβόντες (νὰ διαδεχθῶσι τοὺς Μεγ.).
—τῶν παρεόντων... ἐς Ἑρυθράς, βραχυλογία· τῶν ἐλθόντων ἐς
Ἑρυθράς καὶ παρόντων (=παρευρισκομένων) ἐν αὐταῖς. Αἱ δὲ
Ἑρυθραὶ πόλεις τῆς Βοιωτίας ἐπὶ τῶν ὑπωρείων τοῦ Κιθαιρώνος
(βλ. σχέδ. τῆς ἐν Πλατ. μάχης ἐν πίν. XVI). —τ ο ὗς τοξότας προσ-
ελόμενοι=ἀφ' οὗ προσέλαθον τοὺς ἑαυτῶν τοξότας (ἕνα ἀπομα-
κρύνουσι τοὺς ἵππεῖς· πρβλ. κεφ. 60 «τοὺς τοξότας ἀπολέμψαντες»·
—ἐπὶ χρόνον=ἐπὶ τινὰ χρόνον.—προσβαλοῦσης (ἀμτβ.) ἵππου =
ὅτε τὸ ἵππικὸν ἐφώρμησε. —κατὰ τέλεα=κατὰ ἴλας. —προέχων
τῶν ἄλλων=προελαύνων τῶν ἄλλων=βαίνων πρὸ τῶν ἄλλων.—
τὰ πλευρὰ (=ἄττ. τὰς πλευράς), αἱτ. τῆς ἀναφορᾶς. —ἀποσεύεται

=ἐκτινάσσει. — ἐπεκέατο = ἄττ. ἐπέκειντο. — καὶ αὐτόν, δηλ. τὸν Μασίστιον. — ἀμυνόμενον = ἐν ᾧ προσεπάθει ν' ἀμυνθῇ. — ἐνεσκεύαστο = ἦτο ὠπλισμένος. — οὕτω, ἐνταῦθα = ὧδε. — λεπιδωτὸν = κεκαλυμμένον διὰ λεπίδων, φολιδωτόν. — κατύπερθε τοῦ θ. = ἄττ. ὑπὲρ τὸν θώρακα. — κιθῶνα = ἄττ. χιτῶνα (ιδ. Ἡροδ. διάλ. σελ. 82, § 11). — φοινίκεον (= ἄττ. φοινικοῦν) = ἐρυθρόν. — ἐποίευν οὐδὲν = οὐδὲν κατῴρθουν. — πρίν γε δὴ = ἕως ἔτου τέλος. — τὸ ποιεύμενον = θ.τι ἐγίνετο, δηλ. τὴν αἰτίαν, δι' ἣν οὐδὲν κατῴρθουν. — μιν = ἄττ. αὐτόν. — κως (= ἄττ. πως) = ὡς νομίζω συναπτέον τῷ ἐλελήθεε = εἶχον διαφύγει τὴν προσοχήν. — ἀναχωρήσιός τε, ὁ τε μετὰ τὸ οὔτε... οὔτε = ἀλλά. — ἀναχωρήσιος γινομένης καὶ ὑποστροφῆς = ἐπειδὴ ἐγίνετο ὀπισθοχώρησις καὶ ἐπιστροφή. Ὁ συνήθης τρόπος τῆς προσβολῆς τοῦ ἱππικοῦ τῶν Περσῶν ἦτο ὁ ἑξῆς: οἱ Πέρσαι ἐφώρμων κατὰ τῶν ἐχθρῶν, εἶτα ὑπεχώρουν ὡς πρὸς φυγὴν (ἀναχωρήσιος), ἀλλ' αἴφνης ἐπέστρεφον (ὑποστροφῆς) πρὸς νέαν προσβολήν. — οὐκ ἔμαθον = ἔλαθεν αὐτούς.

Κεφ. 23.

ἐπεῖτε = ἄττ. ἐλεῖ. — ἔστησαν, δηλ. τοὺς ἵππους = ἐσταμάτησαν τοὺς ἵππους. — ἐπόθησαν (= ἄττ. ἐπόθησαν), δηλ. τὸν Μασίστιον. — ὥς, αἰτλγκ. — σφεας οὐδεὶς ἦν ὁ τ. = οὐδεὶς ἦτο ὁ διατάσσων αὐτοὺς (πρὸς νέαν προσβολήν). — διακελευσάμενοι, δηλ. ἀλλήλοις = παραθαρρύναντες ὁ εἰς τὸν ἄλλον. — πάντες, οὐχὶ πλεόν κατὰ τέλεα. — ὥς ἂν τὸν ν. ἀνελοῖατο (= ἄττ. ἀνέλαιντο) = ἵνα λάβωσι τὸν νεκρόν. Ἡ τελικ. πρότασις κατ' εὐκτικ. μετὰ τοῦ ἂν συνήθης παρ' Ἡροδότῳ. — ἐπεβώσαντο (= ἄττ. ἐπεβοήσαντο) = προσεκάλεσαν εἰς βοήθειαν. — ἐν ᾧ... ἐν τούτῳ, ἐν χρονικῇ σημασίᾳ. — ἐπεβώθεε (= ἄττ. ἐπεβοήθει) = ἤρχετο εἰς βοήθειαν. — ὅξεα = ἄττ. ὅξεϊα (ιδ. Ἡροδ. διάλ. σελ. 81, § 2). — ἕως = ἐν ὄσῳ. — ἐσσοῦντο πολλὸν = ἄττ. πολὺ (= παντελῶς) ἥτιῳντο. — σφι... ἐπεβώθησε = ἦλθεν εἰς βοήθειαν αὐτῶν. — οὕτω δὴ = τότε πλεόν. — ἐξεγένετο = ἐξῆν = ἦτο δυνατόν. — πρὸς ἐκείνῳ = πρὸς τῷ νεκρῷ (Μασιστίῳ). — ἀποστάντες = ἀποσυρθέντες. — ὅσον τε = ἄττ. ὅσον = περίπου. — ἀναρχίης ἐούσης = ἐπειδὴ δὲν ὑπῆρχεν ἀρχηγός (ὡς φανευθέντος τοῦ Μασιστίου).

Κεφ. 24.

πένθος ἐποίησαντο M. = ἐλένησαν Μασίστιον. — μέγιστον συναπτόεν τῷ πένθει· ἐτέθη ἐν τέλει χάριν ἐμφάσεως. — οἰμωγῇ χρώμενοι ἀπλείω = θρηνοῦντες μεγαλοφώνως· ἢ μετχ. χρώμενοι, ὡς καὶ ἡ προηγουμένη κείροντες, προσδιορίζει τροπικῶς τὸ πένθος ἐπ. — κατεῖχε = ἐπλήρου. — λογιμωτάτου = ἀττ. ἐνδοξοτάτου. — τρόπῳ τῷ σφ. = κατὰ τὰ ἔθιμά των. — τὴν ἵππον ἐδ. προσβ. = ὑπέμειναν τὴν προσβολὴν τοῦ ἱππικοῦ. — ὤσαντο (= ἀττ. ἐώσαντο) = ἀπέκρυσαν. — ἐθάρσησαν πολλῶ μᾶλλον = ἔλαβον πολὺ περισσότερον θάρρος. — πρῶτα (= ἀττ. πρῶτον) μὲν, ἢ ἀπόδοσις ἐν τῷ ἐπομ. κεφ. 25 «μετὰ δέ». — ἐς ἄμαξαν... τὸν νεκρὸν... ἐκόμιζον, ἐξ ἐκτιμήσεως πρὸς τὸν ἀνδρεῖον ἐχθρὸν καὶ πρὸς ἱκανοποίησιν τῆς περιεργείας τοῦ στρατοῦ· ἀλλὰ καὶ ἡ ὡραία μορφή τοῦ νεκροῦ ἥρωος, ἡ διεγείρσασα τὸν θαυμασμόν των Ἑλλήνων τὸν αἰέποτε ἐπὶ καλαισθησίᾳ διακρινόμενον, οὐκ ὀλίγον συνετέλεσεν εἰς τὴν τοιαύτην τοῦ νεκροῦ τιμητικὴν περιφοράν. — θέης = ἀττ. θέας. — μεγάθεος = ἀττ. μεγέθους. — τῶν (= ἀττ. τούτων), δηλ. μεγάθεος εἵνεκεν καὶ κάλλεος. — ταῦτα, ἐνταῦθα = τὰδε. — ἐποίουν, αἱ στρατιῶται αἱ ἐν ταῖς τάξεσι.

**B'. Παράταξις ἀμφοτέρων τῶν στρατευμάτων
ἐν Πλαταιαῖς.**

(Κεφ. 25 - 26, 28 - 32)

Κεφ. 25.

μετὰ δὲ (= μετὰ δὲ ταῦτα), ἀπόδοσις τοῦ ἐν τῷ προηγουμένῳ κεφ. «πρῶτα μὲν». — σφι = ἀττ. σφίοι = αὐτοῖς, δηλ. τοῖς Ἑλλήσιν. — ἐπικαταβῆναι, ἢ μὲν κατὰ = κάτω (ἐκ τῶν ὑψωμάτων), ἢ δὲ ἐπὶ = ἐναντίον (τῶν ἐχθρῶν). Περὶ τῆς προτέρας θέσεως τῶν Ἑλλ. βλ. κεφ. 20, ἐν σελ. 183. — ἔων (= ἀττ. ὦν), μετχ. κατηγρη· ἐξαρτωμένη ἐκ τοῦ ἐφαίνετο = φανερόν ἦν. — ὁ χῶρος... ὁ Πλαταικός = ὁ Πλ. τόπος. — ἐπιτηδεότερος = ἀττ. ἐπιτηδειότερος· ἐκ

τούτου τὸ ἀπαρμυ. ἐνστρατοπεδεύεσθαι = διὰ στρατόπεδον. — τοῦ Ἑρυθραίου, δηλ. χώρου ἢ γνη. συγκριτικῇ = ἀπὸ τὸν Ἑρυθραίων. — τὰ τε ἄλλα = καὶ δι' ἄλλας αἰτίας (δηλ. ἐπιτηδείστερος). — εὐνδροότερος, δηλ. ἐφαίνετο ἑὼν εὐνδρος δὲ = ὁ ἔχων ἄφθονα νερά. — ἐπὶ = πλησίον. — κρήνην τὴν Γαργαφίην (= ἄττ. Γαργαφίαν), κειμένην εἰς τοὺς βορεινοὺς πρόποδας τοῦ Κιθαιρώνος μίαν ὥραν ἀνατολικῶς τῶν Πλαταιῶν (βλ. σχέδ. μάχης ἐν πίν. XVI). — εὐοῦσαν, πῶς παρὰ τοῖς Ἀττ.; — χρεὼν (= ἄττ. χρεῶν) εἶναι = χοῦναι = εἶπε. — ἀπικέσθαι = ἄττ. ἀφικέσθαι. — διαταχθέντας (= παραταχθέντας), ἐπεξηγεῖται κατωτέρω διὰ τοῦ ἐτάσσοντο κατ' ἔθνεα. — ἦσαν (= ἄττ. ἦσαν) = ἐπορεύοντο. — ἐς τὴν Πλαταιίδα γῆν ... ἐτάσσοντο ... πλησίον κτλ., ἐνταῦθα στρατοπεδεύσαντες οἱ Ἕλληνες εἶχον τὰ νῶτα ἐξησφαλισμένα ὑπὸ τῶν ὀχυρῶν Πλαταιῶν καὶ πρὸ αὐτῶν εὐρὺ πεδῖον, ἐν ᾧ ἔταξαν τὸ μέτωπον πρὸς ἀνατολὰς ἀπὸ τῆς Γαργαφίας, ἔνθα ἴστατο ὁ Πausanίας μετὰ τοῦ δεξιοῦ κέρατος, μέχρι τῶν κοίλων τῆς πεδιάδος τοῦ Ἀσωποῦ, ἐν ᾧ ἐστρατοπέδουν οἱ Ἀθηναῖοι ὑπὸ τὸν Ἀριστείδην. — ὑπωρέης = ἄττ. ὑπωρείας. — παρὰ Ὑσιᾶς, πόλιν τῆς Βοιωτίας κειμένην εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ Κιθαιρώνος ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῆς ἀγούσης ἐξ Ἀθηνῶν εἰς Δεκέλειαν, Τανάγραν καὶ Θήβας (βλ. σχέδ. ἐν πίν. XVI). — ἔθνεα = ἄττ. ἔθνη. — τεμένεος = ἄττ. τεμένους. — διὰ ὄχλων τε οὐκ ὤ. καὶ ἀπέδου χωρίου (= πεδίου) = εἰς λόφους ὅχι ὑψηλοὺς καὶ εἰς γῆν ἐπίπεδον.

Κεφ. 26.

ἐνθαῦτα (= ἄττ. ἐνταῦθα), χρον. = τότε. — διατάξι = ἄττ. διατάξει = παρατάξει. — λόγων ... ὠθισμός = λογομαχία. — πολλός = ἄττ. πολὺς. — Τεγεατέων, πῶς ἀπαντᾷ παρὰ τοῖς Ἀττ.; — ἐδικαίουν = ἄττ. ἐδικαίουν = ἔκρινον δίκαιον. — τὸ ἕτερον κέρας, δηλ. τὸ ἀριστερόν· τὸ δεξιὸν ἀνήκεν ὡς ἀναμφισβήτητον προνόμιον εἰς τοὺς Λακεδαιμονίους (κεφ. 28). — καὶ καινὰ καὶ παλαιὰ ... ἔργα (= κατορθώματα), οἱ μὲν Τεγεᾶται ἀνέφερον 1) τὴν κατὰ τοὺς χρόνους τῆς καθόδου τῶν Ἡρακλειδῶν ἡρωϊκὴν πρᾶξιν τοῦ βασιλέως τῶν Ἑχέμου, ὅστις μονομαχήσας μετὰ τοῦ Ὑλλου, τοῦ ἡγεμόνος τῶν Ἡρακλειδῶν, ἐφόνευσεν αὐτόν, καὶ 2) τὴν γενναίαν διαγωγὴν, ἣν ἔδειξαν οὗτοι κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους πολεμήσαντες πρὸς

τοὺς Λακεδαιμονίους καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους Ἕλληνας· οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ἀνέφερον 1) τὰς ἡρωϊκὰς τῶν πράξεις ἐν παλαιοῖς χρόνοις (ἦτοι τοὺς ἐπιτυχεῖς μετὰ τῶν Ἡρακλειδῶν ἀγῶνας αὐτῶν πρὸς τὸν Εὐρυσθέα, τὴν κατὰ τῶν Καδμείων στρατείαν, τὸ κατὰ τῶν Ἀμαξονίδων κατόρθωμα αὐτῶν καὶ τὴν διάκρισιν τῶν κατὰ τοὺς Τρωικοὺς ἀγῶνας) καὶ 2) τὸ ἐν Μαραθῶνι κατόρθωμα αὐτῶν. — παραφέροντες = προβάλλοντες πρὸς ὑποστήριξιν τῶν δικαιωμάτων των. — ἀνέβωσε = ἀττ. ἀνεβόησε (περὶ τοῦ οἱ = ω ἰδ. Ἡροδ. διάλ. σελ. 81, § 3). — στρατόπεδον = στράτευμα. — Ἀθηναίους ἀξιοτικότερους (= ἀξιωτέρους τῆς νίκης) εἶναι = εἶναι οἱ Ἀθηναῖοι μᾶλλον εἶναι ἄξιοι τῆς προτιμήσεως. — ἔχειν τὸ κέρας, ἐπεξήγησις τοῦ νίκη τοῦ ἐν τῷ ἀξιοτικότερους = δηλ. νὰ ἔχωσι τὸ (ἀριστερὸν) κέρας. — ἦπερ = ἀττ. ἦ. — ἔσχον = κατέλαβον, δηλ. τὸ (ἀριστερὸν) κέρας. — ὑπερεβάλλοντο τοὺς Τεγετίας = ὑπερίσχυσαν τῶν Τεγεατῶν.

Κεφ. 28.

οἱ ἐπιφροितῶνες... Ἕλλήνων = ὅσοι ἐκ τῶν Ἑλλήνων ἤρχοντο κατόπιν ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ οἱ ἀρχὴν ἐλθόντες = ὅσοι ἐξ ἀρχῆς ἦλθον. — τοὺς πεντακισχιλίους, μετὰ τοῦ ἄρθρου, διότι δηλοῖ μέρος ποσοῦ ὀνομασθέντος καὶ γνωστοῦ (τοῦ μύριοι). — ἔόντας Σπαρτι., οἱ λοιποὶ 5,000 ἦσαν περίοικοι. — ἐφύλασσον, ἐνταῦθα = ἠκολούθουν ὡς θεράπωντες. Ἐκ τῶν ἀνηκόντων ἐκάστῳ Σπαρτιάτῃ εἰλῶτων ἐκαλοῦντο ἐν στρατείαις ὡς φίλοι κατὰ μέσον ὄρον ἀνὰ ἑπτὰ, ἐξ ὧν εἷς ἦτο κατ' ἐξοχὴν ὁ θεράπων (δηλ. ὁ ὑπασπιστής) τοῦ κυρίου του (πρβλ. VII, κεφ. 229), ἐν ᾧ οἱ λοιποὶ ἦσαν ἠνωμένοι εἰς στρατιωτικὰ σώματα, ἅτινα ἐχρησιμοποιεῖ κατὰ βούλησιν ὁ βασιλεὺς. — πεντακ. καὶ τρισμ. = 35,000. — ἐπὶ τειραγμένοι, παράθεσις κατ' ἐπιμερισμὸν εἰς τὸ τρισμύριοι. — προσεχέας = ἀττ. ἐχομένους (μετὰ γνκ.) = πλησίον. — εἴλοντο = ἐπεθύμησαν. — εἵνεκεν (= ἀττ. ἔνεκα), εἰς τὸ τιμῆς δηλοῖ τὸν σκοπὸν, εἰς τὸ ἀρετῆς τὴν αἰτίαν. — παρὰ δὲ σφίσι, ἢ παρὰ = πλησίον. — εὗροντο παρὰ Π. = κατώρθωσαν (οἱ Κορίνθιοι) παρὰ τοῦ Πausaniou (ὅστις ἦτο ἡγεμὼν ὅλου τοῦ στρατοῦ). — Ποτιδαιέων (= ἀττ. Ποτιδαιατῶν), κατοίκων τῆς Ποτιδαίας, ἀποικίας τῶν Κορινθίων. — τούτων ἐχόμενοι = πλησίον τούτων. — Ἀρκάδες, ἀναγκαῖος ὁ προσδιορισμὸς πρὸς διάκρισιν τῶν ἐν Βοιωτίᾳ Ὀρχομε-

νίων. — Λεπρεητέων (= ἄττ. Λεπρεατῶν), κατοίκων τοῦ Λεπρέου ἐν Ἡλίδι. — Φλιάσιοι, κάτοικοι τοῦ Φλιοῦντος, πόλεως ἐν Ἀργολίδι, ἐν ᾗ κεῖται καὶ ἡ Ἐρμιόνη. — Σιτυρέων, Σιτυρεῖς οἱ κάτοικοι τῶν Σιτύρων, πόλεως ἐν Εὐβοίᾳ. — Ἀμπρακιοτέων, κατοίκων τῆς Ἀμπρακίας ἐν Ἀκαρνανίᾳ. — Ἀνακτορίων, κατοίκων τοῦ Ἀνακτορίου ἐν τῷ Ἀμβρακικῷ κόλπῳ. — Παλέες (= ἄττ. Παλεῖς), κάτοικοι τῆς Πάλης, πόλεως τῆς Κεφαλληνίας. — πρῶτοι, ὡς πρὸς τὸ ἀριστερόν κέρας, ἐν ᾧ ὡς πρὸς τὸ δεξιόν ἦσαν τελευταῖοι. — ἐστρατιήγεε, πῶς παρὰ τοῖς Ἀττ.;

Κεφ. 29 - 30.

Σπαρτιήτησι, ἐξαρτ. ἐκ τοῦ περὶ ἕκαστον τεταγμένων ἐν τῇ ἑρμηνείᾳ συναπτόεν τῷ ἕκαστον (= περὶ ἕκαστον Σπαρτιήτην). — συνάπαντες = ἄττ. οἱ πάντες = ἐν ὄλῳ. — ἀριθμὸν = ἄττ. τὸν ἀριθμὸν αἰτιατκ. τοῦ κατὰ τι. — τρεῖς τε μ. καὶ ὀκ. χ. καὶ ἑκ. ἑπτὰ = 38.700. — ὀπλῖται οἱ πάντες = τὸ ὄλον τῶν ὀπλιτῶν. — Σπαρτ. τάξις (= ἄττ. τάξεως) = Σπαρτ. τάγματος. — πεντακισχ. καὶ τρ. = 35.000. — ὡς ἐόντων ἑπτὰ, δηλ. ἀνδρῶν = ἐπειδὴ ἦσαν ἑπτὰ (πρβλ. κεφ. 28). — παρήρητο = ἄττ. παρεσκεύαστο. — ὡς εἰς κτλ., παράθεσις κατ' ἐπιμερισμὸν τοῦ οἱ φιλοί. — πεντακόσιοι καὶ τ. καὶ τρισμύριοι, λογιστικὸν σφάλμα τοῦ Ἡροδότου. Μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τῶν 5.000 Σπαρτιατῶν ἐκ τοῦ ὄλου ἀριθμοῦ τῶν ὀπλιτῶν (38.700) ὑπολείπονται ὀπλῖται 33.700· ὥστε οἱ φιλοὶ τῶν λοιπῶν Λακ. καὶ Ἑλλήνων ἔπρεπε νὰ ἀνέλθωσιν εἰς 33.700 καὶ οὐχὶ εἰς 34.500, ἀφ' οὗ εἰς φιλὸς ἦτο περὶ ἕκαστον ὀπλίτην. — φιλῶν... τῶν ἁλ., ὡς ἀνωτέρω ὀπλῖται οἱ πάντες. — τῶν μαχίμων, ἀναγκαῖα ἢ δῆλωσις (ὡς καὶ ἡ κατωτέρω: τοῖς μαχίμοις) ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν ὄχλον, τὸν μὴ χρησιμοποιούμενον ἐν τῇ μάχῃ, ὅστις δὲν ὑπολογίζεται μὲν ἐνταῦθα, ἀλλὰ πρέπει νὰ νοηθῇ ὅτι παρηκολούθει τὸν στρατόν. — ἔξ τε μ. καὶ ἐν χ. καὶ ἑκ. πέντε = 69.500. — τοῦ... Ἑλληνικοῦ, δηλ. στρατοῦ. — ἑνδεκα μ. = 110.000. — μιῆς χ., ἐξαρτᾶται, ὡς καὶ τὸ ὀκτακ. ἀνδρῶν, ἐκ τοῦ καταδέουσαι = ἄττ. δέουσαι = ὀλιγώτερον· ὥστε τὸ ἑλλήν. στρατεύμα ἀνῆρχετο εἰς 108.200. — πρὸς δὲ = πρὸς τούτοις δέ. — ἔξεπληροῦντο = συνεπληροῦντο. — αἱ ἑνδεκα μυριάδες, μετὰ τοῦ ἄρθρου, διότι ὁ ἀριθμὸς οὗτος προεμνημονεύθη. — Θεσπιέων... οἱ

περιεόντες = οἱ ἐπιζῶντες ἐκ τῶν Θεσπιέων· διότι οἱ 700 εἶχον πέσει εἰς τὰς Θερμοπύλας (πρβλ. VII, κεφ. 202, 222). — ἀριθμὸν = ἄττ. τὸν ἀριθμὸν. — ἐς = περίπου. — ὅπλα = τὸν ὅπλισμόν τῶν ὁπλιτῶν, δηλ. τὴν ἀσπίδα καὶ τὸ δόρυ. — οὐδ' οὗτοι, ὥς καὶ οἱ φιλοί.

Κεφ. 31.

νυν = τοίνυν = λοιπόν. — ἐπὶ τῷ Ἀσωπῷ = πλησίον τοῦ Ἀσωποῦ (ποταμοῦ ἐν Βοιωτίᾳ). — ἀπεκήδευσαν = ἔπαυσαν θρηγνύοντες. — καὶ αὐτοί, ὥς καὶ οἱ Ἕλληνες. — ἐπὶ τὸν Ἀσ., ἐκ τοῦ παρήσαν = ἤρχοντο εἰς τὸν Ἀσωπόν. — ταύτῃ = εἰς τοῦτο τὸ μέρος. — ἀπικόμενοι, πῶς παρὰ ταῖς Ἀττ.; — κατὰ = ἀπέναντι. — καὶ δὴ = καὶ πράγματι· ἀνήκει εἰς τὴν κυρίαν πρότασιν ἐπὶ τὴν τάξιν κτλ. — γάρ, ἐνταῦθα = ἐπεὶ = ἐπειδὴ. — πολλὸν (= ἄττ. πολὺ) περιῆσαν = πολὺ ὑπερέβαινον. — ἐπὶ τάξιν πλείυνας (= ἄττ. ἐπὶ τάξεις πλείους), ἢ ἐπὶ μετ' αἰτιατικ. δηλοῖ ἐνταῦθα τὸ βάθος τῆς παρατάξεως = κατὰ βάθος εἰς περισσοτέρας τάξεις (πρβλ. VI, κεφ. 111 «ἐπὶ τάξιν ὀλίγας»). — ἐκεκοσμέατο = ἄττ. ἐκεκόσμηντο (περὶ τῆς καταλήξεως -ατο ἀντὶ -ντο ἰδὲ Ἡρόδ. διὰ λ. σελ. 86, § 40) = εἶχον παραταχθῆ. — ἐπεῖχον καὶ τοὺς Γ. = ἐξετείνοντο καὶ μέχρι τοῦ χώρου ἀκόμῃ τοῦ ἀπέναντι τῶν Τεγεατῶν. — οὕτω = ὥδε. — ὅτι ἦν αὐτῶν δυνατώτατον, ἢ γυν. αὐτῶν (δηλ. τῶν Περσῶν) ἔξαρτ. ἐκ τοῦ ὅτι, ὅπερ ἐνταῦθα ἐν περιληπτικῇ ἐννοίᾳ ἀντὶ τοῦ οἵτινες = οἵτινες αὐτῶν ἦσαν δυνατώτατοι. — ἀπολέξας = ἐκλέξας. — ἀντίον = ἄττ. κατὰ (μετ' αἰτιατικ.). — τὸ ἀσθενέστερον = τοὺς ἀσθενεστέρους (πρβλ. δυνατώτατον). — φραζόντων καὶ διδασκόντων = τῇ προτροπῇ. — Περσέων ἐχομένους = πλησίον τῶν Περσῶν. — Βακτρίους, κατοίκους τῶν Βάκτρων, πρωτευούσης τῆς ἐν Ἀσίᾳ Βακτριανῆς. — Σάκας, λαὸν νομαδικὸν τῆς Σκυθίας. — μετὰ δέ, ἐπιρρηματικῶς. — ἀντία = ἀντίον. — Μηλιάς, κατοικοῦντας παρὰ τὸν Μαλιακὸν κόλπον. — οὐ γάρ ὦν, αἰτιολογεῖ διατὶ μέρος μόνον τῶν Φωκέων ἐμνημνεύθη· τὸ ὦν ἐνισχύει τὴν ἄρνησιν οὐ = οὐδόλως. — τὰ Ἑλλήνων ἠὔξον = ὑπεστήριζον τὰ πράγματα τῶν Ἑλλήνων (δηλ. τοὺς Ἕλληνας). — κατειλημένοι = συμπεπυκνωμένοι τοῦ ῥ. κατεῖλω. — ἐνθεῦτεν = ἄττ. ἐντεῦθεν (πρόθεν;). — ἔφερον καὶ ἦγον = ἐλεηλάτουν. — οἰκημένους = ἄττ. οἰκοῦντας· διότι τὸν πρσμ. οἰκῆσθαι καὶ κατοικῆσθαι μεταχειρίζεται ὁ Ἡρόδ. ἐν τῇ ἐννοίᾳ τοῦ οἰκεῖν καὶ κατοικεῖν.

Κεφ. 32.

ταῦτα... οὐνόμασται (= ἄττ. ὠνόμασται) = διὰ τούτων ἔχουσιν
 ὀνομασθῆναι. — τάπερ = ἄττ. ἄπερ. — λόγου πλείστου, γνη. τῆς ἰδιότη-
 τος = ἄττ. ἐνδοξότατα, ἀξιολογώτατα. — ἐνῆσαν, δηλ. ἐν τοῖς ἔθνεσι
 τοῖς ὑπὸ Μαρδονίου ταχθεῖσιν = εὐρίσκοντο μεταξύ αὐτῶν. —
 Φρυγῶν κτλ., παράθεσις εἰς τὸ ἄλλων ἐθνέων. — Θρηίκων, πῶς
 ἀπαντᾷ παρὰ τοῖς Ἀττ.; — ἐν δέ, ἐπιρρ. = μεταξύ δὲ τῶν ἄλλων
 (πρὸλ. μετὰ δέ, πρὸς δέ). — οἳ τε Ἑρμοτύβιες καὶ οἱ Καλασίριες,
 οὗτοι ἀπετέλουν τὴν φυλὴν τῶν μαχίμων ἐν Αἰγύπτῳ. — μῦνοι
 = ἄττ. μόνοι. — τούτους, δηλ. τοὺς Ἑρμοτύβιας καὶ Καλασίριας.
 — ἀπὸ τῶν νεῶν, οἱ Αἰγύπτιοι εἶχον παράσχει 200 ναῦς. — ἀπε-
 βιάσατο = ἀπεβίβασεν. — ἐπιβάτας = ναυτικούς στρατιώτας. —
 ἐτάχθησαν ἔς = κατετάχθησαν εἰς. — τριήκοντα μυριάδες = 300.000.
 — οὐ... ὦν = οὐδόλως (πρὸλ. κεφ. 31 «οὐ γὰρ ὦν»). — ὥς δὲ
 ἀπεικίσαι, τὸ ἀπαρμφ. ἀπολύτως = καθ' ὅσον ὅμως δύναται τις
 νὰ συμπεράνῃ. — ἔς πέντε μυριάδας, ὑποκμ. τοῦ συλλεγῆναι ἢ δὲ
 ἔς = περίπου. — ἡ ἵππος = τὸ ἱππικόν. — χωρίς = χωριστά.

Γ'. Ἀγγελία τοῦ βασιλέως τῆς Μακεδονίας

Ἀλεξάνδρου. — Ἀλλαγὴ τῆς θέσεως ἀμφοτέρων
 τῶν στρατῶν.

(Κεφ. 44 - 49)

Κεφ. 44.

ὥς δὲ πρόσω (= ἄττ. πόρρω) τῆς νυκτὸς προελήλατο (= ἄττ.
 προεβέβηκει ἢ προεκεχωρήκει) = ὅτε δὲ τὸ πλείστον μέρος τῆς
 νυκτὸς εἶχε προχωρήσει = ὅτε δὲ ἡ νύξ ἀρκετὰ εἶχε προχωρήσει.
 — καὶ μάλιστα οἱ ἄνθρωποι κτλ., δηλ. ἐδόκουν, ἕπερ νοητέον
 ἐκ τοῦ ἐδόκεε. — τῆνικαῦτα = τότε. — προσελάσας ἵπ. = πλησιάσας
 ἑφιππος. — Ἀλέξανδρος ὁ Ἀμύντεω, ὁ ἐπικαλούμενος Φιλέλλην

οὗτος ἦτο μὲν ὑποτελής τοῦ μεγάλου βασιλέως, διεπνέετο ὁμῶς ὑπὸ φιλικῶν αἰσθημάτων πρὸς τοὺς Ἑλληνας. — Ἀμύντεω, περὶ τῆς καταλήξεως εἰς τῆς γυν. τῶν πρωτοκλ. ἀντὶ οὐ ἰδὲ Ἡρόδ. διάλ. σελ. 83, § 13. — Μακεδόνων, οἱ Μακεδόνες ἦσαν τεταγμένοι· ἀπέναντι τῶν Ἀθηναίων (πρβλ. κεφ. 31). — ἐδίζητο = ἀττ. ἐξήτει = ἐπεθύμει. — ἐς λόγους ἐλθεῖν = διαλεχθῆναι. — πλεῦνες = ἀττ. πλείους. — παρέμενον = ἔμενον εἰς τὰς θέσεις των. — οἱ δὲ = τινὲς δέ. — ἐπ' ἵππου, πῶς ἀπαντᾷ παρὰ τοῖς Ἀττ.; — παραγυμνοὶ = ἀττ. δηλοῖ. — οὐνομάζων = ἀττ. ὀνομάζων = ὀνομαστικῶν ἀναφέρων. — ἐς λόγους ἐλθεῖν, δηλ. τοῖς στρατηγοῖς, ὅπερ νοητέον ἐκ τοῦ τοὺς στρατηγοῦς.

Κεφ. 45.

α) οἱ δέ, δηλ. οἱ στρατηγοί. — ἀλικομένοισι, δηλ. αὐτοῖς. — παραθήκην (= ἀττ. παρακαταθήκην), κατηγρμ. = ὡς ἐνέχυρον, δηλ. ὡς ἀπόδειξιν τῆς πίστεώς μου καὶ τῆς περὶ ὑμῶν φροντίδος μου. — ὑμῖν ... τίθεμαι = ὑμῖν κατατίθεμαι. — ἀπόρορητα π., δηλ. τὰ ἔπεα τάδε, κατὰ λέξιν = ποιῶν μυστικούς τοὺς ἐξῆς λόγους· εἰτα = ἀπαγορεύων δι' αὐτὸ καὶ τὸ πρὸς μηδέναν ἀντὶ πρὸς τινα. — ἢ μετὰ τὸ ἄλλος = παρὰ, εἰ μή. — Πανσανίην, πρὸ τούτου νοητέα ἢ πρόθ. πρὸς. — μὴ = ἵνα μή. — καὶ = παντελῶς. — οὐ γάρ, τὸ γὰρ αἰτιολογεῖ τὴν ἐκ τῶν ἐπομένων ἐξαγοσμένην ἔννοιαν· τούτου (τοῦ νὰ φονευθῶ δηλαδὴ δι' ὑμῶν) δὲν εἶμαι ἄξιος, διότι ἐγὼ φέρω εἰς ὑμᾶς ταύτην τὴν ἀγγελίαν ἕνεκα τῆς ὑπὲρ ὅλης τῆς Ἑλλάδος μερίμνης μου. — μεγάλως, παρὰ τοῖς Ἀττ. συνηθέστερον τὸ μέγα ἢ μεγάλα = ὑπερβολικά. — Ἑλλήν, ὁ Ἀλέξ. εἴκε τὴν καταγωγὴν του ἀπὸ τῶν ἐν Ἀργεὶ Τημενιδῶν. — γένος, αἰτιατικ. τοῦ κατὰ τι. — τῶρχαῖον (ἐκ τοῦ τὸ ἀρχαῖον) = ἀρχικῶς.

β) δὲ ὧν = λοιπόν. — οὐ δύναται, διότι οἱ θεοὶ δὲν εὐνοοῦσι τὴν ἐπιχείρησίν του. — καταθύμια = ἀττ. κατὰ νοῦν = κατ' εὐχὴν = καλὰ = αἰσια. — πάλαι γάρ κτλ., δηλ. εἰ τὰ σφάγια καταθύμια ἐγένετο. — οἱ (δηλ. τῷ Μαρδονίῳ) δέδοκται = ἔχει φανῇ καλὸν εἰς αὐτὸν = αὐτὸς ἔχει ἀποφασίσει. — ἔαν χαίρειν = ν' ἀφήσῃ κατὰ μέρος. — ἅμα δὲ ἡμέρη διαφωσκούσῃ (= ἀττ. ὑποφαινομένη) = εὐθὺς δ' ὡς ἡ ἡμέρα ἀρχίσῃ νὰ χαράζῃ. — συμβολὴν π. = συμ-

βάλλειν=μάχεσθαι.—καταρρώθηκε=ἄττ. κατωρρώθηκε — ὑπερβολικὰ (=κατὰ) φοβεῖται.—πρὸς ταῦτα=διὰ ταῦτα.—ἦν δὲ ἄρα=ἔάν δὲ τυχόν.—ὑπερβάλῃται=ἀναβάλῃται.—καὶ μὴ π., δηλ. τὴν συμβολήν· παραλληλισμὸς ἀντιθετικὸς.—λιπαρέετε=ἄττ. καρτερεῖτε.—ὀλίγον... ἡμ., ἐκ τοῦ σιτία.—σφι, δηλ. τοῖς Πέρσαις.—σιτία... λείπεται=τροφὰι ὑπολείπονται.—κατὰ νόον=κατ' εὐχὴν.—τινα=ὑμᾶς.—ἐμεῦ (=ἄττ. ἐμοῦ), ἐκ τοῦ μνησθῆναι.—ἐλ. πέρι, ἀναστροφὴ=περὶ ἐλευθερώσιος=ὥς πρὸς τὴν ἐλευθέρωσίν μου, δηλ. ἀπὸ τῶν Περσῶν. Οἱ Μακεδόνες ἦσαν ὑπὸ τὴν Περσικὴν κυριαρχίαν.—οὕτω, συναπτεόν τῷ παραβόλον=τόσον ἐπικίνδυνον.—ἔργασμαι=ἄττ. εἰργασμαι.—ὕλὸ προθυμίας=ἀπὸ συμπάθειαν, εὐνοϊαν δηλ. πρὸς τοὺς Ἑλληνας.—μὴ προσδ. κω=ἄττ. μήπω προσδεχομένοις=χωρὶς ἀκόμῃ νὰ περιμένῃτε αὐτούς.

Κεφ. 46.

εἶπας, πῶς ἀπαντᾷ παρὰ τοῖς Ἀττ.; — τούτῳ τῷ λ., δοτικὴ τῆς αἰτίας εἰς τὸ καταρρωδήσας (=ἄττ. κατορρωδήσας)=ἔνεκα τούτου τοῦ ἀγγέλλματος ὑπερβολικὰ φοβηθεῖς.—ἐς ἡῶ (=ἄττ. ἔω)=περὶ τὴν αὐγὴν.—χρεόν ἐστι, πῶς παρὰ τοῖς Ἀττ.; — τοὺς Ἀθην., παράθεσις εἰς τὸ ὑμέας.—κατὰ, μετ' αἰτιατικ.=ἀπέναντι.—Μήδους, πρβλ. βιβλ. VI, κεφ. 112.—τὴν μάχην=τὸν τρόπον τῆς μάχης.—μαχεσάμενοι, δηλ. αὐτοῖς.—ἁδαέες=ἄπειροι.—Σπαρτιητέων οὐδεῖς, ὁ Ἀριστόδημος, ὁ μόνος ἐπιζήσας ἐκ τῶν 300, εὐρίσκεται μὲν νῦν ἐν τῷ στρατῷ τοῦ Πausανίου, δὲν εἶχεν ὁμῶς μετάσχει τῆς περὶ τὰς Θερμοπύλας μάχης (πρβλ. βιβλ. VII, κεφ. 229).—πεπεύρηται=ἄττ. πεπειράται=ἔχει δοκιμάσει.—ἡμεῖς δέ, ἀντὶ τοῦ ἀπλοῦ δὲ=ἀλλὰ (πρβλ. βιβλ. VII, κεφ. 208, ἐν σελ. 119 «ὁ δὲ...»). — ἀλλ' = ὅθεν, διὰ τοῦτο.—ἀναλαβόντας, ἀμφοτέρους, δηλ. τοὺς Λακ. καὶ Ἀθην., εἰς τὴν παράθεσιν κατ' ἐπιμερισμὸν τὸ ὑμέας μὲν... ἡμεῖς δέ.—ἐς τόδε, δηλ. τὸ δεξιὸν κέρας, ἐν ᾧ ἴστατο ὁ ὀμιλῶν.—ἐπεῖτε=ἄττ. ἐπεὶ.—ἐν νόῳ ἐγένετο=ἐπῆλθεν εἰς τὸν νοῦν.—φθάντες προφέρετε, ἀντὶ τοῦ συνηθεστέρου προφέροντες ἔφθητε (δηλ. ἡμᾶς)=πρότερον (ἡμῶν) προετείνατε.—ἀρρωδέομεν, παρατκ. ἀναύξητος.—καὶ ἡδομένοισι κτλ., περίφρασις ἀντὶ τοῦ καὶ ἡμεῖς ἡδόμεθα τοῖς λόγοις (πρβλ. βιβλ. VIII, κεφ. 10 «ὅσοι... ἡδομένοισι ἦν τὸ γινόμενον»).—ταῦτα, δηλ. νὰ ἀλλάξωμεν τὴν θέσιν.

Κεφ. 47.

ἥώς τε διέφ. (=βαθμῆδὸν ἐφαίνετο) καὶ διαλ., κατὰ παράταξιν ἀντὶ καθ' ὑπόταξιν=ἡοῦς διαφανιούσης διαλλάσσοντο (πρβλ. βιβλ. VII, κεφ. 216, ἐν σελ. 125). — διαλλάσ. τὰς τάξεις=ἡλλασσον μεταξύ των τὰς τάξεις. — μειοσάναι=νὰ μειοβάλλῃ τὴν τάξιν (τοῦ στρατοῦ του). — παράγων, μτχ. τροπκ.=κατὰ μῆκος τοῦ μετώπου τοῦ στρατοῦ του (=παρ-) ὁδηγῶν. — κατὰ τοὺς Λακ.=ἀπέναντι τῶν Λακ. (οἵτινες κατέχουσι νῦν ποῖον κέρας τοῦ ἑλλ. στρατοῦ;). — τοιοῦτο, κατηγορημ.=οὕτω. — ὅτι οὐ λανθάνει, δηλ. διαλλασσόμενος τὴν τάξιν=ὅτι δὲν ἀλλάσσει τὴν τάξιν χωρὶς νὰ γίνῃ ἀντιληπτός· κατ' ἐννοιαν=ὅτι παρατηρήθη ὑπὸ τῶν Περσῶν ὡς ἀλλάσων τὴν τάξιν τοῦ στρατοῦ του. — ὡς δ' αὐτως, τμησας=ὡσαύτως δέ. — καὶ ὁ Μαρδ., δηλ. ἤγε τοὺς Πέρσας. — ἐπὶ τοῦ εὐωνύμου, δηλ. εἰς τὴν προτέραν θέσιν.

Κεφ. 48.

α) δὴ=βεβαίως (εἰρωνικῶς). — ἄριστοι=ἀνδρεϊστάτοι. — ὑπὸ τῶν τῆδε (=ταύτη = ἐνταῦθα) ἀνθρ.=ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων τούτων τῶν μερῶν (δηλ. ὑπὸ τῶν ἐν τῇ Ἑλλ. ἀνθρώπων). — ἐκπαγλεομένων=ἄττ. μάλα θαυμαζόντων· ἢ μτχ. ἐπιθετική. — ὡς=διότι. — τε, μετὰ τὸ οὔτε... οὔτε=ἀλλά. — τῶν=ἄττ. τούτων, δηλ. τῶν ἐπαίνων. — ἄρα=λοιπόν. — πρὶν ἢ=ἄττ. πρὶν. — συμμῖξαι ἡμέας, δηλ. ὑμῖν. — ἐς χειρῶν... νόμον=εἰς συμπλοκήν. — καὶ δὴ=ἦδη. — ἐν Ἀθ. τὴν πρόπειραν π.=μὲ τοὺς Ἀθηναίους ὅτι κάμνετε τὴν πρώτην ἀπόπειραν, δηλ. ἀναγκάζετε τοὺς Ἀθην. νὰ κάμνωσι τὴν πρώτην δοκιμήν. — ἀντία καὶ ἀντίον=ἄττ. ἐναντίον = κατὰ μετ' αἰτίατκ. — δούλων=ὑπηρέτων. — ταῦτα, δηλ. ἐστί. — δὴ, ἐπιτείνει τὸ πλεῖστον=τὰ μέγιστα. — ἐν ὑμῖν ἐψ.=ὡς πρὸς ὑμᾶς ἡπατήθημεν. — κατὰ κλέος=ἐνεκα τῆς δόξης (ὑμῶν). — δὴ=προφανῶς. — ἄριστοι=ἔτοιμοι. — π. ταῦτα, δηλ. μάχεσθαι ὑμῖν μόνοις. — πτώσσοντας=ἄττ. πτῆσσοντας=φοδουμένους. — μᾶλλον, δηλ. ἢ προκαλομένους.

β) τούτου τοῦ λόγου, δηλ. τῆς προκλήσεως πρὸς μάχην. — ἀλλ' ἡμεῖς, ὁ ἀλλὰ πρὸς ἑξαρσιν τῆς ἀποδόσεως, ὡς ἀλλաχοῦ ὁ δὲ (πρβλ. κατωτέρω «οἱ δ' ὦν»). — τί δὴ οὐ πρὸ μὲν κτλ. = λοιπόν διατί

δὲν ἐπολεμήσαμεν ἴσοι πρὸς ἴσους κατὰ τὸν ἀριθμόν, ὑπὲρ μὲν τῶν Ἑλλήνων σεις... ὑπὲρ δὲ τῶν βαρβάρων ἡμεῖς; = λοιπὸν εὐθὺς ἃς πολεμήσωμεν κτλ. — δεδόξωσθε, τοῦ ῥ. δοξαῖσθαι = ἄττ. δοξαῖσθαι = φημίεσθαι· ὁ πρῆμ. ἐνταῦθα ἰσοδυναμεῖ ἐνεστῶτι. — ἀριθμὸν (= ἄττ. τὸν ἀριθμόν), αἷτ. τοῦ κατὰ τι. — δοκέη, δηλ. ὑμῖν. — οἱ δ' ὦν, ὁ δὲ ἐν τῇ ἀποδόσει, καθὼς καὶ κατωτέρω (ἡμεῖς δέ). — μετέπειται = ἄττ. ἔπειτα. — εἰ... δοκέοι, δηλ. καὶ τοὺς ἄλλους μάχεσθαι. — ἀλλ', δηλ. ὑμῖν δοκέοι. — ἡμέας μούνοὺς ἀποχρᾶν = ἡμεῖς μόνον νὰ εἴμεθα ἀρκετοί. — διαμαχεσόμεθα (= ἄττ.), ἢ διὰ μέχρι τέλους. — τούτους τῷ ἄλ. στρ. νικᾶν, τὸ ἀπαρμφ. ἐξαρτ. ἐκ τοῦ λέγομεν ἢ προτίθεμεν, ὅπερ νοητέον ἐκ τοῦ ἄρχομεν τούτου τοῦ λόγου = προτεινόμεν νὰ εἶναι οὗτοι νικηταὶ εἰς ὅλον τὸ στρατόπεδον.

Κεφ. 49.

εἶπας = ἄττ. εἰπὼν. — ἐπισχὼν χρόνον = περιμείνας ἐπὶ τινα χρόνον. — ὥς = ἐπειδὴ. — ὑπεκρίνετο = ἀπεκρίνετο. — ἀπελθὼν = ἐπανελθὼν. — τὰ καταλαβόντα = ἄττ. τὰ γενόμενα ἢ τὰ συμβάντα. — ἐπαερθεῖς = ἄττ. ἐπαρθεῖς. — ψυχρῇ, τὸ ψυχρὸς ἐνταῦθα ἐν μεταφορ. σημασίᾳ = μάταιος. Ὁ Μαρδόνιος θεωρεῖ ὡς νίκην τὸ ὅτι οἱ Σπαρτιᾶται δὲν ἐδέχθησαν τὴν πρὸς μάχην πρόκλησίν του. — ἐπῆκε = ἄττ. ἐφῆκε = ἐπεμφεν ἐναντίον τοῦ ῥ. ἐφίημι. — τὴν ἵππον = τὸ ἱππικόν του. — ἱπλόται = ἄττ. ἱππεῖς. — εἰσίνοντο = ἐδλαπτον. — ὥστε... εἰόντες = ἄττ. αἶτε... ὄντες = ἐπειδὴ ἦσαν. — ἱπποτοξόται = ἐφιπποι τοξόται. — καὶ προσφ. ἄποροι, προσωπ. σύνταξις ἀντὶ ἀπροσώπου = καὶ ἄπορον ἦν προσφέρεισθαι αὐτοῖς = καὶ ὡς ἐκ τούτου ἦτο ἀδύνατον νὰ συνάψῃ τις μάχην πρὸς αὐτοὺς ἐκ τοῦ συστάδην. — τὴν κρήνην... συνετάραξαν = τὸ ὕδωρ τῆς κρήνης διετάραξαν. — Γαργαφίην, πρβλ. κεφ. 25. — συνέχωσαν, τοῦ ῥ. συγχοῦν ἢ συγγωννύναι = καλύπτειν διὰ χώματος.

Δ'. Ἡ ἐν Πλαταιαῖς μάχη (479).

(Κεφ. 58 - 70)

Κεφ. 58.

α) τοὺς Ἑλλ. ἀποικομένους=ὅτι οἱ Ἑλλ. εἶχον ἀποχωρήσει. Οἱ Ἑλληγνες μετὰ τὰς ζυμίας, ἃς παρέσχεν αὐτοῖς ἢ ἐπέλασις τοῦ ἱππικοῦ τῶν Περσῶν, ἀπεφάσισαν ἐν πολεμικῇ συμβουλίῃ νὰ καταλίπωσι τὴν παρὰ τὸν Ἀσωπὸν θέσιν τῶν καὶ νὰ μεταστρατοπεδεύσῃσι μετὰ τῶν μικρῶν βυάκων, οἵτινες κάτωθεν τῶν Πλαταιῶν συνενούμενοι συναποτελοῦσι τὸν μικρὸν ποταμὸν Ὠερόην. Ἡ ἀπόφασις ὅμως αὕτη δὲν ἐξετελέσθη· οἱ Ἑλληγνες ἐνεκα τῆς ἀταξίας περὶ τὴν μετακίνησιν, τῆς ἐπιμονῆς τοῦ λοχαγοῦ Σπαρτιάτου Ἀμομφαράτου ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ θέλοντος νὰ καταλίπη τὴν ἣν εἶχε θέσιν καὶ τοῦ ἀναποφασίστου χαρακτήρος τοῦ Πausanίου διεσπάρσθησαν εἰς τρεῖς μοῖρας· ἡ μὲν μία μοῖρα (c)—ἣν ἀπετέλουν οἱ Ἑλληγνες τοῦ κέντρου—κατέφυγεν ἔξω τῶν τειχῶν τῶν Πλαταιῶν παρὰ τὸ Ἡραῖον· ἡ δευτέρα (b)—ἡ τῶν Λακεδ., ἣν ἠκολούθησεν εἰτα καὶ ὁ Ἀμομφάρατος—κατέλαβε τοὺς λόφους καὶ τοὺς πρόποδας τοῦ Κιθαιρῶνος παρὰ τὸν ναὸν τῆς Δήμητρος κατὰ τὴν θέσιν τὴν λεγομένην Ἀργιόπιον, καὶ ἡ τρίτη (a)—ἡ τῶν Ἀθην.—διηυθύνθη εἰς τὴν πεδιάδα (βλ. σχέδ. μάχης ἐν πίν. XVI).—ὑπὸ νύκτα=διαρκούσης τῆς νυκτός. — τὸν χῶρον, τὸν περὶ τὸν Ἀσωπὸν. — ἐρημον, δηλ. ὄντα (ἀνδρῶν). — Θώρηκα καὶ τοὺς ἀδελφεοὺς (=ἀττ. ἀδελφούς), οὗτοι εἶχον συμμαχήσει ταῖς Πέρσαις διὰ τὸν κατὰ τῆς Ἑλλ. πόλεμον. — Θρασυδήιον = ἀττ. Θρασυδαῖον. — παῖδες = ἀπόγονοι. — Ἀλεύεω=ἀττ. Ἀλεύου· ὁ Ἀλεύας ἦτο γενάρχης τῶν Ἀλευαδῶν, τοῦ ἐπισημοτάτου γένους ἐν Θεσσαλίᾳ. — ἔτι = τοῦ λοιποῦ, εἰς τὸ ἔξης. — τάδε=τόνδε τὸν χῶρον. — οἱ πλησιόχωροι=οἱ γείτονες. — ἐλέγετε... οὐ φεύγειν, περὶ τοῦ πράγμ. πρβλ. κεφ. 48.—τὰ πολέμια, αἰτιατκ. τοῦ κατὰ τι εἰς τὸ πρῶτους=πρῶτους κατὰ τὰ πολέμια. — μετισι. ἐκ τῆς τάξ.=προσπαθοῦντας νὰ ἀλλάξωσι τὴν θέσιν τῶν (μὲ τοὺς Ἀθην.). Περί τοῦ πράγμ. πρβλ. κεφ. 46 καὶ 47.—ὑπὸ τὴν π. νύκτα=κατὰ τὴν παρελθοῦσαν νύκτα.—καί, συναπτέον τῷ διαδράντας (τοῦ ρ. διαδιδράσκειν=διαφεύγειν).—διέδεξάν τε, ὅ τε

= καὶ οὕτω: διέδεξαν = ἀττ. ἀπέδειξαν· ἐκ τούτου ἐξαρτ. τὸ ὅτι οὐδένες κτλ. — ἐπεὶ ἔδεε... μάχῃ διακριθῆναι (= μαχέσασθαι) = ἐπειδὴ ἔπρεπε διὰ μάχης νὰ ἀγωνισθῶσι. — πρὸς τοὺς ἀψευδέως (= ἀληθῶς) ἀρίστους (= ἀνδρειοτάτους), ἔννοεῖ τοὺς Πέρσας. — ὅτι... ἐν οὐδαμ. ἔ. Ἑλ. ἐναπεδεικνύατο (= ἀττ. ἐναπεδείκνυντο) = ὅτι ὑπερηφανεύοντο εἰς Ἑλλήνας, ὅτινες οὐδενὸς λόγου ἄξιοι εἶναι. — οὐδένες ἄρα ἑόντες = οὐδενός, ὡς φαίνεται, λόγου ἄξιοι ὄντες· ἐν ἀντιθέσει πρὸς τοὺς Πέρσας (πρὸς τοὺς ἀψευδέως ἀρίστους ἀνθρώπων).

β) ὑμῖν, δηλ. τῷ Θώρακι καὶ τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ. — ἐοῦσι... ἀπείροισι = ἐπειδὴ εἰσθε ἄπειροι. — ἐπαινεόντων = ὅτε ἐπηνεῖτε τούτους· ἡ μτχ. ἐτέθη κατὰ γενκ., εἰ καὶ προηγεῖται ἡ δοτκ. ὑμῖν. — τοῖσί τι καὶ συνηδέατε (= ἀττ. συνηστε) = τοὺς ὁποίους καὶ ἐγνωρίζετε καὶ πῶς. — Ἀρ. ... θῶμα ... ἐποιεύμην (= Ἀρ. ἐθαύμαζον) = μὲ τὸν Ἀρτάβ. παρεξενευσμένην ὁ Ἀρτάβ. ἦτο ἐπιφανῆς στρατηγὸς τῶν Περσῶν (πρβλ. κεφ. 66). — καὶ μᾶλλον = ἔτι μᾶλλον· ὁ β' ὅρος τῆς συγκρίσεως ἢ ὑμέων (= παρὰ μὲ σᾶς). — τὸ καὶ κατ. = διὰ τὸ ὅτι ὑπερβολικὰ ἐφοβήθη. — ἀποδέξασθαι = ἀττ. ἀποδεῖξασθαι· τὸ δὲ ἀποδείκνυμαι γνώμην = προτείνω, ἐκφράζω γνώμην. — γνώμην δειλοτάτην, ταύτην εἶχε προτείνει ὁ Ἀρτ. ἐν τινι πρὸ ὀλίγου συγκροτηθέντι πολεμικῷ συμβουλίῳ. — ἀναξεύξαντας = μετακινήσαντας. — ἰέναι, δηλ. ἡμᾶς. — πολιορκησομένους, μέσος μέλλ. ἐν παθ. σημ. = ἵνα πολιορκηθῶμεν. — τὴν = ἦν, δηλ. γνώμην δειλοτάτην. — ἔτι... βασιλεὺς = καὶ ὁ βασιλεὺς. — πρὸς ἑμεῦ = ἀττ. ἐμοῦ ἢ παρ' ἐμοῦ. — τούτων, ἐκ τοῦ λόγος = περὶ τούτων. — ἐτέρωθι = ἀλλοῦ, δηλ. παρὰ τῷ βασιλεῖ. — ἐκείνοισι... ποιεῦσι = εἰς ἐκείνους (δηλ. τοὺς Λακ.) προσπαθοῦντας νὰ πράττωσι. — ταῦτα, δηλ. τὸ διαδρᾶναι. — ἐπιτρεπτέα ἐστὶ (= ἐπιτρεπτέον ἐστὶ), δηλ. ταῦτα ποιεῖν. — ἐς ὃ = ἀττ. μέχρι, ἕως. — καταλαμφθέντες (= ἀττ. καταληφθέντες), δηλ. ὑφ' ἡμῶν. — δώσουσι κτλ., ἡ σύνταξις: δ. ἡμῖν δίκας τούτων πάντων, ἃ διή (= ἤδη) ἐπ. Π. = θὰ τιμωρηθῶσιν ὑφ' ἡμῶν δι' ὅλα ταῦτα, τὰ ὅποια μέχρι τοῦδε ἔπραξαν εἰς τοὺς Πέρσας.

Κεφ. 59.

δρόμῳ, συναπτέον τῷ ἦγε = ὠδήγει ὁρομαίως. — διαβάντες τὸν Ἀσ., οἱ Πέρσαι· ἴσταντο ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς δ' ἄκτῃ τοῦ Ἀσωποῦ. —

κατὰ στίβον=ἐπὶ τὰ ἵχνη. — ὥς δὴ ἀποδ.=ὥς ἐὰν ἐδραπέτευσον.
— ἐπεῖχε=ὠδήγει, δηλ. τοὺς Πέρσας. — ἐπὶ Λακεδ., ὅτινες ἦσαν
ἐστρατοπεδευμένοι παρὰ τὸν ναὸν τῆς Δήμητρος κατὰ τὴν θέσιν τὴν
λεγομένην Ἀργιόπιον (πρβλ. κεφ. 58, ἐν σελ. 196). — ὑπὸ τῶν ὄχθων
=ἐνεκα τῶν ὑψωμάτων. — κατώρα, πῶς παρὰ τοῖς Ἀττ.; — ὀρμη-
μένους δ.=ὅτι εἶχον ὀρμήσει νὰ διώκωσι. — τελέων=ταγμάτων. —
ἤειραν τὰ σημήια=ἄττ. ἦσαν τὰ σημεῖα=ὑψωσαν τὰς σημαίας.
— ὥς ποδ. ἔ. εἶχον=ὥς τάχιστα. — οὔτε κόσμῳ οὐδ. κοσμ. οὔτε τάξει
=χωρὶς νὰ παραταχθῶσι μετὰ κόσμου καὶ τάξεως. — καὶ οὗτοι μὲν,
τίνες; — ὁμίλῳ=θορύβῳ. — ὥς ἀναρ.=ἵνα συμπαρασύρωσι.

Κεφ. 60.

ὥς πρ. ἢ ἵπλος=ἐπειδὴ τὸ ἵππικὸν ἐπετίθετο. — ἀγ. μ. προκει-
μένου = ἐν ᾧ μέγιστος ἀγὼν πρόκειται. — ὑπὸ τῶν συμμάχων...
διαδράντων = ὑπὸ τῶν συμμάχων, ὅτινες ἐδραπέτευσαν. — δέδο-
κται=ἔχει ἀποφασισθῇ. — τὸ ἐνθεῦτεν, χρον. = εἰς τὸ ἐξῆς· συνα-
πτέον τῷ τὸ ποιητέον ἡμῖν = τοῦτο, ὃ ποιητέον ἐστὶν ἡμῖν· τού-
του ἡ ἐπεξηγήσις κεῖται ἐν τῇ ἐπομένῃ προτάσει ἀμυνομένους
γὰρ κτλ.=δηλ. ἀμυνόμενοι νὰ βοηθῶμεν (=περιστελλεῖν) ἀλλήλους.
— τῇ = ἄττ. ἢ = ὅσον. — εἰ... ὥρμησε (ἀμετάβ.) = ἐὰν ὥρμα. —
ἀρχήν, ἐπίρρ.=κατ' ἀρχάς. — χρῆν δὴ=φυσικὰ ἔπρεπε. — Τεγεή-
τας, συναπτέον τῷ τοὺς μετ' ἡμέων. — οὐ προδιδόντας=ὅτινες δὲν
προδίδουσιν (ὥς οἱ ἄλλοι σύμμαχοι δραπετεύσαντες). — γὰρ=ἐπεὶ=
ἐπειδὴ. — ἅπαντα, δηλ. ἡ ἵπλος. — δίκαιοι ἐστε ὑμεῖς... ἀμυν. ἵναί,
προσωπ. σύνταξις ἀντὶ ἀπροσώπου: δίκαιόν ἐστι ὑμέας ἀμυνέον-
τας ἵναί. — πρὸς τὴν πιεζομένην κτλ. = πρὸς τὴν μάλιστα πιεζο-
μένην μοῖραν. — ἀμυνέοντες=βοηθήσοντες. — εἰ δ' ἄρα = ἐὰν δὲ
τυχόν. — καταλελάβηκε = ἄττ. κατέιληφε = συμβέβηκε, γεγέννηται
τούτου ὑποκμ. εἶναι τὸ τί, εἰς ὃ προσδιορισμὸς τὸ ἀδύνατον (=ἔχει
συμβῆ τι καθιστῶν ἀδύνατον)· ἐκ τούτου ἔξαρτ. τὸ αὐτοὺς ὅ. βο-
θέειν, δηλ. ἡμῖν. — ὑμεῖς δ', περὶ τοῦ δὲ ἐν τῇ ἀποδόσει πρβλ. κεφ.
48 «οἱ δ' ὦν». — τοὺς τοξότας, πρβλ. κεφ. 22. Οὗτοι ὤφειλον ν' ἀπο-
μακρύνωσι τοὺς ἵππεῖς. — ἀπολέμψαντες χάριν θέσθε = κἀμετέ μᾶς
τὴν χάριν ν' ἀποστείλητε. — συνοίδαμεν (=ἄττ. σύνημεν) ὑμῖν...
ἐοῦσι π. πρ.=γνωρίζομεν καλῶς, ὅτι σεῖς εἰσθε πολὺ προθυμότατοι.

— ὑπὸ τὸν παρ., ἡ ὑπὸ=κατὰ τὴν διάρκειαν.— πολλὸν=ἄττ. πολὺ.
— ταῦτα ἑσακούειν (δηλ. ἡμῶν)= εἰς ταῦτα ν' ἀκούητε ἡμᾶς.

Κεφ. 61.

ὁρμέαιτο=ἄττ. ὥρμηντο=εἶχον ἐκκινήσει.— βωθέειν καὶ . . .
ἐλαμύνειν, καθαρῶς τελκ. ἀπρμφ.=ἵνα βοηθῶσι καὶ ἵνα ὑπερα-
σπίζωσι.— τὰ μάλιστα=ἄττ. μάλιστα=πάσῃ δυνάμει.— στείχουσι
=ἄττ. πορευομένοις.— τῶν μετὰ β. γενομένων=τῶν ἐνωθέντων
μετὰ τοῦ βασιλέως.— τὸ προσκείμενον, περιληπτ.=οἱ προσκείμε-
νοι=οἱ ἐπιτιμήμενοι. Οὕτω καὶ κατωτέρω ἐν κεφ. 63 «τὸ τεταγμέ-
νον» (=οἱ τεταγμένοι)· πρβλ. VII, κεφ. 209 «τὸ ὑπομένον» (=οἱ
ὑπομένοντες).— ἐλύπεε=ἐπίεζε.— μουνωθέντες=ἄττ. μονωθέντες.
— ἀριθμὸν=ἄττ. τὸν ἀριθμὸν· αἰτιατικ. τοῦ κατὰ τι.— οἱ μὲν, δηλ.
οἱ Λακεδ.— πεντακισμύριοι, δηλ. 5.000 Σπαρτιάται, 35.000 ἐλῳτες,
5 000 περίοικοι καὶ 5.000 ἐλαφρῶς ὀπλισμένοι (ψιλοὶ)· πρβλ. κεφ.
28-30.— τριοχίλιοι, δηλ. 1.500 ὀπλῖται καὶ 1.500 ψιλοὶ (πρβλ. κεφ.
28).— οὐδαμὰ (=ἄττ. οὐδαμῇ), ἐνταῦθα=οὐποτε.— ἀπεσχίζοντο=
ἀπεχωρίζοντο.— ἐσφαγιάζοντο=ἐθυσίαζον.— ὥς συμβαλέοντες=ὥς
μέλλοντες νὰ συμπλακῶσι.— καὶ οὐ γάρ, ὁ γάρ=ἐπεὶ=ἐπειδὴ.— χρη-
στὰ=αἷσια.— πλεῦνες, πῶς παρὰ τοῖς Ἄττ.;— φράζαντες τὰ γέρεα=
συμπυκνῶσαντες τὰς ἀσπίδας, ἀποτελέσαντες δηλ. διὰ τῶν πλε-
κτῶν αὐτῶν ἀσπίδων περὶ ἑαυτοὺς φράκτην (πρὸς προστασίαν τῶν
σωμάτων τῶν). — ἀπίεσαν=ἄττ. ἀφίεσαν.— ἀφειδέως=ἄφθό-
νως.— ὥστε . . . ἀποβλ. τὸν Πανσ. ἐπικαλέσασθαι=ὥστε ὁ Π. ἀπο-
βλέψας νὰ ἐπικαλεσθῇ.— πιεζομένων τῶν Σπ. καὶ τῶν σφ. οὐ γινο-
μένων (δηλ. καλῶν ἢ χρησιῶν)=ἐπειδὴ ἐπίεζοντο οἱ Σπ. καὶ αἱ
θυσαί· δὲν ἀπέβαινον αἷσιαι.— Ἡραιοὶ=ναδὸν τῆς Ἡρας (κεῖμε-
νον πρὸ τῆς πόλεως τῶν Πλατ.). — τὴν θεόν, δηλ. τὴν Ἥραν.—
χρηζόντα=ἄττ. δεόμενον, δηλ. τῆς θεοῦ.— μηδαμῶς σφ. ψευσιθ.
τῆς ἐλπίδος=νὰ μὴ ψευσθῶσιν αὐτοὶ (οἱ Ἑλλ.) τῆς ἐλπίδος.

Κεφ. 62.

ταῦτα, σύστοιχον ἀντικμ. τοῦ ἐπικαλεομένου=ἐν ᾧ ἐπεκαλεῖτο
οὕτω.— προέξαν. πρότεροι (ἢ οἱ Λακεδ.), πλεονασμὸς=σηκωθέν-
τες πρότεροι.— ὥς δὲ κτλ., δηλ. τὰ σφάγια χρησιτά.— χρόνῳ κοτὲ
=τέλος πάντων.— καὶ οὗτοι, δηλ. οἱ Λακεδ.— ἀντίοι=ἄττ. ἐναν-

τίοι, δηλ. ἐχώρουν. — μετέντες = ἄττ. μεθέντες = ἀφήσαντες (ἵνα μεταχειρισθῶσιν ἤδη τὰ ξίφη καὶ τὰ δόρατα). — περὶ τὰ γέρεα = περὶ τὸν φράκτην τῶν (περσικῶν) ἀσπίδων (πρβλ. κεφ. 61 «φράξαντες τὰ γέρεα»). — ταῦτα, δηλ. ὁ φράκτης τῶν ἀσπίδων. — τὸ Δημήτριον = τὸ ἱερὸν τῆς Δήμητρος κείμενον πλησίον τοῦ χωρίου Ἀργιοπίου (Δ. τῶν Πλαταιῶν). — καί, συνδέει τὸ ἰσχυρὴ μετὰ τοῦ χρόνον ἐπὶ πολλόν. — ἐς ὃ, πῶς παρὰ τοῖς Ἀττ.; — ὠθισμὸν = συμπλοκήν. — τὰ δούρατα, δηλ. τῶν Ἑλλ. (ἅτινα ἦσαν μακρότερα τῶν Περσῶν) ἀντικμ. τοῦ κατέκλων (= ἔθραυον)· εἰς δὲ τὸ ἐπιλαμβανόμενοι (= πιάνοντες) νοητέα ὡς ἀντικμ. ἢ γενκ.: τῶν δουράτων. — λήματι, λῆμα = θάρρος, ἀποφασιστικότης. — ἔσσανες (= ἄττ. ἥτινες), δηλ. τῶν Ἑλλήνων. — ἀνοπλοι δὲ . . . σοφίην, νοητέον τό: ἥσσανες ἦσαν. — ἀνοπλοι = ἄοπλοι, δηλ. ἄνευ ἀσπίδων. Τὰς ἀσπίδας τῶν οἱ Πέρσαι εἰς τί εἶχον χρησιμοποιοῦσαι; — πρὸς = πρὸς τούτοις. — ἀνεπιστήμονες, δηλ. τοῦ μίχεσθαι. Πρβλ. VII, κεφ. 211 «Λακ. δ' ἐμάχοντο ἀξίως λόγον (παρὰ τὰς Θερμοπύλας) ἄλλα τε ἀποδεικνύμενοι ἐν οὐκ ἐπισταμένοισι μάχεσθαι ἐξεπισταμένοι». — σοφίην = κατὰ τὴν πολεμικὴν ἐμπειρίαν. — προεξαῖσσοντες = προεξορμῶντες. — κατ' ἓνα καὶ δέκα = ἀνὰ ἓνα ἢ ἀνὰ δέκα. — συστρεφόμενοι = συμπυκνούμενοι.

Κεφ. 63.

τῇ (= ἄττ. ἦ) . . . ταύτῃ = ὅπου . . . ἐκεῖ. — λογάδας = ἐκλεκτούς· κατγρμ. — ταύτῃ δέ, περὶ τοῦ δὲ ἐν τῇ ἀποδόσει πρβλ. κεφ. 60 «ὕμεις δ'». Οὕτω καὶ κατωτέρω ὁ δέ: «οἱ δὲ ἀντεῖχον». — καὶ μάλιστα = καὶ παρὰ πολὺ. — ἐπίεσαν, τοῦ ῥ. πιέζω. — ὅσον . . . χρόνον = ἐφ' ὅσον. — περιῆν = ἔζη. — οἱ δέ, τίνες; — κατέβαλλον = ἀπέκτεινον. — τό . . . τεταγμένον, περιληπτ. = οἱ τεταγμένοι. — ἐόν, μτχ. ἐπιθετική. — ἰσχυρότατον, ἔνεχα τοῦ καλυτέρου ὀπλισμοῦ του. — οὕτω δὲ = τότε πλέον. — εἶξαν = ὑπεχώρησαν· τοῦ ῥ. εἴκω. — ἐδηλέετο = ἄττ. ἔβλαπτε. — ἡ ἐσθῆς = ἡ στρατιωτικὴ περιβολή. — ἐρῆμος, κατ' ἔννοιαν = ἄνευ ὅπλα δὲ νοοῦνται τὰ ἀμυντικά, ἐνταῦθα ὁ θώραξ, τὸ κράνος καὶ αἱ κνημίδες (ἄλλαχού καὶ ἡ ἀσπίς). — ἀγῶνα ἐπ. = ἡγωνίζοντο.

Κεφ. 64.

ἐνθαῦτα = τότε. — ἡ δίκη = ἡ ἐκδίκησις. Ἀλλαχού ὁ Ἡρ. διηγῆθη ὅτι οἱ Λακεδ. μετὰ τὴν ἐν Θερμοπύλαις μάχην συμφώνως πρὸς

χρησμόν τινα ἔστειλαν πρὸς τὸν Ξέρξην κήρυκα, ἵνα ζητήσῃ παρ' αὐτοῦ ἐκδίκησιν τοῦ θανάτου τοῦ βασιλέως των· ἀλλ' ὁ Ξέρξης λέγεται ὅτι γελάσας καὶ δείξας τὸν πλησίον του ἱστάμενον Μαρδόνιον εἶπεν· «ὁ Μαρδόνιος θὰ δώσῃ τὴν πρέπουσαν ἐκδίκησιν εἰς τοὺς Λακ.». — χρηστήριον=ἀττ. χρησμόν.—ἐκ=ἀττ. ὑπό.—ἐπετελέετο=ἐδίδοτο.—ἀναιρέεται=κερδαίνει.—τῶν ἡμεῖς ἴδμεν=ἂς ἡμεῖς ἴσμεν.—τῶν κατύπερθε (=ἀττ. πρότερον) οἱ (=αὐτοῦ) πρ.=τῶν προτέρων προγόνων αὐτοῦ.—εἴρηται, ἐν βιβλ. VII, κεφ. 204.—ἐς Λεωνίδην=μέχρι τοῦ Λεωνίδου.—ωὔτοι=οἱ αὐτοί, δηλ. πρόγονοι.—σφι=εἰς αὐτούς, δηλ. εἰς τὸν Παυσανίαν καὶ Λεωνίδαν.—χρόνῳ=χρόνῳ τινί.—μετὰ τὰ Μηδικά, ἀκριθέστερος προσδιορισμὸς τοῦ χρόνῳ ὕστερον τὰ Μηδικὰ δὲ=οἱ Περσικοὶ πόλεμοι.—Στενυκλήρῳ, πόλει τῆς Μεσσηνίας.—πολέμου ἑόντος, τοῦ τρίτου δηλ. Μεσσηνιακοῦ πολέμου (465 - 455).—Μεσσηνίοισι πᾶσι, συναπτόν τῷ συνέβαλε=συνεπλάκη.

Κεφ. 65.

εἰράποντο, παθ. παρτκ. τοῦ τράπομαι=ἀττ. τρέπομαι.—οὐδένα κόσμον=οὐδενὶ κόσμῳ=ἀτάκτως.—ἐς τὸ στρατόπεδον, βλ. σχέδιον τῆς ἐν Πλατ. μάχης ἐν πίν. XVI.—ἐποιήσαντο=εἶχον κατασκευάσει.—ἐν μοίρῃ τῇ Θηβ.=ἐν τῇ Θηβαϊκῇ περιοχῇ.—θῶμα δέ μοι, δηλ. ἐσὶν=θαυμάζω δέ.—ὅκως=πῶς.—μαχομένων, δηλ. αὐτῶν, τῶν τε Ἑλλήνων καὶ Περσῶν=ἐν ᾧ ἐμάχοντο αὐτοί.—οὐδὲ εἰς=οὐδεῖς.—ἐσελθὼν... ἐναποθανών, τί μτχ. εἶναι αὐται; — τέ, μετὰ τὸ οὔτε... οὔτε=ἀλλά.—ἐν τῷ βεβήλῳ=ἐν τῷ εἰς πάντα βατῷ τόπῳ, ἐν τῷ εὐπροσίτῳ (καὶ οὐχὶ ἐν τῷ ἀπροσίτῳ, τῷ ἱερῷ).—δοκέω=εἰκάζω.—εἴ τι... δοκέειν δεῖ=ἐὰν πρέπη νὰ κάμνῃ τις εἰκασίας.—ἡ θεὸς (δηλ. ἡ Δημήτηρ) κτλ., ἀνεξάρτητον, εἰ καὶ προηγεῖται τὸ δοκέω δέ.—ἐμπρήσαντας, ἡ μτχ. αἰτλγκ.—τὸ ἱρόν, τὸ περίφημον δηλ. ἐν Ἐλευσίνι ἱερὸν τῆς Δήμητρος καὶ Περσεφόνης.

Κεφ. 66.

ἐπὶ τοσοῦτο ἐγένετο=τοιαύτην ἔχθασιν ἔλαβε.—Ἀρτάβαζος... πολλὰ ἀπαγορεύων, περὶ τοῦ πράγμ. ἰδὲ κεφ. 58.—αὐτίκα, προσδιορίζεται ἀκριθέστερον διὰ τοῦ «καὶ ἄρχας»=εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς.—

ἡρέσκετο=ἡύχαριστεῖτο. — λειπομένου M. ἀπὸ βασιλέως = ὅτε ὁ Μαρδ. κατελείπετο (ἐν τῇ Ἑλλάδι) ὑπὸ τοῦ βασιλέως. — πολλά, σύστοιχον ἀντικμ. (=μάλα) τοῦ ἀπαγορεύων = ἂν καὶ πολὺ ἀπέτρεπε. — οὐδὲν ἦνυε, μετὰ μτχ. (οὐκ ἔων) = οὐδόλως κατώρθωνε νὰ ἐμποδίσῃ τὴν συμπλοκὴν. — ἐποίησέ τε, ὁ τε = ὅθεν. — τοιαύδε, ἐπεξηγεῖται διὰ τοῦ τῶν ἑστραι. κτλ. — ἐκ = ὑπό. — τῶν=ὧν. — καὶ ἔς=καὶ μάλιστα περίπου. — ὅπως=ἄττ. ὥς, ὅτε. — εὔ, ἐνισχύει τὴν ἐν τῇ προθέσει ἔξ (ἐξεπιστάμενος) εὕρισκομένην ἔννοιαν=ἀκριβῶς. — κατηρημένως=ἄττ. παρεσκευασμένως = ἐν καλλίστῃ τάξει. — κατὰ τούτῳ = κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐπεξηγεῖται διὰ τῆς προτάσεως ὅπως ἂν κτλ. — τῇ (=ἐκεῖσε, οἱ) ἂν ἔξ.=ἐκεῖ ὅπου ἂν αὐτὸς ὁδηγῇ. — ὅπως ἂν αὐτ. ὁρ. σπ. ἔχοντα = καθ' ὃν τρόπον ἤθελον βλέπει αὐτὸν σπεύδοντα. Ἡ ἔννοια: νὰ πορεύονται μετὰ τῆς αὐτῆς σπουδῆς, μεθ' ἧς καὶ αὐτὰς ἡ γενκ. σπουδῆς ἐξαρτ. ἐκ τοῦ ὅπως ἔχοντα. — δῆθεν = κατὰ τὸ φαινόμενον. — προτερέων (=προτερῶν) δὲ τῆς ὁδοῦ (γενκ. τοπικῇ)=ἐν ᾧ δὲ προεχώρει ἐν τῇ ὁδῷ. — ὦρα=ἄττ. ἑώρα (?δ. Ἡροδ. διαλ. σελ. 86, § 37). — καὶ δὴ=ἤδη. — τὸν αὐτὸν κόσμον=τῷ αὐτῷ κόσμῳ=κατὰ τὴν αὐτὴν τάξιν (πρβλ. κεφ. 65 «οὐδένα κόσμον» = οὐδενὶ κόσμῳ). — κατηγέειο = ὠδήγει. — τὴν ταχίστην, δηλ. ὁδὸν = ὡς τάχιστα. — ἐιρόχαζε = ἔτρεχε. — ξύλινον τεῖχος, πρβλ. κεφ. 65. — ἐς Φωκέας = εἰς τὴν χώραν τῶν Φωκέων. — ἐιρόχαζε φεύγων... ὡς τάχιστα ἐπὶ τὸν Ἑλλ. κτλ., ὁ Ἀρτάβαζος ἔσπευδε νὰ φύγῃ δρομαίως ἐπιθυμῶν νὰ προλάβῃ τὸ ἄγγελμα περὶ τῆς περσικῆς ἥττης καὶ τὴν ἐξ αὐτοῦ αἰσθησιν, ὅπως μὴ πάθῃ ἐκ τῆς ἀποστασίας τῶν Ἑλλ. λαῶν.

Κεφ. 67 - 68.

καὶ δὴ=καὶ ἀληθῶς. — ταύτη = πρὸς τοῦτο τὸ μέρος (δηλ. πρὸς τὸν Ἑλλησπ.). — τῶν δὲ ἄλλων Ἑλ. τῶν μετὰ β. ἐθελokaκούντων, γενκ. ἀπόλυτος = ἐν ᾧ δὲ οἱ ἄλλοι Ἕλληγες οἱ μετὰ τοῦ βασιλέως ἐκουσίως ἐφαίνοντο δειλοί. — χρόνον ἐπὶ συχνὸν = ἐπὶ πολὺν χρόνον. — οἱ... μηδίζοντες = ἔσοι ἐμήδιζον. — ἔπεσον = ἀπέθανον. — οὗτοι, οἱ Θηβαῖοι. — οὐ τῇ περ οἱ Π. = οὐχὶ ὅπου οἱ Πέρσαι, δηλ. ἐς τὸ στρατόπεδον καὶ ἐς τὸ τεῖχος τὸ ξύλινον (κεφ. 65). — τῶν ἄλλων συμμάχων, ὑπὸ τούτους νοητέαι οὐχὶ οἱ Ἕλλ. σύμμαχοι, ἀλλ' οἱ βάρβαροι,

οἱ ὑπήκοοι τῶν Περσῶν.—ὁ πᾶς ὄμιλος = τὸ ὅλον πλῆθος.—οὔτε διαμ. οὐδενὶ = χωρὶς οὔτε πρὸς οὐδένα νὰ πολεμήσῃ. — οὔτε τι (δηλ. ἔργον) ἀποδεξάμενος (= ἄττ. ἀποδειξάμενος) = χωρὶς οὔτε κατόρθωμά τι νὰ ἐπιδείξῃ.—ἔφρευγον, κατὰ πλῆθυντ. ἀριθμόν, διότι τὸ ὁ πᾶς ὄμιλος περιληπτικόν. — δηλοῖ, ἐνταῦθα ἀπροσώπως = δηλόν ἐστιν.—τὰ πρήγματα = ἡ δύναμις.—ἤριπτο, ὑπερσυντ. τοῦ ἀρτᾶσθαι=ἐξαρτᾶσθαι.—εἰ, αἰτιλγκ.= διότι.—οὔτοι, δηλ. οἱ βάρβαροι, οἱ ὑπήκοοι τῶν Περσῶν.—πρὶν ἢ= ἄττ. πρίν.—ὅτι, αἰτιλγκ.—τοὺς Πέρσας, δηλ. φεύγοντας.—τοσαῦτα (= τοσάδε), ἐπεξηγεῖται διὰ τῶν μετοχῶν ἐοῦσα ἀπέργουσα. — πρὸς τῶν πολ.= πρὸς τοὺς πολεμίους.—ἄγχιστα= ἄττ. ἐγγυτάτω.—ἀπέργουσα (= ἄττ. ἀπείργουσα) τοὺς φίλους (= φίλους) φεύγοντας ἀπὸ τῶν Ἑλλήνων (δηλ. τῶν διωκόντων) = ἀπέργουσα ἀπὸ τῶν Ἑλλήνων τοὺς φίλους φεύγοντας= ἀπομακρύνουσα (ἢ ἵππος) ἀπὸ τῶν Ἑλλήνων τοὺς φίλους φεύγοντας = μὴ ἀφίνουσα τοὺς Ἑλληνας νὰ πλησιάσωσι τοὺς φίλους φεύγοντας.

Κεφ. 69.

νικῶντές, κατγρμ. = ὡς νικηταί. — τοὺς Ξέρξου = τοὺς στρατιώτας τοῦ Ξέρξου.—φόβῳ, ἐνταῦθα=φυγῇ.—τὸ Ἡραϊον, πρβλ. κεφ. 61.—ἀπογεν. τῆς μάχης = γενομένοισι ἀπὸ τῆς μάχης = εἰς ἐκείνους, οἵτινες ἦσαν μακρὰν τῆς μάχης, δὲν μετέσχον δηλ. αὐτῆς. — ὅτι... γέγονε καὶ νικῶεν, παρατηρητέα ἡ ἀλλαγὴ τῶν ἐγκλίσεων.—οὐδένα κ. (= οὐδενὶ κόσμῳ) ταχθέντες = παραταχθέντες ἄνευ τάξεως τινος. — οἱ μὲν... οἱ δέ, παράθεσις κατ' ἐπιμερισμὸν εἰς τὸ οἱ δὲ ἀκούσαντες. — οἱ ἀμφὶ Κορ. = οἱ Κορ. καὶ οἱ περὶ αὐτούς· οὕτω καὶ οἱ ἀμφὶ Μεγ. καὶ Φλ.—ὑπωρέης= ἄττ. ὑπωρείας.—τῶν κολωνῶν=τῶν λόφων.—ἐτραπόντο... τὴν φέρουσαν (δηλ. ὁδόν, ὅπερ νοητέον ἐκ τοῦ κατωτέρω τῶν ὁδῶν)= ἠκολούθησαν τὴν ὁδὸν τὴν φέρουσαν. — ἰθὺ (= ἄττ. εὐθὺ) τοῦ ἱεροῦ τῆς Δήμητρος=κατ' εὐθείαν εἰς τὸ ἱερόν τῆς Δήμητρος (οὐ μνεῖα ἐγένετο ἐν κεφ. 62 καὶ 65). — τὴν λειοτάτην (= τὴν ὁμαλωτάτην), δηλ. ἐτραπόντο. — ἀγχοῦ = ἄττ. ἐγγύς.—ἀπιδόντες = ἰδόντες μακρόθεν.—ἱππῶται = ἱππεῖς. — οὐδένα κ., συναπτέον τῷ ἐπειγομένους. — ἐπ' αὐτούς, τίνας; — τοὺς ἵππους, συναπτέον τῷ

ἤλαυνον.—κατεστώρεσαν, τοῦ ῥ. καταστορέννυμι=ἄττ. καταβάλλω
=ἀποκτείνω.—κατήραξαν, τοῦ ῥ. καταράσσειν=κατασυντρίβειν.

Κεφ. 70.

α) ἐν οὐδενὶ λόγῳ=χωρὶς οὐδεὶς λόγος νὰ γείνη (περὶ αὐτῶν),
ἀνευ δηλ. δόξης καὶ τιμῆς (διότι οὗτοι δὲν ἔπесον ἐν τῇ κυρίως
μάχῃ).—ἐφθίησαν... ἀναβάντες=ἐπρόφθασαν καὶ ἀνέβησαν.—πρὶν
ἢ, πῶς παρὰ τοῖς Ἀττ.;—ἐφράξαντο, διὰ τῶν ἐχυτῶν σωμάτων καὶ
τῶν ὅπλων, ἅτινα ἐπλήρουν πᾶν κενὸν τοῦ τείχους καὶ ἐκώλυσαν
τὴν εἰς αὐτὸ εἰσοδόν.—ἐδυνέατο=ἄττ. ἡδύναντο.—κατεστήκει=
ἄττ. καθειστήκει=συνεκροτήθη.—σφι (δηλ. τοῖς μαχομένοις),
ποιητικ. αἷτιον=ὕπ' αὐτῶν.—ἐρρωμενεστέρα=ἀρκούντως ἰσχυρά.
—ἔως=ἐν ὄσφ.—οἱ δέ, δηλ. οἱ Πέρσαι. Περὶ τοῦ δὲ ἐν τῇ ἀπο-
δόσει πρὸ βλ. κεφ. 63 «οἱ δὲ ἀντιῆχον». — πλέον εἶχον=ὕπερτεροι
ἦσαν.—ὥστε (=ἄττ. ἄτε) οὐκ ἐπ. τειχ.=ἐπειδὴ δὲν ἐγνώριζον
νὰ τειχομαχῶσι (διότι ἐν τῇ χώρᾳ τῶν δὲν εἶχον ὀχυρώματα).—
οὕτω δὴ=τότε πλέον.—ἀρετῇ τε καὶ λιπαρίῃ=διὰ τῆς ἀνδρείας
καὶ ἐπιμονῆς.—ἥρειπον=ἄττ. καθήρουν, κατέσκαπτον, δηλ. τὸ
τείχος.—τῇ=ἄττ. ἡ=ἔπου.—ἐσεχέοντο=εἰσώρμων.

β) τά τε ἄλλα κτλ., ἀκριβεστέρα διασάφεις τοῦ τὴν σκηνὴν
διαρπάσαντες, ἐξ οὗ νοητέα ἢ μτχ. ἀρπάσαντες.—θέης ἄξ.=ἄξιο-
θέατον (ἐνεκα τῆς τεχνικῆς ἐργασίας καὶ τῶν κοσμημάτων).—
νηὸν=ἄττ. νεὼν=ναόν.—Ἀλέης, Ἀλέα εἶναι ἐπωνυμία τῆς Ἀθη-
νᾶς, ὑπὸ τὴν ὁποίαν ἐτιμάτο ἐν Τεγέα, ἐνθα ἦτο καὶ ὁ περίφημος
ναὸς τῆς.—ἐς τωυτό, συναπτόν τῷ τοῖσι Ἑλλήσι=εἰς τὸ αὐτὸ
μέρος, εἰς ὃ καὶ (οἱ ἄλλοι) Ἑλληνες.—ὅσα περ ἔλαβον, συναπτόν
τῷ τὰ δὲ ἄλλα.—ἐσὴνεικαν=ἄττ. ἐσὴνεγκαν, τοῦ ῥ. ἐσφέρειν.—
σιῦρος=σῶμα ἀνδρῶν ἐν πυκνῇ παρατάξει, φάλαγξ ὥστε σιῦρος
ποιεῖσθαι=παρατάττεσθαι πρὸς μάχην.—ἀλκῆς ἐμέμνητο=ἐνε-
θυμεῖτο τὴν ἀνδρείαν του.—ἀλύκταζον, λέξεις ποιητ.=παρὰ τοῖς
πεζ. ἐκπεπληγμένοι ἦσαν.—τε, μετὰ τὸ οὐτε=ἄλλά.—οἶα...
πεφοβημένοι τε καὶ... κατειλημένοι=ἐπειδὴ εἶχον καταφύγει
καὶ εἶχον συσσωρευθῆ.—παρῆν=ἔξῃν ὁ δ' ἀκολουθῶν τε=καὶ
οὕτω.—φονεύειν, δηλ. αὐτούς.—ὥστε... μηδὲ τρεῖς χιλ. περιγε-
νέσθαι=ὥστε μηδὲ τρεῖς χιλιάδες νὰ διασωθῶσι.—τριηκ. μυρ.

στρ. καταδεουσέων (= ἅττ. δεουσῶν) τεσσέρων (δηλ. μυριάδων) = ἐκ 300,000 στρατοῦ πλὴν 40,000. — τὰς ἔχων Ἄρτ. ἔφρευγε, πρβλ. κεφ. 66. — τῶν λοιπέων = ἐκ τῶν λοιπῶν (δηλ. 260.000). — τῶν ἐκ Σπάρτης, ὥστε δὲν ὑπολογίζονται οἱ πεσόντες περίοικοι καὶ ἐλω-
τες. — οἱ πάντες = ἐν ὅλῳ. — συμβολῇ = ἅττ. μάχῃ.

Ε'. Ἡ ἐν Μυκάλῃ μάχῃ (479).

(Κεφ. 90-92, 96-106)

Κεφ. 90.

τῆς αὐτῆς ἡμ., ἡ γενκ. δηλοῖ τὸν χρόνον = κατὰ τὴν αὐτὴν
ἡμέραν. — τῆσπερ, ἀντὶ τῆσπερ = ἅττ. ἥπερ = καθ' ἣν ἀκριβῶς. —
τρῶμα = ἅττ. τραῦμα, ὅπερ ἐνταῦθα = ἦτα (τίνων;). — συνεκύ-
ρησε = ἅττ. συνέβη· εἰς τὸ ἐπόμενον ἀπαρμφ. γενέσθαι νοητέον
ὡς ὑποκμ. τὸ τρῶμα. — Μυκάλῃ, κειμένη ἀπέναντι τῆς Σάμου (βλ.
γεωγραφ. πίν.). — ἐπειδὴ γὰρ = ὅτε δηλὰ δῆ. — ἐν τῇ Δήλῳ, μετὰ
τὴν ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίαν ὃ ἐλλ. στόλος ἐστάθμευεν ἐν Δήλῳ.
— κατέατο = ἅττ. ἐκάθηντο (ἴδ. Ἡροδ. διάλεκτ. σελ. 86, § 40). —
Λευτιχίδῃ = Λεωτυχίδῃ (βασίλει τῆς Σπάρτης). — σφι = αὐτοῖς,
δηλ. τοῖς ἐν Δήλῳ καθημένοις Ἑλλησι. — λάθρη τῶν Π., ὧν ὁ
στόλος ὤρμει ἐν Σάμῳ. — ἐπελθόντων δὲ κτλ. = ἅψ' οὗ δὲ αὐτοὶ
παρουσιάσθησαν ἐνώπιον τῶν στρατηγῶν. — τὸν κατέστησαν τύραν-
νον οἱ Πέρσαι, πρβλ. VIII, κεφ. 85. — ὡς κτλ., ἐπεξήγησις τοῦ
πολλὰ καὶ π. = ὅτι δηλ. κτλ. — μοῦνον = ἅττ. μόνον· ἐπὶ ῥρ. — ἴδων-
ται = ἅττ. ἴδωσιν. — ὑπομενέουσι, δηλ. αὐτοὺς. — ἦν... ἄρα = ἐάν
τυχόν. — οὐκ ἐτ. ἄρ. τ. εὐρεῖν ἂν αὐτοὺς, τὸ ἀπαρμφ. ἐκ τοῦ ἔλεγε =
ὅτι δὲν δύνανται αὐτοὶ νὰ εὕρωσιν ἄλλο θήραμα τοιοῦτον. — τοιαύ-
την, δηλ. οἷα αὕτη ἐστίν. Ἡ ἔννοια: οἱ Ἕλληνες ἐνταῦθα θὰ
εὕρωσι τὸ καλύτερον θήραμα, δηλ. τὴν σύλληψιν ὀλοκλήρου τοῦ
περσικοῦ στόλου. — ἀνακαλέων = ἐπικαλούμενος. — προέιτραπε =
παρεκίνηει. — αὐτοὺς, δηλ. τοὺς ἐν Δήλῳ καθημένους Ἕλληνας. —
ῥύσασθαι = σῶσαι. — δουλοσύνης = ἅττ. δουλείας. — ἄνδρας Ἑλλ.,
δηλ. τοὺς Ἰώνας. — ἀπαμῦναι = νὰ ἀποκρούσωσιν. — εὐπειτές =
ῥάδιον, δηλ. εἶναι, ἐξ οὗ ἐξαρτ. τὸ ταῦτα γίνεσθαι. — αὐτῶν, τῶν

Περσῶν. — καὶ οὐκ... εἶναι, ὡς ὑποκμ. νοητέα ἐκ τῆς γενκ. αὐτῶν ἢ αἰτιατκ. αὐτοῦς. — κείνοισι=ἄττ. ἐκείνοις, δηλ. τοῖς Ἑλλήσιν. — αὐτοί, δηλ. οἱ ἄγγελοι. — εἴ τι ὑποπτεύουσι, δηλ. οἱ Ἕλληνες = ἐὰν κατὰ τι ὑποπτεύωσι. — μὴ δ. αὐτοὺς προάγοιεν=μήπως δολίως παρακινῶσιν αὐτοὺς. — ἐτοῖμοι εἶναι, τὸ ἀπαρμψ. πόθεν ἐξαρτ.:

Κεφ. 91.

ὡς... ἦν λισσόμενος=ὡς ἐδεῖτο=ἐπειδὴ παρεκάλει. — πολλός, ἐν ἐπιρρ. σημάσις=παρὰ πολὺ. — εἴρετο=ἄττ. ἐπλήρετο. — κληδόνος εἵνεκεν=ἐνεκα οἰωνοῦ τινος. ἵνα δηλ. λάβῃ οἰωνόν τινα. Ὁ Λεωτυχίδης ἐπεθύμει νὰ μάθῃ τὸ ὄνομα τοῦ πρεσβευτοῦ ἐλπίζων ὅτι ἐκ τοῦ ὀνόματος θὰ λάβῃ καλὸν ἢ κακὸν οἰωνὸν διὰ τὴν ἐκστρατείαν. — καί=καὶ μόνον. — κατὰ συντυχίην=κατὰ τύχην. — τί τοι τὸ οὐνομα=ἄττ. τί σοι ὄνομα ἢ τί σου τὸ ὄνομα, δηλ. ἐστίν. — ὑπαρπάσας, ἐνταῦθα=διακόψας. — εἴ τινα (δηλ. λόγον) ὄρητο=ἐὰν ἐπεθύμει λόγον τινά. — τὸν οἰωνόν, ὁ (καλὸς) οἰωνὸς ἔκειτο ἐν τῇ σημάσις τοῦ ὀνόματος τοῦ Ἡγησιστράτου (=ἡγεμόνος τοῦ στρατοῦ). — ὅπως... ἀποπλώσσει, πλῆγία ἐρωτήμ. πρότασις ἐξαρτωμένη ἐκ τοῦ ποίει, ἐν ᾧ περιέχεται ἡ ἔννοια τῆς προσπαθείας, φροντίδος=φρόντιζε πῶς θὰ ἀποπλεύσῃς. — δοὺς πίστιν=ὁμώσας ἐκ τούτου ἐξαρτ. τὸ ἦ μὲν (=ἄττ. ἦ μὴν)... ἔσεσθαι=ὅτι τῷ ὄντι θὰ εἶναι.

Κεφ. 92.

ταῦτα τε ἅμα ἠγόρευε καὶ... προσῆγε, σύνταξις κατὰ παράταξιν πρὸς ἔξαρσιν τοῦ συγχρόνου τῶν δύο πράξεων (τοῦ ἀγορεύειν καὶ προσάγειν). Πρβλ. VIII, κεφ. 5 «ταῦτα τε ἅμα ἠγόρ. καὶ πέμπει». — τὸ ἔργον προσῆγε, δηλ. τῷ (ἑαυτοῦ) λόγῳ=τὴν πράξιν προσέθετεν εἰς τὸν λόγον του. — πίστιν τε καὶ ὄρκια ἐποιεῦντο=ἔκαμνον συνθήκην παρέχοντες διαβεβαιώσεις καὶ ὅρκους. — συμμαχίης πέρι, ἀναστροφῇ=περὶ συμ. — πρὸς τοὺς Ἕλλ., συναπτέον τῷ συμμαχίης πέρι. — οἱ μὲν, δηλ. οἱ δύο ἄλλοι Σάμιοι πρεσβευταί. — ἐς τὴν ἐ., χώραν, δηλ. τὴν Σάμον. — πλὴν Ἡγησιστράτου, κατὰ τὸν λόγον τοῦ Λεωτυχ. ἐν τῷ προηγουμένῳ κεφ. (ὅπως... ἀποπλώσσει) ἀνεμένετο καὶ τοῦ Ἡγησιστράτου ὁ ἀπόπλους· ὥστε ἡ ἀπόφασις νὰ κρατηθῇ οὗτος ἐνεκα τοῦ καλὰ σημαίνοντος ὀνόματός του ἐλήφθη ὑπὸ τοῦ Λεωτυχίδου κατόπιν. — ἐκέλευε, δηλ. ὁ Λεωτυχίδης. — οἰωνόν... ποιούμενος

=ἐπειδὴ ἐθεώρει ὡς (καλὸν) αἰωνόν. — ἐπισχόντες = μείναντες (ἐν Δῆλῳ). — ἐκαλλιρέοντο = ἄττ. ἐκαλλιεροῦντο· ὁ παρατκ. ἀποπειρατικός = προσεπάθουν νὰ λαμβάνωσι καλὰ σημεῖα ἐκ τῆς θυσίας.

Κεφ. 96.

ἐκαλλίρησε = ἄττ. ἐκαλλίερησε· τοῦ ἀπροσώπου καλλιρέει = τὰ ἱερὰ καλὰ γίνονται· τὰ ἱερὰ = αἱ θυσίαι. — ἀνῆγον τὰς ν. = διηύθυνον τὰς ναῦς· ἐπομένως = ἀπέπλεον. — τῆς Σ., δηλ. χώρας· ἡ γενκ. ἐκ τοῦ πρὸς Καλάμοισι = πλησίον τῶν Καλάμων τῆς Σάμου· Κάλαμοι δὲ ἡ ἀνατολική παραλία τῆς Σάμου, παρὰ τὴν ὁποίαν ἔκειτο τὸ Ἡραῖον (= ὁ ναὸς τῆς Ἥρας). — οἱ μὲν, δηλ. οἱ Ἕλληνες. — κατὰ τὸ Ἡραῖον, ἢ κατὰ = παρὰ = πλησίον. — τὸ ταύτη, δηλ. ὃν = τὸ ἐκεῖ (ποῦ;) κείμενον. — ἀνῆγον, ἐκ τῆς Σάμου, ἔνθα μέχρι τοῦδε ἐστάθμευσον. — τὰς αἰλλας, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ τὰς δὲ Φοινίκων. — ἀπῆκαν = ἄττ. ἀφείσαν· ἐκ τούτου τὸ ἀποπλέειν, ὅπερ καθαρῶς τελικὸν ἀπαρμφ. = ἵνα ἀποπλέωσι. — γάρ, δηλοῖ τὴν αἰτίαν, δι' ἣν ἀπέπεμψαν τὰ πλοῖα τῶν Φοινίκων, ἅτινα ἦσαν τὰ ἄριστα τοῦ στόλου των. — γὰρ ὦν = διότι βεβαίως. — ὁμοῖοι, δηλ. τοῖς πολεμίοις = ἰσόπαλοι πρὸς τοὺς πολεμίους. — ἐς δὲ τὴν ἡπειρον, αἰτιολογεῖ τὸ πρὸς τὴν ἡπειρον. — ὑπὸ τὸν πεζόν = ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ πεζοῦ. — κελεύσαντος Ξέρξεω = κατὰ διαταγὴν τοῦ Ξέρξου. — τοῦ ἄλλου στρατοῦ, γενκ. διαιρετ. τοῦ ὅς. Ὁ ἄλλος στρατὸς εἶχε πορευθῆ εἰς Εὐρώπην. — τοῦ = τούτου. — ἑξ μυριάδες = 60 000. — Τιγράνης, ἐνεδρίσκομεν κατωτέρω (ἐν κεφ. 102) μεταξὺ τῶν φονευθέντων. — ὑπερφέρων = ὦν ὑπέρτερος. — ἀνείρυσαι = ἄττ. ἀνελκύσαι = νὰ σύρῳσιν εἰς τὴν ξηράν· τὸ ἀντίθετον καθέλκειν. — περιβαλέσθαι (δηλ. ταῖς ναυσὶν) ἔρκος = περὶ τὰς ναῦς νὰ κάμωσι περίφραγμα. — ἔρυμα... κρησφύγετον (= ἄττ. καταφυγὴν), κατηγρμ. = ὡς ὀχύρωμα... ὡς καταφύγιον.

Κεφ. 97.

τῶν Ποτινιέων, ἢ Δήμητρα καὶ ἡ Περσεφόνη καλοῦνται κατ' ἔξοχὴν Πότινιαι. — τῆς Μυκ., ἑξαπτ. ἐκ τοῦ ἐς Γαίσι. τε καὶ Σκολ., οἵτινες ἦσαν ποταμοί. — τὸ = ἄττ. ὁ. — Νεῖλ τῷ Κ. ἐπισπόμενος = ἀκολουθήσας τὸν Νηλέα τὸν υἱὸν τοῦ Κόδρου. Ὁ Νηλεὺς ἐκδιωχθεὶς ἐκ τῆς Ἀττικῆς ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ του Μένοντος κατέφυγεν εἰς τὴν Ἰωνίαν καὶ ἔδρυσεν μεταξὺ ἄλλων ἀποικιῶν καὶ τὴν Μίλην.

τον (πρβλ. V, κεφ. 97 «οἱ Μιλήσιοι τῶν Ἀθ. ἄποικοι»).—ἐπὶ... κτιστὴν (=ἄττ. κτίσιν)=εἰς τὴν κτίσιν.—ἐνθαῦτα, ἐπαναλαμβάνει μετ' ἐμφάσεως τὸ τῇ Δήμητρος κτλ.—καὶ λίθων καὶ ξύλων, γενκ. τῆς ὕλης εἰς τὸ ἔρκος. — δένδρεα = ἄττ. δένδρα· συναπτέον τῷ ἡμερα = καρποφόρα δένδρα. — σκόλοπας = πασσάλους. — παρεσκευάδατο=ἄττ. παρεσκευασμένοι ἦσαν (ἰδ. Ἡροδ. διάλεκτ. σελ. 86, § 40).—ὥς πολιορκησόμενοι=ὥς μέλλοντες νὰ πολιορκηθῶσι.—ὥς νικήσοντες, οἱ Πέρσαι διεννοῦντο κατὰ πρῶτον νὰ συνάψωσιν ἐν ἀνοικτῷ πεδίῳ πρὸ τῶν χαρακωμάτων μάχην καὶ ἐν περιπτώσει μόνον ἀτυχοῦς ἐκθάσεως τῆς μάχης ν' ἀποσυρθῶσιν εἰς τὰ ἑαυτῶν χαρακώματα. Τοῦτο δὲ καὶ ἐγένετο κατόπιν (πρβλ. κεφ. 101 κ. ἐξ.).—ἐπ' ἀμφοτέρω ἐπιλεγόμενοι (=ἄττ. ἀναλογιζόμενοι) = καὶ τὰ δύο (δηλ. καὶ τὴν πολιορκίαν καὶ τὴν νίκην) ἀναλογιζόμενοι.

Κεφ. 98.

οἰχωκότης (ἰων. προκμ. τοῦ οἰχομαι) = ἄττ. ἀπεληλυθότας.—ὥς ἐκπεφειγότων, δηλ. αὐτῶν = διότι αὐτοὶ εἶχον ἐκφύγει. — ὅ,τι ποιέωσι, πλαγία ἔρωτ. πρότασις = τί νὰ πράξωσι. — εἴτε... εἴτε, ἐπεξήγησις τοῦ ὅ,τι ποιέωσι.—ἔδοξε, δηλ. αὐτοῖς. — τούτων, δηλ. ἀπαλλάττεσθαι ὀπίσω καὶ καταπλεῖν ἐφ' Ἑλλησπόντου. — μηδέτερα = μηδέτερον. — ἀποβάθρας, κυρίως = κλίμακας πρὸς ἀποβίθασιν εἰς τὴν ξηράν· Ἡδύναντο θμως αὐταὶ νὰ χρησιμοποιηθῶσι καὶ ὥς ἀρπάγαι. — ἱγχοῦ = ἄττ. ἐγγύς. — τοῦ στρατοπ., δηλ. τῶν Περσῶν. — σφι ἔπαιον ἰγόμενος = ὅτι ἐπ' αὐτοὺς ἐπέπλεε. — ὥρων, πῶς ἄττ.; — τοῦ τείχεος, δηλ. τοῦ ἐκ ξύλων καὶ λίθων ἔρκους (πρβλ. κεφ. 97).—παρακεκριμένον=ἄττ. παρατεταγμένον.—ἐνθαῦτα = τότε.—πρῶτον μὲν, ἢ ἀπόδοσις ἐν κεφ. 99 «δεύτερα δὴ». — ἐν τῇ νηὶ = ἐν τῇ ἑαυτοῦ νηὶ. — ἐγχοίμψας, δηλ. τὴν ναῦν τοῦ Ῥ. ἐγχοίμπτω = ἄττ. προσέχω, ἐγγὺς ποιῶ = πλησιάζω.—τὰ μάλιστα, ἐνταῦθα=ὅτι μάλιστα=ὅσον τὸ δυνατόν περισσότερον· συναπτέον τῷ ἐγχοίμψας. — ὑπὸ κήρυκος = διὰ κήρυκος. — ὅσοι ὑμέων τυγ. ἐπακούοντες (δηλ. ἐμοῦ)=ὅσοι ἐξ ὑμῶν συμβαίνει νὰ μὲ ἀκούητε. — συνήσουσι, τοῦ Ῥ. συνήμι=ἐννοῶ.—τῶν, ἐκ τοῦ οὐδὲν=οὐδὲν τούτων, ἄ.—τινὰ=ἕκαστον.—πάντων, ἐκ τοῦ πρῶτον.—μετὰ δέ, ἐπιρρ.=μετὰ δὲ ταῦτα.—τοῦ συνθήματος, σύνθημα = λέξις χρη-

σιμεύουσα ὡς σημεῖον πρὸς συνεννόησιν, λέξις προσυμπεφωνημένη. Ἐνταῦθα ἡ λέξις τοῦ συνθήματος εἶναι Ἡρα. — τὰδε, ἐνταῦθα ἀναφέρεται εἰς τὰ προηγούμενα ὥστε=ταῦτα. — ὁ μὴ ἐπακούσας ὑμέων, ἡ ἄρνησις μὴ, διότι=εἴ τις ὑμέων μὴ ἐπήκουσε. — πρὸς τοῦ ἐπ., ἀντὶ παρὰ τοῦ ἐπακ., ὅπερ ἐκ τοῦ ἴστω=ὥς μάθη.

Κεφ. 99.

Λεγτ... ὑποθεμένου, δηλ. τοῖσι Ἰωσι=ἄφ' οὗ ὁ Λ. συνεβούλευσε τοὺς Ἰωνας. — δεύτερα δὴ=δεύτερον λοιπόν ἀπόδοσις τοῦ ἐν κεφ. 98 «πρῶτον μὲν». — προσσχόντες=πλησιάζαντες. — καὶ... παραινέσαντας=καὶ ὅτι παρήνεσαν τοὺς Ἰωνας (πρὸς ἀποστασίαν). — τοῦτο μὲν=ἄφ' ἑνὸς μὲν ἢ ἀπόδοσις κατωτέρω «τοῦτο δὲ τὰς διόδους...». — ὑπονώσαντες=ἄττ. ὑπονεήσαντες=ἐπειδὴ ὑπώπτευσαν. — ἀπαιρόνται=ἄττ. ἀφαιροῦνται, δηλ. αὐτοὺς=ἀφαιροῦσιν ἀπ' αὐτοῦς (τοὺς Σαμίους). — γὰρ ὧν=διότι βεβαίως. — ἀπικομένων κτλ., ἀνεμένετο αἰτιατικ. πῶσις ἐξαρτωμένη ἐκ τοῦ λυσάμενοι... ἀποπέμπουσι. — τοὺς ἔλαβον=οὕς συνέλαβον. — λειπεμένους, τοῦ ῥ. λείπεσθαι=μένειν ἵπισιν αἱ πλείστοι εἶχον φύγει κατὰ τὴν εἰσβολὴν τῶν Περσῶν. — λυσάμενοι=λυτρώσαντες. — ἐποδιάσαντες=ἐφόδια δόντες=ἄφ' οὗ ἔδωκαν τὰ πρὸς πορείαν ἀναγκαῖα. — τῶν εἵνεκεν=καὶ ἕνεκα τούτων. — οὐκ ἥκιστα, λιτότης=μάλιστα. — ὑποψίην εἶχον=ὑποπτεύοντο, δηλ. αἱ Σάμιοι. — κεφαλὰς... πολεμίων, περίφρασις ἀντὶ πωλεμίου. — τοῦτο δὲ=ἄφ' ἑτέρου δέ ἀπόδοσις τοῦ ἀνωτέρω «τοῦτο μὲν». — ὡς ἐπισταμένοισι δῆθεν μάλιστα=διότι δῆθεν πολὺ καλὰ ἐγνώριζαν. — τούτους Ἰώνων... τρόποισι τοιούτοισι προεφυλάσσοντο=ἀπὸ τούτους ἐκ τῶν Ἰώνων τοιοῦτοτρόπως προεφυλάσσοντο. — τοῖσι καὶ κατεδόκεον=περὶ τῶν ὁποίων καὶ ὑποψίαν εἶχον. — νεοχμὸν (=ἄττ. νέον) ἂν τι ποιέειν=ὅτι ἤθελον κάμει νεωτερισμὸν τινα (δηλ. ὅτι ἤθελον ἀποστατήσῃ). — δυνάμιος ἐπιλαβομένοισι=ἐὰν ἤθελον τύχει τὴν δύναμιν, δηλ. νέον τι ποιέειν. — συνεφόρησαν (=συνεσώρευσαν) τὰ γέρεα, περὶ τοῦ πράγματος πρβλ. κεφ. 61 «φράξαντες τὰ γέρεα». — ἔρκος εἶναι σφίσι, τὸ ἀπαρμυ. καθαρῶς τελικόν=εἶνα εἶναι εἰς αὐτοὺς ὡς περίφραγμα.

Κεφ. 100.

παρεσκευάστο, ἀπροσ.=παρασκευὴ ἐγεγένητο. — τοῖσι Ἑλλήσι=ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων. — ἰοῦσι δέ σφι=εἰς αὐτοὺς δέ, ἐν ᾧ ἐπορεύοντο. — ἐσέλτατο=ἄττ. εἰσέλτετο μέσ. ἄορ. τοῦ ῥ. ἐσπέτομαι, ὅπερ κυρίως=πετῶ ἐντός· εἶτα μεταφορικῶς, ὡς ἐνταῦθα=ταχέως

διαδίδομαι.—στρατόπεδον=στράτευμα.—κηρυκήιον=ἀττ. κηρυ-
κειον=σκῆπτρον κήρυκος. Ἡ ἐμφάνισις τοῦ κηρυκείου ἐπὶ τῆς
ἀκτῆς δεικνύει τὴν θεῖαν ἐπενέργειαν. — ἐπὶ τῆς κυματοῦγης (=
ἀττ. αἰγιαλοῦ)=ἐπὶ τοῦ μέρους, ἐνθα τὰ κύματα θραύονται=ἐπὶ
τῆς ἀκτῆς.—ἡ δὲ φήμη διηλθέ σφι ὥδε=ἡ δὲ διαδοθεῖσα μεταξὺ
αὐτῶν φήμη ἦτο τοιαύτη.—ἐν Βοιωτοῖσι=ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Βοιω-
τῶν.—δηλα δὴ=τῇ ἀληθείᾳ φανερά.—πολλοῖσι τεκμηρίοις=ἐκ
πολλῶν τεκμηρίων.—τὰ θεῖα τῶν προηγημάτων=ἡ θεῖα βούλησις,
ἡ θεῖα πρόνοια περὶ τῶν (γῆνιων) πραγμάτων.—εἰ, ἐνταῦθα αἰτλγκ.
=ἐπειδὴ. — τῆς αὐτῆς ἡμέρης, γενκ. χρονική. — συμπίπτοντος,
μετχ. ἐνδοτικῇ = ἂν καὶ συνέβαινε. — τοῦ τε ἐν Πλαταιῇσι, δηλ.
τρώματος· τὸ δὲ μέλλοντος ἔσεσθαι ἀνέχει μόνον εἰς τὸ τοῦ ἐν
Μυκάλλῃ.—τρώματος=ἀττ. ἡττης. — τοῖσι ταύτῃ = εἰς τοὺς (εὐρι-
σκομένους) ἐκεῖ (ποῦ;). — ὥστε θαρσῆσαι=ὥστε νὰ λάβῃ θάρρους.
—κινδυνεύειν=μάχεσθαι.

Κεφ. 101.

τόδε, ἐπεξηγεῖται διὰ τοῦ Δήμητρος τεμ. . . εἶναι=νὰ εὐρίσκων-
ται δηλ. κτλ. — συνέπεσε, συνετάχθη μετὰ μετχ. κατηγγρμ. (γενό-
μενον) κατ' ἀναλογίαν τοῦ τυγχάνειν=συνέπεσε νὰ γείνη· ἡ αὐτὴ
σύνταξις καὶ κατωτέρω ἐν τῇ συνέβαινε ἐλθοῦσα = συνέβαινε
νὰ ἔλθῃ. — συμβολάς=ἀττ. μάχας· ἐνταῦθα = πεδία τῶν μαχῶν.
— ἐν τῇ Πλαταιίδι, δηλ. χώρᾳ. — παρὰ = πλησίον. — τὸ Δημ. =
ὁ ναὸς τῆς Δήμητρος. — καὶ πρότερον, δηλ. ἐν κεφ. 62 καὶ 65. —
ὥσαύτως, δηλ. παρὰ τὸ Δημήτριον. — γεγονέναι νίκην, ἐξαρτάται
ἐκ τοῦ ἡ φήμη ἐλθοῦσα=ἡ φήμη ὅτι εἶχε γείνη νίκη (πρβλ. καὶ
ἀνωτέρω «διηλθε ὥδε»). — ὀρθῶς . . . σφι συνέβαινε ἐλθοῦσα =
συνέβαινε νὰ ἔλθῃ εἰς αὐτοὺς ἀληθῶς = ἀληθῶς ἀνηγγέλθη εἰς
αὐτοὺς. — τὸ μὲν ἐν Πλ., δηλ. τρώμα=ἦττα. — τῆς ἡμέρης, γενκ.
διαίρει. τοῦ προῖ (=ἀττ. πρῶ). — ὅτι δὲ κτλ., ἐξαρτ. ἐκ τοῦ δηλα
(=δήλον) ἐγίνετο. — τῆς αὐτῆς ἡμέρης, ἀμφοτέραι αἱ μάχαι συν-
έβησαν κατὰ πᾶσαν πιθανότητα τῇ 26 Μεταγειτινῶνος, δηλ.
τῇ 10 Σεπτεμβρίου (479 π. Χ.). — χρόνῳ οὐ πολλῷ ὕστερον =
μετ' ὀλίγον χρόνον. — σφι . . . ἀναμνησθάνουσι = εἰς αὐτοὺς, ὅτε
ἐξήταζον μετ' ἀκριθείας. — ὁρρωδίη = ἀττ. ὁρρωδία = φόβος. —
οὔτι . . . οὔτω, ὥς = ὅχι τόσο, ὅσον. — τῶν Ἑλλήνων, δηλ. τῶν
μετὰ Πανσάνειω· πρὸ τῆς γενκ. νοητέα ἢ πρόθεσις περὶ — μὴ
περὶ Μ. πτ. Ἑλλάς=μήπως ὑπὸ τοῦ Μαρδονίου ἡττηθῇ ἡ Ἑλλάς.
— κληδῶν = φήμη. — ταχύτερον = ἀττ. θάπτον. — τὴν πρόσδοδον
ἐποιεῦντο = ἐπετίθεντο. — ὥς σφι = διότι εἰς αὐτοὺς. — ἀεθλα,
κατηγγρμ. = ὥς ἀθλα. Εἰς τὸν νικητὴν ἀνήκον αἱ νῆσοι καὶ
ὁ Ἑλλήσποντος.

Κεφ. 102.

α) τοῖσι Ἀθηναίοισι... ἡ ὁδὸς ἐγίνετο=εἰς τοὺς Ἀθηναίους ἡ πορεία ἐγίνετο=οἱ Ἀθηναῖοι ἐπορεύοντο.—προσεχεῖσι=ἄττ. ἐχομένοις· κατηγρμ. τοῦ τεταγμένοισι=καὶ εἰς τοὺς τεταγμένους πλησίον τούτων, δηλ. εἰς τοὺς Κορινθίους, Σικυωνίους καὶ Τροιζηνίους.—μέχρι κού τῶν ἡμισέων, δηλ. στρατιωτέων=μέχρι τοῦ ἡμίσεος περίπου τοῦ (ὅλου) στρατοῦ.—κατ' αἰγιαλὸν=ἀνὰ τὸν αἰγιαλόν.—ἄπεδον χώρον=πεδίον.—τοῖς ἐπεξῆς (=ἄττ. ἐφεξῆς)... τεταγμένοις, κατ' ἔννοιαν=τοῖς προσεχεῖσι τούτοις=καὶ εἰς τοὺς τεταγμένους πλησίον τούτων.—κατὰ τε χαράδρην καὶ οὖρεα, δηλ. ἡ ὁδὸς ἐγίνετο.—ἐν ᾧ, δηλ. χρόνῳ.—περιήσαν, δηλ. περὶ τὴν χαράδραν καὶ τὰ ὄρη.—οὗτοι, δηλ. οἱ Ἀθηναῖοι καὶ τοῖσι πρ. κτλ.· εἰς τοῦτο παράθεσις εἶναι τὸ οἱ ἐπὶ τῷ ἑτέρῳ (δηλ. τῷ ἀριστερῷ) κέρεϊ (=ἄττ. κέρει).—καὶ δὴ=ἤδη.—τὰ γέρεα, ἅτινα εἶχον συμπυκνώσει, ἵνα ἀποτελέσωσι περὶ ἑαυτοὺς φράκτιν (πρὸς προστασίαν τῶν σωμάτων). Πρβλ. κεφ. 99 «αὐτοὶ δὲ συνεφόρησαν...».—ἔλασσαν εἶχον=ἦσαν κατώτεροι τὸ ἀντίθετον πλεον εἶχον (πρβλ. κεφ. 70).—τῇ μάχῃ=ἐν τῇ μάχῃ.—προσεχέων, δηλ. αὐτοῖσι.—ἐαυτῶν, γενκ. κτητική συναπτέα τῷ γένηται=ἵνα ἀνήκῃ εἰς αὐτούς, ἵνα γείνη ἰδικόν των.—τὸ ἔργον=τὸ κατόρθωμα.—παρακελευσάμενοι, δηλ. ἀλλήλοις.—ἔργου εἶχοντο=ἐπελαμβάνοντο τῆς μάχης.—ἐνθεῦτεν, χρονικόν=ἐκ τῆς στιγμῆς ταύτης.—ἑτεροιοῦτο=ἄττ. ἡλλοιοῦτο=μετεβάλλετο.—διωσάμενοι (τοῦ ῥ. διωδοῦμαι)=ἀπωθήσαντες.—φερόμενοι=ὀρμητικῶς.—ἀλέες=ἄττ. ἀθρόοι=ἔλοι ὁμοῦ.—συχνὸν=πολλόν.—ἐς τὸ τεῖχος, εἰς τὸ περίφραγμα δηλ., ὅπερ εἶχον κατασκευάσει περὶ τὰς ναὺς ἐκ ξύλων καὶ λίθων (πρβλ. κεφ. 97 «περιεβάλλοντο ἔρκος καὶ λίθων καὶ ξύλων»).

β) συνεπισπόμενοι=συνακολουθήσαντες.—συνεσέπιπτον=συχρόνως (μετὰ τῶν ἐχθρῶν) εἰσώρμων.—ἀραιήρητο=ἄττ. ἥρητο, ἡλώκει.—οὔτε... τε=οὔτε... ἀλλά.—πρὸς ἀλκίην=πρὸς ἀντίστασιν.—ὀρμέατο=ἄττ. ὥρμητο. Περὶ τῆς καταλήξε. αὐτοὶ ἀντὶ ντο ἰδ. Ἡροδ. διάλεχτ. σελ. 86, § 40.—κατ' ὀλίγους γινόμενοι=διαίρεθέντες εἰς μικρὰ τμήματα.—αἰεὶ=ἐκάστοτε.—Τιγράνης, περὶ τούτου ἰδ. κεφ. 96.—συνδιεχίριζον=συνεξετέλουν (μετὰ τῶν ἤδη δηλ. μαχομένων Ἀθηναίων καὶ λοιπῶν Ἑλλήνων).

Κεφ. 103.

ἀπαραιρημένοι=ἄττ. ἀφηρημένοι περὶ τοῦ πράγμ. πρβλ. κεφ. 99 «οἱ Πέρσαι τοὺς Σαμίους ἀπαιρέονται τὰ ὄπλα· αἱ μετὰ ἑόντες... ἀπαραίρ. εἶναι ἐνδοτικάι.—αὐτίκα κατ' ἀρχὰς=εὐθὺς ἐν ἀρχῇ.—ἑτεραλκεία=ἄττ. ἰσόροπον (πρβλ. VIII, κεφ. 11 «ἑτε-

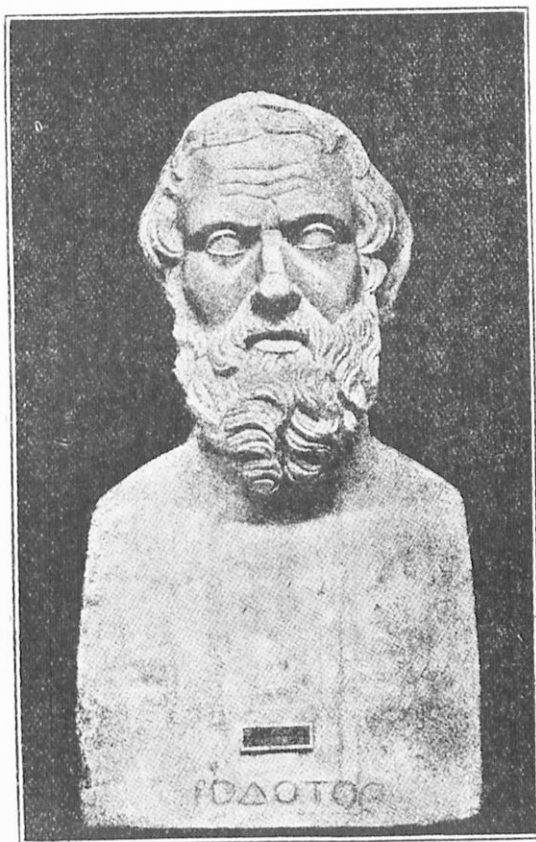
ραλκέως ἀγωνιζομένους»).— ἔρδον = ἀττ. ἔπραττον. — προσωφελέειν, ἐνταῦθα μετὰ δοτκ. (τοῖσι Ἑλλησι) ἀντί τῆς συνηθεστέρας αἰτιατικ. (πρβλ. κεφ. 68 «προσωφέλεε τοὺς φεύγοντας»).— ἄρξαντας, δηλ. τοῦ ἀποστῆναι.— οὕτω δὴ = τότε ἤδη.

Κεφ. 104.

προσετίετατο... τὰς διόδους τηρέειν, περὶ τοῦ πράγματος πρβλ. κεφ. 99 «τὰς διόδους... προσταύσουσι τοῖσι Μιλ. φυλάσσειν (= τηρεῖν)». — ἐκ τῶν Περ. = ὑπὸ τῶν Περσῶν. — τηρέειν = φυλάττειν. — σωτηρίας εἵνεκέν σφι (δηλ. τοῖς Πέρσαις), ἢ δοτ. (σφι) ἐπέχει θέσιν γενκ. κτητ. εἰς τὸ σωτηρίας = ἔνεκα τῆς σωτηρίας τῶν. — ὥς = ἵνα. — ἦν ἄρα = ἐάν τυχόν. — καταλ., ὥς ὑποκμ. τὸ τοιαῦτα, ὅπερ νοητέον ἐκ τοῦ οἶά περ' τὸ δὲ καταλαμβάνειν τινὰ = συμβαίνειν εἰς τινὰ. — ἔχοντες ἡγεμόνας (= ὁδηγούς), δηλ. τοὺς Μιλησίους. — ἐπὶ τοῦτο τὸ πρ., δηλ. ἐπὶ τὸ τηρεῖν τὰς διόδους. — τοῦνου εἵνεκεν, δηλ. ἵνα χρησιμεύσωσιν εἰς αὐτοὺς ὡς ὁδηγοί. — νεοχμὸν π., πρβλ. κεφ. 99 «νεοχμὸν ἄν τι ποιέειν». — πᾶν τὸ ἐναντίον = ὅλως τὸ ἐναντίον. — ἄλλας... κατηγεόμενοί σφι ὁδοὺς = ἄλλας ὁδοὺς δεικνύοντες εἰς αὐτοὺς (τοὺς Πέρσας). — φεύγουσι, μετχ. συμφωνοῦσα κατὰ πτώσιν πρὸς τὸ σφι. — καὶ τέλος... ἐγίνοντο, συνδέεται μετὰ τῆς μετχ. κατηγεόμενοι παρατηρητέα ἢ μετάβασις ἀπὸ μετοχῆς εἰς β. παρεμφατικῆς ἐγκλίσεως. Ἀμφότερα ἐπεξήγησις τοῦ ἐναντίον... ἐποίηον. — τὸ δεύτερον = δευτέραν φοράν. Τὸ πρῶτον ἀπεστάτησε πρὸ 20 ἐτῶν (449 π. Χ.).

Κεφ. 105 - 106.

παγκράτιον ἐλασκήσας = ἀσκηθεὶς εἰς τὸ παγκράτιον (εἰς τὸν ἀγῶνα τῆς πάλης καὶ πυγμῆς). — κατέλαβε = συνέδῃ· τούτου ὑποκμ. τὸ κεῖσθαι. — ὕστερον τούτων (= μετὰ ταῦτα), ἀκριβέστερον ἐπεξηγείται διὰ τοῦ πολέμου ἐόντος Ἀ. τε καὶ Κ. ὁ πόλεμος οὗτος ἐγένετο τῷ 476 π. Χ. — Καρυστίοισι, ἢ Κάρυστος καὶ ἡ Κύρνος πόλεις ἐν τῇ Εὐβοίᾳ. — ἀποθανόντα... κεῖσθαι = ἀποθανεῖν καὶ κεῖσθαι (= τεθάρθαι). — Γεραισιῶ, ἀκρωτηρίῳ τῆς Εὐβοίας. — κατεργάσαντο = ἀλέκτειναν. — τοὺς πολλοὺς, συναπτεόν τῷ τῶν βαρβάρων, εἰς ὃ παράθεσις κατ' ἐπιμερισμὸν τὸ τοὺς μὲν μαχομένους, τοὺς δὲ καὶ φεύγοντας. — τὰς νέας, νοητέα ἢ αἰτιατκ. ἀπίσας ἐκ τοῦ ἅπαν. — λήϊν = ἀττ. λείαν. — προεξαγαγόντες = ἀφ' οὗ ἐξήγαγον πρότερον (πρὸ τῆς ἐμπρήσεως δηλ. τῶν νεῶν καὶ τοῦ τείχους). — καὶ εὖρον = καὶ (μεταξὺ τῆς λείας) εὖρον.

Ἡρόδοτος

Ὁ Δαρεῖος ἐπὶ Περσικοῦ ἀναγλύφου

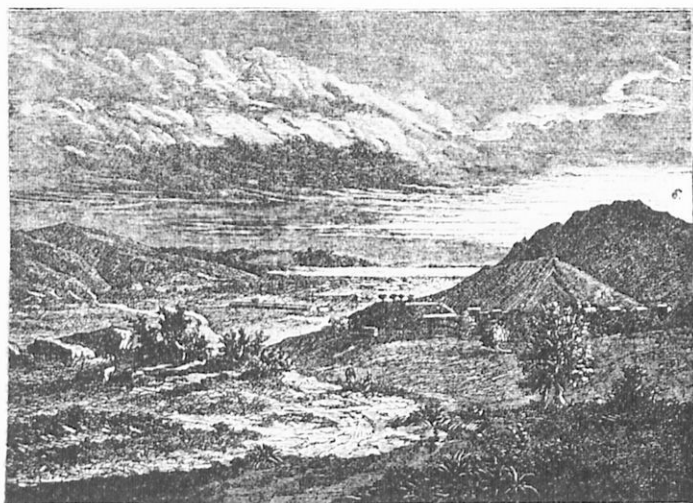
Ὁ Μιλτιάδης

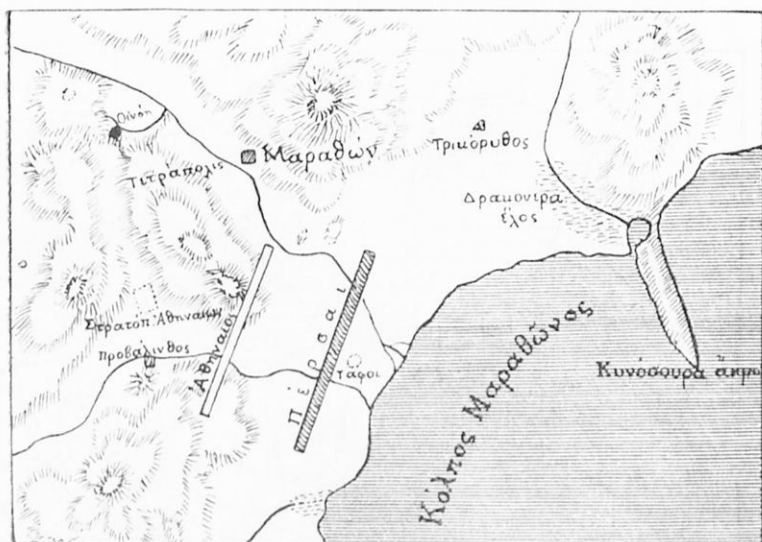
Ὁ Θεμιστοκλῆς

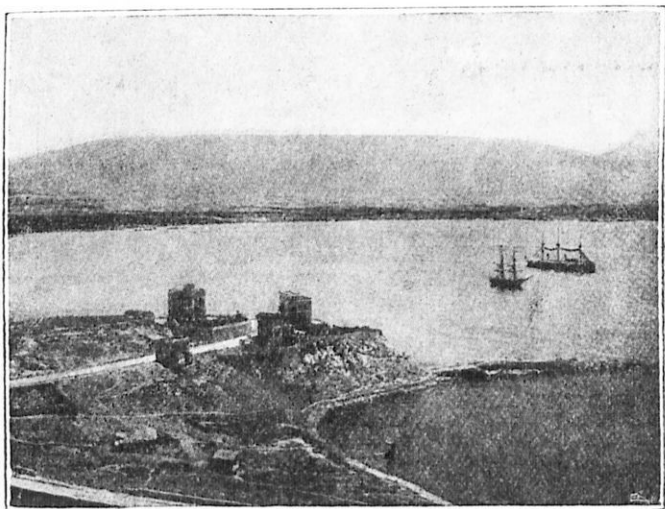
Ὁ Ἀριστείδης

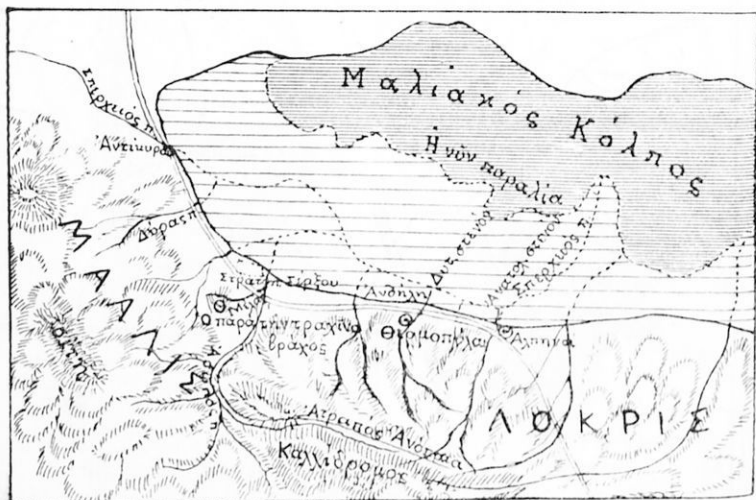
Ἡ πεδιάς τοῦ Μαραθῶνος (Ἡροδ. VI, 102, κ. ἐξ.)

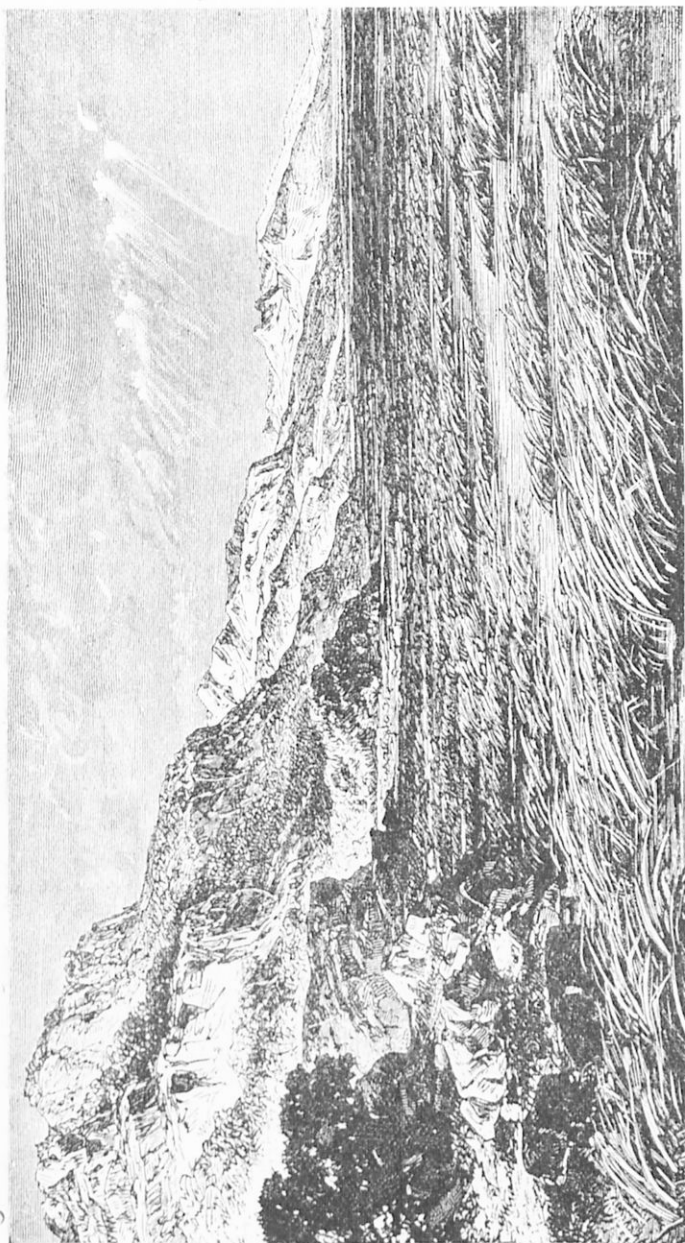
Σχέδιον τῆς ἐν Μαραθῶνι μάχης (Ἡροδ. VI, 102-117 κ. ἐξ.)

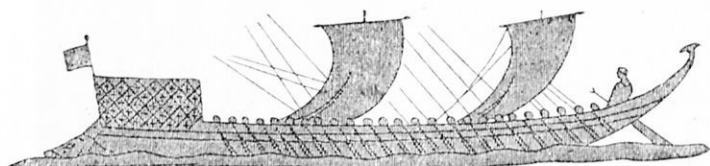
Ὁ Φαληρικὸς ὄρμος. Θεά ἀπὸ τοῦ λόφου τῆς Μουνιχίας

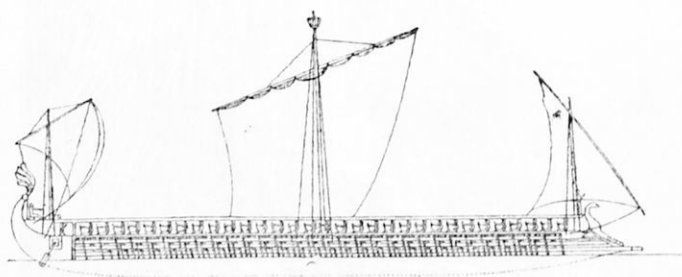
Σχέδιον τῆς ἐν Θερμοπύλαις μάχης (Hrood. VII, 213-218)

Θερμοπύλαι (Ηρόδ. VII, 201 κ. εξ.)

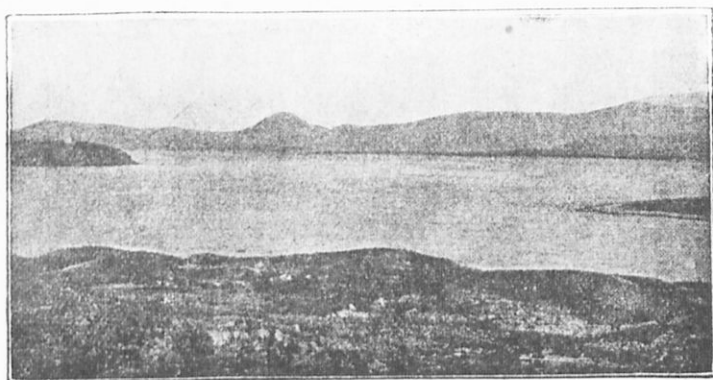
Πεντηκόντορος (Ἡροδ. VIII, 1)

Τριήρης

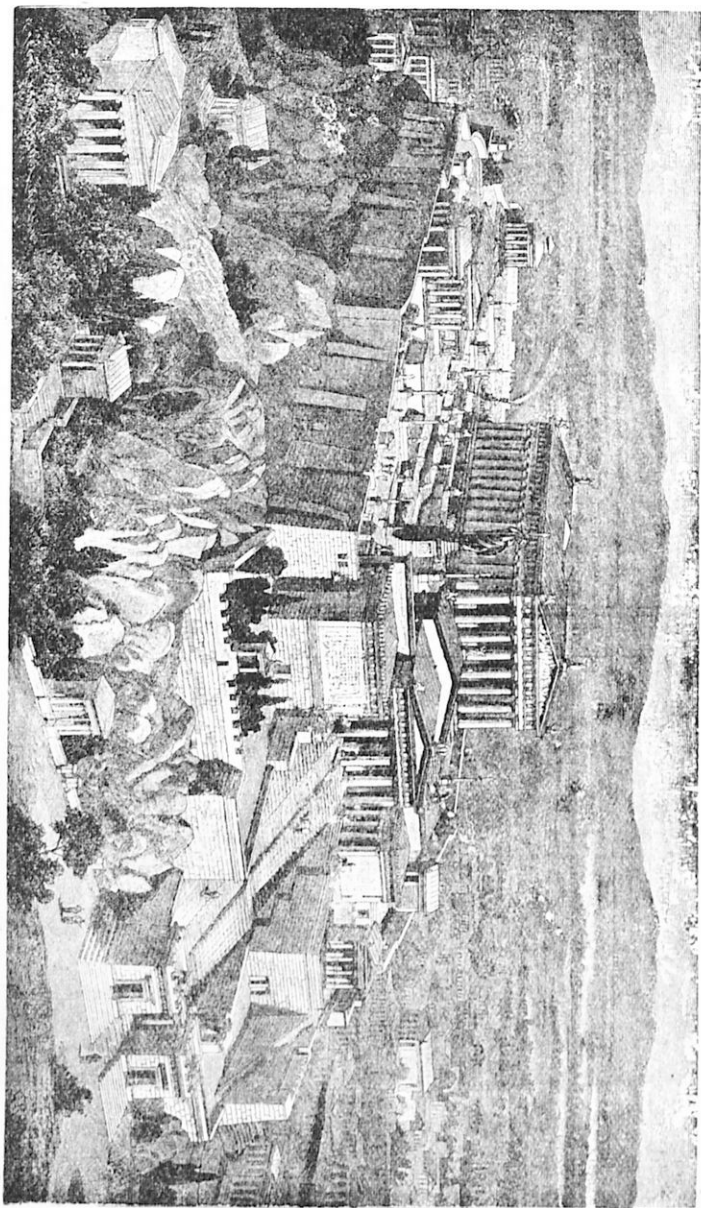

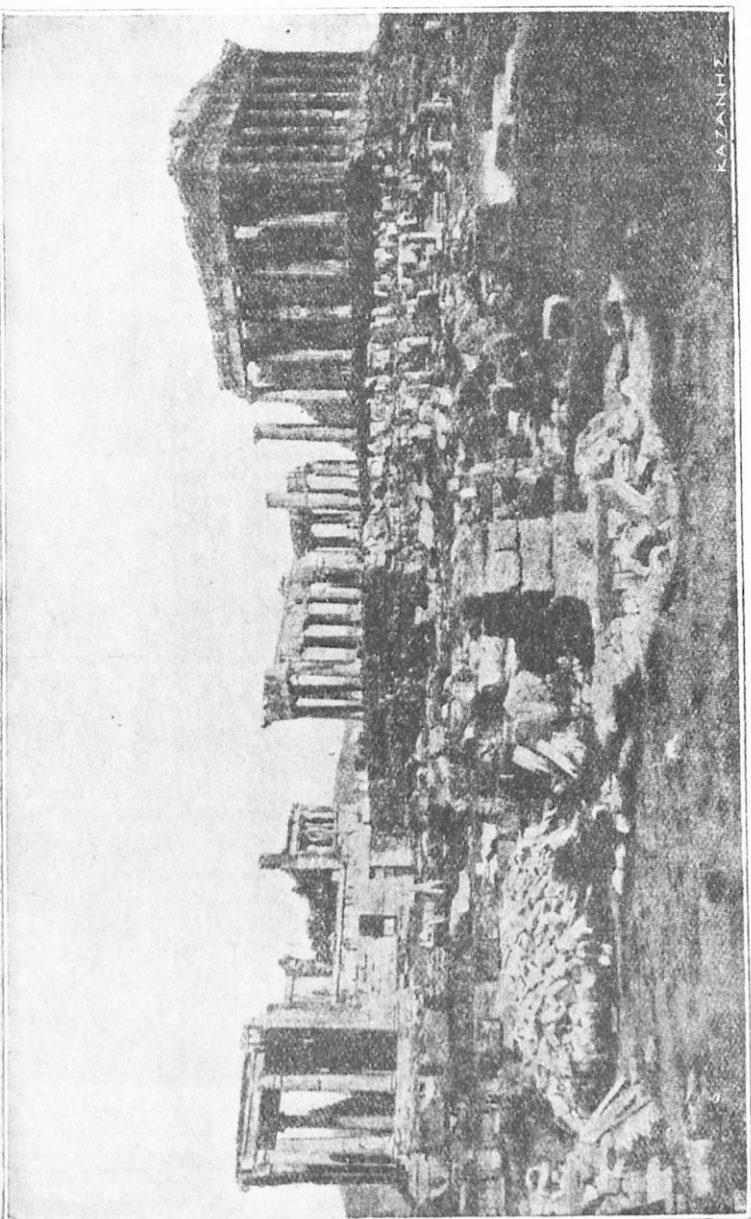
Μέρος τριήρους ἐπὶ ἀρχαίου ἀναγλύφου

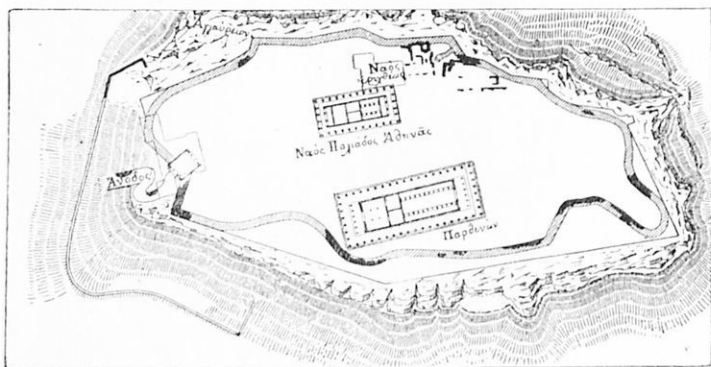
Ὁ κόλπος τῆς Σαλαμῖνος (Ἡροδ. VIII, 40 κ. ἐξ.)

Η ἀκρόπολις τῶν Ἀθηνῶν κατὰ τὴν ἀρχαιότητα

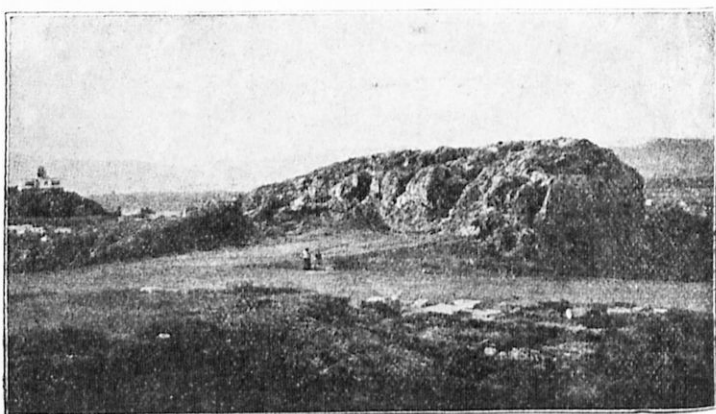

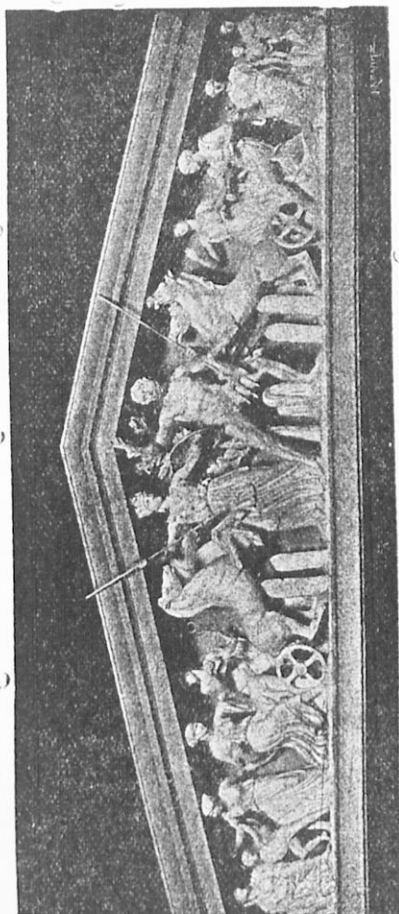
Ἡ ἀκρόπολις τῶν Ἀθηνῶν ὥς ἔχει σήμερον

Σχεδιάγραμμα τῆς ἀκροπόλεως τῶν Ἀθηνῶν
πρὸ τῶν Περσικῶν πολέμων (Ἡροδ. VIII, 51-55)

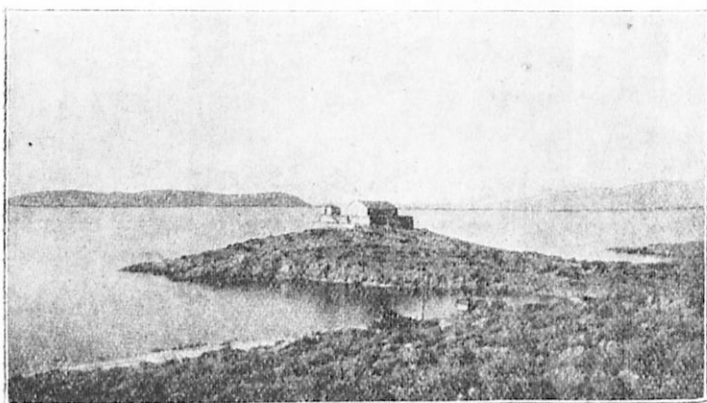
Ὁ Ἄργειος πάγος (Ἡροδ. VIII, 52)

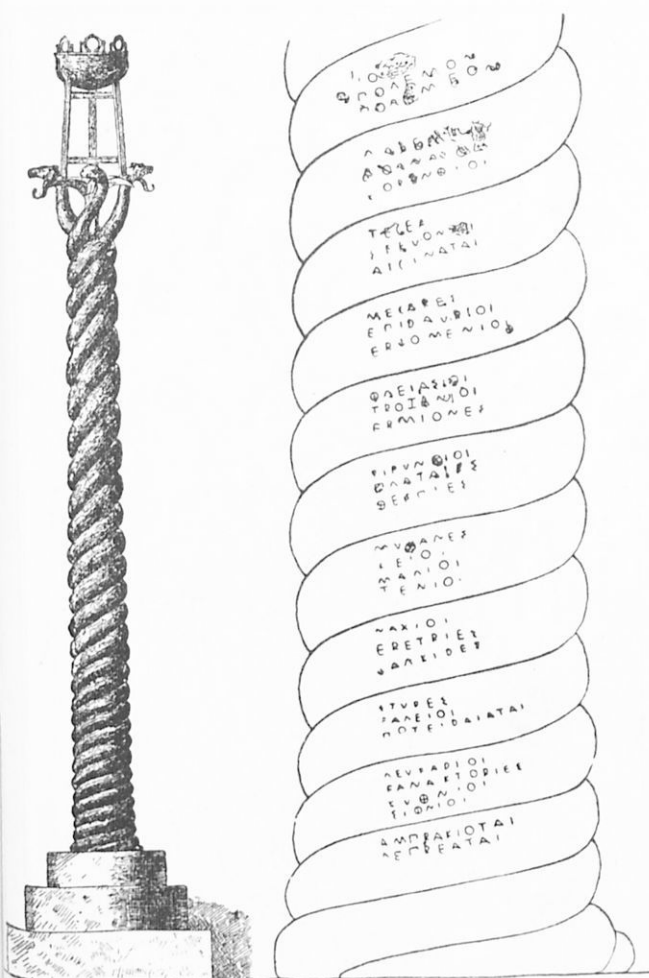
Τὸ δυτικὸν ἀέτωμα τοῦ Παρθενῶνος (Hood, VIII, 55)

Τὸ σήμερον σωζόμενον Ἑρέχθειον (Ἡροδ. VIII, 55)

Ὁ Κερατόπυργος, ἐφ' οὗ εἶχε στήσει τὸν θρόνον τοῦ ὁ Ξέρξης
κατὰ τὴν ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίαν (Ἡροδ. VIII, 90)

Τοῖδε τὸν
πόλεμον
ἐπολέμεον

Λακεδαιμόνιοι

Ἀθηναῖοι

Κορίνθιοι

Τεγεᾶται

Σικυόνιοι

Αἰγινᾶται

Μεγαρεῖς

Ἐπιδαύριοι

Ἐρχομένιοι

Φλειάσιοι

Τροζάνιοι

Ἐρμιονεῖς

Τιγύνθιοι

Πλαταιῆς

Θεοπιῆς

Μυκανεῖς

Κέιοι

Μάλιοι

Τένιοι

Νάξιοι

Ἐρετριεῖς

Χαλκιδεῖς

Στυρεῖς

Φαλείοι

Ποτειδαῖται

Λευκάδιοι

Φαναγοριεῖς

Κύνθιοι

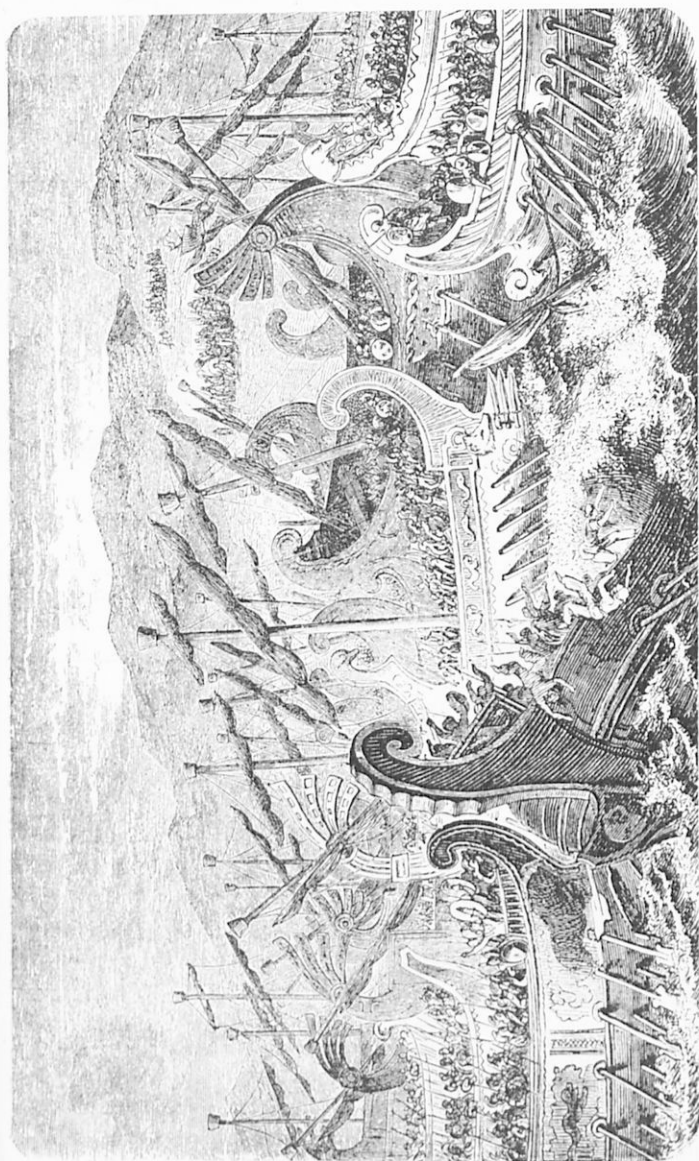
Σίφνιοι

Ἀμπρακιδῆται

Λεπρεῖται

Ὁ ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων
ῥιπρωθεὶς τῷ Ἀπόλλωνι
ρίπους (Hesod. VIII, 82)

Ἡ ἐπὶ τῶν σπειρῶν
τῶν ὄψεων ἐπιγραφὴ

Ἡ ἐν Σαλαμῶνι ναυμαχία

